

การศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบข้อเหมือนและข้อแตกต่าง
ระหว่างบทละครเรื่อง A Doll's House กับบทภาพยนตร์เรื่อง อำแดงเหมือนกับนายริด

การแต่งและกำกับการแสดงนิพนธ์

โดย

ผาร์ตน์ เกิดหงษ์

หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต

คณะศิลปกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การแสดงและกำกับการแสดงนิพนธ์
เรื่องการศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบข้อเหมือนและข้อแตกต่าง
ระหว่างบทละครเรื่อง A Doll's House กับภาพยนตร์เรื่อง อำแดงเหมือนกับนายริด
ของ
ผาร์ตน์ เกิดหงษ์

คณะกรรมการศิลปะการแสดงนิพนธ์

.....ประธานควบคุมศิลปะนิพนธ์ ✓
(อาจารย์ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์)

.....ประธานที่ปรึกษาศิลปะนิพนธ์
(อาจารย์สามมิติ สุขบรรจง) ✓

ประกาศคุณูปการ

สิ่งที่ทำให้ผู้ศึกษาได้รับแรงบันดาลใจในการสร้างงานค้นคว้าเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบชิ้นนี้ขึ้นมา ก็เพราะข้าพเจ้าได้มีโอกาสศึกษาวิชา Western Play ซึ่งสอนโดย อาจารย์ปาริชาติ จิ่งวิวัฒน์ภรณ์ และข้าพเจ้าได้ศึกษาบทละครเรื่อง A Doll's House ซึ่งเมื่อข้าพเจ้าได้ศึกษาอย่างละเอียดแล้วก็เกิดความประทับใจในเรื่องราว และความกล้าสวนทางของสังคมของบทละครเรื่องนี้ ข้าพเจ้าจึงได้เข้าปรึกษาอาจารย์ปาริชาติ จิ่งวิวัฒน์ภรณ์ ว่าอยากทำวิเคราะห์บทละครเรื่องนี้กับผลกระทบทางสังคม แต่อาจารย์ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าการที่เลือกทำการวิเคราะห์ถึงผลกระทบเป็นการทำไปในแนวทางสังคมวิเคราะห์มากเกินไป จึงได้เสนอว่าให้ทำการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับภาพยนตร์ไทยที่มีเนื้อหาไปในทางเดียวกันคือ เรื่องอำแดงเหมือนกับนายริด ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่า เป็นเรื่องราวการศึกษาที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก ข้าพเจ้าจึงขอใช้ชื่อศิลปนิพนธ์ หรือการแต่งและการกำกับการแสดง นิพนธ์เล่มนี้ว่า การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบบทละครเรื่อง A Doll's House กับบทภาพยนตร์เรื่องอำแดงเหมือนกับนายริด ว่าด้วยเรื่องสิทธิสตรี

สุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณผู้ที่ให้โอกาสทางการศึกษาของข้าพเจ้า ผู้ที่สร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน ผู้ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นคำปรึกษาและความคิดเห็นเล็กๆน้อยๆที่เกิดจากการสนทนาระหว่างข้าพเจ้ากับทุกท่าน ขอให้ทราบว่าท่านเป็นส่วนหนึ่งของการเจริญเติบโต และความมั่งคั่งภายในจิตใจของข้าพเจ้า และทุกท่านที่ให้คิดและแง่คิดในการมองโลก การใช้ชีวิต การดำเนินชีวิตในโลก อย่างมีความสุขให้แก่ข้าพเจ้า

ขอขอบพระคุณ นางอุไร เกิดหงษ์ นายณัฏฐ์ เกิดหงษ์ นางสาวอรดา เกิดหงษ์ นางอารีย์ จันทร์ผ่อง และนางสาวปิติมา สมตน สมาชิกครอบครัวที่อบอุ่นและเป็นกำลังใจที่ดีของข้าพเจ้า

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ฤทธิ์ ศุภเศรษฐี ที่ให้โอกาสข้าพเจ้าเข้ามาเป็นนิสิตของคณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาการแสดงแห่งนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ปาริชาติ จิ่งวิวัฒน์ภรณ์ ที่คอยให้คำปรึกษา ให้ความรู้ แรงบันดาลใจ แง่คิด ในด้านการศึกษาและการดำเนินชีวิต

ขอขอบพระคุณอาจารย์สามมิติ สุขบรรจง สำหรับคำปรึกษาที่มีคุณค่า

ขอขอบคุณนายภูวน ปุราณานันท์ ที่คอยให้คำปรึกษาช่วยเหลือในทุกๆเรื่อง และร่วมแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ เมษ ตา ย้อย ปอ เบนซ์ เอก เติ้ล พี่มาร์ช มะเดี่ยว คอย คิ้ว กัน สาว ไธ จอย(น้ำนม) จอย(น้ำเต้า) ดล ย้อย(มั่ง) แอนแอน รดง พี่เบนซ์ รส แจ๋ ปิ่น ปีก เอ็กซ์ ต้อม กุ้ง รวมไปถึง พี่น้องชาวศิลปกรรมศาสตร์ที่น่ารักที่ช่วยสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับข้าพเจ้าตลอด 4 ปีเต็ม

ขอบคุณพี่เจ้ท พี่โย พี่ขวัญ พี่กวาง ที่ให้คำแนะนำแง่คิดและกำลังใจในการทำงานมาตลอด

ขอขอบคุณนายอนุรักษ เอกจำเริญ ที่คอยช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้ตลอดมา

ขอขอบคุณนายดิเรก เก่งวินิจ สำหรับคำปรึกษาและกำลังใจที่ดี

ขอขอบคุณมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง และบริษัท.เอ็ม.อินเตอร์คอมมิวนิเคชั่น จำกัด ที่ให้โอกาสในการทำงาน แก่ข้าพเจ้า

ผู้ใดที่ข้าพเจ้ามิได้เอ่ยนาม ขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ผาร์ตน์ เกิดหงษ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์.....	2
ขอบเขตการศึกษา.....	2
วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	2
2 ข้อมูลสัมพัทธ์	
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์บทละคร.....	4
องค์ประกอบของบทละคร.....	4
โครงเรื่อง (Plot).....	5
ตัวละครและการวางลักษณะนิสัยตัวละคร (Character).....	10
ความคิดหรือแก่นของเรื่อง (Idea, Theme).....	14
บทสนทนา (Diction).....	21
คุณลักษณะพิเศษของบทละคร.....	26
การวิเคราะห์บทละคร.....	27
ความรู้ทั่วไปทางภาพยนตร์.....	29
การเขียนบทภาพยนตร์.....	31
เฟมินิสต์ คืออะไร.....	37
ที่มาของแนวคิด เฟมินิสม์.....	37
3 อภิปรายสร้างสรรค์	
วิธีการศึกษาค้นคว้า.....	41
การวิเคราะห์ส่วนประกอบสำคัญของบทละครเรื่อง A Doll's House.....	41
โครงเรื่อง (Plot).....	41
ความคิดหรือแก่นของเรื่อง (Idea, Theme).....	54
ตัวละครและการวางลักษณะนิสัยตัวละคร (Character).....	58
บทสนทนา (Diction).....	63
วิธีการนำเสนอ.....	70
ภาพที่ปรากฏบนเวที (Spectacle).....	70
เสียง (Song).....	71
การวิเคราะห์ส่วนประกอบสำคัญของบทภาพยนตร์เรื่องอำแดงเหมือนกับนายริด.....	72
โครงเรื่อง (Plot).....	72

ความคิดหรือแก่นของเรื่อง(Idea, Theme).....	94
ตัวละครและการวางลักษณะนิสัยตัวละคร(Character).....	103
ภาษากับการสื่อความหมาย.....	112
ภาพที่ปรากฏบนเวที(Spectacle).....	123
เสียง(Song).....	125
วิธีการนำเสนอ.....	127
บทกำหนดภาพ.....	127

4

สรุปการศึกษาค้นคว้าสร้างสรรค์

ตารางเปรียบเทียบ.....	128
ข้อสังเกต.....	133
บทสรุป.....	134

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทละครเรื่อง A Doll's House กับบทภาพยนตร์เรื่อง อำแดงเหมือนกับนายริด โดยจะใช้แนวคิดหลักของเรื่องหรือประเด็นของเรื่องมาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบหาข้อเหมือน และความแตกต่าง ในแง่ของ สิทธิสตรี

การที่ผู้ศึกษาได้เลือกที่จะวิเคราะห์การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทละครเรื่อง A Doll's House กับบทภาพยนตร์เรื่อง อำแดงเหมือนกับนายริด ก็เพราะเล็งเห็นถึงสาระความน่าสนใจของบทละครและบทภาพยนตร์ของทั้งสองเรื่องนี้ ซึ่งมีความเหมือนในแง่สิทธิสตรีอยู่ในบทประพันธ์ทั้งสอง ดังนั้นผู้ศึกษาถึงได้เลือกที่จะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทประพันธ์ทั้งสองเรื่องนี้

เนื่องจากการวิเคราะห์บทละครนั้นเป็นเสมือนการใช้สมองอย่างสุขุมในการพิจารณาผลงานนั้นในทุกๆองค์ประกอบของบทประพันธ์ ซึ่งการวิเคราะห์บทละครนั้นจะทำให้เราเข้าใจถึงโครงสร้างของละคร การพัฒนาเรื่องราวเหตุการณ์ หรือแม้กระทั่งการพัฒนาของตัวละครในเรื่อง ได้อย่างชัดเจน และการวิเคราะห์บทละครอย่างละเอียดนั้นจะทำให้เราสามารถสังเคราะห์สิ่งที่ผู้ประพันธ์จะหยิบยื่นให้เรา หรือสารของละครได้อย่างชัดเจน และจากการวิเคราะห์โดยสมบูรณ์แล้วนั้น เราสามารถพิจารณาความสมบูรณ์ขององค์ประกอบต่างๆของบทละครเรื่องนั้นๆได้ ทั้งแง่ทางความคิด หรือ ประเด็นที่ได้จากเรื่อง โครงเรื่อง ภาษาที่ใช้เสียงในการแสดง อุปนิสัยของตัวละคร ภาพที่ปรากฏ ซึ่งทั้งหมดนี้คือองค์ประกอบในการสร้างบทละคร ดังนั้นการที่เราได้ทำการวิเคราะห์บทละครเรื่องหนึ่ง ก็เท่ากับเราได้ผ่าตัดบทละครเรื่องนั้นเพื่อที่จะแหวกดูถึงชั้นในสุดว่ามีจุดเด่น จุดด้วยตรงไหน แผงความน่าสนใจ หรือสาระ ความบันเทิงอะไรไว้ให้เราได้เรียนรู้บ้าง

และสาเหตุที่เลือกบทละครเรื่อง A Doll's House บทประพันธ์ของนักเขียนชาวนอร์เวย์ Henrik Ibsen เนื่องจากด้วยเรื่องราวโครงเรื่องนั้นมีความน่าสนใจและชัดเจนมีการดำเนินเรื่องที่ต่อเนื่องและมีพัฒนาการ รวมไปถึงมีสาระสำคัญของเรื่องที่น่าสนใจ และตัวละครมีความกลมและความเป็นมนุษย์สูง และที่สำคัญคือ บทละครเรื่องนี้ได้กล่าวถึงการต่อสู้เพื่อทำในสิ่งที่เธอคิดว่าถูกต้องด้วยวิธีของตัวเอง ในขณะที่อยู่ในสังคมที่ไม่เอื้ออำนวย หรือ ในสังคมที่ไม่มีโอกาสให้แก่เธอ และเธอก็ถูกจำกัดสิทธิของเธอภายใต้กรอบของสังคม จึงเป็นเสมือนการต่อสู้เพื่อสิทธิสตรี

สำหรับบทภาพยนตร์เรื่อง อำแดงเหมือนกับนายริด ซึ่งประพันธ์โดย ธม ธาตรี นั้นเป็นเรื่องราวที่ประพันธ์ขึ้นจากพื้นฐานของความจริง บวกกับจินตนาการของผู้เขียน ซึ่งเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ เป็นเรื่องราวการต่อสู้ของผู้หญิงคนหนึ่งเพื่อความรักของตัวเอง ในขณะที่สังคมแวดล้อมของตัว อำแดงเหมือนนั้น ไม่เอื้ออำนวยแก่เธอ หรือไม่เข้าข้างเธอเลย โดยเรื่องราวได้นำเนิน ไปอย่างน่าสนใจและมีพัฒนาการทางตัวละคร เรื่องราวที่ดีและน่าสนใจ และที่สำคัญเป็นเรื่องราวการต่อสู้ของผู้หญิงที่ต่อสู้เพื่อความรักและความถูกต้องสิทธิที่เธอเองควรได้รับเช่นกัน หรือเรียกอีกอย่างว่า สิทธิสตรี

ดังนั้นความน่าสนใจและความเหมือนและความแตกต่างบางประการของบทประพันธ์ทั้งสองเรื่องนี้จึงน่าสนใจและน่าที่จะศึกษาและวิเคราะห์เทียบเคียง

ในเรื่องของสิทธิสตรีนั้นมีความสำคัญต่อมวลมนุษย์เป็นอย่างมาก สิทธิสตรี คือ บทบาทหน้าที่ทางการเมืองของสตรีเพื่อจะวิเคราะห์สังคม บทบาทและสถานะสภาพของสตรีไทยในฐานะเป็นรอง ถูกกดขี่ หรือถูกแสวงหาทั้งจากระบบผลิต เช่น ระบบทุนนิยม และความสัมพันธ์ทางสังคมในระบบการปกครองที่ชายมีความสำคัญ หรือ อีกในความหมายหนึ่งขยายความว่า จุดใหญ่ใจความสำคัญของ “สิทธิสตรี” คือ “การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศ ซึ่งเป็นรากฐานของอุดมการณ์แบบชายเป็นใหญ่ อุดมการณ์ดังกล่าว ได้สร้างกลไกที่จะสืบทอดความสัมพันธ์ที่เหลื่อมล้ำระหว่างเพศไว้ โดยการครอบงำสถาบันหลักๆ ที่เป็นเป้าหมายแบบแผนพฤติกรรมของคนในสังคม ตลอดจนเป็นแหล่งผลิต และกำหนดความรู้สร้างสมมติคติ รวมถึงค่านิยม ความจริง (อำนาจแห่งการกำหนดว่าสิ่งใดจริงสิ่งใดไม่จริง)” และสิ่งเหล่านี้คือที่มาแห่งการปิดกั้นโอกาสของสตรี ในความพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพของตนเอง เพื่อเข้าไปมีบทบาท ในการกำหนดทิศทางของสังคมที่ตนเองเป็นอยู่”

และด้วยความน่าสนใจของบทประพันธ์ทั้งสองที่ความเหมือนและความแตกต่างกันบางประการนั้นจึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาวิเคราะห์ลงไปที่ละเอียดลึกซึ้ง ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเลือกที่จะ วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างบทประพันธ์ทั้งสองเรื่องนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบหาความเหมือนและข้อแตกต่างระหว่างบทละครเรื่อง A Doll's House กับบทภาพยนตร์เรื่องอำแดงเหมือนกับนายริด โดยใช้หลักการวิเคราะห์ของอริสโตเติล

ขอบเขตการศึกษา

1. ศึกษาและวิเคราะห์บทละครเรื่อง A Doll's House โดยการอ่านบทละครเรื่อง A Doll's House
2. ศึกษาและวิเคราะห์ของบทภาพยนตร์เรื่องอำแดงเหมือนกับนายริด โดยการอ่านบทภาพยนตร์เรื่องอำแดงเหมือนกับนายริด
3. วิเคราะห์ความเหมือนและข้อแตกต่างจากแก่นหลักทางความคิดของทั้งสองเรื่องว่าด้วยเรื่องสิทธิสตรี ภายใต้กรอบ feminist ที่กำหนดไว้

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาบทละครเรื่อง A Doll's House โดยการอ่านบทละครเรื่อง A Doll's House และวิเคราะห์บทละคร
2. ศึกษาบทภาพยนตร์เรื่องอำแดงเหมือนกับนายริด โดยการอ่านบทภาพยนตร์เรื่องอำแดงเหมือนกับนายริด และวิเคราะห์
3. สรุปการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบความเหมือนและข้อแตกต่างจากแก่นความคิดของบทละครเรื่อง A Doll's House และ บทภาพยนตร์เรื่องอำแดงเหมือนกับนายริด

บทที่ 2

ข้อมูลสัมพันธ

การศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบบทละครเรื่อง A Doll's House บทประพันธ์ของ Henrik Ibsen กับบทภาพยนตร์เรื่อง อำแดงเหมือนกับนายริด โดยคุณ รม ชาติ และ จันนิภา ผู้ศึกษาจึงได้จัดแบ่งเอกสารไว้ดังนี้

1.เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรู้พื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์บทละคร และการเขียนบทภาพยนตร์

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรู้พื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์บทละคร และการเขียนบทภาพยนตร์

บทละครคืออะไร

บทละครคืองานเขียนประเภทหนึ่งที่ถ่ายทอดเรื่องราว การกระทำและประสบการณ์ของมนุษย์ผ่านการใช้ภาษา โดยจะต้องมีจุดประสงค์ในการเขียนคือ เพื่อนำบทละครนั้นมาใช้จัดแสดง

ความแตกต่างของบทละครกับงานเขียนประเภทอื่นๆ

เมื่อเรามานึกถึง “ บทละคร ” เราจะนึกถึงงานเขียนที่มีลักษณะจำเพาะ เนื่องด้วยบทละครเขียนขึ้นเพื่อใช้แสดง กระดาษปึกหนาเราเรียกว่า “ บท ” ในยามที่เราต้องซ้อมละครจึงเต็มไปด้วย “ บทสนทนา ”

(Dialogue) หรือคำพูดโต้ตอบระหว่างตัวละคร ละครดำเนินเรื่องด้วยบทสนทนาเราจึงไม่เห็นบทบรรยาย พรรณนาฉากเช่นในงานเขียนประเภทนวนิยายหรือเรื่องสั้น หากจะมีส่วนของการบรรยายอยู่บ้าง ส่วนนั้นก็คือ บทกำหนดฉากบนเวที (Stage Direction) ที่ทำหน้าที่แตกต่างไปจากบทพรรณนาในนวนิยาย บทกำหนดบนเวทีในละครช่วย “ แนะ ” ให้เราเห็นภาพบนเวที สิ่งที่บรรยายนั้นอาจสั้น กระชับได้ใจความ หรืออาจมีรายละเอียดอันเฉพาะเจาะจง

องค์ประกอบของบทละคร

องค์ประกอบสำคัญของบทละครคือ

โครงเรื่อง (Plot)

ตัวละครและการวางลักษณะนิสัยตัวละคร (Characters and Characterization)

ความคิด หรือ แก่นของเรื่อง (Idea, Theme)

บทสนทนา (Dialogue)

องค์ประกอบทั้งสี่ล้วนมีความสำคัญ บทละครจะขาดส่วนหนึ่งส่วนใดไปไม่ได้เลย โครงเรื่อง คือส่วนที่กำหนดขอบเขตเรื่องราวการกระทำในเรื่อง (men in action) ซึ่งมี ตัวละคร เป็นผู้ดำเนินเรื่องราวการกระทำ เรื่องราวนั้นจะต้องให้แง่คิดบทเรียน หรือประสบการณ์ แก่ผู้ชม สิ่งนั้นคือ ความคิดแก่นของเรื่อง ละครที่ทงความ

อมตะมาทุกยุคสมัยล้วนมีแก่นของเรื่องอมตะและเป็นสากล ทุกองค์ประกอบที่กล่าวมานี้ดำเนินไปในรูปของละครโดยใช้ บทสนทนา เป็นกลไกในการดำเนินเรื่องราว

องค์ประกอบเหล่านี้ ไม่ต่างจากทักษะของ อริสโตเติล ที่ได้ให้ไว้ในหนังสือ เดอะ โพอเอติกส์ (The Poetics) เลยทั้งนี้เพราะ อริสโตเติลได้กล่าวถึงอนุภาคสำคัญของบทละคร โศกนาฏกรรม โดยให้ความสำคัญกับ โครงเรื่อง (Plot) เป็นอันดับแรก ในรายละเอียดของทักษะนั้นอาจมีสิ่งปลีกย่อยที่แตกต่างไปจากละครปัจจุบันบ้าง ทั้งนี้ เพราะ อริสโตเติลสังเกตละคร โศกนาฏกรรมสมัยกรีก เป็นเกณฑ์เป็นต้นว่า โครงเรื่องที่ตีพิมพ์มีเอกภาพสามประการ คือ เอกภาพด้านกาลเวลา (Unity of Time) เอกภาพด้านสถานที่ (Unity of place) และเอกภาพด้านการกระทำ (Unity of Action) แต่คำนิยามและวิวัฒนาการของละคร ได้แปรเปลี่ยนไปแล้วตามยุคสมัย อย่างไรก็ตาม ทักษะของอริสโตเติลที่ยังคงใช้ได้เหมาะสมเสมอมาก็คือความบริบูรณ์ของ โครงเรื่อง ความจริงอันเป็นสากล การลำดับเหตุการณ์ที่น่าเป็นไปได้และจะต้องเป็นไปตามตรรกะจนถึงการกลับผันของสถานการณ์และการค้นพบ

อริสโตเติลให้ความสำคัญกับ ตัวละครและการวางลักษณะนิสัยตัวละคร (Characters) เป็นอันดับสอง และ ความคิด (Thought) เป็นอันดับถัดมา ในส่วนของบทสนทนานั้น อริสโตเติลเรียกว่า การใช้คำพูด (Diction) เพราะบทสนทนาจะต้องแสดงความหมายด้วยการเลือกใช้ถ้อยคำอย่างมีศิลปะ

นอกจากนี้ อริสโตเติล ยังกล่าวถึงองค์ประกอบอีกสองประการคือ เพลง (Song) และ ภาพ (Spectacle) ดังที่ได้กล่าวไว้ว่า อริสโตเติล พิจารณาจากละคร โศกนาฏกรรมสมัยกรีกเป็นเกณฑ์เพลงที่ขับร้องโดยกลุ่มคอรัสจึงมีความสำคัญ แต่หากจะตีความให้เหมาะสมกับละครสมัยปัจจุบันแล้ว นักเขียนที่ดีควรเห็นภาพของละครที่ตนเขียนอย่างแจ่มชัด ได้ยินบทสนทนา รู้ซึ่งถึงจังหวะอารมณ์ของละครประดุจดังท่วงทำนองของบทเพลง เสียงกระซิบ เสียงพรั่นพรึง เสียงร่ำไห้ ร่ำพัน เสียงร้องรำคร่ำครวญของตัวละคร แม้แต่ความเงียบระหว่างการสนทนา หากเกิดขึ้นในช่วงจังหวะอารมณ์ที่ต้องยอมส่งผลและอารมณ์สะท้อนใจต่อผู้ชม และอาจใช้แทนความหมายของเพลงตามทักษะของอริสโตเติลได้ ส่วนภาพ (Spectacle) คือสิ่งดึงดูดตา ดึงดูดใจ และอาจก่อให้เกิดอารมณ์ได้ อริสโตเติลกล่าวว่า ภาพคือ องค์ประกอบภาพที่ใช้ศิลปะและเกี่ยวเนื่องกับศิลปะการประพันธ์น้อยที่สุด แต่สมัยปัจจุบันเรายังสามารถพบละครที่เน้นความสำคัญของภาพอันตื่นตาตื่นใจเป็นหลัก เช่น ละครเพลงยอดเยี่ยมของโลกที่เปิดการแสดงอยู่ ณ ศูนย์กลางการละครโลก ไม่ว่าจะเป็น เวสต์เอนด์ในลอนดอน หรือ บรอดเวย์ในนิวยอร์ก

องค์ประกอบของบทละครที่ Aristotle กล่าวไว้ว่ามี 6 ประการ คือ

องค์ประกอบของบทละคร

โครงเรื่อง (Plot)

โครงเรื่องเป็นองค์ประกอบสำคัญที่อริสโตเติลได้จัดไว้อันดับแรกสุด ทั้งนี้เพราะละครเลียนแบบการกระทำและชีวิต มิใช่การเลียนแบบตัวบุคคล และชีวิตเองก็ประกอบไปด้วยการกระทำ ดังนั้นโครงเรื่องคือการกำหนดโครงสร้างของเหตุการณ์และการกระทำที่เกิดขึ้นในละคร เหตุการณ์และการกระทำมีจุดเริ่มต้นและดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทาง

เหตุการณ์ต่างๆที่สร้างขึ้นหรือเลียนแบบขึ้นในละคร ต้องสร้างขึ้นอย่างมีศิลปะ เหตุการณ์นั้นต้องมีความสำคัญต่อเรื่องและความหมายของเรื่อง ต้องสำคัญต่อตัวละคร และสุดท้ายคือต้องสำคัญต่อผู้ชม

ครามาคติ แอ็คชั่น คืออะไร

ครามาคติ แอ็คชั่น (Dramatic Action) เป็นสิ่งที่ทำให้เหตุการณ์ในละครต่างจากชีวิตจริง แม้ละครจะเหมือนชีวิตจริงเพียงใดก็ตาม เหตุการณ์ที่ผู้เขียนบทละครเลือกมานำเสนอต้องสำคัญต่อชีวิตของตัวละครอย่างใหญ่หลวง มากกว่าเหตุการณ์หลายๆเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตเรา

ฟรานซิส ฮอดจ์ (Francis Hodge) ได้เขียนไว้ในหนังสือเพลย์ ไดเรคติ้ง (Play Directing) ว่า ครามาคติ แอ็คชั่น คือ การประทะกันของแรงพลังต่างๆในละคร คือข้อขัดแย้งอันสืบเนื่องระหว่างละคร ซึ่งสิ่งนี้เป็นปัจจัยโน้มน้าวความสนใจ ความรู้สึกร่วม และอารมณ์ของผู้ชม (Hodge.1988)

ครามาคติแอ็คชั่น ไม่ได้อยู่ในรูปของตัวละครที่กำลังทำอะไรอยู่ เช่น กำลังนั่ง กำลังยืน กำลังสูบบุหรี่ กำลังอ่านหนังสือ และจะอยู่ในรูปของสิ่งที่อยู่ภายในและผลักดันให้ตัวละครกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมา ฮอดจ์ได้ยกตัวอย่างว่า ครามาคติ แอ็คชั่น มีลักษณะเป็นวงจร

องค์ประกอบของโครงเรื่อง

1.การปูพื้นและเผยแพร่รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราวของตัวละคร (Exposition)

บทละครจำเป็นต้องปูพื้นให้ผู้ชมเข้าใจถึงภูมิหลังของเหตุการณ์หรือตัวละคร ทำให้ผู้ชมได้ทราบถึงที่เคยเกิดขึ้น สิ่งที่กำลังเกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่ความสนใจติดตามสิ่งที่จะเกิดขึ้นในละคร นอกจากนี้การปูพื้นเรื่องยังเป็นการให้โอกาสผู้ชมได้เรียนรู้ถึง “ข้อเท็จจริง” บางประการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวและตัวละคร

สิ่งที่ปรากฏอยู่ในการปูพื้นเรื่อง คือ รายละเอียดที่อยู่ในใจนักเขียนบทละครก่อนที่จะเริ่มลงมือเขียน เขาจะเขียนเกี่ยวกับใคร เกี่ยวกับอะไร เกิดขึ้นที่ไหน มีปัญหาหรือความอุปคตินใดเกิดขึ้น จึงทำให้เกิดเรื่องราวในละครนี้สืบต่อมา สิ่งนี้คือ สภาพที่ผู้เขียนบทกำหนด (Given Circumstances)

เป็นที่น่าสังเกตว่า บทละครไม่เหมือนเรื่องราวในนิทาน ที่มักเริ่มต้นด้วยความสุขสงบสันติแล้วจึงเกิดสิ่งอุปคติ หรือ ปัญหาต่างๆเกิดขึ้น ละครที่มี “พลัง” ช่วยให้เราติดตามมากมายหลายเรื่องราว มักเริ่มขึ้นที่ ความอุปคติ (Something at Stake) อันจะก่อให้เกิดปัญหาต่อไป

สภาพผู้เขียนบทกำหนด (Given Circumstances) จึงหมายถึง “โลก” ของละครเรื่องนั้นๆ “โลก” ที่ตัวละครเรื่องนั้นอาศัยอยู่ ซึ่งอาจประกอบไปด้วย

1.1 ข้อเท็จจริงทางสภาพแวดล้อม (Environmental Fact)

ข้อเท็จจริงทางสภาพแวดล้อมคือรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ หรือฉากของละครเรื่องนั้นสภาพทางภูมิศาสตร์ ช่วงเวลา วัน เดือน ปี ฤดูกาล สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และ ศาสนา สิ่งเหล่านี้ผู้ชมจะสามารถรู้ได้โดยผู้เขียนบทอาจเขียนไว้ในบทกำหนดภาพบนเวที (Stage Direction) หรืออยู่ในบทสนทนาอันแนบเนียนของตัวละคร ซึ่งนักเขียนบทละครแต่ละคนอาจมีจุดประสงค์และแนวทางในการปูพื้นเผยแพร่รายละเอียดที่

ไม่เหมือนกัน มีความแจ่มแจ้งชัดเจนต่างกันและไม่ได้หมายความว่า นักเขียนบทละครต้องให้ข้อเท็จจริงที่กล่าวข้างต้นครบทุกข้อ นักเขียนบทบางคนอาจให้ข้อเท็จจริงอย่างหนึ่ง เพื่อให้ผู้ชมตีความไปถึงความหมายอีกอย่างหนึ่ง เช่น อาเธอร์ มิลเลอร์ (Arthur Miller) เขียนถึงการล่าแม่มดในบทละครเรื่อง เดอะ ครูซิเบิล (The Crucible) เพื่อโยงใยความคิดผู้ชมไปสู่ระดับสังคม การเมือง และลัทธิแมคคาร์ธีอิสม์

(McCarthyism)

1.2 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน (Previous Action)

หากเรายึดถือตามความเห็นของอริสโตเติล (Aristotle) ที่ว่าลักษณะการเขียนที่เหมาะสมสำหรับละครคือการเขียนแบบดรามาคิก (Dramatic) กล่าวคือนำเอาเหตุการณ์สำคัญเพียงหนึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของตัวละครมาพัฒนาอย่างลึกซึ้ง ด้วยเหตุที่ว่า เราหยิบยกเหตุการณ์จากช่วงหนึ่งช่วงเดียวของชีวิตมาแสดง บางครั้งหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ เหตุการณ์นั้นอาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน (Previous Action) คือ เกิดก่อนเหตุการณ์ในละครจะเริ่มขึ้น เป็นเหตุการณ์ที่ไม่ได้เกิดบนเวที

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน (Previous Action) นี้เราคงใส่ไว้ในบทกำหนดฉากบนเวที ได้ลำบาก เพราะผู้ชมไม่สามารถรับรู้ได้ เนื่องจากผู้ชม “ ชม ” ละครมิได้อ่านบทละคร ดังนั้นเหตุการณ์ดังกล่าวควรสอดแทรกอยู่ในบทสนทนา (Dialogue) ที่ตัวละครพูด เป็นการเผยรายละเอียดภูมิหลังต่างๆ ให้เราได้รู้ผ่านปากของตัวละครเองส่วนนี้คือส่วนที่เราเรียกว่าการเผยรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราวและตัวละคร (Exposition)

1.3 สภาพการณ์ภายใน (Inner Environment)

สภาพการณ์ภายในของละคร ไม่ใช่สิ่งแวดล้อมที่เป็นข้อเท็จจริง (Facts) แต่เป็นสภาพภายในที่ตัวละครรู้สึก เช่น สภาพความสัมพันธ์ของตัวละครคู่หนึ่งซึ่งเป็นสามีภรรยา กัน สภาพของครอบครัวที่มีความกดดัน สภาพของสังคมที่กดดันและทำลายปัจเจกบุคคลที่ผิดแปลกแตกต่างไปจากสมาชิกของสังคมโดยรวมสภาพการบีบคั้นทางศาสนาที่มีผู้ไม่ศรัทธาในลัทธิศาสนานั้นสภาพของความกลัวซึ่งอำนาจ

2. เหตุการณ์ (Incident)

เหตุการณ์ในละครจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อตัวละคร ต่อความหมายและความคิดของเรื่อง ผู้ชมจึงจะเห็นคล้อยตามว่าเหตุการณ์นั้นมีความสำคัญควรแก่การสนใจติดตามเรื่องราว อยากรู้จัก อยากค้นหาตัวละครและความหมายของตัวละครต่อไป เหตุการณ์เป็นเรื่องราวการกระทำของตัวละคร ถ้าเหตุการณ์นั้นดำเนิน ไปอย่างราบรื่น ไม่มีอุปสรรค ข้อขัดแย้งให้ตัวละครต้องต่อสู้ฝ่าฟันแต่อย่างใด ความเป็นละครก็คงไม่เกิดขึ้น การกระทำอันมีลักษณะของความเป็นละคร (Dramatic Action) จึงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบส่วนที่จะพูดถึงในลำดับต่อไปคือ ข้อขัดแย้ง (Conflict)

เหตุการณ์ในละครจะเป็นตัวนำไปสู่คำถามสำคัญของเรื่อง ละครแต่ละเรื่องมักจะต้องมีคำถามสำคัญให้เราค้นหา เช่น ชีวิตคืออะไร สิ่งใดคือแก่นสารหรือความหมายที่แท้จริงของชีวิต เหตุการณ์ในละครอาจมีเหตุการณ์เดียวหรือหลายเหตุการณ์ อริสโตเติล แสดงทัศนะในหนังสือ เดอะ โปเอติกส์ ถึงเรื่องเอกภาพทางการกระทำ (Unity of Action) ซึ่งหมายถึงว่า ละครควรมีเหตุการณ์เดียว การกระทำเดียวเช่น ในเรื่องอิดิปุส (Oedipus) เหตุการณ์ หรือ การกระทำสำคัญในเรื่องคือ การสืบหาตัวฆาตกร อริสโตเติลมีความเห็นว่าการเขียนเช่นนี้เหมาะกับการเขียนบทละครเป็นการเขียนแบบดรามาคิก คือการหยิบเอาเหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์มาพัฒนาอย่างลึกซึ้ง ต่างจากการเขียนแบบเอพิค (Epic) หรือมหากาพย์ ซึ่งเหมาะกับการเป็นเรื่องอ่านมากกว่า

3. ข้อขัดแย้ง (Conflict)

เนื่องจากละครหรือชีวิตจริงล้วนเป็นเรื่องของการเผชิญหน้า (Encounters) การเผชิญหน้านี้นั่นเองที่ก่อให้เกิดข้อขัดแย้งขึ้นในตัวละคร ขัดแย้งเป็นเหมือนอุปสรรคที่ตัวละครจะต้องต่อสู้ฝ่าฟันเพื่อให้ได้มาซึ่งความปรารถนาสูงสุด ข้อขัดแย้งจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิด ความเป็นมา คิธ ละครมาคิธ แอ็คชั่น

ข้อขัดแย้งในละครอาจเป็นข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากสิ่งต่อไปนี้

ข้อขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์

ข้อขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม

ข้อขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับชะตากรรม

ข้อขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

ข้อขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า

ข้อขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับตัวเอง

ในบทละครเรื่องหนึ่งเราอาจพบข้อขัดแย้งได้มากกว่าหนึ่งประเภท ข้อขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่หาได้ง่าย ทำให้เกิดลักษณะของตัวละครหลัก (Protagonist) และตัวละครที่เป็นปรปักษ์ (Antagonist) ที่เห็นได้ชัด แต่บทละครบางเรื่องสิ่งที่ปรปักษ์อาจไม่ใช่มนุษย์เสมอไป แต่อาจเป็นสังคมที่แปรเปลี่ยนไป มาตรฐานหรือขนบของสังคมที่คัดค้านตัวละครหลัก ชะตากรรม ธรรมชาติ หรือแม้แต่จิตใจของตนเอง

โดยทั่วไปแล้ว ผู้เขียนบทมักเสนอข้อขัดแย้งมาตั้งแต่ตอนต้นๆ ของบทละคร เพราะสิ่งนี้จะทำให้ละครมีความน่าสนใจชวนติดตามโดยข้อขัดแย้งนี้จะแฝงหรือมาพร้อมกับเหตุการณ์ (Incident) ในละคร

4. ช่วงวิกฤต (Crisis)

คือช่วงที่ตัวละครเกิดการปะทะหรือต่อสู้กับอุปสรรคข้อขัดแย้ง เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อเป็นช่วงที่มีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นไปของตัวละคร ในด้านของผู้ชมมีอารมณ์ร่วมซึ่งพัฒนามาจนพร้อมที่จะไปถึงจุดสูงสุดของอารมณ์ของเรื่อง

ช่วงวิกฤต คือ การที่เหตุการณ์ (Incident) พัฒนามาสู่ข้อขัดแย้งที่ทวีความเข้มข้นรุนแรงและสำคัญขึ้นเรื่อยๆ พร้อมจะไปถึงจุดสูงสุดทางอารมณ์ และเรื่องมีการคลี่คลายจึงจะถือว่าช่วงนั้นเป็น ฟอลลิง แอ็คชั่น (Falling Action) ซึ่งแบ่งตามลำดับได้ 3 ส่วนดังนี้

แผนภูมิแบ่งการพัฒนาเหตุการณ์ในเรื่องเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 คือการปูพื้นและเผยแพร่รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราวและตัวละคร (Exposition)

ส่วนที่ 2 คือเมื่อเหตุการณ์นำเสนอข้อขัดแย้ง (Conflict) และทวีความเข้มข้นรุนแรงขึ้นจนเป็นช่วงวิกฤต (Crisis) จนถึงจุดสูงสุดทางอารมณ์ (Resolution)

ส่วนที่ 3 คือการคลี่คลายเรื่องราว (Resolution)

จากจุดเริ่มต้นละครจะพัฒนาไปในลักษณะของเส้นกราฟที่พุ่งสูงขึ้นเป็นช่วงของ ไรซิ่ง แอ็คชั่น (Rising Action) หากละครเรื่องใดเปรียบได้กับเส้นกราฟที่ราบเรียบ ความน่าสนใจและน่าติดตามของละครเรื่องนั้นก็มักจะลดน้อยลงด้วย ความเข้มข้นที่ทวีขึ้นของช่วงวิกฤตนี้ อาจมีใช้ภาพเหตุการณ์ที่เห็นได้เป็นรูปธรรมเท่า

นั้น เช่น ผู้ร้ายกำลังยกปืนขึ้นจ่อศีรษะของพระเอกและพร้อมที่จะลั่นไก แต่อาจจะเป็นความรุนแรงและความเครียดที่แฝงอยู่ในสภาพการณ์ภายในหรือสภาวะของตัวละคร

5. จุดสูงสุดทางอารมณ์ (Climax)

เมื่อเหตุการณ์พัฒนามาถึงช่วงวิกฤตแล้วผู้ชมจะคาดหวังจุดสูงสุดทางอารมณ์นี้ ช่วงวิกฤตที่ตัวละครสองตัว ซึ่งมีข้อขัดแย้งรุนแรงได้เผชิญหน้าต่อกันปะทะกัน จากบทสนทนาที่รุนแรงขึ้นเรื่อยๆ อาจถึงนำไปสู่การใช้กำลัง เราคงคาดหวังถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเกิดยุติแล้วยอมแพ้เดินออกไป จากฉากอย่างขาดเหตุผลเพียงพอ ในที่นี้เราต้องการและคาดหวังจุดสูงสุดทางอารมณ์ซึ่งอาจเกิดขึ้นในพริบตาเดียว วินาทีเดียวคือช่วงที่ตัวละครฝ่ายหนึ่งหอบปืนออกมาลั่นเขวไกไปที่อีกฝ่ายหนึ่ง เสียงปืนดังขึ้น อีกฝ่ายล้มลง วินาทีนั้นคือจุดสูงสุดทางอารมณ์

ละครไม่สามารถสร้างความขัดแย้งที่ทวีความเข้มข้นถึงขีดสุดเรื่อยไปโดยไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อข้อขัดแย้งทั้งหมดมาถึงจุดที่จะเกินด้านทานสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมเกิดขึ้น ดังนั้นละครทุกเรื่อง ไม่ว่าสุนทรภู่กรรม โศกนาฏกรรมหรือแนวอื่นใด ล้วนต้องพัฒนาการมาจนถึงจุดสูงสุดอันเปรียบเหมือนจุดระเบิด (Dramatic Explosion)

อริสโตเติลได้ให้ความสำคัญกับจุดสูงสุดทางอารมณ์นี้ว่าจะนำไปสู่การชำระล้างจิตใจให้บริสุทธิ์ (Catharsis) อันเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญที่สุดในละคร โศกนาฏกรรมในสมัยกรีก แม้ว่าประเด็นนี้จะถูกตีความต่างกันไปบ้างตามความเห็นของนักการละครแต่ละยุค เป็นต้นว่า เหตุการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่นั้นผู้ชมมีอารมณ์ร่วมไปกับละครอย่างเต็มที่ ละครก่อให้เกิดความสงสาร กลัว (Pity and Fear) จนกระทั่งดำเนินไปสู่จุดสูงสุดทางอารมณ์ มีการค้นพบการกลับผันของเหตุการณ์ตัวละครได้เรียนรู้ ผู้ชมได้แฉกคิด ละครเข้าสู่ช่วงคลี่คลายปม อารมณ์ในเรื่องผ่อนคลายลง อารมณ์ต่างๆของผู้ชมสงสาร ความกลัว ได้เปลี่ยนไปเป็นการความรู้แจ้ง (Enlightenment) และจิตใจผ่องแผ้ว เพราะตัวละครได้ช่วยชำระล้างอารมณ์ให้หมดแล้ว

จากการตีความดังกล่าว ผู้ชมจะเข้าสู่ภาวะจิตใจบริสุทธิ์ไม่ได้ หากอารมณ์ที่เกิดขึ้นทวีมากขึ้นระหว่างติดตามเหตุการณ์ในละครไม่ถึงจุดระเบิดอันเป็นหนทางปลดปล่อยให้อารมณ์เหล่านั้นคลายหายไปพร้อมกับความรู้แจ้งที่เข้ามาแทนที่

6. การค้นพบ (Discovery , Recognition)

ระหว่างช่วงวิกฤต (Crisis) และจุดสูงสุดทางอารมณ์ (Climax) อาจมีการ “ ค้นพบ ” บางตัวละครเกิดขึ้นแทบจะพร้อมๆกัน เช่น อธิปุตตั้งใจสืบหาตัวฆาตกรผู้สังหารท้าวไลอัส ผู้เป็นกษัตริย์แห่งนครธัมมาลงโทษตามทนายบฏา เพื่อให้บ้านเมืองพ้นทุกข์ ความจริงได้เผยตัวออกมาเรื่อยๆ และนั่นคือการนำเรื่องไปสู่ขั้นวิกฤตท้ายที่สุดที่อธิปุตได้ค้นพบและเรียนรู้ (Discovery , Recognition) ว่าตนเองคือ ผู้สังหารท้าวไลอัสผู้เป็นบิดาที่แท้จริงของตน และ พระนาง โยคาสตามเหสีของท้าวไลอัสที่อธิปุตร่วมเรียงเคียงหมอนด้วยคือ มารดาแท้ๆของตนเอง

7. การกลับผันของสถานการณ์ (Peripeteia , Reversal of Situation)

เกิดขึ้นแทบจะพร้อมๆกับการค้นพบ การค้นพบของอธิปุตนั้นคือการกลับผันของสถานการณ์ ความตั้งใจที่จะนำตัวฆาตกรซึ่งคิดว่าเป็นว่า ผู้อื่น จึงต้องกลายมาเป็นการลงโทษตัวเอง โดยการที่มรดกด้วยปืนปิกมมจน บอดมีคิมิค และเนเรเทศตัวเองไปจากนครธัมมา

8.การคลี่คลายปม (Resolution , Denouement)

การคลี่คลายปมคือบทสรุปของละครเรื่องนั้น เป็นช่วงที่แสดงให้เห็นถึงภาพหลังปมปัญหาหรือข้อขัดแย้งที่ได้ดำเนินมาจนถึงจุดแตกหัก หรืออาจเป็นเพียงคำพูดคำเดียวหรือแม้แต่ท่าทางที่แสดงให้ผู้ชมเห็นประจักษ์ว่า อารมณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์และการกระทำ บัดนี้ได้ถึงจุดหนึ่งที่นิ่งสงบ หรือ อาจเปลี่ยนท่วงทำนองใหม่ได้ หรือความเข้าใจซึ่งบังเกิดขึ้นในเรื่อง ไม่ได้จบด้วยความเศร้าอย่างโศกนาฏกรรม หรือจบลงด้วยความสุขอย่างสุขนาฏกรรม ภาวะของการคลี่คลายปมปัญหาอาจมิได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนแจ่มแจ้งแต่กลับคลุมเคลือ บางครั้งก็เสียดสี

องค์ประกอบของโครงเรื่องทุกส่วนที่ได้กล่าวมานั้น ไม่ว่าจะเป็นการปูพื้นหรือเผยแพร่รายละเอียดที่เกี่ยวกับเรื่องราวของตัวละคร (Exposition) , เหตุการณ์ (Incident) , ข้อขัดแย้ง (Conflict) , ช่วงวิกฤต (Crisis) , จุดสูงสุดทางอารมณ์ (Climax) , การค้นพบ (Discovery) , การกลับคืนของสถานการณ์ (Peripeteia) , การคลี่คลายปม (Resolution) ล้วนมีความสำคัญในการที่จะเกี่ยวพันกันและกัน ไม่มีองค์ประกอบใดที่จะอยู่ได้อย่างโดดเดี่ยว ทุกส่วนจะต้องนำไปสู่ความหมาย ความคิดอันเป็นแก่นสำคัญ หรือสารที่ละครต้องการจะสื่อกับผู้ชม

ตัวละครการวางลักษณะนิสัยของตัวละคร (Characters and Characterization)

อริสโตเติลให้ความสำคัญของตัวละครไว้เป็นลำดับที่สอง โดยให้ความสนใจกับการสร้างลักษณะนิสัยของตัวละคร (Characterization) เป็นพิเศษ ในความเห็นของอริสโตเติลอาจมีข้อแตกต่างกับสร้างอุปนิสัยของตัวละครในปัจจุบันพอสมควรทั้งยุคสมัยต่างกันทำให้ความคิดแปรเปลี่ยนไป อริสโตเติลกล่าวว่าตัวละครต้องมีลักษณะนิสัยที่ดีงาม มีความน่าเชื่อถือ มีความจริงใจ มีชีวิตชีวา และคงเส้นคงวา

วิวัฒนาการของการสร้างตัวละครและการวางลักษณะนิสัยของตัวละคร

ละครโศกนาฏกรรมของกรีกให้ความสำคัญกับความยิ่งใหญ่ในลักษณะนิสัย (Tragic Greatness) และข้อบกพร่องในลักษณะนิสัย (Tragic Flaw) ของตัวละครเอก ความยิ่งใหญ่ในลักษณะนิสัยหมายถึง คุณสมบัติอันควรยกย่องและเป็นคุณสมบัติอันเลิศเลอเหนือกว่ามนุษย์สามัญโดยทั่วไป เป็นต้นว่า เกลียวฉลาดเกินใคร ส่วนข้อบกพร่องนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นความเลว ความชั่วที่สมควรประณาม แต่ความบกพร่องนั้นแฝงไว้ซึ่งความยิ่งใหญ่ไม่ว่าทุกคนจะมี ซึ่งแม้ว่าตัวละครจะประสบกับหายนะในที่สุด แต่ก็ยังคงความยิ่งใหญ่อยู่ชั่ววีรบุรุษ เช่นการไม่ยอมประณอมต่อโลก การยึดมั่นในอุดมการณ์มากไป ในขณะที่ตัวละครสุขนานุกรมของกรีกมักจะพูดถึงตัวละครที่เป็นธรรมดาสามัญ ไม่มีความยิ่งใหญ่ทางสายเลือดและลักษณะนิสัยความผิดพลาดเพราะความโง่เขลาได้

ในสมัยนีโอคลาสสิก (Neo - Classic) ซึ่งเกิดขึ้นราวศตวรรษที่ 17 ของฝรั่งเศส มีกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัดในการเขียนลักษณะของตัวละคร คือ ต้องน่าเชื่อถือ พบเห็นได้ในชีวิตจริง เรื่องราวควรเกิดขึ้นกับใครก็ได้ในทุกที่ทุกยุคทุกสมัย (All Men in All Times and Places) นอกจากนี้มีการระบุว่าตัวละครเอกในโศกนาฏกรรมต้องมีความยิ่งใหญ่โดยสายเลือดเท่านั้น คนธรรมดาเป็นตัวละครเอกได้ในละครสุขนานุกรมเท่านั้น คราจบนศตวรรษที่ 18 ที่โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมชนชั้นกลางที่เป็นคนธรรมดา กลายเป็นชนชั้นที่มี

อำนาจทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลถึงศิลปะการละคร โดย ก๊อตโฮลด์ อีเฟรรม เลสซิง (Gotthold Ephram Lessing) นักเขียน นักวิจารณ์คนสำคัญ คนสำคัญได้เขียนบทความสำคัญชื่อ แฮมเบิร์ก ละคราเทอริ (Hamburg Dramaturgy) (1767 – 1769) โดยวิพากษ์วิจารณ์ละครในสมัยนั้นและมีข้อเรียกร้องให้ ตัวละครเอกมาจากชนชั้นกลาง เนื่องจากศิลปะควรสะท้อนภาพของคนส่วนใหญ่ ไม่ใช่ชนกลุ่มน้อยหรือชั้นสูง เห็นว่าไม่ยุติธรรมที่โสกนาฏกรรมแสดงความยิ่งใหญ่เพียงกษัตริย์ แต่สุชนาฏกรรมแสดงความอ่อนแอความเขลาของมนุษย์ เลสซิงเห็นว่าคนธรรมดาก็สามารถเป็นวีรบุรุษในโสกนาฏกรรมได้ มีความยิ่งใหญ่ไม่แพ้ผู้ดีในสายเลือด นอกจากนี้ยังเรียกร้องให้ตัวละครมีความเป็นปัจเจกบุคคล (Individuality) มีความเป็นตัวของตัวเอง

ในศตวรรษที่ 19 ละครเมโลดราม่า (Melodrama) ได้รับความนิยมสูงสุด ละครประเภทนี้ไม่ได้คำนึงถึงการสร้างลักษณะนิสัยของตัวละครให้มีความลึกซึ้ง และจงใจสร้างเพื่อเรียกร้องอารมณ์จากผู้ชม นางร้ายก็ร้ายจากต้นจนจบเพื่อให้คนเกลียด การสร้างลักษณะนี้ไม่ยาก นักเขียนสามารถเขียนได้หลายๆเรื่อง โดยใช้ตัวละครนิสัยแบบเดิม เรียกว่าเป็นตัวละครที่มีเก็บไว้ในคลังแล้ว (Stock Character) จะหยิบมาใช้เมื่อไหร่ก็ได้ ละครแบบนี้ผู้คนจะมองเห็นด้านเดียว คือ ดี หรือ ร้าย ซึ่งเป็นในลักษณะ ตัวละครแบบตายตัว (Typed Character) ซึ่งการสร้างในลักษณะนี้ไม่ว่าจะไม่ได้เสียทีเดียว แต่กลับเหมาะกับละครบางประเภท เช่น ละครเด็ก ซึ่งต้องการความชัดเจน เด็กดูแล้วสามารถเข้าใจได้ว่าเป็นคือ พระเอก เจ้าหญิง แม่มด เป็นต้น

ในต้นศตวรรษที่ 20 ก้าวสู่ยุคละครสมัยใหม่ (Modern Theatre) ซึ่งมีความคิดต่อต้านเมโลดราม่าอย่างสิ้นเชิง ละครแนวตั้งนิยม (Realism) และธรรมชาตินิยม (Naturalism) ที่เกิดในยุคนี้ให้ความสำคัญที่ความสมเหตุสมผล ใกล้เคียงกับมนุษย์ในความจริงมากที่สุด ไม่มีเพียงด้าน ดี หรือ ร้าย เพราะมนุษย์มีหลายแง่มุม ตัวละครจึงเป็นแบบเห็นได้รอบ (Well – Round Character) คือ มีความคิด ความเชื่อเป็นของตนเอง มิได้เป็นเครื่องมือผู้เขียนบท การกระทำทุกอย่างจึงมีเหตุผลอธิบาย มีแรงผลักดันทางใจ เป็นตัวละครที่ลึกซึ้ง โดยมี เอมีล โซลา (Emile Zola) นักคิด นักเขียน นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศสมีอิทธิพลสำคัญ ได้เขียนหนังสือ เลอ นาตuralisme ออ เทาเทรอะ (Le Naturalisme au Theatre) ถึง ความเหมือนของชีวิต ในละครโซลาถือว่าวิทยาศาสตร์เข้ามามีบทบาทอย่างมากในชีวิตปัจจุบัน แต่ละครเป็นเพียงสิ่งเดียวที่หลีกเลี่ยงความเป็นศิลปะที่ไม่ดี โซลาเสนอให้หันมาองชีวิตอย่างจริงจัง ซึ่งต้องอาศัยเหตุผล โซลามีความเชื่อในหลัก 3 ประการที่จะนำมาพิจารณามนุษย์ คือ

พันธุกรรม (Heredity) อันเป็นสิ่งที่รับสืบทอดมาจาก พ่อแม่ บรรพบุรุษ เป็นสิ่งที่เลือกและหลีกเลี่ยงไม่ได้

สภาพแวดล้อม (Environment) สภาพแวดล้อมมีส่วนสำคัญในการหล่อหลอมให้ตัวละครมีลักษณะเช่นไร ตัดสินใจกระทำการสิ่งใด

เหตุการณ์เฉพาะหน้า (Circumstance) บางครั้งมนุษย์ตัดสินใจทำอะไรเพราะมีเหตุการณ์เฉพาะหน้าเป็นตัวบังคับ (Boutall.1956)

ดังนั้นหากเราพิจารณาบุษย์ตามหลักของโซลา เราจะตัดสินใจได้ยากว่าใครเป็นคนดี หรือ เลว เพราะทุกคนล้วนมีเหตุผลในการกระทำเช่นนั้น การตัดสินใจโทษหรือยกย่องตัวละครใดเป็นสิ่งที่อยากต่อนักเขียน หากแต่นักเขียนต้องให้ตัวละครมีชีวิตของตัวเอง และผู้ชมจะเป็นผู้ใช้วิจารณญาณไตร่ตรอง และไม่มีข้อสรุปตายตัว ขึ้นอยู่กับผู้ชมพิจารณาตัวละครนั้นในแง่ใดตัวละครจึงไม่มีลักษณะ น่าเห็นใจ ที่เกิดจากการงใจของผู้เขียนเพียงเรียกร้องอารมณ์ความเห็นใจแก่ผู้ชม

หากเราเชื่อว่ามนุษย์มีความต่างกัน มีความคิด ความเชื่อ หลักในการดำเนินชีวิต ความมุ่งหวังที่ต่างกันเราก็คควรให้ความสำคัญที่ปัจเจกบุคคลของตัวละครด้วย ละครเป็นเรื่องราวที่แสดงถึง ปัญหา ของมนุษย์ ปัญหา ในละครหลายเรื่องเกิดจากความเป็นปัจเจกบุคคล แตกต่างกันกับคนทั่วไป มีความคิดความเชื่อที่สวนทางกับมาตรฐานสังคม เช่น ตัวละครของ เทนเนสซี วิลเลียมส์ (Tennessee Williams) ไม่ว่าจะเป็น อแมนดา วินฟิลด์ (Amanda Wingfield) จากเรื่อง ดูกตาแก้ว (The Glass Menagerie) ซึ่งเราจะเห็นว่านิสัยของตัวละครผิดแปลกไปจากคนธรรมดา มีความระเอียคอ่อนเกินระดับสามัญ ตลอดจนจิตวิญญาณแบบเก่าที่มีอาจสูญหายไปหรือปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย

ในขณะที่ละครสมัยใหม่บางประเภท อาจต้องการเสนอความคิดในมุมกลับที่ว่า มนุษย์สูญเสียความเป็นปัจเจกบุคคลไปแล้ว เพราะโลกทุกวันนี้ตกเป็นทาสของวัตถุเงินตรา รวมถึงความเจริญทางด้านต่างๆ หรือ ละครต้องการเน้นความไร้สาระของโลกและการมีชีวิตอยู่เช่น ละครแนวแอบเซิร์ด (Absurd) ก็อาจเสนอตัวละครที่ขาดความปัจเจกของบุคคล ไม่มีภูมิหลังและที่มาที่ไป ไม่มีความสม่ำเสมอของเส้นคงวา ไม่มีเหตุผลแรงผลักดันทางการกระทำ แม้แต่การตั้งชื่อตัวละครก็ขาดความเจาะจง แต่ฟังดูเป็นกลางๆเช่น พ่อ แม่ ยาย เหมือนบทละครของเอ็ดเวิร์ด อัลบี (Edward Albee) เรื่อง คิอเมริกัน ดรีม (The American Dream) หรือ ตั้งชื่อตัวละครเพื่อแสดงความไร้ค่าไม่มีตัวตน เช่น ซีโร (Zero) ในบทละครเรื่อง คิแอดดิง แมชีน (The Adding Machine) ของ เอลเมอร์ไรซ์ (Elmer Rice)

อย่างไรก็ตาม หากเราต้องการสร้างตัวละครให้เป็นปัจเจกบุคคล มีความคิด ความต้องการ น่าเชื่อ ความสมเหตุสมผลเหมือนมนุษย์ เราคำนึงถึงสิ่งใดบ้าง

ฟรานซิส ฮอดจ์ (Francis Hodge) เสนอความเห็นว่าการสร้างตัวละครและลักษณะนิสัยของตัวละครควรคำนึงถึงองค์ประกอบใดบ้าง (Hodge .1988)

- 1.ความปรารถนาสูงสุด (Disire) คือสิ่งที่ตัวละครนั้นต้องการมากที่สุดในละครเรื่องนั้น อาจเรียกได้ว่าเป็นซูเปอร์อ็อบเจกทิฟ (Super Objective) หรือ สิ่งสูงค่า (Treasure) ที่ตัวละครไขว่คว้า
- 2.ความตั้งใจ (Will) คือพลังที่ตัวละครจะใช้ต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความปรารถนาสูงสุด ผู้เขียนต้องพิจารณาว่าตัวละครมีความตั้งใจมากน้อยเพียงใด แข็งแกร่งแค่ไหน เป็นคนสู้หรืออ่อนแอต่อโลก
- 3.ศีลธรรม (Moral Stance) คุณธรรมและความเชื่อของตัวละครตัวนั้น มีผลต่อความปรารถนาสูงสุดและความตั้งใจ เช่น ตัวละครนั้นมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นเพียงไร มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมหรือไม่
- 4.รูปลักษณะ (Decorum) รูปร่างหน้าตา ลักษณะกิริยาของตัวละคร ทำทาง การยืน การเดิน การพูดที่ประกอบขึ้นเป็นตัวละครตัวนั้น
- 5.สภาวะทางอารมณ์ (Character Mood Intensity) ตัวละครมักมีสภาวะทางอารมณ์อย่างไร เช่น เป็นคนชอบคืนตระหนก ประสาท ฉุนเฉียวโกรธง่าย หดหู่ง่าย เราอาจคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ประกอบ
 - 5.1 จังหวะการเต้นของหัวใจ (Heartbeat) เร็วหรือช้า
 - 5.2 เหงื่อ (Perspiration) มากหรือน้อย
 - 5.3 สภาพภายในท้อง (Stomach condition)
 - 5.4 ความตึงเครียดของกล้ามเนื้อ (Muscle Tension)

5.5 การหายใจ (Breathing) จังหวะและความลึก

หากเราพิจารณาจากเกณฑ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีความน่าเชื่อถือ มีเหตุผล สึกซึ่งเหมือนมนุษย์จริง และที่สำคัญตัวละครมีชีวิตของตัวเอง

การที่ตัวละครมีชีวิตของตัวเองหมายถึงผู้ประพันธ์จะต้องศึกษาตัวละครอย่างแจ่มแจ้ง ต้องศึกษาตัวละครคมนุษย์คนหนึ่ง ผู้ประพันธ์ไม่สามารถบังคับบงการ การกระทำ การพูด และนิสัยตัวละคร ได้เลย เพราะตัวละครไม่ใช่เครื่องมือ หรือกระบอกเสียงของผู้ประพันธ์ที่จะกระทำการใดๆ โดยไม่สมเหตุผล

การสร้างตัวละครเช่นนี้เสมือนว่าเราปล่อยให้ตัวละคร โดดแล่นไปเองบนเวทีภายใต้กรอบที่เรากำหนด ไม่จำเป็นต้องกลบใจได้ภายหลัง ความเที่ยงธรรมในกวีนิพนธ์ อาจไม่ใช่ปรัชญาสูงสุดที่ต้องแสวงหา จุดสำคัญที่ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครน่าจะหมายถึง การแสดงแก่นแท้อันลึกซึ้ง ซบซ้อน เพราะมนุษย์ที่ประกอบไปด้วยความคิด ปรารถนา กิเลสตัณหาและอารมณ์ ความรู้สึก

หากตัวละครมีความสมเหตุสมผล และเหมือนมนุษย์มากเท่าใด ผู้ชมก็จะนำไปสู่การ “ ศึกษา ” เพื่อนำไปสู่ “ ความเข้าใจ ” ในฐานะมนุษย์คนหนึ่งได้มากเท่านั้น ไม่ว่าตัวละครจะมีความเป็นปัจเจกบุคคลสูงส่ง แตกต่างกับสามัญมนุษย์โดยทั่วไปเพียงไรก็ตาม ทั้งนี้เพราะความปรารถนาสูงสุด ของตัวละคร เทียบเท่ากับของมนุษย์ผู้หนึ่ง

ในส่วนของรูปลักษณ์ (Decorum) นั้น หากผู้ประพันธ์เห็นภาพได้ชัดเจนไรผู้ชมก็สามารถจินตนาการตามได้ชัดเจนตามมากขึ้นเท่านั้น ที่จริงวรรณคดีไทยให้ความสำคัญกับเรื่องรูปลักษณ์ของตัวละครเป็นอันมาก เราคุ้นกับบททนมโหมพระลอหรือความงามของนางในวรรณคดี บทละครหลายเรื่องก็พยายามหาจุดเด่นหรือความเป็นเอกลักษณ์ตัวละครเพื่อให้เป็นที่น่าสนใจ น่าจดจำเช่น ชีราโน เดอ แบกเซอราค์ (Cyrano de Bergerac) ของเอ็ดมอนด์ โรสตองต์ (Edmond Rostand) มีลูกอันขาวมากกว่าคนทั่วไป

ส่วนสภาวะทางอารมณ์ (Character – Mood – Intensity) นั้น บางครั้งเราอาจใช้สามัญสำนึกที่คุ้นเคยในพิจารณารายละเอียดของสภาวะอารมณ์ได้ เช่น คนที่อยู่ในสภาวะตื่นเต้นตกใจ ย่อมมีจังหวะการเดินของหัวใจที่เร็วแรง สภาวะความกลัวอาจสอดคล้องของการมีเหงื่อไหล หรือคนที่อยู่ในภาวะที่ต่างกันย่อมมีจังหวะการหายใจต่างกัน ในขณะที่เดียวกันการพิจารณานี้อาจเป็นเหตุผลเชิงจิตวิทยา ด้วยสภาวะทางจิตอาจมีผลต่อร่างกาย ในแง่ที่เราคงไม่เพียงแต่वलักษณะสภาวะอารมณ์โดยใช้สามัญสำนึกทั่วไปเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงความลึกซึ้งซับซ้อนของสภาวะจิตด้วย

ตัวละครที่ผู้ประพันธ์สร้างอย่างสมเหตุสมผล ไม่เพียงแต่จะมีชีวิต โดดแล่นอยู่นะคร แต่ความเป็นปัจเจกบุคคลของตัวละครจะผสานกับอารมณ์กับความรู้สึก และความปรารถนาอันจะเป็นสากลทำให้ตัวละครคงอมตะมีชีวิตอยู่ทุกสมัยเพราะตัวละครคือ “ ตัวแทน ” ของมนุษย์ ที่แม้สมัยเปลี่ยนไป ระบบความคิด ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมต่างๆ เปลี่ยนไปบ้างแต่ “ แก่นแท้ ” ของความเป็นมนุษย์ย่อมไม่มีวันเปลี่ยน

ความคิดหรือแก่นของเรื่อง (Idea , Theme)

นอกจากบทละคร ตัวละคร แล้วหัวใจสำคัญอีกประการคือ ความคิด หรือ แก่นของเรื่อง (Idea , Theme) จริงอยู่ที่อริสโตเติล หรือผู้เชี่ยวชาญไม่ได้จัดให้องค์ประกอบนี้ไว้ลำดับที่ความสำคัญที่สุด แต่มีคนกล่าวไว้ว่า

ละครปราศจากความคิด ก็เหมือน มนุษย์ไร้กระดูกสันหลัง (Spine) หรืออาจเปรียบเป็นมนุษย์ไร้วิญญาณ ไปเลยก็
 เดียว

แก่นความคิด คือ “ สาร ” ที่ผู้เขียนต้องการสื่อให้กับผู้ชม นอกจากผู้ชมจะเห็น เรื่องราวการกระทำ
 ของมนุษย์ แล้วผู้ชมยังได้แง่คิด หรือปรัชญาจากการกระทำนั้น ความคิดที่ได้อาจมีคุณประโยชน์หลายประการ
 คือ สอนให้ผู้ชมถึงวิธีการดำรงคงอยู่ชีวิต อาจปลูกให้ตระหนักถึงหลักสัจธรรมบางประการของชีวิต กระตุ้นแรง
 ให้นึกถึงปัญหาของชีวิต ของมนุษย์ สังคม โลก ผู้ชมจะเข้าใจชีวิตมนุษย์ได้ดีขึ้น รวมถึงการยกระดับสติปัญญา
 ได้จากการซึมซับทราบแก่นความคิดที่ดีของบทละคร

แน่นอนว่าละครบางเรื่องให้ความสนใจกับ แก่นเรื่อง บางเรื่องให้ความสนใจแก่ โครงเรื่องที่นำเสนอ
 สนุกสนาน หรือบางเรื่องให้ความสำคัญกับตัวละครที่มีลักษณะโดดเด่นเป็นพิเศษ แง่คิดที่ได้จากละครเหล่านั้น
 อาจมิได้ เครื่องเรียด จริงจัง มิได้ตั้งคำถามต่อโลก และชีวิตเหมือนละครประเภทอื่นเช่น สุชนาฏกรรมอีกไม่น้อยที่
 นอกจากความสนุกสนานแล้วยังให้แก่นความคิดที่ลึกซึ้ง คมคายไม่แพ้กันกับ ละครความคิดเลย

“ ละครความคิด ” (Idea Plays) คือละครที่เน้นความคิดหรือสารที่ต้องการจะสื่อกับผู้ชมเป็นสำคัญ บาง
 ครั้งเรียกชื่ออื่นๆ เช่น Problem Plays , Thesis Plays , Propaganda Plays หรือ

“ ละครของสังคม ” (Social Drama) ละครความคิดมาจากฝรั่งเศส ในช่วงต้นศตวรรษที่ 19 หลักของละครความ
 คิดนี้ได้รับการแผ่ขยายต่อนักเขียนบทละครคนสำคัญในประวัติศาสตร์การละคร เช่น เฮนริก อิบเซน (Henrik
 Ibsen) จอร์จ เบอ์นาร์ด ชอว์ (George Benard Shaw) และอีกหลายคนในยุคต่อมา อาจกล่าวได้ว่าละครความ
 คิด เป็นส่วนหนึ่งของประเพณีนิยมของละครในปัจจุบันไปแล้ว ละครความคิดมีจุดหมายเพื่อเสนอและกระตุ้น
 ความคิด หรือ ตั้งสอน อาจเป็นการแสดงมุมมองที่แตกต่างไป เสนอหนทางแก้ไขปัญหา ประเด็นของปัญหา
 อาจเป็นเรื่องของสังคม การเมือง เศรษฐกิจ เป็นต้น

ความคิด แก่นของเรื่องหรือสารที่ต้องการจะสื่อกับผู้ชม คือส่วนที่ให้ “ คุณค่าทางสติปัญญา ”
 (Intellectual Value) แก่ผู้ชม นักการละครคนสำคัญเช่น เบร็ตท บเรคท์ (Bretott Brecht) ถึงกับคิดหาวิธี
 การทำให้ผู้ชมได้ใช้ความคิดในการ ดูละคร จนถึงกับเป็นที่มาของการคัดค้านร่วมของผู้ชมตามทฤษฎีการถอย
 ห่างทางอารมณ์ (Verfremdungseffekts) อันมีชื่อเสียง

ลักษณะของความคิดหรือแก่นของเรื่องที่ดี

นักศึกษาที่เพิ่งเรียนการเขียนบทละคร อาจคิดถึง “ แก่นของเรื่อง ” ที่คนจะเขียนไว้กว้างไป เช่น ความ
 รัก ความเห็นแก่ตัว มิตรภาพ ฯลฯ แต่คำเหล่านี้ให้ความหมายที่กว้างและผิวเผินเกินไป เรียกได้ว่ามิได้ แสดง
 ความคิดใดๆเสียด้วยซ้ำ

หากเพียงแต่คำว่า “ ความรัก ” เป็นแก่นของเรื่องได้ คงมีบทละครมากมายหลายเรื่องที่ใช้แก่นของ
 เรื่องนี้มาแล้ว เช่น โรมิโอและจูเลียต (Romeo and Juliet) , เจาะป่า , เอ ครีม เฟลด์ (A Dream Play) , คีซา
 เออร์ อันเดอร์ ดิ เอิล์มส์ (Desire Under The Elms) และอีกนับไม่ถ้วนที่มีประเด็นเกี่ยวข้องกับความรัก แต่แท้
 จริงแล้วความรักในบทละครเหล่านี้ให้แง่มุมที่แตกต่างกันไปทั้งสิ้น เช่น ความรักครั้งแรกคือ รักแท้เพราะความรัก

ครั้งแรกก็ไม่สมหวัง ความรักหนุ่มสาวนั้นร้อนแรง แต่ก็มอดดับง่ายเพราะวุฒิภาวะ ความรักคือความเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน ความรักคือความเสียสละ ฯลฯ

แก่นของเรื่องจึงควรมีข้อสังเกตว่า

1. อยู่ในรูปแบบประโยคที่สมบูรณ์

“มิตรภาพ” เป็นเพียงคำนาม ไม่สื่อความคิดใดๆ เป็นแก่นของเรื่องมิได้

“มิตรภาพมีค่าเหนือสิ่งอื่นใด” เป็นประโยคที่สมบูรณ์ให้ความคิดชัดเจน

2. กระตุ้นปฏิกิริยาผู้ฟังได้

“มิตรภาพมีค่าเหนือสิ่งอื่นใด” แม้เป็นประโยคที่สมบูรณ์ แต่อาจไม่กระตุ้นปฏิกิริยาผู้ฟังได้ เพราะประโยคนี้เพราะประโยคนี้เป็นประโยคที่ได้ยินกันจนเบื่อ จนยอมรับความหมายไปโดยปริยาย ก่อนที่จะคิดเห็นด้วยหรือไม่ด้วยซ้ำ ความคิดที่กระตุ้นผู้ชมได้ทำให้ละครน่าสนใจขึ้นเป็นพิเศษ เทียบเท่ากับเป็นบทเรียนใหม่ของชีวิต ดังนั้นหากเราพัฒนาต่อมาใหม่เป็น “มิตรภาพไม่เคยมีจริงในสถานการณ์ที่ซับซ้อน” ประโยคนี้กระตุ้นผู้ฟังได้มากกว่าประโยคแรก เพราะความหมายดึงดูดน่าสนใจกว่า เนื่องจากความหมายต่างไปจากการพูดถึง “มิตรภาพ” ข้างต้น และหากตัดคำว่า “ในสถานการณ์ที่ซับซ้อน” ออกไปเหลือเพียงว่า “มิตรภาพไม่เคยมีจริง” ยิ่งกระตุ้นผู้ฟังได้รุนแรงที่สุด และจะก่อให้เกิดความเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ซึ่งทำให้น่าติดตามเรื่องราวอันเปรียบเหมือนบทพิสูจน์ในตัวละครด้วยความสนใจเป็นพิเศษ การที่ผู้ชมจะเห็นด้วยหรือไม่ กับตัวละคร ไม่ใช่เรื่องแปลก หรือเสียหยาอะไร ในทางกลับกัน ข้อถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์ นับเป็นการจุดประเด็นให้ผู้ชมได้ใช้สติปัญญาในการในการพิจารณาปัญหาข้อโต้แย้งนั้น นักเขียนบทละครที่สำคัญหลายคนแสดงความคิดหรือแก่นของเรื่องไว้ในเชิงรุนแรง ก่อนข้างมองโลกในแง่ลบ (Pessimism) เช่นที่ ออกัสต์ สตρινด์เบิร์ก ได้แสดงไว้ในบทละครเรื่อง เอ คริม เพลย์ (A Dream Play) ว่าชีวิตคือความทุกข์ทรมาน เช่นเดียวกับนักเขียนหลายๆคนที่แสดงความคิดที่รุนแรงไว้ในบทละคร

กลวิธีในการนำเสนอความคิดหรือแก่นของเรื่อง

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าแก่นความคิดอาจเสนอแบบตรงไปตรงมาผ่านปากคำของตัวละคร หรือผู้เขียน อาจมีกลวิธีที่ลึกลับซับซ้อนแบบขบขันไปกว่านั้น เราคงพอแจ่มแจ้งรายละเอียดได้ว่าความคิดที่อาจแฝงอยู่ในองค์ประกอบเหล่านี้

1. ภาษาในการประพันธ์

ภาษาที่ใช้ในการประพันธ์ หมายรวมถึงตั้งแต่ชื่อเรื่อง บทสนทนา การวิพากษ์วิจารณ์ถกเถียงของตัวละคร โวหาร ภาพพจน์และสัญลักษณ์อันเกิดจากการใช้ภาษา

1.1 ชื่อเรื่อง (Title)

นักเขียนบทละครหลายท่านพิถีพิถันกับการตั้งชื่อเรื่องเหล่านั้นสื่อความหมายของเรื่องได้ไม่มากนักน้อย ไม่มาก ก็น้อย ไม่ว่าจะเป็น รถรางคันนั้นชื่อปรารถนา (A Streetcar Named Desire) , อวสานเชลล์แมน (Death of

Salesman) และอีกมากมาย ชื่อของบทละครเหล่านี้ แม้มิได้แสดงความคิดเห็นทั้งหมดแต่ก็สามารถเป็นกรอบ ล้อมให้ผู้ชมได้เห็นชัดขึ้น

1.2 การถกเถียงโต้แย้ง (Discussions)

เจมส์ ไซมัส (James Thomas) ตั้งข้อสังเกตไว้ในหนังสือ “สคริปต์ อналиซิส” (Script Analysis) ว่า ในบทละครหลายเรื่อง มีบางครั้งที่ตัวละครลอยห่างจาก โครงเรื่อง เพื่อเข้าสู่การถกเถียงโต้แย้งบางประการ (Thomas .1992) เมื่อมีกรณีนี้เกิดขึ้น ผู้ประพันธ์ย่อมมีกฎไว้ในใจเสมอว่า หัวข้อถกเถียงต้องเอกภาพอย่างมีศิลปะ กล่าวคือต้องสอดคล้องกับความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับความคิดหลักของของละคร ดังนั้นที่กล่าวมาแล้วว่าบท สนทนายาวๆ ที่แสดงการถกเถียงกันอย่างเด่นชัดจะปรากฏชัดใน ละครความคิด แต่ที่จริงแล้วบทสนทนาเชิงถกเถียงโต้แย้งในขนาดความยาวสั้นกระชับกว่าอาจเกิดได้ในหลายยุคหลายสมัย และในละครหลากหลายประเภท เช่น อีดิปัส (Oedipus Rex) โซโฟคลีส (Sophocles) แสดงบทถกเถียงทางความคิดเกี่ยวกับพระเจ้าอำนาจทางการเมือง ความน่าเชื่อถือของเทพพยากรณ์และโอกาสในการกระทำของมนุษย์ แม้ในบทละครของเชกสเปียร์ ซึ่งแม้ว่าเชกสเปียร์จะไม่เขียนบทละครให้ดูมีลักษณะทรงภูมิ ถกเถียงกันด้วยประเด็นความคิดล้วนๆ แต่เราก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่าความคิดที่ ปรากฏในละครของเชกสเปียร์นั้นลึกซึ้งยิ่งนัก บทสนทนาในบทละครเรื่อง แฮม เล็ต จึงแฝงไว้ด้วยการถกเถียงโต้แย้งในประเด็นของความรัก หน้าที่ ความโศกเศร้าจาบัลย์ ชีวิตหลังความตาย การแก้แค้น การไร้ความสามารถที่จะตัดสินใจ ความทะยานอยากกระทำอันวิบาตกรรม ศิลปะแห่งการแสดง ความรับผิดชอบ ศักดิ์ศรี และความละเอียด หรือแม้แต่ตัวละครที่ไร้การศึกษาในบทละครเรื่อง มาเธอร์ เคอเรจ แอนด์ เฮอร์ ชิลเดรน (Mother Courage and Her Children) ของ เบอร์ทอลท์ เบรคชท์ (Bertolt Brecht) ยังแสดง ความเห็นในการถกเถียงโต้แย้งอย่างเปิดเผยในประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบของสงครามที่มีต่อสังคม เศรษฐกิจ ยุทธวิธีทางการทหาร ศาสนา และการเมือง

1.3 คำคม (Epigrams)

ทฤษฎีการวิเคราะห์บทละครมักใช้คำว่า “เอพิแกรม” (Epigram) อันมีที่มาจากคำในภาษากรีกเพื่อหมายถึงคำคม ภาษิต คลิเตื่อนใจ คำพูดที่มีชื่อเสียง คำพูดที่เป็นจริงตลอดเวลา ในการอ่านบทละคร เรามักพบคำคม เหล่านี้แทรกอยู่ในบทสนทนาของตัวละครโดยบางครั้งเราอาจไม่รู้ตัว แต่เราซึมซับเอาข้อคิดในคำคมเหล่านั้น มากล้นกรองเกิดความอึดอัดในคุณค่าทางสติปัญญา (Intellectual Value) เรียบร้อยแล้ว

การที่ผู้ชมได้ข้อคิดจากคำคมไปโดยไม่รู้นั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะหมายถึงผู้เขียนสามารถสอดแทรกคำคมไว้ในบทสนทนาของตัวละครอย่างแนบเนียนและเหมาะสม ตัวละครมิได้สำแดงความฉลาดจนเกินตัว หรือจงใจพูดแต่ข้อคิดคำคมจนผู้ชมรู้สึกเอือมเอียนและรู้สึกว่าตัวละครนั้นอยู่ในสถานะเหมือนมนุษย์สามัญ เพราะคอยแต่จะแสดงคติเพื่อสั่งสอน

1.4 นัยประวัติ (Allusions)

การเขียนโดยใช้นัยประวัติ หมายถึงการมีนัยอ้างอิง พาดพิงถึงงานวรรณกรรมชิ้นอื่น ถึงบุคคลหรือถึงเหตุการณ์อื่น ที่มีโชเหตุการณ์บทละครเรื่องนั้นๆ วิธีการสื่อสารความคิดเช่นนี้คงต้องใช้กับผู้ชมหรือผู้อ่านที่มี การศึกษาระดับหนึ่ง เพราะมิใช่ทุกคนจะสามารถเข้าใจถึงนัยประวัติได้เหมือนกัน ผู้เขียนพึงเข้าใจในเบื้องต้น

ก่อนว่า การที่ผู้ชมไม่สามารถเข้าใจนัยประวัติจะต้องไม่ทำให้การสื่อสารความคิดหลักของเรื่องล้มเหลวแต่ประการใด ผู้ชมจะยังคงเข้าใจเรื่องราวตามตรงได้ แต่ในอีกแง่หนึ่ง ผู้ชมที่เข้าใจนัยประวัติจะได้มุมมองเพิ่มเติมที่ลึกซึ้งขึ้น ได้รับอรรถรสมากขึ้น การใช้นัยประวัติที่นิยมกันแพร่หลายในวรรณกรรมการละครตะวันตก มักเป็นการประวัติดึงคัมภีร์ไบเบิล หรือวรรณคดีประวัติศาสตร์ และเทพตำนาน (Mythology) แต่ในปัจจุบันนี้แหล่งของนัยประวัติอาจมีมากและหลากหลายขึ้น เป็นต้นว่าเหตุการณ์สำคัญ บุคคล หรือแม้แต่สถานการณ์ที่เชื่อว่าคนในสังคมจะเข้าใจร่วมกันได้ดี

เทนเนสซี วิลเลียมส์ (Tennessee Williams) ได้ใช้กลวิธีเชิงนัยประวัติในบทละครเรื่อง *เดอะกลาส เมนาจอรี* (The Glass Menagerie) คือเมื่อ วิลเลียมส์เปิดตัว อแมนดา วิงฟิลด์ (Amanda Wingfield) ตัวละครเอกของเรื่อง วิลเลียมส์กำหนดให้ตัวละครนี้บ่นจบบทซึ่งอาจใช้วลยสโลคชั่นบนเวทีว่า “หิมะของปีที่แล้วอยู่ที่ใด?” (O sont les neiges.) ซึ่งผู้ที่คุ้นเคยกับวรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์ของตะวันตกจะทราบได้ทันทีว่าประโยคนี้เป็นประโยคสำคัญในบทกวีของ ฟรังก์วีส วิลสัน (Francois Villon) ที่กล่าวถึงสตรีสำคัญผู้มีชื่อเสียงทั้งในประวัติศาสตร์และในตำนาน สตรีเหล่านี้แม้จะมีความงามเป็นเลิศ มีความอดทนกล้าหาญ หรือคุณสมบัติอันควรจดจำใดๆ ก็ตาม แต่สตรีเหล่านี้ก็ไม่อาจมีชีวิตอยู่เป็นอมตะได้ ดังที่กวีตั้งคำถามปิดท้ายในแต่ละบทของกวีว่าถ้าจะถามว่าสตรีเหล่านี้ไปอยู่ที่ใด ก็จงตอบคำถามให้ได้เสียก่อนว่าหิมะของปีที่แล้วอยู่ที่ใด

ผู้ที่ไม่เข้าใจนัยประวัติอาจได้รับรสสัมผัสโดยจินตภาพ (Image) คือ ภาพหิมะละลายและส่งต่อเป็นความหมายที่สื่ออารมณ์ความรู้สึกเศร้าและหวนหาเช่น อแมนดา วิงฟิลด์ หวนหาแต่อดีตอันเคยรุ่งเรืองของเธอเอง ส่วนผู้ที่เข้าใจถึงนัยประวัติอาจรับรู้ได้ว่าอแมนดาก็เปรียบเสมือนเป็นหนึ่งในสตรีที่อยู่ในบทกวีนั้น และผู้หญิงอย่างอแมนดา ก็คงจะอยู่ไม่ได้ในโลกอันโหดร้ายนี้เช่นกัน ท้ายที่สุดแล้วเธอก็จะต้อง “ละลายไปเหมือนกับหิมะของปีที่แล้ว” เช่นเดียวกับอดีตและความหวังอันงดงามของเธอที่สูญสลายละลายไปหมดแล้วเช่นกัน การใช้นัยประวัติในที่นี้จึงสื่อถึงแก่นความคิดหลักของเทนเนสซี วิลเลียมส์ที่ปรากฏไว้ในงานเรื่องอื่นๆ ของเขาได้อย่างชัดเจนทีเดียวว่า อารยธรรมแบบเก่า คุณธรรมแบบเก่ากำลังสูญสลายไปในโลกสมัยใหม่ที่มุ่งหวังแต่ วัตถุ เงินตรา รวมทั้งคนที่ละเอียดอ่อนเปราะบางที่ยังฝังตัวอยู่กับคุณธรรมของโลกใบเก่า เป็นการทรมานอย่างพ่ายแพ้เพื่อรอวันสูญสิ้นไป

1.5 จินตภาพ และสัญลักษณ์ (Images and Symbols)

กลวิธีการประพันธ์ที่ก่อให้เกิดจินตภาพและสัญลักษณ์ อาจช่วยส่งเสริมความคิดหลักของเรื่องได้ในอีกมิติ โซโฟคลีส ได้สร้างให้ผู้ชมเกิดจินตภาพเกี่ยวกับความมืด ความสว่าง การมองเห็น และการมองไม่เห็น เพื่อนำไปสู่ความคิดเกี่ยวกับความรู้และอวิชชา เช่นเดียวกับสัญลักษณ์ที่ เทนเนสซี วิลเลียมส์ (Tennessee Williams) ใช้ใน *เดอะ กลาส เมนาจอรี* (The Glass Menagerie) ล้วนสื่อให้เห็นถึงความแปลกแยกแตกต่างของตัวละครเอก รายละเอียดเกี่ยวกับจินตภาพและสัญลักษณ์นี้จะได้อธิบายไว้อีกในหัวข้อศิลปะการใช้ภาษาในบทต่อไป เมื่อได้กล่าวถึง “บทสนทนา”

1.6 ปฐมบทและปัจฉิมบท (Prologue and Epilogue)

นักเขียนบทละครอาจใช้ปฐมบทหรือบทนำ และปัจฉิมบทหรือบทส่งท้าย เป็นช่องทางในการสรุปความคิดหลักของเรื่อง ปฐมบทและปัจฉิมบทไม่ค่อยพบในบทละครสมัยปัจจุบันเท่าใดนัก ปัจฉิมบทใน อิดิปุสสรุปความคิดให้เราได้เป็นอย่างดี เช่นเดียวกับปฐมบทใน *ด็อกเตอร์เฟาสตัส* (Doctor Faustus) ของคริสโตเฟอร์ มาร์โลว์ ที่ปูพื้นให้เราทราบว่าเราจะนำไปสู่ความคิดสำคัญเรื่องใด บทละครสมัยใหม่เช่น *อวสานของเซลส์แมน* (Death of a Salesman) ของ อาร์เธอร์ มิลเลอร์ มีปัจฉิมบทที่งานศพของวิลลี่ โลแมน ในฉากสุดท้าย การสรุปความคิดสำคัญของเรื่องอยู่ที่คำพูดของลินดา บิฟ แอ็ปปี และโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ ชาร์ลี

2. ตัวละคร (Character)

ความคิดของเรื่องอาจแสดงออกผ่านการสร้างตัวละคร ลักษณะนิสัยของตัวละคร การนำเสนอความคิดผ่านกลไกนี้มีข้อจำกัดอยู่มากและนักเขียนผู้ชำนาญและมีศิลปะเท่านั้นจึงจะใช้ได้อย่างดี เพราะตัวละครในบทละครที่ดีย่อมไม่พูดสิ่งใดเกินกว่าข้อจำกัดที่ตนจะพูดได้ มิฉะนั้นแล้วการปล่อยให้ตัวละครพูดทุกสิ่งทุกอย่างแทนผู้ประพันธ์จะเป็นการทำลายศิลปะไปอย่างน่าเสียดาย การสร้างลักษณะนิสัยตัวละคร เช่น บล็องช์ ดูบัวส์ (Blanche Dubois) ใน *เอสตรีท คาร์ เนมด์ ดี ซายเออร์* (A Streetcar Named Desire), อแมนด้าและลอรา วิงฟิลด์ (Amanda, Laura Wingfield) ใน *เดอะ กลาส เมอเนเจอร์* (The Glass Menagerie) ของเทนเนสซี วิลเลียมส์ (Tennessee Williams), วิลลี่ โลแมน (Willy Loman) ใน *อวสานของเซลส์แมน* (Death of a Salesman) ของอาร์เธอร์ มิลเลอร์ (Arthur Miller) หรือแม้แต่อิดิปุส (Oedipus Rex) โซโฟคลีส ล้วนเป็นตัวละครที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับความคิดหลักของเรื่องอย่างแยกกันไม่ออก

ผู้เล่าเรื่องหรือคอรัส (Narrator or Chorus)

เรามักพบบทบาทของผู้เล่าเรื่องและกลุ่มนักร้องประสานเสียงหรือคอรัสในละครกรีก คอรัสมีหน้าที่หลายประการนับแต่คอยวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของตัวละคร ให้คำแนะนำตัวละครเป็นตัวแทนอารมณ์ของผู้ชม และสรุปความคิดของเรื่อง ในบทละครแนวสมจริงคงเป็นไปได้ยากที่จะใช้ผู้เล่าเรื่องคอรัส นอกจากบทละครที่มีการนำเสนอแบบไม่สมจริง เพลงที่ตัวละครในเรื่อง มาเธอร์ เคอเรจ แอนด์ เฮร์ ชิลเดรน (Mother Courage and Her Children) ใช้ร้องเป็นตัวอย่างที่ดีถึงการสื่อความคิดของละคร

3. โครงเรื่อง (Plot)

ความคิดของเรื่องและการกระทำในเรื่องต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น แม้ นักเขียนบทละครบางคนจะสื่อความคิดผ่านคำพูดของตัวละคร แต่บทละครที่ดีและประสบความสำเร็จสื่อสารความคิดผ่านการกระทำ ละครที่ให้ตัวละคร “พูดความคิด” หรือปรัชญาอันล้าลึกมากเกินไป อาจน่าเบื่อหน่ายไม่ชวนติดตาม เพราะผู้ชมอยากเห็นการกระทำที่เป็น “ครามาคิก แอ็คชัน” มากกว่าฟังความคิดที่สื่อสารอย่างตรงไปตรงมา โครงเรื่องจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องจัดวางอย่างระมัดระวังเพื่อให้สื่อความคิดอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

ลักษณะคู่ขนาน (Parallelism)

การแสดงความคิดในโครงเรื่องโดยใช้ลักษณะคู่ขนาน คือการสร้างการกระทำย่อย หรือโครงเรื่องย่อย ที่มีแก่นความคิดไปในเชิงเดียวกับโครงเรื่องหลัก เหมือนเป็นกระจกสะท้อนซึ่งกันและกัน บทละครเรื่อง *เอ มิดซัมเมอร์ไนท์'ส ดรีม* (A Midsummer Night's Dream) เป็นตัวอย่างที่ดีแสดงให้เห็นว่าโครงเรื่องย่อยขนานไปกับโครงเรื่องหลัก สะท้อนความคิดเกี่ยวกับความรักให้ลึกซึ้งมีแง่มุมที่ควรพิจารณามากขึ้น เชคสเปียร์ มักใช้ลักษณะเชิงขนานในบทละครของเขามากมายหลายเรื่อง หรือการสร้างให้ตัวละครมีลักษณะบางประการที่คู่ขนานกันไป เช่น แสมเล็ด และฟอร์ดินบราส ทั้งคู่เป็นเจ้าชายที่จะมีสิทธิในราชบัลลังก์เช่นเดียวกัน แต่ทั้งคู่หมดโอกาสนั้นเช่นเดียวกัน ลูกของแสมเล็ดและลูกของฟอร์ดินบราส กลับเป็นผู้ครองบัลลังก์คู่เดียวกัน ยิ่งไปกว่านั้นความสัมพันธ์ของบิดาและบุตรสามคู่ในบทละครเรื่อง *แสมเล็ด* นี้ยังสะท้อนซึ่งกันและกัน คือ แสมเล็ดกับกษัตริย์แสมเล็ด ฟอร์ดินบราสและกษัตริย์ฟอร์ดินบราสและเลโอทิสกับโพลีนีส การกระทำบางอย่างของแสมเล็ด ฟอร์ดินบราสและเลโอทิสสอดคล้องขนานกันอย่างตั้งใจ และเมื่อความเหมือนหรือความสอดคล้องกันนี้ปรากฏชัดเจนขึ้น แม้ในความเหมือนนั้นจะมีความต่างอยู่เพื่อเปรียบเทียบ เช่นคู่ขนานความสัมพันธ์ระหว่าง วลาดิมีร์กับเอสทราคอน และปอสโซกับลัคกี ใน *คอยโกโด* (Waiting for Godot) ของซามูเอล เบ็คเค็ต (Samuel Beckett) ความต่างคือ ความสัมพันธ์ของวลาดิมีร์กับเอสทราคอนเป็นความสัมพันธ์อย่างคู่ชีวิต (Live Companion) ในขณะที่ความสัมพันธ์ของปอสโซกับลัคกีเป็นความสัมพันธ์อย่างนายกับทาส (Master and Slave) แต่ความเหมือนที่มีอยู่มากพอคือ คนทั้งคู่ทำร้ายความรู้สึกซึ่งกันและกันแม้ไม่ได้ตั้งใจ คนทั้งคู่ไม่สามารถแยกจากกันได้ แม้จะเคยคิดอยู่หลายครั้ง เปรียบได้ว่าคนทั้งคู่ถูกผูกติดกันเช่นที่เอสทราคอนกล่าว และในองก์ที่ 2 เมื่อปอสโซดาบอด ต้องใช้เชือกผูกติดกับลัคกี ทำให้คำพูดที่ว่า “ถูกผูกติดกัน” นั้นชัดเจนขึ้นมาเป็นปฏิกิริยา ความขนานกันในการสัมพันธ์ของคนสองคู่ นำไปสู่ความคิดที่ว่า ความสัมพันธ์ของมนุษย์ไม่มีแบบใดเลยที่จะสัมฤทธิ์ผลสูงสุด ไม่มีความสัมพันธ์ที่จะนำมาซึ่งความหลุดพ้น แต่ถึงกระนั้นมนุษย์ผู้ว่าห่วยและโคดเคียวก็ยังคงการมนุษย์ผู้อื่น แม้จะต้องเจ็บปวดจากความสัมพันธ์นั้นก็ตาม

4. ข้อขัดแย้ง (Conflict)

ข้อขัดแย้งในบทละครอาจแสดงแก่นความคิดได้อย่างชัดเจน เช่น ความรักกับหน้าที่ ความสุขส่วนตัวกับประโยชน์ของสังคม คุณธรรมแบบเก่ากับค่านิยมแบบใหม่

5. จุดสูงสุดทางอารมณ์ (Climax)

เอเลีย คาซาน (Elia Kazan) ผู้กำกับการแสดงคนสำคัญของอเมริกาดังข้อสังเกตว่าจุดสูงสุดทางอารมณ์ในละครสามารถสะท้อนความคิดหลักของเรื่องได้เป็นอย่างดี และเหมือนเป็นข้อพิสูจน์ว่าละครเรื่องนั้นสื่อความหมายได้ประสบผลสำเร็จเพียงใด หากความคิดที่อยู่ในข้อขัดแย้งคือคำถามสำคัญในละคร (Dramatic Question) จุดสูงสุดทางอารมณ์น่าจะเป็นคำตอบของคำถามนั้น เช่นหน้าที่สำคัญกว่าความรัก ประโยชน์ของสังคมสำคัญกว่าความสุขส่วนตัว คุณธรรมแบบเก่ามีแต่จะสูญสลายไปเพราะมีอาจด้านทานกระแสของค่านิยมแบบใหม่

จะเห็นได้ว่าความขัดแย้งหรือแก่นของเรื่องมีความสำคัญเปรียบเหมือนวิญญาณหรือกระดูกสันหลังของบทละคร แก่นความคิดนี้จะสัมพันธ์แนบแน่นกับทุกองค์ประกอบของบทละคร หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าทุกองค์

ประกอบของละครต้องสื่อความคิดหลักของเรื่อง นักเขียนบทละครที่มีศิลปะในการสอดแทรกความคิดอย่างแนบชิดไว้ในภาษาในการประพันธ์ บทสนทนา ตัวละคร การสร้างลักษณะนิสัยตัวละคร โครงเรื่องข้อคิดแย้งและจัดสูงสุดทางอารมณ์ การที่ทุกองค์ประกอบมีขึ้นเพื่อส่งเสริมความคิดหลักนี้ จะทำให้บทละครมีพลัง เหมือนร่างกายที่มีกระดูกสันหลังมันคงพร้อมจะก้าวเดินต่อไป ไม่อ่อนแอกระปลกกระเปลี้ยซึ่งความหมายตรงกับที่เรามักวิจารณ์หนังหรือละครที่ได้ดูมาว่า “บทอ่อนไป”

บทสนทนา (Dialogue)

บทละครเป็นงานเขียนที่มีรูปแบบแตกต่างไปจากงานเขียนประเภทอื่นๆ บทละครใช้บทสนทนา (Dialogue) ในการดำเนินเรื่องราว ดังนั้น เมื่อเรานึกถึงบทละครเราจะนึกถึงหน้ากระดาษที่เต็มไปด้วยบทเจรจาโต้ตอบ โดยมีชื่อตัวละครบอกไว้ว่าใครเป็นฝ่ายพูด อาจมีการบรรยายกิริยาอาการหรือบรรยายฉากบ้าง แต่ก็ไม่ใช้ส่วนใหญ่ ตัวละครสื่อสารกันด้วยบทสนทนา การที่เราจะตีความเพื่อเข้าถึงบทละครเรื่องหนึ่งจึงจำเป็นต้องตีความผ่านบทสนทนาเหล่านั้นเป็นเบื้องแรกหรือข้อมูลขั้นปฐมภูมิ แต่บทสนทนาในบทละครก็เปรียบเสมือน “ผิว” หรือ “เปลือก” ที่ห่อหุ้มเนื้อในหรือความหมายที่แท้จริงของละคร การอ่านบทละครจึงมีความยากต่างจากการอ่านนวนิยาย ที่ผู้ประพันธ์สามารถใช้บทบรรยายพรรณนาทุกสิ่งได้อย่างแจ่มแจ้ง แต่บทละครเราต้องตีความเอาจากคำพูด ตัวละครต้องการอย่างหนึ่งแต่พูดอีกอย่างหนึ่ง เพราะตัวละครมีความซับซ้อนดุจเดียวกับมนุษย์มนุษย์เรามาก ไม่พูดความต้องการของตนเองออกมาตรงๆ ตัวละครก็เช่นเดียวกัน

แม้ว่ามองอย่างผิวเผินแล้วบทสนทนาจะหมายถึง บทเจรจาโต้ตอบระหว่างตัวละครสองตัวหรือมากกว่านั้น แต่สิ่งสำคัญยิ่งที่ผู้ประพันธ์ควรตระหนักถึงอยู่เสมออีกคือ บทสนทนามีหน้าที่สำคัญในการแสดงให้เราารู้สึกถึงคราเมติกแอ็คชั่น (Dramatic Action) ไม่ว่าตัวละครจะมีวิธีการที่ตรงหรืออ้อมเพียงใด

แต่ในการที่เราจะวิเคราะห์หรือตั้งข้อสังเกตถึงลักษณะของบทสนทนาที่ดีได้นั้น เราจะต้องยอมรับและทำความเข้าใจกันเสียก่อนว่าในการเขียนบทสนทนานั้นเราใช้ “ภาษา” เป็นสื่อในการถ่ายทอด และในเมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วในบทละครเล่มหนึ่งมิได้มีแต่เพียงบทสนทนาล้วนๆ แต่ยังมีส่วนประกอบอื่นที่ล้วนใช้ภาษาเป็นสื่อกลางเช่นกัน เช่นบทกำหนดฉากบทเวที (Stage Direction) ซึ่งบางครั้งทำหน้าที่มากกว่าการบรรยายฉากและเวทีตามที่ผู้เขียนจินตนาการ แต่ยังไม่รวมถึงอากัปกริยาการเคลื่อนไหว น้ำเสียงและอารมณ์ของตัวละคร การกำหนดกลไกด้านฉากและเวทีอื่นๆ ที่จะส่งผลกับความรู้สึกของผู้ชมและช่วยในการสื่อความหมาย ดังนั้นเราจะให้ความสำคัญแต่เพียงบทสนทนาเท่านั้นมิได้ ในที่นี้เราจึงมุ่งพิจารณา “การใช้ภาษา” สำหรับการเขียนบทละคร ซึ่งแม้แต่ริชโดเติร์ก็ได้เรียกองค์ประกอบส่วนนี้ของบทละครว่า การใช้ถ้อยคำ (Diction) และคงใกล้เคียงกับมาร์ตินเอสสลิน (Martin Esslin) นักการละครสมัยใหม่คนสำคัญที่ใช้คำว่า เวอร์บัล เท็กซ์ (Verbal Text) (Esslin, 1987) ซึ่งกินความหมายมากไปกว่าคำว่าบทสนทนา (Dialogue) เพราะหมายรวมไปถึงภาษาที่ใช้ทั้งหมดในบทละครทั้งที่ใช้พูดและมีได้ใช้พูด การกำหนดเสียงและการกำหนดความเงียบ รวมทั้งการใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมาย

มิลลี่ เอส. บาเรนเจอร์ (Milly S. Barranger) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ *อันเดอร์สแตนดิงเพลย์ส* (Understanding Play) ว่าการใช้ภาษาของนักเขียนบทละครนั้นจะต้องเลือกสรรกลั่นกรองอย่างยิ่งและมีวัตถุประสงค์ ภาษาในละครมีความหมายในหลายระดับเฉกเช่นในชีวิตจริง ระดับแรกคือทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสำหรับนักเขียนบทละครในการให้ข้อมูล เบื้องหลัง พัฒนาโครงเรื่อง การกระทำ แสดงออกถึงความคิด ความรู้

ลึกของตัวละคร ในรูปของความหมายแฝงที่อยู่ใต้นัยคำหรือท่าทางของตัวละคร (Barranger. 1994) ด้วยเหตุนี้เองงานเขียนบทละครที่ดีจึงจัดเป็นงานวรรณกรรม (Literature) อีกประเภทหนึ่งนอกเหนือจากงานเขียนประเภทร้อยแก้ว (Prose) และร้อยกรอง (Poetry)

ภาษาที่ใช้ในบทละครมีความแตกต่างจากงานเขียนประเภทอื่นๆ ในแง่ของวัตถุประสงค์ทั้งนี้เพราะบทละครใช้ภาษาที่เป็นสื่อในลักษณะต่างๆ ดังนี้

บทกำหนดภาพบนเวที (Stage Direction)

บทกำหนดภาพบนเวทีทำหน้าที่หลากหลายนับตั้งแต่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางภูมิศาสตร์ ฤดูกาล วัน เวลา ภูมิอากาศ ลักษณะฉากและเวที เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อารมณ์ ความรู้สึก เครื่องประกอบการแสดง การกำหนดคิว แสง เสียง ไปจนถึงอากัปกิริยาการเคลื่อนไหว และทิศทางการเคลื่อนไหวของตัวละคร การบรรยายบทกำหนดภาพบนเวทีมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สร้างนำไปสร้างเป็นภาพเชิงประจักษ์บนเวทีได้ หรือผู้อ่านจินตนาการเห็นภาพบนเวทีได้ ผู้เขียนจึงต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านั้นต้องปรากฏบนเวทีได้ และแสดงให้ผู้ชมได้เห็นเป็นสำคัญ ต้องคำนึงอยู่เสมอว่าเมื่อผู้ชมละคร ผู้ชมมิได้กำลังอ่านบทกำหนดภาพบนเวที ผู้ชมสามารถเห็นได้และได้ยินได้เท่านั้นดังคำที่ว่า Audience ที่หมายถึงผู้ชมนั้นมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Audire ซึ่งแปลว่า “ได้ยิน” ส่วนคำว่า Theatre ที่หมายถึงละครหรือโรงละครนั้น มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า Theatron ซึ่งแปลว่า “ได้เห็นหรือสถานที่สำหรับดู”

นักเขียนบทละครแต่ละคน อาจให้ความสำคัญบทกำหนดภาพบนเวทีไม่เท่ากัน นักเขียนบางคนเช่น อาร์เธอร์ มิลเลอร์ (Arthur Miller) และเทเนสซี วิลเลียมส์ (Tennessee Williams) จะให้รายละเอียดในบทกำหนดภาพบนเวทีอย่างแจ่มแจ้ง จนบางครั้งอาจมากเกินระดับของการนำมาถ่ายทอดเป็นภาพเชิงประจักษ์บนเวทีได้เสียด้วยซ้ำ แต่นักเขียนทั้งคู่ก็อาจเห็นว่าการให้รายละเอียดเช่นนั้นมีความสำคัญและมีความหมายต่อเรื่องและต่อตัวละคร อีกทั้งยังเป็นการให้ภาพที่ชัดเจนแก่ผู้กำกับการแสดง และผู้ออกแบบฝ่ายต่างๆ ในการที่จะตีความและสร้างสรรค์เป็นภาพบนเวทีให้ใกล้เคียงกับจินตนาการของผู้ประพันธ์มากที่สุด แม้ว่าในความจริงแล้ว ผู้กำกับการแสดงหลายคนอาจไม่คำนึงตามบทกำหนดภาพบนเวทีเสมอไป และนักเขียนบทละครควรยอมรับด้วยว่าภาพของตนได้จบสิ้นลงแล้ว เมื่อผู้นำบทละครของตนไปจัดแสดง แต่นักเขียนบทละครบางคนอาจให้รายละเอียดไว้ในบทกำหนดภาพและเวทิน้อยมาก อาจบอกเพียงว่า “เวทีโล่ง มีม้านั่งยาวตัวหนึ่ง” ซึ่งอาจเป็นเพราะนักเขียนบทละครไม่ต้องการชี้เฉพาะเจาะจงรายละเอียดใดๆ ลงไป

แต่หากเราพิจารณาบทละครนับตั้งแต่จุดเริ่มต้นในสมัยกรีกเป็นต้นมา จนกระทั่งถึงปลายศตวรรษที่ 19 เราจะพบว่าบทกำหนดภาพบนเวทีมิได้ให้รายละเอียดมากเท่าในสมัยปัจจุบัน แต่นักเขียนจะใส่ข้อมูลที่จำเป็นในเรื่องวัน เวลา สถานที่ สภาพภูมิศาสตร์ เหตุปมหลังไว้ในคำพูดของตัวละครอย่างแนบเนียน รวมทั้งในบทสนทนาเหล่านั้นยังช่วยให้เราคาดเดาถึงกิริยาการเคลื่อนไหวของตัวละครได้อีกด้วย เช่น ในงานของวิลเลียม เชกสเปียร์ (William Shakespeare) เราจะสังเกตได้ว่าบทกำหนดภาพบนเวทีมีน้อยมากเช่น “ออกไป” (Exeunt) “เข้ามา” (Enter) “ป้อปาก” (Aside) “ตาย” (Dies) แต่เชกสเปียร์สามารถทำให้ผู้ชมรู้ถึงข้อมูลต่างๆ ได้ภายในบทสนทนาไม่กี่บรรทัดผ่านปากคำของตัวละคร บทกำหนดภาพบนเวทีเท่าที่ปรากฏอยู่นั้น อาจสันนิษฐานได้ว่ามิใช่เฉพาะผู้เกี่ยวข้องในการผลิตละครฝ่ายต่างๆ เสียด้วยซ้ำ อีกทั้งในสมัยนั้นกลไกด้านฉาก แสง และเวทียังไม่

มีความซับซ้อนได้มากเท่าในสมัยปัจจุบัน นักเขียนจึงค่อนข้างรู้ข้อจำกัดของเวทีแต่หลังจากปลายศตวรรษที่ 19 เมื่อนักเขียนบทละครต้องการเสนอภาพบนเวทีที่มีมิติสมจริง การกำหนดรายละเอียดไว้ในบทกำหนดภาพบนเวที จึงมีความจำเป็นมากขึ้นและเมื่อประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสร้างฉาก แสง เสียง และเวที ทำให้นักเขียนสามารถจินตนาการถึงภาพที่อยากให้ออกมาปรากฏบนเวทีได้มากขึ้น

บทสนทนา (Dialogue)

บทสนทนาในบทละครคือภาษาที่ตัวละครใช้พูดสื่อสารกับตัวละครอื่นๆ หรือสื่อสารกับผู้ชมทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่นเดียวกับในชีวิตประจำวันของมนุษย์ที่ต้องมีการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน เราใช้ “ภาษา” เป็นสื่อกลางในการทำความเข้าใจและทำให้การสื่อสารนั้นสัมฤทธิ์ผลและบางครั้งก็อาจไม่สัมฤทธิ์ผลแม้บทสนทนาในละครเมื่อมองดูอย่างผิวเผินแล้วจะคล้ายบทสนทนาในชีวิตจริงมากสักเพียงใดก็ตาม บทสนทนามีข้อแตกต่างสำคัญจากบทสนทนาในชีวิตจริง ตรงที่บทสนทนาในละครมิได้พูดไปโดยเรื่อยเปื่อยไร้วัตถุประสงค์ แต่ถูกถักทออย่างเลือกสรรมีความหมาย มีวัตถุประสงค์และที่สำคัญบทสนทนาคือการกระทำ

บทสนทนาคือการกระทำ (Dialogue is Action)

ละครเป็นศิลปะที่แสดงให้เห็นถึงการกระทำของมนุษย์ แต่การกระทำนอกหรือการกระทำที่แสดงออกได้ทางกายภาพ (Physical Action) ไม่ใช่ความหมายและวัตถุประสงค์ของละคร ละครต้องการแสดงให้เห็นถึงการกระทำภายใน (Inner Action) ของมนุษย์ที่มีความลึกซึ้งซับซ้อน ซึ่ง “ภาษา” หรือบทสนทนาที่ตัวละครพูดเท่านั้นที่จะสามารถสื่อให้เห็นการกระทำภายในอันเกิดจากความคิด อารมณ์ความรู้สึกแรงผลักดันทางใจ สภาพความกดดันทางจิตใจของตัวละครได้

บทสนทนาที่มีได้เป็นการกระทำ แต่เป็นเพียงการพูด เป็นประโยคที่พูดได้ตอบไปเรื่อยๆ เพื่ออธิบายความเพื่อแสดงความรู้สึกผิวดิน แต่มิได้ทำหน้าที่ในการพัฒนาโครงเรื่อง ไม่ทำให้เรื่องก้าวหน้าไปสู่จุดใด บทสนทนาเช่น “สวัสดีค่ะ” “สวัสดีครับ” “วันนี้อากาศดีนะ” “ใช่ครับผมชอบอากาศแบบนี้มาก” “คุณไปไหนมาหรือคะ” “ผมไปห้องสมุดมาครับ” ไม่สมควรเป็นบทสนทนาสำหรับบทละครที่ต้องการการเลือกสรรคำด้วยคำอย่างมีวัตถุประสงค์ กินความหมาย สื่อความคิดของเรื่องและของตัวละครได้เป็นอย่างดี

บทสนทนาคือการกระทำ หมายถึงสิ่งที่ฝ่ายหนึ่งพูด ต้องมีวัตถุประสงค์มีความตั้งใจที่จะให้เกิดผลกระทบอย่างใดอย่างหนึ่งต่ออีกฝ่ายหนึ่ง เมื่ออีกฝ่ายหนึ่งได้รับฟังและแปลความหมายแล้วเกิดความรู้สึกอย่างไร เลือกที่จะได้ตอบกลับอย่างไรในบทสนทนาที่ตนจะพูดต่อไป ด้วยเหตุนี้ลักษณะของบทสนทนาที่เป็นการกระทำจึงเปรียบเสมือนวงจรย่อยๆ ของคราเมติก แอ็คชัน (Dramatic Action)

เมื่อบทสนทนาคือการกระทำ เราอาจพบตัวละครที่นั่งอยู่กับที่สองคน ไม่เคลื่อนไหวหรือแสดงการกระทำภายนอก (Physical Action) ใดๆ แต่สิ่งที่ตัวละครทั้งสองพูด อาจจะกำลังเสียดแทงจิตใจซึ่งกันและกันอย่างรุนแรง มีผลทำให้ตัวละครฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางหนึ่งทางใดในท้ายที่สุด บทสนทนาลักษณะนี้จึงถือว่าเป็นบทละครได้ เพราะบทสนทนาแสดงถึงการกระทำภายใน (Inner Action) ของตัวละครในการเอาชนะซึ่งกันและกันด้วยคำพูด

ภาษาที่ใช้ในบทสนทนา

ภาษาที่ใช้ในบทสนทนาของละครอาจแบ่งกว้างๆ ได้ว่ามี 2 ลักษณะคือ ร้อยกรอง (Verse) และร้อยแก้ว (Prose) บทละครร้อยกรองที่เรารู้จักคุ้นเคยกันดีเช่นงานของวิลเลียม เชกสเปียร์ (William Shakespears) ที.เอส.อีเลียต (T.S. Eliot) ส่วนบทละครร้อยแก้วนั้นมืออยู่เป็นจำนวนมากมหาศาลจะนับจากการใช้ภาษาพูดธรรมดาแต่มีความสละสลวย แหล่นคมไปจนถึงขั้นแฝงลักษณะของกวีนิพนธ์ เช่นงาน ของเทนเนสซี วิลเลียมส์ (Tennessee Williams), เฟเดอริโก การ์เซีย ลอร์กา (Federico Garcia Lorca), วิลเลียม มิลลิ่งตัน ซิงจ์ (William Millington Syngé) การนำเอาภาษาถิ่นมาใช้ในบทสนทนาเช่นในงานของ อาเธอร์ มิลเลอร์ (Arthur Miller) ยูจีน โอเนียล (Eugene O'Neill) จนถึงขั้นที่ภาษานั้นขาดวินัยปะติดปะต่อจนยากจะสื่อความหมาย เช่น งานของซามูเอล เบ็คเค็ต (Samuel Beckett) ฮาโรลด์ พินเทอร์ (Harold Pinter)

สิ่งสำคัญที่สุดที่เราควรคำนึงถึงในการใช้ภาษาสำหรับบทสนทนาคือ บทสนทนาเหล่านั้นเป็นคำพูดที่ออกมาจากปากของตัวละคร เราจะบังคับให้ตัวละครพูดมิได้ กล่าวคือนักเขียนบทละครต้องเข้าใจตัวละครทุกตัวอย่างถ่องแท้ เข้าใจถึงความเป็นมนุษย์ เข้าใจถึงภูมิหลัง เข้าใจถึงลักษณะนิสัย ความคิด ความต้องการ ความซับซ้อนในจิตใจ แรงผลักดันทางจิตใจ ทั้งหมดนี้คือเหตุผลที่สำคัญที่จะกำหนดให้ตัวละคร “คิด” หรือ “พูด” นักเขียนบทละครไม่มีสิทธิ์ที่จะกำหนดให้ตัวละครพูดตามที่ใจตนเองปรารถนา เราคงเคยได้ยินคำเปรียบเทียบกับว่า “ฟังแล้วเหมือนจับคำพูดมาโยกใส่ปากตัวละคร” นั่นคือฟังดูแล้วไม่น่าเชื่อว่าตัวละครจะพูดเช่นนั้น จุดอ่อนของนักเขียนบทละครฝึกหัดคือมักใช้ตัวละครเป็นกระบอกเสียงในการอธิบายความไม่แน่นอน หรือให้ตัวละครพูดแทนความคิดหรือปรัชญาบางประการออกมาตรงๆ โดยขัดกับทั้งลักษณะตัวละครและทั้งสถานการณ์

ภาษาสะท้อนตัวละคร

การเลือกใช้ภาษาในการสร้างบทสนทนาให้แก่ตัวละครจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับลักษณะนิสัย ภูมิหลังและความปรารถนาของตัวละคร เพราะภาษาและคำพูดที่ตัวละครใช้เท่านั้นที่จะเป็นกุญแจช่วยเปิดทางให้เราเข้าใจถึงความเป็นตัวละครผู้นั้นทั้งในเรื่องของความคิด ค่านิยมและมองเห็นถึง “การกระทำ” (Action)

วิลเลียม เชกสเปียร์ (William Shakespeare) เป็นตัวอย่างที่ดีของนักเขียนบทละครที่ใช้ภาษาเหมาะสมกับตัวละคร งานของเชกสเปียร์มักมีตัวละครทั้งที่เป็นชนชั้นสูงเช่น กษัตริย์ ราชนี ชนชั้นข้าราชการ บริหาร เช่น ชุมนาง นางสนม ดันห้อง ตลกหลวง ไปจนถึงชาวบ้านชาวเมืองธรรมดา กษัตริย์และราชินีอาจใช้ภาษาร้อยกรอง ในขณะที่ชาวบ้านใช้ภาษาพูดเหมือนในชีวิตประจำวัน เราอาจกล่าวได้ว่าเชกสเปียร์มิได้ละเลยผู้ชมของเขาไม่ จะอยู่ในชนชั้นวรรณะใด ด้วยเหตุที่ในสมัยเชกสเปียร์ การละครมีความเจริญสูงสุด ละครเป็นของทุกคน ชนชั้นสูงที่มาชมละครก็จะมีทาสหรือบ่าวไพร่ติดตามมาด้วย ในบทละครของเชกสเปียร์จึงมีทั้งภาษาชาวบ้าน ตลก โปกราสสองแง่สามง่าม ภาษาที่หลุดจากปาก “ตัวตลก” (Clown, Foul) บางครั้งอาจฟังดูขบขันแต่หากแฝงไว้ด้วยความคิดที่ลึกซึ้ง ภาษาที่ในทุกลักษณะที่กล่าวมานี้ล้วนเหมาะสมกับตัวละครแต่ละตัวที่มีความผิดแผกแตกต่างกันไป

องค์ประกอบของบทสนทนา

หากเราจะพิจารณาลึกลงในรายละเอียดถึงองค์ประกอบย่อยที่ประกอบกันขึ้นเป็นบทสนทนา และองค์ประกอบเหล่านี้ล้วนช่วยในการสะท้อนตัวละครได้ทั้งสิ้น เราควรต้องพิจารณาถึง

1. คำ (Words)

ตัวละครแต่ละตัวจะเลือกใช้คำที่ไม่เหมือนกัน ในชีวิตจริงก็เช่นกันเราพบว่าคนบางคนใช้ถ้อยคำได้นุ่มนวลชวนฟัง ให้กำลังใจแม้ในความหมายเชิงปฏิเสธ แต่ในขณะที่เดียวกันบางคนพูดความหมายเดียวกันกลับฟังดูกระด้างและหักหาญน้ำใจ ลักษณะนิสัยคงเป็นตัวแปรสำคัญอย่างหนึ่งตัวละครที่มีภูมิหลังทางการศึกษาเพียงแค่ประถมศึกษาปีที่ 4 จะใช้ศัพท์ที่อาจอยู่นอกเหนือคลังศัพท์เช่น “มโนคติ” “ภาพลักษณ์” “อติวิสัย” คงฟังดูแปลกและเป็นการยึดเย็บคำพูดให้ตัวละครจนเกินไป เราอาจคำนึงถึงลักษณะของคำที่ตัวละครใช้ดังต่อไปนี้

1.1 คำที่เป็นรูปธรรม (Concrete) และคำที่เป็นนามธรรม (Abstract)

คำที่เป็นรูปธรรมหมายถึงคำที่แทนความหมายของสิ่งที่สามารถเห็นและสัมผัสได้ เช่น ดอกไม้ ค้อน ตะปู กระดาษ แครอท ส่วนคำที่เป็นนามธรรมหมายถึงคำที่แทนความหมายของสิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ เช่น ความยุติธรรม ความรู้ ความรัก ความตาย

1.2 คำที่เป็นทางการ (Formal) และไม่เป็นทางการ (Informal)

คำที่เป็นทางการมักพบในภาษาเขียนมากกว่าในภาษาพูด ดังนั้นหากผู้ประพันธ์กำหนดให้ตัวละครใช้คำที่เป็นทางการอยู่เสมอก็คงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมทั้งในด้านของตัวละครเองและในด้านสถานการณ์ที่กำลังประสบ หากจากนั้นเป็นฉากในศาลย้อมสมเหตุสมผลที่ผู้พิพากษา ทนายความจะใช้คำพูดอย่างเป็นทางการ ซึ่งอาจรวมทั้งโจทก์หรือจำเลยด้วย แต่หากโจทก์หรือจำเลยนั้นเป็นคนต่างจังหวัดที่ศึกษาน้อย ถ้าพูดด้วยภาษาทางการอย่างถูกต้องคงจะผิดปกติวิสัย โดยสรุปแล้วเราอาจคำนึงได้ว่า

1. ตัวละครเป็นใคร นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิคร่ำเคร่งกับทฤษฎี หรือชวานา
2. ตัวละครพูดอยู่กับใคร พูดอยู่กับบุคคลที่อยู่ในฐานะอาวุโสที่ต่ำกว่าหรือสูงกว่า
3. ตัวละครอยู่ในสถานการณ์ใด อยู่ในห้องเพียงลำพัง อยู่ในศาล อยู่ท่ามกลางสาธารณชน

และในบางครั้งหากตัวละครถูกกดดันทางสภาพจิตใจอย่างรุนแรงมากเข้า แม้จะอยู่ในศาลก็ไม่อาจสามารถ “ระวัง” คำพูดให้ฟังดูเป็นทางการได้เสมอไป

ข้อดีของการใช้คำที่เป็นทางการคือ อาจให้ความกระชับและตรงความหมายซึ่งบางครั้งก็มิอาจประสพผลสำเร็จตามนั้น เพราะภาษาทางการบางคำอาจทำให้ประโยคดูยืดยาววุ่นวายเมื่อนำมาใช้พูดและคำเหล่านั้นอาจมีข้อเสียเนื่องจากไม่สามารถสื่ออารมณ์ความรู้สึกได้ดีเท่าภาษาที่ไม่เป็นทางการ

1.3 คำศัพท์เฉพาะทาง (Jargon)

การให้ตัวละครใช้ศัพท์เฉพาะทางเป็นการกำหนด “แวดวง” สาขาอาชีพหรือสังคมที่ตัวละครดำรงอยู่ ผู้ประพันธ์ต้องค้นคว้าและทำความเข้าใจกับศัพท์เฉพาะทางเพื่อให้ตัวละครใช้ได้อย่างถูกต้องสมจริงสมจังและน่าเชื่อถือ เช่น ศัพท์ทางการแพทย์ ทางกฎหมาย ทางเศรษฐศาสตร์ หรือแม้แต่ศัพท์เฉพาะทางของชาวประมง ชาวนา นายหน้าขายที่ดิน โสเภณี

1.4 คำศัพท์สแลง (Slang)

ศัพท์สแลงอาจมีการเปลี่ยนแปลงและเกิดใหม่เรื่อยไปตามยุคสมัย การใช้ศัพท์สแลงในบทสนทนาในละครอาจทำให้ละครมีสีสัน มีชีวิตชีวา แต่ก็ต้องมีความเหมาะสมกับตัวละครผู้พูด ศัพท์สแลงคือถ้อยคำที่จะยึดถือเป็นมาตรฐานในการพูดไม่ได้ เช่น คำว่า “จีบ” “เมงกาไซ”

1.5 ภาษาถิ่น สำเนียงและการออกเสียง (Dialect and Accent)

ในบทละครสมัยใหม่ของตะวันตก มีการใช้ภาษาถิ่น สำเนียงและการออกเสียงที่บอกถึงที่มาและการศึกษาของตัวละคร เช่น ในบทละครเรื่อง *เดอะ แฮร์รี่ เอพ* (*The Hairy Ape*) ของยูจีน โอเนียล (Eugene O'Neill) ตัวละครผู้ใช้แรงงานในเรื่องส่วนใหญ่ใช้ภาษาที่เต็มไปด้วยสแลงและสำเนียงการออกเสียงที่ไม่ถูกต้องตามหลักภาษาเพื่อแสดงให้เห็นถึงพื้นฐานการศึกษาและระดับชนชั้นทางสังคมของคนเหล่านั้น สำเนียงของตัวละครอาจบอกได้ว่ามาจากบอสตัน หรือมาจากทางตอนใต้ของอเมริกา หรือเป็นสำเนียงอังกฤษ

ในภาษาไทย ภาษาถิ่น สำเนียงและการออกเสียงอาจบอกได้ว่าตัวละครเป็นผู้มีพื้นฐานมาจากภาคใดของประเทศ เช่นที่ มัทนี รัตตินันต์ คัดแปลงเรื่อง *มาย แฟร์ เลดี้* (*My Fair Lady*) ของแอลัน เจย์ เลอร์เนอร์ (Alan Jay Lerner) มาเป็นบทละครเรื่อง “ขุนบาริมทาง - อีสาน” โดยให้ตัวละครเอกของเรื่องคือ สา สูงคอย พุดจาใช้ภาษาถิ่นและสำเนียงอีสาน

2. ประโยค (Sentences)

รูปประโยคของบทสนทนาในละคร มีความสัมพันธ์ต่อตัวละครต่อการกระทำและต่อความคิดของเรื่อง ความยาวและความซับซ้อนของประโยค ตัวละครบางตัวมักใช้ประโยคสั้น ในขณะที่บางตัวชอบพูดประโยคยาว ความสั้น หรือยาวมิใช่สิ่งที่ผู้เขียนบทจะกำหนดกฎเกณฑ์เอาเองได้ตามใจปรารถนา หากตัวละครพูดประโยคที่ยาวเยิ่นเย้อ เต็มไปด้วยถ้อยคำกรุงรังเพียงเพราะว่า “กลอนพาไป” ก็ไม่ถือว่านั่นคือบทละครที่ดี ไม่ถือว่ารูปประโยคสื่อลักษณะตัวละคร สื่อความคิดของตัวละครและสื่อความคิดของเรื่อง ผู้เขียนต้องเรียนรู้ที่จะ “ปล่อย” ให้ตัวละครพูดด้วยตัวเอง ประโยคอาจจะยาว เพราะตัวละครพูดด้วยตัวเอง ประโยคอาจจะยาวเพราะตัวละครอยากสื่อสารอยากระบาย อยากอธิบายให้ใครเข้าใจ หรืออยากถ่ายทอดความรู้สึกที่ลึกซึ้งซับซ้อนอันยากที่จะอธิบายเป็นคำพูดได้ ประโยคนั้นจึงอาจฟังดูซับซ้อนไปตามสภาวะจิตหรือตัวละครพูดประโยคสั้นเพราะไม่อยากพูดหรือเป็นคนพูดน้อยแต่แฝงความเคียดแค้น

จังหวะ (Rhythm)

คำ ประโยคที่สั้นหรือยาว กลุ่มประโยคล้วนเป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดจังหวะในบทสนทนาจังหวะในบทสนทนาเป็นส่วนหนึ่งหรืออาจเป็นตัวกำหนดจังหวะของละครได้

ศิลปะการใช้ภาษาเพื่อสร้างบทสนทนาในบทละคร

แม้จะแยกองค์ประกอบต่างๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นบทสนทนาโดยละเอียดแล้ว นักเขียนบทละครที่ดีพึงตระหนักถึงคุณลักษณะพิเศษของภาษาในบทละคร การเข้าใจถึงลักษณะพิเศษและสามารถนำมาใช้ได้อันถือเป็นงานศิลปะโดยแท้ บทละครที่ดีถือว่าเป็น “วรรณกรรม” เช่นเดียวกับร้อยกรองและร้อยแก้วประเภทอื่นๆ

คุณลักษณะพิเศษของบทละครอาจสรุปได้ดังนี้

1. ความเป็นกวีนิพนธ์ (Poetry)

ความเป็นกวีนิพนธ์บทละครเห็นได้ชัดจากงานของวิลเลียม เชกสเปียร์ และนักเขียนบทละครที่ใช้ภาษาร้อยกรองในการประพันธ์ แต่นั่นมิได้หมายความว่า ละครสมัยใหม่ที่ใช้ “ภาษาพูด” ที่เป็นร้อยแก้วนี้มีลักษณะความเป็นกวีนิพนธ์มิได้ บทละครสมัยใหม่ที่เข้าข่ายนี้ได้แก่งานของ เทนเนสซี วิลเลียมส์ (Tennessee Williams), ลอร์กา (Federico Garcia Lorca) เป็นอาทิ ลักษณะความเป็นกวีนิพนธ์ในระดับที่เห็นได้ง่ายไม่ซับซ้อนคือการใช้ภาษาเพื่อให้เกิดจินตภาพ (Image) เช่น จินตภาพของการมองเห็น ผู้เขียนอาจเลือกคำเช่น “แม่น้ำสีน้ำตาลแก่”, “กิ่งไม้ยาวแหลมหงกอดตะปุ่มตะป่ำ” จินตภาพทางการได้ยินเช่น “เสียงหรีดร้องอย่างโหยหวน” จินตภาพทางการสัมผัสเช่น “ขมเหมือนบอระเพ็ด” จินตภาพทางกายสัมผัสเช่น “ร่างกายเขาเย็นเหมือนหิมะ”

นักเขียนบทละครบางคนอาจใช้จินตภาพในระดับที่ลึกซึ้งซับซ้อนมากกว่าจนอาจเรียกได้ว่าเป็น “ภาพพจน์” (Figures of Speech) และภาพพจน์ที่ถูกจัดวางอย่างเป็นระบบอาจสามารถช่วยสื่อความคิดของเรื่องได้เป็นอย่างดี เช่น ในอดีตของโซโฟคลีส มักมีการใช้ภาพพจน์ของความมืด ความสว่าง เปรียบเทียบควบคู่กันไปเสมอ รวมทั้งการสร้างตัวละครที่ “คาดิ” และ “คาดอด” ซึ่งภาพพจน์นี้สอดคล้องกันได้อย่างดีกับความคิดสำคัญของเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้แจ้งและอวิชชาหรือความไม่รู้ในเรื่อง “แม็คเบ็ธ” ของวิลเลียม เชกสเปียร์ ให้ภาพพจน์ของ “เลือด” ในลักษณะต่างๆ ที่เปรียบเปรยให้ถึงงาน และทั้งที่สร้างภาพให้สยดสยองน่าสะพรึงกลัว ซึ่งก็สอดคล้องกันได้ดีกับแรงกิเลสและความมั่งใหญ่ใฝ่สูงของตัวละครที่มีมากล้นจนกล้าประกอบอาชญากรรมร้ายแรง

ภาพพจน์อาจอยู่ในรูปของสัญลักษณ์ (Symbol) ในยุคของการละครสมัยใหม่ (Modern Drama) กระแสต่อต้านละครแนวสัจนิยมและธรรมชาตินิยม (Realism and Naturalism) กระแสหนึ่งคือละครแนวสัญลักษณ์นิยม (Symbolism) เพราะละครแนวนี้เชื่อว่ามีความจริงอีกมากมายหลายประการที่มนุษย์อาจสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า หากแต่จะสัมผัสได้ด้วยจิตวิญญาณเท่านั้น เช่น ความดี ความชั่ว ความตาย ละครแนวนี้จึงใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายของสิ่งอันเป็นนามธรรมเหล่านี้ เช่น สีดำ หมายถึงความตายหรือความเลวร้าย สีขาวหมายถึงความบริสุทธิ์ ดอกกุหลาบสีแดงหมายถึงความรัก แต่ละครแนวสัญลักษณ์นิยมอย่างแท้จริงก็ได้รับความนิยมน้อยได้ไม่นานนักทั้งนี้เพราะเป็นเรื่องยากที่ผู้ชมจะเข้าใจสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในละครได้เหมือนกัน

และในเมื่อสัญลักษณ์เป็น “กุญแจ” สำคัญในการตีความหมายของเรื่อง ดังนั้นหากผู้ชมไม่สามารถตีความสัญลักษณ์หนึ่งสัญลักษณ์ใดในเรื่องได้ อาจทำให้ชมละครเรื่องนั้นไม่เข้าใจ และการที่ผู้ชมต้องคอย “ตีความ” ทุกสัญลักษณ์ที่ปรากฏบนเวที อาจทำให้รรถรสการชมละครสูญเสียไปได้

แต่ละครแนวสัญลักษณ์นิยมมิได้หมดไปโดยสิ้นเชิง แม้ในปัจจุบันบทละครหลายเรื่องก็ยังรับเอาอิทธิพลของละครสัญลักษณ์นิยมมาใช้ เพียงแต่มีใช้เป็นหัวใจสำคัญที่สุดของละคร มิได้หมายความว่าผู้ชมจะดูละครเรื่องนั้นไม่รู้เรื่องทั้งหมด

2. ความคมคายของภาษา

ภาษาในบทสนทนาที่มีเสน่ห์จะต้องมีความคมคาย มิใช่ตัวละครพูดเพียงเพื่อเล่าเรื่องราวหรือพูดล่ำมียืดเยื้อไม่มีที่สิ้นสุด แต่การใส่ “ความคมคาย” ในบทพูดของตัวละครก็เป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวังกล่าวคือ คำพูดนั้นต้องเหมาะสมกับตัวละคร เชคสเปียร์มักใส่คำคมหรือคติดีๆ ไว้ในคำพูดของตัวละครประจำราชสำนัก ซึ่งตัวละครเหล่านี้ในละครของเขาแท้จริงแล้วคือคนฉลาดที่แกล้งทำโง่ หรือตัวละครประเภทคนใช้ดันห้องผู้ซึ่งมีไหวพริบคมคายได้ตอบโต้ทันกัน หรืออาจถึงกับทำให้อีกฝ่ายหนึ่งตามไม่ทัน ความคมคายเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงปฏิภาณไหวพริบและสติปัญญาของตัวละครและนับเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของตัวละครด้วย บทสนทนาที่ตัวละครได้ตอบโต้ “ทันกัน” ทั้งในเชิงปฏิภาณไหวพริบและไหวพริบ ถือเป็นบทสนทนาที่น่าสนุกติดตามและยังถ้าบทสนทนานั้นช่วยดำเนินเรื่องให้ก้าวหน้าต่อไปและทำให้เห็นลักษณะนิสัยอันลึกซึ้งของตัวละครได้มากขึ้นก็จะเข้ากับหลักเกณฑ์ที่ว่า “บทสนทนาคือการกระทำ” (Dialogue is Action) อย่างชัดเจน

3. ความหมายใต้คำพูด (Subtext)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าบทสนทนาในละครเป็นเพียงผิวหน้าของความหมายที่แท้จริง ตัวละครอาจพูดอย่างหนึ่งแต่ในใจคิดอีกอย่างหนึ่ง ผู้ชมจะสนุกในการที่ได้ “คาดเดา” หรือวิเคราะห์ศึกษาตัวคนที่แท้จริงของตัวละครนั้น มีบทละครหลายเรื่องที่ตัวละคร “อยากพูด” ความในใจแต่ก็ไม่สามารถพูดออกได้ด้วยเหตุผลต่างๆ แต่ผู้ชมสามารถเข้าใจ “ความในใจ” ที่ไม่ได้พูดนั้นได้ และเข้าใจถึงความรู้สึกของตัวละครและได้รรถรสมากเสียยิ่งกว่าให้ตัวละครพูดออกมาตรงๆ

การวิเคราะห์บทละคร

แนวทางให้ผู้หัดเป็นละครและกำกับการแสดง ผู้ที่ยังไม่มีความรู้เรื่องการแสดงละครและการพิจารณาบทละครจัดเจนดี ได้มีแนวทางพิจารณางานการแสดงละครให้ละเอียดลึกซึ้งมากขึ้น เพราะการอ่านบทละครในครั้งแรกจะเห็นอาการแสดงไปทั้งหมดไม่ได้ ผู้ศึกษาจะต้องอ่านซ้ำแล้วซ้ำอีกหลายๆ ครั้ง แล้วพยายามตอบคำถามดังกล่าวข้างต้นนี้ด้วยเหตุผลที่เหมาะสมการที่จะให้ได้ผลดีแท้ นักละครหัดใหม่จะต้องดูละครให้มากที่สุด และอ่านบทละครให้มากที่สุด แล้วพยายามตอบคำถามต่างๆ ของบทละครแต่ละเรื่องจึงมาสรุปปัญหาเข้าบัญชีไว้

อีกครั้งหนึ่ง แต่ก็อย่าถือว่าทั้งหมดนี้จะครอบคลุมเนื้อหาสาระที่จะต้องศึกษาหมดแล้ว ผู้ศึกษาอาจจะเกิดความคิดเห็นอื่นๆ กว้างขวางออกไปไม่รู้จบสิ้น คำถามเหล่านี้เป็นแนวทางเบื้องต้นที่เป็นเหตุให้เกิดความคิดอื่นๆ ต่อไปได้ และเป็นระเบียบของคำถามที่จะดำเนินตามไปเป็นลำดับเมื่ออ่านบทละครจบแล้ว

1. ละครเรื่องนี้ เราความสนใจคนดู ตรึงความสนใจคนดูไว้ตลอดตั้งแต่ต้นจนจบ เมื่อจบแล้วทำ ความพอใจให้แก่ความสนใจของคนดูได้อย่างไร

2. ละครเรื่องนี้แสดงผลทางอารมณ์ประเภทใดบ้าง

3. ผลทางความรู้สึกของเรื่องทั้งหมดเป็นเรื่องหนักหรือเป็นเรื่องตลกขบขัน หรือมีทั้งสองอย่างผสม กัน เราจะแสดงให้เห็นได้ชัดอย่างไรว่าเป็นเรื่องอย่างนั้นๆ

4. การแสดงฉากได้เป็นฉากใหญ่ของเรื่อง แต่ละฉากมีลักษณะเป็นแบบใดบ้าง ฉากนั้นๆ ให้ผลดีแก่ เรื่องอย่างไร

5. ละครเรื่องนี้ มีข้อคิดใหม่ ข้อคิดเป็นเรื่องอะไร เข้ามาเป็นข้อคิดของเรื่องอย่างไร มีใครเข้ามาเกี่ยวข้องกับข้อคิดนี้บ้าง ใครเป็นตัวละครสำคัญในแต่ละฝ่ายของข้อคิด ข้อคิดนี้ขึ้นอยู่กับตัวบทละครเอกตัวเดียวหรือ หลายตัว

6. โครงเรื่องดำเนินคืบหน้าออกไปเป็นระเบียบอย่างไร

7. ปัญหาใหญ่ของเรื่องคืออะไร ละครตอบปัญหานั้นได้อย่างไร

8. อากาการแสดงมีความซับซ้อนกันอย่างไร

9. จุดตึงเครียดที่สุดของเรื่องเกิดขึ้นอย่างไร

10. ละครแก้จุดตึงเครียดลงเป็นลำดับอย่างไร

11. ละครแสดงข้อคิดเรื่องอะไร และแสดงข้อคิดของเรื่องด้วยวิธีอย่างไร

12. เหตุการณ์ของเรื่องต่อเนื่องกันเป็นลำดับอย่างไร

13. เหตุการณ์เหล่านั้นมีวิธีการต่อเนื่องของเหตุการณ์ประชิดอย่างไร

14. จะบรรยายอาการดำเนินของเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบได้อย่างไร

15. มีตัวละครกี่ประเภท ทั้งเรื่องมีตัวละครกี่ตัว ตัวไหนเป็นตัวเอก ละครทุกตัวมี อายุ และบุคลิก ลักษณะอย่างไร

16. ตัวละครทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

17. ละครนี้เป็นเรื่องของตัวละครตัวใด ในเรื่องนี้ มีตัวเอกตัวเดียวหรือมากกว่า

18. ละครตัวเอกมีความปรารถนาชีวิต แรงผลักดันในความคิดคำนึง การขบใจ และการตัดสินใจอย่างไร

19. ละครสร้างโลกไว้เป็นแบบไหน จะแสดงให้เห็นเป็นจริงได้อย่างไร

20. ละครเรื่องนี้ มีฉากเป็นอย่างไร ต้องการฉากกี่ฉาก ฉากละครดังกล่าวนี้สร้างอารมณ์และบรรยากาศที่เหมาะสมได้อย่างไร ละครเรื่องนี้จะแสดงโดยไม่มีฉากได้ไหม เช่น แสดงในเวทีในวงล้อม

การตีความบทละครด้วยการใช้สมองอย่างสุขุม โดยการวิเคราะห์และวิจยบทละครอย่างถี่ถ้วน การจะวิเคราะห์และวิจารณ์บทละครให้ได้ผลดีนั้น จะต้องอ่านบทละครด้วยความพินิจพิจารณากลับไปกลับมาหลายเที่ยว การวิเคราะห์บทละครนั้นจะต้องมีความรู้เรื่องโครงสร้างละคร และกลวิธีการแต่งบทละครเป็นอย่างดี เรื่อง

นี่จะต้องศึกษากัน โดยเฉพาะ เริ่มตั้งแต่ละครในยุคโบราณเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เห็นวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของบทละครและวิธีการแสดง เห็นอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่เข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จึงจะเป็นพื้นฐานที่มั่นคงในการวิเคราะห์บทละครใดๆ โดยถ้อยกันได้

ความรู้ทั่วไปทางภาพยนตร์

ภาพยนตร์จะต้องมีจุดมุ่งหมายที่จะสนับสนุนแกนเรื่องที่ตั้งไว้แล้ว ถ้าหากจากใดหรือข้อใดไม่มีส่วนที่จะสนับสนุนแกนเรื่อง ก็ไม่ควรบรรจุเอาไว้ และเมื่อบรรลุถึงจุดสุดท้ายของสิ่งที่จะพูดแล้วก็ต้องจบเรื่องทันที ถ้ายังขึ้นต่อเติมไปอีกจะทำให้ขาดความประทับใจคนดู

หลักสำคัญอีกประการหนึ่งในการเขียนบทภาพยนตร์ก็คือ ไม่ว่าภาพยนตร์จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไรก็ตาม ภาพยนตร์นั้นจะต้องแสดงเนื้อเรื่องออกมาอย่างสมจริงและชัดเจน ดังนั้นก่อนลงมือเขียนบทภาพยนตร์ผู้เขียนควรมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ อย่างลึกซึ้งทุกแง่มุมเสียก่อน มิฉะนั้นจะไม่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวออกมาเป็นภาพยนตร์ที่สมจริงได้ การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องที่จะนำมาเขียนเป็นภาพยนตร์นั้นอาจศึกษาด้วยตนเองจากชีวิตจริง อ่านหนังสือหรือถามจากผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้รู้ในเรื่องนั้นๆ ผู้เขียนบทภาพยนตร์จะต้องระลึกอยู่เสมอว่า รายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ที่มองข้ามไปอาจทำให้ภาพยนตร์ไม่สมบูรณ์และขาดความน่าเชื่อถือ

การเขียนบทภาพยนตร์ มีขั้นตอนในการเขียนดังนี้

1. ชินนอพซิส (Synopsis) คือเนื้อเรื่อง (Them, story) หรือแนวความคิดที่จะนำมาถ่ายทำเป็นภาพยนตร์ อาจจะได้มาจากนวนิยายหรือข้อคิดจากสังคม แล้วนำมาผูกเป็นเรื่องขึ้นเอง ขั้นแรกการเขียนบทจะต้องเขียนซินนอพซิสให้ทราบโครงเรื่องที่แน่นอนเสียก่อน แนวเรื่องหรือซินนอพซิสนี้ มักจะมีความยาวไม่กี่หน้ากระดาษ

2. ทรีตเม้นท์ (Treatment) คือการรวบรวมและเรียบเรียงให้เป็นฉากๆ โดยเรียงตามลำดับก่อนหลัง ในกรณีที่นำเอานวนิยายหรือเรื่องเขียนมาทำเป็นภาพยนตร์นั้น บางครั้งอาจจะตัดหรือต่อเติมบางส่วนเพื่อให้ได้เนื้อหาครบถ้วนและสมเหตุสมผลในเวลาที่กำหนดของภาพยนตร์

3. บทภาพยนตร์ (Script) คือ การนำทรีตเม้นท์ มาแยกออกเป็นข้อตามที่ต้องการจะให้ เป็น เมื่อสำเร็จเป็นภาพยนตร์แล้ว

การเขียนบทภาพยนตร์ที่แยกเรื่องราวออกเป็นข้อคนี้มีประโยชน์มาก เพราะทำให้สามารถย่นระยะเวลาการทำงาน บางคนอาจมีความคิดว่าไม่ต้องทำบทภาพยนตร์ให้ละเอียด เพราะจะได้สามารถเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงได้ตอนถ่ายจริง แต่การไม่มีบทภาพยนตร์ที่ละเอียดคิพอมักจะประสบปัญหาตอนถ่าย เพราะระหว่างถ่ายทำนั้นมีเรื่องต่างๆ ที่จะต้องพะวงถึงมากมาย บทภาพยนตร์ที่ละเอียดและเป็นระเบียบสามารถช่วยลดปัญหาและข้อ

บทพร้องที่อาจเกิดขึ้นในเวลาลงมือทำงานจริงได้มาก ทำให้รู้ว่าช็อตใดกล้องอยู่ที่ไหน จัดไฟอย่างไร และยิ่งกว่านั้น เวลาถ่ายก็ไม่จำเป็นต้องถ่ายเรียงตามลำดับ แต่สามารถเอาช็อตที่มีมุมกล้องและตัวแสดงเหมือนกันหรือการจัดแสงอย่างเดียวกันมาถ่ายพร้อมกัน แล้วจึงนำมาตัดต่อภายหลัง งานก็จะรวดเร็วขึ้น

4. บทภาพ (Story Board) คือ บทภาพยนตร์ที่มีรูปภาพประกอบ บทภาพยนตร์ประเภทนี้จะช่วยให้การถ่ายทำง่ายขึ้น และพิจารณาแก้ไขได้ง่าย เพราะเห็นเป็นภาพด้วย

การเขียนบทภาพยนตร์ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน แล้วแต่ความถนัดของแต่ละบุคคล บางคนอาจจะทำละเอียดบอกถึงตำแหน่งไฟ ทิศทางกล้อง ทิศทางการเคลื่อนที่ของตัวแสดง เสียง แสง บางคนก็ทำสั้นๆ เพียงบอกเลขที่ช็อตและอธิบายการแสดงอย่างย่อๆ

สิ่งที่ควรระบุไว้ในบทภาพยนตร์ พอแยกได้ดังนี้

1. ช็อต (Shot) คือ การถ่ายแต่ละครั้งโดยไม่มีการหยุดกล้อง อาจจะมีการเคลื่อนไหวของกล้อง เช่น แพน ทิลท์ คอลลี หรือมีการเคลื่อนไหวของตัวแสดง เช่น คนเดิน รดน้ำ แต่ทราบโคที่ยังกคชัคเตอร์ต่อเนื่องกันไป ก็ยังนับเป็นช็อตเดียวกันอยู่

ขนาดของภาพ หรือมุมรับภาพของแต่ละช็อตจะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะห่างระหว่างกล้องกับตัวแสดง โดยทั่วไปสามารถแยกออกเป็น

ภาพไกลมาก (Extreme Long Shot = ELS.)

ภาพไกล (Long Shot = LS.)

ภาพไกลปานกลาง (Medium Long Shot = MLS.)

ภาพใกล้ปานกลาง (Medium Close up = MCU.)

ภาพใกล้ (Close up = CU.)

ภาพใกล้มาก (Extreme Close Up หรือ Ultra Close Up = ECU. หรือ UCU.)

ส่วนลักษณะการเคลื่อนไหวของกล้องมี การคอลลี (Dolly) การแพน (Pan) การทิลท์ (Tilt) การเครน (Crane) เป็นต้น ในบทภาพยนตร์ควรบอกรายละเอียดเหล่านี้ด้วย

ส่วนปัญหาที่ว่าการเล่นช็อตต่างๆ ในภาพยนตร์ ควรเสนอตามลำดับก่อนหลังเรียงกันจากภาพไกลมาเป็นภาพใกล้หรือไม่ และแต่ละช็อตควรปรากฏบนจอานเท่าใดนั้น ไม่สามารถกำหนดตายตัวได้ จะต้องพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป การเสนอภาพไกลแล้วตัดมาเป็นภาพใกล้ทันทีอาจให้คนดูสับสน บางคนอาจตั้งเป็นกฎว่าจะตัดภาพกระโดดข้ามเกิน 3 ชั้นไม่ได้ เช่น ไม่ควรตัดจากภาพไกลมาเป็นภาพใกล้ แต่ทั้งนี้ก็มีข้อยกเว้น เช่น ในกรณีที่คนดูรู้จักตัวแสดงคืออยู่แล้ว เมื่อเสนอฉากใหม่แต่ตัวแสดงยังคงเป็นตัวเก่าก็อาจตัดภาพจากภาพไกลมาเป็นใกล้ได้เลย

ส่วนปัญหาที่ว่าแต่ละช็อตควรจะปรากฏบนจอานแค่ไหน คำตอบก็คือ จะต้องยาวพอที่จะให้คนดูรู้ถึงสิ่งที่ต้องการจะบอกแก่คนดู จะเห็นได้ว่าในภาพไกลมีสิ่งที่คนดูจะต้องรับรู้มาก จึงมักต้องปรากฏบนจอาน

กว่าภาพใกล้ ซึ่งมีสิ่งที่คุณจะต้องเห็นและรับรู้มากกว่า และข้อที่เคยเสนอมาก่อนแล้วก็ไม่ควรยาวเพราะไม่มีอะไรแปลกใหม่ ถ้ายาวเกินไปจะทำให้คุณเบื่อหน่ายได้

2. ฉาก (Scene) ข้อตกลงๆ ข้อตกลง ที่มีความต่อเนื่องเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกันเมื่อนำมารวมกันเข้าจะเป็นฉาก ดังนั้น ฉากๆ หนึ่งจะมีเหตุการณ์เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องกันในที่แห่งหนึ่ง เช่น ฉากผู้ร้ายกับสมุนวางแผนปล้น ฉากผู้ร้ายและสมุนนำเอาทรัพย์สินไปเก็บไว้ในถ้ำ และเลี้ยงฉลองกัน เป็นต้น

3. ตอน (Sequence) ฉากหลายๆ ฉากที่มีความต่อเนื่องกันเมื่อนำมารวมกันเข้าก็เป็นตอนซึ่งเทียบได้กับบทๆ หนึ่งในนวนิยาย เช่น ฉากผู้ร้ายวางแผน ฉากปล้น ฉากฉลอง แต่ละฉากเหล่านี้เกิดขึ้นในที่ต่างกัน แต่มีความสัมพันธ์กันด้านเนื้อเรื่อง เมื่อรวมกันเข้าก็เป็นตอนที่ผู้ร้ายกับสมุนทำการปล้น เป็นต้น

การเขียนบทภาพยนตร์

ความสำคัญของบทภาพยนตร์

บทภาพยนตร์ คือ การสร้างจินตนาการ หรือการสร้างภาพจนไว้วางหน้าในบท คือ ความพยายามที่จะบอกให้เห็นลักษณะทั่วไป หรือคาดหมายว่าภาพยนตร์นั้นจะมีเค้าโครงเรื่องและรูปลักษณะปรากฏออกมาอย่างไร หรือว่า ภาพยนตร์ควรจะมีความต้องการดำเนินเรื่องอย่างไร การสร้างมโนภาพล่วงหน้าถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก และถือได้ว่าเป็นเป้าหมายโดยตรงของการเขียนบทภาพยนตร์ บทภาพยนตร์ก็คือ การสร้างภาพพจน์ และบรรยายออกมาเป็นภาษาเขียนให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง และตรงกันก่อนที่จะมีการถ่ายทำภาพยนตร์ เหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า ภาพยนตร์นั้นได้ถูกสร้างขึ้นมาแล้วภายในหัวสมองของผู้เขียน เป็นภาพยนตร์ของความนึกคิด ตัวอย่างที่หยิบยกนำมาแสดงต่อไปนี้จะเป็นรูปแบบและขั้นตอนต่างๆ ในการช่วยให้ผู้เขียนมีแนวทางในการพัฒนาความคิดของตนขึ้นมาเป็นบทภาพยนตร์ที่สมบูรณ์อื่นๆ

การสร้างภาพยนตร์บันเทิงหรือแม้แต่ภาพยนตร์ประเภทอื่นๆ ก็ตามย่อมต้องใช้เงินลงทุนสร้างอย่างสูง นอกจากนั้นยังจะต้องมีผู้ร่วมงานอีกเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีบทภาพยนตร์ไว้เป็นเครื่องช่วยกำหนดขอบเขตของงาน กำหนดรูปแบบ กำหนดเวลา และรายการที่จะถ่ายทำ เช่น การออกแบบฉาก การออกแบบเครื่องแต่งตัวจะกำหนดขึ้นจากบททั้งสิ้น ผู้แสดงทั้งหญิงและชายจะสามารถถ่ายทอดรูปแบบและพัฒนาบุคลิกภาพท่าทางได้จากบท สถานที่สำหรับการถ่ายทำก็จะถูกเลือกโดยอาศัยบทเป็นหลัก ภาพพิเศษต่างๆ ที่จะสร้างขึ้นจากโรงถ่ายก็จะถูกวางรูปแบบและแผนงานในการตกแต่งส่งเสริมให้ภาพยนตร์มีชีวิตชีวาและมีสีสันเพิ่มมากขึ้นได้นั้นทุกสิ่งทุกอย่างต้องอาศัยบทภาพยนตร์อันเกิดจากจินตนาการของผู้เขียนเกือบทั้งสิ้น

การสร้างภาพยนตร์นั้นถือได้ว่าเป็นงานศิลปะของกลุ่มบุคคล หรืองานศิลป์ที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นจากผู้หลายคนซึ่งร่วมงานทีมเดียวกัน ผู้สร้างเหล่านี้คือผู้ถ่ายภาพ ผู้ตัดต่อ ลำดับภาพ ผู้กำกับการแสดง ผู้ประพันธ์ดนตรี ผู้แสดงและผู้ช่วยอื่นๆ อีกมากมายซึ่งทุกๆ คนจะต้องร่วมแรงร่วมใจกันสร้างสรรค์งานตน โดยมีบทภาพยนตร์เป็นแกนกลางสำคัญที่ช่วยกำหนดขอบเขตลักษณะหน้าที่ของงาน บทภาพยนตร์ซึ่งมีความสำคัญเทียบได้เท่ากับแบบพิมพ์เขียว (Blue Print) ของงานสถาปัตยกรรม ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการก่อสร้าง ไม่มีใครคิดอุดรูไปสร้างบ้านโดยไม่พิมพ์เขียว ความสำคัญของบทภาพยนตร์จึงเปรียบได้ในลักษณะเดียวกัน

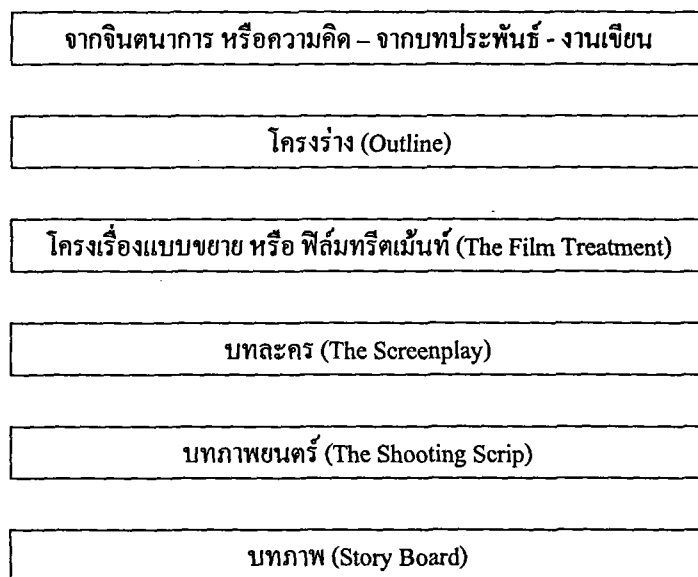
รูปแบบและสำนึกในความคิดเกี่ยวกับแนวการเขียน และวิธีการนำเสนอแนวความคิดว่าบทภาพยนตร์ควรจะเขียนกันอย่างไร ได้ถูกแบ่งแยกออกไปมากมายไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของบทที่มีการกำหนดแน่นอนตายตัว ไปจนถึงแบบที่ถูกเขียนได้อย่างกว้างๆ ไม่จำกัดขอบเขต ผู้สร้างภาพยนตร์อย่างอัลเฟรด ฮิตคอกค์ ของอังกฤษ และ เปียก โปสเตอร์ ของไทยได้เน้นความสำคัญในเรื่องของบทภาพยนตร์ บุคคลทั้งสองจะเขียนบทภาพ (Story-board) ไว้ประกอบการถ่ายทำเพื่อให้งานสร้างเป็นไปตามบทที่ได้วางไว้ พูโดฟคิน (Pudovkin) ผู้สร้างภาพยนตร์ชาวโซเวียตซึ่งอยู่ในกลุ่มเดียวกับผู้สร้างที่ให้ความสำคัญต่อการตัดต่อลำดับภาพว่าต้องมาเป็นอันดับแรก มีความเห็นว่า ในระหว่างการถ่ายทำผู้สร้างควรจะเป็นอิสระไม่จำเป็นที่จะต้องถ่ายภาพให้ตรงตามบทไปเสียทุกสิ่งทุกอย่าง จากนั้น เขาจะใช้บทภาพยนตร์เป็นเครื่องนำทางในการตัดต่อฟิล์ม ออร์วิง ทอลเบอร์ก (Irving Thalberg) ผู้อำนวยการสร้างภาพยนตร์ของฮอลลีวูดในสมัยเริ่มต้นเป็นคนแรกที่เห็นความสำคัญของบทภาพยนตร์ และนิยมให้ผู้สร้างทำงานประสานกับผู้เขียนบทภาพยนตร์ จนเป็นที่แน่ใจว่าทั้งบทพูดและภาพยนตร์ได้เขียนขึ้นอย่างถูกต้องสมบูรณ์ ก่อนที่จะอนุญาตให้ดำเนินการถ่ายทำภาพยนตร์ได้นั้น ทอลเบอร์ก จะประทับตราสีแดงไว้ที่บทภาพยนตร์ว่า “ถ่ายตามบทภาพยนตร์เท่านั้น” ซึ่งตลอดสมัยของเขานั้นผู้สร้างภาพยนตร์จะถูกบังคับให้ถ่ายทำตามบทภาพยนตร์ทุกประการ จะมีการแต่งเติมบ้างก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ปัจจุบันผู้สร้างภาพยนตร์ส่วนใหญ่จะเดินทางสายกลางระหว่างผู้สร้างทั้งสองกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น บทภาพยนตร์ที่ใช้กันในปัจจุบันจะถูกเขียนขึ้นก่อนหน้าการถ่ายทำหรือก่อนที่การถ่ายทำจะสิ้นสุดลง การถ่ายทำจะถือเอาบทภาพยนตร์เป็นเพียงแนวทางกว้างๆ เท่านั้น บทภาพยนตร์ที่นิยมใช้กันอยู่ในยุโรปและอเมริกาทุกวันนี้จะเขียนขึ้นเอาไว้แต่เฉพาะฉากรวมใหญ่ๆ (master scene) โดยไม่มีกำหนดมุมกล้องและแบ่งออกเป็นร้อยๆ ฉาก เหตุนี้งานสร้างสรรค์ที่สำคัญจึงไปตกอยู่ที่ตัวผู้กำกับซึ่งจะเป็นผู้ควบคุมงานทั้งหมด ผู้กำกับจะมีอิสระมากที่สุดในขณะที่ปฏิบัติงาน และสร้างสรรค์งานศิลปะโดยใช้การแต่งเติมเอาตามความพอใจตามสถานการณ์ที่เห็นว่าเหมาะสม

ในประเทศไทยผู้สร้างส่วนใหญ่ก็เห็นความสำคัญของบทภาพยนตร์เช่นเดียวกับทางตะวันตก ผู้สร้างภาพยนตร์อย่าง ม.จ.ชาติเรณิขกุล, คิด สุวรรณสร, ยุทธนา มุกดาสนิท และบุคคลอื่นๆ จะเขียนบทภาพยนตร์ขึ้นไว้โดยเสร็จสมบูรณ์ แล้วพิมพ์แจกจ่ายให้กับผู้ร่วมงานได้ศึกษาล่วงหน้าก่อนเสมอ ซึ่งการกระทำเช่นนี้จะช่วยให้ทีมงานเข้าใจภาพยนตร์ได้เป็นอย่างดีและสามารถร่วมงานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ผู้สร้างภาพยนตร์ไทยอีกหลายกลุ่มที่มองข้ามความสำคัญของบทภาพยนตร์ บางคนจะไม่แจกบทภาพยนตร์ให้ผู้ร่วมงานจนกว่าจะถึงวันถ่ายทำ โดยให้เหตุผลว่าเพื่อเป็นการป้องกันการเลียนแบบ หรือนำเอาความคิดไปสร้างภาพยนตร์ขึ้นมาแข่งขันกัน แต่ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในบรรดาผู้สร้างภาพยนตร์ไทยคือเขียนบทไม่ทันการถ่าย บางครั้งบทภาพยนตร์อาจจะถูกเขียนขึ้นในตอนกลางคืน หรือก่อนหน้างานถ่ายทำภาพยนตร์เพียงไม่กี่ชั่วโมง บทที่ใช้กันบ่อยครั้งก็เป็นเพียงลายมือที่ทำกันแบบขอไปทีจนไม่มีเวลาที่จะศึกษา การเปลี่ยนบทบ่อยๆ นั้นดูเป็นเรื่องธรรมดาของผู้สร้างภาพยนตร์ไทยเช่นกัน บางครั้งผู้อำนวยความสะดวกสร้างอยากเปลี่ยนแปลงบทภาพยนตร์โดยเพียงแต่เห็นว่าคาราคาญและแสดงเก่งจึงอยากเพิ่มบทให้จะได้ดูเด่นในภาพยนตร์ หรือคาราคาญนี้ขอคิวการถ่ายทำภาพยนตร์ไม่ได้จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนบทใหม่อยู่ตลอดเวลา ปัญหาต่างๆ จึงคิดตามมาเป็นเงาตามตัวในวงการสร้างภาพยนตร์ไทย

ไม่ว่าบทภาพยนตร์จะถูกเขียนขึ้นมาก่อนการถ่ายทำเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างหรือเขียนขึ้นภายหลังเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางสำหรับกาตัดต่อก็ตาม บทภาพยนตร์ย่อมมีความสำคัญอยู่ดี เพราะในบทภาพยนตร์นั้นเป็นการแสดงถึงโครงสร้างที่ให้แนวทางในการสร้างที่ต้องการจะทำไว้

ขั้นตอนของการเขียนบทภาพยนตร์

ขั้นตอนการเขียนบทภาพยนตร์

จินตนาการ

ภาพยนตร์ส่วนใหญ่เริ่มต้นจากความคิด ความคิดดังกล่าวคือ ลักษณะที่มองเห็นถึงภาพยนตร์ รูปแบบของความคิดในขั้นนี้อาจจะเป็นเพียงมโนภาพจากสมองตลอดไปจนกระทั่งเรื่องราวต่างๆ ที่ได้อ่านจากหนังสือ ภาพยนตร์บางเรื่องอาจมีต้นกำเนิดและแรงบันดาลใจมาจากเพลงๆ หนึ่ง บ่อยครั้งในขณะที่ผู้เขียนกำลังเขียนเรื่องอยู่เรื่องหนึ่งแล้วเกิดมีความคิดแตกออกไปไกล และจบลงด้วยเรื่องราวอีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งผิดไปจากความคิดเดิม เรียกได้ว่าหลงทางออกไป การสร้าง เป็นบทที่นำไปเสนอให้ผู้อำนวยการสร้างหรือเจ้าหน้าที่บริหารชั้นสูงของโรงถ่ายได้ศึกษาเกี่ยวกับภาพยนตร์เรื่องนั้น

ดังนั้นบทละครจึงมีรายละเอียดและส่วนประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. เป็นบทที่มีรายละเอียดเขียนเพิ่มเติมขึ้นจากโครงเรื่องแบบขยาย โดยการแยกโครงเรื่องเป็นบทเป็นตอน โดยระบุสถานที่ ลักษณะของฉากต่างๆ เขียนอธิบายกำกับไว้อย่างชัดเจน
2. เป็นบทที่ได้พัฒนา บทคำพูดขึ้นไว้เรียบร้อยแล้ว เริ่มต้นของบทละครจะต้องเขียนระบุเกี่ยวกับลักษณะของฉากเวลา และสถานที่ที่เรียงกันไว้ดังนี้เสมอ

ภายนอก / บนถนนหลวง / เวลาเช้ามืด

จากรูปแบบนี้ผู้เขียนจะได้รายละเอียดที่สามารถนำมาเขียนขยายต่อ เช่น เพิ่มเติมลักษณะบรรยากาศของฉาก สถานที่ และเวลาของเหตุการณ์เหล่านั้นจัดวางบทความเคลื่อนไหวของผู้แสดงให้เหมาะสมยิ่งขึ้นแล้วเขียนระบุบทพูด หรือบทสนทนาได้ตอบกำกับไว้อีกทีหนึ่งจากส่วนของฉาก ของสถานที่ที่ได้ถูกแยกรวบรวมไว้เป็นหมวดเป็นหมู่หนึ่ง จะเป็นรูปแบบอีกลักษณะหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า การเขียนแบบแบ่งฉากใหญ่ๆ หรือ มาสเตอร์ซีนสคริปต์ (master scene script) หรือบทภาพยนตร์ที่เขียนระบุไว้แต่เฉพาะฉากรวมใหญ่

บทละคร (Screenplay) หรือบทแบบใช้ฉากรวมนี้อาจแบ่งเป็นบทต่างๆ โดยฉาก ในแต่ละฉากจะระบุหมายเลขที่แน่นอนไว้ประกอบการหาหัวขั้วขึ้นต้นของแต่ละฉาก เพื่อเป็นการให้ข้อมูลดังนี้

1. เป็นการระบุว่าฉากๆ นั้น จะเป็นฉากภายนอกหรือภายในของสถานที่ บางครั้งนิยมใช้คำย่อแต่เพียงว่า ภายนอก หรือ ภายใน
2. ลักษณะของสถานที่ เช่น บทถนนหลวง บริเวณลานจอดรถ หรือศาลาริมน้ำ
3. กำหนดเวลาที่แน่นอนของวัน เช่น เวลาเช้านี้ ทุ่มสอง

ซึ่งทั้งหมดนี้ควรระบุไว้ตามลำดับกันดังนี้คือ หมายเลขของฉาก หรือภายในสถานที่ และเวลา บทบาทและเอ็กชัันต่างๆ จะถูกพัฒนาให้ขยายเพิ่มมากขึ้นในบทละคร ลักษณะของการเขียนโดยทั่วไปจึงเป็นการประมวลข้อมูลต่างๆ แล้วนำมาจัดวางในรูปแบบที่เหมาะสมสะดวกต่อการอ่านและการใช้ ความสำคัญอีกประการหนึ่งคือการเขียนบทในลักษณะของบทละครนี้ก็คือ การพัฒนาบทคำพูด โดยการนำข้อความของบทสนทนาที่ได้เขียนขึ้นไว้เรียบร้อยแล้วในโครงเรื่องขยายมาเพิ่มเติมให้เป็นบทที่ใช้ในภาษาพูดให้เต็มรูปแบบ จากจุดเดิมที่ได้ตั้งใจไว้ อาจเข้ารกเข้าพงไปจนไม่สามารถสืบคลานกลับมาที่เดิมได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยๆ ต่อผู้เขียนอีกประการหนึ่งคือ ความใกล้ชิดกับงานเขียนมากเกินไป จนหลงมกเข้าไปกับมันขาดการไตร่ตรองที่แน่นอนหรือมองจากแง่มุมหนึ่งมากเกินไปจนไม่กว้างขวางลึกซึ้งเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงควรที่จะใช้การบันทึก หรือเขียนโครงเรื่องเก็บเอาไว้ก่อนแล้วค่อยออกมามองจากภายนอกเพื่อให้เห็นถึงโครงสร้างของมันทั้งหมด หรือสามารถมองเห็นจากอีกแง่คิดหนึ่ง บ่อยครั้งผู้เขียนจะรู้สึกประหลาดใจกับตนเองที่ภาพยนตร์กลับไม่มีเป้าหมาย หรือจุดมุ่งหมายดังที่ไดวางไว้แต่เดิม สิ่งเหล่านี้ก็คือส่วนหนึ่งของปัญหาที่ผู้เขียนนอกกรอบทางหลงออกไปในขณะที่มองถึงแต่รายละเอียดของเรื่องมากเกินไป ต้องการให้เรื่องนั้นมีสีสัน ต้องการคำพูดที่การมคมคายเหล่านี้เป็นต้น จนทำให้ลืมนึกถึงโครงสร้างใหญ่ของเรื่อง หรือไม่มีการจัดเตรียมทำโครงร่างของภาพยนตร์เอาไว้ล่วงหน้า

การเขียนโครงร่างของภาพยนตร์

โครงร่างของภาพยนตร์ คือ คำโครงเรื่องย่อ หรือโครงเรื่องที่เขียนแบบสรุปผล การเขียนโครงร่างคือการเริ่มต้นขยายเรื่องราวโดยการผูกโครงสร้างให้อยู่ในวงจำกัดเสียก่อน โดยการแบ่งเรื่องราวของความคิดไว้เป็นส่วนๆ สำหรับการจัดเตรียมไว้เพื่อการขยายรายละเอียดอีกครั้งหนึ่ง ในโครงร่างแนวความคิดจากจินตนาการเริ่มแรกจะถูกนำมาขยายโดยการจัดเรียงลำดับเรื่องราวตั้งต้นจนจบ

โครงร่าง ก็คือรายละเอียดของเรื่องราวโดยส่วนรวมที่มีเนื้อหาตามขั้นตอน เพื่อแสดงให้เห็นถึงบทสรุปจากจุดยืนที่แน่นอนนี้เองที่ผู้เขียนสามารถพัฒนารายละเอียดของเรื่องราวขึ้น และเลือกตัดสินใจว่าทางใดบ้างที่จะนำมาใช้ในการขยายเรื่องได้ เครื่องมือที่สามารถนำมาใช้เพื่อช่วยขยายจุดมุ่งหมายเดิมและแนวคิดที่ต้องการจะแสดงออกในบทภาพยนตร์ก็คือ บุคลิกของตัวละครต่างๆ ในเรื่อง บทคำพูด ฉาก สถานที่ เครื่องแต่งกาย เครื่องตกแต่งฉาก ภาพและเสียงตลอดไปจนกระทั่งสัญลักษณ์ต่างๆ ที่จะนำมาใช้ประกอบ

โครงร่าง ก็คือบทความสั้น ๆ (Synopsis) ที่เขียนบรรยายความคิดรวบยอดของบุคลิกต่างๆ ของแต่ละบุคคลในเรื่อง และที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือการเริ่มต้นที่จะขยายเรื่องราวให้มีรายละเอียดเพิ่มมากขึ้น ฉะนั้นควรจำไว้ว่าโครงร่างของเรื่องซึ่งจะถอดมามีออกมาได้สองตอนดังนี้

ขั้นตอนในการช่วยขยายเพื่อเขียนโครงร่างสามารถแยกออกได้เป็นสองตอน ดังนี้

1. ตั้งคำถามและตอบ
 - 1.1 พิจารณาว่าอะไรคือคำถามที่ควรถามจากความคิดเดิม
 - 1.2 พิจารณาตอบคำถามนั้นๆ และรวบรวมเป้าหมายจากรูปแบบของความคิดนั้น เพื่อวางเค้าโครงอย่างหยาบๆ
2. การเติมคำในช่องว่าง (การเพิ่มรายละเอียดที่จำเป็น)
 - 2.1 เพิ่มเติมส่วนที่เห็นว่าขาดหายไป
 - 2.2 พิจารณาถึงรายละเอียด และข้อมูลที่จำเป็นจะต้องต่อเติมเข้าไปในเค้าโครงกว้างๆ นั้น เพื่อสร้างโครงเรื่องที่สองขึ้นมามีอีกครั้ง

การเขียนโครงร่างเข้าไปซ้ำมาหลายๆ ครั้ง จะเป็นวิธีการช่วยขยายโครงเรื่องจนเป็นที่พอใจได้ ผู้เขียนบทภาพยนตร์ไม่ควรที่จะมองข้ามโครงร่างนี้ไปเสีย และควรที่จะเขียนด้วยความระมัดระวัง เมื่อผู้เขียนได้เริ่มขยายในรายละเอียดแล้ว ผู้เขียนจะต้องกลับมาพิจารณาศึกษาบ่อยครั้งที่สุด ตลอดเวลาของการเขียนบทโครงร่างควรมีเค้าโครงที่กว้างพอ และครอบคลุมขอบเขตของเนื้อเรื่อง ซึ่งผู้เขียนไม่อยากจะก้าวเลยออกไป อะไรคือขอบเขตที่จำกัดที่ผู้เขียนสามารถสร้างสรรค์ได้อย่างมีอิสระ ความสำคัญของโครงร่างนั้นมีมาก เพราะไม่มีใครสามารถจرحปากกาลงไปบนกระดาษ และเขียนบทภาพยนตร์ออกมาจากหัวสมองของตนเองได้เลยทีเดียว การใช้โครงร่างจึงเป็นเครื่องมือให้ผู้เขียนได้ตั้งเข็มทิศ หาทางเดินที่เหมาะสม และมีเป้าหมายที่ต้องการได้

การเขียนโครงเรื่องแบบขยายหรือฟิล์มมทรีตเมนต์ (The Film Treatment)

การเขียนโครงเรื่องแบบขยายคือการเขียนขยายรายละเอียดจากโครงร่างหรือโครงเรื่องย่อแบบสรุป เพื่อแสดงให้เห็นถึงรูปลักษณะของภาพยนตร์ โดยส่วนรวมว่าจะมีรูปแบบอย่างไร การเขียนในขั้นตอนนี้คือการพัฒนารูปแบบของเรื่อง ซึ่งภาษาของภาพยนตร์เรียกว่าการเขียนทรีตเมนต์ (Treatment) หรือโครงเรื่องแบบขยายตามลักษณะความหมายของมัน โครงร่างของเค้าโครงเรื่องจะถูกนำมาใช้เพื่อกำหนดขอบเขตและสร้างส่วนที่จะเป็นองค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบนี้ เพื่อประโยชน์ในการเขียนโครงเรื่องแบบขยายนี้ มีขั้นตอนใหญ่ๆ ที่ควรพิจารณาอยู่ 3 ประการด้วยกัน คือ

1. การรวบรวมข้อมูล
 - 1.1 จัดแบ่งหมวดหมู่ของเค้าโครงเรื่องทั้งหมด แล้วรวบรวมข้อมูลทั้งหมดให้เข้ากันเป็นเรื่องราว
2. การแปลความหมาย
 - 2.1 เปลี่ยนข้อความของข้อมูลทั้งหลายที่มีรูปแบบของความคิด และภาษาพูดให้เป็นภาพพจน์มากขึ้น โดยใช้วิธีการสร้างมโนภาพ
 - 2.2 สร้างสรรค์บรรยากาศและเพิ่มเติมรูปลักษณะต่างๆ ไปในท้องเรื่องโดยการเขียนพรรณนาถึงสภาพของฉากและสถานที่
3. การเพิ่มเติมรายละเอียด
 - 3.1 เพิ่มเติมรายละเอียดของบทความและแอ็คชั่นให้มีความหมายมากยิ่งขึ้น
 - 3.2 ขยายรายละเอียดของเรื่องราว
 - 3.3 ระบุความหมายของคำพูดให้เด่นชัด และจัดรูปลักษณะของโครงเรื่องแบบขยายให้สมบูรณ์

การเขียนโครงเรื่องแบบขยาย คือ การนำเอาคำต่างๆ จากโครงเรื่องย่อมาขยายและเปลี่ยนแปลงเป็นภาพพจน์ที่อ่านรายละเอียดแล้วสามารถมองเห็นภาพเหล่านั้นได้ ความยาวของโครงเรื่องแบบขยายนี้นั้นไม่แน่นอนตายตัว สำหรับภาพยนตร์บันเทิงต่างๆ ไป อาจมีความยาวจากสิบหน้ากระดาษพิมพ์คิดเรื่อยไปจนใกล้เคียงกับความยาวของบทภาพยนตร์ก็ได้ โดยทั่วไปนิยมใช้ในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของยุโรป และอเมริกาจะไม่ให้ความสำคัญยาวเกินไปกว่าสี่สิบหน้า ความสำคัญของการเขียนโครงเรื่องแบบขยายมีอยู่หลายประการซึ่งจะพอสรุปได้ดังนี้คือ

เขียนขึ้นเพื่อใช้ประกอบการขยายบท ผู้สร้างภาพยนตร์หลายคนให้ความเห็นว่าผู้อำนวยความสะดวกส่วนใหญ่ไม่ค่อยอยากพลิกอ่านจากบทภาพยนตร์โดยตรง แต่สนใจที่จะอ่านโครงเรื่องแบบขยายนี้นี้มากกว่า เพราะเหตุว่าสั้นและได้ใจความดี อย่างไรก็ตามมีผู้สร้างภาพยนตร์อีกเป็นจำนวนมากที่เห็นว่าควรพิจารณาทุกอย่างจากบทภาพยนตร์โดยสมบูรณ์

ผู้สร้างภาพยนตร์ไทยมักจะข้ามขั้นตอนการเขียนบทโครงเรื่องแบบขยายไป ซึ่งเป็นความคิดที่ผิดพลาดอย่างมหันต์ ภาพยนตร์ถูกสร้างขึ้นจากความรู้สึกลึกซึ้งของคำพูดที่จริง แต่โครงสร้างของภาพยนตร์ที่ถูกต้องตามลักษณะจะต้องถูกผู้สร้างขึ้นเป็นขั้นๆ ตามขั้นตอน การผูกโครงเรื่องของบทหรือภาพยนตร์นั้นอยู่ที่ชื่อคี่ต่างๆ และชื่อคี่ต่างๆ เหล่านั้นจะอยู่ที่บทภาพยนตร์ที่จะนำไปใช้ถ่ายทำซึ่งก็ต้องเขียนเพิ่มเติมขึ้นจากโครงเรื่องแบบขยายอีกทีหนึ่ง ฉะนั้นควรที่จะใช้เวลาให้มากในการพิจารณา และศึกษาพัฒนาให้สมบูรณ์จริงๆ ไม่ควรให้บทภาพยนตร์มีข้อผิดพลาดใดๆ ปรากฏอยู่ เมื่อบทนี้ไปอยู่ในมือของผู้อำนวยความสะดวก ผู้กำกับหรือผู้จ้างเขียนเมื่อใดย่อมถือได้ว่าบทนั้นเสร็จสมบูรณ์แล้ว

บทละครหรือ สกรีนเพลย์ (The Screenplay)

บทที่เป็นลักษณะของละครหรือสกรีนเพลย์นั้น จะเป็นบทที่ให้รายละเอียดที่ค่อนข้างจะมีความสมบูรณ์ในตัวเอง และที่คนส่วนใหญ่มักจะทึกทักเอาว่ามันคือบทภาพยนตร์ หรือ สคริปต์หนัง ความสำคัญของบทละครหรือสกรีนเพลย์ ก็คือบทที่ผู้สร้างเขียนขึ้นมาเพื่อใช้ประกอบ

2.เอกสารเกี่ยวข้องกับที่มาของแนวคิดเรื่องสิทธิสตรี

เฟมินิสต์ (feminist) คืออะไร

“ลัทธิเฟมินิสต์” ในความหมายกว้างๆ หมายความว่า “บทบาททางการเมืองของสตรี เพื่อที่จะวิเคราะห์ สังคม บทบาทและสถานะภาพของสตรีในฐานะที่เป็นรอง ถูกกดขี่ หรือถูกแสวงหาผลประโยชน์ทั้งจากระบบผลิต เช่น ทุนนิยม และความสัมพันธ์ทางสังคมในระบบการปกครองที่มีชายเป็นสำคัญ”

หรือในอีกความหมายหนึ่ง ขยายความว่า จุดใหญ่ใจความสำคัญของ “เฟมินิสต์” คือ “การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นรากฐานของอุดมการณ์แบบชายเป็นใหญ่ อุดมการณ์ดังกล่าว ได้สร้างกลไกที่จะสืบทอดความสัมพันธ์ที่เหลื่อมล้ำระหว่างเพศไว้ โดยการครอบงำสถาบันหลักๆ ที่เป็นเป้าหมายแบบแผนพฤติกรรมของตนในสังคม ตลอดจนเป็นแหล่งผลิต และกำหนดความรู้สร้างสมทัศนะคติ รวมถึง ค่านิยม ความจริง (อำนาจแห่งการกำหนดว่าสิ่งใดจริง สิ่งใดไม่จริง)” และสิ่งเหล่านี้คือที่มาแห่งการปิดกั้น โอกาสของสตรี ในความพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพของตนเอง เพื่อเข้าไปมีบทบาท ในการกำหนดทิศทางของสังคมที่ตนเองเป็นอยู่ และมีอยู่

ที่มาของแนวคิดแบบ “เฟมินิสต์”

ราวคริสต์ศตวรรษที่ 18 และ 19 ที่ประเทศอังกฤษและฝรั่งเศส ขณะนั้นทั้งสองประเทศ เริ่มก้าวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ “แบบทุนนิยม” และการปฏิวัติทางอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นผลให้เกิดชนชั้นใหม่ คือ ชนชั้น กฎมพี หรือ ชนชั้นกลาง และเป็นกลุ่มที่เรียกร้องสิทธิ และอำนาจทางการเมือง ตามแนวคิดของนักปรัชญา เช่น จอห์น ล็อก , รัสโซ วังเน้นหลักเหตุผล เสรีภาพ เสมอภาค และสิทธิโดยธรรมชาติ

การเรียกร้องอุดมการณ์เหล่านี้เองจึงเป็นจุดกำเนิด ให้ผู้หญิงแสวงหาความชอบธรรมในสิทธิมนุษยชนบ้าง ด้วยเหตุว่า สิทธิโดยธรรมชาติดังกล่าวถูกจำกัดอยู่แต่ผู้ชายเพศชายในสังคมตะวันตก เท่านั้น อุดมการณ์ซึ่งอ้างความเป็นสากลขึ้นเอง ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ระหว่างเพศที่ทำให้ผู้หญิงกลายเป็น “มนุษย์ชั้นสอง”

ผู้หญิงชาวฝรั่งเศส เรียกร้องสิทธิเสมอภาคสำหรับผู้หญิงเป็นครั้งแรกระหว่างปฏิวัติช่วง ค.ศ. 1789 – 1830 (พ.ศ. 2332 – 2373) แมรี วอลสโตนคราฟท์ (Mary Wallstonecraft) นับเป็นผู้หญิงคนแรก ที่เสนอปัญหาของผู้หญิงอย่างเป็นระบบ ในปี ค.ศ. 1791 เธอได้เขียนหนังสือชื่อ “การพิทักษ์สิทธิสตรี” (Vindication of the Rights of Woman) ซึ่งท้าทายทัศนะคติต่อสตรีในยุคนั้น เธอกล่าวว่าผู้หญิงนั้นเป็นมนุษย์ซึ่งมีเหตุผล ดังนั้นจึงมีสิทธิโดยธรรมชาติ และ สิทธิทางการเมือง เช่นเดียวกับผู้ชาย เธอเรียกร้องให้ชนชั้นกลางมีโอกาสดำเนินการเพื่ออิสรภาพทางเศรษฐกิจ ตลอดจนให้ เด็กหญิงเด็กชาย ได้รับการศึกษาแบบเดียวกัน เธอกล่าวว่า

การอบรมที่ผู้หญิงได้รับอยู่ในขณะนั้น ทำลายบุคลิกลักษณะของผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงกลายเป็นคนอ่อนปวกเปียก ปลายศตวรรษที่ 18 เสียงเรียกร้องของผู้หญิงเงียบหายไป เพราะพลังการต่อสู้ที่รุนแรง ระหว่างฝ่ายอนุรักษนิยม และฝ่ายเสรีนิยมได้เข้ามาครอบคลุม บรรยากาศในยุโรปตะวันตกทั้งหมด

และแม้ว่าบทสรุปจะลงเอยด้วยชัยชนะของพวกเสรีนิยม และระบบประชาธิปไตย แต่ว่าด้วยสิทธิพื้นฐานตามระบอบประชาธิปไตยไม่ได้ครอบคลุมถึงผู้หญิง จึงเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้หญิงจำนวนมาก โดยเฉพาะหมุ่ชนชั้นกลาง เริ่มเคลื่อนไหวให้สิทธิเหล่านั้น เป็นความจริงสำหรับพวกเธออีกครั้ง กรรมกรหญิงส่วนหนึ่ง เริ่มเคลื่อนไหวภายใต้อิทธิพลแนวคิดที่ตรงกันข้ามกับแนวคิดประชาธิปไตย ซึ่งก็คือ แนวคิดแบบสังคมนิยมนั่นเอง

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ผู้หญิงหลายคนในประเทศตะวันตกได้รับสิทธิเลือกตั้ง ตามที่เธอเรียกร้องมานานนับสิบๆปี แต่ผลอื่นๆ ที่ตามมาก็คือองค์กรของสตรีที่มีเครือข่ายระดับนานาชาติ กลับหันไปเคลื่อนไหวในเรื่องของการ พิทักษ์สันติภาพ ส่วนสิทธิของผู้หญิงในด้านต่างๆ ก็กลับไปให้ความสนใจในเรื่องของ สวัสดิภาพของกรรมกรหญิง สวัสดิการของครอบครัว สิทธิของผู้หญิงที่แต่งงานแล้วในการคงไว้ซึ่งสัญชาติเดิม เหล่านี้เป็นต้น ดังนั้นผู้หญิงในรุ่นต่อมาจึงถูกกล่อมให้อยู่ในโลกแคบๆของครอบครัว และพอใจกับบทบาทที่สังคมกำหนด “ธรรมชาติอันแท้จริง ” ของเธอให้เป็นเพียง เมีย และ แม่ที่ดี ตามแบบฉบับเดิมที่ผ่านมา

ราวปี ค.ศ. 1960 Betty Frieden หนึ่งในผู้นำกระบวนกรเรียกร้องสิทธิสตรีได้วิเคราะห์ ความอึดอัดของผู้หญิงชนชั้นกลาง พบว่าชีวิตของเธอเหล่านั้นว่างเปล่า หนังสือ “เพศที่สอง” (Le Deuxieme Sexes) เขียนโดยซีโมน เดอ โบวัวร์ (SIMON DE BEDUVOIR) ซึ่งให้เห็นว่าตลอดเวลาที่ผ่านมา ผู้หญิงถูกผู้ชายมองว่าเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง ไม่เคยมีโอกาที่จะกำหนดเอกลักษณ์ของตนเอง ในฐานะผู้กระทำ เธอถูกลดฐานะลงเป็นเพียงผู้ถูกกระทำเป็นวัตถุทางด้าน เศรษฐกิจ จิตใจ รวมทั้งทางเพศ ซีโมน ให้ความเห็น ว่า สิ่งที่ถูกกล่าวมาทั้งหมดนี้ ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้นตามธรรมชาติ ความเป็นผู้หญิงไม่ได้ถูกกำหนดจาก “ฮอร์โมน” หรือ บรรจุอยู่ในช่องใดช่องหนึ่งของสมอง หากแต่ถูกกำหนดขึ้นจากการศึกษาอบรมที่เลือกปฏิบัติทางเพศ “เราไม่ได้เกิดมาเป็นผู้หญิง แต่เรากลายเป็นผู้หญิง”

“เพศที่สอง” ส่งผลกระทบอย่างมากต่อความคิดของผู้หญิงยุคใหม่และผู้นำของกระบวนกรปลดปล่อยสตรีในปัจจุบัน ท่ามกลางความล้มเหลว และความสำเร็จครั้งแล้วครั้งเล่า ของกระบวนกรของผู้หญิงในประเทศต่างๆ เราได้รู้ว่าผู้หญิงพยายามที่จะเข้าใจความเหลื่อมล้ำ ระหว่างเพศในสังคม โดยมีจุดรวมที่เป็นแรงบันดาลใจให้แก่ผู้หญิง ซึ่งก็คือ ความเชื่อมั่นที่ว่าผู้หญิงเป็นคนที่เป้นอิสระแก่ตนเอง มีความสามารถที่จะสร้างสรรค์ มีสิทธิที่จะพัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ในทุกๆด้าน โดยไม่ถูกจำกัดอยู่ในกรอบที่ถูกกำหนดโดยผู้ที่ได้เปรียบในสังคมที่ชายเป็นใหญ่ ซึ่งให้ผู้หญิงเป็นเพียง เมียและแม่เท่านั้น

แนวคิดแบบเฟมินิสต์

หากเราจะพูดถึง “เฟมินิสต์” หรืออาจเรียกอย่างอื่นว่า สิทธิสตรี การปลดปล่อยสตรีเพศ หรือ สตรีนิยม ก็อาจถูกหลายคนก่อนแคะได้ว่า เรากำลังวิ่งตามค่านิยมของผู้หญิงตะวันตก โดยไม่คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของสังคม

และวัฒนธรรมไทย แต่แท้ที่จริงแล้วรูปแบบของผู้หญิงที่เป็นอยู่ก็คือ ภาพลักษณ์ หรือ ค่านิยมแบบดั้งเดิมที่เน้นเรื่องของความแตกต่าง ระหว่างบทบาทของผู้หญิงและผู้ชาย โดยมีผู้ชายเป็นผู้กำหนดชะตากรรมของผู้หญิงไว้ในแง่ที่ว่า ภาระหน้าที่ของผู้หญิงก็คือ ภาระหน้าที่ของความเป็นแม่ เป็นเมีย และต้องอุทิศตัวให้กับครอบครัว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่สิ่งที่ผู้หญิงอยากเป็น แต่เป็นสิ่งที่ผู้หญิงถูกกำหนดกรอบให้เป็น ปัญหาของผู้หญิงไทยก็คือ แม้ว่ารัฐธรรมนูญ ได้เขียนไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันตามกฎหมาย” ผู้หญิงไทยก็ยังไม่สามารถที่จะแสดงบทบาท หรือ ความสามารถที่ชัดเจนของตัวเองออกมาได้อย่างเต็มที่ เหตุเพราะว่า ผู้หญิงไทย ยังคงถูกกำหนดกรอบโดยวัฒนธรรมที่กดขี่อยู่ ดังนั้นความพยายามที่จะปฏิเสธต่อการยอมรับ กรอบทางประเพณี กฎหมาย ค่านิยม หรือ การควบคุมใดๆ ตามกระแสการเรียกร้อง ของกลุ่มเพื่อนหญิงทั่วโลกจึงไม่น่าที่จะเป็นสิ่งที่ผิด

ความพยายามในการ “พัฒนาสตรี” ตามแนวคิด “เฟมินิสต์” หรือสตรีนิยม ก็เพื่อที่จะให้ประชากรครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมด สามารถเป็น “ทรัพยากรมนุษย์” ทั้งนี้อาจสรุปแนวคิด “เฟมินิสต์” อย่างกว้างได้ว่า เป็นทัศนะที่มองความสัมพันธ์ระหว่างหญิงและชาย ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ยังมีความขัดแย้ง และหญิงเป็นฝ่ายเสียเปรียบโดยพยายามที่จะวิเคราะห์ แสวงหาความจริง เพื่อที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ ตลอดจนความพยายามที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ดังกล่าวในทัศนะที่เกี่ยวกับโลก และสังคม โดยเริ่มจากจุดที่มีส่วนร่วมในงาน และกิจกรรมที่สร้างสรรค์ทั้งหมด

จากจุดยืนดังกล่าวนี้ อาจกล่าวได้ว่า การต่อสู้เพื่อปลดปล่อยสตรีเพศจากการกดขี่ และการเลือกปฏิบัติไม่ว่าในแง่ใด หรือในระดับใดของสังคมมีเป้าหมายระยะยาว 2 ประการ

ประการแรก การเป็นอิสระจากการกดขี่ และการเลือกปฏิบัติโดยยึดเรื่องเพศเป็นเกณฑ์

: หมายถึง ความเสมอภาคระหว่างเพศ สิทธิของหญิงที่จะมีเสรีภาพในการเลือกวิถีชีวิต และมีอำนาจในการบงการชีวิตของตนเอง ทั้งภายใน และภายนอกบ้าน ผู้หญิงจะสามารถมีความมั่นใจในตนเอง และเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะเผชิญชีวิตในสังคมได้ รวมทั้งจะต้องมีส่วนในการกำหนดทิศทาง การเปลี่ยนแปลงในสังคม โดยเฉพาะสิ่งที่จะมีผลกระทบต่อชีวิตผู้หญิง

ประการที่สอง เป็นการสร้างระบบสังคมเศรษฐกิจที่ยุติธรรม ทั้งในระดับประเทศ และระหว่างประเทศ เพื่อล้มล้างความ ไม่เสมอภาค และการกดขี่ทุกรูปแบบ

: เป็นความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลง ค่านิยมที่หล่อหลอมความคิดของคนส่วนใหญ่ในสังคม แต่ทว่า ทั้งผู้ชายและผู้หญิงส่วนใหญ่ ยังคงมีความเชื่อว่าโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจที่เหลื่อมล้ำกัน รวมทั้งเรื่องของอำนาจไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศนี้ เป็นเรื่องธรรมชาติที่ไม่มีวันเปลี่ยนแปลงได้

อย่างไรก็ตาม ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงค่านิยมต่างๆ ที่เห็นว่าผู้หญิงด้อยกว่าผู้ชาย จะไม่สำเร็จได้ หากยังไม่มี การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางด้านอื่นๆ เพื่อมารองรับความคิดนี้ เช่น การเรียกร้องให้ผู้หญิงมีความมั่นใจในตนเอง ย่อมทำให้ปรากฏได้ยาก หาก โครงสร้างทางการศึกษา อาชีพการงาน ยังมิได้เปิดโอกาสให้ผู้หญิงเข้าร่วม

ดังนั้นในปัจจุบัน เราจึงพบ แนวทางการปฏิรูปแบบใหม่ของผู้หญิงกลุ่มต่างๆ โดยเริ่มต้นจากการแก้ไข ปัญหาเฉพาะจุดของผู้หญิง (เช่น เรื่องครอบครัว โอกาสทางการศึกษา สถานะทางสังคม การมีงานทำ สุขภาพ เป็นต้น) ผู้หญิงส่วนใหญ่ในกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ เริ่มเรียนรู้ว่าปัญหาเฉพาะดังกล่าว ดูเผินๆ ก็เป็นปัญหาส่วนตัว แต่แท้ที่จริงแล้วล้วนมีสาเหตุมาจาก โครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ทั้งสิ้น นอกจากนี้เมื่อเรียนรู้ว่าระบบทุนนิยม กับระบบสังคมที่ชายเป็นใหญ่นั้น ยังคงมีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นต่อไป กลุ่มต่างๆ เหล่านี้จึงได้หนีบยก

ปัญหาใหม่ๆที่มีขอบเขตกว้างกว่าเดิมขึ้นมาพิจารณา เช่นผู้หญิงหลายกลุ่มที่สนใจปัญหาของการเอารัดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจจากประเทศที่พัฒนาแล้ว การกระทำต่อประเทศที่ด้อยพัฒนาจะทำให้คุณภาพชีวิตของผู้หญิงในโลกที่สาม ต้องเลวร้ายลงไป อาทิ ปัญหาเรื่อง “กามทัศน์นาร” ในโลกที่สาม เป็นต้น

สิ่งเหล่านี้จึงแสดงให้เห็นว่า เป้าหมายของการแก้ปัญหาต่างๆของกลุ่มพัฒนาสตรีเหล่านี้ ก็เพียงเพื่อให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมในสังคมอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้จะไม่เสียหายต่อการเป็นแม่ และภรรยาที่ดี จะเห็นได้ว่า แนวทางการปฏิรูปไม่ได้มุ่งเน้นที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมือง ของสังคมในปัจจุบัน อีกทั้งไม่พยายามที่จะขจัดระบบครอบครัวที่ชายเป็นใหญ่ให้หมดไป (เพราะเห็นแล้วว่า เปลี่ยนแปลงได้ยาก) แนวทางของผู้หญิงเหล่านี้ได้มีการจัดตั้งให้เป็นระบบสากล โดยมีศูนย์รวมขององค์กรผู้หญิง เช่น องค์กรสตรีแห่งชาติ (National Organization of Woman – Now) วัตถุประสงค์ก็คือ ชักชวนให้ผู้หญิงที่เป็นแม่บ้านได้รับการศึกษาต่อ ตลอดจนมีโอกาสรสร้างอาชีพการงานที่เป็นอิสระ พร้อมทั้งพยายามผลักดันให้สิทธิพิเศษ และความรับผิดชอบต่างๆของผู้หญิงมีมากขึ้น เคียงบ่าเคียงไหล่ผู้ชาย รวมไปถึง การต่อสู้ในแง่ภาพพจน์ของผู้หญิง ผู้ชาย กิจกรรมที่ NOW กำหนดไว้ตั้งแต่แรกเริ่ม คือ การต่อสู้ในแง่ ภาพพจน์ของผู้หญิงในสื่อมวลชน เพราะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลสูงในการสร้างทัศนคติต่อประชาชน

บทที่ 3

อภิปรายการสร้างสรรค์

การค้นคว้าวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบข้อเหมือนและข้อแตกต่างระหว่างบทละคร
เรื่อง A Doll's House กับบทภาพยนตร์เรื่องอำแดงเหมือนกับนายริด

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาผลงานบทละครเรื่อง A Doll's House และ ศึกษาบทภาพยนตร์เรื่องอำแดงเหมือนกับนายริด โดยการ
อ่านศึกษาบทละครเรื่อง A Doll's House และวิเคราะห์บทโดยใช้หลักการของอริสโตเติล ซึ่งมีข้อมูลที่น่าสนใจอยู่ในบทที่ 2

2. เปรียบเทียบความเหมือนและข้อแตกต่างระหว่างผลงานทั้งสองชิ้นในแง่ที่ให้คุณค่าถึงความเป็นสิทธิสตรีของทั้งสอง
เรื่อง โดยวิเคราะห์ตามองค์ประกอบสำคัญของบทละครตามที่อริสโตเติลได้แยกไว้เป็น 6 ส่วน คือ

- โครงเรื่อง (Plot)
- ตัวละคร (Character)
- ความคิด (Thought)
- ภาษา (Diction)
- เพลง (Song)
- ภาพ (Spectacle)

3. สรุปเปรียบเทียบระหว่างบทละครเรื่อง A Doll's House และ บทภาพยนตร์เรื่องอำแดงเหมือนกับนายริด

บทละครเรื่อง A Doll's House โดย Henrik Ibsen

การวิเคราะห์ส่วนประกอบสำคัญของบทละคร

1. โครงเรื่อง (Plot) โครงเรื่องของบทละคร เรื่อง A Doll's House ซึ่งผู้ประพันธ์ได้ลำดับเรื่องหรือเหตุการณ์ใน
เรื่องที่เกิดขึ้นได้อย่างมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันอย่างแนบแน่น มีการจัดวางระบบความคิดการกระทำของตัวละครอย่าง
ระมัดระวังเพื่อจะได้สื่อสารความคิดของเรื่องออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ

การลำดับโครงสร้างเหตุการณ์ และการกระทำที่เกิดขึ้นในเรื่องมีลักษณะเป็นแบบการพัฒนาเหตุการณ์ขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งแบ่ง
เป็น 3 ส่วนด้วยกันคือ

ส่วนที่ 1 การปูพื้นและเผยแพร่รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราวของตัวละคร (Exposition)

ส่วนที่ 2 คือเมื่อเหตุการณ์นำเสนอข้อขัดแย้ง (Conflict) และทวีความรุนแรงขึ้นจนเป็นช่วงวิกฤต (Crisis) จนถึง
จุดสูงสุดทางอารมณ์ (Climax)

ส่วนที่ 3 คือการคลี่คลายเรื่องราว (Resolution)

และสำหรับบทละครเรื่อง A Doll's House นั้นผู้ประพันธ์ได้ทำการวางระบบเรื่องราวความคิด การกระทำในบท
ละครไว้อย่างน่าสนใจ คือมีการวางพื้นเพื่อบอกเรื่องราวและพัฒนาขึ้นสู่เหตุการณ์ที่เริ่มจะตึงเครียดซึ่งอาจมีใจอยู่ในแบบรูปธรรมเท่า
นั้น หรือ มีปัญหาจุดหักเหต่างๆของตัวละคร จนมีความขัดแย้งเกิดขึ้น และเริ่มทวีความรุนแรงเป็นจุดวิกฤต จากนั้นก็นำเรื่องราวสู่
การคลี่คลายได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นเสมือนกราฟที่เริ่มจากศูนย์แล้วค่อยๆพุ่งขึ้นจนสูงสุดและลดระดับลงมา จึงมีความน่าสนใจใน
การติดตามเรื่องราว ต่างจากเรื่องราวที่มีการดำเนินเรื่องในลักษณะแนวราบคือไม่มีเหตุการณ์ใดๆในเรื่องที่ทำให้คนดูรู้สึกมีอารมณ์ที่

จะอยากรู้เรื่องราวที่จะดำเนินต่อไป และจุดจบจะเป็นเช่นไร และถ้าหากบทละครขาดการพัฒนาของเรื่องราวยังเป็นเช่นกราฟเส้นตรง บทละครเรื่องนั้นคงจะประสบความสำเร็จไม่ได้

เรื่องย่อ.... A Doll's House

นอร์ราหญิงสาวที่เกิดในสังคมยุคสมัยที่ผู้ชายเป็นใหญ่ ซึ่งถูกเลี้ยงดูมาอย่างดีโดยบิดาของเธอผู้ที่เลี้ยงเธอเสมือนเป็นตุ๊กตาประดับบ้านตัวหนึ่งที่จะจับวางไว้ที่ใดยังงักก็ได้ มีหน้าที่แค่เพียงทำตามความต้องการของบิดาเท่านั้น จนวันหนึ่งได้แต่งงานกับเฮลเมอร์สามีผู้ซึ่งดูแลเธอไม่ต่างอะไรไปกับบิดาของเธอเอง ชีวิตเธอดำเนินไปเช่นนี้เรื่อยมาจนกระทั่ง วันที่บิดาเธอเกิดล้มป่วย โกล้ตาย และสามีก็กลับมาล้มป่วย ไม่มีใครที่ให้อำนาจหรือจะช่วยเหลือสถานการณ์ทางบ้านทางการเงินของบ้านได้นอกจากตัวเธอเอง เธอจึงตัดสินใจจะกู้เงินโดยใช้พันธบัตรของบิดาเธอเพื่อพาสามีไปรักษาอาการป่วยที่ต่างแดน แต่เธอก็ไม่กล้าจะบอกเรื่องราวกับบิดาของเธอด้วยเธอกลัวบิดาไม่สบายใจกับปัญหาชีวิตของเธอในขณะที่บิดาของเธอกำลังป่วยอยู่ จนกระทั่งบิดาเธอสิ้นลม นอร์ราจึงตัดสินใจปลอมลายเซ็นบิดาในพันธบัตรเพื่อกู้เงินมาใช้ในการกอบกู้สถานการณ์ที่บ้าน และพาสามีไปรักษาอาการป่วยที่เมืองนอก โดยปกปิดเรื่องเป็นความลับตลอดมา และตัวนอร์ราเองก็ต้องแอบรับจ้างทำโน่นทำนี่เพื่อค้อมเงินไว้ใช้หนี้ธนาคารซึ่งภายนอกดูเธอจะเป็นเหมือนหญิงสาวที่โชคมีมีความสุขวันๆ ไม่มีเรื่องทุกข์ร้อนใจ เอาแต่ใช้เงินสุรุ่ยสุร่าย แต่เบื้องหลังกับต้องวางแผนออบอ้อมเงินทุกบาททุกสตางค์เพื่อใช้หนี้ จนมาวันหนึ่งเธอได้เจอเพื่อนเก่า ลินด์ ซึ่งเธอได้เล่าเรื่องราวให้เพื่อนเธอฟังพร้อมกันนั้นกับรับปากว่าจะช่วยฝากงานที่ธนาคารที่สามีเธอกำลังจะได้เลื่อนขั้นเป็นผู้จัดการให้ แต่ในขณะที่เดียวกันสามีเธอกำลังไล่พนักงานคนหนึ่งออก คือ คอร์นสตาร์ด ซึ่งรู้ความลับเกี่ยวกับลายเซ็นปลอมในธนบัตรกู้ยืมเงินของบิดานอร์รา ได้เข้ามาหาเธอและจะเปิดเผยเรื่องราวทั้งหมดที่เธอซ่อนเร้นแก่สามีของเธอถ้าหากเธอไม่ช่วยพูดกับสามีให้รับคอร์นสตาร์ดเข้าทำงานต่อ แต่เมื่อนอร์ราพูดกับเฮลเมอร์แล้วเขายืนยันที่จะไล่คอร์นสตาร์ดออกและรับลินด์ผู้เป็นแฟนเก่าคอร์นสตาร์ดเข้าทำงานแทน จนกระทั่งคอร์นสตาร์ดเมื่อรู้ว่าตนเองจะโดนไล่ออกแค้นจึงเขียนจดหมายส่งมาให้เฮลเมอร์ และเมื่อเฮลเมอร์ได้รับจดหมาย เฮลเมอร์ก็รู้สึกอับอาย โมหะต่าง ๆ นานาต่อว่านอล่า คำทอ จนนอร์ราเริ่มจะทนไม่ไหว ซึ่งในเวลาต่อมาเฮลเมอร์ได้รับจดหมายอีกฉบับหนึ่งจากคอร์นสตาร์ดเป็นเอกสารพันธบัตรเงินกู้ที่มีลายเซ็นปลอมของนอร์รา เฮลเมอร์จึงหันมาแสดงความเห็นแก่ตัวว่าจิตใจที่ค่าจะรอดพ้นจากความคิดได้แล้วยังหันมาบอกว่าให้อภัยนอร์รากับการกระทำทุกอย่างที่ผ่านมาพร้อมกับจะปกป้องเธอต่อไป แต่สำหรับนอร์ราเองนั้นเธอไม่สามารถจะทนกับพฤติกรรมเช่นนั้นได้ในเมื่อทั้งหมดที่เธอทำเพื่อช่วยชีวิตสามีและครอบครัวกลับกลายเป็นว่าเป็นการกระทำที่โง่เขลาและเธอเองเป็นผู้ที่ผิดทุกอย่าง เธอจึงตัดสินใจบอกลาเฮลเมอร์สามีของเธอเพื่อที่จะออกไปใช้ชีวิตของเธอเองเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตด้วยตัวเธอเองลำพังอย่างที่ไม่ใช่เป็นเพียงตุ๊กตาประดับบ้านอีกต่อไป

1.1 องค์ประกอบของเรื่องในเรืองการปูพื้นและเผยแพร่รายละเอียดที่เกี่ยวกับเรื่องราวของตัวละคร

(Exposition) มีดังต่อไปนี้

การปูพื้นเรื่องของบทละครนั้นเพื่อให้ผู้ชมได้เข้าใจถึงภูมิหลังของเหตุการณ์ หรือ ตัวละคร ให้ผู้ชมได้ทราบในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ และสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่ความน่าสนใจและน่าติดตามในสิ่งที่จะเกิดขึ้นในละคร นอกจากนี้ยังให้ผู้ชมทราบถึงข้อเท็จจริงบางประการเกี่ยวกับเรื่องราวตัวละคร

สิ่งที่ปรากฏอยู่ในการปูพื้นเรื่อง คือ รายละเอียดที่อยู่ในใจนักเขียนบทละครก่อนที่จะเริ่มลงมือเขียน เขาจะเขียนเกี่ยวกับใคร เกี่ยวกับอะไร เกิดขึ้นที่ไหน มีปัญหาหรือความอุปคติดันใดเกิดขึ้น จึงทำให้เกิดเรื่องราวในละครนี้สืบต่อมา สิ่งนี้คือ สภาพที่ผู้เขียนบทกำหนด (Given Circumstances)

สภาพผู้เขียนบทกำหนด (Given Circumstances) จึงหมายถึง “ โลก ” ของละครเรื่องนั้นๆ “ โลก ” ที่ตัวละครเรื่องนั้นอาศัยอยู่ ซึ่งอาจประกอบไปด้วย

เป็นที่น่าสังเกตว่า บทละครไม่เหมือนเรื่องราวในนิทาน ที่มักเริ่มต้นด้วยความสุขสงบสันติแล้วจึงเกิดสิ่งอุปคิต หรือ ปัญหาต่างๆเกิดขึ้น ละครที่มี “ พลัฏ ” ช่วยให้ผู้ติดตามมากมายหลายเรื่องราว มักเริ่มขึ้นที่ ความอุปคิต (Something at Stake) อันจะก่อให้เกิดปัญหาต่อไป

1.1.1 ข้อเท็จจริงทางสภาพแวดล้อม (Environmental Fact)

ผู้ประพันธ์ได้บรรยายสภาพการความเป็นอยู่ของบ้านไว้อย่างสมบูรณ์ในการปูพื้นเรื่องข้อเท็จจริงทางสภาพแวดล้อมว่า เรื่องราวเกิดที่ไหน อย่างไร ในฤดูอะไร ช่วยวันเวลาใด โดยผ่านทางคำพูดของตัวละคร พร้อมกับบรรยายสภาพการความเป็นอยู่ของบ้านการวางบทบาทหน้าที่ในบ้านของตัวละครไว้อย่างชัดเจน ซึ่งการปูพื้นความจริงของเรื่องนี้มีการผกผันทางหน้าที่ที่เกิดขึ้น เป็นเสมือนการปูพื้นให้คนดูคิดไปอย่างหนึ่งแต่ความจริงกลับเป็นอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งปรากฏในบทละครเรื่องนี้

ซึ่งผู้ประพันธ์ได้เริ่มให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวละครไว้ตั้งแต่ครั้งแรกที่เราได้พบกับตัวละครรวมไปถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นนี้ ซึ่งทราบได้จากคำพูดการกระทำของตัวละครที่ปรากฏในเรื่อง เช่น

Nora : Hide the Christmas Tree carefully,Hellen. Be sure the children do not see it till this morning,when it in dressed.

ซึ่งจากคำพูดนี้ผู้ชมสามารถทราบได้ว่านอร์ราเป็นหญิงสาวที่แต่งงานมีสามีและมีลูกแล้วมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีมีเงินพอที่จะจ้างคนรับใช้ และจัดงานวันคริสต์มาส แล้วกำลังจะวนอยู่กับการช้อนคันคริสต์มาสเพื่อไม่ให้ลูกๆเห็นก่อนที่จะประดับมันเสร็จ ซึ่งสามารถบอกได้ทั้งสถานภาพของตัวละคร และตัวละครกำลังอยู่ในช่วงเวลาใด มีลักษณะการเงินอย่างไร

สิ่งที่ปรากฏบทละครเรื่อง A Doll's House ในเรื่องของข้อเท็จจริงทางสภาพแวดล้อมคือนอร์ราอาศัยอยู่กับสามีของเธอสเตนเมอร์และลูกๆ รวมถึงมีคนรับใช้ภายในบ้าน ซึ่งแสดงสถานะแต่ละคนออกมาอย่างชัดเจน และแสดงถึงว่าเหตุการณ์นี้อยู่ในช่วงฤดูหนาวในช่วงเทศกาลคริสต์มาส และนอร์ราก็ยุ่งเกี่ยวกับการจัดการจัดงานวันคริสต์มาส และที่ทราบว่าเป็นคนที่หาเงินใช้จ่ายภายในบ้านคือ สเตนเมอร์สามีของนอร์รา และนอร์ราเป็นผู้หญิงที่อยู่กับบ้านไม่มีงานทำไม่มีเงินเดือน และสามีดูแลและมองเธอเหมือนผู้หญิงตัวน้อยๆที่สวามิภักดิ์ไม่มีความคิดที่เป็นจริงเป็นจังเช่นที่ผู้ชายในสมัยนั้นมองและให้ทัศนะต่อสตรีไว้เช่นนั้นจะเห็นได้จาก คำพูดของสเตนเมอร์ที่พูดกับนอร์ราในตอนต้นเรื่องว่าขอเงินเพิ่ม

Helmer . That is a woman! But seriously,Nora, you know what I think about that. No debt,no borrowing.there can be no freedom or beauty about home life that depends on borrowing and dept. we two have

kept bravely on the straight road so far, and we will go on the same way for short time longer the three need be any struggle.

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเฮลเมอร์มองภรรยาตนเองเป็นคนที่ใช้เงินสุรุ่ยสุร่าย ไม่รู้จักเก็บออม และมีเพียงเค้าที่คิดรนเพื่อครอบครัว

ทั้งหมดนี้เป็นตัวอย่างที่แสดงว่าผู้ประพันธ์มีการปูพื้นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในแง่ของสภาพการข้อเท็จจริงทางสภาพแวดล้อมไว้อย่างชัดเจนสอดคล้องกับเรื่องราวการกระทำของตัวละครที่เกิดขึ้น และมีจุดประสงค์ในการบอกเล่า

สภาพผู้เขียนบทกำหนด (Given Circumstances) จึงหมายถึง “ โลก ” ของละครเรื่องนั้นๆ “ โลก ” ที่ตัวละครเรื่องนั้นอาศัยอยู่ และผู้ประพันธ์บทละครเรื่องนี้ก็ได้ถ่ายทอดโลกของละครเรื่อง A Doll's House ไว้ให้เราได้เข้าใจถึงสภาพการณ์ความจริงที่ตัวละครได้อาศัยอยู่ อย่างมีเหตุผลและกลมกลืน

1.1.2 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน (Previous Action)

เหตุการณ์ในละครจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อตัวละคร ต่อความหมายและความคิดของเรื่อง ผู้ชมจึงจะเห็นคล้อยตามว่าเหตุการณ์นั้นมีความสำคัญควรแก่การสนใจติดตามเรื่องราว อยากรู้จัก อยากค้นหาตัวละครและความหมายของตัวละครต่อไป เหตุการณ์เป็นเรื่องราวการกระทำของตัวละคร ถ้าเหตุการณ์นั้นดำเนินไปอย่างราบรื่น ไม่มีอุปสรรค ข้อขัดแย้งให้ตัวละครต้องต่อสู้ฝ่าฟันแต่อย่างใด ความเป็นละครก็คงไม่เกิดขึ้น การกระทำอันมีลักษณะของความเป็นละคร (Dramatic Action) จึงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบส่วนที่จะพูดถึงในลำดับต่อไปคือ ข้อขัดแย้ง (Conflict)

ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนในเรื่องนี้ คือ นอร์ว้าได้นำเอาพันธบัตรของบิดามาปลอมแปลงเงินหลังจากบิดาตายเพื่อกู้ยืมเงินมารักษาสามีโดยบอกว่าเป็นเงินของบิดาที่ให้มาและตนเองก็ปิดบังเรื่องนี้กับทุกคน และแอบทำงานใช้หนี้ ออกออมเงินจากที่สามีให้เพื่อนำมาใช้หนี้ แต่กลับแสดงอาการกิริยาออกมาภายนอกเพียงเป็นภรรยาที่อ่อนหวานงดงามของสามี มิได้มีบทบาทแต่อย่างใด ซึ่งทราบได้จากบทสนทนาระหว่าง นอร์ว้ากับลินด์

Nora . Come here. Now I will show you that I too have something to be proud and glad of. It was I who saved Trvald's life.

Mrs.Linde . Yes, but your father gave you the necessary funds.

Nora . Yes, that is what Trvald and all the others think , but ----

Mrs.Linde : But ----

Nora . Papa didn't give us a shilling. It was I who procured the money.

Mrs.Linde . You? All the large sum ?

Nora . Two hundred and fifty pounds. What do you think of that ? Did you win a prize in the Lottery?

Mrs.Linde . But , Nora, how could you possibly do it? Did you win a prize in the Lottery?

Nora . In the lottery ? there would have been no credi in that .

Mrs.Linde . But where did you get it from , then?

Nora . (humming and smiling with an air of myself) Hm, hm! Aha!

Mrs.Linde . Because you couldn't have borrowed it.

Nora . Couldn't I ? Why not ?

Mrs.Linde : No,a wife cannot borrow without her husband's consent .

Nora . Oh,if it is a wife who has any head of business ----- a wife who has the wit to be a little bit clever ---

Mrs.Linde . I don't understand it at all,Nora.

Nora . There is no need you should .i never said I had borrowed the money .i may have got it some other way.Perhaps I got it from some other admire. When anyone is as attractive as I am ----

Mrs.Linde . You are mad creature.

Nora . Now,you know you're full of curiosity,Cristine.

Mrs.Linde . Listen to me,Nora dear. Haven't you been a little bit imprudent ?

Nora . Is it imprudent to save your husband's life ?

Mrs.Linde . It seems to me imprudent,without his knowledge,to ----

Nora . But it was absolutely necessary that he should not know! My goodness,can't you understand that? It was necessary he should have no idea what a dangerous condition he was in . It was to me that the doctors came and said that his life was in danger,and that the only thing to save him was to live in the south. Do you suppose I didn't try, first of all, to get what I wanted as if it were for myself? I told him how much I should love to travel abroad like other young wives;I tried tears and entreaties with him ; I told him that he ought to remember the condition I was in ,and that he ought to be kind and indulgent to me; I even hinted that he might raise a loan. That nearly made him angry, Christine. He said I was thoughtless,and that it was his duty as my husband not to indulge me in my whims and caprices---- as I believe he called them.Very well I thought,you must be saved ---- and that was how I came to devise a way out of difficulty ----

Mrs.Linde . And did your husband never get to know from your father that the money had not come from him?

Nora . No, never. Papa died just at that time .i had meant to let him into the secret and beg him never to reveal it. But he was so ill then----alas , there never was any need to tell him. .

Mrs.Linde . And since then have you never told your secret to your husband?

Nora . Good heavens,no! How could you think so!A man who has such strong opinions about these things!And besides ,how painful and humiliating it would be for Travold,with his many independence, to know that he owed me anything! It would upset our mutual relations altogether; our beautiful happy home would no longer be what it is now.

Mrs.Linde . Do you mean never tell him about it?

Nora . Yes---someday,perhaps,after many years,when I am no longer as nice looking as I am now.

Don't laugh at me ! I mean ,of course, when Travold is no longer as devoted to me as he is now;when

my dancing and dressing up and reciting have palled on him ; then it may be good thing to have something in reserve--- (Breaking off). What nonsense! That time will never come. Now, what do you think of my great secret? Do you still think I am of no use? I can tell you , too, that this affair has caused me a lot of worry. It has been by no means easy for me to meet my engagements punctually. I may tell you there is something that is called in business, quarterly interest, and an other thing called payment in instalments, and it is always so dreadfully difficult of manage them. I have had to save a little here and there, where I could, you understand. I have not been able to put aside much from my housekeeping money, for Travold must have a good table. I couldn't let my children be shabbily dressed; I have felt obliged to use up all he gave me for them, the sweet little darlings!

ซึ่งจากบทสนทนาช่วงนี้นั้นได้สรุปและทำให้ผู้ชมทราบได้ว่ามีเหตุการณ์อะไรที่นอร์ราทำก่อนหน้าที่เหตุการณ์เริ่มเรื่องจะเกิดขึ้น

1.1.3 สภาพการณ์ภายใน (Inner Environment)

สภาพการณ์ภายในของละคร ไม่ใช่สิ่งแวดล้อมที่เป็นข้อเท็จจริง (Facts) แต่เป็นสภาพภายในที่ตัวละครรู้สึก ซึ่งขณะนั้นภายในจิตใจของนอร์ราต้องคอยคิดหาวิธีหลบเลี่ยง วิธีการหาเงินต่าง ๆ นานา เช่น หาช่วงเวลาว่างจากเฮลเมอร์เพื่อรับจ้างทำงานต่างๆ เพื่อเก็บเงินไว้ใช้หนี้ที่กู้ยืมมารักษาสามี และต้องคอยคอยคิดจัดการจัดสรรเรื่องค่าใช้จ่ายแล้วคอยดูว่าจะสามารถและลดค่าใช้จ่ายตรงไหนได้บ้างเพื่อออมเงิน ขณะเดียวกันก็ต้องแสดงอาการออกมาว่าเป็นคนสุรุ่ยสุร่ายใช้เงินเก่ง เพื่อขอเงินจากสามีมาคอยไว้ เช่น ในตอนที่นอร์ราขอเงินซื้อชุดใส่ในวันคริสต์มาสกับเฮลเมอร์และเมื่อได้เงินจากเฮลเมอร์มาแล้วนั้นนอร์ราก็ได้นำเงินนั้นไปซื้อชุดเก่ามาดัดแปลง ซ่อม ใหม่เพื่อใช้ใส่ในงานและเก็บเงินที่เหลือไว้สำหรับใช้หนี้ต่อไป

1.2 เหตุการณ์ (Incident)

เหตุการณ์ในละครจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อตัวละคร ต่อความหมายและความคิดของเรื่อง ผู้ชมจึงจะเห็นคล้อยตามว่าเหตุการณ์นั้นมีความสำคัญควรแก่การสนใจติดตามเรื่องราว อยากรู้จัก อยากค้นหาตัวละครและความหมายของตัวละครต่อไป เหตุการณ์เป็นเรื่องราวการกระทำของตัวละคร ถ้าเหตุการณ์นั้นดำเนินไปอย่างราบรื่นไม่มีอุปสรรค ข้อขัดแย้งให้ตัวละครต้องต่อสู้ฝ่าฟันแต่อย่างใด ความเป็นละครก็ยังไม่เกิดขึ้น การกระทำอันมีลักษณะของความเป็นละคร (Dramatic Action) จึงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบส่วนที่จะพูดถึงในลำดับต่อไปคือ ข้อขัดแย้ง (Conflict)

เหตุการณ์ในละครจะเป็นตัวนำไปสู่คำถามสำคัญของเรื่อง ละครแต่ละเรื่องมักจะต้องมีคำถามสำคัญให้เราค้นหา เช่น ชีวิตคืออะไร สิ่งใดคือแก่นสารหรือความหมายที่แท้จริงของชีวิต เหตุการณ์ในละครอาจมีเหตุการณ์

เดียวหรือหลายเหตุการณ์ อริสโตเติล แสดงทัศนะในหนังสือ เดอะโพเอติกส์ ถึงเรื่องเอกภาพทางการกระทำ (Unity of Action)

และสำหรับเหตุการณ์ในเรื่อง A doll's House คือ เมื่อความจริงในเรื่องการปลอมลายเซ็นกำลังจะถูกเปิดเผยขึ้นจากคอรันสตาร์ด และนอร์ราพยายามจะปกปิดยับยั้งความจริงอันนั้น แต่ในที่สุดก็ไม่เป็นผลความจริงในเรื่องการปลอมลายเซ็นถูกเปิดเผยขึ้นและเฮลเมอร์ทราบความจริง จึงรับกับความจริงนั้นไม่ได้และระบายอารมณ์ท่าสเท้อออกมาแสดงการเห็นแก่ตัว และจากเหตุการณ์อันนี้เอง จึงก่อให้เกิดเรื่องราวเริ่มต้นของความขัดแย้ง (Conflict)

1.3 ข้อขัดแย้ง (Conflict)

เนื่องจากละครหรือชีวิตจริงล้วนเป็นเรื่องของการเผชิญหน้า (Encounters) การเผชิญหน้านั้นเองที่ก่อให้เกิดข้อขัดแย้งขึ้นในตัวละคร ขัดแย้งเป็นเหมือนอุปสรรคที่ตัวละครจะต้องต่อสู้ฝ่าฟันเพื่อให้ได้มาซึ่งความปรารถนาสูงสุด ข้อขัดแย้งจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิด ครามาคิค แอ็คชั่น

ในบทละครเรื่องหนึ่งเราอาจพบข้อขัดแย้งได้มากกว่าหนึ่งประเภท ข้อขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย ทำให้เกิดลักษณะของตัวละครหลัก (Protagonist) และตัวละครที่เป็นปรปักษ์ (Antagonist) ที่เห็นได้ชัด แต่บทละครบางเรื่องสิ่งที่เป็นการปรปักษ์อาจไม่ใช่มนุษย์เสมอไป แต่อาจเป็นสังคมที่แปรเปลี่ยนไป มาตรฐานหรือขนบของสังคมที่ตัดสินตัวละครหลัก ชะตากรรม ธรรมชาติ หรือแม้แต่จิตใจของตนเอง

โดยทั่วไปแล้ว ผู้เขียนบทมักเสนอข้อขัดแย้งมาตั้งแต่ตอนต้นๆ ของบทละคร เพราะสิ่งนี้จะทำให้ละครมีความน่าสนใจชวนติดตามโดยข้อขัดแย้งนี้จะแฝงหรือมาพร้อมๆ กับเหตุการณ์ (Incident) ในละคร

และสำหรับข้อขัดแย้งในเรื่อง A doll's House มีความขัดแย้งเกิดขึ้นหลายประการ ดังนี้

ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ จากความขัดแย้งระหว่างนอร์รากับเฮลเมอร์ ที่ตัวนอร์ราเองนั้นทนการกระทำ กับ คำพูดที่เห็นแก่ตัวของเฮลเมอร์ไม่ไหวอีกต่อไปและต้องการจะไปจากบ้านหลังนั้น แต่ตัวเฮลเมอร์เองเมื่อเรื่องราวคลี่คลายก็ต้องการที่จะรั้งนอร์ราไว้กับตนเอง ซึ่งเป็นความขัดแย้งจากความต้องการของมนุษย์ต่อมนุษย์ทั้งสองคน ซึ่งทั้งคู่ต่างก็มีความคิดความต้องการที่สวนทางกันต่างคนก็ต่างหากลวิธี หรือ กลยุทธ์ต่างๆ เพื่อที่จะใช้เอาชนะอุปสรรคของความต้องการของตน

และความขัดแย้งระหว่าง คอรันสตาร์ด และ เฮลเมอร์ ซึ่งตัวคอรันสตาร์คนั้นต้องการที่จะทำงานที่ธนาคารที่เฮลเมอร์ทำงานเป็นผู้จัดการอยู่ต่อ แต่ตัวเฮลเมอร์เองนั้นต้องการจะปลดคอรันสตาร์ดออกเพราะการฉ้อฉลเงินธนาคาร ทั้งคู่จึงมีความขัดแย้งด้านความต้องการของทั้งคู่ซึ่งต่างคนต่างก็หาวิธีที่จะเอาชนะอุปสรรคเพื่อไปสู่ความต้องการของตนเอง

ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม คือ ความขัดแย้งระหว่างตัวนอร์ราที่ต้องการจะทำทุกอย่างเพื่อช่วยเหลือสามีและครอบครัวในขณะที่โอกาสทางสังคม กฎหมายปิดกั้นโอกาสทุกอย่างกับเธอเพียงเพราะว่าเธอเกิดมาเป็นผู้หญิงซึ่งจากจารีตทางสังคมหรือกฎหมายก็ตามต่างก็บงกชถึงสถานะและสิทธิสตรีที่จะกระทำได้ต่ำกว่าบุรุษเพศ ซึ่งผู้หญิงมีหน้าที่เพียงดูแลครอบครัว เป็นแม่บ้าน และผู้ขายเป็นช่างทำหลัง ดังนั้นเพื่อข้อบังคับทางสังคมไม่เอื้ออำนวยในการที่เธอจะดำรงอยู่และช่วยชีวิตสามีและครอบครัวของเธอไว้ เธอจึงจำเป็นต้องพยายามค้นหาหาวิถีของเธอเอง เพื่อที่จะเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ได้ และก็ความขัดแย้งคือความเชื่อเรื่องศาสนาในสมัยนั้นซึ่งสังคมนั้นให้ความสำคัญกับเรื่องศาสนาต้องเข้าโบสถ์สวดมนต์ และทำพิธีกรรมต่างๆ ของศาสนา แต่ตัวนอร์ราเองกลับมอง

ว่าเธอควรจะเชื่อตัวเอง และการกระทำของเธอเองเพราะพระเจ้าไม่เคยให้อะไรกับเธอเลย เช่นที่ปรากฏอยู่ในบทสนานี้

Helmer . You blind, foolish woman!

Nora . I must try and get some sense, Trovald.

Helmer .To desert your home, your husband and your children! And you don't consider what people will say !

Nora . I cannot consider that at all. I only know that it is necessary for me.

Helmer . It's shocking. This is how you would neglect your most sacred duties.

Nora . What do you consider my most sacred duties?

Helmer . Do I need to tell you that? Are they not your duties to your husband and your children?

Nora . I have other duties just as sacred.

Helmer . That you have not. What duties could those be ?

Nora . Duties to myself.

Helmer . Before all else, you are a wife and a mother.

Nora . I don't believe that any longer. I believe that before all else I am a reasonable human being, just as you are----or, at all events, that I must try and become one. I know quite well, Torvald, that most people would think you right, and that views of that kind are to be found in books; but I can no longer content myself with what most people say; or with what is found in books. I must think over things for myself and get to understand them.

Helmer . Can you not understand your place in your own home? Have you not a reliable guide in such matters as that?----have you no religion?

Nora . I am afraid, Torvald, I do not exactly know what religion is.

Helmer . what are you saying?

Nora . I know nothing but what the clergyman said when I went to be confirmed. He told us that religion was this, and that, and the other. When I am away from all this, and am alone, I will look into that matter too. I will see if what the clergyman said is true, or at all events if it is true for me.

Helmer . This is unheard of in a girl of your age! But if religion cannot lead you aright, let me try and awaken your conscience. I suppose you have some moral sense? Or----answer me----am I to think you have none?

Nora . I assure you, Torvald, that is not easy question to answer. I really don't know .the thing perplexes me altogether. I only know that you and I look at it in quite a different light. I am learning, too, that the law is quite another thing from what I supposed ; but I find it impossible to convince myself that the law is right. According to it woman has no right to spare her old dying father, or to save her husband's life. I can't believe that.

Helmer . You talk like a child. You don't understand the conditions of the world in which you live.

Nora . No I don't. But now I am going to try. I am going to see if I can make out who is right, the world or I .

ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับตัวเอง คือ ความขัดแย้งภายในตัวนอร์ว้าซึ่งตนเองนั้นต้องการที่จะไปให้พ้นจากสภาพการณ์เช่นนั้นขณะที่กำลังมีปัญหาความล้มเหลวเรื่องการเงินจะถูกเปิดเผย แต่อีกส่วนหนึ่งในใจของเธอก็ยังอดห่วงลูกน้อยของเธอมิได้เช่นกัน ดังจะเห็นได้จากตอนที่เธอปรึกษากับแม่สามีที่เลี้ยงดูเธอมาว่า เด็กๆจะลืมง่ายไหมอย่างไรเป็นต้น

1.4 ช่วงวิกฤต (Crisis)

ช่วงวิกฤตคือช่วงที่ตัวละครเกิดการปะทะหรือต่อสู้กับอุปสรรคข้อขัดแย้ง เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อเป็นช่วงที่มีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นไปของตัวละคร ในด้านของผู้ชมมีอารมณ์ร่วมซึ่งพัฒนามาจนพร้อมที่จะไปถึงจุดสูงสุดของอารมณ์ของเรื่อง

และสำหรับช่วงวิกฤตจากเรื่อง A Doll's House คือช่วงที่เฮลเมอร์รู้ความจริงว่านอร์ว้าได้ปลอมลายเซ็นบิดาเพื่อกู้ยืมเงิน ซึ่งเฮลเมอร์โกรธมากกับความจริงและเกิดการอาละวาดระบายนามของเฮลเมอร์ และยังเป็นเหตุการณ์สำคัญซึ่งนำไปสู่บทสนทนาที่ซีเรียสเป็นครั้งแรกที่ทั้งคู่มี ซึ่งเมื่อเฮลเมอร์รู้ความจริงจากจดหมายการระบือนาม หรือ ช่วงวิกฤตก็ได้เกิดขึ้น จากบทสนทนาในช่วงนี้

1.5 จุดสูงสุดทางอารมณ์ (Climax)

เมื่อเหตุการณ์พัฒนามาถึงช่วงวิกฤตแล้วผู้ชมจะคาดหวังจุดสูงสุดทางอารมณ์นี้ ช่วงวิกฤตที่ตัวละครสองตัวซึ่งมีข้อขัดแย้งรุนแรงได้เผชิญหน้าต่อกันปะทะกัน จากบทสนทนาที่รุนแรงขึ้นเรื่อยๆ

และสำหรับจุดสูงสุดทางอารมณ์จากเรื่อง A Doll's House คือช่วงที่เฮลเมอร์รู้ความจริงว่านอร์ว้าได้ปลอมลายเซ็นบิดาเพื่อกู้ยืมเงิน ซึ่งเฮลเมอร์โกรธมากกับความจริงและเกิดการอาละวาดระบายนามของเฮลเมอร์ และยังเป็นเหตุการณ์สำคัญซึ่งนำไปสู่บทสนทนาที่ซีเรียสเป็นครั้งแรกที่ทั้งคู่มี ซึ่งเมื่อเฮลเมอร์รู้ความจริงจากจดหมายการระบือนาม หรือ ช่วงวิกฤตก็ได้เกิดขึ้น จากบทสนทนาในช่วงนี้

Helmer(walking up and down) . He had so grown into our lives. I can't think of him as having gone out of them.He, with his sufferings and his loneliness, was like a cloudy background to our sunlit happiness. Well, perhaps for us too, Nora. We two are thrown quite upon each other now.(Puts his arms round her .) My darling wife, I don't feel as if I could hold you tight enough. Do you know, Nora, I have often wished that you might be threatened by some great danger, so that I might risk my life's blood, and everything,for your sake.

Nora (disengages herself, and says firmly and decidedly). Now you must read your letters, Torvald.

Helmer . No,no; not to night. I want to be with you, my daring wife.

Nora . With the thought of your friend's death----

Helmer . You are right, it has affected us both. Something ugly has come between us---the thought of the horrors of death. We must try and rid our minds of that. Untill then---we will each go to our own room.

Nora (Hanging on his neck) . Good night, Torvald--- Good night !

Helmer (kissing her on the forehead) .Good night, my little singing – bird . Sleep sound, Nora. Now I will read my letters through.

[He takes his letters and goes into his room, shutting the door after him.]

Nora (gropes distractedly about, seizes Helmer's doming,throws it round her, while she says in quick,hoarse, spasmodic whisper) . Never to see him again. Never! Never! Never to see my children again either---never again. Never! Never!--- Ah! The icy, black water---the unfathomable depths--- if only it were over! He has got it now --- now he isreading it.Good bye, Torvald and my children!

[She is about to rush out through the hall, when Helmer opens his door hurriedly and stands with an open letter in his hand .]

Helmer . Nora!

Nora . Ah!----

Helmer . What is this? Do you know what is in this letter?

Nora . yes I know. Let me go. Let me get out !

Helmer . Where are you going?

Nora . you shan't save me, Torvald!

Helmer . True? Is this true, that I read here? Horrible! No, no----it is impossible that can be true.

1.6.การค้นพบ (Discovery , Recognition)

ระหว่างช่วงวิกฤต (Crisis) และจุดสูงสุดทางอารมณ์ (Climax) อาจมีการ “ ค้นพบ ” บางตัวละครเกิดขึ้นแทบจะพร้อมๆ สำหรับการค้นพบที่เกิดขึ้นในบทละครเรื่องนี้คือ การที่ได้ค้นพบว่าแท้จริงแล้วนอร์ล่าผู้เป็นภรรยาที่แสนดี สวยงาม ไร้เดียงสา ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เป็นผู้ต่อสู้ดิ้นรนการทำงานเพื่อประหยัดเงินไว้ใช้หนี้ที่เธอปลอมลายเซ็นพ่อเพื่อกู้เงินมาใช้ในการที่จะนำครอบครัวและสามีให้อยู่รอดให้ได้ ในขณะที่สามีของเธอหรือผู้นำครอบครัวล้มป่วยลง และไม่สามารถจะคิดแก้ปัญหาใดๆได้ในตอนนั้น

1.7 การกลับผันของสถานการณ์ (Peripeteia , Reversal of Situation)

การกลับผันของสถานการณ์มักเกิดขึ้นแทบจะพร้อมกันกับการค้นพบ (Discovery) เหตุการณ์กลับผันที่เกิดขึ้นครั้งแรกในเรื่องคือตอนที่ นอร์ล่าบอกความลับกับลินด์ว่าเธอเองเป็นคนที่ปลอมลายเซ็นในพันธบัตรเพื่อกู้ยืมเงินมาใช้ในการช่วยชีวิตสามีของเธอเอง ซึ่งในนาทีแรกหรือครั้งแรกที่เราเห็นนอร์ล่าเราเห็นเธอเป็นเพียงเสมือนนกน้อยในกรงทอง ไร้เดียงสา ไม่มีเรื่องราวให้คิดมาก เป็นพวกสมองขุ่นๆ ก็เป็นได้ แต่เมื่อเธอได้หลุดจากลบลินด์และลินด์กล่าวว่านอร์ล่าปากเพียงไร และหันมาพูดกับนอร์ล่าว่าอย่างนอร์ล่าหรือจะรู้จักความลำบาก นอร์ล่าจึงหมดความอดทนและระบายความลับของเธอออกมาดังในบทสนทนา

Nora . Come here.Now I will show you that I too have something to be proud and glad of. It was I who saved Traval'd's life.

Mrs.Linde . Yes,but your father gave you the necessary funds.

Nora . Yes,that is what Travalde and all the others think ,but ----

Mrs.Linde :But ----

Nora . Papa didn't give us a shilling. It was I who procured the money.

Mrs.Linde . You? All the large sum ?

Nora . Two hundred and fifty pounds. What do you think of that ? Did you win a prize in the Lottery?

Mrs.Linde . But ,Nora, how could you possibly do it? Did you win a prize in the Lottery?

Nora . In the lottery ? there would have been no credit in that .

Mrs.Linde . But where did you get it from ,then?

Nora . (humming and smiling with an air of myself) Hm,hm! Aha!

Mrs.Linde . Because you couldn't have borrowed it.

Nora . Couldn't I ? Why not ?

Mrs.Linde : No,a wife cannot borrow without her husband's consent .

Nora . Oh,if it is a wife who has any head of business ----- a wife who has the wit to be a little bit clever ----

Mrs.Linde . I don't understand it at all,Nora.

Nora . There is no need you should .i never said I had borrowed the money .i may have got it some other way.Perhaps I got it from some other admirer. When anyone is as attractive as I am ----

Mrs.Linde . You are mad creature.

Nora . Now,you know you're full of curiosity,Cristine.

Mrs.Linde . Listen to me,Nora dear. Haven't you been a little bit imprudent ?

Nora . Is it imprudent to save your husband's life ?

Mrs.Linde . It seems to me imprudent,without his knowledge,to ----

Nora . But it was absolutely necessary that he should not know! My goodness,can't you understand that? It was necessary he should have no idea what a dangerous condition he was in . It was to me that the doctors came and said that his life was in danger,and that the only thing to save him was to live in the south. Do you suppose I didn't try, first of all, to get what I wanted as if it were for myself? I told him how much I should love to travel abroad like other young wives;I tried tears and entreaties with him ; I told him that he ought to remember the condition I was in ,and that he ought to be kind and indulgent to me; I even hinted that he might raise a loan. That nearly made him angry, Christine. He said I was thoughtless,and that it was his duty as my husband not to indulge me in my whims and caprices---- as I believe he called them.Very well I thought,you must be saved ---- and that was how I came to devise a way out of difficulty ----

Mrs.Linde . And did your husband never get to know from your father that the money had not come from him?

Nora . No, never. Papa died just at that time .i had meant to let him into the secret and beg him never to reveal it. But he was so ill then—alas , there never was any need to tell him.

Mrs.Linde . And since then have you never told your secret to your husband?

Nora . Good heavens,no! How could you think so!A man who has such strong opinions about these things!And besides ,how painful and humiliating it would be for Travold,with his many independence, to know that he owed me anything! It would upset our mutual relations altogether; our beautiful happy home would no longer be what it is now.

Mrs.Linde . Do you mean never tell him about it?

Nora . Yes—someday,perhaps,after many years,when I am no longer as nice looking as I am now. Don't laugh at me ! I mean ,of course, when Travold is no longer as devoted to me as he is now;when my dancing and dressing up and reciting have palled on him ; then it may be good thing to have something in reserve— (Breaking off). What nonsense! That time will never come. Now,what do you think of my great secret? Do you still think I am of no use? I can tell you , too, that this affair has caused me a lot of worry. It has been by no means easy for me to meet my engagements punctually. I may tell you there is something that is called in business,quarterly interest, and an other thing called payment in instalments, and it is always so dreadfully difficult of manage them. I have had to save a little here and there, where I could,you understand. I have not been able to put aside much from my housekeeping money,for Travold must have a good table. I couldn't let my children be shabbily dressed; I have felt obliged to use up all he gave me for them, the sweet little darlings!

ส่วนเหตุการณ์กลับผันครั้งที่สองคือ คอรันสตาร์คกับลินด์เคย์เป็นแฟนเก่ากัน และเหตุการณ์ครั้งที่สามคือเมื่อ เฮลเมอร์รู้ความจริงว่านอร์ล่าเป็นคนปลอมลายเซ็นเพื่อจะกู้ยืมเงิน และอาละวาดใส่नอร์ล่าจนกระทั่งได้รับจดหมายจากคอรันสตาร์คที่ส่งไปกู้ยืมเงินคืนมา เฮลเมอร์ก็เริ่มหันกลับมาป่ลอบ พุดคิกกับนอร์ล่าอีกครั้งพร้อมกับแสดงความเห็นแก่ตัวออกมา ซึ่งในช่วงแรกเฮลเมอร์ดูเป็นผู้นำของบ้านที่ดี มีความรับผิดชอบ และอบอุ่น รักภรรยา แต่จริงๆแล้วก็น้อยกว่ารักตัวเอง

1.8การคลี่คลายปม (Resolution , Denouement)

การคลี่คลายปมคือบทสรุปของละครเรื่องนั้น เป็นช่วงที่แสดงให้เห็นถึงภาพหลังปมปัญหาหรือข้อขัดแย้งที่ได้ดำเนินมาจนถึงจุดแตกหัก หรืออาจเป็นเพียงคำพูดคำเดียวหรือแม้แต่ท่าทางที่แสดงให้ผู้ชมเห็นประจักษ์ว่า อารมณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์และการกระทำ บัดนี้ ได้ถึงจุดหนึ่งที่นิ่งสงบ หรือ อาจเปลี่ยนท่วงทำนองใหม่ได้ ซึ่งปรากฏในตอนที่นอร์ล่าเห็นถึงความจริงเกี่ยวกับสามีอันเป็นที่รักของเธอเมื่อความจริงปรากฏขึ้น ซึ่งเฮลเมอร์ได้เห็นแก่ตัวของเฮลเมอร์ ซึ่งห้วงหน้าตาชื่อเสียงตัวเองมากกว่าสิ่งใด และรักตัวเองมากที่สุด แล้วยังคงว่านอร์ล่าโง่ที่ทำไมเช่นนั้นทั้งๆที่นั่นคือการกระทำเพื่อช่วยชีวิตตัวเอง เธอจึงตระหนักว่าเธอไม่ควรทนอยู่ที่นั่นอีกต่อไป และสุดท้ายเธอจึงได้ตัดสินใจเดินออกจากวังวนนี้ไป เพื่อไปใช้ชีวิตใหม่เรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตด้วยตัวเอง ดังที่ปรากฏในบทสนทนาช่วงนี้

Helmer . You talk like a child. You don't understand the conditions of the world in which you live.

Nora . No, I don't. But now I am going to try. I am going to see if I can make out who is right, the world or I .

Helmer . You are ill, Nora ; you are delirious; I almost think you are out of your mind.

Nora . I have never felt my mind so clear and certain as to-night.

Helmer . And is it with a clear and certain mind that you forsake your husband and your child?

Nora . Yes it is.

Helmer . Then there is only one possible explanation.

Nora . What is that ?

Helmer . You do not love me any more.

Nora . No, that is just it.

Helmer . Nora ! ---and you can say that?

Nora . It gives me great pain, Torvald, for you have always been so kind to me, but I cannot help it. I do not love you any more.

Helmer . Is that a clear and certain conviction too?

Nora . Yes, absolutely clear and certain. That is the reason why I will not stay here any longer.

2.ความคิด (Thought) คือสาระสำคัญของเรื่องที่ผู้ประพันธ์บทความต้องการนำเสนอต่อผู้รับสาร แบ่งออกเป็น แก่นความคิดหลัก (Main Theme) และแก่นความคิดย่อย (Sub Theme) จากการวิเคราะห์และตีความได้ค้นพบว่า

2.1 แก่นความคิดหลักของเรื่อง (Main Theme) คือ ผู้ศึกษาได้ค้นพบว่าเป็นเรื่องราวการต่อสู้เพื่อความถูกต้องของมนุษย์คนหนึ่งซึ่งถือกำเนิดมาเป็นเพศที่ถูกจำกัดสิทธิ ซึ่งจะเห็น ได้จากการต่อสู้เพื่อช่วยชีวิตสามี และผดุงครอบครัวให้คงอยู่ โดยการกระทำที่ผิดแปลกกฎสังคม รวมไปถึงกฎหมายที่เธอว่าไม่ยุติธรรมเพราะกฎหมายนั้นร่างโดยเพศชาย และทำไมการที่ภรรยาช่วยชีวิตสามีจึงเป็นสิ่งที่น่าอับอาย และต้องปกปิดไว้ ในเมื่อสิ่งที่เธอทำนั้นล้วนเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ซึ่งจริงๆแล้วในการช่วยเหลือครอบครัวนั้นควรเป็นสิ่งที่น่าภูมิใจ และเป็นหน้าที่คนในครอบครัวควรที่จะช่วยเหลือกัน มิใช่มาถกกันสิทธิ หรือจำกัดหน้าที่ผู้แก้ปัญหา หรือ เจ้าชีวิต ไว้กับผู้ชายฝ่ายเดียวความเป็นจริงคือมนุษย์เพศชายและเพศหญิงทุกคนเหมือนกันมีสมอง มีความคิด ที่เป็นของตนเองทุกคน ดังนั้นทุกคนมีสิทธิที่จะคิด จะทำ จะแก้ปัญหาไปในแนวทางของตนเอง มิได้มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกิดมาเพื่อตามอีกฝ่ายหนึ่ง และไม่ได้รู้จักที่จะใช้สมองที่ติดมากับตัว ก็ในเมื่อทุกคนล้วนมีความคิด ความสามารถ ที่จะพัฒนาได้ไปในทางเดียวกัน หากแต่ทำไมต้องปิดกั้นกันแค่เพศที่ติดตัวมา ทุกคนล้วนต้องรู้จักการต่อสู้กับปัญหาต่างๆที่ผ่านเข้ามาใช้เพียงแต่นั่งรอให้คนอื่นนั้นเข้ามาแก้ปัญหาให้เรา เราทุกคนไม่ว่าเพศใดต่างก็มีความคิด มีสมองในการต่อสู้ต่อปัญหาและเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างอย่างด้วยตัวของตัวเองเท่านั้น

การที่นอร์ล่าตัดสินใจเดินจากบ้านหลังนี้ไปเพราะเธอเชื่อว่าสิ่งที่เธอทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว และเป็นสิ่งที่เธอควรกระทำ เธอมีสิทธิมีความคิดเยี่ยงมนุษย์คนหนึ่งมิใช่เป็นเพียงตุ๊กตาประดับบ้านที่ไม่มีความคิด

ความอ่านใดๆ และเธอก็ไม่เห็นด้วยการกำหนดหน้าที่ผู้หญิงไว้เพียงผู้ตามเท่านั้น และหลังจากเหตุการณ์นี้ผ่านไป เธอไม่สนใจอีกต่อไปแล้วว่าจารีต หรือ กฎทางสังคมระบุนี้ว่าสิ่งใดบ้างที่เพศหญิงควรกระทำ และกระทำได้ เธอได้ตัดสินใจที่จะออกไปใช้ชีวิตเรียนรู้ชีวิตจริงๆ ที่มนุษย์พึงมีพึงเจอด้วยตัวเอง ซึ่งเธอพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อสิ่งที่ถูกต้อง ดังที่ปรากฏในช่วงบทสนทนาเหล่านี้

(จากหน้า 85 – 87 : บทสนทนาของ นอร์ล่า และ เฮลเมอร์)

Helmer . Was it likely that I would be continually and for ever telling you about worried that you could not help me to bear?

Nora . I am not speak about business matters I say that we have never sat down in earnest together to try and get at the bottom of anything.

Helmer . But, dearest Nora, would it have been any good to you?

Nora . That is just it; you have never understood me. I have been greatly wronged, Torvald—first by papa and then by you.

Helmer . What! By us two—by us two, who have loved you better than anyone else in the world?

Nora . You have never loved me. You have only thought it pleasant to be in love with me.

Helmer . Nora, what do I hear you saying?

Nora . It is perfectly true, Torvald. When I was at home with papa, he told me his opinion about everything, and so I had the same opinions: and if I differed from him I concealed the fact, because he would not have liked it. He called me his doll-child, and he played with me just as I used to play with my dolls and when I came to live with you---

Helmer . What sort of an expression is that to use about our marriage?

Nora . I mean that I was simply transferred from papa's hand into yours. You arranged everything according to your own taste, and so I got the same tastes as you---or else I pretended to, I am really not quite sure which--- I think sometimes the one and sometimes the other. When I look back on it, it seems to me as if I had been living here like a poor woman--- just from hand to mouth. I have existed merely to perform tricks for you, Torvald. But you would have it so. You and papa have committed a great sin against me. It is your fault that I have made nothing of my life.

Helmer . How reasonable and how ungrateful you are, Nora! Have you not been happy here?

Nora . No, I have never been happy. I thought I was, but it has never really been so.

Helmer . Not---not happy!

Nora . No, only merry. And you have always been so kind to me. But our home has been nothing but a playroom. I have been your doll – wife , just as at home I was papa's doll – child ; and here the children have been my dolls. I thought it great fun when you played with me, just as they thought it great fun when I played with them. That is what our marriage has been, Torvald.

Helmer . There is some truth in what you say—exaggerated and strained as your view of it is. But for the future it shall be different. Playtime shall be over, and lesson-time shall begin.

Nora . Whose lessons? Mine, or the children's?

Helmer . Both yours and the children's, my daring Nora.

Nora . Alas, Torvald, you are not the man to educate me into begin a proper wife for you.

Helmer . And you can say that!

Nora . And I ---how I am I fitted to bring up the children?

Helmer . Nora!

Nora . Didn't you say yourself a little while ago---that you dare not trust me to bring them up?

Helmer . In a moment of anger! Why you don't pay any heed to that?

Nora . Indeed, you were perfectly right. I am not fit for the task. There is another task I must undertake first. I must try and educate myself---you are not the man to help me in that. I must do that for myself. And that is why I am going to leave you now.

(จากหน้า 88 – 89 : บทสนทนาของ นอร์ล่า และ เฮลเมอร์)

Helmer . This is unheard of in a girl of your age! But if religion cannot lead you aright, let me try and awaken your conscience. I suppose you have some moral sense? Or---answer me---am I to think you have none?

Nora . I assure you, Torvald, that is not an easy question to answer. I really don't know. The thing perplexes me altogether. I only know that you and I look at it in quite another thing from what I supposed; but I find it impossible to convince myself that the law is right. According to it a woman has no right to spare her old dying father or save her husband's life. I can't believe that.

Helmer . You talk like a child. You don't understand the conditions of the world in which you live.

Nora . No, I don't. But now I am going to try. I am going to see if I can make out who is right, the world or I .

Helmer . You are ill, Nora ; you are delirious; I almost think you are out of your mind.

Nora . I have never felt my mind so clear and certain as to-night.

Helmer . And is it with a clear and certain mind that you forsake your husband and your child?

Nora . Yes it is.

Helmer . Then there is only one possible explanation.

Nora . What is that ?

Helmer . You do not love me any more.

Nora . No, that is just it.

Helmer . Nora ! ---and you can say that?

Nora . It gives me great pain, Torvald, for you have always been so kind to me, but I cannot help it. I do not love you any more.

Helmer . Is that a clear and certain conviction too?

Nora . Yes, absolutely clear and certain. That is the reason why I will not stay here any longer.

Helmer . and can you tell me what I have done to forfeit your love?

Nora . yes, indeed I can. It was to-night, when the wonderful thing did not happen; then I saw you were not the man I had thought you.

Helmer . Explain yourself better---I don't understand you.

Nora . I have waited so patiently for eight years; for goodness knows, I know, I knew very well that wonderful things don't happen every day. Then this horrible misfortune came upon me; and then I felt quite certain that wonderful thing was going to happen at last. When Krogstad's letter was lying out there, never for a moment did I imagine that you would consent to accept this man's conditions. I was absolutely certain that you would say to him: Publish the thing to the whole world. And when that was done---

Helmer . Yes, what then?---when I had exposed my wife to shame and disgrace?

Nora . When that was done, I was so absolutely certain, you would come forward and take everything upon yourself, and say: I am the guilty one.

จากบทสนทนาดังกล่าวนี้นี้แสดงอย่างเจนถึงเจตนาของนอร์ล่าที่ต้องการจะไปดำเนินชีวิตของตัวเองเรียนรู้ชีวิตด้วยตนเอง และไม่สนใจจากสิ่งรอบกายอีกต่อไป และสามารถแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ผู้เขียนจะนำเสนอต่อผู้ชมได้ว่าการต่อสู้เพื่อดำรงชีวิตอยู่นั้นเป็นหน้าที่ของทุกคน ทุกคนมีสิทธิที่จะคิดจะเลือกดำเนินชีวิตในแบบของตนเองได้ โดยไม่จำเป็นต้องมาเป็นเพศหญิงแล้วจะทำได้แค่คิดหรือตามเพศชาย ทุกคนล้วนสามารถที่จะถูกขึ้นมามีจัดการ หรือต่อสู้กับชีวิตตนเองได้ไม่จำกัความมั่นคงจะเป็นหน้าที่ของเพศชาย แต่เพศหญิงก็ทำได้ไม่ต่างกัน ซึ่งทั้งหมดแสดงว่าสตรีเพศเองก็มีความคิดความสามารถเทียบเท่าบุรุษเพศเช่นกัน

2.3 แก่นความคิดย่อย (Sub Theme) เป็นแนวความคิดสำคัญบางประการที่แฝงและโปรยไว้ในบทสนทนาและลักษณะนิสัยของตัวละครในเรื่อง

จากการที่ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ก็ได้พบแก่นความคิดย่อยที่ว่า คนเราต้องกล้าคิดกล้าตัดสินใจที่จะแหวกกฎออกมาทำในสิ่งที่เราคิดว่าถูกต้อง มิใช่เพียงแต่เดินตามกฎหรือเชื่อตามกฎโดยปราศจากการไตร่ตรองจากตนเองก่อน ซึ่งผู้ศึกษาเองเชื่อว่าทละคร ได้สะท้อนให้เห็นว่าสถานภาพของสตรีในยุคสมัย และในสังคมนั้น มีสิทธิเพียงใด แล้วจริงๆ แล้วผู้หญิงเองนั้นสามารถทำและคิด รวมถึงสามารถที่จะมีบทบาทต่อสังคมได้ไม่ต่างกับเพศชาย แต่ด้วยกฎของสังคม จริตของสังคมที่เชื่อต่อกันมาว่า เพศที่เป็นผู้นำคือเพศชาย และการที่มีสามีดีเป็นความโชคดีของเพศหญิงเพราะถือว่าได้ที่พักพิงที่ฝากชีวิตที่ดี ซึ่งเมื่อถึงเวลาที่ที่พึ่งนั้น ไม่สามารถจะให้เราพึ่งพาในยามนั้นเราก็ต้องกล้าที่จะฉีกกฎออกมาทำในสิ่งที่ถูกต้อง มิใช่ไม่กล้าที่จะตัดสินใจในสิ่งใดๆเลยเพียงจารีตผู้หญิงในสมัย

นั่นพึงกระทำ อย่างที่ตัวเธอลำทำ เนื่องด้วยตัวเธอเองถูกเลี้ยงดูและใส่ความคิดรสนิยมโดยพ่อมาตลอดป็นเด็กดี เชื่อฟังพ่อ เสมือนตุ๊กตาที่แสนจะน่ารักของพ่อ และต่อมาแต่งงานเธอเองก็เป็นเสมือนตุ๊กตาของสามีเธอเช่นกัน ใช้ชีวิตไปวันๆอย่างไร้สาระสามีว่าหรือชอบอย่างไร เธอเองก็ชอบด้วยเช่นกัน เพราะถ้าเธอไม่ชอบเหมือนที่สามีและพ่อของเธอชอบนั้น ถือเป็นเรื่องผิดทันที แต่เมื่อสถานการณ์ผลักดันคนที่คอยบงการบอกแนะชีวิตชีวิตของเธอให้การช่วยเหลือใดๆ ไม่ได้เลย เธอเองก็จำเป็นต้องกล้าตัดสินใจสลัดความกลัวและความเชื่อต่อกันมาทางสังคม ทั้ง ละเว้นการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เพื่อจะออกมาช่วยเหลือผู้นำของเธอเอง และครอบครัวของเธอ ซึ่งเธอเองก็รู้ว่าสิ่งเหล่านี้ถ้าเธอได้ทำลงไปแล้วนั้น นับเป็นเรื่องที่ผิดอย่างร้ายกาจในสังคมนั้น และถ้าทุกคนรับรู้ความจริง โดยเฉพาะสามีของเธอเอง เขาคงจะรับตรงจุดนี้ไม่ได้ แต่เธอก็กล้าที่จะตัดสินใจกระทำการนั้น ดังที่ปรากฏในบทสนทนาที่นอร์ล้าพูดกับลินด์ว่าทำไมเธอถึงกล้าตัดสินใจทำและคิดอุบายนี้ขึ้นมา

Nora . But it was absolutely necessary that he should not know! My goodness, can't you understand that? It was necessary he should have no idea what a dangerous condition he was in . It was to me that the doctors came and said that his life was in danger, and that the only thing to save him was to live in the south. Do you suppose I didn't try, first of all, to get what I wanted as if it were for myself? I told him how much I should love to travel abroad like other young wives; I tried tears and entreaties with him ; I told him that he ought to remember the condition I was in , and that he ought to be kind and indulgent to me; I even hinted that he might raise a loan. That nearly made him angry, Christine. He said I was thoughtless, and that it was his duty as my husband not to indulge me in my whims and caprices--- as I believe he called them. Very well I thought, you must be saved --- and that was how I came to devise a way out of difficulty ---

ซึ่งจากบทสนทนานี้แสดงให้เห็นว่าในเมื่อมันมีความจำเป็นสูง ถึงแม้มันกฎจะห้ามไว้แต่เมื่อมันถึงคราวจนตรอกเราก็จำต้องแหวกกฎออกมาทำในสิ่งที่เราคิดว่าถูกต้อง และพิสูจน์ให้ได้ว่าเราได้ทำในสิ่งที่ถูกต้องแล้ว ถึงแม้จะขัดต่อสายตายคนอื่น แต่เราต้องเชื่อในการกระทำของเราเอง

3. ตัวละคร (Character) ตัวละครนับเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอันดับสองในองค์ประกอบของบทละคร จากการวิเคราะห์เรื่องพบว่าผู้เขียนได้วางลักษณะนิสัยของตัวละครทุกตัวในลักษณะที่เป็นมนุษย์ คือในชีวิตจริงแล้วยากที่จะตัดสินว่าใครดีใครเลว ทุกคนล้วนล้วนมีหลากหลายด้านในตัวเองมีทั้งส่วนดีและไม่ดี มนุษย์เรานั้นมีหลายแง่มุม หลายหลายวิธีการคิด บางทีเราคิดกับคนหนึ่งแต่เรากลับร้ายกับอีกคนหนึ่งก็ได้ มนุษย์มีพฤติกรรมและการคิดที่ซับซ้อน ดังนั้นเราไม่สามารถบอกหรือตัดสินได้ว่าใครดีและใครเลว ใครถูกหรือใครผิด ทั้งหมดขึ้นกับวิจารณญาณของผู้ชมว่าจะตัดสินเช่นไร ซึ่งจากบทละครเรื่องนี้กำหนดลักษณะนิสัยของตัวละครสำคัญให้เกี่ยวกับแนวความคิดที่สำคัญของเรื่องดังนี้

Nora เป็นผู้หญิงที่ถูกเลี้ยงดูมาอย่างดีโดยบิดา โดยเธอถูกเลี้ยงดูอย่างถนุถนอม และได้รับการดูแลเลี้ยงดูไม่ต่างอะไรกับตุ๊กตาตัวหนึ่ง ซึ่งบิดาของเธอเองนั้นจะสั่งสอนยึดถือรสนิยมที่เค้านับถือหรือเค้ามอบให้กับเธอทั้งหมด โดยเธอไม่มีสิทธิที่จะคิดหรือมีรสนิยมที่แตกต่างไปจากบิดาของเธอเองได้ เนื่องจากว่าถ้าเธอรู้สึว่ามันแตกต่าง

นั่นคือ ความผิด เผลอเช่นเดียวกันกับเมื่อเธอมาอยู่กับสามีของเธอ ถ้าก็ดูแลเธอเหมือนตุ๊กตาของบ้านเช่นกันเธอจำเป็นต้องชอบและนิยมน้อยๆที่สามีเธอนิยม คงจะปรากฏในบทสนทนาที่ว่า

Nora . I mean that I was simply transferred from papa's hand into yours. You arranged everything according to your own taste, and so I got the same tastes as you----or else I pretended to, I am really not quite sure which---- I think sometimes the one and sometimes the other. When I look back on it, it seems to me as if I had been living here like a poor woman---- just from hand to mouth. I have existed merely to perform tricks for you, Torvald. But you would have it so. You and papa have committed a great sin against me. It is your fault that I have made nothing of my life.

ซึ่งเธอเองดูภายนอกเธอแสดงออกมาให้ดูเหมือนว่าเป็นผู้หญิงที่อ่อนหวาน เป็นแม่บ้านที่ดี เป็นภรรยาที่น่านรักของสามี ทุกอย่างในชีวิตส่วนสุขสันต์มีแต่ความสุข และการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยโดยไม่คำนึงถึงสิ่งใด ซึ่งใครๆก็พากันมองว่าเป็นเช่นนั้น อย่างเช่นในบทสนทนาที่เฮลมอร์กกล่าวว่านอร์ล่า

Helmer . Don't disturb me. Bought, did you say? All these things? Has my little spendthrift been wasting money again?

และจากบทสนทนาที่ลินด์ฟุคกับนอร์ล่าในครั้งแรกที่พบเธอ

Mrs. Linde . Nora, Nora , haven't you learnt sense yet? In our schools you were a great spendthrift.

บทสนทนาเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าภาพที่คนภายนอกมองมาที่นอร์ล่า หรือภาพที่นอร์ล่าสร้างไว้เพื่อกลบเกลื่อนความจริง นอร์ล่าแสดงออกเช่นนี้มาตลอด จนมาเจอกับวิกฤตชีวิตครั้งใหญ่เมื่อพ่อเธอเองป่วยใกล้ตาย และสามีเธอเองก็ป่วยและต้องการการรักษาอย่างดีในต่างประเทศเธอเองไม่กล้าบอกพ่อว่าเธอต้องการใช้เงินและประสบปัญหาโดยอยู่ในขณะนั้น เพราะกลัวว่าพ่อจะไม่สบายใจ จนกระทั่งเมื่อพ่อของเธอตายจากไป แต่สามีของเธอยังต้องการการรักษา และต้องใช้เงินก้อนใหญ่ในขณะนั้น นอร์ล่าก็เป็นผู้หญิงที่ใจเด็ดเดี่ยวกล้าตัดสินใจด้วยตัวเอง ปลอมลายเซ็นพ่อของเธอในธนบัตรเพื่อที่จะกู้ยืมเงินมารักษาสามีของเธอเอง และก็คอยรับจ้างทำงานอย่างหลบซ่อนเพื่อที่จะหาเงินมาผ่อนเงินที่กู้ไป ซึ่งเธอเองได้แข็งแกร่งและเรียนรู้ความลำบาก เรียนรู้ที่จะตัดสินใจด้วยตัวเองนับแต่เหตุการณ์นี้เป็นต้นมา ทำให้เธอแกร่งขึ้นมีความคิดที่เป็นของตัวเองมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันกลับต้องแสดงออกว่าตนเองเป็นคนไร้สมอง ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยมีค่าเพียงตุ๊กตาประดับบ้านเช่นเดียวกับหญิงสาวส่วนใหญ่ในสมัยนั้น นอร์ล่าเริ่มเชื่อตนเองมากขึ้นแต่กลับสกลสิ่งเหล่านั้นไว้เพื่อความสุขของครอบครัว และของสามีของเธอเอง จนมาวันหนึ่งเหตุการณ์ความลับถูกเปิดเผย และในเมื่อสามีเธอเห็นว่าสิ่งที่ทำนั้นผิดและยังถือว่าเธออย่างร้ายกาจ เธอจึงเริ่มที่จะทนไม่ไหวกับความจริงที่สามีเธอแสดงออกมา เธอจึงเลือกที่จะเชื่อตนเองเชื่อการตัดสินใจของตัวเองได้ไม่คำนึงถึงสิ่งใดอีกต่อไป แม้กระทั่งจารีตและกรอบทางสังคมและสายตาชาวบ้าน หรือแม้แต่ศาสนา ที่กำหนดไว้ว่าหน้าที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดคือ การเป็นแม่ ดังที่ปรากฏในบทสนทนาช่วงนี้

Helmer . You blind, foolish woman!

Nora . I must try and get some sense, Torvald.

Helmer . To desert your home, your husband and your children! And you don't consider what people will say!

Nora . I cannot consider that at all. I only know that it is necessary for me.

Helmer . It's shocking. This is how you would neglect your most sacred duties.

Nora . What do you consider my most sacred duties?

Helmer . Do I need to tell you that? Are they not your duties to your husband and your children?

Nora . I have other duties just as sacred.

Helmer . Before all else, you are a wife and a mother.

Nora . I don't believe that any longer. I believe that before all else I am a reasonable human being, just as you are----or, at all events, that I must try and become one. I know quite well, Torvald, that most people would think you right, and that views of that kind are to be found in books; but I can no longer content myself with what most people say; or with what is found in books. I must think over things for myself and get to understand them.

Helmer . Can you not understand your place in your own home? Have you not a reliable guide in such matters as that?----have you no religion?

Nora . I am afraid, Torvald, I do not exactly know what religion is.

Helmer . what are you saying?

Nora . I know nothing but what the clergyman said when I went to be confirmed. He told us that religion was this, and that, and the other. When I am away from all this, and am alone, I will look into that matter too. I will see if what the clergyman said is true, or at all events if it is true for me.

Helmer . this is unheard of in a girl of your age! But if religion cannot lead you aright, let me try and awaken your conscience. I suppose you have some moral sense? Or----answer me----am I to think you have none?

Nora . I assure you, Torvald, that is not easy question to answer. I really don't know .the thing perplexes me altogether. I only know that you and I look at it in quite a different light. I am learning, too, that the law is quite another thing from what I supposed ; but I find it impossible to convince myself that the law is right. According to it woman has no right to spare her old dying father, or to save her husband's life. I can't believe that.

Helmer . You talk like a child. You don't understand the conditions of the world in which you live.

Nora . No I don't. But now I am going to try. I am going to see if I can make out who is right, the world or I .

ซึ่งจากบทสนทนาที่แสดงให้เห็นอีกว่า Nora เป็นหญิงสาวที่มีใจเด็ดเดี่ยวกล้าคิดกล้าตัดสินใจและมีความเชื่อมั่น มั่นใจในความคิดของตัวเอง พร้อมทั้งเป็นคนกล้าหาญกล้าคิด กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ตนเองคิดว่าถูกต้องแล้ว แม้ว่าสังคมและคนส่วนใหญ่จะไม่เห็นด้วยกับการกระทำ การตัดสินใจของเธอ แต่เธอก็เลือกที่จะไม่ใส่ใจกับสายตาคนรอบข้าง และเลือกที่จะเชื่อตัวเอง

Nora มีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ จากเหตุการณ์ซับซ้อนในเรื่อง จนท้ายที่สุดจึงตัดสินใจออกไปแสวงหาความจริง และเรียนรู้ชีวิตด้วยตัวเอง

Helmer ผู้ประพันธ์ได้วาง ดังที่แสดงออกในตอนที่ได้รับรู้ความจริงว่านอร์รา ปลอมลายเซ็นพ่อเพื่อกู้ยืมเงิน ซึ่งการกระทำนี้เป็นเรื่องผิดอุปนิสัยของตัวละครตัวนี้ไว้ให้มีความเป็นมนุษย์ มีลักษณะทั้งด้านดีและเลวอยู่ในตัว หากแต่จะเน้นไปตรงจุดที่มีความเห็นแก่ตัว รักหน้าตา ของตัวเองมากกว่าสิ่งอื่นใด Helmer เป็นคนที่ เป็นหัวหน้าครอบครัว และคิดว่าทุกอย่างทุกคนในบ้านล้วนมาจากเค้า ทุกคนต่างก็ต้องพึ่งพาเค้า ซึ่งทำให้เค้ารู้สึกเหมือนเป็นเจ้าของบ้าน ซึ่งตัวเฮลเมอร์นั้นมีความเห็นแก่ตัวและเลวเอาตัวรอดมากกว่าที่จะเห็นใจผู้อื่น กฎหมาย เฮลเมอร์ก็โวยวายว่าสิ่งที่นอร์ราทำเป็นการกระทำที่โง่เขลา คำว่านอร์ราต่าง ๆ นานา โดยมิได้ถูกคิดว่สิ่งที่นอร์ราทำนั้นเพื่อตัวเฮลเมอร์และครอบครัวของเค้าเองซึ่งตัวเฮลเมอร์เองนั้นกลัวว่าจะโดนข้อหาสมรู้ร่วมคิด ไปด้วยจึงจะเห็นได้จากบทสนทนา

Helmer . Now you have destroyed all my happiness. You have ruined all my future. It is horrible to think of! I am in the power of an unscrupulous man; he can do what he likes with me, ask anything he likes of me, give me any orders he pleases----I dare not refuse of a thoughtless woman!

Nora . when I am out of my way , you will be free.

Helmer . No fine speeches, please. Your father had always plenty of those ready, too. What good would it be to me if you were out of the way,as you say ? Not the slightest. He can make the affair known everywhere; and if he does, I may be falsely suspected of having been a party to your criminal action. Very likely people will think I was behind it all ---- that it was I who prompted you! And I have to thank you for all this---- you whom I have cherished during the whole of our married life. Do you understand now what it is you have done for me?

Nora (coldly and quietly) . Yes.

ซึ่งในเวลาต่อมาเมื่อเฮลเมอร์ได้รับจดหมายส่งคืนพันธบัตรที่นอร์ราปลอมลายเซ็นไว้ก็ประกาศทันทีว่าเค้ารอดแล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่ว่าใครจะทำอะไรเพื่อใคร แต่เค้าไม่สนใจไม่คิดรับผิดชอบ คิดแต่เพียงว่าให้ตัวเองพ้นมลทินพ้นจากความผิด เช่นที่ปรากฏในบทสนทนา

Helmer (standing by the lamp) . I scarcely have the courage to do it. It may mean ruin for both of us. No, I must know. (Tears open the letter, runs his eye over a few lines, looks at a paper enclosed and gives a shout of joy.) Nora !---- No, I must read it once again ----- Yes, it is true! I am saved !

Nora, I am saved !

Nora . And I ?

ซึ่งจากบทสนทนาแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่เฮลเมอร์นึกถึงก็คือ ตัวเอง และเมื่อเฮลเมอร์ได้มั่นใจแล้วว่าเค้าเองจะปลอดภัย และไม่มีผลกระทบจากการกระทำของนอร์ราและเห็นว่านอร์ราตั้งใจที่จะไปใช้ชีวิตเอง เค้าจึงเริ่มหันมาพูดถึงและเริ่มที่จะจ้องนอร์ราให้อยู่กับเค้าต่อ และเมื่อเห็นทีว่านอร์ราไม่ยอมเค้าจึงอ้างศาสนา อ้าง ลูก อ้างในทุกอย่างเพื่อพยายามโน้มน้าวจิตใจนอร์รา และเมื่อนอร์ราไม่ยอมอีก เค้าจึงรู้สึกไม่พอใจและท้ายที่สุดก็จบลงว่าแล้วคนอื่นเค้าจะว่ายังไง เหมือนกับจะสรุปได้ว่าตนเองกลัวเสียหน้าจากเรื่องราวทั้งหมด ทั้งกรรยาช่วย

ชีวิต ภรรยาหนี ซึ่งเค้าายที่จะตอบคำถามชาวบ้าน จะเห็นได้ว่าเฮลเมอร์เป็นคนที่ไม่เห็นแก่หน้าตาทางสังคม กลัวต่อสายตาชาวบ้าน ดังจะเห็นได้จากบทสนทนา

Helmer . what do you say ?

Nora . I must stand quiet alone, if I am to understand myself and everything about me. It is for that reason that I cannot remain with you any longer.

Helmer . Nora! Nora!

Nora . I am going away from here now, at once. I am sure Christine will take me in for the night---

Helmer . You are out of your mind! I won't allow it I forbid you!

Nora . it is no use forbidding me anything any longer. I will take with me what belongs to myself. I will take nothing from you, either now or later.

Helmer . What sort of madness is this!

Nora . To-morrow I shall go home---I mean, to my old home. It will be easiest for me to find something to do there.

Helmer . You blind, foolish woman!

Nora . I must try and get some sense, Torvald.

Helmer . To desert your home, your husband and your children! And you don't consider what people will say!

ซึ่งจากบทสนทนาช่วงนี้แสดงให้เห็นว่าเฮลเมอร์เป็นคนรักหน้าตาชื่อเสียง และเกรงต่อความคิดเห็น
วิพากษ์วิจารณ์ของชาวบ้าน

และเนื่องจากความเห็นแก่ตัวในตัวของเฮลเมอร์นั่นเองจึงเป็นสิ่งที่นำพาชีวิตเฮลเมอร์ไปสู่ความว่างเปล่า
ในชีวิต

จากการวิเคราะห์และตีความจากบทละคร ผู้ศึกษาพบว่า ตัวละครหลักทั้งสองตัวเปรียบเสมือนกระแจะ
สะท้อนสังคมชาติดะวันตกในสมัยนั้นได้อย่างดี ในระหว่างสองความคิดที่ขัดแย้ง ระหว่างแบบแผนทางสังคม
และ ความถูกต้องที่ต้องการการพิสูจน์ คือ

Nora เป็นเสมือนตัวแทนความคิดแนวใหม่ที่ต้องการลบล้างความคิดแบบเดิมๆที่ว่าผู้หญิงเป็นเหมือน
เพศชั้นสอง ไม่มีสิทธิการตัดสินใจใดๆเท่าที่ควร หรือแม้ว่าการปฏิบัติบางประเภทก็ถูกจำกัดไว้โดยกฎหมายของ
รัฐซึ่งก็ถูกเขียนขึ้นโดยเพศชาย หรือ ไม่ก็ถูกห้ามไว้โดยจารีตประเพณี ซึ่งเธอเห็นว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ยุติธรรมคนเราทุก
คนมีความคิดสมองเท่าเทียมกัน และมีความสามารถตัดสินใจได้ไม่ต่างกัน หากแต่เพศหญิงถูกจำกัดสิทธิเอาไว้
เธอจึงเป็นเสมือนตัวแทนเสียงต่อต้านก้ำของสังคมและต้องการการเรียกร้องสิทธิที่ถูกต้องเท่าเทียมของเพศหญิง

Helmer เป็นเสมือนตัวแทนของคนในยุคนี้ที่ไม่ต้องการเปิดรับสิ่งใหม่ เครื่องคิดและใส่ใจกับภาพ
ลักษณ์ของตนว่าตนเองเป็นเพศชั้นหนึ่ง เป็นเพศแห่งผู้นำซึ่งเสมือนเป็นเป็นเจ้าชีวิตของเพศหญิง คืออยู่กับกรอบ
ทางสังคมโดยไม่หุุดคิดว่าสิ่งนั้นให้ประโยชน์หรือโทษแก่ตนเองหรือแก่สังคมยังงั้น เป็นเหมือนคนที่เชื่ออย่าง
เถวว่ากันมา โดยไม่หาเหตุผลว่าทำไมถึงมีความเชื่อเช่นนั้น และเมื่อมีสิ่งใดที่ผิดแปลกจากที่ตนเองเชื่อนั้นถือว่า
เป็นสิ่งผิดปกติ และเป็นเรื่องราวเลวร้าย เป็นตัวแทนที่ตามกระแสสังคม

ดังนั้นเมื่อทั้งสองตัวแทนความคิดที่ขัดแย้งกันบวกกับการเกิดเรื่องราวที่ขัดแย้งกันต่างฝ่ายต่างมีเหตุผลของตน ดังนั้นการตัดสินใจว่าสิ่งไหนดีกว่า สิ่งไหนถูกสิ่งไหนผิดนั้นล้วนแล้วแต่เป็นหน้าที่ที่ผู้รับสารจะเปิดใจและใช้ความคิดพิจารณาตัดสินใจด้วยตนเอง

4.ภาษา (Diction) ภาษาเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้แทนเสียงที่เปล่งออกมาใช้เพื่อเป็นเครื่องหมายแสดงแทนภาพแห่งความรู้สึกนึกคิด สร้างภาพพจน์ให้เห็นอย่างชัดเจนและให้ผู้รับสารคล้อยตามความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน จากการวิเคราะห์ผู้ศึกษาพบว่า

4.1 ภาษาที่ใช้มีลักษณะเป็นร้อยแก้ว ซึ่งสามารถสื่อความหมายได้โดยตรงและเป็นภาษาที่มนุษย์ใช้สื่อสารกันจริงภายในชีวิตประจำวัน และสำหรับภาษาที่ใช้สามารถบ่งบอกถึงลักษณะนิสัยของตัวละคร และความรู้สึกนึกคิดของตัวละครได้อย่างชัดเจน อย่างเช่นจากบทสนทนา

Nora . I assure you, Torvald, that is not an easy question to answer. I really don't know. The thing perplexes me altogether. I only know that you and I look at it in quite a different light. I am learning, too, that the law is quite another thing from what I supposed; but I find it impossible to convince myself that the law is right. According to it a woman has no right to spare her old dying father, or to save her husband's life. I can't believe that.

Helmer . You talk like a child. You don't understand the conditions of the world in which you live.

Nora . No I don't. But now I am going to try. I am going to see if I can make out who is right, the world or I .

ซึ่งจากบทสนทนาแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสิ่งที่นอร์ราคิดอยู่ในใจของหล่อนคืออะไร แสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นต่อสังคมของเธอและสิ่งที่เธอคิดรวมไปถึงแสดงถึงลักษณะความมุ่งมั่น กล้าหาญและไม่เกรงกลัวต่อสิ่งใดอีกต่อไปแล้ว

4.2 ลักษณะภาษาที่เป็นอุปมาอุปมัย ซึ่งผู้ประพันธ์ใช้อุปมาอุปมัยเป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อใช้ในการสร้างภาพพจน์เหล่านั้นให้เห็นชัดเจนขึ้น อย่างที่นอร์ราได้กลืนเคียงกับเฮลเมอร์และเปรียบเทียบชีวิตตัวเองว่าเป็นเสมือนตุ๊กตาที่ถูกเปลี่ยนมือเจ้าของ ดังจะเห็นได้จากบทสนทนา

Helmer . What sort of an expression is that to use about our marriage?

Nora . I mean that I was simply transferred from papa's hand into yours. You arranged everything according to your own taste, and so I got the same tastes as you---or else I pretended to, I am really not quite sure which--- I think sometimes the one and sometimes the other. When I look back on it, it seems to me as if I had been living here like a poor woman--- just from hand to mouth. I have existed merely to perform tricks for you, Torvald. But you would have it so. You and papa have committed a great sin against me. It is your fault that I have made nothing of my life.

Helmer . How reasonable and how ungrateful you are, Nora! Have you not been happy here?

Nora . No, I have never been happy. I thought I was, but it has never really been so.

Helmer . Not---not happy!

Nora . No, only merry. And you have always been so kind to me. But our home has been nothing but a playroom. I have been your doll – wife, just as at home I was papa's doll – child; and here the children have been my dolls. I thought it great fun when you played with me, just as they thought it great fun when I played with them. That is what our marriage has been, Torvald.

ซึ่งจากบทสนทนาตัวเอง นอร์ว้าได้เปรียบเทียบกับตัวเค้าว่าเธอเหมือนเป็นขอรานที่มารับอาหารและอาศัยอยู่ และก็มาเล่นเกมสร้างเสริมความเพลิดเพลินแก่เฮลเมอร์เท่านั้น ซึ่งเสมือนเป็นการบรรยายความรู้สึกภายในจิตใจ นอร์ว้าและสิ่งที่เค้าคิดถึงสถานภาพของตนเองได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้นด้วย

4.3 ผู้ประพันธ์ใช้ความคมคายของภาษา โดยมีการเล่นคำพูดอย่างเช่นที่ปรากฏในฉากที่ลินด์พูดจาเรียดเลียนกับคอนสตันต์ว่าผู้หญิงจะไม่ยอมขายตัวเป็นครั้งที่สอง ซึ่งเป็นเสมือนการตอกกลับคอนสตันต์ว่าผู้หญิงนั้นจะไม่ยอมทำผิดพลาดใหญ่หลวงถึงสองครั้งในชีวิตเช่นในตัวอย่างในบทสนทนา

(จากหน้า 70 : บทสนทนาของ ลินด์ และ คอนสตันต์)

Mrs.Linde . I understand very well to what lengths a man like you might be driven by despair.

Krogstad . If I could only undo what have I done!

Mrs.Linde . You cannot. Your letter is lying in letter-box now.

Krogstad . Are you sure of that ?

Mrs.Linde . Quiet sure, but---

Krongstad . Is that what it all means ? ---that you want to save your friend at any cost? Tell me frankly. Is that it?

Mrs.Linde . Nils, a woman who has once sold herself for another's sake, doesn't do it second time.

(จากหน้า 91 : บทสนทนาของ นอร์ว้า และ เฮลเมอร์)

Nora . How can I tell ? I have no idea what is going to become of me.

Helmer . But some day, Nora----some day?

Nora . Listen, torvald. I have heard that when a wife deserts her husband's house, as I am doing now, he is legally freed from all obligations towards her. In any case I set you free from all your obligations. You are not to feel yourself bound in the slightest way any more than i shall. There must be perfect freedom on both sides. See here is your ring back. Give me mine.

(จากหน้า 88 – 89 : บทสนทนาของ นอร์ว้า และ เฮลเมอร์)

Helmer . This is unheard of in a girl of your age! But if religion cannot lead you aright, let me try and awaken your conscience. I suppose you have some moral sense? Or---answer me---am I to think you have none?

Nora . I assure you, Torvald, that is not an easy question to answer. I really don't know. The thing perplexes me altogether. I only know that you and I look at it in quite another way from what I supposed; but I find it impossible to convince myself that the law is right. According to it a woman has no right to spare her old dying father or save her husband's life. I can't believe that.

(จากหน้า 85 – 86 : บทสนทนาของ นอร์ดำ และ เฮลเมอร์)

Nora . That is just it; you have never understood me. I have been greatly wronged, Torvald—first by papa and then by you.

Helmer . What! By us two—by us two, who have loved you better than anyone else in the world?

Nora . You have never loved me. You have only thought it pleasant to be in love with me.

Helmer . Nora, what do I hear you saying?

Nora . It is perfectly true, Torvald. When I was at home with papa, he told me his opinion about everything, and so I had the same opinions: and if I differed from him I concealed the fact, because he would not have liked it. He called me his doll-child, and he played with me just as I used to play with my dolls and when I came to live with you—

Helmer . What sort of an expression is that to use about our marriage?

Nora . I mean that I was simply transferred from papa's hand into yours. You arranged everything according to your own taste, and so I got the same tastes as you—or else I pretended to, I am really not quite sure which—I think sometimes the one and sometimes the other. When I look back on it, it seems to me as if I had been living here like a poor woman—just from hand to mouth. I have existed merely to perform tricks for you, Torvald. But you would have it so. You and papa have committed a great sin against me. It is your fault that I have made nothing of my life.

Helmer . How reasonable and how ungrateful you are, Nora! Have you not been happy here?

Nora . No, I have never been happy. I thought I was, but it has never really been so.

Helmer . Not—not happy!

Nora . No, only merry. And you have always been so kind to me. But our home has been nothing but a playroom. I have been your doll-wife, just as at home I was papa's doll-child; and here the children have been my dolls. I thought it great fun when you played with me, just as they thought it great fun when I played with them. That is what our marriage has been, Torvald.

Helmer . There is some truth in what you say—exaggerated and strained as your view of it is. But for the future it shall be different. Playtime shall be over, and lesson-time shall begin.

Nora . Whose lessons? Mine, or the children's?

Helmer . Both yours and the children's, my daring Nora.

Nora . Alas, Torvald, you are not the man to educate me into being a proper wife for you.

Helmer . And you can say that!

Nora . And I ----how I am I fitted to bring up the children?

Helmer . Nora!

Nora . Didn't you say yourself a little while ago---that you dare not trust me to bring them up?

Helmer . In a moment of anger! Why you don't pay any heed to that?

Nora . Indeed, you were perfectly right. I am not fit for the task. There is another task I must undertake first. I must try and educate myself---you are not the man to help me in that. I must do that for myself. And that is why I am going to leave you now.

ซึ่งทั้งหมดนี้ก็คือตัวอย่างส่วนหนึ่งในการใช้คำคมซึ่งเป็นเสมือนการตีฝีปากและเชือดเฉือนทางภาษา โดยการเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งผู้ประพันธ์ที่ได้นำมาใช้ไว้ในบทละครเรื่องนี้โดยผ่านบทสนทนาของตัวละครต่างๆของเรื่อง

4.4 ผู้ประพันธ์ใช้อุปลักษณโวหาร ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งให้เป็นอีกสิ่งหนึ่ง จากตัวอย่างดังนี้

ชื่อเรื่อง *A Doll's House* ซึ่งเป็นเสมือนการเปรียบเทียบสตรีที่อยู่ในยุคสมัยนั้นที่ไม่ค่อยจะบทบาททางสังคม หรือถูกจำกัดสิทธิทางการเมือง ซึ่งการมีชีวิตอยู่เช่นนั้นผู้ประพันธ์จึงมองและนำมาเปรียบเทียบว่าการอยู่อย่างไร้สิทธิ ไม่สามารถทำหรือคิดตัดสินใจอะไรด้วยตัวเองได้เลยนั้นก็เปรียบเสมือนกับเป็นเพียงแค่ตุ๊กตาประจำบ้านที่ไม่สิทธิคิด หรือสิทธิใดๆเลยก็ตาม ซึ่งก็ไม่ต่างอะไรเลยกับสตรีในยุคสมัยนั้น ผู้ประพันธ์จึงได้เลือกเปรียบเทียบสตรีในยุคนี้ว่าเป็นเหมือนตุ๊กตา

และสำหรับภาษาที่เป็นอุปลักษณณ์นั้นก็ยังมีปรากฏในบทสนทนาดังต่อไปนี้

Nora . It is perfectly true, Torvald. When I was at home with papa, he told me his opinion about everything, and so I had the same opinions: and if I differed from him I concealed the fact, because he would not have liked it. He called me his doll-child, and he played with me just as I used to play with my dolls and when I came to live with you----

จากบทสนทนาด้านบนแสดงให้เห็นว่านอร์ราารู้สึกว่าการถูกเลี้ยงดูโดยพ่อของเธอนั้นเสมือนว่าพ่อของเธอกำลังเล่นกับเธอซึ่งมีลักษณะเหมือนตุ๊กตา เป็นต้น

4.5 ผู้ประพันธ์ได้เลือกใช้สัญลักษณ์ ในบทสนทนาของตัวละครต่างๆ ดังที่ปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้ (จากหน้า 78 : บทสนทนาของ นอร์ล่า และ เฮลเมอร์)

Nora . The letter----No! Torvald, no!

Helmer . Two cards----of Rank's.

Helmer . Doctor Rank. They were on the top. He must have put them in when he went out.

Nora . Is there anything written on them ?

Helmer . There is black cross over the name. Look there----what an uncomfortable idea! It looks as if he were announcing his own death.

ซึ่งจากบทสนทนาได้กล่าวถึงจดหมายของแรงค์ซึ่งเค้าได้เขียนไม่กางเขนคำทับชื่อเค้าซึ่งเปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของการลาไปตาย เป็นต้น

(จากหน้า 79 : บทสนทนาของ นอร์ล่า และ เฮลเมอร์)

Nora (hanging on his neck) . Good-night, Torvald---Good-night!

Helmer (kissing her on the forehead) . Good-night, my little singing bird. Sleep sound, Nora. Now I will read my letter through.

[He takes his letters and goes into his room, shutting the door after him .]

Nora (gropes distractedly about, seizes Helmer's domino throws in round her, while she says in quick, hoarse, spasmodic whispers) . Never to see him again. Never! Never! (Puts her shawl over her head.) Never to see my children again either----never again. Never! Never!----Ah! the icy, black water---the unfathomable depths---If only it were over ! He has got it now---now he is reading it. Good- bye, Torvald and my children !

ซึ่งจากบทสนทนานี้ นอร์ล่า ได้เปรียบเทียบกับน้ำสีดำที่เย็นยะเยือกนั้นเปรียบเสมือนความทุกข์และความเลวร้ายต่างๆ

บทกำหนดภาพบนเวที

บทกำหนดภาพบนเวทีทำหน้าที่หลากหลายนับตั้งแต่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางภูมิศาสตร์ ฤดูกาล ระยะเวลา ภูมิอากาศ ลักษณะฉากและเวที เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อารมณ์ ความรู้สึก เครื่องประกอบการแสดง การกำหนดคิว แสง เสียง ไปจนถึงอากัปกริยาการเคลื่อนไหว และทิศทางการเคลื่อนไหวของตัวละคร การบรรยายบทกำหนดภาพบนเวทีมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สร้างนำไปสร้างเป็นภาพเชิงประจักษ์บนเวทีได้ หรือผู้อ่านจินตนาการเห็นภาพบนเวทีได้ ผู้เขียนจึงต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านั้นต้องปรากฏบนเวทีได้ และแสดงให้ผู้ชมได้เห็นเป็นสำคัญ ต้องคำนึงอยู่เสมอว่าเมื่อผู้ชมละคร ผู้ชมมิได้กำลังอ่านบทกำหนดภาพบนเวที ผู้ชมสามารถเห็นได้และได้ยินได้

ซึ่งบทกำหนดภาพบนเวทีสำหรับเรื่องนี้ผู้ประพันธ์ได้ใส่ไว้ในบทประพันธ์ในเรื่องของ ภาพที่ปรากฏบนเวทีทั้งจากในเรื่องของสภาพความเป็นอยู่ สภาพทางภูมิอากาศ ฤดูที่เกิดขึ้นในเรื่อง เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของนักแสดง รวมไปถึงทำนองน้ำเสียงในการพูดจาของตัวละคร อารมณ์ที่ปรากฏ ช่วงเวลาในการเว้นวรรค หรือแม้กระทั่งความรู้สึกภายในของตัวละคร รวมไปถึงการเคลื่อนไหวบนเวทีของตัวละคร อากัปกริยาที่แสดงออกมาแทบจะทุกท่วงท่าของที่ผู้ประพันธ์ได้วางไว้ในบทกำหนดภาพบนเวทีไว้อย่างชัดเจน แม้ว่าผู้ชมไม่ได้ชมละคร

เวทีเรื่องนี้ แต่เพียงได้อ่านก็สามารถจินตนาการภาพตามบทกำหนดภาพบนเวทีได้อย่างชัดเจนและได้อรรถรสในการอ่านละครเรื่องนี้ ตัวอย่างบทกำหนดภาพบนเวทีต่างๆ

Scene.— A room furnished comfortably and tastefully, but not extravagantly. At the back, a door to the right leads to the entrance hall, another to the left leads to Helmer's study. Between the doors stands a piano. In the middle of the left hand wall is a door, and beyond it a window. Near the window are a round table, armchairs and a small sofa. In the right-hand wall, at the farther end, another door; and on the same side, nearer the footlights, a stove, two easy chairs and a rocking-chair; between the stove and the door, a small table. Engravings on the wall; a cabinet with china and other small objects; a small book-case with well-bound books. The floors are carpeted, and a fire burns in the stove. It is winter.

(จากหน้า 9 : บทสนทนาระหว่าง ลินด์ กับ นอร์ว้า)

Mrs. Linde (in a dejected and timid voice) . How do you do, Nora?

Nora (doubtfully) . How do you do -----

Mrs. Linde. You don't recognise me, I suppose.

Nora . No, I don't know----yes, to be sure, I seem to---- (Suddenly) Yes! Christine! Is it really you ?

Mrs. Linde . Yes, it is I .

Nora . Christine ! To think of my not recognising you! And yet how could I --- (In gentle voice.)

How you have altered. Christine!

(จากหน้า 9 : บทสนทนาระหว่าง ลินด์ กับ นอร์ว้า)

Mrs. Linde . Nora, Nora, haven't you learnt sense yet? In our schooldays you were a great spendthrift.

Nora (laughing) . Yes, that is what Torvald says now (Wag her finger at her.) But “ Nora, Nora “ is it not so silly as you think. We have not been in position for me to waste money. We have both had to work.

Mrs. Linde . You too ?

(จากหน้า 79 : บทสนทนาของ นอร์ว้า และ เฮลเมอร์)

Nora (hanging on his neck) . Good-night, Torvald---Good-night!

Helmer (kissing her on the forehead) . Good-night, my little singing bird. Sleep sound, Nora. Now I will read my letter through.

[He takes his letters and goes into his room, shutting the door after him .]

Nora (gropes distractedly about, seizes Helmer's domino throws in round her, while she says in quick, hoarse, spasmodic whispers) . Never to see him again. Never! Never! (Puts her shawl over her

head.) Never to see my children again either----never again. Never! Never!----Ah! the icy, black water---the unfathomable depths---If only it were over ! He has got it now----now he is reading it. Good- bye, Torvald and my children.

วิธีการนำเสนอของผู้ประพันธ์

1. ผู้ประพันธ์ได้เลือกนำเสนอสาระของเรื่องผ่านการดำเนินเรื่องราว และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องของตัวละครภายใต้สภาพแวดล้อมที่ผู้ประพันธ์ได้วางไว้ให้ โดยเรื่องราวและสาระสำคัญของเรื่องจะถูกถ่ายทอดสู่ผู้ชมโดยตัวละคร คือ การกระทำ พฤติกรรม และการพูด วิธีคิด การตัดสินใจ และบทสรุปในการตัดสินใจ ของตัวละคร ส่วนหน้าที่การตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกหรือผิดนั้นขึ้นอยู่กับผู้รับสารจะมองผ่านมุมมองใด และตัดสินใจดังกล่าวออกมาเอง

2. ผู้ประพันธ์ได้เลือกนำเสนอเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคม ชีวิตความเป็นอยู่ที่เกิดขึ้นจริงในสมัยนั้น และเลือกที่จะนำเสนอในแง่มุมที่ต่อต้านจารีต และกฎทางสังคมในสมัยนั้นในแง่ของสิทธิที่มนุษย์พึงมีเท่าเทียมกันทั้งสองเพศ และตีแผ่ว่าสังคมสมัยนั้นถูกครอบอำนาจโดยเพศชายและมีผู้ชายเป็นหลัก ผู้หญิงแทบจะไม่มีบทบาทใดๆเลยในสังคมถูกกดเอาไว้ภายใต้กฎหมายที่ร่างขึ้นโดยเพศชาย ซึ่งผู้ประพันธ์ได้สร้างตัวละครตัวเอกเป็นผู้หญิง คือ นอร์รา ซึ่งเป็นหญิงที่เกิดในยุคนั้นแต่กลับต้องเผชิญปัญหาขณะที่เพศแห่งผู้นำป่วยจนเธอเองตัดสินใจแก้ไขปัญหาย่อยๆ ท้ายสุดกลับมาว่ามันเป็นสิ่งผิด และสะท้อนให้เห็นว่าการที่ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทที่ช่วยเหลือเพศชายท้ายที่สุดแล้วเป็นสิ่งผิดด้วยหรือ

โดยลักษณะที่ผู้ประพันธ์มองสังคมและมองบทบาทของผู้หญิงในสังคมยุคสมัยนั้นที่ไม่บทบาทสำคัญใดๆเลยทางสังคมเป็นแค่ตุ๊กตา ดังที่ได้นำเสนอชัดเจนในชื่อเรื่อง A Doll's House

3. ผู้ประพันธ์ได้เสนอแนวความคิดดังกล่าวผ่านตัวละครหลัก ซึ่งเลือกเป็นตัวแทนของทั้งสองเพศและสองความคิด คือ เฮลเมอร์ซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนของเพศชายซึ่งเป็นคนที่เดินตามกรอบทางสังคมโดยแท้จริง และไม่คิดเปลี่ยนแปลงใดๆ ส่วนนอร์ราเป็นตัวแทนของเพศหญิงที่ถูกจำกัดสิทธิและไม่พอใจกับการถูกจำกัดสิทธิดังกล่าวต้องเก็บกดกับการที่ช่วยชีวิตสามีแต่กลับต้องคอยหลบซ่อนความจริงซึ่งถือเป็นสิ่งที่เธอภูมิใจไว้เพราะมันเป็นเรื่องผิดกับกฎระเบียบสังคมในสมัยนั้น จนท้ายที่สุดความจริงเปิดเผยตัวแทนของทั้งฝ่ายต่างนำเสนอแง่มุมทางความคิดในแบบของตนออกมาซึ่งเป็นการถกเถียงระหว่างสองเพศคือเพศชายที่ยังต้องการกุมอำนาจ และเพศหญิงที่ต้องการผู้เพื่อความถูกต้อง ซึ่งท้ายที่สุดเมื่อเรื่องราวดำเนินมาจนสุดทั้งสองฝ่ายเลือกข้อสรุปของตน คนที่ตัดสินใจจะเชื่อหรือเห็นด้วยกับฝ่ายใดนั้น ผู้ชมมีหน้าที่ไตร่ตรองและตัดสินใจเอง

4. ผู้ประพันธ์ได้เลือกนำเสนอเรื่องราวโดยใช้สัญลักษณ์เพื่อการที่จะเข้าใจได้ง่ายขึ้น และผู้ชมจะได้เห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น ดังที่ได้ปรากฏอยู่ในบทสนทนาของตัวละครในบทละครเรื่องนี้ เช่น บทบาทของตุ๊กตากับบทบาทของสตรีในสมัยนั้น

5.ผู้ประพันธ์เลือกใช้เสียงเพลงประกอบบ้างเพื่อให้เห็นถึงอารมณ์ของเรื่องราว หรือตัวละครที่กำลังรู้สึกอะไรแฝงความตั้งใจหรือความมุ่งหมายอันใดในขณะนั้น ซึ่งเป็นเสมือนเครื่องช่วยสร้างบรรยากาศของเรื่อง เช่น การปรบมือ การฮัมเพลงของนอร์รา เสียงเปียโน เป็นต้น อาทิเช่น

(จากหน้า 9 : บทสนทนาระหว่าง ลินด์ กับ นอร์รา)

Mrs. Linde . Nora, Nora, haven't you learnt sense yet? In our schooldays you were a great spendthrift.

Nora (laughing) . Yes, that is what Torvald says now (Wag her finger at her.) But “Nora, Nora “ is it not so silly as you think. We have not been in position for me to waste money. We have both had to work.

Mrs. Linde . You too ?

5.ภาพที่ปรากฏบนเวที (Spectacle) สำหรับภาพที่ปรากฏขึ้นจากบทละครเรื่องนี้ให้ลักษณะภาพที่เกิดโดยคำบรรยายต่างๆถึงสถานะในบรรยากาศ สถานที่ เวลา ลักษณะทางอารมณ์ ฐานะ รวมไปถึงการเคลื่อนไหวของตัวละคร ไว้ในบทกำหนดฉาก จึงง่ายต่อการจินตนาการภาพที่จะเกิดขึ้นบนเวทีกับเรื่องราวเรื่องราวนี้นี้

ซึ่งภาพที่ปรากฏนั้นเป็นภาพลักษณะสมจริงสอดคล้องกับบทละครเพราะเป็นบทละครในลักษณะสมจริง มิได้มีการแต่งแต้มจินตนาการที่หลุดออกไป ดังนั้นภาพที่ปรากฏขึ้นนั้นคือภาพที่เกิดขึ้นจริงในละครและเป็นภาพที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน เว้นแต่เหตุการณ์แปลกๆที่จะเกิดขึ้นในละคร ซึ่งอาจไม่เป็นปกติในชีวิตประจำวัน แต่ก็ยังอยู่บนพื้นฐานความจริง สังคมแวดล้อมจริง ตัวอย่างเช่น

The same scene.---- The Christmas Tree is in the corner by piano, stripped of its ornaments and with burnt-down candle-ends on its dishevelled branches. Nora's cloak and hat are lying on the sofa. She is alone in the room , walking about uneasily. She stops by sofa and takes up her cloak.

6.เสียง (Song) เสียงที่ปรากฏขึ้นในละครนั้นล้วนมีความสำคัญและมีหลากหลายหน้าที่ เช่น บ่งบอกอารมณ์บรรยากาศในฉากนั้นๆ เป็นต้น เสียงที่เกิดขึ้นในที่นี้ไม่จำเป็นว่าเป็นแต่เสียงเพลง แต่หมายถึงเสียงทุกเสียงที่เกิดขึ้นในการดำเนินเรื่อง เช่น เสียงปรบมือ เสียงกระโศก เสียงคิดนัว หรือแม้กระทั่ง เสียงเจิบ และยังรวมไปถึงการเว้นจังหวะในการสนทนาได้ตอบ การหยุด จังหวะหรือลักษณะการพูดของเสียง ซึ่งจะบอกว่าอารมณ์นั้นเป็นอย่างไร บรรยากาศอย่างไร ตัวละครรู้สึกอย่างไร เป็นต้น ดังจากที่เสียงที่เกิดขึ้นในละครเรื่องนี้ มีหลากหลายแบบจากที่กล่าวมา ดังที่ปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

เสียงร้องเพลงซึ่งเกิดจากตัวละครในเรื่อง

Nora . There is a shilling. No, keep the change. (The Porter thanks her, and goes out. Nora shuts the door. She is laughing to herself, as she takes off her hat and coat. She takes a packet of macaroons from her pocket and eats one or two; then goes cautiously to her husband's door and listens.)

[Still humming she goes to the table on the right.]

เสียงที่เกิดจากการอาทักกับกิริยาของตัวละคร

Mrs. Linde . Nora, Nora, haven't you learnt sense yet? In our schooldays you were a great spendthrift.

Nora (laughing) . Yes, that is what Torvald says now (Wag her finger at her.) But “Nora, Nora “ is it not so silly as you think. We have not been in position for me to waste money. We have both had to work.

Mrs. Linde . You too ?

เสียงที่เกิดจากความเจ็บ หรือการหยุด คือให้ความรู้สึกของตัวละครจากจังหวะความเจ็บ หรือ จังหวะการพูด

Mrs. Linde . Do you mean never to tell him about it ?

Nora . (meditatively, and with a half smile) Yes ----someday, perhaps, after many years, when I am no longer as nice looking as I am now. Don't laugh at me! I mean, of course, when Torvald is no longer as devoted to me as he is now; when my dancing and dressing –up and reciting have palled on him ; then it may be a good thing to have something in reserve----- (Breaking off .) What nonsense! That time will never come. Now, what do you think of my great secret, Christine? Do you still think I am of no use? I can tell you, too, that this affair has caused me a lot of worry. It has been by no means easy for me to meet my engagements punctually. I may tell you that there is something that is called, in business, quarterly interest, and another thing called payment in instalments, and it is always so dreadfully difficult to manage them. I have had to save a little here and there, where I could, you understand. I have not been able to put aside much from my housekeeping money, for Torvald must have a good table. I couldn't let my children be shabbily dressed; I have felt obliged to use up all he gave me for them, the sweet little darlings!

เสียงในลักษณะของลักษณะน้ำเสียงในการพูด ในความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไป

Nora . Christine ! To think of my not recognising you! And yet how could I ---- (In a gentle voice.) How you have altered. Christine !

Mrs.Linde . Yes, I have indeed. In nine, ten long years-----

ซึ่งทั้งหมดนี้คือตัวอย่างของลักษณะของเสียงต่างๆที่ปรากฏอยู่ในบทละครเรื่องนี้ ซึ่งเป็นส่วนช่วยให้บทละครเรื่องนี้สมบูรณ์ขึ้น

การวิเคราะห์ส่วนประกอบสำคัญของบทภาพยนตร์เรื่อง อำแดงเหมือนกับนายริด

โดย ธม ชาติรี จันนิภา

การวิเคราะห์ส่วนประกอบสำคัญของบทภาพยนตร์ดัดแปลง 4 ส่วน

1. โครงเรื่อง (Plot) โครงเรื่องของบทภาพยนตร์เรื่อง อำแดงเหมือนกับนายริด ผู้ดัดแปลงบทภาพยนตร์เรื่องนี้ได้นำเอาเรื่องราวจากบันทึกคดีอำแดงเหมือนซึ่งมีอยู่จริงมาดัดแปลงและแต่งเรื่องเพิ่มเพื่อความสนุกสนานน่าติดตาม

โครงเรื่องของบทภาพยนตร์เรื่องอำแดงเหมือนกับนายริด ผู้ประพันธ์ได้ลำดับเรื่องหรือเหตุการณ์ในเรื่องที่เกิดขึ้นได้อย่างมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันอย่างแนบแน่น มีการจัดวางระบบความคิดการกระทำของตัวละครอย่างระมัดระวังเพื่อจะได้สื่อสารความคิดของเรื่องออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ

การลำดับโครงสร้างเหตุการณ์ และการกระทำที่เกิดขึ้นในเรื่องมีลักษณะเป็นแบบการพัฒนาเหตุการณ์ขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วนด้วยกันคือ

ส่วนที่ 1 การปูพื้นและเผยแพร่รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราวของตัวละคร (Exposition)

ส่วนที่ 2 คือเมื่อเหตุการณ์นำเสนอข้อขัดแย้ง (Conflict) และทวีความรุนแรงขึ้นจนเป็นช่วงวิกฤต (Crisis) จนถึงจุดสูงสุดทางอารมณ์ (Climax)

ส่วนที่ 3 คือการคลี่คลายเรื่องราว (Resolution)

และสำหรับบทภาพยนตร์เรื่อง อำแดงเหมือนกับนายริด นั้นผู้ประพันธ์ได้ทำการวางระบบเรื่องราวความคิด การกระทำในบทละครไว้อย่างน่าสนใจ คือมีการวางพื้นเพื่อบอกเรื่องราวและพัฒนาขึ้นสู่เหตุการณ์ที่เริ่มจะตึงเครียดซึ่งอาจมีไฮโซอยู่ในแบบรูปธรรมเท่านั้น หรือ มีปัญหาจุดผกผันต่างๆของตัวละคร จนมีความขัดแย้งเกิดขึ้นและเริ่มทวีความรุนแรงเป็นจุดวิกฤต จากนั้นก็นำเรื่องราวสู่การคลี่คลายได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นเสมือนกราฟที่เริ่มจากศูนย์แล้วค่อยๆพุ่งขึ้นจนสูงสุดและลดระดับลงมา จึงมีความน่าสนใจในการติดตามเรื่องราว ต่างจากเรื่องราวที่มีการดำเนินเรื่องในลักษณะแนวราบคือไม่มีเหตุการณ์ใดๆในเรื่องที่ทำให้คนดูรู้สึกมีอารมณ์ที่จะอยากรู้เรื่องราวที่จะดำเนินต่อไป และจุดจบจะเป็นเช่นไร และถ้าหากบทละครขาดการพัฒนาของเรื่องราวเป็นเช่นกราฟเส้นตรง บทละครเรื่องนั้นคงจะประสบความสำเร็จไม่ได้

โครงเรื่อง.....เรื่อง อำแดงเหมือนกับนายริด

มีการเปิดเรื่องด้วยบรรยากาศในเวลาเที่ยงวันแดดจัดและทันใดนั้นเมฆดำก็เลื่อนมาปกคลุมและฝนเริ่มตกลงมา บรรยากาศก็เริ่มอึมครึมมีเมฆฝนฟ้าผ่าอย่างร้ายแรง ซึ่งเหมือนพายเรอออกมาท่ามกลางฝนจนกระทั่งเรือของเหมือนจม และบังเอิญพระวิดที่หลบฝนอยู่ที่ศาลาดั้งแถวๆนั้น ได้เห็นเหตุการณ์ แต่ด้วยตนเองอยู่ในสมณเพศจึงตัดสินใจลังเลว่าจะช่วยหรือไม่ แต่ท้ายที่สุดพระวิดจึงตัดสินใจลงไปช่วยเหมือน ซึ่งในขณะที่การช่วยเหลือดำเนินออกด้านบนของเหมือนได้หลุดออกและพระวิดได้เห็นนอกเปลือยของเหมือน นางเหมือนจึงจำเหตุการณ์นั้นได้

เป็นอย่างดี และเริ่มตกหลุมรักพระเห็นตั้งแต่แรกเห็น ส่วนพระริคเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวพระริคจึงกลับวัด และไปสารภาพผิดต่อหลวงพ่อบุญ และด้วยพ่อบุญได้ให้การตัดสินใจว่าเจตนาที่พระริคทำไปนั้นเป็นเพราะ ต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์เท่านั้น และหลังจากนั้นมาเหมือนเองก็เฝ้าคิดถึงแต่พระริค และก็ตื่นเช้าลงมาไปบิณฑบาตพระริคทุกเช้า พระริคเองก็ไม่สามารถลืมภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับนางเหมือนได้เช่นกัน ต่อมาวันหนึ่งขณะที่อำแดงเหมือนทำงานอยู่ในสวนก็มีเด็กมาวิ่งเล่นและพูดถึงเรื่องเรียน และทันใดนั้นเองอำแดงเหมือนก็คิดอยากเรียนหนังสือขึ้นมาบ้าง เพราะก็เป็นลูกหลานหนึ่งที่จะได้พบพระริค เหมือนจึงตัดสินใจไปอ้อนย่าเพื่อให้พาตนไปเรียนหนังสือ แต่ย่าบอกว่าไม่มีผู้หญิงที่ไหนเค้าเรียนกัน แต่ถ้าอยากเรียนต้องไปขอกับหลวงปู่เอง เช้าวันรุ่งขึ้นเหมือนจึงทำกับข้าวไปถวายหลวงปู่ เพื่อจะเป็นใบเบิกทางในการขอศึกษาเล่าเรียนด้วย แต่หลวงปู่รู้ทันและไม้อนุญาต จากนั้นนางเหมือนได้มานั่งเฝ้าหลวงปู่ที่ศาลาการเปรียญที่ใช้สอนหนังสือ ทุกๆวัน แต่หลวงปู่ก็ไม่ยอมอนุญาตให้เหมือนเข้ามาเรียนด้วยจนวันหนึ่งเกิดฝนตกหนักเหมือนเองก็ไม่ยอมที่จะหลบฝนกลับนั่งตากฝนเฝ้าหลวงปู่ต่อไป จนในที่สุดหลวงปู่ก็ใจอ่อนเรียนเหมือนเข้ามาข้างใน และให้ข้อเสนอให้เหมือนหาเพื่อนมาเรียนด้วยเพื่อจะได้ไม่น่าเกลียด และมอบหมายให้พระริคเป็นผู้สอน เหมือนดีใจกลับบ้านและขอให้ยายมาเรียนเป็นเพื่อน ซึ่งถึงแม้ยายจะไม่อยากไปเท่าไร แต่ด้วยความรักที่มีในตัวหลานและทนต่อเสียงลบเร้าไม่ไหวจึงตัดสินใจไม่เรียนกับเหมือน ซึ่งขณะเรียนเหมือนก็เอาแต่จ้องพระริคด้วยความรัก ในขณะนั้นชาวบ้านก็เริ่มนิทาในความแปลกแยกของหญิงคู่นี้ จนนางนุ่นผู้เป็นแม่เริ่มไม่สบายใจ จนกระทั่งเหตุการณ์ดำเนินมาถึงพิธีฉลองกฐินที่วัด ซึ่งอำแดงเหมือนทำการละเล่นร้องเพลงยั่ว เสมือนจะเรียกร้องความสนใจจากพระริค แต่ในขณะที่เดียวกันสายตาของนายภู ผู้เป็นเจ้าของโรงหล่อพระ ก็ได้จดจ้องใจเหมือน และดำเนินการดูขอมเหมือนในเวลาต่อมา ซึ่งนางเหมือนไม่ยอมและขำขันเองก็ไม่ยอม และโมโหจนเป็นลม ทุกคนรวมทั้งพ่อของเหมือนเองก็ต้องยอมยกการสนใจเกี่ยวกับตัวเหมือนให้ย่า ซึ่งย่าก็คอยปกป้องเหมือนมาตลอด จนกระทั่งวันหนึ่งย่าจันได้ป่วยลง และนายภูได้นำหมอมารักษา ส่วนเกตุพ้อเหมือนพอดตกกลางคืนก็ไม่เล่นถนัดไป หมอตัวดีเห็นสินและเมากลับบ้านมาอาละวาดกับเมีย ซึ่งย่าจันก็ได้ปรามเอาไว้ และต่อมานุ่นเองก็มาเกลี้ยกล่อมให้เหมือนลงเอยกับนายภู เหมือนเองร้อนใจอย่างหนัก จึงตัดสินใจไปคิรอกพระริคและระบายความในใจที่ตนเองมีต่อพระริคให้พระริคฟัง พระริคเองก็หัวเราะหัวเราะกัน ต่อมาเมื่อย่าจันสิ้นลม เกตุจึงได้ตัดสินใจยกเหมือนให้แก่นายภู เหมือนได้คืนบรรณจนสุดความสามารถ แต่ท้ายสุดแล้วก็ไม่สามารถต้านทานได้ แต่อย่างไรเหมือนเองก็ยังไมยอมเป็นเมียนายภู และลงมานอนที่เรือนข้างนอก จนในที่สุดเหมือนตัดสินใจหนีขณะที่บ้านนายภูเกิดเหตุการณ์ไฟไหม้ เหมือนหนีมาพักที่บ้านของพระริค ในช่วงเวลานั้นพระริคเองก็ได้สืกออกจากผ้าเหลือง และกลับมาบ้านทั้งคู่มิมีความสุขกันและคิดกลับไปขอขมาพ่อแม่เหมือน ซึ่งเกตุกลับนุ่นได้ไปบอกนายภู นายภูจึงคิดอุบายที่จะจัดการกับเหมือนและนายริค โดยบอกว่าให้ไปเจอกันที่บ้านกำนัน และพอถึงวันนั้น นายภูได้ทำเรื่องฟ้องร้องยื่นคำร้องต่อศาลนนทบุรีว่านายริคลักลอบเป็นชู้กับเมียจน เรื่องราวจึงกลายกลายเป็นการต่อสู้กันในศาล ท้ายสุดแล้วนางเหมือนแพ้ถูกจำคุก และไม่ว่าจะมีข้อเสนอใดๆจากนายภูเหมือนก็ไม่ยอมรับ นายริคเองก็มาเฝ้าขอร้องนอกคุกทุกวันเพราะมีคำสั่งห้ามเข้าไปเยี่ยมภายใน จนในที่สุดเหมือนไม่ยอมเหมือนจึงถูกจับไปโยนใส่ในบ่อที่ขุดใหม่และฝนก็ตก เท้ากับเป็นการฆ่าเหมือนทั้งเป็น แต่นายริคได้ลักลอบเข้ามาช่วยออกไปได้ ทั้งคู่จึงหนีไปขึ้นภูากับในหลวง โดยไปตระเวนร้องทุกข์ และเมื่อคดีถูกหยิบขึ้นมาตัดสินใหม่ ท้ายที่สุดจึงชนะคดี และเหมือนได้กลับไปหาพระริคและสมรสกัน

องค์ประกอบของโครงเรื่องมีลักษณะดังต่อไปนี้ (พรรณศักดิ์ สุชี : 2541)

1.1 การปูพื้นรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราวและตัวละคร (Exposition) สิ่งปรากฏอยู่ในการปูพื้นเรื่องของบทภาพยนตร์เรื่อง อำแดงเหมือนกับนายริด เริ่มจากการให้รายละเอียดว่าเรื่องราวนี้เกิดขึ้นอยู่ในยุคสมัยใด มีความเป็นอยู่อย่างไร แสดงให้เห็นถึงภูมิประเทศที่เกิดเรื่องราว รวมไปถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ วัฏโคจรภาพ และ บทพูด

บทละครจำเป็นที่จะต้องปูพื้นให้ผู้ชมเข้าใจถึงภูมิหลังของเหตุการณ์หรือตัวละคร ทำให้ผู้ชมได้ทราบถึงที่เคยเกิดขึ้น สิ่งที่กำลังเกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่ความสนใจติดตามสิ่งที่จะเกิดขึ้นในละคร นอกจากนี้การปูพื้นเรื่องยังเป็นการให้โอกาสผู้ชมได้เรียนรู้ถึง “ข้อเท็จจริง” บางประการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวและตัวละคร

การปูพื้นเรื่องราวของเรื่องอำแดงเหมือนกับนายริด เริ่มจากไตเติลที่เสนอภาพของท้องฟ้าที่ปลอดโปร่ง มาเป็นมิดครีမ် เหมือนเป็นการบอกว่าเรื่องราวต่อไปนี้จะเกิดความยุ่งเหยิงพิศปกติ และต่อด้วยฉากที่เป็นต้นเหตุของเรื่องราวทั้งหมด จากตัวอย่างบทภาพยนตร์ใน

ฉากไตเติล และฉากที่ 1

ไตเติล

เผด็อิน

ตัวหนังสือสีขาวบนพื้นดำ ภาษาไทยอยู่ทางซีกขวามือ ภาษาอังกฤษอยู่ทางซีกซ้ายมือ มีข้อความตรงกันดังนี้

ก่อน พ.ศ. 2408

สตรีไทยถูกประเมินค่าต่ำมากในสังคม

บิดามารดาหรือสามี

มีสิทธิตามกฎหมาย

ที่จะยกหรือขายบุตร,ภรรยา

ของตนให้แก่ผู้อื่นได้

โดยมิพักต้องถามความสมัครใจ

ดูขบถว้าวขบถว้าย

จนมีคำกล่าวถึงสิทธิในความเป็นคนของสตรีไทยว่า

“ผู้หญิงเป็นควาย ผู้ชายเป็นคน”

ดิสโซลว์ (Dissolve)

ดวงอาทิตย์ที่จัดจ้า เห็นกลุ่มเมฆสีดําลอยเข้ามาบดบัง กลุ่มแล้วกลุ่มเล่า เมฆเคลื่อนตัวเร็ว ในไม่ช้าเมฆบังพระอาทิตย์หมด เทียงวันแต่ๆแต่มีดํวป่านพลบค่ำ ซ้อนแคล่ขันซื้อคารานาชายหญิง 2 คนก่อน(ทีละชื่อ)แล้วจึงซ้อนชื่อเรื่อง “อำแดงเหมือนกับนายริด” ตามด้วยข้อความบรรทัดล่าง “ทำจากเรื่องจริงที่ปรากฏหลักฐานอยู่ในประกาศพระราชบัญญัติลักษณะลักพา พ.ศ. 2408 (รัชกาลที่ 4) แล้วตามด้วยแคล่ขันอื่นๆจนหมดจึงทิลท์กล้องลงต่ำ เห็นสภาพภูมิประเทศมืดครึ้มต่อเนื่องจากเบื้องบนลมพัดแรง ยอดไม้ไผ่น้อยแกว่งไกวปานจะหักโค่น สายฟ้าแลบลั่นครืนๆน่ากลัว

ซ้อนข้อความ

เดือน 7 ขึ้น 13 ค่ำ ปีระกา

(22 พฤษภาคม 2404)

สภาพดินฟ้าอากาศต่อเนื่อง ท่ามกลางเส้นทางเดินเท้าในป่า ริมแม่น้ำอ้อมน้อย ภูเขาหนุ่มรูปหนึ่ง-ชื่อริด เดินฝ่าลม มาด้วยอิริยาบถสำรวม เดียวดาย ผ่านหนอง-บึง

ทั้งภาพที่หนอง-บึง เห็นเม็ดฝนเริ่มโปรยปรายลงมา แล้วหนาเม็ดขึ้นทุกที

ต่อมามีการปูพื้นสภาพของครอบครัวอ้าแคงเหมือนว่ามีสภาพเป็นอย่างไร บทบาทของคนในครอบครัว มีพ่อ แม่ ย่าและอ้าแคงเหมือน โดยที่พ่อเป็นผู้ที่มีอำนาจมากที่สุดในบ้าน เป็นคนคอยสั่งการ คิดถึงแต่เรื่องเงินๆทองๆเป็นหลัก ไม่ค่อยห่วงใยคนในครอบครัว ขนาดลูกจะจนน้ำตายยังไม่ห่วงเท่าเงินที่ถูกนำไปจ่ายค่าเช่าสวน แต่ก็จะมีย่าเป็นผู้มาถ่วงดุลอำนาจไว้ด้วยอาศัยความเป็นแม่ ส่วนตัวแม่ไม่มีปากเสียงอะไรในบ้านทำหน้าที่ปรนนิบัติคนสามี ไม่แสดงความคิดเห็นทำตามสิ่งที่สามีคิดเสมอ แต่ตนกลับต้องเป็นคนคอยทำงานหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งจะเห็นได้จากตัวอย่างใน

ฉากที่ 3

3 ภายใน บนเรือนนายเกต/กลางวัน (ตอนบ่ายของวันเดียวกัน)

อ้าแคงเหมือนนั่งซึมอยู่ที่ระเบียง...กำลังครุ่นคิดถึงเหตุการณ์เรือล่มเมื่อตอนเที่ยง พิกพิพ่วนใจเมื่อนึกถึงว่า หล่อนกอดพระภิกษุ และพระภิกษุนั้น-พระริด ได้แลเห็นหล่อนเปลือยออก...

ย่าเพิ่งกลับจากสวน กระตือกระຈัดฝักและของสวนขึ้นบันไดเรือนมา นายเกตกำลังกินข้าวโดยมีอ้าแคงนุ่นคอยปรนนิบัติอยู่ข้างๆ เห็นร่วมเฟรมภาพกับย่า แค้นภาพที่ย่า

ย่า (กับเหมือน)

ทำไมไม่นอนพักเสียก่อนล่ะลูก

เหมือน

ฉันไม่เป็นอะไรแล้วละย่า

นายเกตสอดขึ้น โดยที่ยังไม่ทันกลืนคำข้าวลงคอ

เกต

ยังคืนะที่เอาเงินค่าเช่าสวนไปให้ท่านขุนเสียก่อน

ย่าวางกระຈัดฝักแล้วนั่งลงข้างๆหลาน

ย่า (กับเกต)

เอ็งก็ห่วงแต่เรื่องเงิน ชีวิตลูกไม่รู้จักห่วงบ้างหรืออย่างไร

เน้นหน้านายเกตชัดเจน เห็นนุ่นร่วมเฟรม

เกต

ทำไมฉันจะไม่ห่วงล่ะแม่ นุ่นเหมือนมันรันทาที่ตายเอง...รู้ๆอยู่ว่าพายุมา ก็น่าจะหลบรออยู่ฝั่งชะโน้น

ก่อน

เหมือน-พูดกับย่ามากกว่าจะตั้งใจตอบได้คำของพ่อ

เหมือน

ตอนนั้นฉันคิดว่า กว่าฝนจะลงคงข้ามแม่น้ำข้ามคลองได้ทัน

เกศ-คนเคียว

เกศ

ถูกละเลยเรื่อยไปทั้งลำ

ย่า-คนเคียว

ย่า

ก็ดีกว่าเสียถูกละเลยไ้เกศ

นุ่น

บุญมันยังมี พายุขนาดนั้นยังอุตสาห์มีคนกล้างไปช่วย (กับเหมือน)...บุญคุณเขาลั่นหัวเอ็งนัก น่าจะถามให้รู้ว่าเขาชื่ออะไร บ้านอยู่ไหน-ก็ไม่ถาม
ทั้งภาพที่อำแดงเหมือน-หล่อนอำพรางความจริงไว้
ลัถ

ในฉากที่ 3 นี้เราได้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของคนในสมัยนั้นและเห็นความว้าวุ่นในจิตใจของอำแดงเหมือนกับเหตุการณ์เรือล่ม ที่คนได้ไปกอดกับพระริคแถมยังพระริคได้เห็นคนเปลือยอกอีก เป็นความว้าวุ่นที่จะถูกพัฒนาไปเป็นความปรารถนาที่จะได้อยู่ใกล้พระริค จะเห็นได้ชัดขึ้นจากตัวอย่างใน

ฉากที่ 9

9 ภายใน ห้องนอนของย่าจัน/กลางคึก

แสงจันทร์สาดส่องเข้ามาทางช่องลม เห็นมุ้งกางอยู่ในห้อง

ในมุ้ง ย่านอนหลับ แต่คนที่นอนข้างๆ ทั้งรายนอนไว้ ส่วนตัวยามนี้ออกจากมุ้ง ไปนั่งเหม่อมองดวงจันทร์ที่ช่องลม ใบหน้าของอำแดงเหมือนอาบแสงจันทร์ กำลังครุ่นคิดถึงพระริค...ป่านะนี่ท่านกำลังหลับสนิทหรือเปล่า...ท่านจะคิดถึงเรา ดังเช่นที่เราคิดถึงท่านอยู่หรือไม่...เหมือนดวงจันทร์

ดวงจันทร์เด่นดวงอยู่กลางฟ้าสดใส

ดิสโซลว์

เช่นเดียวกันเหตุการณ์เรือลมนั้นก็สร้างความว้าวุ่นใจให้กับพระริคเช่นกันเพราะในทางปฏิบัตินั้นพระริคต้องอาบัติที่ไปถูกเนื้อต้องตัวผู้หญิง แต่หลวงปู่บอกกับพระริคว่าต้องดูที่เจตนาซึ่งพระริคมีเจตนาเพียงเพื่อช่วยชีวิตคนเท่านั้นซึ่งในตอนแรกก็ไม่ว่าเป็นผู้ชายหรือหญิงด้วยซ้ำ แต่ก็เลสมันก็ยังไม่ออกไปจากใจมันยังมาก่อวนพระริคอย่างต่อเนื่องทำให้วอกแวกและขาดสติ จะเห็นได้ในตัวอย่าง

ฉากที่ 4 และ 5

4 ภายใน บนศาลาวิคขุณ/กลางวัน (เย็นของวันเดียวกันนั้น)

เป็นศาลาแบบได้ฤกษ์สูง อย่างที่เรียกกันว่าศาลาการเปรียญ ซึ่งปกติใช้ตอนหนังสือพระหลักสูตรปริยัติธรรม แต่ในช่วงว่างการสอนดังกล่าว “หลวงปู่” ใช้มุมหนึ่งของศาลาการสอนหนังสือไทยให้พระเณรที่อ่านหนังสือไม่ออก โดยมีพระริศเป็นครูผู้สอนหนังสือ แบบเรียนที่ใช้สอนคือ “พระไชยสุริยา” ซึ่งเขียนไว้บนสมุดไทย มีอยู่ด้วยกัน 2 เล่ม

เปิดภาพที่สมุดไทย เห็นข้อความที่พระเณรอ่านพร้อมๆกัน

เสียงอ่านของพระ-เณร (อ่านทำนองเสนาะ)

หลวงชีหนีหลวงเถร

ลงโคลนเลนแผ่นผาดโผน

พวกวัดปลัดเข้าบ้าน

ล้านต่อล้านชานเชโค่น

ต่อเนื่อง เห็นพระ 2 รูป เณร 4 องค์ อาศัยสมุดข่อยเล่มเดียวกันอ่าน

พระ-เณร (อ่านต่อ)

ดันไม้ไกวเอนโอนลึงค่างโจน โผนหกหัน

พวกผีที่ปั้นลูก

ติดมูกลูกตาพลัน

ผ่านนักเรียนไปที่หลวงปู่และพระริศ เห็นพระริศตรวจความถูกต้องจากกระดานไม้ตรงหน้า ส่วนหลวงปู่คอยฟัง ทำนองอ่าน มีศิษย์วัดคนหนึ่งคอยพับใบอกให้หลวงปู่

พระ-เณร

จิกจิกกระริกกัน

ปั้นไม้ทันทันเคียดใจ

เน้นพระ-เณร โดยเฉพาะเณร เมื่ออ่านตอนต่อไปนี้ ลงเสียงหนักอย่างสนุกสนาน

พระ-เณร

สององค์ทรงสังวาส

โลกธาตุหวาดหวั่นไหว

เน้นพระริศ-ใจเตลิดคิด

เสียงพระ-เณร

ตื้นนอนอ่อนอกใจ

เดินไม่ได้ให้อาตุร

ภาพแฟลชเบ็ค (1) แวบสั้นๆ อกเปลือยของอ้าแดงเหมือน

ภาพปัจจุบัน

พระริศได้สติ ได้ยินเสียงเณรและพระหัวเราะครื้นเครง คล้ายๆกับว่าหัวเราะตน แต่ความจริงไม่ใช่ มองผู้หัวเราะ...

เณร-พระหัวเราะเพราะนึกสนุกในคำอ่าน

เสียงหลวงปู่

สนุกนักเระ

หลวงปู่มองเขม่นๆ

หลวงปู่

ถึงตรงนี้ที่ไร ทุกคนจำได้แม่นโดยไม่ต้องดูหนังสือกันเลยนะ (เสียงหัวเราะอีก)

เสียงกลองตีบอกเวลาพระลงโบสถ์

หลวงปู่

ทั้งหมดที่อ่านมานี้ คัดลายมือ

5 ภายใน โบสถ์วัดขุน/กลางวัน (เย็นใกล้ค่ำ)

พระทั้งวัดซึ่งมีอยู่ประมาณ 20 รูป ลงโบสถ์ทำวัตรเย็น เสียงสวดบท “พุทธานุสสติ” ช่วงรับคัมภีร์ห่มโบสถ์
เน้นพระวิศนาคอยู่ด้วย แต่แล้วใจกลับวอกแวกคิดถึง...

ภาพแฟลชแบ็ค (2) แวบสั้นๆ ออกเปลือยของอำแดงเหมือน

ภาพปัจจุบัน

พระวิศนาคได้สติ หลงสวดมนต์ในขณะที่พระรูปอื่นๆยังสวดต่อเนื่องกันอยู่

ภาพแฟลชแบ็ค (3) ยาว - ออกเปลือยของอำแดงเหมือน

จากตัวอย่างฉากที่ 4 นั้นเราจะเห็นว่าคนในสมัยก่อนจะศึกษาร่ำเรียนนั้นต้องมาศึกษากันในวัด ด้วยการส่งลูกหลานมาบวชแล้วศึกษาวิชาความรู้ การอ่าน การเขียน ความรู้ทั่วไปรวมไปถึงพระธรรมด้วย เรียกได้ว่าวัดเป็นเสมือนโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยดังเช่นในปัจจุบัน

1.2 เหตุการณ์ (Incident)

เหตุการณ์ในละครจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อตัวละคร ต่อความหมายและความคิดของเรื่อง ผู้ชมจึงจะเห็นคล้อยตามว่าเหตุการณ์นั้นมีความสำคัญควรแก่การสนใจติดตามเรื่องราว อยากรู้จัก อยากค้นหาตัวละครและความหมายของตัวละครต่อไป เหตุการณ์เป็นเรื่องราวการกระทำของตัวละคร ถ้าเหตุการณ์นั้นดำเนินไปอย่างราบรื่นไม่มีอุปสรรค ข้อขัดแย้งให้ตัวละครต้องต่อสู้ฝ่าฟันแต่อย่างใด ความเป็นละครก็คงไม่เกิดขึ้น การกระทำอันมีลักษณะของความเป็นละคร (Dramatic Action) จึงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบส่วนที่จะพูดถึงในลำดับต่อไปคือ ข้อขัดแย้ง (Conflict)

เหตุการณ์ในละครจะเป็นตัวนำไปสู่คำถามสำคัญของเรื่อง ละครแต่ละเรื่องมักจะต้องมีคำถามสำคัญให้เราค้นหา เช่น ชีวิตคืออะไร สิ่งใดคือแก่นสารหรือความหมายที่แท้จริงของชีวิต เหตุการณ์ในละครอาจมีเหตุการณ์เดียวหรือหลายเหตุการณ์ อริสโตเติล แสดงทัศนะในหนังสือ เดอะโพเอติกส์ ถึงเรื่องเอกภาพทางการกระทำ (Unity of Action)

เหตุการณ์ในเรื่องจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อตัวละคร ต่อความหมายและความคิดของเรื่อง ผู้ชมจึงจะเห็นคล้อยตามว่าเหตุการณ์นั้นมีความสำคัญควรแก่การสนใจติดตามเรื่องราว อยากรู้จัก อยากค้นหาตัวละครและความหมายของตัวละครต่อไป

ในเรื่องมีเหตุการณ์ที่สำคัญมากมาย สำหรับเหตุการณ์ที่เป็นจุดเริ่มต้นของเรื่องราวทั้งหมด เป็นที่มาของเรื่องราว ความปรารถนา การเปลี่ยนแปลง ปมปัญหาและจุดขัดแย้งต่างๆภายในเรื่อง นั่นก็คือฉากแรกของเรื่องนั้น

เอง เป็นฉากที่อำแดงเหมือนกับนายริด(ช่วงนั้นเป็นพระริด)พบกันเป็นครั้งแรก แต่เป็นการพบกันแบบไม่ธรรมดา พบกันท่ามกลางพายุฝนที่กระหน่ำลงมา อำแดงเหมือนเรือล่มตนเองตกลงไปในน้ำและจะจมน้ำ ได้พระริดที่หลบฝนอยู่มาช่วยชีวิตเอาไว้ จึงทำให้อำแดงเหมือนนั้นเกิดความรู้สึกประทับใจและบวกรับได้มาเห็นตนเปลือยเปล่า จึงเป็นจุดที่ก่อเกิดความรักของอำแดงเหมือน และพัฒนาความรู้สึกมากขึ้นจนอำแดงเหมือนตั้งมั่นว่าพระริดเป็นชายคนเดียวในดวงใจที่ตนจะแต่งงานเป็นสามีด้วย เหตุการณ์นั้นดูได้ในตัวอย่างฉากที่ 1

ฉากที่ 1

1 ภายนอก ศาลาร้างริมฝั่งแม่น้ำ-กลางวัน

เป็นศาลาที่ปลูกไว้ให้คนเดินทางพัก แต่มีสภาพเก่าจนชำรุดทรุดโทรม ฝาด้านแม่น้ำแทบจะไม่เหลืออยู่เลย หลังจากกระเบื้องถึงแม้ว่าจะยังคงพอมืออยู่บ้างก็คุ้มฝนไม่ได้มากนัก

ฝนตกหนักปานฟ้ารั่ว ฟ้าลั่น ล้วนให้ความรู้สึกน่าสะพึงกลัว

พระริดหลบฝนอยู่ในศาลาหันหน้าออกทางด้านแม่น้ำ

บริเวณโดยรอบ ไม่เห็นสิ่งมีชีวิตอื่นใดอยู่เลย

แม่น้ำพร่ามัวด้วยสายฝนและอากาศ มองไม่เห็นฝั่งตรงข้าม

ฟ้าแลบแปดแปดถึงหนึ่งผดปกติปรากฏขึ้น ไหวๆกลางสายน้ำ

พระริดสะดุดตาจับจ้อง

รู้ได้ว่าสิ่งที่เห็นผดปกตินั้นคือเรือพายลำหนึ่งกำลังได้คลื่นลมและล่ม ในขณะที่หนึ่งต่อมากคนพายซึ่งมีอยู่คนเดียว

พยายามจะเกาะเรือ แต่ลม-คลื่นกระชากเรือออกห่าง คนผู้นั้นจึงหันหน้าว่ายน้ำเข้าฝั่ง..พอว่ายได้ แต่ว่ายไม่แข็ง

ด้านแรงคลื่นลม ไม่ไหว จมแล้วจมอีกมีทีท่าว่าจะจมน้ำตาย

สีหน้าพระริดบ่งบอกถึงความวิตกกังวล เหลียวดูรอบตัวแลไป เห็นแต่ฝนและเมฆไม้ ไม่มีใครอื่นพอที่ขอแรงให้ลงไปช่วยคนในมิน้ำได้เลย...คนในแม่น้ำกำลังอ่อนแรงลงมากแล้ว

พระริดมองแล้วตัดสินใจ

หลังศาลาด้านแม่น้ำ พระริดปรากฏตัว...ไม่มีจิ้วรห่มคลุม นุ่งสางแต่โจงกระเบนสั้น – แบบตกเขมรขึ้น มาดูห่มมัดทะแมง...พระริดกระโจนลงน้ำ

พระริดว่ายน้ำแข็ง ว่ายน้ำคล่องไปยังคนจมน้ำ

คนจมน้ำหมดแรง พระริดคำกว่าตัวไว้ได้ คนจมน้ำพอรู้ว่ามีคนมาช่วย ความกลัวตายทำให้เกาะยึด พระริดว่ายน้ำไม่สะดวก ก็เกาะ-กระชากมือที่เกาะคอตน แต่ยิ่งเกาะ-ยิ่งกระชาก คนผู้เกาะก็ยิ่งเกาะกดแน่นยิ่งขึ้น-ออกแนบออกพระริด พาให้จมน้ำไปด้วยกันทั้งคู่ พระริดจึงต้องซัดด้วยกำปั้น..แน่นิ่งแล้วช้อนคอพาว่ายกลับเข้าฝั่ง

ทั้งหลายแหล่งเกิดขึ้นสับสนอลห่ม่านในความมืดมัวชั่ว...ในความโกลั้วจวนยากจะรู้ว่าอะไรเป็นอะไร

พระริดพาคนจมน้ำถึงฝั่ง เหนื่อยแทบตาย หอบชีโครงบาน วางคนจมน้ำลง จะลากขึ้นให้พ้นน้ำ พลันได้เห็น คนที่ตนช่วยมาและเกาะคอ...ผู้หญิง

ปล่อยมือ...ร่างนั้นร่วงแต่เจ้าตัวได้สติแล้ว...พระริดเห็นซัดๆกระจ่างแก่สาตา ท่อนบนของผู้หญิงเปลือยเปล่า...เป็นหญิงสาว นมเต่งตึง พระริดอุทานด้วยความตกใจ เสียงอุทานทำให้หญิงสาวลืมตา ต่างฝ่ายต่างประสานสายตากัน

1.3 ข้อขัดแย้ง (Conflict)

ความขัดแย้งเป็นเหมือนอุปสรรคที่ตัวละครจะต้องต่อสู้ฝ่าฟันเพื่อให้ได้มาซึ่งความปรารถนาสูงสุด ทำให้เรื่องมีความน่าสนใจ น่าติดตาม

เนื่องจากละครหรือชีวิตจริงล้วนเป็นเรื่องของการเผชิญหน้า (Encounters) การเผชิญหน้านี้เองที่ก่อให้เกิดข้อขัดแย้งขึ้นในตัวละคร ขัดแย้งเป็นเหมือนอุปสรรคที่ตัวละครจะต้องต่อสู้ฝ่าฟันเพื่อให้ได้มาซึ่งความปรารถนาสูงสุด ข้อขัดแย้งจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิด ความเป็นมา ตีความ แคล้วคลาด

ในบทละครเรื่องหนึ่งเราอาจพบข้อขัดแย้งได้มากกว่าหนึ่งประเภท ข้อขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่หาได้ง่าย ทำให้เกิดลักษณะของตัวละครหลัก (Protagonist) และตัวละครที่เป็นปรปักษ์ (Antagonist) ที่เห็นได้ชัด แต่บทละครบางเรื่องถึงที่เป็นปรปักษ์อาจไม่ใช่มนุษย์เสมอไป แต่อาจเป็นสังคมที่แปรเปลี่ยนไป มาตรฐานหรือขนบของสังคมที่ตัดสินตัวละครหลัก ชะตากรรม ธรรมชาติ หรือแม้แต่จิตใจของตนเอง

โดยทั่วไปแล้ว ผู้เขียนบทมักเสนอข้อขัดแย้งมาตั้งแต่ตอนต้นๆ ของบทละคร เพราะสิ่งนี้จะทำให้ละครมีความน่าสนใจชวนติดตาม โดยข้อขัดแย้งนี้จะแฝงหรือมาพร้อมกับเหตุการณ์ (Incident) ในละคร

1. ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ภายในฉากก็มีความขัดแย้งอยู่แล้วคือการที่พระริคอยู่ในสถานะภาพที่เป็นภิกษุห้ามถูกเนื้อต้องตัวผู้หญิง ซึ่งพระริคได้ลงไปช่วยอำแดงเหมือนที่จะจมน้ำ ทำให้พระริคต้องอาบัติ เหตุนี้ทำให้อำแดงเหมือนเกิดความเลื่อมใส และประทับใจในตัวพระริค ทำให้อยากอยู่ใกล้ๆ อยากเห็นหน้า ต่อมาตนจึงคิดอยากที่จะเรียนหนังสือเพื่อที่จะได้อยู่ใกล้ชิดพระริค ในสมัยนั้นการเรียนหนังสือนั้นมิใช่สำหรับผู้ชาย ผู้หญิงในยุคนั้นต้องเอาดีทางด้านการบ้านการเรือนจะถูกห้ามไม่เรียนหนังสือ เชื่อกันว่าเรียนแล้วจะชั่ว ว่านอนสอนยากจะไม่มีใครมาสู่ขอ และแต่งงานด้วย แต่อำแดงเหมือนกับต้องการจะเรียนหนังสือ เป็นการขัดต่อสิ่งที่ตนในสังคมได้ปฏิบัติมา ถือว่าเป็นความขัดแย้งระหว่าง มนุษย์กับสังคม จากตัวอย่างใน ฉากที่ 11

11 ภายนอก สวนผลไม้ของขุน/กลางวัน

เปิดภาพใกล้ที่ปลาเข็มในท้องร่องสวน เห็นมือเด็กชายป่องถือสวิงเคลื่อนเข้าไปซ่อน แต่ก่อนจะถึงตัวปลา มีก้อนดินหรือท่อนไม้จากข้างบน โยนตกลงไป ทำให้ปลาเข็มตกใจ หนีไปก่อน...ป่องหัวเลี้ยวมองคนโยน...เขานั่งอยู่บนท้องร่องสวน เมื่อป่องรู้ว่าคนไล่ปลาเข็มคือเลียบ ก็หลีกหลบขึ้นจากน้ำ

ป่อง

ไอ้เลียบ

ป่องไล่เตะเลียบ เลียบวิ่งหนีลัดเลาะไปตามแนวคันผลไม้

เห็นลักษณะสวนผลไม้สวยงาม เห็นผลไม้เช่น มะม่วง ละมุด มะปราง กลิ้ว ฯลฯ

กระทั่งหนีไปถึงคันมะม่วง เห็นกองมะม่วงที่เก็บใหม่ๆ กองอยู่บนพื้นดิน เลียบหยุดหอบ วนเวียนวิ่งรอบๆ คันมะม่วง

เลียบ

อีกไม่กี่วันข้าก็จะบวชแล้ว เอ็งปล่อยปลาเข็มไปเพื่อการกุศลของข้าไม่ได้หรือไง

ป่อง

ถ้าเป็นการกุศลเพื่อเอ็ง ยิ่งกว่าปลาเข็มข้าก็ให้ได้...แล้วเอ็งละ ก่อนบวชยื่นให้ข้าตะเป็นการกุศลเพื่อข้า 2 ที่ได้หรือเปล่า

ป่องไล่เตะเลียบ เลียบวิ่งวนเวียนหนี ฉิวเฉียดเหยียบกองมะม่วงเสียงเหมือนดังมาจากข้างบน

เสียงเหมือน

เฮ้ยๆ...ระวังหน่อย...

ป้องเงยหน้าดู เห็นเหมือนกำลังเก็บ-สอยมะม่วงใต้ตะกร้าอยู่บนคาบคบ เหนือโถรมกาย

เสียงเลียบ (กับป้อง)

เอ็งบวชพร้อมข้ามยี่สิบไอ้ป้อง จะได้เรียนหนังสือกับหลวงปู่ด้วยกัน

เสียงป้อง

ข้าไม่อยากเรียน

เสียงป้องไล่ตะ เสียงเลียบ-ป้อง หนีไล่กันไปทางอื่น ไกลออกไปทุกที คำพูดของเลียบทำให้เหมือนนึกคิดถึง
โอกาสที่จะอยู่ใกล้พระวัด...เรียนหนังสือ

เสียงเหมือน

ย่า...ฉันอยากเรียนหนังสือ

ภายในสวนเดียวกัน ย่ากำลังกรีดใบตองออกจากกันเพื่อจะข้ามเอาไปขายในตลาด พอได้ฟังคำที่ตกใจอ้าปากค้าง

ย่า

หา...อะไรนะ

เหมือน ซึ่งบัดนี้ลงจากต้นมะม่วงแล้ว กำลังนั่งอยู่ข้างๆย่า

เหมือน

ฉันอยากเรียนหนังสือ....ย่าให้ฉัน ไปเรียนกับหลวงปู่ที่วัดขุนนนะ

ย่า

ตั้งแต่เกิดมา ข้าไม่เคยเห็นผู้หญิงที่ไหนเขาเรียนหนังสือกัน...หนังสือนะ เขาไว้ให้เฉพาะผู้ชายเรียน ลูกผู้
หญิงต้องเอาดีทางบ้านการเรือน แล้วเอ็งเกิดวิปริตอะไรขึ้นมา งู้งานอยากเรียนหนังสือ

เหมือน

ก็...เอ่อ...ฉันอยากอ่านเรื่องสังข์ทองให้ย่าฟังนะ

ย่า

เอ็งอย่ามาหลอกข้า...ถึงใจข้าก็ให้ไปเรียนไม่ได้

เหมือน (ออก)

โธ...ย่า...(จูบแขน-กอดประจบ) ให้ฉันไปเรียนเถอะนะนะย่านะ...นะ

ย่า

ไม่ได้-ไม่ได้

เหมือน

ได้เถอะ-ได้นะย่านะ-นะ-นะ-นะ

ย่า

เอ-นังนี่ บอกไม่ได้-ไม่ได้...

เหมือน

ได้นะ...ย่าใจดี-ใจดี...ได้นะย่านะ...(เสียงอ่อนเสียงหวาน) นะๆๆ

ย่า
ข้ารำคาญเต็มทีแล้ว เอ็งไปเข้าชีกับหลวงปู่ดีกว่า
คัท

2. ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ซึ่งความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในเรื่องก็คงจะหนีไม่พ้นเหมือนกับนายภู ซึ่งเหมือนเองไม่ต้องการจะเป็นเมียนายภู แต่นายภูกลับต้องการเหมือนมาเป็นเมีย ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวก่อให้เกิดเหตุการณ์ต่างๆมากมายและแสดงให้เห็นถึงข้อขัดแย้งอย่างชัดเจน ดังที่ปรากฏในตัวอย่างดังต่อไปนี้

ฉากที่ 73

73 ภายนอก ศาลากลาง/กลางวัน

เห็นภูดาษอ่านหมายต่อเนื่อง คู่ความและผู้เกี่ยวข้องหมอบอยู่บนพื้นดินหน้าศาลา พระนนทบุรีนั่งประจำที่แล้ว

ภูดาษ

เพื่อลูกความทั้งสองฝ่ายจะได้รู้ความต่อหน้าตระลาการ โดยมีพระนนทบุรีศรีมหาสมุทร เจ้าเมืองนนทบุรีเป็นผู้กำกับสอบสวนความ (กับเจ้าเมือง) กราบเรียนเชิญประมุขขอรับกระผม

พระนนทบุรี

หลวงสยามนนทเขตฯขึ้นสอบสวนความได้ หลวงปลัด หันมาน้อมไหว้เจ้าเมืองก่อน แล้วหันกลับไปพูดกับคู่ความ

หลวงปลัด

ข้อที่ว่านายภู อ้างแดงเหมือนเป็นผัวเมียกัน โจทก์ นายภูจะว่าอย่างไร

นายภู

จริงขอรับ

เหมือนที่หมอบอยู่ใกล้ๆหันขวับไปทางนายภู

หลวงปลัด

อ้างแดง همینละ

เหมือน

หามีได้เจ้าคะ อีฉันทังยังไม่ได้เป็นเมียนายภู

ภู

เป็นขอรับ (กับเหมือน) แกเป็นเมียฉันแล้วแหละ ไปอยู่บ้านฉัน แล้วยังอยู่กันสองต่อสองด้วย

เหมือน

ไม่จริง ที่แกพูดฉันไปครั้งแรกฉันอยู่แต่นอกชาน ไม่ได้เข้าห้อง ครั้งหลังก็ไม่ขึ้นบ้าน บ่าวไพร่แกล้งเห็น

ตั้งมาก

ภู

ใครมันจะมาเฝ้าดูอยู่ทั้งคืน ครั้งแรกที่นอกชานนั้นแหละ พอว่าไฟไปหลับนอนกันหมด จันก็นอน
กับแก

เหมือน

นอนกะหมานะสิ

หลวงปลัด

ต่อหน้าตราการ ห้ามพูดหยาบคาย

เหมือน

ก็ใช้น้ำมันโกหกต่อแหล่ อิจันยังไม่เคยเสียตัวเป็นเมียมัน ถ้าท่านหลวงปลัดเป็นอิจัน ไม่คบให้ก็บุญโข

หลวงปลัด

เอ๊ะ ยังห้ามเหมือนยิ่งๆ

หลวงปลัดหันไปปรึกษากับพระนนทบุรี เหมือนกับภูยังเถียงกัน

ภู

แกเป็นเมียจัน

เหมือน

ไม่ได้เป็น

ภู

เป็น

เหมือน

ไม่ได้เป็น

พระนนทบุรี เสียภู – เหมือน ยังถกเถียงกันต่อเนื่อง

พระนนทบุรี

เถียงกันอยู่อย่างนี้ไม่มีทางจะยุติได้หรือกว่าอำแดงเหมือนเป็นเมียนายภูจริงหรือไม่จริง..เปรียบเทียบคัด
สินเถอะ (กับคู่ความ) สาบานต่อพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสังฆเจ้าเสียก่อนให้นายภูโจทก์สาบานว่าอำแดง
เหมือนได้ยอมเป็นเมียนายภูก็ให้นายริดแพ้ความ

ภู

เกล้ากระผมคิดว่า เรื่องอย่างนี้ไม่พึงสาบานขอรับได้เท่า

เหมือน

ไม่กล้าหละสี

พระนนทบุรี

เฮ้-จันอำแดงเหมือนสาบานแทน ถ้าอำแดงเหมือนสาบานได้ว่า ไม่ได้ยอมเป็นเมียนายภู ก็ให้นายภูยอม
ความแล้วกัน

ภู

เกล้ากระผมว่าไม่ควรให้ใครสาบาน ไม่ว่าฝ่ายไหนก็ตาม

พระนนทบุรี

อูวะ มิ่งฟองนายริดว่าทำซู้เมี่ยง แต่อำแดงเหมือนคนกลางมันเถียงว่าไม่ได้เป็นเมี่ยงได้อย่างไร ครั้นกูจะเปรียบเทียบตัดสินด้วยวิธีสาบานตัว มิ่งก็โยกโย้ไม่ยอมมิ่งกลับไปเสียดีกว่า กูตัดสินให้ไม่ได้ กลับไปทั้งโจทก์ทั้งจำเลยนั่นแหละ เลิกพิจารณาคดี

3. ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับตัวเอง คนเราเองมักมีความขัดแย้งในตนเองเช่นเดียวกันกับตัวละครในเรื่องซึ่งมีความขัดแย้งในตนเอง เช่น นายริด ซึ่งมีสถานะเป็นภิกษุสงฆ์ไม่สามารถจะต้องตัวสตรีได้ แต่ในเมื่อเห็นเหมือนกำลังจมน้ำก็เกิดอาการลังเลว่าจะทำอย่างไรดีกับเหตุการณ์ตรงหน้า ซึ่งเท่ากับเป็นความสับสนทางความคิด ไม่แน่ใจว่าควรจัดการอย่างไร และเชื่อด้านไหนของตนเอง มีตัวอย่างปรากฏในฉากดังต่อไปนี้

ฉากที่ 1

1 ภายนอก ศาลาร้างริมฝั่งแม่น้ำ-กลางวัน

เป็นศาลาที่ปลูกไว้ให้คนเดินทางพัก แต่มีสภาพเก่าจนชำรุดทรุดโทรม ฝาด้านแม่น้ำแทบจะไม่เหลืออยู่เลย หลังคากระเบื้องถึงแม้ว่าจะยังคงพอมืออยู่บ้างก็คุ้มฝน ไม่ได้มากนัก

ฝนตกหนักปานฟ้ารั่ว ฟ้าลั่น ล้วนให้ความรู้สึกน่าสะพึงกลัว

พระริดหลบฝนอยู่ในศาลาหันหน้าออกทางด้านแม่น้ำ

บริเวณโดยรอบไม่เห็นสิ่งมีชีวิตอื่นใดอยู่เลย

แม่น้ำพร่ามัวด้วยสายฝนและอากาศ มองไม่เห็นฝั่งตรงข้าม

ฟ้าแลบแปลบๆ สิ่งหนึ่งผิดปกติปรากฏขึ้น ไหวๆ กลางสายน้ำ

พระริดสะดุ้งตาจับจ้อง

รู้ได้ว่าสิ่งที่เห็นผิดปกตินั้นคือเรือพายลำหนึ่งกำลังไต่คลื่นลมและลม ในขณะหนึ่งต่อมาคนพายซึ่งมีอยู่คนเดียว พยายามจะเกาะเรือ แต่ลม-คลื่นกระซกเรือออกห่าง คนผู้นั้นจึงหันหน้าว่ายน้ำเข้าฝั่ง..พอว่ายได้ แต่ว่ายไม่แข็ง ด้านแรงคลื่นลมไม่ไหว จมแล้วจมอีกมีที่ท้าวว่าจะจมน้ำตาย

สีหน้าพระริดบ่งบอกถึงความวิตกกังวล เหลียวดูรอบตัวแลไป เห็นแต่ฝนและเมฆไม้ ไม่มีใครอื่นพอที่ขอแรงให้ลงไปช่วยคนในมิน้ำได้เลย...คนในแม่น้ำก็กำลังอ่อนแรงลงมากแล้ว

พระริดมองแล้วตัดสินใจ

หลังศาลาด้านแม่น้ำ พระริดปรากฏตัว...ไม่มีจิ๋วห่มคลุม นุ่งสบงแต่โจงกระเบนสั้น – แบบถกเขมรขึ้น มาดูทะมัดทะแมง...พระริดกระโจนลงน้ำ

พระริดว่ายน้ำแข็ง ว่ายฝ่าคลื่นลมไปยังคนจมน้ำ

คนจมน้ำหมดแรง พระริดดำคว้าตัวไว้ได้ คนจมน้ำพอรู้ว่ามีคนมาช่วย ความกลัวตายทำให้เกาะยึด พระริดว่ายน้ำไม่สะดวก ก็เกาะ-กระซกมือที่เกาะคอตน แต่ยิ่งเกาะ-ยิ่งกระซก คนผู้เกาะก็ยิ่งเกาะกดแน่นยิ่งขึ้น-ออกแนบออกพระริด พาให้จมน้ำไปด้วยกันทั้งคู่ พระริดจึงต้องซัดด้วยกำปั้น..แน่นิ่งแล้วช้อนคอพาว่ายกลับเข้าฝั่ง

ทั้งหลายแหล่งเกิดขึ้นสับสนอลหม่านในความมืดมัวชั่ว...ในความโกลดัวจนยากจะรู้ว่าอะไรเป็นอะไร

พระริดพาคนจมน้ำถึงฝั่ง เหนื่อยแทบตาย หอบซี้โครงบาน วางคนจมน้ำลง จะลากขึ้นให้พ้นน้ำ พลันได้เห็น คนที่ตนช่วยมาและเกาะคอ...ผู้หญิง

ปล่อยมือ...ร่างนั้นร่วงแต่เจ้าตัวได้สติแล้ว...พระริคเห็นซัดๆกระจำงแก่สายตา ท่อนบนของผู้หญิงเปลี่ยน
เปล่า...เป็นหญิงสาว นมเต่งตึง พระริคอุทานด้วยความตกใจ เสียงอุทานทำให้หญิงสาวลืมหูลืมตา ต่างฝ่ายต่างประสาน
สายตากัน

1.4 ช่วงวิกฤต (Crisis)

เป็นช่วงที่ตัวละครเกิดการปะทะหรือต่อสู้กับอุปสรรคข้อขัดแย้ง เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อเป็นช่วงที่มี
ความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นไปของตัวละคร ในด้านของผู้ชมมีอารมณ์ร่วมซึ่งพัฒนามาจนพร้อมที่จะไปถึง
จุดสูงสุดของอารมณ์ของเรื่อง

เรื่องราวของอำแดงเหมือน ได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีอุปสรรคบ้าง แต่อำแดงเหมือนก็ยังมีความที่
คอยปกป้องคุ้มครองไม่ให้ถูกขายให้กับนายภูไปเป็นเมีย อำแดงเหมือนไม่ยอมเป็นเมียนายภูเพราะไม่ยอมเป็น
อย่าข่าจันที่ถูกขายให้ไปเป็นเมียทาส แต่เมื่อข่าจันทำให้ชีวิตของอำแดงเหมือนเปลี่ยนแปลงไป เป็นชีวิตที่เข้าสู่
ช่วงวิกฤต อำแดงเหมือนถูกขายให้กับนายภูเหตุการณ์ต่างๆเริ่มเลวร้าย ไปอยู่บ้านนายภูได้เห็นสภาพที่แท้จริงของ
นายภู การทารุณกดขี่ข่มเหงทาส มีเมียทาสแล้ว ไม่ดูแล จนอำแดงเหมือนต้องหาทางหนีออกมาจนเกิดเรื่องราว
ใหญ่โต แม้ว่าจะมีช่วงที่มีความสุขคือตอนที่หนีออกจากบ้านนายภูมาอาศัยอยู่ที่บ้านพ่อแม่ของนายริคแต่มีช่วง
วิกฤตรออยู่ถ้ามีคนรู้ว่าอำแดงเหมือนมีชีวิตอยู่ เพียงแค่รอเวลาเท่านั้น และเมื่อเรื่องแดงขึ้นเรื่องต้องขึ้นโรงขึ้นศาล
ถือได้ว่าเป็นช่วงนี้เป็นช่วงวิกฤตของเรื่อง ซึ่งเหตุการณ์ที่นำมาซึ่งช่วงวิกฤตนั้นคือ

ฉากที่ 40 และ 41

40 ภายใน สวนนายเกต/กลางวัน

เหมือนกำลังทำงานสวน ได้ยินเสียงปองตะโกน

เสียงปอง (ตะโกน)

พี่เหมือน...พี่เหมือน...อยู่ที่ไหน

เหมือน (ตะโกนตอบ)

อยู่ที่นี่

เห็นปองวิ่งกระหืดกระหอบมา เหนื่อยจนหอบอ้าปากคอสั่น

เหมือน

ข้าให้เอ็งอยู่เฝ้าข่า แล้วเอ็งทิ้งแถมทำไม

ปอง (เหนื่อยหนัก)

ข่าแก...แกเป็นอะไรไม่รู้...นอนเฉย ปลูกให้กินข้าว ปลูกทำไร่ก็ไม่ตื่น จันว่าแก...แกตายแล้วพี่เหมือน

เหมือนตกตะลึงพริ้งเพริด พอได้สติก็วิ่งออก (กลับบ้าน)

เน้นสีหน้าเหมือนเด่นชัดขณะวิ่ง บ่งบอกถึงความตกใจ

ดิสโซลว์

41 ภายใน ห้องนอนข่า/กลางวัน

เน้นใบหน้าเหมือนร้องไห้สุดเสียงเมื่อมาถึง และประจักษ์แก่ตาว่าข่าตายแล้ว

ดิสโซลว์

เหมือนกอดข่าร้องไห้ฟูมฟาย

คิตโซลว์

1.5 จุดสูงสุดทางอารมณ์ (Climax)

จุดสูงสุดของอารมณ์จะอยู่ที่ตัวละครที่มีความขัดแย้งกัน ได้เกิดการปะทะกันอย่างรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นการปะทะกันทางกำลัง หรือทางความคิดก็ตาม และมักจะเป็นช่วงที่บอกหรือเน้นย้ำถึงความปรารถนา หรือแก่นความคิดหลักของเรื่องด้วย

จากภาพยนตร์เรื่องนี้จุดสูงสุดทางอารมณ์อยู่ตรงที่ฉากที่มีการขึ้นศาลเรื่องที่นายภูอินเรื่องฟ้องอำแดงเหมือน และนายริดว่าทำชู้กับเมียตน ซึ่งฉากนี้ถือเป็นจุดสูงสุดทางอารมณ์ของเรื่อง เพราะเหตุการณ์ทุกอย่างตึงเครียดอย่างที่สุด เป็นฉากที่ชี้แสดงให้เห็นชัดถึงความเกลียดลัทธิของเพศหญิงกับเพศชายว่าแตกต่างกันเพียงไหน และอำนาจในการปกครองและตัดสินใจอยู่แต่เพียงในมือของผู้ที่เป็นเพศชาย และในขณะที่เดียวกันเหมือนก็ไม่สามารถทนกับสิ่งอยู่ดิ้นรนเหล่านั้นได้ และเหมือนกับเหตุการณ์ทุกอย่างที่ที่แรกคิดว่าจะเป็นการขอขมาลาโทษแก่นายภูอินเป็นการฟ้องร้อง เหมือนเองจึงหมดความอดทนด้วยนิสัยของเหมือนเองด้วย เหตุการณ์ช่วงนี้จึงเป็นการปะทะกันอย่างแรง ดังตัวอย่าง

ฉาก 74 –76

74 ภายนอก/ภายใน ศาลากลาง/กลางวัน

เปิดภาพด้วยหนังสือฟ้องของนายภูก่อน

เสียงหลวงปลัด

เดือน 9 5 ค่ำ ปีมะเส็ง สัปตศก นายภูทำตอเนื่องด้วยหลวงปลัด เห็นผู้คนมาฟังคดีกันมากกว่าครั้งที่แล้ว พระนันทบุรีและกรมการเมือง นั่งประจำที่ครบชุด

หลวงปลัด

กล่าวโทษนายริด นายแหม่ อำแดงสาย บิดามารดาของนายริด นายเพิ่ม อำแดงปลั่ง เจ้าแก้วนายริดว่า ได้ร่วมกันลักพาตัวภรรยาของตนไป โดยนายริดลักพาตัวอำแดงเหมือนไปไว้ ณ เรือนบิดามารดาตนนายริดทำชู้ด้วยอำแดงเหมือน บิดามารดานายริดเจ้าเรือนรู้เห็น มิได้ว่ากล่าวแก่เจ้าผัวนายบ้านนายเมืองกลับอำพรางชายชู้หญิงชั่วไว้ให้อยู่ในเรือนตนส่วนนายเพิ่ม อำแดงปลั่งเจ้าแก้วนายริด รู้ว่านายริดทำชู้ด้วยเมียท่าน ไม่บอกกล่าวแก่เจ้าผัวนายบ้านนายเมือง กลับแนะนำให้หญิงชั่วมาอยู่ด้วยชายชู้ ถึงแก่ยอมตนเป็นเจ้าแก้วไปขอสมายุมแปลงต่อบิดามารดาอำแดงเหมือนให้ได้เป็นผัวเมียกัน ตระลาการเมืองนนทบุรีโดยพระนันทบุรีศรีมหาสมุทร แลกรมการเมืองกุมตัวนายริดบิดามารดานายริด และผู้มีชื่อเจ้าแก้ว 2 คนมา ณ ศาลากลางเมืองนนทบุรีแล้วบังคับให้นายริดตั้งตัวอำแดงเหมือนให้แก่ตระลาการเพื่อชำระความ

คำพูดของหลวงปลัด ภาพประกอบด้วยผู้คนเต็มบริเวณ และเน้นเฉพาะจุดจำเลยที่ถูกอ้างอิงถึง

คิตโซลว์

75 ภายนอก/ภายใน ศาลากลาง/กลางวัน

พระนันทบุรีสอบถามนายเกต

พระนันทบุรี

นายเกตได้ขอยืมเงินนายภูไป 12 ชั่ง ใช่หรือไม่

เกต
ใช้ขอรับได้เท่า

พระนนทบุรี
นายเกตได้ยกอ้าแคงเหมือนให้กับนายภูเป็นการชำระหนี้แทนเงินที่ยืมไปใช้หรือไม่

เกต
ใช้ขอรับได้เท่า

คิสโชลว์

76ภายนอก/ภายใน ศาลากลาง/กลางวัน

พระนนทบุรีซักนายริด

พระนนทบุรี
นายริดลาสิกขาเมื่อไหร่

ริด
เมื่อเดือน 6 ขึ้น 3 ค่ำ ปีฉลูขอรับได้เท่า

พระนนทบุรี
อ้าแคงเหมือนได้เป็นเมียนายริดก่อนหรือหลังนายริดลาสิกขา

ริด
หลังขอรับได้เท่า

กวคิสโชลว์

พระนนทบุรีผ่านเหมือน

พระนนทบุรี
ตามลัทธิเมืองเรา เมื่อผู้ชายพาผู้หญิงคนไหนเข้าไปในที่ลับตาและจับเนื้อต้องตัวก็ถือว่าผู้หญิงคนนั้นได้เป็นเมียของตนแล้ว คำกล่าวแก่ของอ้าแคงเหมือนที่ว่า ถูกจุคไปบ้านนายภูหนแรกอยู่แค้นอกชาน หนสองไม่ยอมขึ้นเรือน มีบ่าวไพร่รู้เห็นจึงฟังไม่ขึ้น เพราะบ่าวไพร่ไม่ได้เฝ้าดูอยู่ทั้งคืนหนแรกที่อยู่บนเรือนกับนายภูต้องถือว่าอ้าแคงเหมือนเป็นเมียของนายภูแล้วตามที่นายภูอ้าง
นายภูกระหิ้ม แพนไปเห็นเหมือนขมขื่น หันมาพูดกับศาล

เหมือน
ถ้าอ้างกันอย่างนั้น อีฉั่นก็เป็นเมียของนายริดก่อนเจ้าคะ เพราะอีฉั่นเคยอยู่กับนายริดสองต่อสองในที่ลับตาและนายริดกอดอีฉั่น โดยที่อีฉั่นเปลือยอก

พระนนทบุรี – ไม่คิดว่าจะได้ยินผู้หญิงพูดแบบนี้

พระนนทบุรี
ถึงจะเป็นจริงอย่างที่มึงว่า แต่ตอนนั้นนายริดก็ไม่ได้อ้างว่ามึงเป็นเมียของเขา

เหมือน
อีฉั่นอ้างก็ได้เจ้าคะ อีฉั่นขออ้าง – นายริดเป็นผัวของอีฉั่นก่อนที่อีฉั่นจะถูกนายภูจุค

พระนนทบุรี

ไม่มีธรรมเนียมให้ผู้หญิงอ้างได้

เหมือน

ทำไมล่ะเจ้าคะ

พระนนทบุรี

มีงไม่มีสิทธิ์จะมาตั้งคำถาม

เหมือน – รู้สึกไม่ยุติธรรมเลย แต่หล่อนก็จำใจปิดปากเงียบ

พระนนทบุรี

กฎหมายทาสว่าไว้ชัดว่า พ่อแม่ยกลูกหรือขายลูกให้แก่ใครก็ได้ โดยไม่ต้องบอกกล่าวให้ลูกรู้ การที่นาย
เกดยกอ้าแดงเหมือนลูกสาวให้นายบุญเป็นการชำระหนี้สินแทนเงิน ถึงจะยังไม่ได้ทำสารกรมธรรม์ไว้แก่กัน แต่นาย
เกดก็ยืนยันว่าเป็นความจริงอ้าแดงเหมือนจึงต้องตกเป็นข้าคนหรือทรัพย์สินของนายบุญ

เหมือน (วิงวอน – ขอความเห็นใจ)

ได้เท่าเจ้าคะ พ่อแม่อาจจะขายลูกได้เหมือนขายวัวขายควาย แต่ถึงอย่างไรลูกก็เป็นคน ก่อนพ่อแม่จะขาย
หรือยกให้ใครก็ควรที่ควรถามความสมัครใจของลูกบ้าง

พระนนทบุรี

กฎหมายนี้มีมาช้านานคู่บ้านคู่เมือง และตระการการนี้ก็พิจารณาความตามตัวบทกฎหมาย

เหมือน

แต่กฎหมายไม่ยุติธรรมนี้เจ้าคะ ทุกอย่างในบ้านเมืองของเราตกอยู่ในกำมือของผู้ชายทั้งนั้น ผู้ชายอยู่กับ
ผู้หญิงในที่ลับตา จับเนื้อต้องตัวผู้หญิง ผู้ชายก็อ้างได้ฝ่ายเดียวว่าผู้หญิงเป็นเมีย...ผู้หญิงจะอ้างว่าผู้ชายเป็นผัวบ้าง
ไม่ได้ ผู้ชายมีอำนาจทำอะไร ได้เองหมดถูกต้องจึงถามหมด

พระนนทบุรี

มีงพูดนอกเรื่องกูไม่รับฟัง

เหมือน

โปรดเถิดเจ้าคะได้เท่า – ให้ผู้หญิงได้พูดบ้าง ย่าของอฉันทายไปโดยแท้ไม่มีโอกาสพูดขอความเห็นใจใน
ความเป็นคนของแกล...ผู้หญิงถูกกดให้ต่ำลงโดยน้ำมือของผู้ชายทั้งๆที่เราเกิดมาเป็นคนเหมือนกัน...ท่านเจ้าขา
มันไม่ใช่ความผิดของอฉันทหรือของผู้หญิงคนไหนที่ต้องเป็นผู้หญิง เราเลือกเกิดเองไม่ได้แล้วทำไมเราต้องถูก
กระทำราวกับเราไม่มีหัวใจหัวใจ – เป็นอย่างสัตว์เครื่องงานเหมือนวัวควายที่ต้องทำทุกอย่างตามแต่เจ้าของจะสน
ตะพายลากจูงเยียนตี

พระนนทบุรี

อิเหมือน...ถ้ามีงไม่หยุดพูดตระการการจะลงโทษ

ริค

แม่เหมือนหยุดพูดเถอะ

นุ้ม

เอ็งอย่าพูดอีกเลยนะเหมือน

เหมือน

ฉันต้องพูด (มองพระนันทบุรีและคณะ) ตระลาการมีแต่ผู้ชายที่สูมหักันตีราคาให้ผู้หญิงเป็นควาญผู้ชายเป็นคน...ทำไมผู้ชายไม่ยกตัวเองเป็นเทวดาเสียเลยละ

พระนันทบุรี

ถูกตั้งเป็นครั้งสุดท้ายให้หยุดพูด

สาย

อย่าพูดอีกเลยลูกเหมือน แม่ขอร้อง

แหม

ตระลาการท่านสั่ง ลูกต้องเชื่อฟังตระลาการ

เหมือน (ไม่เกรงกลัวใครแล้ว)

ผู้ชายต่างหากสั่ง สั่งเพราะขี้ลาดตาขาว กลัวจะสูญเสียอำนาจ กลัวจะสูญเสียความเป็นเจ้านายจึงทำทุกอย่างเพื่อรักษาอำนาจให้อยู่เหนือผู้หญิง กดขี่ทุกอย่างไม่ให้ผู้หญิงมีโอกาสโง่ห้วนขึ้น – กดให้จมปลักอยู่อย่างควาญ

พระนันทบุรี

อีเหมือน (จี๋หน้าเหมือน) มึงหมิ่นประมาทตระลาการซ้ำสองและขัดคำสั่งตระลาการทำให้เสียกระบวนการพิจารณาความ (กับเปี่ยม) พระทำมั่งรง เอาตัวไปคุมขังไว้ก่อนจนกว่าจะได้สำนึก พระทำมั่งรงเปี่ยมส่งคนของคุณให้เอาตัวเหมือนไปคุมขัง ริดตกใจลงลานกราบวิงวอนเข้าเมือง

ริด

ได้เฝ้า เวทนาแม่เหมือนเถิดขอรับ กระผมขอรับผิดแทนแม่เหมือน

(เหมือนถูกคนของพระทำมั่งรงเปี่ยมจุด – ลาก)

เหมือน (พูดขณะถูกจุด)

ฉันยอมตายแล้วพี่ริด (กับเจ้าเมือง) ผู้หญิงไม่ใช่ควาญ – ผู้หญิงเป็นคนเหมือนอย่างผู้ชาย ผู้หญิงนี้แหละเป็นแม่ของผู้ชาย

(เหมือนถูกลากตัวไปทางประตูเข้าตะราง ริด โผล่ตามแต่ถูกพ่อแม่ของตนจุดตัวเอาไว้)

คิสโซลว์

1.6 การกลับผันของสถานการณ์ (Peripeteia, Reversal of Situation)

สถานการณ์ของเรื่องยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น อำแดงเหมือนติดคุกในสภาพที่ทุกข์ทรมานแสนสาหัสถึงขั้นปางตาย ต่อมานายริด ได้พาอำแดงเหมือนแหกคุกหนีออกมาทั้งคู่นี้อย่างห้าวซุกห้าวจนแต่ก็ไม่มีทีท่าว่าเหตุการณ์จะดีขึ้นแม้แต่น้อย จนทั้งคู่หนีมาพบกับขบวนแห่พยุหยาตราทางชลมารค(ฉากที่ 112) ทำให้อำแดงเหมือนเกิดความคิดที่จะถวายฎีกาในหลวงเป็นความหวังสุดท้ายของทั้งสองและเป็นจุดกลับผันของสถานการณ์ในเรื่องด้วย เพราะก่อนหน้านี้ทุกทางออกของเรื่องล้วนแล้วแต่เป็นทางตันด้วยอำนาจ เงินตรา และความไม่เท่าเทียมกัน

ระหว่างชาย-หญิงในสังคม การจำกัดบทบาทและสิทธิของผู้หญิงที่ถูกกดไว้ได้ผู้ชาย ที่มาเป็นอุปสรรค ดังที่ปรากฏในฉากที่ 112

ฉากที่ 112

112ภายนอก ป่า/กลางวัน/กลางคืน

ในช่วงปี พ.ศ. 2407-8 เส้นทางเดินเท้าจากถนนบุรีไปบางกอกหรือกรุงเทพฯยังเป็นทางป่า ป่าทึบที่มีสัตว์ร้ายอย่างเสือ ช้าง อาศัยอยู่ ชารน้ำหรือหนองบึงจะมีจระเข้

การแต่งตัวของริด เพิ่มถุงข้าวตากที่ห่ออยู่ในผ้าขาวม้าพันรอบเอว นี่เป็นเสบียงที่แม่ซิจจัดหาให้เพื่อกินระหว่างเดินทาง

1 มุมหนึ่งของป่าขณะเดินทาง

โรว์สภาพป่าที่เป็นธรรมชาติ สวยงาม มีกวางหรือช้างอยู่ในเฟรม นำภาพไปสู่ริดประคองเหมือนหนี

2 อีกมุมหนึ่งของป่า/ตอนเช้า

ริดกับเหมือนหนีผ่านทางน้ำ (หนองหรือบึง) เห็นจระเข้ เหมือนเหยี่ยวถึงกับทรุดนั่ง

เหมือน

เราจะหนีไปไหน...

ริดเพิ่งได้คิด – ตอบไม่ได้

เหมือน

ที่ริดรู้มัยว่าตอนนี้เราอยู่ที่ไหน

ริด (ส่ายหน้า)

ที่คิดเพียงแต่จะพาแม่เหมือนหนี – หนีให้พ้นพวกที่ตามจับเรา แต่ที่ก็ไม่รู้เหมือนกันว่าจะหนีไปไหน ที่ไม่มีญาติหรือคนรู้จักที่อื่นเลย

เหมือน

ฉันก็เหมือนกัน (ตัดสินใจ) เราไปตายเอาดาบหน้าเถอะที่ริด

แล้วอ้าแดงเหมือนก็ฮึดลุกขึ้น ริดประคอง

3 อีกมุมหนึ่งของป่า/ตอนบ่าย

ให้ความรู้สึกสวยงาม โปร่ง มีนกร้อง มีผีเสื้อ หรือส่วนประกอบที่ชวนเพลิดเพลินสงบสุข โรแมนติก ริดปลดถุงข้าวตากออกมากินกับเหมือน แสดงให้เห็นว่าการเดินทางของคนสมัยโบราณนั้นเตรียมเสบียงกันมาอย่างไร

4 อีกมุมหนึ่งของป่า/กลางคืน (เดือนหงาย)

เห็นเสือเดินหากิน นำภาพไปสู่บนต้นไม้ ซึ่งเหมือนกับริดนอนพักผ่อนอยู่เป็นคืนเดือนหงาย ธรรมชาติรอบตัวให้ความรู้สึกโรแมนติก ชวนให้ริดเอย์คำรัก

ริด

แต่ก่อนพี่เคยเชื่อว่า ชีวิตของผู้ใดย่อมเป็นที่รักมากที่สุดของผู้นั้น...ต่อเมื่อพี่รักแม่เหมือน พี่จึงได้รู้จริงๆว่าแม่เหมือนต่างหากที่พี่รักมากเสียยิ่งกว่าชีวิตของตนเอง

คำนี้ ทำให้เหมือนชื่นใจ เบียดตัวเข้าอิงแอบบอกริด

เหมือน

ฉันมีบุญหนักหนาที่ได้รับความรักจากชายอันประเสริฐ...ฉันขอพินิจฐาน ชาตินี้และชาติหน้าทุกชาติไป ฉัน
ขอมอบชีวิตและหัวใจรักของฉันให้ที่รักคนเดียว

ต่างโอบกอดกัน กลิ้งผ่านเลขไปที่ท้องฟ้ามีกระหว่างกิ่งไม้ แล้วลือกลิ้งถ่วงเป็นเวลารุ่งเช้า พระอาทิตย์ขึ้น ณ.ที่
นั้น แลเห็นขบวนแห่พยุหยาตราทางชลมารค ทำให้เหมือนจุดคิดถึงในหลวง

เสียงเหมือน

พยุหยาตราทางชลมารค

เหมือนกำลังมองอยู่บนกิ่งไม้ ริคเพิ่งจะมองตาม

เหมือน (ดีใจ)

ที่รัก...ฉันจะถวายฎีกาในหลวง

ริดตกใจ แต่เหมือนแน่วแน่ในความคิดของหล่อน

เหมือน

หลวงปู่เคยเล่าให้ฉันฟังว่า

ก๊ท

และการกลับผันของสถานการณ์อีกครั้งหนึ่งเกิดขึ้นตอนที่หลังจากที่นายริดสีกออกจากพระพุทธรศาสนาทั้งๆที่เคย
โทรทำนายไว้ว่าถ้านายริดสีกจากฝั่งหลังจะตายภายใน 7 วัน แต่นายริดรู้ตัวว่าใจตนเองไม่ได้อยู่ในศาสนาแล้วก็
จึงตัดสินใจสึกและกลับมาอยู่บ้าน แต่เหตุการณ์กลับผันเมื่อนายริดกลับมาถึงบ้านกลับพบว่าเหมือนมาอาศัยอยู่
กับพ่อแม่ของตนที่บ้านตนเอง ดังที่ปรากฏอยู่ในฉากที่ 65

ฉากที่ 65

65 ภายนอก บ้านนายแหม่ม/กลางวัน

เห็นตัวบ้าน – เป็นเรือนปลูกอยู่ริมน้ำ มีเครื่องปั้นดินเผาขาย ยังไม่แสดงให้แน่ชัดว่ามีใครอยู่ในบ้านบ้าง แพนภาพ
ไปที่สะพานท่าน้ำ เห็นนายริดอาศัยเรือของคนอื่นมาขึ้นที่บันได

นายริดเดินจากที่ท่าน้ำไปที่ตัวเรือน เมื่อไม่เห็นใครก็เดินเข้าไปข้างใน ณ บริเวณหนึ่งภายในโรงเรือน เห็นเครื่อง
ปั้นที่ยังไม่ได้เอาเข้าเตาเผาวางอยู่มกมายนายริดเห็นด้านหลังแว่วๆของใครคนหนึ่งซึ่งเข้าใจว่าเป็นแม่ของตนจึง
เรียก

ริด

แม่...

หญิงที่ถูกเรียกแม่หันขวับ

นายริดตะลึงพรึงเพริด คิ้วว่าหญิงผู้นั้นคือ – อ้าแคงเหมือน

ต่างฝ่ายต่างจ้องจ้อง ต่างฝ่ายต่างมิได้เอ่ยคำพูดใดๆแก่กัน น้ำตาแห่งความปลื้มปีติพรุ้งพรูออกมาจากเบ้าตาของอ้าแคง
เหมือน ครูใหญ่ นายริดจึงเอ่ยถาม – แต่ผู้มเสียงที่ถามนั้นคล้ายกับว่ารำพึงกับตัวเอง

ริด

แม่เหมือนยังไม่ตายหรือนี่

1.7 การคลี่คลายปม (Resolution, Denouement)

จุดแห่งการคลี่คลายปมปัญหาของเรื่องนั้นจะเกิดขึ้นจากเหตุการณ์สูงสุดทางอารมณ์ผ่านพ้นไป เพราะบทละครไม่สามารถหยุดยั้งตรงที่จุดสูงสุดทางอารมณ์ตลอดไปได้ และเมื่อปมต่างๆ ในเรื่องดูที่ท่าว่าจะไม่สามารถแก้ไขได้ ขนาดขึ้นฎีกาต่อในหลวงแล้ว ทางด้านขุนนางข้าราชการต่างๆ ที่พิจารณาคดีมาสิบคันค่ออีกครั้งในฉาก 115 ก็ยังไม่สำเร็จดูเหมือนว่าจะหมกหมัก ไม่มีทางออก แต่แล้วในฉาก 116/2 เป็นฉากสุดท้ายของเรื่องเป็นการคลี่คลายปมทั้งหมดด้วยการที่มีประกาศพระราชบัญญัติลักษณะลักพาคนในหลวงให้อำแดงเหมือนเป็นเมียของนายริดตามความสมัครใจ ฎีกาได้ยกเลิกกฎหมายเก่าที่สามารถขายบุตรและภรรยาได้ตามอำเภอใจ ทำให้อำแดงเหมือนพ้นผิดกลับมาอยู่กับนายริดอย่างมีความสุขต่อไป ตัวอย่างได้แก่ฉากที่ 116/2

ฉากที่ 116/2 – 116/3

116/2 กลายเป็นธงจอมเกล้า (ธงประจำพระองค์ ร.4) กำลัง ไปกสะบัดเต็มเฟรมภาพ คนตรีประโลมนำคำประกาศขึ้นตัวหนังสือ

“ 18 ธันวาคม 2408 “

เสียงผู้อ่านประกาศ

ประกาศพระราชบัญญัติลักษณะลักพา ณ วันจันทร์เดือนยี่ ขึ้นหนึ่งค่ำ ปีฉลู สัปตศก...มีพระบรมราชโองการมาณัษชวรสุรสิงหนาท ให้ประกาศแก่ลูกขุนตุลาการ โรงศาล และราษฎรในกรุง – หัวเมืองให้ทราบกันทั่วว่า...

คิสโซลว

116/3 ธงจอมเกล้าค่อยๆ จางลง ภาพสายฝนที่ท้นน้ำหน้าบ้านนายเข้ม ซึ่งเป็นภาพแทนสายตานายริดชัดเร็วกว่า เห็นอำแดงเหมือนโผล่ขึ้นมาจากหัวบันไดทำน้ำม้ว เห็นธงจอมเกล้าปรากฏอยู่ด้วยจางๆ เน้นหน้านายริดเห็นและตกตะลึง ไม่อยากเชื่อว่าสิ่งที่ตาตนเห็นนั้นเป็นความจริง แต่ก็ลุกขึ้นเดินไปหาใช้กล้องแทนตัวนายริดเดิน เห็นอำแดงเหมือนกลางสายฝนพราวๆ แล้วค่อยชัดขึ้น โดยยังเห็นธงจอมเกล้าอยู่ราไร ธงนี้จางหายหมดเมื่อสิ้นคำประกาศ

เสียงผู้ประกาศ

ให้อำแดงเหมือน – หญิงผู้ร้องฎีกาพ้นผิด และตกเป็นภรรยาของนายริดตามความสมัครใจ เพราะหญิงอายุมาถึงยี่สิบปีเศษแล้วควรจะต้องเลือกหาตัวได้แล้ว

กฎหมายเก่าให้อำนาจบิดามารดาและสามีขายบุตรชายภรรยาได้ตามอำเภอใจนั้นยกเลิก

อำแดงเหมือนยิ้มให้นายริด

เน้นหน้านายริด ขนาดภาพเท่ากับหน้าอำแดงเหมือน...มองจากความไม่แน่ใจ จนเชื่อว่าเป็นจริง ยิ้มตอบ ภาพสองคนโผล่เข้าหากัน ดีใจจนต้องร้องไห้และยิ้มทั้งน้ำตา ฝนตกลงมาประหนึ่งว่าฟ้า (พระเจ้าแผ่นดิน) รดน้ำแต่งงานให้

สต๊อฟ แอ็คชั่น ขึ้นแคปชั่น “อำแดงเหมือนกับนายริด” ตามด้วย “กำกับภาพยนต์โดย เริศ ทรงศรี” และแคปชั่นสุดท้าย “ขอบพระคุณ” แล้วภาพทั้งหมดค่อยเลื่อนออก

จบเรื่อง

2.ความคิด (Thought)

2.1 แก่นความคิดของเรื่อง (Main Theme)

นอกจากบทละคร ตัวละคร แล้วหัวใจสำคัญอีกประการคือ ความคิด หรือ แก่นของเรื่อง (Idea , Theme) แก่นความคิด คือ “ สาร ” ที่ผู้เขียนต้องการสื่อให้กับผู้ชม นอกจากผู้ชมจะเห็น เรื่องราวการกระทำของมนุษย์ แล้วผู้ชมยัง ได้แง่คิด หรือปรัชญาจากการกระทำนั้น และสำหรับแก่นความคิดหลักของบทภาพยนตร์เรื่องนี้ก็คงไม่พ้นการที่นักประพันธ์ต้องการจะสื่อถึงการต่อสู้เพื่อความถูกต้องมนุษย์เพศหญิงที่ได้ถูกตราไว้ตั้งแต่เกิดว่าเป็นเพียงเพศแห่งผู้ตามและต้องอยู่ภายใต้การดูแลและบงการของเพศชาย ซึ่งบทภาพยนตร์ได้แสดงให้เห็นชัดถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศชายและหญิง ซึ่งมีความเหลื่อมล้ำอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งผู้ประพันธ์ได้เลือกนำเรื่องราวต่อผู้ของอามแดงเหมือนมาจากบันทึกคติความที่เคยเกิดขึ้นจริงมาพัฒนาเป็นบทละคร และนักแสดงนำหญิงในเรื่องซึ่งถูกสร้างมาให้มีความคิดที่ผิดแปลกออกไปจากหญิงชาวบ้านทั่วไปในสมัยนั้น ที่เป็นเสมือนกระบอกเสียงแรกที่เกิดขึ้นถึงการเรียกร้องสิ่งที่ถูกต้อง และความยุติธรรมสำหรับตัวเธอเอง หรือ สตรีเพศ และถึงแม้ว่าสิ่งที่เธอทำ ความคิดที่เธอคิดจะถูกจำกัดในสมัยนั้นว่าเธอเป็นพวกคนนอกกรีกก็ตาม แต่เธอก็แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงก็เป็นมนุษย์คนหนึ่ง มิใช่ดังคำกล่าวที่ว่า ผู้หญิงเป็นควายผู้ชายเป็นคน หรือ คำที่แม่นุ่มพูดอยู่บ่อยๆว่าผู้ชายเค้าเป็นเจ้าชีวิตเรา

สำหรับการดำเนินของเหตุการณ์ต่างได้แสดงให้เห็นถึงแก่นความคิดอย่างชัดเจน เหตุการณ์และคำพูดต่างๆที่ถาถึงถึงความไม่เท่าเทียมกัน เช่น ในฉาก

ฉากที่ 76

76 ภายนอก/ภายใน ศาลากลาง/กลางวัน

พระนนทบุรุษกันยาริด

พระนนทบุรุษ

นายริดลาสิกขาเมื่อไหร่

ริด

เมื่อเดือน 6 ขึ้น 3 ค่ำ ปีฉลูขอรับได้เท่า

พระนนทบุรุษ

อามแดงเหมือนได้เป็นเมียนายริดก่อนหรือหลังนายริดลาสิกขา

ริด

หลังขอรับได้เท่า

ควิดิสโซลว์

พระนนทบุรุษผ่านเหมือน

พระนนทบุรุษ

ตามลัทธิเมืองเรา เมื่อผู้ชายพาผู้หญิงคนไหนเข้าไปในที่ลับคนและจับเนื้อต้องตัวก็ถือว่าผู้หญิงคนนั้นได้เป็นเมียของตนแล้ว คำกล่าวแก้ของอามแดงเหมือนที่ว่า ถูกจุดไปบ้านนายภูหนแรกอยู่แค่นอกชาน หนองสองไม่ยอมขึ้นเรือน มีบ่าวไพร่รู้เห็นจึงฟังไม่ขึ้น เพราะบ่าวไพร่ไม่ได้เฝ้าอยู่ทั้งคืนหนแรกที่อยู่บนเรือนกับนายภูหนต้องถือว่าอามแดงเหมือนเป็นเมียของนายภูหนแล้วตามที่นายภูอ้าง
นายภูกระห่ม แพน ไปเห็นเหมือนชมขึ้น หันมาพูดกับศาล

เหมือน

ถ้าอ้างกันอย่างนั้น อีฉันทก็เป็นเมียของนายริดก่อนเจ้าค่ะ เพราะอีฉันทเคยอยู่กับนายริดสองต่อสองในที่ลับ
ตา และนายริดกอดอีฉันท โดยที่อีฉันทเปลือยอก

พระนนทบุรี – ไม่คิดว่าจะได้ยืมผู้หญิงชุดแบบนี้

พระนนทบุรี

ถึงจะเป็นจริงอย่างที่มิ่งว่า แต่ตอนนั้นนายริดก็ไม่ได้อ้างว่ามิ่งเป็นเมียของเขา

เหมือน

อีฉันทอ้างก็ได้เจ้าค่ะ อีฉันทขออ้าง – นายริดเป็นผัวของอีฉันทก่อนที่อีฉันทจะถูกนายภูดุด

พระนนทบุรี

ไม่มีธรรมเนียมให้ผู้หญิงอ้างได้

เหมือน

ทำไมล่ะเจ้าค่ะ

พระนนทบุรี

มิ่งไม่มีสิทธิ์จะมาตั้งคำถาม

เหมือน – รู้ลึกไม่ยุติธรรมเลย แต่หล่อนก็จำใจปิดปากเงียบ

พระนนทบุรี

กฎหมายทาสว่าไว้ชัดว่า พ่อแม่ยกลูกหรือขายลูกให้แก่ใครก็ได้ โดยไม่ต้องบอกกล่าวให้ลูกรู้ การที่นาย
เกตุยกอำแดงเหมือนลูกสาวให้นายภูเป็นการชำระหนี้สินแทนเงิน ถึงจะยังไม่ได้ทำสารกรมธรรม์ไว้แก่กัน แต่นาย
เกตุก็ยืนยันว่าเป็นความจริงอำแดงเหมือนจึงต้องตกเป็นข้าคนหรือทรัพย์สินของนายภู

เหมือน (วิงวอน – ขอความเห็นใจ)

ได้ท่านเจ้าค่ะ พ่อแม่อาจจะขายลูกได้เหมือนขายวัวขายควาย แต่ถึงอย่างไรลูกก็เป็นคน ก่อนพ่อแม่จะขาย
หรือยกให้ใครก็ควรที่ควรถามความสมัครใจของลูกบ้าง

พระนนทบุรี

กฎหมายนี้มีมาช้านานคู่บ้านคู่เมือง และตระลาการนี้ก็พิจารณาความตามตัวบทกฎหมาย

เหมือน

แต่กฎหมายไม่ยุติธรรมนิเจ้าค่ะ ทุกอย่างในบ้านเมืองของเราตกอยู่ในกำมือของผู้ชายทั้งนั้น ผู้ชายอยู่กับ
ผู้หญิงในที่ลับตา จับเนื้อต้องตัวผู้หญิง ผู้ชายก็อ้างได้ฝ่ายเดียวว่าผู้หญิงเป็นเมีย...ผู้หญิงจะอ้างว่าผู้ชายเป็นผัวบ้าง
ไม่ได้ ผู้ชายมีอำนาจทำอะไรได้เองหมดถูกต้องจึงถามหมด

พระนนทบุรี

มิ่งพูดนอกเรื่องกูไม่รับฟัง

เหมือน

โปรดเถิดเจ้าค่ะได้เท่า – ให้ผู้หญิงได้พูดบ้าง ย่าของอีฉันทตายไปโดยแก่ไม่มีโอกาสพูดขอความเห็นใจใน
ความเป็นคนของแก่เลย...ผู้หญิงถูกกดให้ต่ำลงโดยน้ำมือของผู้ชายทั้งๆที่เราเกิดมาเป็นคนเหมือนกัน...ท่านเจ้าขา
มันไม่ใช่ความผิดของอีฉันทหรือของผู้หญิงคนไหนที่ต้องเป็นผู้หญิง เราเลือกเกิดเองไม่ได้แล้วทำไมเราต้องถูก

กระทำราวกับเราไม่มีหัวใจ – เป็นอย่างสัตว์เครื่องนเหมือนวัวควายที่ต้องทำทุกอย่างตามแต่เจ้าของจะสน
ตะพายลากจูงเข็นดี

พระนันทบุรี

อีเหมือน...ถ้ามีงไม่หุคหุคตระลาการจะลงโทษ

ริค

แม่เหมือนหุคหุคเถอะ

นุ้ม

เอ็งอย่าหุคอีกเลยนะเหมือน

เหมือน

ฉันต้องหุค (มองพระนันทบุรีและคณะ) ตระลาการมีแต่ผู้ชายที่สูมหักันตีราคาให้ผู้หญิงเป็นควายผู้ชาย
เป็นคน...ทำไมผู้ชายไม่ยกตัวเองเป็นทาสเสียเลยละ

พระนันทบุรี

ขอส่งเป็นครั้งสุดท้ายให้หุคหุค

สาย

อย่าหุคอีกเลยลูกเหมือน แม่ขอร้อง

แซ่ม

ตระลาการท่านสั่ง ลูกต้องเชื่อฟังตระลาการ

เหมือน (ไม่เกรงกลัวใครแล้ว)

ผู้ชายต่างหากสั่ง ตั้งเพราะจี๊ลาดตาขาว กลัวจะสูญเสียอำนาจ กลัวจะสูญเสียความเป็นเจ้านายจึงทำทุก
อย่างเพื่อรักษาอำนาจให้อยู่เหนือผู้หญิง กดขี่ทุกๆทางไม่ให้ผู้หญิงมีโอกาสโง่ห้าวขึ้น – กดให้จมปลักอยู่อย่างควาย

พระนันทบุรี

อีเหมือน (จี๊หน้าเหมือน) มีงหมิ่นประมาทตระลาการซ้ำสองและขัดคำสั่งตระลาการทำให้เสียกระบวนการ
พิจารณาความ (กับเปี่ยม) พระตำระง เอาตัวไปคุมขังไว้ก่อนจนกว่าจะได้สำนึก
พระตำระงเปี่ยมตั้งคนของตนให้เอาตัวเหมือนไปคุมขัง ริดคกใจลนลานกราบวิงวอนเจ้าเมือง

ริค

ได้ให้เวทนาแม่เหมือนเถิดขอรับ กระผมขอรับคิดแทนแม่เหมือน
เหมือนถูกคนของพระตำระงเปี่ยมผูก – ลาก

เหมือน (พูดขณะถูกผูก)

ฉันยอมตายแล้วที่ริค (กับเจ้าเมือง) ผู้หญิงไม่ใช่ควาย – ผู้หญิงเป็นคนเหมือนอย่างผู้ชาย ผู้หญิงนี้แหละ
เป็นแม่ของผู้ชาย

เหมือนถูกลากตัวไปทางประตูเจ้าตระง ริด โศคามแต่ถูกพ่อแม่ของตนผูกตัวเอาไว้

คิตโซลัว

2.2 แก่นความคิดย่อย (Sub Theme)

สำหรับแก่นความคิดย่อยที่ผู้สังเกต สังเกตได้เด่นชัดก็อยู่ในเรื่องที่ว่า ความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น อย่างเช่นที่ปรากฏชัดเจนในการกระทำของอามแดงเหมือนกับกล้าที่จะริเริ่มไปขอพระเรียนที่วัดเพื่อจะได้มีความรู้เหมือนผู้ชาย จะได้ไม่โง่ ในขณะที่เดียวกันก็จะได้เจอกับนายริดด้วย และเมื่อมีอุปสรรคต่าง ๆ มากมายเข้ามากระทบกระเทือนจิตใจมีเหตุการณ์ที่มาขัดขวางปางตาย ก็ไม่ยอมแพ้ต่อสิ่งที่เกิดขึ้นกลับมุ่งมั่นและมั่นใจในความถูกต้องที่ตนเองต้องการจะอยู่ร่วมกับนายริดอย่างถูกต้อง เหมือนจึงต่อสู้กับอุปสรรคทุกวิถีทางดังที่ปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

ฉากที่ 12-13

12 ภายใน บนกุฏิเจ้าอาวาสวัดขุน/กลางวัน

“หลวงปู่” ฉันทอาหารเพลเสร็จ คิชฌักเก็บถ้วยชาม อามแดงเหมือนนั่งอยู่บนขานกุฏิ พับเพียบเรียบร้อย

เหมือน

แกงปลาหอยอย่างอร่อยมีเจ้าคะ

หลวงปู่หันมอง

หลวงปู่

ถามแบบนี้พระตอบไม่ได้

เหมือน (ประจบพระ)

อะไรที่หลวงปู่ชอบ บอกอิดฉันนะเจ้าคะ อิดฉันจะทำมาถวายหลวงปู่ทุกอย่าง

หลวงปู่

ที่เอ็งพูดนี้ จะทำให้พระอาบัติเพราะเห็นแก่กินรู้มัย

เหมือนอิมเพื่อน ๆ หัวเราะแหย ๆ

เหมือน

แหย ๆ ... ไม่รู้เจ้าคะ

หลวงปู่

เดี๋ยวข้าต้องไปสอนหนังสือแล้ว เอ็งกลับบ้านเถอะ

เหมือน

หลวงปู่เจ้าคะ...เอ่อ-คือ-อิดฉันอยากเรียนหนังสือกับหลวงปู่ด้วยเจ้าคะ

หลวงปู่

นั่นไง...นี่ก็แล้วเชียว (หัวเราะ) ลองมาปะเหลาะข้าอย่างตะกี้ เอ็งต้องมีอะไรออกออกมาเป็นพิเศษ

อามแดงเหมือนอิมรำ รวบรวมข้าวของก้มลงกราบหลวงปู่

เหมือน

ขอบพระเดชพระคุณเป็นที่สุดเจ้าคะ...(กราบเอว ๆ)

หลวงปู่ผิดสังเกต

หลวงปู่

เฮ้ย...นี่เหมือน...ข้ายังไม่ได้ตกลงรับสอนหนังสือให้เอ็งนะเว้ย...เอ็งเป็นผู้หญิงจะเรียนรวมกับพระกับเณรไม่ได้

เหมือน
 อธิกันเรียนได้เข้ากะ
 หลวงปู่
 เอ็งนะเรียนได้ แต่พระเณรเรียนรวมกับเอ็งไม่ได้
 เหมือน
 ทำไมละเข้ากะ
 หลวงปู่
 มันไม่เหมาะนะซี
 เหมือน
 ที่เณรยังเรียนได้เลย
 หลวงปู่
 เณรเป็นผู้ชาย
 เหมือน
 หลวงปู่สอนหนังสือผู้ชายได้ แล้วทำไมสอนผู้หญิงบ้างไม่ได้
 หลวงปู่
 เออ...ถามแปลกโวย...แต่ถึงงี้ ข้าก็ให้เองเรียนด้วยไม่ได้

กัท

13 ภายใน บนศาลาการเปรียญวัดขนุน/กลางวัน

พระ-เณรกำลังคัดลายมือจากสมุดไทย คนที่เสร็จแล้วส่งกระดานให้พระวัดตรวจตัวถูก-ผิด “หลวงปู่” ตรวจให้พระ
 ขำเลี้งดูที่บันไดทางขึ้นเห็นอ้าแคงเหมือนนั่งคาบ้นไค พอเห็นหลวงปู่มองก็ยิ้มให้หลวงปู่ หลวงปู่เขม่น ลูกขึ้น
 เดินไปทักอ้าแคงเหมือน

หลวงปู่
 เอ็งมานั่งอยู่ทำไม
 เหมือน
 ขอเรียนหนังสือด้วยคน...
 หลวงปู่ (ปัด)
 ไม่ได้...ไม่ได้
 เหมือน
 หลวงปู่ไม่ให้เรียน อธิกันก็จะนั่งอยู่ตรงนี้แหละ
 หลวงปู่
 เอ็งอย่าหวังว่าข้าจะใจอ่อน...อยากจะนั่งก็นั่งไปเหอะ...อย่าขึ้นมาข้างบนก็แล้วกัน
 เหมือน
 หลวงปู่ไม่ใจอ่อนแน่นอน
 หลวงปู่

เออ

เหมือน

หลวงปู่ไม่เคยตาคคนอยากเรียนหนังสือมั่งเลย

หลวงปู่

เออ...

เหมือน

ที่ใครๆเขาว่าหลวงปู่ใจคือนะ... ไม่จริง

หลวงปู่

เออ-ฮัย... ไม่ใช่... เอ็งนี่พูดให้ข้าเขว... ข้าไม่พูดกับเอ็งอีกแล้ว

เหมือน

อฉันจะนั่งอยู่ตรงนี้ให้รากงอกเลย

หลวงปู่

(ผลอ) ตามใจเอ็ง-เฮ้ย... ข้าไม่พูดกับเอ็ง

อ้าแดงเหมือนคุณพระวัด

พระวัดชำเลื่องคุณอ้าแดงเหมือน

อ้าแดงเหมือนยิ้มให้-หวาน

พระวัดไม่ยิ้มตอบ-วางเฉย

คัท

ภาพเร่งเวลา

ที่บ้านไคศาลา เห็นอ้าแดงเหมือน แล้วเดินลง ตามด้วยหลวงปู่กลางวัน

คิสโซลว์

กลายเป็นกลางคืนบ้านไคว่างคน

คิสโซลว์

กลายเป็นกลางวัน หลวงปู่เดินขึ้น อ้าแดงเหมือนเดินตามมานั่ง ตำแหน่งเดิมหลวงปู่ นั่งดู-รับรู้ว่าอ้าแดงเหมือนมา
อีกเป็นวันที่สอง

ทำภาพซ้ำ แสดงเวลาล่วง ไปอีกวันหนึ่ง กลายเป็นวันที่สาม หลวงปู่ นั่งดู รับรู้ว่าอ้าแดงเหมือนมาอีกแล้ว เป็นวันที่
สาม

ล่วงถึงวันที่สี่

ที่บ้านไค เห็นอ้าแดงเหมือนนั่ง แล้วเดินลง ตามด้วยหลวงปู่-กลางวัน

คิสโซลว์

กลายเป็นกลางคืนบ้านไคว่างคน

คิสโซลว์

กลายเป็นกลางวัน หลวงปู่เดินขึ้น... ไม่เห็นอ้าแดงเหมือนเดินตามมาเหมือนอย่างสามวันก่อน หลวงปู่ นั่งประจำที่
มองไปที่บ้านไค เห็นบ้านไคว่างคนนั่ง หลวงปู่กระหึ่ม หัน ไปยิ้มกับพระวัดเป็นทีอวดว่า-ข้าชนะแล้ว พระวัดก็ยิ้ม

ตอบ แต่พอหันไปดูบันได...เบรคยืมทันที (เห็นอำแดงเหมือนวังกระหืดกระหอบมา) หลวงปู่ผิตสังเกตุ มองที่
บันไดข้าง-ชะงักงันอำแดงเหมือนเพ็งวังขึ้นบันไดมาขึ้นหอบ...ยืมให้หลวงปู่แล้วนั่งลง หลวงปู่ก็ถอน หันหน้ากลับ
ทำภาพซ้ำ

แสดงเวลาล่วงไปอีกคืนหนึ่ง รุ่งขึ้นอากาศมีดครึ้ม ฟ้าลั่นครืนๆ หลวงปู่ขึ้นศาลา อำแดงเหมือนตามมานั่งที่บันได...
ท้องฟ้าครึ้มฝนและเริ่มตก หลวงปู่นั่งหวังเอาไว้ว่า ฝนตกอำแดงเหมือนคงจะหลบฝน...เห็นฝนตกหนาเม็ดด้านหลัง
หลวงปู่

ฝนตกใส่อำแดงเหมือนที่บันได

หลวงปู่ที่นั่งดู

ภาพใกล้ อำแดงเหมือนมองหลวงปู่

ภาพใกล้ หลวงปู่มองอำแดงเหมือน

ประหนึ่งว่าคนทั้งคู่กำลังจะควลง "น้ำใจ" ต่อกัน

ฝนตกหนาเม็ด...หลวงปู่หันไปดู (ใจ) พระริศ

พระริศไม่สนใจ คงสอนหนังสือพระเณรเลย

หลวงปู่หันไปดูอำแดงเหมือนอีกที

อำแดงเหมือนนั่งตากฝนจนเปียกโชกทั้งตัว

หลวงปู่ทำท่าจะแข็งใจต่อไป แต่ในที่สุดทนดูไม่ไหว ลูกเดินไปพุดกับอำแดงเหมือน

หลวงปู่

อย่าหวังว่าข้าจะใจอ่อน...

อำแดงเหมือนเฉยไม่ตอบคำ

หลวงปู่

คิดริ้วจะเอาชนะข้าได้...ถึงข้าจะแก่เฒ่าแล้ว แต่ใจข้าก็แข็งพอกันกับพระริศหลานข้านะแหละ...เอ็งจะ
มานั่งตากหน้าอยู่กี่วันๆ ก็เฉย...

ทำท่าจะเดินผละไป มองอำแดงเหมือน

อำแดงเหมือนต่างหากเป็นฝ่ายเฉย

หลวงปู่วกกลับมาอีก

หลวงปู่

รำคาญตาจริง...ไปหลบฝนเสียที่ได้จุน...

อำแดงเหมือนเฉยทำท่าหนาวสั่น

หลวงปู่ทนใจแข็งไม่ไหว

หลวงปู่

อืเด็กคือ...ขึ้นมาข้างบน...

ครานี้อำแดงเหมือนยิ้มออก

เหมือน

หลวงปู่ให้อัจฉินเรียนหนังสือแล้วไซ้ไหม

หลวงปู่ยังถึงใจ

หลวงปู่
ข้าบอกให้ขึ้นมาเสียดข้างบน

เหมือน

หลวงปู่ต้องบอกก่อนว่ายอมให้อิฉันทเรียนหนังสือ

หลวงปู่

อูะ บังคับพระบังคับเจ้าเขียวนะเอ็ง...

เหมือน

ขอความเมตตาณะเจ้าค่ะ

หลวงปู่

เอ็งจะทำให้ข้าเสียดพระตอนแก่...เออะ-รีบขึ้นมา...ข้าจะให้เอ็งเรียน...แต่เอ็งจะเรียนกับพระสองต่อสอง
ไม่ได้

อ้าแดงเหมือนยัมร่า รีบขึ้นมาราบหลวงปู่

หมายเหตุ

ตลอดเวลาของฉากนี้ จะได้ยินพระวิคสอนหนังสือพระ-เณรดังต่อเนื่อง

คิสโซลว

อีกฉากที่เห็นถึงความพยายามของตัวละครก็คือฉากที่ 112 เป็นฉากที่อ้าแดงเหมือนและนายวิคหนีจากการตามจับเนื่องจากนายวิคพาอ้าแดงเหมือนหนีออกมาจากคุก ทั้งคู่พยายามที่จะหนีไปอย่าง ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก แม้หนทางจะมีแต่อุปสรรคและอันตรายบุกป่าฝ่าดง ทั้งคู่ก็ยังคงเดินหน้าต่อไป ไม่จุคหมายปลายทาง ขอเพียงแต่ไปให้ไกลที่สุดเท่าที่จะไปได้เพื่อหนีให้พ้นจากการตามล่า คิดว่าจะไปตายเอาดาบหน้า พยายามเพื่อที่จะเอาชีวิตรอดให้ได้เพราะถ้าถูกจับทั้งคู่ก็ต้องตายสถานเดียว

ฉากที่ 112

112ภายนอก ป่า/กลางวัน/กลางคืน

ในช่วงปี พ.ศ. 2407-8 เส้นทางเดินเท้าจากถนนบุรีไปบางกอกหรือกรุงเทพฯยังเป็นทางป่า ป่าดิบที่มีสัตว์ร้ายอย่าง เสือ ช้าง อาศัยอยู่ ชารน้ำหรือหนองบึงจะมีจระเข้

การแผ่ตัวของริด เพิ่มงูข้าวตากที่ห่ออยู่ในผ้าขาวม้าพันรอบเอว นี่เป็นเสบียงที่แม่ซังจัดหาให้เพื่อกินระหว่างเดินทาง

มุมหนึ่งของป่าขณะเดินทาง

โจรสลภาพป่าที่เป็นธรรมชาติ สวยงาม มีกวางหรือช้างอยู่ในเฟรม นำภาพไปสู่ริคประคองเหมือนหนี

2อีกมุมหนึ่งของป่า/ตอนเช้า

ริคกับเหมือนหนีผ่านทางน้ำ (หนองหรือบึง) เห็นจระเข้ เหมือนเหนื่อยถึงกับทรุดนั่ง

เหมือน

เราจะหนีไปไหน...

ริคเพิ่งได้คิด - ตอบไม่ได้

เหมือน
 พี่รู้มัยว่าตอนนี้เราอยู่ที่ไหน
 ริด (ส่ายหน้า)

พี่คิดเพียงแต่จะพาแม่เหมือนหนี – หนีให้พ้นพวกที่ตามจับเรา แต่พี่ก็ไม่รู้เหมือนกันว่าจะหนีไปไหน พี่
 ไม่มีญาติหรือคนรู้จักที่อื่นเลย

เหมือน
 ฉันก็เหมือนกัน (ตัดสินใจ) เราไปตายเอาดาบหน้าเถอะพี่ริด
 แล้วอำแดงเหมือนก็ฮึดลุกขึ้น ริดประคอง
 3อีกมุมหนึ่งของป่า/คอนบ้าย
 ให้ความรู้สึกสวยงาม โปร่ง มั่นกรอง มีผีเสื้อ หรือส่วนประกอบที่ชวนเพลิดเพลินสงบสุข โรแมนติก ริดปลดถุง
 ข้าวตากออกมากินกับเหมือน แสดงให้เห็นว่าการเดินทางของคนสมัยโบราณนั้นเตรียมเสบียงกันมาอย่างไร
 4อีกมุมหนึ่งของป่า/กลางคืน (เดือนหงาย)
 เห็นเสือเดินหากิน นกพาไปสูบนั่นไม้ ซึ่งเหมือนกับบินนอนพักผ่อนอยู่เป็นคืนเดือนหงาย ธรรมชาติรอบตัวให้
 ความรู้สึกโรแมนติก ชวนให้รักเอ๋ยคำรัก

ริด
 แต่ก่อนพี่เคยเชื่อว่า ชีวิตของผู้ใดย่อมเป็นที่รักมากที่สุดของผู้นั้น...ต่อเมื่อพี่รักแม่เหมือน พี่จึงได้รู้จริงๆว่า
 แม่เหมือนต่างหากที่พี่รักมากเสียยิ่งกว่าชีวิตของตนเอง
 คำนี้ ทำให้เหมือนชื่นใจ เบียดตัวเข้าอิงแอบอกริด

เหมือน
 ฉันมีบุญหนักหนาที่ได้รับความรักจากชายอันประเสริฐ...ฉันขอพิชิต ชาคินและชาติน้ำทุกชาติไป ฉัน
 ขอมอบชีวิตและหัวใจรักของฉันให้พี่ริดคนเดียว
 ต่างโอบกอดกัน กล้องผ่านเลยไปที่ท้องฟ้ามีระหว่างกิ่งไม้ แล้วลือคกกล้องถ่ายเป็นเวลารุ่งเช้า พระอาทิตย์ขึ้น ณ.ที่
 นั้น แลเห็นขบวนแห่พยุหยาตราทางชลมารค ทำให้เหมือนนึกคิดถึงในหลวง

เสียงเหมือน
 พยุหยาตราทางชลมารค
 เหมือนกำลังมองอยู่บนกิ่งไม้ ริดเพิ่งจะมองตาม

เหมือน (ดีใจ)
 พี่ริด...ฉันจะถวายฎีกาในหลวง
 ริดตกใจ แต่เหมือนแน่วแน่ในความคิดของหล่อน

เหมือน
 หลวงปู่เคยเล่าให้ฉันฟังว่า

ก๊ท

3.ตัวละคร (Character)

ตัวละครนับเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอันดับสองในองค์ประกอบของเรื่องจากการวิเคราะห์เรื่องพบว่าผู้เขียนได้วางลักษณะนิสัยของตัวละครทุกตัวในลักษณะที่เป็นมนุษย์ คือในชีวิตจริงแล้วยากที่จะตัดสินว่าใครดีใครเลว ทุกคนล้วนมีหลากหลายด้านในตัวเองมีทั้งส่วนดีและไม่ดี มนุษย์เรานั้นมีหลายแง่มุม หลากหลายวิธีการคิด บางที่เราดีกับคนหนึ่งแต่เรากลับร้ายกับอีกคนหนึ่งก็ได้ มนุษย์มีพฤติกรรมและการคิดที่ซับซ้อน ดังนั้นเราไม่สามารถบอกหรือตัดสินได้ว่าใครดีและใครเลว ใครถูกหรือใครผิด ทั้งหมดขึ้นกับวิจารณญาณของผู้ชมว่าจะตัดสินเช่นไร ซึ่งจากบทละครเรื่องนี้กำหนดลักษณะนิสัยของตัวละครสำคัญให้เกี่ยวข้องกับแนวความคิดที่สำคัญของเรื่องดังนี้

อ่ำแดงเหมือน อายุ 17 ปี จนจบเรื่อง อายุ 21 ปี เป็นคนผิวขาว แต่กล้าเพราะลมแดด เป็นคนสวย สวยแบบธรรมชาติ เป็นคนทำงานหนัก ใฝ่งาน แข็งแรง ขยัน ปราดเปรียว อึดแอ้มแจ่มใส เป็นคนตรงพูดปากกับใจตรงกัน มีความเป็นตัวของตัวเองสูง กล้าพูด กล้าเสี่ยง ไม่ยอมให้ใครมาเอาเปรียบ อ่ำแดงเหมือนเป็นลูกสาวคนเดียวของนายเกต กับอ่ำแดงนุ่ม แต่คนที่เลี้ยงอ่ำแดงเหมือนมาตั้งแต่เล็กคือย่าจัน อ่ำแดงเหมือนจึงสนิทกับย่าจันมาก และการที่อ่ำแดงเหมือนอยู่กับย่าจันมากและผูกพันกับย่าจันมามากนั้น การที่เหมือนเห็นรอยแผลเป็นที่หลังย่าจันจากการเป็นเมียว่าก็ยังสั่งสมความเกลียดชังเพศชายที่ชอบกดขี่ และเกลียดความไม่เท่าเทียมกันเข้าไปในสมองโดยอัตโนมัติ เช่นเดียวกันกับการที่เหมือนเห็นนุ่มดูเลวสามีและคอยเป็นที่รองมือรองเท้าสามีหรือพ่อของตน เองนั้น เหมือนเห็นว่ามันไม่ใช่สิ่งถูก ที่จะคิดว่าผู้ชายเป็นที่พึ่งในเมื่อแม่เองเป็นคนทำมาหากิน หุงอาหาร ส่วนพ่อออกไปเล่นการพนันมากกลับมาอาละวาด และด้วยสิ่งแวดล้อมเหล่านี้บวกกับความคิดอิสระของอ่ำแดงเหมือน จึงส่งผลให้ อ่ำแดงเหมือนมีบุคลิกที่ผิดแปลกจากหญิงสาวทั่วไปในสมัยนั้นที่เชื่อว่าเพศชายเป็นผู้นำ ซึ่งอุปลักษณะนิสัยของเหมือนนั้น ได้แสดงออกมาอย่างชัดเจนทั้งคำพูดและการกระทำ ซึ่งปรากฏอยู่ในบทภาพยนตร์อย่างชัดเจน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ฉากที่ 36

36ภายนอก ในสวนนายเกต/กลางวัน

เหมือนกำลังสาธิตการเล่นจากท้องร่องสวนใต้โคนต้นทุเรียน เหงื่อโทรมหน้าเหนียว และอารมณ์ไม่สู้ดี

ไถลออกไปเห็นเด็กชายป้องกันเพื่อน 2-3 คน ตกเมงปอ

นุ่มมาจากบ้าน มีเรื่องจะพูดกับลูกสาวโดยที่นุ่มรู้สึกเอาเองว่าเป็นเรื่องดี-น่ายินดี

นุ่ม

ตะกี้ แม่กลั่นเขามาที่บ้าน...พูดกะพ่อ-กะแม่ เรื่องนายภูจะจัดเจ้าแก่มารู้เรื่อง...

เหมือนไม่พอใจ เห็นได้ชัดจากการดักขีเล่นแรงขึ้นและสาธิตไถล

นุ่ม

นายภูท่านเป็นคนดีนะลูก...มีเมตตาสูง เอ็งอยู่กับท่านก็จะได้ท่านเป็นที่พึ่ง พ่อ-แม่-ย่า ก็จะพลอยสุขสบายไปด้วย

เหมือน

แม่ก็รู้ไม่ใช่หรือว่านายภูมีเมียอยู่แล้วตั้งหลายคน

นุ่น

ก็จะเป็นอะไรไปละลูก...บารมีท่านมาก แล้วท่านก็มีเงินเลี้ยงเมียทุกคนให้อยู่ดีถ้วนหน้า

เหมือน

แม้อย่าผลเป็นที่ข้างหลังอย่าได้มีย

นุ่น

แปล...อะไร

นุ่นครุ่นคิด เหมือนพูดโดยไม่ต้องรอคำตอบจากแม่

เหมือน

แปลที่อย่าถูกผัวกับเมียหลวงสั่งเมียขึ้นใจ แม่ก็รู้ว่า ข้าเคยถูกขายไปเป็นเมียน้อยเขา เป็นทาสถูกนายกดขี่ ข่มเหงยังไร เป็นเมียน้อยถึงจะมีศักดิ์สูงขึ้นมานิด มันก็ยังเป็นเมียทาสอยู่ดี ข้านะ ถ้าผัวไม่ตาย ข้าก็ไม่พ้นมาจากขุนนรกรหรือ...แล้วนี่แม่เห็นดิเห็นงามยังไรถึงคิดจะส่งฉันไปลงขุนนรกรด้วยอีกคน

นุ่นในฐานะแม่ย่อมเห็นด้วยกับลูกบ้าง แต่อำนาจที่เคยอยู่ได้บังคับของ “ผัว” มีเหนือกว่า

นุ่น

นายภู่ไม่เป็นอย่างผัวของข้าเอ็งหรือ ทานเป็นคนหล่อพระ ทานต้องใจบุญแน่...(เหมือนไม่เชื่อ)...เราใช้เงินของนายภู่ตั้งมากแล้ว ทั้งที่ท่านให้พ่อขี้มั่งทั้งที่ท่านจ่ายค่าหมอบ ค่ารักษาย่า...เราควรจะกตัญญูสนองคุณท่านบ้าง...เหมือน แม่ขอร้องตกลงกับนายภู่เถอะนะ ถ้าเอ็งไม่เห็นแก่พ่อแม่ก็คิดเสียว่าเห็นแก่ย่า...ที่ย่าหามาได้ก็เพราะเงินของนายภู่

เหมือน

ฉันไม่อยากเป็นเมียน้อยหรือเมียทาสของใคร

นุ่น

เอ็งอายุมากแล้วนะเหมือน แล้วก็รู้หนังสือด้วย ผู้ชายที่โหนๆ ก็ไม่กล้าคู่ขอเอาเอ็งไปเป็นเมีย...ยิ่งเป็นเมียเอกด้วยแล้ว คอยไปเถอะ แก่ตายเปล่า...นายภู่ท่านเป็นเศรษฐี ถือเป็นโชคกลางของเอ็ง ถ้าไม่รีบหีบฉวยไว้ตายแล้วเกิดใหม่ก็ไม่ได้เจอะเจออีก

เหมือน

ดิ...เกิดชาติหนึ่งชาติใดก็ขออย่าได้เจอะเจอผู้ชายหลายเมีย...หรือผู้ชายที่เล็งเมียไว้ได้ตั้งต้น

นุ่นโกรธตาเขียว

กัท

จากฉากตัวอย่างนี้จะเห็นถึงความเป็นผู้หญิงทำงานของอ้าแดงเหมือน เป็นคนสู้งาน ขยันหนักเอาเบาสู้ ยิ่งดูจากงานด้วยแล้วงานท้องร้องสวนนั้นน่าจะเป็นงานของผู้ชายมากกว่าเพราะเป็นงานที่หนักและต้องใช้กำลังความอดทนสูง แต่อ้าแดงเหมือนทำงานนี้อย่างปกติธรรมดา ซึ่งในสมัยก่อนงานหลักของผู้หญิงจะเป็นงานบ้านงานเรือน งานในครัวเสียมากกว่า ทำให้อ้าแดงเหมือนมีเสน่ห์ เป็นหญิงสาวที่สวยแบบธรรมชาติโดยแท้จริง และในฉากนี้ยังแสดงถึงการที่อ้าแดงเหมือนเป็นคนไม่ต้องการเป็นเมียน้อยเมียทาสของใคร ถึงขนาดเลี้ยงแม่ของตนที่มากพูดให้ไปแต่งงานกับนายภู่ แต่ก็ถูกปฏิเสธโดยพูดไปแบบปากตรงกับใจคืออย่างไรก็พูดอย่างนั้น ไม่ชอบกับอก ไม่ชอบไปตรงๆ ซึ่งจริงๆ แล้วการเลือกคู่ครองของผู้หญิงสมัยก่อนนั้นมักจะขึ้นอยู่กับพ่อแม่ของตนเห็นว่าเหมาะสมคู่ควรก็แต่งงานกัน ในบางคู่ไม่เคยเจอไม่เคยรู้จักกันมาก่อนก็ต้องมาแต่งงานกันจากความต้องการของผู้ใหญ่ทั้ง

สองฝ่ายแม้ไม่ชอบก็ต้องยินยอมแต่งงาน ไม่มีสิทธิเลือกเอง แต่อำแดงเหมือนมีความคิดเป็นของตนเองไม่ยอมทำเช่นนั้นซึ่งเป็นอุปนิสัยที่เด่นของอำแดงเหมือน

ฉากที่ 10

10 ภายนอก ทำน้าบ้านนายเกต/กลางวัน

เชาตุ้ คิสโซลวภาพจากพระจันทร์กลายเป็นหน้าพระริศผ่องใส

เสียงย่า

ตะวานท่านไม่ได้มารับบาตร

ผ่านพระริศไปที่ย่า เห็นอำแดงเหมือนนั่งถือของใส่บาตรอยู่ข้างหลัง ก้มหน้าเหม็นม ไม่กล้าสบสายตาพระริศ

ย่า

อิฉั่นคอยอยู่จนสาย นึกสงสัยว่าท่านเป็นอะไร ไปหรือเปล่า

เสียงพระริศ

เมื่อวานขึ้นพอกลับจากบิณฑบาต พบคนแถวบ้านคอยอยู่ที่วัดแจ้งข่าวว่าโยมแม่ของอาตมาป่วย

ผ่านย่า-อำแดงเหมือนไปที่พระริศ

พระริศ (ต่อเนื่อง)

อาตมาฉันทันเข้าเสร็จก็รีบไปเยี่ยมโยมแม่เลย ที่แรกตั้งใจจะกลับในวันเดียวกัน แต่มีเหตุให้ต้องค้างคืนก็เลยกลับเมื่อวาน

ย่าถามจบ ขึ้นมือไปจะไปรับของใส่บาตรจากมืออำแดงเหมือน แต่อำแดงเหมือนก้มหน้าเฉยจึงไม่ได้ส่งของให้ย่า

ย่า

โยมแม่ของท่านเป็นอะไรไปหรือเจ้าคะ

ภาพ 3 คน เห็นชัดว่าเหมือนเหม่อและย่าคอยรับค้ำ

พระริศ

เห็นเขาว่าเป็นกษัตริย์นะ แต่จะใช่หรือเปล่ายังไม่แน่ชัด

ย่าเห็นช้าคิดสังเกต ก็หันไปดูเหมือน

ผ่านเหมือนและกับข้าวใส่บาตรไปที่ย่า

ย่า

อ้าว-นั่งเหมือน

แทนสายตาพระริศ เห็นเหมือนสะดุ้งได้สติ รีบส่งของให้ย่า-เงิน

พระริศรับบาตรแล้วพาเรื่อจากไป

อำแดงเหมือนขึ้นมานบนสะพาน มองตามไป

เห็นเรื่อพระริศ เห็นที่ฟากฟ้า กลางคลองมีรุ้งกินน้ำสวยงาม

เสียงเหมือน

แน่ะ-รุ้ง

เหมือนชี้ที่รุ้งกินน้ำ ย่าเห็นแล้วตกใจ

เหมือน

ย่า...คูชิ รุ่งกินน้ำ
 ย่า (ตกใจสั่ง)
 อย่าชี้...เอามือเช็ดตุลเสี่ยเดี๋ยวนี้
 เหมือนเหลียวดูกันตนเอง
 ย่า
 เช็ดเร็วๆ
 เหมือน
 ไม่เห็นอะไรเลย
 ย่า (ร้อนรน)
 ข้าบอกให้เอ็งเอามือเช็ดตุล...รีบเช็ดเสี่ยเร็วๆ
 เหมือน
 เช็ดทำไมเล่า

 ย่า
 นิ้วเอ็งจะคั่ว
 เหมือนขกนิ้วดู-ไม่มีทีท่าว่าจะคั่วได้ยังไง
 ย่า
 รุ่งกินน้ำเขาห้ามชี้...ใครชี้นิ้วจะคั่ว...
 เหมือน
 รุ่งจะกินนิ้วมือนั่นแหละ...มาซิ จะได้จับจีเสี่ยเลย
 ย่า
 เอ๊ะ นางนี่ (จับมือเหมือนเช็ดกัน)
 เหมือนหัวเราะเป็นของสนุก
 เหมือน (หัวเราะพลาเงาเอ็นวี่เช็ดกัน)
 เช็ดตุลแล้วไม่คั่วหรือย่า (บ่น) สิ้นก็ห้ามหันหน้าไปทางตะวันตก คาวดกก็ห้ามทัก เห็นรุ่งก็ห้ามชี้...
 เข้าปากก็ห้ามพูดถึงเสี่ย ลงเรือห้ามพูดถึงตะเข้...พบอะไรแปลกๆให้เฉยไว้-เฉยไว้...
 ย่า
 เอ็งมันคนเจ้าปัญหา ชอบขัดชอบแย้ง แล้วยังเถียงๆ ไม่ตกปาก
 เหมือน
 ก็มันพิลึกนี่ย่า...
 ย่า
 พิลึกหรือไม่พิลึก บुरาณเขาสั่งเขาสอนไว้ก็ต้องเชื่อตามปฏิบัติตาม
 เหมือน
 ปฏิบัติที่ทั้งๆ ไม่รู้อะไรด้วยงั้นหรือย่า...(ส่นหัวเป็นทิบอกว่าไม่เอาด้วย)

จากฉากที่ 10 นี้จะเห็นถึงลักษณะที่สำคัญอีกอย่างของอำแดงเหมือน เป็นฉากที่แสดงถึงความเป็นตัวของ ตัวเองของอำแดงเหมือน มีความคิดเป็นของตนเองไม่เชื่อในสิ่งที่คนอื่นเขาบอก แม้ว่าสิ่งนั้นจะเป็นสิ่งที่ทำสืบต่อกันมาแต่โบราณ จะคล้ายกับคำสอนของพระพุทธเจ้าที่สอนว่าอย่าเชื่ออะไรง่าย ๆ แม้ว่าพ่อแม่ครูอาจารย์จะบอก มา อำแดงเหมือนเอาตัวเองเป็นที่ตั้งจะเชื่อและปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองได้พบหรือเกิดขึ้นกับตนเท่านั้น ไม่เชื่ออะไรแบบ ไม่มีมูล เป็นความคิดแบบมีวิสัยทัศน์ไม่มั่งงาย ต้องเป็นสิ่งที่มีความหมายไป อำแดงเหมือนจึงเป็นคนมีความคิด ยังได้เรียนหนังสือด้วยแล้วยังช่วยเสริมส่วนนี้ของอำแดงเหมือน เป็นจุดเริ่มของการเรียกร้องความเท่าเทียมกันของชายและหญิง

ฉากที่ 12

12 ภายใน บณกุฎีเจ้าอาวาสวัดขุนน/กลางวัน

“หลวงปู่” ถิ่นอาหารเพลเสร็จ ศิษย์วัดเก็บถ้วยชาม อำแดงเหมือนนั่งอยู่บนชานกุฎี พับเพียบเรียบร้อย

เหมือน

แกงปลาหอยอย่างอร่อยมีเจ้าคะ

หลวงปู่หันมอง

หลวงปู่

ถามแบบนี้พระตอบไม่ได้

เหมือน (ประจบพระ)

อะไรที่หลวงปู่ชอบ บอกอิฉันนะเจ้าคะ อิฉันจะทำมาถวายหลวงปู่ทุกอย่าง

หลวงปู่

ที่เอ็งพูดนี้ จะทำให้พระอาบัติเพราะเห็นแก่กินรู้มัย

เหมือนยิ้มเผื่อนๆ หัวเราะแหะๆ

เหมือน

แะๆ ... ไม่รู้เจ้าคะ

หลวงปู่

เดี๋ยวข้าต้อง ไปสอนหนังสือแล้ว เอ็งกลับบ้านเถอะ

เหมือน

หลวงปู่เจ้าคะ...เอ่อ-คือ-อิฉันอยากเรียนหนังสือกับหลวงปู่ด้วยเจ้าคะ

หลวงปู่

นั่นไง...นี่แล้วเชียว (หัวเราะ) ลองมาปะเหลาะข้าอย่างตะกี้ เอ็งต้องมีอะไรออกออกมาเป็นพิเศษ

อำแดงเหมือนยิ้มร่า รวบรวมข้าวของก้มลงกราบหลวงปู่

เหมือน

ขอบพระเดชพระคุณเป็นที่สุดเจ้าคะ...(กราบเอวๆ)

หลวงปู่ผิดสังเกต

หลวงปู่

เฮ้ย...นี่เหมือน...ข้ายังไม่ได้ออกกลางรับสอนหนังสือให้เอ็งนะเว้ย...เอ็งเป็นผู้หญิงจะเรียนร่วมกับพระกับเณรไม่ได้

เหมือน
 อฉันเรียนได้เข้ากะ
 หลวงปู่
 เอ็งนะเรียนได้ แต่พระเณรเรียนรวมกับเอ็งไม่ได้
 เหมือน
 ทำไมล่ะเจ้าคะ
 หลวงปู่
 มันไม่เหมาะนะซี
 เหมือน
 ที่เณรยังเรียนได้เลย
 หลวงปู่
 เณรเป็นผู้ชาย
 เหมือน
 หลวงปู่สอนหนังสือผู้ชายได้ แล้วทำไมสอนผู้หญิงบ้างไม่ได้
 หลวงปู่
 เออ....ถามแปลกไว้อย...แต่ถึงงี้ ข้าก็ให้เอ็งเรียนด้วยไม่ได้

คัท

ในฉากนี้เป็นฉากที่อำแดงเหมือนพยายามที่จะไปขอลหลวงปู่ในคนได้เรียนหนังสือ แสดงถึงความเป็นผู้หญิงกล้าของอำแดงเหมือน กล้าในสิ่งที่ผู้หญิงในสังคมเขาไม่ทำกัน ผิดแปลกไปจากปกติ แต่ไม่ได้เป็นเรื่องที่เสื่อมเสียแต่อย่างใด และเมื่อถูกปฏิเสธอำแดงเหมือนก็กล้าที่จะทวงสิทธิความเท่าเทียมระหว่างชาย-หญิง สิทธิที่ขาดหายไป สิ่งนี้เป็นสิ่งที่อำแดงเหมือนเรียกร้องตลอดทั้งเรื่อง

นายริด อายุ 25 ปี ตอนช่วยอำแดงเหมือนจมน้ำ จนจบเรื่องอายุ 29 ปี อุปนิสัยใจคอสุภาพเรียบร้อย อยู่ในธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด เพราะบวชเรียนตั้งแต่อายุ 6 ปี ตอนเด็กร่างกายอ่อนแอเจ็บป่วยอยู่บ่อย เมื่ออายุ 6 ปีป่วยหนัก จึงปะขาวได้ทำนายว่าชะตาขาด ต้องบวชถึงจะรอดและต้องบวชไม่สึกด้วย ถ้าสึกเมื่อไหร่จะตายใน 3 วัน 7 วัน จึงบวชต่อเนื่องมาจากเณรมาเป็นพระ จนเป็นคนที่อยู่ในกรอบแห่งธรรมวินัย จึงมีความเป็นผู้นำน้อยกว่าอำแดงเหมือน แต่ในขณะที่เดียวกับนายริดก็มีความซื่อสัตย์ในจิตใจ ดังที่ปรากฏในเรื่องว่าถึงแม้ตนเองจะเคยถูกทำนายว่าถ้าสึกออกจากผ้าเหลืองนั้นจะมีอันเป็นไปภายใน 7 วัน แต่ในเมื่อนายริดรู้ตัวเองดีว่าจิตใจตัวเองไม่นิ่งแอบหลงไหลในสตรีซึ่งผิดวิสัยสงฆ์นั้น นายริดก็ตัดสินใจออกอย่างไม่ลังเล นายริดมีบ้านอยู่ปากเกร็ด(ปากเกร็ด) พ่อแม่ของพระริดคือ นายแหม่มและอำแดงสาย ทั้งคู่ประกอบอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาขาย นายริดเป็นเสมือนตัวแทนผู้ชายที่ให้เกียรติผู้หญิง และรักเพศหญิงอย่างจริงจัง เสมือนว่าเป็นการเคารพซึ่งกันและกัน ไม่ได้คิดว่าตนเองนั้นจะต้องยิ่งใหญ่กว่า แต่กลับเป็นกำลังใจให้เหมือน เป็นกำลังซึ่งกันและกันอยู่ตลอด อุปนิสัยของนายริดนับว่าเป็นผู้ชายชั้นดีที่ปรากฏอยู่ในสังคมในตอนนั้น และในบทบาทพนตร์ก็ได้สะท้อนอุปนิสัยของนายริดเอาไว้ดังที่ปรากฏในฉากดังนี้

ฉากที่ 62

62 ภายใน โบสถ์วัดขุน/กลางคืน

เปิดภาพที่พระพักตร์พระพุทธรูป ใช้เสียงหลวงปู่แทนเสียงของพระพุทธรูป

เสียงหลวงปู่

ความทุกข์ทั้งปวงเกิดจากความอยากเป็นต้นเหตุ ถ้ากำจัดความอยากเสียได้ ความทุกข์ทั้งปวงก็ไม่เป็นอันเกิดขึ้น

หลวงปู่กับพระริค ซึ่งคู่เสerahmongตาแดงกำ

หลวงปู่

เธอเป็นพระ เป็นผู้กำจัดความอยากไม่ใช่หรือแล้วเหตุใดละเธอจึงปล่อยให้ความอยากเข้าครอบงำสติ... ความรู้สึกผิดและเสerahmongที่ปล่อยให้อำแดงเหมือนตายโดยมิได้ช่วยเหลือมัน-ถ้าคิดอย่างชาวบ้านก็ถือเป็นความสำนึกในคุณธรรม...แต่ถ้าคิดอย่างพระ ต้องถือว่าเธออยากในคุณธรรมพระอยากไม่ได้เลย ไม่ว่าจะอยากในคุณงามความดีหรือความชั่ว

พระริค

กระผมเอาชนะใจตนเองไม่ได้ขอรับ...ฉันอยู่เป็นพระต่อไปคงจะทำให้พระศาสนาวิบัติ

หลวงปู่

พระธรรมไม่เป็นที่ยึดเหนี่ยวของเธอได้แล้วหรือ

พระริคนิ่งแทนคำตอบว่า-ไม่ได้---หลวงปู่เข้าใจ

หลวงปู่

คำทำนายของชีปะขาวที่ว่า-ถ้าเธอสึก เธอจะต้องตายภายใน 3 วัน 7 วัน ...ยับยั้งเธอไว้ได้มั๊ย

พระริค (คิดแล้วตอบ)

กระผมไม่กลัวตายแล้วขอรับ (ถึงราพัน-ด้วยใจคิดถึงเหมือน) ตายเสียก็ดี...จะได้อยู่ภพเดียวกับสีกาเหมือน (อย่างมีสติ) แต่ถ้าไม่ตาย กระผมจะไปช่วยทำงานแทนโยมพ่อ-โยมแม่

หลวงปู่

ลองอยู่เป็นพระอีกสักเดือน...ถ้าไม่ไหวจริงๆจะสึกก็สึก

กัท

จากฉากที่ 62 นี้ จะเห็นได้ว่าพระริคนั้นมีความซื่อสัตย์และเคร่งครัดมากเมื่อรู้ตัวเองว่าไม่สามารถที่จะละความอยากของตนได้ จึงต้องการที่จะสึกจากสภาพเป็นพระ เพราะคิดว่าถ้าตนยังคงอยู่ในสภาพพระต่อไปจะทำให้พระศาสนาวิบัติ ในช่วยแรกก่อนที่อำแดงเหมือนจะถูกจับขังคุกนั้นนายริคไม่ค่อยมีบทบาทมากนักจะนั่งๆเฉยๆอยู่ในสภาพเป็นพระและยังไม่รักอำแดงเหมือนมากนัก แต่หลังจากที่ได้อยู่กับอำแดงเหมือนเป็นระยะเวลาหนึ่งที่บ้านปากเตี๋ยของตนความรักของทั้งคู่ทั้งริคและเหมือนเพิ่มพูนมากขึ้น ยิ่งเมื่ออำแดงเหมือนติดคุกจะเห็นความพยายามของนายริคเป็นอย่างมากที่พยายามช่วยพยายามที่จะเข้าไปเยี่ยมอำแดงเหมือน เมื่อทำอะไรไม่ได้จึงได้แต่เฝ้าอย่างจงรักภักดีที่หน้าคุก เปรียบเหมือนสุนัขเฝ้านายที่รักของมัน ดังตัวอย่างในฉากต่อไป

ฉากที่ 82,84,94,97

82 ภายนอก บริเวณหน้าตะราง/กลางวัน

นายริคยกมือไหว้ยาม ขอเข้าไปเยี่ยมเมีย ถือน้ำของมาด้วย

ริค

ได้โปรดเถิด...ขอให้กระผมได้เข้าไปเยี่ยมแม่เหมือนสักครั้ง

ยาม

บอกแล้วว่าห้ามเยี่ยม

ริด (เซ้าซี้)

ขอให้กระผมได้ดูแม่เหมือนอยู่ห่างๆก็ได้

ยาม

เฮ้ ไอ้นี้ พุคภาษาคณไม่รู้เรื่องหรืออย่างเง...ไปให้พ้น

ริด (ส่งห่อผ้าให้)

จั้นฝากของนี้ให้แม่เหมือนด้วย

ยามปิดห่อผ้ากระเด็น เห็นมีทั้งของกินค่านั่งผ้าห่มของอำแดงเหมือน

คิตโซลว

84 ภายนอก ตะราง/กลางวัน

นายริดยังพล่านเป็นห่วงเมียอยู่ เห็นใครเดินผ่านมาก็ขอความช่วยเหลือ เช่น หญิงคนหนึ่งมากับหลานสาว ริดก็เข้าไปยกมือไหว้ใกล้ประตู

ริด

ป้าจะเข้าไปเยี่ยมคนในตะราง ไหม๊

ป้า

อือ...ไปเยี่ยมหลาน

ริด

เมียฉันชื่อเหมือน ดิดตะรางอยู่...เขาไม่ให้ฉันเข้าไปเยี่ยม ป้าช่วยถามข่าวคราวแม่เหมือนมาบอกให้ฉันรู้

ด้วยเถอะ

คิตโซลว

94 ภายนอก ตะราง/กลางคืน

นายริด ยังอยู่ที่เดิมหนาวคร่ำครึ่ม โทรมหนักเช่นกัน กลับเหมือนขอทาน

กัท

97 ภายนอก หน้าตะราง/ตอนเย็น

ริดยังนั่งเฝ้าอยู่ที่นี่ โทรมมากหนาวคร่ำครึ่ม ร่างกายซูบผอม ผมแผ่ยุ่งเหยิง อำแดงสายกับนายแหม่มหิวของกินของใช้มาด้วยตามลูก ทั้งสองคนตกใจกับสภาพของลูกชายเป็นอย่างยิ่งน้ำตาไหลเมื่อเห็นอำแดงปลั่งก็มาด้วย

สาย

กลับบ้านเถอะลูก ถึงอย่างไรเราก็เข้าไปเยี่ยมแม่เหมือนไม่ได้

ริด

ฉันสงสารเขาจะแม่...แม่เหมือนเขาถูกกลั่นแกล้งยิ่งเสียดว่านักโทษผู้ชายที่ฆ่าคนตายเสียอีก

สายร้องไห้ ไหนจะสงสารลูกชาย ไหนจะสงสารลูกสะใภ้

แหม่ม

แต่เราก็ช่วยอะไรแม่เหมือนเขาไม่ได้นี่ลูก...แม่เหมือนทำผิดกฎหมายสำคัญ

ริด
 ฉันไม่ถือว่าแม่เหมือนทำผิดกฎหมายหรอกพ่อถ้าจะเอาผิด แม่เหมือนก็มีผิดอยู่คนเดียว คือเกิดมาเป็นผู้
 หญิง
 สาย (ร้องไห้)
 โธ่เอ๊ย กรรมเวรอะไรอย่างนี้ก็ไม่รู้...แล้วนี่เราจะทำอย่างไรกันดีล่ะลูก
 ริด
 ฉันยังคิดอะไรไม่ออกหรอกแม่
 แซ่ม
 จันทก็กลับบ้านเสียก่อน ไม่ดีหรือลูก แล้วค่อยคิดหาหนทางแก้ไข
 สาย (กับริด)
 กลับไปพร้อมพ่อ-แม่เถอะนะลูกนะ
 ริด
 พ่อจ๋า แม่จ๋า ให้ฉันรู้สึกเหมือนอยู่ร่วมทุกข์กับแม่เหมือนเถอะ อย่าให้ฉันทอดทิ้งเขาไปไหนเลย
 ปลั่งซึ่งร่วมฟังอยู่ด้วยเกิดความซาบซึ่งจับใจ น้ำตาคลอ
 ปลั่ง
 ริดเอ๊ย เอ็งเป็นผู้ชายประเสริฐนักหนา ถ้าผู้ชายทุกคนเป็นอย่างเอ็ง ถึงจะให้ผู้หญิงเป็นควายก็ไม่มีใครขัด
 จันทหรอก
 แซ่ม
 พ่อกับแม่รักเอ็งมากนะลูก แต่เมื่อเอ็งจะทำหน้าที่พ่อที่ดี พ่อจะแม่ก็ไม่ขัดขวาง....ขอให้พระคุ้มครองเอ็ง
 เถอะนะลูก
 ริดก้มหน้ากราบเท้าพ่อแม่ และมือของพ่อแม่ที่ลูบหัวลูกชายนั้นซาบซึ่งในความรู้สึก เสมือนได้รับพรจากพระแล้ว
 จริงๆ
 คิสโซลว

4.ภาษากับการสื่อความหมาย

ภาษาเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้แทนเสียงที่เปล่งออกมาใช้เพื่อเป็น
 เครื่องหมายแสดงแทนภาพแห่งความรู้สึกนึกคิด สร้างภาพพจน์ให้เห็นอย่างชัดเจนและให้ผู้รับสารคล้อยตาม
 ความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน จากการวิเคราะห์ผู้ศึกษาพบว่า

4.1 ภาษาที่มีลักษณะเป็นร้อยแก้ว ซึ่งสามารถสื่อความหมายได้โดยตรงและเป็นภาษาที่มนุษย์

ใช้สื่อสารกันจริงภายในชีวิตประจำวัน และสำหรับภาษาที่ใช้สามารถบ่งบอกถึงลักษณะนิสัยของตัวละคร และ
 ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครได้อย่างชัดเจน อย่างเช่นจากบทสนทนาที่นุ่มพูดกับเหมือนในฉากที่ 35/1 ซึ่งแสดง
 ให้เห็นถึงความคิดของนุ่มว่าเป็นความคิดที่เชื่อว่าผู้ชายเป็นที่พึ่งเป็นช้างเท้าหน้า ดังตัวอย่าง

ฉากที่ 35/1

35/1 ภายใน ห้องนอนย่า

ย่าตกใจตื่น เหมือนซึ่งนอนอยู่กับย่าพลอยตื่นไปด้วย

เสียงเกด (ตะพลางคำกลาง)

อีตั่วนี้ เวลาแค่นี้มันถึงกู (เสียงตบฉาดนุ่มร้อง)

เสียงนุ่ม

เดี๋ยวฉันจะทำให้ใหม่ (ร้องให้พลาง)

ย่าทนไม่ได้-แหวกมุ้งคำส่ง

ย่า

ไอ้เกด มันจะข่มเหงเมียมันไปถึงไหน...ใครเขาจะนึกว่ามันกลับมากินข้าวบ้านวะ...แดกถั่วแดกไปจนคึก
 คื่นค่อนคิ่นยังไม่อิ่มอีกรี คงหมดตัวมาละซีคิ่นนี้
 นุ่มเข้าครัวไปแล้ว

เกด

เรื่องของผัวเมีย แม่อย่ามาขุ่นหน้า

ย่า

กูไม่อยากขุ่น แต่มันเหลืออดเหลือทนแล้ว อีนุ่มมันทำงานหาเงินงๆ-นอนรีก็คึก แล้วยังต้องตื่นตั้งแต่ไก่
 โห่พายุเรือเอาของไปขาย หาเงินมาให้มันรีคไถเอาไปเล่นเบี้ย...มันเคยมีกะใจช่วยเมียสักนิดมัยไอ้เกด...หน้อยแน่
 เล่นเสียที่ไรต้องอารมณ์เน่มาพาตบตะเมีย
 เหมือนพึ่งพอกับย่าได้ตอบกันพักหนึ่ง ก็ออกจากมุ้งไป

เกด

ก็อีนุ่มมันกวนสันตินฉันนี่...เรียกคำหนึ่งเฉยสองคำเลย

ย่า

คนมันเหนียว เวลานอนมันก็หลับเป็นตายซี มันต่างหากที่เมาแล้วกวนสันติน ชาวบ้านจะหลับจะนอนไม่
 รู้จักเกรงอกเกรงใจ

เกด

นี่แม่เห็นลูกสะไภ้คึกว่าลูกในไส้แล้วอะ

ย่า

เออ

เกด

จันแม่ก็ไม่ต้องมาพูดกับฉัน (ตะ โคนไปทางครัว) เร็วๆ ไว้ยอีนุ่ม กูหิวจะตายหาอยู่แล้ว

นุ้มกำลังก่อไฟ แสงไฟส่องให้เห็นปากแตก แก้มชาบวม เหมือนเข้ามา

เหมือน

แม่ไปนอนต่อเถอะ...ฉันทำเอง...(แต่นุ้มไม่ไป)

เสียงเกต

หิวโว้ย-หิว...

เสียงย่า

เลิกแหกปากนะไอ้เกต

เกตหันไปโต้ตอบแม่ของตนซึ่งตะโกนอยู่ในห้อง

เกต

ฉันบอกแล้วไง แม่ไม่ต้องมาพูดกับฉัน

ย่า

มึงไม่พูดก็ไม่ต้องพูด แต่ถ้ามึงแหกปากอีกเมื่อไหร่ กูจะเขี่ยกระดูกโคนน้ำหมากรุกไปให้มึงแตกแทนข้าว
เกตได้ระบายอารมณ์น่ออกแล้ว กลับเปลี่ยนเป็นคนละคน

เกต

ฉันร้องเพลงก็ได้...(ร้องเพลงทำนองปรบไก)

พระไตรโลกท่านวิฑิตถา ตั้งแต่บราญยอมจะมี พี่ได้เรียนจำถ้อยคำบาลี-เอาไว้

เหมือน นุ้ม ช่วยกันทำกับข้าวในครัว

เสียงเกต (ร้องต่อ)

ถ้าบวชลูกพี่บวชตัวบวชตน

สิ้นทุกคตนาชหญิง

การกุศลใหญ่ยิ่งข้อนี้เป็นจริง-เอยใจ

ถ้าหญิงใด ไม่มีผิว

ต้องอยู่ตัวเอ็กกา

(เหมือน นุ้ม เริ่มพูดโต้ตอบกันตรงนี้ โดยยังมีเสียงเกตร้องเพลงดังอยู่)

ผู้ชายไม่มีภรรยา นั้นมันบาปอีกโ

ถ้าไม่สิ้นไม่เสร็จสำเร็จมะ-เอยโน

ไอ้เรื่องสตรีไม่มีผิว

นี่แลมันชั่วหลายอย่าง

เรื่องราวยังมีพระบาลีท่านอ้าง-เอยไว้

ถ้าหญิงมีผิวบวชลูก

จึงจะเป็นสุขในพระศาสนา

ถ้าลูกผิวไม่มีความดีก็หา-เอย ไม่

ถึงจะทำบุญช่วยตัว

มันก็ไม่เท่าบวชผิวบวชลูก

ไอ้ข้อสำคัญควรพึงผูก-เอยใจ

(สองบาทสุดท้าย ภาพอยู่ที่ย่า)

เหมือน

เป็นผู้หญิง ไม่มีอะไรดีสักอย่าง...ฉันไม่รู้ว่แม่ทนมือทนตีนพ่ออยู่ได้ยังไง...ฉันเองแทบจะทน ไม่ได้อยู่แล้ว

นุ่ม

อย่าพูดอย่างนั้น...ถึงอย่างไรพ่อก็เป็นที่พักของเรา

เหมือน

แม่ต่างหากเป็นที่พักของเรา...พ่อก็ต้องพึ่งแม่

นุ่ม

บาปปาก...ผู้ชายเขาเป็นเจ้าชีวิตของเรา ที่เรามีสวนเช่าทำกินอยู่ทุกวันนี้ก็เพราะบารมีของพ่อเขาละ

เหมือน

เป็นอันว่าผู้หญิงต้องยอมอยู่ได้ฮ้างคินของผู้ชายตลอดชาติ

อย่าคำหมาด เสียงเกดร้องดังเข้ามา

เสียงเกด

ถ้าแม่หญิงใด ไม่มีหัว

อยู่แต่ตัวเมื่อตายไป

จะต้องทนทุเรศให้เปรตมัน ไซ-เอย (ลงเพลงจบ)

จัดข้าวจัดปลาเสร็จ สองแม่ลูกช่วยกันยกออกมา

เกดนอนหลับเมื่อลูกเมียยกข้าวมาให้อกิน

นุ่มเข้าไปเขย่าตัวเบาๆ

นุ่ม

...กินข้าวได้แล้ว (เขย่าตัวปลุก) ที่...ที่เกิด

เกด (เมื่อถูกเขย่าแรงขึ้น)

อย่ากวน...กูจะนอน...หือ...เคี้ยว โคนถีบ...

เหมือนรู้สึกโกรธแทนแม่

กัท

และในฉากที่เหมือนใช้มือชี้รู้กนน้ำแล้วย่าจันบอกให้อามือจิมกัน ไม่อย่างนั้นแล้วนี้จะกุด แต่เหมือนไม่เชื่อเลยทีเดียวกแต่กลับถามว่าทำไม ซึ่งแสดงถึงความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลของเหมือน ไม่เชื่อ โดยที่เค้าว่าค่อกันมา ดังที่ปรากฏในฉากที่ 10

ฉากที่ 10

10 ภายนอก ทำน้าบ้านนายเกด/กลางวัน

เช่าตรู คิสโชลวภาพจากพระจันทร์กลายเป็นหน้าพระริศผ่องใส

เสียงย่า

ตะวานท่านไม่ได้มารับบาตร
ผ่านพระริคไปที่ย่า เห็นอำแดงเหมือนนั่งถือของใส่บาตรอยู่ข้างหลัง ก้มหน้าเหนียม ไม่กล้าสบสายตาพระริค

ย่า

อินคยอยู่จนสาย นึกสงสัยว่าท่านเป็นอะไร ไปหรือเปล่า

เสียงพระริค

เมื่อวานขึ้นพอกลับจากบิณฑบาต พบคนแถวบ้านคยอยู่ที่วัดแจ้งข่าวว่าโยมแม่ของอาตมาป่วย
ผ่านย่า-อำแดงเหมือนไปที่พระริค

พระริค (ต่อเนื่อง)

อาตมาฉันเช้าเสร็จก็รีบ ไปเยี่ยมโยมแม่เลย ที่แรกตั้งใจจะกลับในวันเดียวกัน แต่มีเหตุให้ต้องค้างคืนก็เลย
กลับเมื่อวาน

ย่าถามจบ ยื่นมือไปจะไปรับของใส่บาตรจากมืออำแดงเหมือน แต่อำแดงเหมือนก้มหน้าเฉยจึงไม่ได้ส่งของให้ย่า

ย่า

โยมแม่ของท่านเป็นอะไร ไปหรือเข้าคะ

ภาพ 3 คน เห็นชัดว่าเหมือนหม่อและย่าคยรับค้าง

พระริค

เห็นเขาว่าเป็นกษัตริย์นะ แต่จะใช่หรือเปล่ายังไม่แน่ชัด

ย่าเห็นซ้ำคิดสังเกต ก็หันไปดูเหมือน

ผ่านเหมือนและกับข้าวใส่บาตรไปที่ย่า

ย่า

อ้าว-นั่งเหมือน

แทนสายตาพระริค เห็นเหมือนสะดุ้งได้สติ รีบส่งของให้ย่า-เงิน

พระริครับบาตรแล้วพายเรือจากไป

อำแดงเหมือนขึ้นมาบนสะพาน มองตามไป

เห็นเรือพระริค เห็นที่ฟากฟ้า กลางคลองมีรุ่งกินน้ำสวยงาม

เสียงเหมือน

แน่ะ-รุ่ง

เหมือนชี้ที่รุ่งกินน้ำ ย่าเห็นแล้วตกใจ

เหมือน

ย่า...ดูซิ รุ่งกินน้ำ

ย่า (ตกใจสั่ง)

อย่าชี้...เอามือเช็ดหูเสียเดี๋ยวนี้

เหมือนเหลียวดูกันตนเอง

ย่า

เช็ดเร็วๆ

เหมือน

ไม่เห็นเลอะอะไรเลย
 ย่า (รื้อนรณ)
 ข้าบอกให้เอ็งเอามือเช็ดตุค...รีบเช็ดเสียเร็วๆ
 เหมือน
 เช็ดทำไมเล่า
 ย่า
 นิ้วเอ็งจะคั่ว
 เหมือนยกนิ้วดู-ไม่มีทีท่าว่าจะคั่วได้ยังไง
 ย่า
 รุ่งกินน้ำข้าห้ามซี...ใครชี้นิ้วจะคั่ว...
 เหมือน
 รุ่งจะกินนิ้วมือนั้นอะไระ...มาซิ จะได้จับจีเสี่ยเลย
 ย่า
 เอ๊ะ นางนี่ (จับมือเหมือนเช็ดกัน)
 เหมือนหัวเราะเป็นของสนุก
 เหมือน (หัวเราะพลางเอานิ้วเช็ดกัน)
 เช็ดตุคแล้วไม่คั่วหรือย่า (บ่น) ทีพินก็ห้ามหันหน้าไปทางตะวันตก คาวคกก็ห้ามทัก เห็นรุ่งก็ห้ามซี...
 เข้าปากก็ห้ามพูดถึงเสื่อ ลงเรือห้ามพูดถึงตะเช้...พบอะไรแปลกๆให้เฉยไว้-เฉยไว้...
 ย่า
 เอ็งมันคนเจ้าปัญหา ชอบขัดชอบแย้ง แล้วก็เถียงๆๆ ไม่ตกปาก
 เหมือน
 ก็มันพิลึกนี่ย่า...
 ย่า
 พิลึกหรือไม่พิลึก บุราณเขาสั่งเขาสอนไว้ก็ต้องเชื่อตามปฏิบัติตาม
 เหมือน
 ปฏิบัติที่ทั้งๆไม่รู้อะไรด้วยงั้นหรือย่า...(สั่นหัวเป็นทีบอกว่าไม่เอาด้วย)
 ถัท

4.2 ลักษณะภาษาที่เป็นอุปมาอุปมัย ซึ่งผู้ประพันธ์ใช้อุปมาอุปมัยเป็นการเปรียบเทียบกับสิ่งหนึ่งเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อใช้ในการสร้างภาพพจน์เหล่านั้นให้เห็นชัดเจนขึ้น ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาในฉากที่

ฉากที่ 76

76ภายนอก/ภายใน ศาลากลาง/กลางวัน

พระนนทบุริชกษัตริย์

พระนนทบุริ

นายริคลาสิกขาเมื่อไหร่

ริค

เมื่อเดือน 6 ขึ้น 3 ค่ำ ปีฉลูขอรับได้เท่า

พระนนทบุรี

อ้าแคงเหมือนได้เป็นเมียนายริคก่อนหรือหลังนายริคลาสิกขา

ริค

หลังขอรับได้เท่า

ควิดิสโซลว

พระนนทบุรีผ่านเหมือน

พระนนทบุรี

ตามลัทธิเมืองเรา เมื่อผู้ชายพาผู้หญิงคนไหนเข้าไปในที่ลับตาและจับเนื้อต้องตัวก็ถือว่าผู้หญิงคนนั้นได้เป็นเมียของตนแล้ว คำกล่าวแก่ของอ้าแคงเหมือนที่ว่า ถูกจุดไปบ้านนายภูหนแรกอยู่แค้นอกขาน หนสองไม่ยอมขึ้นเรือน มีบ่าวไพร่รู้เห็นจึงฟังไม่ขึ้น เพราะบ่าวไพร่ไม่ได้เฝ้าดูอยู่ทั้งคืนหนแรกที่อยู่บนเรือนกับนายภูหนต้องถือว่าอ้าแคงเหมือนเป็นเมียของนายภูหนแล้วตามที่นายภูหนอ้าง
นายภูหนระห่อม แพนไปเห็นเหมือนขมขื่น หันมาพูดกับศาล

เหมือน

ถ้าอ้างกันอย่างนั้น อีฉั่นก็เป็นเมียของนายริคก่อนเจ้าคะ เพราะอีฉั่นเคยอยู่กับนายริคสองต่อสองในที่ลับตาและนายริคกอดอีฉั่นโดยที่อีฉั่นเปลือยอก

พระนนทบุรี – ไม่คิดว่าจะได้ยินผู้หญิงพูดแบบนี้

พระนนทบุรี

ถึงจะเป็นจริงอย่างที่มึงว่า แต่ตอนนั้นนายริคก็ไม่ได้อ้างว่ามึงเป็นเมียของเขา

เหมือน

อีฉั่นอ้างก็ได้เจ้าคะ อีฉั่นขออ้าง – นายริคเป็นหัวของอีฉั่นก่อนที่อีฉั่นจะถูกนายภูหนจุด

พระนนทบุรี

ไม่มีธรรมเนียมให้ผู้หญิงอ้างได้

เหมือน

ทำไมล่ะเจ้าคะ

พระนนทบุรี

มึงไม่มีสิทธิ์จะมาตั้งคำถาม

เหมือน – รู้ลึกไม่ยุติธรรมเลย แต่หล่อนก็จำใจปิดปากเงียบ

พระนนทบุรี

กฎหมายหาว่าไว้ชีวิตว่า พ่อแม่ยกลูกหรือขายลูกให้แก่ใครก็ได้ โดยไม่ต้องบอกกล่าวให้ลูกรู้ การที่นายเกตยกอ้าแคงเหมือนลูกสาวให้นายภูหนเป็นการชำระหนี้สินแทนเงิน ถึงจะยังไม่ได้ทำสารกรรมธรรมไว้แก่กัน แต่นายเกตก็ยืนยันว่าเป็นความจริงอ้าแคงเหมือนจึงต้องตกเป็นข้าคนหรือทาสของนายภูหน

เหมือน (วิงวอน – ขอความเห็นใจ)

ได้เท่าเข้ากะ พ่อแม่อาจจะขายลูกได้เหมือนขายวัวขายควาย แต่ถึงอย่างไรลูกก็เป็นคน ก่อนพ่อแม่จะขาย หรือยกให้ใครก็ควรที่ควรถามความสมัครใจของลูกบ้าง

พระนนทบุรี

กฎหมายนี้มีมาช้านานหมู่บ้านคู่มือเมือง และตระลาการนี้ก็พิจารณาความตามตัวบทกฎหมาย

เหมือน

แต่กฎหมายไม่ยุติธรรมนี้เข้ากะ ทุกอย่างในบ้านเมืองของเราตกอยู่ในกำมือของผู้ชายทั้งนั้น ผู้ชายอยู่กับ ผู้หญิงในที่ลับตา จับเนื้อต้องตัวผู้หญิง ผู้ชายก็อ้างได้ฝ่ายเดียวว่าผู้หญิงเป็นเมีย...ผู้หญิงจะอ้างว่าผู้ชายเป็นผัวบ้าง ไม่ได้ ผู้ชายมีอำนาจทำอะไรได้เองหมดถูกต้องดังหมาด

พระนนทบุรี

มีงพุดนอกเรื่องกูไม่รับฟัง

เหมือน

โปรดเถิดเข้ากะได้เท่า – ให้ผู้หญิงได้พุดบ้าง ข้าของอินตายไปโดยแท้ไม่มีโอกาสพุดขอความเห็นใจใน ความเป็นคนของแก่เลย...ผู้หญิงถูกกดให้ต่ำลงโดยน้ำมือของผู้ชายทั้งๆที่เราเกิดมาเป็นคนเหมือนกัน...ท่านเจ้าขา มันไม่ใช่ความผิดของอินหรือของผู้หญิงคนไหนที่ต้องเป็นผู้หญิง เราเลือกเกิดเองไม่ได้แล้วทำไมเราต้องถูก กระทำราวกับเราไม่มีหัวใจหัวใจ – เป็นอย่างสัตว์เครื่องจานเหมือนวัวควายที่ต้องทำทุกอย่างตามแต่เจ้าของจะสน ตะพายลากจูงเมียนตี

พระนนทบุรี

อีเหมือน...ถ้ามีงไม่หยุตพุดตระลาการจะลงโทษ

ริด

แม่เหมือนหยุตพุดเถอะ

นุ่ม

เอ็งอย่าพุดอีกเลยนะเหมือน

เหมือน

ฉันต้องพุด (มองพระนนทบุรีและคณะ) ตระลาการมีแต่ผู้ชายที่สูมหักกันตีราคาให้ผู้หญิงเป็นควายผู้ชาย เป็นคน...ทำไมผู้ชาย ไม่ยกตัวองเป็นเทวดาเสียเลยละ

พระนนทบุรี

กูขอตั้งเป็นครั้งสุดท้ายให้หยุตพุด

สาย

อย่าพุดอีกเลยลูกเหมือน แม่ขอร้อง

แหม่ม

ตระลาการท่านสั่ง ลูกต้องเชื่อฟังตระลาการ

เหมือน (ไม่เกรงกลัวใครแล้ว)

ผู้ชายต่างหากสั่ง ตั้งเพราะข้าลาดตาขาว กลัวจะสูญเสียอำนาจ กลัวจะสูญเสียความเป็นเจ้านายจึงทำทุก อย่างเพื่อรักษาอำนาจให้อยู่เหนือผู้หญิง กดขี่ทุกๆทางไม่ให้ผู้หญิงมีโอกาสโง่หัวขึ้น – กดให้จมปลักอยู่อย่างควาย

พระนนทบุรี

อีเหมือน (จี๋หน้าเหมือน) มึงหมิ่นประมาทระลาการซ้ำสองและขัดคำสั่งระลาการทำให้เสียกระบวนการพิจารณาความ (กับเปี่ยม) พระทำมั่งร่ง เอาตัวไปคุมขังไว้ก่อนจนกว่าจะได้สำนึก
พระทำมั่งร่งเปี่ยมสั่งคนของคนให้เอาตัวเหมือน ไปคุมขัง ริดตกใจจนลานกราบวิงวอนเจ้าเมือง

ริด

ได้ทำ เวทนาแม่เหมือนเกิดขอรับ กระหม่อมขอรับผิดแทนแม่เหมือน
เหมือนถูกคนของพระทำมั่งร่งเปี่ยมคุก – ลาก

เหมือน (พูดขณะถูกคุก)

ฉันยอมตายแล้วพี่ริด (กับเจ้าเมือง) ผู้หญิงไม่ใช่ควาย – ผู้หญิงเป็นคนเหมือนอย่างผู้ชาย ผู้หญิงนี้แหละ
เป็นแม่ของผู้ชาย

เหมือนถูกลากตัวไปทางประตูเข้าตะราง ริด โผล่ตามแต่ถูกพ่อแม่ของตนคุกตัวเอาไว้

คิตโซลวี่

ฉากนี้เป็นฉากที่สำคัญของเรื่อง เป็นฉากที่มีจุดสูงสุดทางอารมณ์ของเรื่องอยู่ด้วย เป็นการปะทะกันของ
ตัวละครอย่างรุนแรง และอำแดงเหมือนได้มีการพูดเปรียบในลักษณะอุปมาอุปมัยโวหารว่า “ผู้หญิงเป็นควายผู้ชาย
เป็นคน”

4.3 ผู้ประพันธ์ใช้ความคมคายของภาษา ซึ่งถือเป็นศิลปะในการใช้ภาษาที่ลึกซึ้ง ดังที่ปรากฏในช่วงตัว
อย่าง ต่อไปนี้

ฉากที่ 97

97 ภายนอก หน้าตะราง/คอนเย็น

ริดยังนั่งเฝ้าดูอยู่ที่เดิม ไทรมมากหนดเคราครีมี ร่างกายซูบผอม ผมเผ้ายุ่งเหยิง อำแดงสายกับนายเข้มหิ้วของกิน
ของใช้มาด้วยมาตามลูก ทั้งสองคนตกใจกับสภาพของลูกชายเป็นอย่างยิ่งน้ำตาไหลเมื่อเห็นอำแดงปลั่งก็มาด้วย

สาย

กลับบ้านเถอะลูก ถึงอย่างไรเราก็เข้าไปเยี่ยมแม่เหมือนไม่ได้

ริด

ฉันสงสารเขาจ้ะแม่...แม่เหมือนเขาถูกกลั่นแกล้งยิ่งเสียดายนักโทษผู้ชายที่ฆ่าคนตายเสียอีก
สายร้องไห้ ไหนจะสงสารลูกชาย ไหนจะสงสารลูกสะใภ้

เข้ม

แต่เราก็ช่วยอะไรแม่เหมือนเขาไม่ได้นี่ลูก...แม่เหมือนทำผิดกฎหมายสำคัญ

ริด

ฉันไม่ถือว่าแม่เหมือนทำผิดกฎหมายหรอกพ่อถ้าจะเอาผิด แม่เหมือนก็มีผิดอยู่อย่างเดียว คือเกิดมาเป็นผู้
หญิง

สาย (ร้องไห้)

โธ่เอ๊ย กรรมเวรอะไรอย่างนี้ก็ไม่รู้...แล้วนี่เราจะทำอะไรกันดีละลูก

ริด

ฉันยังคิดอะไรไม่ออกหรอกแม่

แหม

จันทน์ก็กลับบ้านเสียก่อน ไม่ดีหรือลูก แล้วค่อยคิดหาหนทางแก้ไข

สาย (กับริค)

กลับไปพร้อมพ่อ-แม่เถอะนะลูกนะ

ริค

พ่อจ๋า แม่จ๋า ให้ฉันรู้สึกเหมือนอยู่ร่วมทุกข์กับแม่เหมือนเถอะ อย่าให้ฉันทอดทิ้งเขาไปไหนเลย
ปลั่งซึ่งร่วมฟังอยู่ด้วยเกิดความซาบซึ่งจับใจ น้ำตาคลอ

ปลั่ง

ริคเอ๊ย เอ็งเป็นผู้ชายประเสริฐนักหนา ถ้าผู้ชายทุกคนเป็นอย่างเอ็ง ถึงจะให้ผู้หญิงเป็นควายก็ไม่มีใครขัด
จีนหрок

แหม

พอกับแม่รักเอ็งมากนะลูก แต่เมื่อเอ็งจะทำหน้าที่หัวที่ดี พ่อกะแม่ก็ไม่ขัดขวาง....ขอให้พระคุ้มครองเอ็ง
เถอะนะลูก

ริคก้มหน้ากราบเท้าพ่อแม่ และมือของพ่อแม่ที่ลูบหัวลูกชายนั้นซาบซึ่งในความรู้สึก เสมือนได้รับพรจากพระแล้ว
จริงๆ

คิตโซลว์

4.4 ผู้ประพันธ์ได้เลือกใช้สัญลักษณ์ ในบทสนทนาของตัวละครต่างๆดังที่ปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้ ฉาก ที่ 9,10

9 ภายใน ห้องนอนของย่าจัน/กลางคืน

แสงจันทร์สาดส่องเข้ามาทางช่องลม เห็นมุ้งกางอยู่ในห้อง

ในมุ้ง ย่านอนหลับ แต่คนข้างๆที่รอนอนไว้ ส่วนตัวยามนี้ออกไปนั่งเหม่อมองดวงจันทร์อยู่ที่ช่องลม ใบหน้า
ของอ้าแดงเหมือนอาบแสงจันทร์ กำลังครุ่นคิดถึงพระริค...ปานจะนี่ย่านกำลังหลับสนิทหรือเปล่า...มันจะคิดถึง
เรา ดังเช่นที่เราคิดถึงท่านอยู่หรือไม่...เหมือนดวงจันทร์

ดวงจันทร์เด่นดวงอยู่บนฟ้าโปร่งใส

คิตโซลว์

10 ภายนอก ทำน้าบ้านนายเกต/กลางวัน

เขารู้ คิตโซลว์ภาพจากพระจันทร์กลายเป็นหน้าพระริคผ่องใส

เสียงย่า

ตะวานท่านไม่ได้มารับบาตร

ผ่านพระริคไปที่ย่า เห็นอ้าแดงเหมือนนั่งถือของใส่บาตรอยู่ข้างหลัง ก้มหน้าเหม่อ ไม่กล้าสบสายตาพระริค

ย่า

อิจันคอยอยู่จนสาย นึกสงสัยว่าท่านเป็นอะไร ไปหรือเปล่า

เสียงพระริค

เมื่อวานขึ้นพอกลับจากบิณฑบาต พบคนแถวบ้านคอยอยู่ที่วัดแจ้งข่าวว่าโยมแม่ของอาตมาป่วย

ผ่านย่า-อ้าแดงเหมือนไปที่พระริค

พระริค (ต่อเนื่อง)

อาตมาฉันเช้าเสร็จก็รีบไปเยี่ยมโยมแม่เลย ที่แรกตั้งใจจะกลับในวันเดียวกัน แต่มีเหตุให้ต้องค้างคืนก็เลย
กลับเมื่อวาน

ย่าถามจบ ขึ้นมือไปจะไปรับของใส่บาตรจากมืออ้าแดงเหมือน แต่อ้าแดงเหมือนก้มหน้าเฉยจึงไม่ได้ส่งของให้ย่า

ย่า

โยมแม่ของท่านเป็นอะไรไปหรือเจ้าคะ

ภาพ 3 คน เห็นชัดว่าเหมือนเหม่อและย่าคอยรับค้ำ

พระริค

เห็นเขาว่าเป็นกษัตริย์นะ แต่จะใช่หรือเปล่ายังไม่แน่ชัด

ย่าเห็นซ้ำผิดสังเกต ก็หันไปดูเหมือน

ผ่านเหมือนและกับข้าวใส่บาตรไปที่ย่า

ย่า

อ้าว-นั่งเหมือน

แทนสายตาพระริค เห็นเหมือนสะดุ้งได้สติ รีบส่งของให้ย่า-เงิน

พระริครับบาตรแล้วพาเรื่อจากไป

อ้าแดงเหมือนขึ้นมาบนสะพาน มองตามไป

เห็นเรือพระริค เห็นที่ฟากฟ้า กลางคลองมีรุ่งกินน้ำสวยงาม

เสียงเหมือน

แน่นะ-รู้

เหมือนชี้ที่รุ่งกินน้ำ ย่าเห็นแล้วตกใจ

เหมือน

ย่า...อุชิ รุ่งกินน้ำ

ย่า (ตกใจสั่ง)

อย่าชี้...เอามือเช็ดหูเสียเดี๋ยวนี้

เหมือนเหลียวดูกันตนเอง

ย่า

เช็ดเร็วๆ

เหมือน

ไม่เห็นเลอะอะไรเลย

ย่า (ร้อนรน)

ข้าบอกให้เอามือเช็ดหู...รีบเช็ดเสียเร็วๆ

เหมือน

เช็ดทำไมเล่า

ย่า

นิ้วเอ็งจะค้วน
 เหมือนยกนิ้วดู-ไม่มีทีท่าว่าจะค้วนได้ยังไง
 ย่า
 รุ่งกินน้ำเขาห้ามซี่...ใครซี่นิ้วจะค้วน...
 เหมือน
 รุ่งจะกินนิ้วมือฉันเถอะ...มาซิ จะได้จับซี่เสียเลย
 ย่า
 เอ๊ะ นางนี่ (จับมือเหมือนเช็ดกัน)
 เหมือนหัวเราะเป็นของสนุก
 เหมือน (หัวเราะพลางเอานิ้วเช็ดกัน)
 เช็ดตุคแล้วไม่ค้วนหรือย่า (ป่น) สี่พันก็ห้ามหันหน้าไปทางตะวันตก ดาวตกก็ห้ามตก เห็นรุ่งก็ห้ามซี่...
 เข้าปากก็ห้ามพูดถึงเสือ ลงเรือห้ามพูดถึงตะเข้...พบอะไรแปลกๆให้เลยไว้-เลยไว้...
 ย่า
 เอ็งมันคนเจ้าปัญญา ชอบขัดชอบแย้ง แล้วก็เถียงๆ ไม่ตกปาก
 เหมือน
 ก็มันพิลึกนี่ย่า...
 ย่า
 พิลึกหรือไม่พิลึก บुरาณเขาสั่งเขาสอนไว้ก็ต้องเชื่อตามปฏิบัติตาม
 เหมือน
 ปฏิบัติที่ทั้งๆไม่รู้อะไรด้วยงั้นหรือย่า...(สั่นหัวเป็นทีบอกว่าไม่เอาด้วย)

ก๊ท

ในฉากที่ 9-10 นี้เป็นฉากที่ต่อเนื่องกัน ได้มีการใช้สัญลักษณ์เข้ามาใช้ในเรื่อง อำแดงเหมือนเหม่อมอง พระจันทร์ในยามค่ำคืน เพราะคิดถึงพระริศ อำแดงเหมือนใช้พระจันทร์เป็นตัวแทนพระริศ และต่อเมื่อในฉากที่ 10 นั้นจากพระจันทร์เปลี่ยนเป็นหน้าพระริศ ผู้แต่งให้พระจันทร์เป็นสัญลักษณ์แทนพระริศ แสดงให้เห็นว่าพระริศนั้นดุจดั่งพระจันทร์ สวยงามสว่างสดใส แสงที่ส่องมานั้นเหมือนกับความคิด ความเป็นพระที่นำเลื่อมใสของพระริศ

5.ภาพที่ปรากฏบนเวที (Spectacle) สำหรับภาพที่ปรากฏขึ้นจากบทภาพยนตร์เรื่องนี้นั้น เป็นภาพที่สร้างตามบทกำหนดฉากจากบทภาพยนตร์ และเนื้อหาในการปูเรื่องเกี่ยวกับสภาพทางสังคม ภูมิศาสตร์ในสมัยที่เกิดเหตุการณ์นั้นๆขึ้น

ซึ่งภาพที่ปรากฏนั้นเป็นภาพลักษณะสมจริงสอดคล้องกับบทละครเพราะเป็นบทละครในลักษณะสมจริง มิได้มีการแต่งเติมจินตนาการที่หลุดออกไป ดังนั้นภาพที่ปรากฏขึ้นนั้นคือภาพที่เกิดขึ้นนั้นเป็นภาพที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน เว้นแต่เหตุการณ์ปกติต่างๆที่จะเกิดขึ้นในละคร ซึ่งอาจไม่เป็นปกติในชีวิตประจำวัน แต่ก็ยังอยู่บนพื้นฐานความจริง สังคมแวดล้อมจริง ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นสภาพของพื้นที่โดยรอบบ้านของอำแดง

เหมือนที่เป็นสวนอยู่รายรอบ เพื่อให้ผู้ชมได้เข้าใจและจินตนาการถึงเหตุการณ์ในเรื่องนี้เกิดขึ้นในสภาพพื้นที่แบบใด เพื่อการเข้าใจเรื่องยิ่งขึ้น

ฉากที่ 17

17 ภายนอก เส้นทางเดินจากบ้านไปวัดขนุน/กลางวัน

แสดงภูมิประเทศบ้าน-สวนร่มรื่น ย่ำ-หลานถือห่อกระดาษและสมุดไทยคนละห่อ (ย่าแถมกระโถนบัวหน้าหมากอีกใบ) ออกจากบ้าน เดินข้ามท้องร่องหรือสะพานสวยงาม อ้าแขนเหมือนท่อง “ปถม ก กา หัดอ่าน” เร็วปรือ ท่องพลางเดินพลาง ฉากนี้ถือสถานที่สำคัญ คำพูดตัดให้สั้น ได้อีกทุกช่วงตอน

เหมือน

นะโมข้าจะไหว้วระไตรระตะนา

ใส่ไว้ในเกษา วระบาทะมุณี

คุณะวระไตร ข้าใส่ไว้ในเกษา

เคชะพระมุณี ขอย่ำมีที่โทษา

ข้าขอยอสุลี ใส่เกษาไหว้บาทา

พระเจ้าผู้กรุณา อยู่เกษาย่ำมีโทษ

ข้าไหว้พระธรรม ที่ลี้กล้าคำภีร์ใน

ได้รู้เข้าใจ

อีกแห่งหนึ่ง เหมือนท่องต่อ (สุรางคนาง)

เหมือน

ดั่งเนื้อเรื่องไป จักแจแต่งใหม่

ว่าในแม่กง คล้องจองต้องถูก

ผูกพันมั่นคง ตั้งใจจำนง

จงเร่งสรรหา

อีกแห่งหนึ่ง ท่องต่อ

เหมือน

ท่านนิพนธ์ตามตำรา

เดือน 8 กรกฎาคม สิงหาคม เดือน 9 เดือน 10 นั้นชื่อว่า กันยายน พิงยลตรง เดือน 11 คือตุลา

พฤศจิกายน เดือน 12 เดือน 1 ใช้ชื่อพริ้ง ร้องเรียกว่า ธันวาคม เดือน 2 มกราคม กุมภาพันธ์ 3 สมเดือน 4

มีนาคม โคนิคม 12 เดือนบรรจงครบเป็นปี เพียงเท่านี้บ่คลาดเคลื่อน จำไว้อ่านไหลเลื่อน เราดักเดือน

เพื่อนอาบุญ (พูด) จบ ปถม ก กา บริบูรณ์

ย่า

เอ็งจำได้หมดเล่มเขียวหรือนี่

เหมือน (ทำท่าโอนิดๆ)

ย่ำว่ามั่งซี

ย่า

ข้าจำไม่แม่นอย่างเอ็งหรือ

เหมือน
 จันเข้าว่า แม่กก-เข้า
 ย่า
 มันมีอะไรมั่งละ
 เหมือน
 แหมย่นี่ - ก็เรียนมาพร้อมกับฉัน...(ว่าเร็ว)กก-กัก-กาก-กิก-กีก-กีก-กีก-กุก-กุก-เกก-แกก-โกก-กอก-
 กวก-เกียก-เกือก-เกิก
 ย่า
 กก...กัก...เกือก...เกิก
 เหมือน
 ย่าข้ามเขาหมด...(ว่าอีกทีเร็ว)กก-กัก-กาก-กิก-กีก-กีก-กีก-กุก-กุก-เกก-แกก-โกก-กอก-กวก-เกียก-
 เกือก-เกิก
 ย่า
 โอ๊ย ไม่ไหว กีกๆ โกกๆ อึ้งตึ้งนังไปหมด...(เจ็บหลังแปลบๆ) อึ้ย...(ทรุดลงนั่ง)
 เหมือน
 ย่าปวดหลังอีกแล้วเหอ
 รีบนวดเพนให้ย่า
 เหมือน
 ย่าเดินไหวหรือเปล่า
 ย่า
 นั่งพักสักกะเดี๋ยวก็นั่งได้
กัท

6.เสียง (Song) เสียงที่ปรากฏขึ้นในละครนั้นล้วนมีความสำคัญและมีหลากหลายหน้าที่ เช่น บ่งบอก
 อารมณ์บรรยากาศในฉากนั้นๆ เป็นต้น เสียงที่เกิดขึ้นในที่นี้ไม่จำเป็นว่าเป็นแค่เสียงเพลง แต่หมายถึงเสียงทุก
 เสียงที่เกิดขึ้นในการดำเนินเรื่อง เสียงที่เกิดขึ้นในละครเรื่องนี้ มีหลากหลายแบบจากที่กล่าวมา ดังที่ปรากฏในตัว
 อย่างต่อไปนี้

ฉากที่อำแดงเหมือนมานั่งคือจะเรียนหนังสือกลางฝน โดยมีเสียงฟ้าร้องฝนตก ซึ่งบ่งบอกถึงสภาพแวด
 ล้อมในตอนนั้น

ทำภาพซ้ำ

แสดงเวลาล่วงไปอีกคืนหนึ่ง รุ่งขึ้นอากาศมืดครึ้ม ฟ้ามืดครึ้มๆ หลวงปู่ขึ้นศาลา อำแดงเหมือนตามขึ้นมานั่งที่บันได...ห้องฟ้ามืดครึ้มฝนตกและเริ่มตก

ซึ่งจากคำบรรยายภาพและเสียงดังกล่าวก็แสดงให้เห็นถึงการใช้เสียงประกอบเพื่อบอกสภาพแวดล้อมได้อย่างสมจริง นอกจากนี้ยังมีเสียงของเพลงที่เกิดจากการละเล่นทางวัฒนธรรมคือการร้องเพลงแซวอย่างที่ไม่เหมือนได้ร้องและรำในงานวัด เป็นต้น

ทั้งหมดของเรื่องราวนี้ต่างมีเสียงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการช่วยแสดงอารมณ์ บ่งบอกสภาพแวดล้อม สถานการณ์ ได้อย่างลงตัวครบถ้วน

ซึ่งทั้งหมดนี้คือตัวอย่างของลักษณะของเสียงต่างๆที่ปรากฏอยู่ในบทละครเรื่องนี้ ซึ่งเป็นส่วนช่วยให้บทละครเรื่องนี้สมบูรณ์ขึ้น

วิธีการนำเสนอ

1.ผู้ประพันธ์ได้เลือกนำเสนอสาระของเรื่องผ่านการดำเนินเรื่องราว และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องของตัวละครภายใต้สภาพแวดล้อมที่ผู้ประพันธ์ได้วางไว้ให้ โดยเรื่องราวและสาระสำคัญของเรื่องจะถูกถ่ายทอดสู่ผู้ชมโดยตัวละคร คือ การกระทำ พฤติกรรม และการพูด วิธีคิด การตัดสินใจ และบทสรุปในการตัดสินใจ ของตัวละคร ส่วนหน้าที่การตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกหรือผิดนั้นขึ้นอยู่กับผู้รับสารจะมองผ่านมุมมองใด และตัดสินใจดังกล่าวออกมาเอง

2.ผู้ประพันธ์ได้เลือกนำเสนอเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคม ชีวิตความเป็นอยู่ที่เกิดขึ้นจริงในสมัยนั้น และเลือกที่จะนำเสนอในแง่มุมที่ต่อต้านจารีต และกฎทางสังคมในสมัยนั้นในแง่ของสิทธิที่มนุษย์พึงมีเท่าเทียมกันทั้งสองเพศ และตีแผ่ว่าสังคมสมัยนั้นถูกครอบอำนาจโดยเพศชายและมีผู้ชายเป็นหลัก ผู้หญิงแทบจะไม่มีบทบาทใดๆเลยในสังคมถูกกดเอาไว้ภายใต้กฎหมายที่ร่างขึ้นโดยเพศชาย ซึ่งผู้ประพันธ์ได้สร้างตัวละครตัวเอกเป็นผู้หญิง คือ อำแดงเหม็น ซึ่งเป็นเสมือนกระบอกเสียงของหญิงสาวในสมัยนั้นที่ถูกขึ้นเรียกร้องความยุติธรรม หรือมองในอีกแง่มุมหนึ่งนั้นก็อาจมองว่าเหมือนเป็นเหมือนคนนอกคอก หรือนอกคตินั่นเอง

3.ผู้ประพันธ์ได้เสนอแนวความคิดดังกล่าวผ่านตัวละครหลัก ซึ่งกำหนดให้ต่อสู้กับเรื่องราวอุปสรรคต่างๆที่ประดังเข้ามา ซึ่งเหมือนแองต้องต่อสู้ภายใต้ความกดดันจากคนรอบข้าง ต่อกฎหมาย ต่อสังคม โดยกำหนดให้นายริดซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนเพศชายที่ดีและมีการให้เกียรติผู้หญิงเพียงคนเดียวในเรื่อง

4.ผู้ประพันธ์ได้เลือกนำเสนอเรื่องราวโดยใช้สัญลักษณ์เพื่อการที่จะเข้าใจได้ง่ายขึ้น และผู้ชมจะเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น ดังที่ได้ปรากฏอยู่ในบทสนทนาของตัวละครในบทละครเรื่องนี้ เช่น ที่ปรากฏในคำพูดของเหม็นว่า ผู้หญิงเป็นควายผู้ชายเป็นคน

5.ผู้ประพันธ์เลือกใช้เสียงเพลงประกอบบ้าง ซึ่งเป็นเสมือนเครื่องช่วยสร้างบรรยากาศของเรื่อง เช่น เสียงฟ้าผ่า นกร้อง เป็นต้น

บทกำหนดภาพยนตร์

บทกำหนดภาพยนตร์ทำหน้าที่หลากหลายนับตั้งแต่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางภูมิศาสตร์ ฤดูกาล วัน เวลา ภูมิอากาศ ลักษณะฉากหรือสถานที่ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อารมณ์ ความรู้สึก เครื่องประกอบการแสดง การกำหนดคิว แสง เสียง ไปจนถึงอากัปกริยาการเคลื่อนไหว และบอกถึงที่มาของความคิดของตัวละคร เช่น หลังย่ำจันกับการเกลียดชังความเป็นเมียบ่าวของเหมือน เป็นต้น และทิศทางการเคลื่อนไหวของตัวละคร การบรรยายบทกำหนดภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สร้างนำไปสร้างเป็นภาพเชิงประจักษ์บนแผ่นฟิล์ม หรือผู้อ่านจินตนาการเห็นภาพที่จะเกิดขึ้นได้ แต่ผู้เขียนคำนึงถึงสิ่งต่างๆเหล่านั้นเพราะต้องสร้างภาพยนตร์จากบทดังกล่าว และทำตัวหนังสือคำบรรยายให้เรามีเรื่องราวมีชีวิตโลดแล่นบนแผ่นฟิล์มได้

ผู้ประพันธ์นั้นเขียนบทประพันธ์นี้เพื่อนำมาผลิตภาพยนตร์โดยเฉพาะมากกว่าที่จะเป็นบทละครหรือนิยายที่เขียนให้ผู้อ่านจินตนาการภาพในตัวเอง

บทที่ 4

สรุปการศึกษาค้นคว้าสร้างสรรค์

การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทละครเรื่อง A Doll's House กับบทภาพยนตร์เรื่อง

อามแดงเหมือนกับนายริด

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างทั้งสองเรื่องราวที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้ศึกษาได้ค้นพบข้อเหมือนและข้อแตกต่างระหว่าง บทละครเรื่อง A Doll's House กับบทภาพยนตร์เรื่อง อามแดงเหมือนกับนายริด ผู้ศึกษาได้ค้นพบข้อเหมือนและข้อแตกต่างดังนี้

A Doll's House	อามแดงเหมือนกับนายริด
โครงเรื่อง (plot) โครงเรื่องมุ่งเน้นไปที่ผู้หญิงที่พยายามจะต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของครอบครัวของเธอ ภายใต้กรอบบังคับ และความไม่ยุติธรรมจากการจำกัดสิทธิในสังคมของเธอ เป็นการต่อสู้กับความคิดที่เธอทำ ซึ่งเธอถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว	โครงเรื่อง (plot) โครงเรื่องมุ่งแสดงให้เห็นถึงผู้หญิงที่ความคิดแปลกแยกออกจากสังคมส่วนใหญ่ ที่คิดต่อสู้เพื่อความรักและสิทธิที่เธอในฐานะที่เป็นคนคนหนึ่งควรได้รับเฉกเช่นเดียวกับเพศชาย ไม่ว่าในเรื่องใดๆก็ตาม เธอได้พยายามทุกวิถีทางเพื่อแสดงความเท่าเทียมกัน และแสวงหาความยุติธรรมและความถูกต้องไว้กับตัวเธอเอง
แก่นความคิดหลัก (Main Theme) แก่นความคิดหลักในเรื่องนั้นมุ่งเน้นไปที่การต่อสู้กับความถูกต้อง และแสดงให้เห็นว่าสตรีเพศนั้นก็เหมือนมนุษย์คนหนึ่งเทียบเท่ากับบุรุษเพศ แต่สิทธิเสรีภาพทางสังคม กฎหมาย และการเมืองนั้นถูกจำกัดอย่างสิ้นเชิง ซึ่งตัวเอกในเรื่องพยายามจะ	แก่นความคิดหลัก (Main Theme) แก่นความคิดหลักของเรื่องมุ่งเน้นไปที่การต่อสู้เพื่อความถูกต้องให้กับตัวเธอเองที่ว่า ถึงแม้เธอจะเป็นผู้หญิงแต่เธอก็มีสิทธิที่จะพูดจะคิดได้เช่นเดียวกับเพศชาย และความยุติธรรมนั้นก็ควรจะมีในสังคมแก่ทุกเพศอย่างเท่ากัน และเพศหญิงเองนั้นก็ควรมีสิทธิ

ต่อสู้ทุกวิถีทางเพื่อจะแสดงถึงสิทธิความถูกต้องที่สตรีเพศควรจะได้รับอย่างเท่าเทียมกันกับเพศชาย ดังที่พยายามจะแสดงให้เห็นถึงการต่อสู้เพื่อความถูกต้องของตัวละครเอกหญิงในเรื่อง	เสรีภาพทุกอย่างไม่แตกต่างไปจากเพศชาย ไม่ว่าจะเป็นสิทธิสถานภาพทางการเมือง หรือทางสังคมก็ตาม
แก่นความคิดย่อย (Sub Theme) แก่นความคิดย่อยคนเราต้องกล้าคิดกล้าตัดสินใจที่จะแหวกกฎออกมาทำในสิ่งที่เราคิดว่าถูกต้อง มิใช่เพียงแต่เดินตามกฎหรือเชื่อตามกฎโดยปราศจากการไตร่ตรองจากตนเองก่อน ดังที่นอร์วู้ได้ตัดสินใจที่ฝ่าฝืนกฎต่างๆ ของสังคมที่เธอคิดว่าเธอเองก็น่าจะมีสิทธิ์เช่น เธอก็่น่าจะมีสิทธิ์ที่จะช่วยชีวิตสามีจากการกู้ยืมเงินเป็นต้น	แก่นความคิดย่อย (Sub Theme) แก่นความคิดย่อยที่สำคัญ ของเรื่องคือความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น ดังนั้นต้องกล้าที่จะพยายามทำ อย่างเช่นที่ปรากฏชัดเจนในการกระทำของอานเดรเหมือนที่กล้าที่จะเริ่มไปขอพระเรียนที่วัดเพื่อจะได้มีความรู้เหมือนผู้ชาย จะได้ไม่เินในขณะเดียวกันก็จะได้เจอกับนายริดด้วย และเมื่อมีอุปสรรคต่างๆ มากมายเข้ามากระทบกระเทือนจิตใจมีเหตุการณ์ที่มาขัดขวางปางตาย ก็ไม่ยอมแพ้ต่อสิ่งที่เกิดขึ้นกลับมุ่งมั่นและมั่นใจในความถูกต้องที่ตนเองต้องการจะอยู่ร่วมกับนายริดอย่างถูกต้อง
ตัวละคร (Character) นอร์วู้ เป็นลักษณะของหญิงสาวที่ถูกเลี้ยงดูอย่างดี โดยบิดา ซึ่งถูกเลี้ยงดูภายใต้กฎเกณฑ์ว่าผู้ชายเป็นใหญ่ และผู้ชายเป็นเพศแห่งผู้นำ เป็นพลเมืองชั้นหนึ่งซึ่งมีสิทธิหน้าที่ทางสังคมที่มีเกียรติ ส่วนผู้หญิงเป็นเพียงแม่บ้าน ไร้ความคิด และการแสดงความคิดเห็นไม่มีหน้าที่เพียงปฏิบัติตามคำสั่งเพศชาย หรือ แสดงอาการเห็นด้วยกับเพศชายเท่านั้น นอร์วู้ก็เช่นกันที่ถูกเลี้ยงดูอย่างเสมือนเป็นตุ๊กตาตัวหนึ่ง ไม่มีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นใดๆ ทุกอย่างถูกรสนิยมต้องเหมือนพ่อและสามีหมด มิเช่นนั้นจะรู้สึกว่าเป็นความผิดพันที่ ดังนั้นการกระทำหรืออกกับกิริยาจากที่นอร์วู้ได้แสดงออกมาทั้งกับพ่อ และกับสามีนั้น เป็นเพียงหญิงสาวธรรมดาที่แสนดี อ่อนหวาน และเป็นทั้งเชื้อฟิงของพ่อในวัยเด็ก และเชื้อฟิงสามีเมื่อแต่งงานมีครอบครัว แต่เมื่อมีเหตุการณ์วิกฤตผ่านเข้ามาในชีวิตซึ่งทั้งพ่อและสามีที่เป็นผู้นำ และที่พึ่งของเธอไม่สามารถให้การช่วยเหลือเธอได้ในช่วงวิกฤตนั้น และด้วยความรักที่มีต่อบุคคลทั้งสองและเพื่อความอยู่รอด นอร์วู้จึงได้วางอุบายปลอมลายพ้อเงินกู้ยืมเงินซึ่งเป็นข้อห้ามของสตรีในการกู้ยืมเงิน เธอต้องการเงินนั้นมาดูแลครอบครัว และรักษาสามีของเธอเอง และต้องคอยสร้างภาพว่าตนเองใช้เงินเก่ง เพื่อขอเงินจากสามีเยอะและนำมาเก็บไว้เพื่อใช้หนี้ รวมไปถึงการรับจ้างทำงานต่างๆ เพื่อเก็บเงินใช้หนี้ และจากเหตุการณ์นี้จึงทำให้เธอแข็งแกร่งขึ้นมา จนวันหนึ่งที่เธอเลิกราสามีของเธอรู้ความจริง และรับไม่ได้กับกาทำผิดกฎหมายของภรรยาโดยไม่คิดว่านั้นเป็นการช่วยชีวิตตนเอง จนมีปากเสียง และนอร์วู้เองผู้คลั่งคลั่งกับเหตุการณ์ทั้งหมดตลอดมาทั้งงานดังหนี่ อย่างหลบๆ ซ่อนๆ เพื่อสร้างความสบายใจแก่สามี แต่พอมาถึงจุดนี้ก็กลับถูกมองว่าเป็นการกระทำที่ชั่วร้าย	ตัวละคร (Character) อานเดรเหมือน เป็นลูกสาวชาวสวนบางม่วง แขวงเมืองนนทบุรี เป็นคนผิวขาวแต่กล้าเพราะลมแดด สวแบบคนทำงานหนัก แข็งแรง ปราดเปรียว เมื่อเริ่มเรื่องตั้งแต่ฉาก(1)บทหน้า 1 ถึงฉาก (19)บทหน้า33 ตรงกับ พ.ศ.2404 เหมือนมีอายุ 17 ปี ซึ่งตามสมัยนั้นถือว่าเป็นสาวเต็มตัว ฉาก (20) บทหน้า 34 ถึงฉาก (71) บทหน้า 82 ตรงกับ พ.ศ. 2406 เหมือนอายุ 20 ปี ฉาก (111/2) บทหน้า 102 ถึงจบเรื่อง ถึง พ.ศ. 2408 เหมือนอายุ 21 ปี เหมือนเป็นลูกสาวคนโตของอานเดรกับ กับนายเกต แต่คนที่เลี้ยงดูเหมือนมาตั้งแต่ตอนแบเบาะคือ ย่าจัน ย่ากับหลานจึงสนิทสนมรักใคร่กันมาเป็นพิเศษ โดยที่ย่าจันเคยเป็น เมียทาส ถูกกดขี่อย่างหนักมาก่อนมีรอยแผลเป็นที่หลักเป็นสักขีพยาน ความเจ็บแค้นแทนตัวย่าจึงถูกซึมซับไว้ในความรู้สึกนึกคิดของเหมือน ประกอบกับได้เห็นพ่อลงไม้ลงมือกับแม่ เอารัดเอาเปรียบแม่อยู่บ่อยๆ เหมือนก็ยิ่งเคืองแค้น “ การกดขี่ทางเพศ ” จนเกิดความคิดต่อต้านทางจิตใจและแสดงออกแบบกร้าวร้าวทางวาจา เมื่อสมทบกับได้เรียนรู้หนังสือซึ่งหมายความว่า “ ฉลาดขึ้น – รู้คิดขึ้น ” ความต่อต้านการกดขี่ทางเพศก็มีมากขึ้นเป็นลำดับ พอเกิดความรักพระริด เหมือนจึงไม่ยอมให้พ่อแม่ขายตนกับนายภู หล่อนได้ต่อสู้แบบถวายชีวิต เพราะความเป็นตัวของตัวเองและไม่ยอมเป็นทาสประเพณีหรือทาสทางสังคม เหมือนจึงมีลักษณะเป็นผู้นำ กล้าพูด กล้าเสี่ยง ผู้หญิงอย่างอานเดรเหมือนจึงมิใช่ช้างเท้าหลัง ความรักของอานเดรเหมือนที่มีต่อพระริดนั้น เพราะหล่อนไม่

เธอจึงไม่สามารถจะทนอะไรได้อีกต่อไป และต้องการจะออกไปใช้ชีวิตลำพัง และเรียนรู้ชีวิตจริงที่ต้องช่วยเหลือตัวเองโดยไม่มีใครมา ชี้นำและเป็นผู้ชักเยี่ยวความคิดครุ่นคิดให้เธอต่อไป นอร์ดำเริ่มทำผิดครั้งแรกด้วยความรักที่มีต่อครอบครัวแต่ท้ายสุดกลับกลายเป็นข้อผิดพลาดที่คนในครอบครัวเธอไม่ให้โอกาส จึงกลับถูกขังมาต่อต้านกฎเกณฑ์ในภายหลังเพื่อจะได้พิสูจน์ความถูกต้องในสิ่งที่เธอทำ และคิด Helmer ชายวัยกลางคนที่ดูมีรากฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีครอบครัวที่ดี สำหรับตัว Helmer นั้นมีอุปนิสัยนิสสัยที่มีความเป็นมนุษย์แห่งสังคมอย่างแท้จริง มีลักษณะทั้งด้านดีและเลวอยู่ในตัว หากแต่จะเน้นไปตรงจุดที่มีความเห็นแก่ตัว รักหน้าตา ของตัวเองมากกว่าสิ่งอื่นใด Helmer เป็นคนที่เห็นหัวหน้าครอบครัว และคิดว่าทุกอย่างทุกคนในบ้านล้วนมาจากเค้า ทุกคนต่างก็ต้องพึ่งพาเค้า ซึ่งทำให้เค้ารู้สึกเหมือนเป็นเจ้าของบ้าน ซึ่งตัวเฮลเมอร์นั้นมีความเห็นแก่ตัวและเลือกเอาตัวรอดมากกว่าที่จะเห็นใจผู้อื่นเค้าไม่สนใจ ไม่คิดรับผิดชอบ คิดแต่เพียงว่าให้ตัวเองพ้นมลทินพ้นจากความผิด เป็นผู้ชายที่ลักษณะเป็นแบบแผนก็ผู้ชายในสมัยนั้น ที่ถือตนเองเป็นเพศชั้นหนึ่ง	เคตต้องมือชามาก่อน พระริคเป็นชายคนแรกที่ได้เห็นรูปกาย ส่วนที่ผู้หญิงปิดมิดชิด มีหน้าข้างได้จับต้องโอบกอดหล่อนด้วย หล่อนคิด จากความอับอาย เป็นความรักในที่สุด และเป็นรักแรกและรักเดียวสำหรับหล่อน เสน่ห์ของอามะเคตเหมือนอยู่ที่เป็นผู้หญิงทำงาน หนักเอาเบาสู้ ไม่บ่นและอึดอัดแฉ่งแฉ่ง โศกจากปากกับใจไม่ตรงกัน ไม่คิดจืดเมื่อใครอยู่ใกล้แล้วมีความสุข ดังนั้นถึงแม้หล่อนจะเหงาโหมรหน้าโดยไม่มีเครื่องสำอางเลย หล่อนก็สวย ธรรมชาติคือความสวยอย่างง่าย อามะเคตเหมือนเริ่มต่อต้านกฎเกณฑ์แห่งสังคมตั้งแต่เริ่มแรก และได้ต่อสู้กับกฎเกณฑ์เพื่อให้ได้สมหวังในรักของตนเอง นายริค อายุ 25 ปี ตอนช่วยอามะเคตเหมือนจมน้ำ จนจบเรื่องอายุ 29 ปี อุปนิสัยใจคอสุภาพเรียบร้อย อยู่ในธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด เพราะบวชเรียนตั้งแต่อายุ 6 ปี ตอนเด็กร่างกายอ่อนแอเจ็บป่วยอยู่บ่อย เมื่ออายุ 6 ปีป่วยหนัก ชีปะขาวได้ทำนายว่าชะตาขาดต้องบวชถึงจะรอดและต้องบวชไม่สึกด้วย ถ้าสึกเมื่อไหร่จะตายใน 3 วัน 7 วัน จึงบวชต่อเนื่องมาจากเขมมาเป็นพระ จนเป็นคนที่อยู่ในกรอบแห่งธรรมวินัย จึงมีความเป็นผู้นำน้อยกว่าอามะเคตเหมือน แต่ในขณะที่เคตกับนายริคก็มีความซื่อสัตย์ในจิตใจ ดังที่ปรากฏในเรื่องว่าถึงแม้ตนเองจะเคยถูกทำนายว่าถ้าสึกออกจากผ้าเหลืองนั้นจะมีอันเป็นไปภายใน 7 วัน แต่ในเมื่อนายริครู้ตัวเองว่าจิตใจตัวเองไม่นิ่งแอบหลงไหลในสตรีซึ่งผิดวิสัยสงฆ์ นั้น นายริคก็ตัดสินใจสึกออกมาอย่างไม่ลังเล นายริคเป็นเสมือนตัวแทนผู้ชายที่ให้เกียรติผู้หญิง และรักเพศหญิงอย่างจริงจัง เสมือนว่าเป็นการเคารพซึ่งกันและกัน ไม่ได้คิดว่าตนเองนั้นจะต้องยิ่งใหญ่กว่า แต่กลับเป็นกำลังใจให้เหมือน เป็นกำลังใจซึ่งกันและกันอยู่ตลอด
วิธีการนำเสนอ 1. ผู้ประพันธ์ได้เลือกนำเสนอสาระของเรื่องผ่านการดำเนินเรื่องราว และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องของตัวละครภายใต้สภาพแวดล้อมที่ผู้ประพันธ์ได้วางไว้ให้ โดยเรื่องราวและสาระสำคัญของเรื่องจะถูกถ่ายทอดสู่ผู้ชมโดยตัวละคร คือ การกระทำ พฤติกรรม และการพูด วิธีคิด การตัดสินใจ และบทสรุปในการตัดสินใจ ของตัวละคร ส่วนหน้าที่การตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกหรือผิดนั้นขึ้นอยู่กับผู้รับสารจะมองผ่านมุมมองใด และตัดสินใจดังกล่าวออกมาเอง	วิธีการนำเสนอ 1. ผู้ประพันธ์ได้เลือกนำเสนอสาระของเรื่องผ่านการดำเนินเรื่องราว และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องของตัวละครภายใต้สภาพแวดล้อมที่ผู้ประพันธ์ได้วางไว้ให้ โดยเรื่องราวและสาระสำคัญของเรื่องจะถูกถ่ายทอดสู่ผู้ชมโดยตัวละคร คือ การกระทำ พฤติกรรม และการพูด วิธีคิด การตัดสินใจ และบทสรุปในการตัดสินใจ ของตัวละคร ส่วนหน้าที่การตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกหรือผิดนั้นขึ้นอยู่กับผู้รับสารจะมองผ่านมุมมองใด และตัดสินใจ

2. ผู้ประพันธ์ได้เลือกนำเสนอเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคม ชีวิตความเป็นอยู่ที่เกิดขึ้นจริงในสมัยนั้น และเลือกที่จะนำเสนอในแง่มุมที่ต่อต้านจารีต และกฎทางสังคมในสมัยนั้นในแง่ของสิทธิที่มนุษย์พึงมีเท่าเทียมกันทั้งสองเพศ และตีแผ่ว่าสังคมสมัยนั้นถูกครอบอำนาจโดยเพศชายและมีผู้ชายเป็นหลัก ผู้หญิงแทบจะไม่มีบทบาทใดๆเลยในสังคมถูกกดเอาไว้ภายใต้กฎหมายที่ร่างขึ้นโดยเพศชาย ซึ่งผู้ประพันธ์ได้สร้างตัวละครตัวเอกเป็นผู้หญิง คือนอร์รา ซึ่งเป็นหญิงที่เกิดในยุคนั้นแต่กลับต้องเผชิญปัญหาขณะที่เพศแห่งผู้นำป่วยจนเธอเองต้องดิ้นรนแก้ไข ปัญหาทุกอย่าง ทำยู่กลับมามีความมั่นใจเป็นสิ่งที่ผิด และสะท้อนให้เห็นว่าการที่ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทที่ช่วยเหลือเพศชายท้ายที่สุดแล้วเป็นสิ่งผิดด้วยหรือ โดยลักษณะที่ผู้ประพันธ์มองสังคมและมองบทบาทของผู้หญิงในสังคมยุคสมัยนั้นที่ไม่บทบาทสำคัญใดๆเลยทางสังคมเป็นแค่ตุ๊กตา ดังที่ได้นำเสนอชัดเจนในชื่อเรื่อง A Doll's House 3. ผู้ประพันธ์ได้เสนอแนวความคิดดังกล่าวผ่านตัวละครหลัก ซึ่งถือเป็นตัวแทนของทั้งสองเพศและสองความคิด คือเฮลเมอร์ซึ่งเป็นเหมือนตัวแทนของเพศชายซึ่งเป็นคนที่เดินตามกรอบทางสังคมโดยแท้จริง และไม่คิดเปลี่ยนแปลงใดๆ ส่วนนอร์ราเป็นตัวแทนของเพศหญิงที่ถูกจำกัดสิทธิและไม่พอใจกับการถูกจำกัดสิทธิดังกล่าวต้องเก็บกดกับการที่ช่วยชีวิตสามีแต่กลับต้องคอยหลบซ่อนความจริงซึ่งถือเป็นสิ่งที่เธอภูมิใจไว้เพราะมันเป็นเรื่องผิดกับกฎระเบียบสังคมในสมัยนั้น จนท้ายที่สุดความจริงเปิดเผยตัวแทนของทั้งสองฝ่ายต่างนำเสนอแง่มุมทางความคิดในแบบของตนออกมาซึ่งเป็นการถกเถียงระหว่างสองเพศคือเพศชายที่ยังต้องการกุมอำนาจ และเพศหญิงที่ต้องการรู้เพื่อความถูกต้อง ซึ่งท้ายที่สุดเมื่อเรื่องราวดำเนินมาจนสุดทั้งสองฝ่ายเลือกข้อสรุปของตน คนที่ตัดสินใจจะเชื่อหรือเห็นด้วยกับฝ่ายใดนั้น ผู้ชมมีหน้าที่ใคร่ครวญและตัดสินใจเอง	ใจดังกล่าวออกมาเอง 2. ผู้ประพันธ์ได้เลือกนำเสนอเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคม ชีวิตความเป็นอยู่ที่เกิดขึ้นจริงในสมัยนั้น และเลือกที่จะนำเสนอในแง่มุมที่ต่อต้านจารีต และกฎทางสังคมในสมัยนั้นในแง่ของสิทธิที่มนุษย์พึงมีเท่าเทียมกันทั้งสองเพศ และตีแผ่ว่าสังคมสมัยนั้นถูกครอบอำนาจโดยเพศชายและมีผู้ชายเป็นหลัก ผู้หญิงแทบจะไม่มีบทบาทใดๆเลยในสังคมถูกกดเอาไว้ภายใต้กฎหมายที่ร่างขึ้นโดยเพศชาย ซึ่งผู้ประพันธ์ได้สร้างตัวละครตัวเอกเป็นผู้หญิง คืออานเดรีย ซึ่งเป็นเหมือนกระบอกเสียงของหญิงสาวในสมัยนั้นที่ถูกขึ้นเรียกร้องความยุติธรรม หรือมองในอีกแง่มุมหนึ่งนั้นก็อาจมองว่าเหมือนเป็นเหมือนคนนอกคอก หรือนอกเรตินั้นเอง 3. ผู้ประพันธ์ได้เสนอแนวความคิดดังกล่าวผ่านตัวละครหลัก ซึ่งกำหนดให้ต่อสู้กับเรื่องราวอุปสรรคต่างๆที่ประดังเข้ามา ซึ่งเหมือนเองต้องต่อสู้ภายใต้ความกดดันจากคนรอบข้าง ต่อกฎหมาย ต่อสังคม โดยกำหนดให้นายริดซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนเพศชายที่ดีและมีการให้เกียรติผู้หญิงเพียงคนเดียวในเรื่อง 4. ผู้ประพันธ์ได้เลือกนำเสนอเรื่องราวโดยใช้สัญลักษณ์เพื่อการที่จะเข้าใจได้ง่ายขึ้น และผู้ชมจะได้เห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น ดังที่ได้ปรากฏอยู่ในบทสนทนาของตัวละครในบทละครเรื่องนี้ เช่น ที่ปรากฏในคำพูดของเหมือนว่า ผู้หญิงเป็นควายผู้ชายเป็นคน 5. ผู้ประพันธ์เลือกใช้เสียงเพลงประกอบบ้าง ซึ่งเป็นเสมือนเครื่องช่วยสร้างบรรยากาศของเรื่อง เช่น เสียงฟ้าผ่า นกร้อง เป็นต้น
---	--

4.ผู้ประพันธ์ได้เลือกนำเสนอเรื่องราวโดยใช้สัญลักษณ์เพื่อการที่จะเข้าใจได้ง่ายขึ้น และผู้ชมจะได้เห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น ดังที่ได้ปรากฏอยู่ในบทสนทนาของตัวละครในบทละครเรื่องนี้ เช่น บทบาทของตุ๊กตากับบทบาทของสตรีในสมัยนั้น 5.ผู้ประพันธ์เลือกใช้เสียงเพลงประกอบบ้างเพื่อให้เห็นถึงอารมณ์ของเรื่องราว หรือตัวละครที่กำลังรู้สึกอะไรแฝงความตั้งใจหรือความมุ่งหมายอันใดในขณะนั้น ซึ่งเป็นเสมือนเครื่องช่วยสร้างบรรยากาศของเรื่อง เช่น การปรบมือ การขับเพลงของนอร์รา เสียงเปียโน	
---	--

และจากตารางดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบแต่ละส่วนของบทละครเรื่อง A Doll's House และบทภาพยนตร์เรื่อง อำแดงเหมือนกับนายริด โดยทั้งสองเรื่องมีความเหมือนและความแตกต่างในองค์ประกอบของบทละคร แต่ก็นำมาซึ่งความคล้ายคลึงและพยายามพูดในเรื่องเดียวกัน แต่ด้วยกรอบของวัฒนธรรมของทั้งสองเรื่องแตกต่างกันมากดังนั้นจึงมีความต่างอยู่ในความเหมือนอยู่ไม่น้อย

ข้อสังเกตของผู้ศึกษา

สรุปข้อเหมือนและความแตกต่าง

โครงเรื่อง สำหรับโครงเรื่องของบทละครเรื่อง A Doll's House แสดงให้เห็นถึงการต่อสู้กับครอบครัวและรักษาสีทริชของผู้หญิงคนหนึ่งในฐานะหญิงธรรมดาทั่วไป ที่ไม่มีความแปลกแยก แต่เธอได้ซ่อนความแปลกแยกไว้ภายใน และต่อสู้เหตุการณ์อยู่ดิ้นรนในชีวิตเธออย่างหลบซ่อน และปกปิดสิ่งนั้นโดยการวางท่าทางที่เป็นปกติของสตรีที่ควรเป็นในสมัยนั้น ส่วนบทภาพยนตร์เรื่อง อำแดงเหมือนกับนายริด นั้นได้แสดงโครงเรื่องเรื่องราวถึงการต่อสู้ของผู้หญิงคนหนึ่งที่มีความคิดและทำที่แปลกแยกออกมาจากสังคม ว่าเธอเองต้องการดำเนินชีวิตอย่างเพศชาย มีสิทธิที่เพศชายมี และเป็นเจ้าของชีวิตตัวเอง ซึ่งเธอได้ต่อสู้กับสิ่งเหล่านี้ด้วยอาการที่เปิดเผย และแสดงตนอย่างชัดเจนในการเรียกร้องความยุติธรรมแก่ชีวิตเธอ ภายได้สังคมที่มองและประณามเธออย่างบุคคลประหลาด

แก่นความคิด สำหรับทั้งสองเรื่องที่ได้หยิบยกมานั้นต่างนำเสนอความคิดหลักของเรื่องที่คล้ายคลึงกัน จนดูเป็นเรื่องราวเดียวกัน จะแตกต่างกันที่เหตุการณ์ และการดำเนินเรื่องราว สภาพแวดล้อมของตัวละครเป็นต้น ซึ่งแก่นความคิดที่ผู้ประพันธ์ทั้งสองเรื่องราวพยายามจะนำเสนอคือ ไม่พินใจเรื่องราวของ สิทธิสตรีที่ผู้หญิงควรทำได้ ผู้หญิงก็คือนมนุษย์คนหนึ่ง ในสังคมเช่นกัน มีสิทธิที่จะ

คิด จะแสดงออก และน่าจะมีสิทธิทางสังคมเท่าเทียมกับเพศชาย เพราะเพศเองก็มีอะไร ไม่ต่างกับเพศชายมากมายนัก จะต่างแค่เพียงรูปพรรณเท่านั้น แต่ความคิดความเป็นคนก็มีเหมือนกับเพศชาย ดังนั้นแก่นความคิดของทั้งสองเรื่องจึงมุ่งนำเสนอไปในทางที่เรียกร้องความเป็นสิทธิสตรี ให้แก่หญิงสาวในสังคมนั้นๆ

ตัวละคร สำหรับในเรื่องของตัวละครหลักก็คงไม่พ้นการใช้สตรีเป็นตัวละครหลักของทั้งสองเรื่อง แต่ด้วยทั้งสองคนก็มีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน แตกต่างการอบรมเลี้ยงดู แตกต่างในแง่กรอบวัฒนธรรม ตลอดจนการดำเนินชีวิตต่างๆ เริ่มที่ตัวนอร์ล่าจะถูกลีขลุ่ยอย่างมิได้แสดงความคิดเห็นแต่อย่างใดในวัยเด็ก แต่ถูกลีขลุ่ยมาอย่างสบายโดยพ่อของเธอ และในส่วนของการคบหาการต่อสู้ของเธอเป็นไปอย่างหลบซ่อนไว้ภายใน ปกปิดความจริงเอาไว้และแสดงอาการปกปิด แสร้งทำเป็นหญิงไร้สมองไม่มีบทบาทอะไรทางสังคม ไม่เสนอความคิดเห็นใดๆ เพื่อรักษาชีวิตครอบครัวของเธอให้สุขสงบ แต่ในส่วนของเธอเองเหมือนนั้นเป็นลูกสาวชาวสวน ทำงานหนักถูกลีขลุ่ยโดยแม่กับยายเป็นส่วนใหญ่ อำแดงเหมือนเป็นหญิงสาวในสมัยนั้นที่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยถึงแม้จะสิ่งที่แปลกแยกต่อสังคม เธอก็คอยหาทำอะไรสิ่งไหนถูก เธอก็จะพยายามสู้เอาสิ่งนั้นมา หรือทำสิ่งนั้นให้สำเร็จด้วยหัวใจอิสระของหญิงสาวที่ยัง ไม่มีครอบครัวเป็นของตัวเอง ซึ่งแตกต่างกับนอร์ล่าเป็นอย่างมาก เพราะนอร์ล่าได้ถูกข่มขืนมาต่อสู้เพราะเห็นแก่เหตุผลของครอบครัวเป็นหลัก ส่วนอำแดงเหมือนต่อสู้เพื่อความต้องการของตนเองเป็นหลัก ทั้งคู่ก็ต่อสู้เพื่อสิทธิของพวกเธอเองเช่นกัน ต่างกันสาเหตุแห่งการกระทำ หรือ แรงจูงใจในเบื้องต้น นอร์ล่าทำในสิ่งที่ผิดกฎสังคมครั้งแรกด้วยความรักที่มีต่อสามีและลูกๆ และท้ายสุดนำไปสู่การต่อสู้เพื่อความต้องการของตัวเอง ส่วนอำแดงเหมือนนั้นเริ่มต้นด้วยการต่อต้านสังคม และเริ่มต่อสู้เพื่อจะได้สมหวังในรัก แต่ท้ายที่สุดก็ถือแต่ผลลัพธ์ท้ายที่สุดแล้วทั้งคู่ได้ต่อสู้เพื่อความต้องการที่พวกเธอพึงได้รับ

วิธีการนำเสนอ ในการนำเสนอเรื่องราวของทั้งสองเรื่องมีสิ่งสำคัญที่คล้ายกันคือ ใช้เรื่องราวความต้องการ และปัญหาของผู้หญิงในการดำเนินเรื่องราวทั้งสองเรื่อง โดยมีตัวละครหลักเป็นผู้หญิง และมีข้อขัดแย้งและไม่เห็นด้วยกับกฎระเบียบสังคมที่ให้อำนาจเพศชายเป็นใหญ่ และผู้หญิงเองไม่สามารถจะคิดตัดสินใจได้เลย และข้อแตกต่างที่สำคัญคือ วิธีการดำเนินการต่อสู้เพื่อสิทธิ และแรงจูงใจที่ทำให้ทั้งสองออกมาต่อสู้ อำแดงเหมือนมีแรงจูงใจมาจากการเห็นสภาพที่บ้านที่แม่ต้องคอยรองมือรองเท้าพ่อในทุกๆ เรื่อง ส่วนอำเคยเป็นเมียบ่าวดูเฝ้ารังแกเขียนติดเงินเป็นแผลเป็นที่หลังซึ่งอำแดงเหมือนเห็นสิ่งนี้มาตั้งแต่เกิดและไม่พอใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและดำเนินมา จนในที่สุดมาถึงของคองเองที่ถูกขายให้นายภูทั้งที่ตนเองรักอยู่กับนายริด จนกระทั่งหนีออกมาได้กลับไปขอขมาก็ยังถูกกลั่นแกล้งด้วยอำนาจของนายภู และด้วยกฎหมายที่เข้าข้างเพศชาย เธอจึงไม่ยอมรับและต่อสู้เพื่อความรักและสิทธิของเธอเอง และในส่วนของการรื้อร่านั้นเป็นหญิงสาวธรรมดาๆ ในสังคมที่เป็นลูกที่คิของพ่อและเป็นเมียที่คิของสามี พูดง่ายๆ คืออยู่ในโอวาทสามีและพ่อ จนมาวันหนึ่งเหตุการณ์พลิกผันทั้งพ่อและสามีไม่สามารถช่วยเหลือเธอได้แต่เธอเองกลับต้องช่วยเหลือพวกเค้า รวมถึงครอบครัวที่มีลูกๆ ของเธอรวมอยู่ด้วย เธอจึงตัดสินใจในจิตใจขบขันเพื่อสู้เงินนำมาจุลเจียรครอบครัว โดยปกปิดว่าเป็นเงินมรดกที่พ่อให้ก่อนตาย และเธอเองต้องทำงานใช้หนี้ย่ำแย่หลบซ่อนซึ่งนำเสนอให้เห็นถึงการที่สตรีจะช่วยเหลือบุญนั้นเป็นเรื่องผิด การกระทำต้องทำอย่างหลบๆ ซ่อนๆ ทั้งๆ ที่เป็นการช่วยชีวิตสามีของเธอ จนวันหนึ่งเรื่องราวเปิดเผย แต่เธอกลับถูกมองว่ากระทำผิดขึ้นร้ายแรงจากสามีของเธอคนที่เธอทำทุกอย่างเพื่อช่วยชีวิตเค้า เธอจึงตัดสินใจออกมาเพื่อจะต่อสู้กับโลกด้วยตัวเธอเอง และเพื่อพิสูจน์ว่าเธอเองได้กระทำสิ่งที่ถูกต้องแล้ว

บทสรุป

สำหรับบทสรุปของสำหรับของบทละครเรื่อง A Doll's House และบทภาพยนตร์เรื่อง อำแดงเหมือนกับนายริด นั้นมีลักษณะทางโครงสร้างเรื่องที่คล้ายคลึงกันในแง่การนำเสนอ จะแตกต่างกันในแง่เรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ถึงแม้ว่าบทละครนั้นจะเกิดขึ้นจากคนละฟากฝั่งโลก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสาระสำคัญของทั้งสองเรื่องที่ต้องการนำเสนอสู่ผู้ชมในแต่ละกลุ่มนั้น เป็นสากล เพราะแก่นความคิดของเรื่องนั้นสามารถสื่อให้ผู้ชมทั่วโลกได้เข้าใจไปในทางเดียวกัน จะต่างกันก็ตรงที่มุมมองของผู้ชมแต่ละคนเท่านั้นซึ่งเท่ากันว่าเป็นการเปิดความคิดเห็นว่าใครจะมองเรื่องราวที่สะท้อนออกมาอย่างไรผ่านวิถีทัศน์ของผู้ชมเอง การที่ผู้ชมจะเห็นด้วยหรือไม่ กับตัวละครไม่ใช่เรื่องแปลก หรือเสียหายอะไร ในทางกลับกัน ข้อถกเถียงวิพากษ์ วิจาร์ณ นับเป็นการจุดประเด็นให้ผู้

ขมได้ใช้สติปัญญาในการในการพิจารณาปัญหาข้อโต้แย้งนั้นและจากบทละครของทั้งสองเรื่องนั้นแสดงให้เห็นเด่นชัดในแง่ของสิทธิสตรีว่าเพศหญิงที่ถูกกดไว้ภายใต้กฎของสังคมนั้น แท้จริงแล้วพวกเธอก็มีความคิดความสามารถไม่ได้ยิ่งหย่อนไปกว่าเพศชาย เพียงแต่พวกเธอยังขาดโอกาสในการแสดงบทบาททางสังคมดังกล่าว ดังนั้นบทละครทั้งสองเรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่ามันถึงเวลาแล้วที่ผู้หญิงควรจะลุกขึ้นมามีบทบาททางสังคมได้แล้ว และพวกเธอก็สามารถที่จะคิด รับคิดชอบ และแก้ปัญหาต่างๆ ได้ไม่ต่างกับเพศชายเลย ซึ่งสำหรับบทละครทั้งสองเรื่องได้แสดงจุดยืนของตัวละครเอกซึ่งเป็นเพศหญิงได้อย่างชัดเจนว่าความต้องการของพวกเธอคืออะไร ต่างแต่เพียงแรงขับแห่งการกระทำนั้นๆ ซึ่งความคิดหลักที่ผู้ประพันธ์ของทั้งสองเรื่องนั้นเลือกแสดงขึ้นมาให้กับผู้ชมนั้น ยังสะท้อนความจริงให้เราารู้สึกได้ว่าบทบาทของสตรี นั้นมีเพียงแค่น้ำที่ แต่ไม่มีสิทธิ ซึ่งเป็นความจริงที่ปรากฏอยู่ในบทละครของทั้งสองเรื่องราว

การนำเสนอแง่มุมในส่วนของผู้สิทธิสตรีของทั้งสองเรื่องนับว่าเป็นสารที่สำคัญที่ผู้สร้างต้องการนำเสนอ ดังที่ได้มีบทวิจารณ์เกี่ยวกับเรื่อง A Doll's House กับสิทธิสตรีโดย รศ. นพมาศ แวหวงส์ ไว้วังนี้ “ เฮนริก อิบเสน ได้รับฉายานามว่าเป็น บิดาแห่งการละครสมัยใหม่ สร้างความสะท้านสะเทือน ให้แก่วงการละครทั่วยุโรป ด้วยบทละครเรื่อง A Doll's House ซึ่งเป็นเรื่องของหญิงสาวคนหนึ่ง ที่ตื่นขึ้นมาพบความจริงหลังแต่งงาน แสตนฮู อยู่ 8 ปีเต็มๆว่า ชีวิตของเธออยู่บนภาพลวงที่เธอถูกชักจูงให้หลงผิด และเธอเป็น ตุ๊กตา มาดลอดชีวิต ในฐานะปัจเจกบุคคล นอร่าต้องแสวงหาตัวตนที่แท้จริง และต้องการรู้จักคิดเป็น คิดตัดสินใจเป็น เพื่อให้สมกับความเป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรี ในการนี้เธอตัดสินใจจะทิ้งสามีและลูกๆ ไป เพื่อเรียนรู้ที่จะยืนหยัดอยู่ด้วยตัวเอง และมองโลกด้วยสายตาที่กระฉ่าง และสร้างค่านิยมที่ตนเองเป็นผู้เลือก โดยไม่สนใจกับศีลธรรมและคำสั่งสอนตามขนบประเพณีของสังคม แก่นเรื่องอันน่าตระหนกตกใจสำหรับสังคมตามแบบแผนนี้เป็นเหตุให้นักสิทธิสตรียึดถืออิบเสนเป็นหนึ่งในบรรดานักต่อสู้เพื่อเรียกร้องเสรีภาพและสิทธิสตรี ทว่าอิบเสนปฏิเสธที่จะมีส่วนอยู่ในแนวร่วมนั้น เขาแสดงจุดยืนชัดเจนว่า เขาไม่ได้ต่อสู้เพื่อสิทธิสตรีมากไปกว่าเพียงเพื่อเสรีภาพของปัจเจกบุคคล ด้วยอุปมาอุปมัยอันสรุปความได้อย่างตรงจุดและได้ภาพพจน์ เสียงกระแทกประตูปิดในตอนจบของละครเรื่อง A Doll's House ดังกึกก้องทั่วทั้งปนาทไปทั่วยุโรป ก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ตามมาอย่างอื้ออึง ” (30ปี นิเทศศาสตร์ : ศัตรุประชาชนของเฮนริก อิบเสน งานวิพากษ์ความหน้าไหว้หลังหลอกของสังคม)

จากบทความการวิจารณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นได้ว่าบทละครเรื่องนี้ได้สะท้อนแสดงความจริงในแง่ความทัดเทียมของบุคคลในสังคมไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตาม เช่นเดียวกับบทภาพยนตร์ดัดแปลงเรื่อง อำแดงเหมือนกับนายริด ซึ่งการสร้างเรื่องราวนั้นมีการนำเรื่องราวมาจากความจริงที่เกิดขึ้น จากบันทึกคดีอำแดงเหมือน และนำมาดัดแปลงเป็นบทภาพยนตร์ ซึ่งคุณ รม ชาติรู้ ผู้ประพันธ์ได้กล่าวไว้ว่า การประพันธ์เรื่อง อำแดงเหมือนกับนายริด แสดงให้เห็นถึงการต่อสู้ของผู้หญิงคนหนึ่งต่อสู้เพื่อความรักของตนเอง ที่ผู้ใดไม่รู้ด้วยซ้ำว่าสิ่งที่เธอกระทำเรียกว่า สิทธิสตรี และการแสดงออกส่วนใหญ่ของตัวละครนั้น ได้มุ่งเน้นแสดงให้เห็นว่าเหมือนนั้นแสดงออกถึง ความต้องการการเสมอภาคทางเพศ

และจากบทวิจารณ์ดังกล่าวมานั้นจึงสนับสนุนความคิดที่ว่าสารหลักในการนำเสนอของทั้งสองเรื่องนั้นเหมือนกันในแง่ของสาระว่าด้วยการต่อสู้เพื่อความถูกต้อง เท่าเทียมของสตรีเพศ หรือจะเรียกได้ว่า สิทธิสตรี

สำหรับส่วนที่ต่างกันของทั้งสองเรื่องก็คงจะเป็นลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ซึ่งแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงเนื่องจากอยู่คนละฟากของโลก และต่างกันทางค่านิยมของมนุษย์และลักษณะวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของสังคม รวมไปถึงประเพณีที่แตกต่างกัน และความต่างในส่วนของการรวมความมุ่งหมายการต่อสู้ในเบื้องต้นของตัวละคร แรงจูงใจในการกระทำ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และพฤติกรรมของตัวละครในแต่ละตัวของเรื่องราวนั้นๆ อาทิเช่นอำแดงเหมือนต่อสู้เพื่อสิทธิของเธอเพื่อให้ได้สมหวังในรักโดยมีนายริดคอยดูแลให้กำลังใจและช่วยการดูแลซึ่งกันและกัน ซึ่งถือนักประพันธ์ยังไม่มองเพศชายทุกคนว่าร้ายไปหมด ส่วนนอร์ล่าเลือกเดินแหกกฎเพราะต้องการช่วยสามีและลูกแต่กลับได้รับการต่อต้านเธอจึงเลือกจะอยู่และพิสูจน์ตัวเองตามลำพัง

และท้ายที่สุดแล้วบทสรุปของสารที่ผู้ประพันธ์ทั้งสองต้องการจะถ่ายทอดออกมาให้แก่ผู้ชมได้รับทราบของทั้งสองเรื่องราวนั้นก็คงหนีไม่พ้นเรื่องราวของการต่อสู้เพื่อสิทธิของตัวละครหญิง หรือ การต่อสู้เพื่อสิทธิสตรี ที่ควรที่จะมีในสังคม ซึ่งเหมือนกับสะกดใจให้ผู้ชมคิดว่าที่เราเก็บเพศหญิงไว้นั้นถูกแล้วหรือ แล้วมันถึงเวลาแล้วมัยที่ผู้หญิงควรจะมามีบทบาททางสังคมที่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเพศชาย

บรรณานุกรม

ผ.ศ.พรรณศักดิ์ สุขี. (พ.ศ. 2541,พฤศจิกายน) “ การเขียนบทละคร ”

เค้นดวง พุ่มศิริ (2525) ศิลปะการละครทางปฏิบัติตอน การวิเคราะห์บทละคร นครปฐม : หมววิทยานาฏย

ศาสตร์และนาฏยสังคีต คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บรรจง โกศลวัฒน์, การเขียนบทภาพยนตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปิยกุล เลาว์ณย์ศิริ ความรู้ทั่วไปทางภาพยนตร์

จิรติ ดิงศภัทย์.(กุมภาพันธ์ – เมษายน 2526) “ สิทธิสตรีปลดปล่อยสตรีเพศหรือเป็นหนึ่งในบรรดาเฟมินิสต์. ”

ฉบับที่ 1 ปีที่ 1

จิรติ ดิงศภัทย์ ,อมรศิริ สันต์สวัสดิกุล. . (สิงหาคม – ตุลาคม 2526) “ Faminism จากวันนั้นถึงวันนี้ ”

สตรีทัศน์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 3

http://www.triton.cc.il.us/undergrad_ctr/files/dollshse.html

www.jkpd.net/ibsen/.

<http://users.visi.net/~jhbind/>

<http://www.unc.edu/~lkelly/mybibliography.html>

<http://www.public.iastate.edu/~spires/Concord/doll.html>

ภาคผนวก

Henrik Ibsen

เฮนริก อิบเสน (Henrik Ibsen , 1828 – 1906)

อิบเสนเกิดเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 1828 ในเมืองเล็กๆแห่งการค้าของสเก็น (Skien) ทางตะวันออกของประเทศนอร์เวย์ เขาเป็นลูกคนที่สองของพ่อค้าชื่อ " Knud Ibsen " (เป็นพ่อค้าผู้มั่งคั่งคนหนึ่ง) และแม่ชื่อ " Marichen "

ชื่อ " Ibsen " เป็นชื่อภาษาเดนมาร์ก (Ib เป็นเหมือนตระกูลเก่าแก่ของ Dennish ของตระกูล Jacob) อิบเสนรู้สึกไม่ชอบต้นกำเนิดของตัวเอง และพยายามสร้างความเชื่อมั่นให้กับตัวเองว่าเขาไม่ใช่คนที่มาจากสายเลือดนอร์เวย์ ทั้งๆที่คนในตระกูลเขาส่วนใหญ่เป็นชาวนอร์เวย์ นอกจากนั้นบรรพบุรุษทางฝ่ายพ่อของเขายังมีเชื้อสายมาจากนักเดินเรืออีกด้วย และอิบเสนเคยกล่าวไว้ในบันทึกชีวิตว่า " เขาเชื่อมั่นว่าชีวิตของเขาควรจะเป็นอย่างนักเดินเรือ ที่บ่งการตัวเอง ออกสำรวจโลกด้วยตัวเอง "

พ่อ-แม่ของเขามีลูกคนแรกเป็นผู้ชายชื่อ " Johan Alton " แต่เสียชีวิตไปในขณะที่มีอายุเพียง 18 เดือน ลูกชายคนที่สองชื่อ " Henrik Johean " (ในตอนที่เขาเข้ารับศีลนั้น ก็ได้มีคนทักว่าจะเป็นเด็กที่มีสุขภาพร่างกายอ่อนแอ) ภายใน 7 ปี พ่อ-แม่ของเขาก็มีลูกอีก 4 คน และทั้งหมดก็มีชีวิตอยู่รอดจนเป็นผู้ใหญ่ ครอบครัวของเขาถูกคว่ำบาตรเมื่ออิบเสนอายุได้เพียง 8 ปี อิบเสนจึงถูกส่งให้ไปเรียนที่โรงเรียนของคนยากจน ซึ่งมีมาตรฐานต่ำกว่าโรงเรียนทั่วไป และหลังจากนั้นเขาก็ไม่ได้ติดต่อกับสมาชิกในครอบครัวอีกเลย นอกจากน้องสาวของเขาเพียงคนเดียว พ่อของเขากลายเป็นคนที่หมกมุ่นอยู่กับปัญหาที่เกิดขึ้น ส่วนแม่ของเขาก็เป็นคนที่เคร่งในศาสนามาก จึงไม่มีใครคอยดูแลเอาใจใส่อิบเสนเลย

อิบเสนมีความทะเยอทะยานในเรื่องของวาดเขียนและฝึนที่จะไปเรียนที่ Dresden หรือ Rome เพื่อศึกษาศิลปะ แต่ในที่สุดเขาก็ไม่สามารถเรียนได้สำเร็จเนื่องจากปัญหาเรื่องการเงินเขาจึงกลับมาที่เมือง Grimstad ในปี 1844 เพื่อฝึกหัดงานเป็นคนปรุงยา เมื่ออิบเสนอายุได้ 15 ปี เขาได้กลับไปเมือง Skien เพื่อไปเยี่ยมครอบครัวของเขา (เป็นครั้งสุดท้ายในชีวิต)

อิบเสนเลี้ยงชีพด้วยการแต่งบทกวีที่มาจากส่วนลึกของจิตใจหลังจากนั้นไม่นาน อิบเสนก็ได้เจอเพื่อนแท้ชื่อว่า Christopher Due ซึ่งเป็นคนให้การสนับสนุนทำให้อิบเสนได้กลับมาดำเนินอาชีพนักกวี มีผลงานเป็นบทละครไว้หลายเรื่อง

ผลงานบทละครที่ประพันธ์โดย Henrik Ibsen

- Catilina ,1850
- Sankthansshatten < St John's Night ,1853 >
- Kjoempehojen < The Burial Mound , 1854 >
- Fru Ingger til Osteraad < Lady Inger , 1855 >
- Gildet paa Solhoug < The Feast at Solhoug , 1856 >
- Olaf Liljekrans , 1857
- Hoemoendene Paa Helgeland < The Vikings at Helgeland ,1857 >
- Kjoelighedens Komodie < Love's Comedy ,1862 >
- Kongsemnerne < The Pretenders ,1863 >
- Brand ,1866
- Peer Gynt , 1867
- De Unges Forbund < The League of Youth ,1869 >
- Kejser og Galiloeer < Emperor and Galilean ,1873 >
- Samfundets Stotter < Pillars of Society ,1877 >
- Et folkefiends < An Enemy of the People ,1882 >
- Vildanden < The Wild Duck ,1884 >
- Rosmersholm ,1885-1886
- Fruen fra Havet < The Lady From the Sea , 1888 >
- Henda Gabler ,1890
- Bygmester Solness < The Master Builder ,1892 >
- Lille Eyolf < Little Eyolf ,1894 >
- John Gabriel Borkman ,1896
- Naar vi Dode Vaagner < When We Dead Awaken ,1900

CHARACTERS

TORVALD HELMER.
 NORA, *his wife*.
 DOCTOR RANK.
 MRS. LINDE.
 NILS KROGSTAD.
 HELMER's three young children.
 ANNE, *their nurse*.
 A HOUSEMAID.
 A PORTER.

The action takes place in HELMER's house.

A DOLL'S HOUSE

ACT I

SCENE.—*A room furnished comfortably and tastefully, but not extravagantly. At the back, a door to the right leads to the entrance hall, another to the left leads to HELMER's study. Between the doors stands a piano. In the middle of the left-hand wall is a door, and beyond it a window. Near the window are a round table, armchairs and a small sofa. In the right-hand wall, at the farther end, another door; and on the same side, nearer the footlights, a stove, two easy chairs and a rocking-chair; between the stove and the door, a small table. Engravings on the walls; a cabinet with china and other small objects; a small book-case with well-bound books. The floors are carpeted, and a fire burns in the stove. It is winter.*

A bell rings in the hall; shortly afterwards the door is heard to open. Enter NORA, humming a tune and in high spirits. She is in out-door dress and carries a number of parcels; these she lays on the table to the right. She leaves the outer door open after her, and through it is seen a PORTER who is carrying a Christmas Tree and a basket, which he gives to the MAID who has opened the door.

Nora. Hide the Christmas Tree carefully, Helen. Be sure the children do not see it till this evening, when it

A DOLL'S HOUSE

is dressed. (To the Porter, taking out her purse.) How much?

Porter. Sixpence.

Nora. There is a shilling. No, keep the change. (The Porter thanks her, and goes out. Nora shuts the door. She is laughing to herself, as she takes off her hat and coat. She takes a packet of macaroons from her pocket and eats one or two; then goes cautiously to her husband's door and listens.) Yes, he is in.

(Still humming) she goes to the table on the right. How Helmer (calls out from his room). Is that my little lark twittering out there?

Nora (busy opening some of the parcels). Yes, it is! Helmer. Is it my little squirrel bustling about?

Nora. Yes!

Helmer. When did my squirrel come home? Nora. Just now. (Puts the bag of macaroons into her pocket and wipes her mouth.) Come in here, Torvald, and see what I have bought.

Helmer. Don't disturb me. (A little later, he opens the door and looks into the room, pen in hand.) Bought, did you say? All these things? Has my little spendthrift been wasting money again?

Nora. Yes, but, Torvald, this year we really can let ourselves go a little. This is the first Christmas that we have not needed to economise.

Helmer. Still, you know, we can't spend money recklessly.

Nora. Yes, Torvald, we may be a wee bit more reckless now, mayn't we? Just a tiny wee bit! You are going to have a big salary and earn lots and lots of money.

Helmer. Yes, after the New Year; but then it will be a whole quarter before the salary is due.

Nora. Pooh! we can borrow till then.

Helmer. Nora! (Goes up to her and takes her playfully by the ear.) The same little featherhead! Suppose, now,

A DOLL'S HOUSE

that I borrowed fifty pounds to-day, and you spent it all in the Christmas week, and then on New Year's Eve a slate fell on my head and killed me, and—

Nora (putting her hands over her mouth). Oh! don't say such horrid things.

Helmer. Still, suppose that happened,—what then?

Nora. If that were to happen, I don't suppose I should care whether I owed money or not.

Helmer. Yes, but what about the people who had lent it?

Nora. They? Who would bother about them? I should not know who they were.

Helmer. That is like a woman! But seriously, Nora, you know what I think about that. No debt, no borrowing. There can be no freedom or beauty about a home life that depends on borrowing and debt. We two have kept bravely on the straight road so far, and we will go on the same way for the short time longer that there need be any struggle.

Nora (moving towards the stove). As you please, Torvald.

Helmer (following her). Come, come, my little skylark must not droop her wings. What is this! Is my little squirrel out of temper? (Taking out his purse.) Nora, what do you think I have got here?

Nora (turning round quickly). Money!

Helmer. There you are. (Gives her some money.) Do you think I don't know what a lot is wanted for house-keeping at Christmas-time?

Nora (counting). Ten shillings—a pound—two pounds! Thank you, thank you, Torvald, that will keep me going for a long time.

Helmer. Indeed it must.

Nora. Yes, yes, it will. But come here and let me show you what I have bought. And all so cheap! Look, here is a new suit for Ivar, and a sword; and a horse and a trumpet for Bob; and a doll and dolly's bedstead for Emmy.—they are very plain, but anyway she will soon break them

in pieces. And here are dress-lengths and handkerchiefs for the maids; old Anne ought really to have something better.

Helmer. And what is in this parcel?

Nora (crying out). No, no! you mustn't see that till this evening.

Helmer. Very well. But now tell me, you extravagant little person, what would you like for yourself?

Nora. For myself? Oh, I am sure I don't want anything.

Helmer. Yes, but you must. Tell me something reasonable that you would particularly like to have.

Nora. No, I really can't think of anything—unless, Torvald—

Helmer. Well?

Nora (playing with his coat buttons, and without raising her eyes to his). If you really want to give me something, you might—you might—

Helmer. Well, out with it!

Nora (speaking quickly). You might give me money, Torvald. Only just as much as you can afford; and then one of these days I will buy something with it.

Helmer. But, Nora—

Nora. Oh, do! dear Torvald; please, please do! Then I will wrap it up in beautiful gilt paper and hang it on the Christmas Tree. Wouldn't that be fun?

Helmer. What are little people called that are always wasting money?

Nora. Spendthrifts—I know. Let us do as you suggest, Torvald, and then I shall have time to think what I am most in want of. That is a very sensible plan, isn't it?

Helmer (smiling). Indeed it is—that is to say, if you were really to save out of the money I give you, and then really buy something for yourself. But if you spend it all on the housekeeping and any number of unnecessary things, then I merely have to pay up again.

Nora. Oh but, Torvald—

Helmer. You can't deny it, my dear little Nora. (*Puts his arm round her waist.*) It's a sweet little spendthrift, but she uses up a deal of money. One would hardly believe how expensive such little persons are!

Nora. It's a shame to say that. I do really save all I can.

Helmer (laughing). That's very true,—all you can. But you can't save anything!

Nora (smiling quietly and happily). You haven't any idea how many expenses we skylarks and squirrels have, Torvald.

Helmer. You are an odd little soul. Very like your father. You always find some new way of wheedling money out of me, and, as soon as you have got it, it seems to melt in your hands. You never know where it has gone. Still, one must take you as you are. It is in the blood; for indeed it is true that you can inherit these things, Nora.

Nora. Ah, I wish I had inherited many of papa's qualities.

Helmer. And I would not wish you to be anything but just what you are, my sweet little skylark. But, do you know, it strikes me that you are looking rather—what shall I say—rather uneasy to-day?

Nora. Do I?

Helmer. You do, really. Look straight at me.

Nora (looks at him). Well?

Helmer (wagging his finger at her). Hasn't Miss Sweet-Tooth been breaking rules in town to-day?

Nora. No; what makes you think that?

Helmer. Hasn't she paid a visit to the confectioner's?

Nora. No, I assure you, Torvald—

Helmer. Not been nibbling sweets?

Nora. No, certainly not.

Helmer. Not even taken a bite at a macaroon or two?

Nora. No, Torvald, I assure you really—

Helmer. There, there, of course I was only joking.
Nora (*going to the table on the right*). I should not think of going against your wishes.

Helmer. No, I am sure of that! besides, you gave me your word— (*Going up to her.*) Keep your little Christmas secrets to yourself, my darling. They will all be revealed to-night when the Christmas Tree is lit, no doubt.

Nora. Did you remember to invite Doctor Rank?

Helmer. No. But there is no need; as a matter of course he will come to dinner with us. However, I will ask him when he comes in this morning. I have ordered some good wine. Nora, you can't think how I am looking forward to this evening.

Nora. So am I! And how the children will enjoy themselves, Torvald!

Helmer. It is splendid to feel that one has a perfectly safe appointment, and a big enough income. It's delightful to think of, isn't it?

Nora. It's wonderful!

Helmer. Do you remember last Christmas? For a full three weeks beforehand you shut yourself up every evening till long after midnight, making ornaments for the Christmas Tree and all the other fine things that were to be a surprise to us. It was the dullest three weeks I ever spent!

Nora. I didn't find it dull.

Helmer (*smiling*). But there was precious little result, *Nora*.

Nora. Oh, you shouldn't tease me about that again. How could I help the cat's going in and tearing everything to pieces?

Helmer. Of course you couldn't, poor little girl. You had the best of intentions to please us all, and that's the main thing. But it is a good thing that our hard times are over.

Nora. Yes, it is really wonderful.

Helmer. This time I needn't sit here and be dull all

alone, and you needn't ruin your dear eyes and your pretty little hands—

SONG

Nora (*clapping her hands*). No, Torvald, I needn't any longer, need I! It's wonderfully lovely to hear you say so! (*Taking his arm.*) Now I will tell you how I have been thinking we ought to arrange things, Torvald. As soon as Christmas is over— (*A bell rings in the hall.*) There's the bell. (*She ties the room a little.*) There's someone at the door. What a nuisance!

Helmer. If it is a caller, remember I am not at home!

Maid (*in the doorway*). A lady to see you, ma'am,—a stranger.

Nora. Ask her to come in.

Maid (*to Helmer*). The doctor came at the same time, sir.

Helmer. Did he go straight into my room?

Maid. Yes, sir.

[*HELMER goes into his room. The MAID ushers in Mrs. LINDE, who is in travelling dress, and shuts the door.*]

Mrs. Linde (*in a dejected and timid voice*). How do you do, *Nora*?

Nora (*doubtfully*). How do you do—

Mrs. Linde. You don't recognise me, I suppose.

Nora. No, I don't know—yes, to be sure, I seem to—

(*Suddenly.*) Yes! *Christine!* Is it really you?

Mrs. Linde. Yes, it is I.

Nora. *Christine!* To think of my not recognising you! And yet how could I— (*In a gentle voice.*) How you have altered. *Christine!*

Mrs. Linde. Yes, I have indeed. In nine, ten long years—

Nora. Is it so long since we met? I suppose it is. The last eight years have been a happy time for me, I can tell you. And so now you have come into the town, and have taken this long journey in winter—that was plucky of you

Mrs. Linde. I arrived by steamer this morning.

Nora. To have some fun at Christmas-time, of course. How delightful! We will have such fun together! But take off your things. You are not cold, I hope. (*Helps her.*) Now we will sit down by the stove, and be cosy. No, take this arm-chair; I will sit here in the rocking-chair. (*Takes her hands.*) Now you look like your old self again; it was only the first moment—— You are a little paler, Christine, and perhaps a little thinner.

Mrs. Linde. And much, much older, Nora.

Nora. Perhaps a little older; very, very little; certainly not much. (*Stops suddenly and speaks seriously.*) What a thoughtless creature I am, chattering away like this. My poor, dear Christine, do forgive me.

Mrs. Linde. What do you mean, Nora?

Nora (*gently*). Poor Christine, you are a widow.

Mrs. Linde. Yes; it is three years ago now.

Nora. Yes, I knew; I saw it in the papers. I assure you, Christine, I meant ever so often to write to you at the time, but I always put it off and something always prevented me.

Mrs. Linde. I quite understand, dear.

Nora. It was very bad of me, Christine. Poor thing, how you must have suffered. And he left you nothing?

Mrs. Linde. No.

Nora. And no children?

Mrs. Linde. No.

Nora. Nothing at all, then?

Mrs. Linde. Not even any sorrow or grief to live upon.

Nora (*looking incredulously at her*). But, Christine, is that possible?

Mrs. Linde (*smiles sadly and strokes her hair*). It sometimes happens, Nora.

Nora. So you are quite alone. How dreadfully sad that must be. I have three lovely children. You can't see them

just now, for they are out with their nurse. But now you must tell me all about it.

Mrs. Linde. No, no; I want to hear you.

Nora. No, you must begin. I mustn't be selfish to-day; to-day I must only think of your affairs. But there is one thing I must tell you. Do you know we have just had a great piece of good luck?

Mrs. Linde. No, what is it?

Nora. Just fancy, my husband has been made manager of the Bank!

Mrs. Linde. Your husband? What good luck!

Nora. Yes, tremendous! A barrister's profession is such an uncertain thing, especially if he won't undertake unsavoury cases; and naturally Torvald has never been willing to do that, and I quite agree with him. You may imagine how pleased we are! He is to take up his work in the Bank at the New Year, and then he will have a big salary and lots of commissions. For the future we can live quite differently—we can do just as we like. I feel so relieved and so happy, Christine! It will be splendid to have heaps of money and not need to have any anxiety, won't it?

Mrs. Linde. Yes, anyhow I think it would be delightful to have what one needs.

Nora. No, not only what one needs, but heaps and heaps of money.

Mrs. Linde (*smiling*). Nora, Nora, haven't you learnt *sense* yet? In our schooldays you were a great spendthrift.

Nora (*laughing*). Yes, that is what Torvald says now (*Wags her finger at her.*) But "Nora, Nora" is not so silly as you think. We have not been in a position for me to waste money. We have both had to work.

Mrs. Linde. You too?

Nora. Yes; odds and ends, needlework, crochet-work, embroidery, and that kind of thing. (*Dropping her voice.*) And other things as well. You know Torvald left his office

when we were married? There was no prospect of promotion there, and he had to try and earn more than before. But during the first year he overworked himself dreadfully. You see, he had to make money every way he could, and he worked early and late; but he couldn't stand it, and fell dreadfully ill, and the doctors said it was necessary for him to go south.

Mrs. Linde. You spent a whole year in Italy, didn't you?
Nora. Yes. It was no easy matter to get away, I can tell you. It was just after Ivar was born; but naturally we had to go. It was a wonderfully beautiful journey, and it saved Torvald's life. But it cost a tremendous lot of money, Christine.

Mrs. Linde. So I should think.

Nora. It cost about two hundred and fifty pounds. That's a lot, isn't it?

Mrs. Linde. Yes, and in emergencies like that it is lucky to have the money.

Nora. I ought to tell you that we had it from papa.

Mrs. Linde. Oh, I see. It was just about that time that he died, wasn't it?

Nora. Yes; and, just think of it, I couldn't go and nurse him. I was expecting little Ivar's birth every day and I had my poor sick Torvald to look after. My dear, kind father—I never saw him again, Christine. That was the saddest time I have known since our marriage.

Mrs. Linde. I know how fond you were of him. And then you went off to Italy?

Nora. Yes; you see we had money then, and the doctors insisted on our going, so we started a month later.

Mrs. Linde. And your husband came back quite well?

Nora. As sound as a bell!

Mrs. Linde. But—the doctor?

Nora. What doctor?

Mrs. Linde. I thought your maid said the gentleman who arrived here just as I did, was the doctor?

Nora. Yes, that was Doctor Rank, but he doesn't come here professionally. He is our greatest friend, and comes in at least once every day. No, Torvald has not had an hour's illness since then, and our children are strong and healthy and so am I. (*Lumps up and closes her hands.*)—Christine! Christine! it's good to be alive and happy! But how horrid of me; I am talking of nothing but my own affairs. (*Sits on a stool near her, and rests her arms on her knees.*) You mustn't be angry with me. Tell me, is it really true that you did not love your husband? Why did you marry him?

Mrs. Linde. My mother was alive then, and was bed-ridden and helpless, and I had to provide for my two younger brothers; so I did not think I was justified in refusing his offer.

Nora. No, perhaps you were quite right. He was rich at that time, then?

Mrs. Linde. I believe he was quite well off. But his business was a precarious one; and, when he died, it all went to pieces and there was nothing left.

Nora. And then?—

Mrs. Linde. Well, I had to turn my hand to anything I could find—first a small shop, then a small school, and so on. The last three years have seemed like one long working-day, with no rest. Now it is at an end, Nora. My poor mother needs me no more, for she is gone; and the boys do not need me either; they have got situations and can shift for themselves.

Nora. What a relief you must feel it—

Mrs. Linde. No, indeed; I only feel my life unspeakably empty. No one to live for any more. (*Gets up restlessly.*) That was why I could not stand the life in my little back-water any longer. I hope it may be easier here to find something which will busy me and occupy my thoughts. If only I could have the good luck to get some regular work—office work of some kind—

A DOLL'S HOUSE

14

Nora. But, Christine, that is so frightfully tiring, and you look tired out now. You had far better go away to some watering-place.

Mrs. Linde (*walking to the window*). I have no father to give me money for a journey, Nora.

Nora (*rising*). Oh, don't be angry with me.

Mrs. Linde (*going up to her*). It is you that must not be angry with me, dear. The worst of a position like mine is that it makes one so bitter. No one to work for, and yet obliged to be always on the look-out for chances. One must live, and so one becomes selfish. When you told me of the happy turn your fortunes have taken—you will hardly believe it—I was delighted not so much on your account as on my own.

Nora. How do you mean?—Oh, I understand. You mean that perhaps Torvald could get you something to do.

Mrs. Linde. Yes, that was what I was thinking of.

Nora. He must, Christine. Just leave it to me; I will broach the subject very cleverly—I will think of something that will please him very much. It will make me so happy to be of some use to you.

Mrs. Linde. How kind you are, Nora, to be so anxious to help me! It is doubly kind in you, for you know so little of the burdens and troubles of life.

Nora. I—? I know so little of them?

Mrs. Linde (*smiling*). My dear! Small household cares and that sort of thing!—You are a child, Nora. *(She tosses her head and crosses the stage)*. You ought not to be so superior.

Mrs. Linde. No?

Nora. You are just like the others. They all think that I am incapable of anything really serious—

Mrs. Linde. Come, come—

Nora. —that I have gone through nothing in this world of cares.

Mrs. Linde. But, my dear Nora, you have just told me all your troubles.

Nora. Pooh!—those were trifles. *(Lowering her voice.)* I have not told you the important thing.

Mrs. Linde. The important thing? What do you mean? Nora. You look down upon me altogether; Christine—but you ought not to. You are proud, aren't you, of having worked so hard and so long for your mother?

Mrs. Linde. Indeed, I don't look down on any one. But it is true that I am both proud and glad to think that I was privileged to make the end of my mother's life almost free from care.

Nora. And you are proud to think of what you have done for your brothers.

Mrs. Linde. I think I have the right to be.

Nora. I think so, too. But now, listen to this; I too have something to be proud and glad of.

Mrs. Linde. I have no doubt you have. But what do you refer to?

Nora. Speak low. Suppose Torvald were to hear! He mustn't on any account—no one in the world must know, Christine, except you.

Mrs. Linde. But what is it?

Nora. Come here. *(Pulls her down on the sofa beside her.)* Now I will show you that I too have something to be proud and glad of. It was I who saved Torvald's life.

Mrs. Linde. "Saved"? How?

Nora. I told you about our trip to Italy. Torvald would never have recovered if he had not gone there—

Mrs. Linde. Yes, but your father gave you the necessary funds.

Nora (*smiling*). Yes, that is what Torvald and all the others think, but—

Mrs. Linde. But—

Nora. Papa didn't give us a shilling. It was I who procured the money.

Mrs. Linde. You? All that large sum?

Nora. Two hundred and fifty pounds. What do you think of that?

Mrs. Linde. But, Nora, how could you possibly do it? Did you win a prize in the Lottery?

Nora (*contemptuously*). In the Lottery? There would have been no credit in that.

Mrs. Linde. But where did you get it from, then?

Nora (*humming and smiling with an air of mystery*).
900/307

Hm, hm! Aha!

Mrs. Linde. ~~Because you couldn't have borrowed it.~~

Nora. Couldn't I? Why not?

Mrs. Linde. No, a wife cannot borrow without her husband's consent.

Nora (*tossing her head*). Oh, if it is a wife who has any head for business—a wife who has the wit to be a little bit clever—

Mrs. Linde. I don't understand it at all, Nora.

Nora. There is no need you should. I never said I had borrowed the money. I may have got it some other way. (*Lies back on the sofa.*) Perhaps I got it from some other admirer. When anyone is as attractive as I am—

Mrs. Linde. You are a mad creature.

Nora. Now, you know you're full of curiosity, Christine.

Mrs. Linde. Listen to me, Nora dear. Haven't you been a little bit imprudent?

Nora (*sits up straight*). Is it imprudent to save your husband's life?

Mrs. Linde. It seems to me imprudent, without his knowledge, to—

Nora. But it was absolutely necessary that he should not know! My goodness, can't you understand that? It was necessary he should have no idea what a dangerous condition he was in. It was to me that the doctors came and said that his life was in danger, and that the only thing to save him was to live in the south. Do you suppose I

didn't try, first of all, to get what I wanted as if it were for myself? I told him how much I should love to travel abroad like other young wives; I tried tears and entreaties with him; I told him that he ought to remember the condition I was in, and that he ought to be kind and indulgent to me; I even hinted that he might raise a loan. That nearly made him angry, Christine. He said I was thoughtless, and that it was his duty as my husband not to indulge me in my whims and caprices—as I believe he called them. Very well I thought, you must be saved—and that was how I came to devise a way out of the difficulty—

Mrs. Linde. And did your husband never get to know from your father that the money had not come from him?

Nora. No, never. Papa died just at that time. I had meant to let him into the secret and beg him never to reveal it. But he was so ill then—alas, there never was any need to tell him.

Mrs. Linde. And since then have you never told your secret to your husband?

Nora. Good Heavens, no! How could you think so? A man who has such strong opinions about these things! And besides, how painful and humiliating it would be for Torvald, with his manly independence, to know that he owed me anything! It would upset our mutual relations altogether; our beautiful happy home would no longer be what it is now.

Mrs. Linde. Do you mean never to tell him about it?

Nora (*meditatively, and with a half smile*). Yes—some day, perhaps, after many years, when I am no longer as nice-looking as I am now. Don't laugh at me! I mean, of course, when Torvald is no longer as devoted to me as he is now; when my dancing and dressing-up and reciting have palled on him; then it may be a good thing to have something in reserve— (*Breaking off.*) What nonsense! That time will never come. Now, what do you think of my great secret, Christine? Do you still think I am of no use?

I can tell you, too, that this affair has caused me a lot of worry. It has been by no means easy for me to meet my engagements punctually. I may tell you that there is something that is called *business*, quarterly interest, and another thing called payment in instalments, and it is always so dreadfully difficult to manage them. I have had to save a little here and there, where I could, you understand. I have not been able to put aside much from my housekeeping money, for Torvald must have a good table. I couldn't let my children be shabbily dressed; I have felt obliged to use up all he gave me for them, the sweet little darlings!

Mrs. Linde. So it has all had to come out of your own necessities of life, poor Nora?

Nora. Of course. Besides, I was the one responsible for it. Whenever Torvald has given me money for new dresses and such things, I have never spent more than half of it; I have always bought the simplest and cheapest things. Thank Heaven, any clothes look well on me, and so Torvald has never noticed it. But it was often very hard on me, Christine—because it is delightful to be really well dressed, isn't it?

Mrs. Linde. Quite so.

Nora. Well, then I have found other ways of earning money. Last winter I was lucky enough to get a lot of copying to do; so I locked myself up and sat writing every evening until quite late at night. Many a time I was desperately tired; but all the same it was a tremendous pleasure to sit there working and earning money. It was like being a queen.

Mrs. Linde. How much have you been able to pay off in that way?

Nora. I can't tell you exactly. You see, it is very difficult to keep an account of a business matter of that kind. I only know that I have paid every penny that I could scrape together. Many a time I was at my wits' end. (Smiles.)

Then I used to sit here and imagine that a rich old gentleman had fallen in love with me—

Mrs. Linde. What! Who was it?

Nora. Be quiet!—that he had died; and that when his will was opened it contained, written in big letters, the instruction: "The lovely Mrs. Nora Helmer is to have all I possess paid over to her at once in cash."

Mrs. Linde. But, my dear Nora—who could the man be? *Nora.* Good gracious, can't you understand? There was no old gentleman at all; it was only something that I used to sit here and imagine, when I couldn't think of any way of procuring money. But it's all the same now; the tire some old person can stay where he is, as far as I am concerned; I don't care about him or his will either, for I am free from care now. (Jumps up.) My goodness, it's delightful to think of, Christine! Free from care! To be able to be free from care, quite free from care; to be able to play and romp with the children; to be able to keep the house beautifully and have everything just as Torvald likes it! And, think of it, soon the spring will come and the big blue sky! Perhaps we shall be able to take a little trip—perhaps I shall see the sea again! Oh, it's a wonderful thing to be alive and be happy. (A bell is heard in the hall.)

Mrs. Linde (rising). There is the bell; perhaps I had better go.

Nora. No, don't go; no one will come in here; it is sure to be for Torvald.

Servant (at the hall door). Excuse me, ma'am—there is a gentleman to see the master, and as the doctor is with him—

Nora. Who is it?

Krogstad (at the door). It is I, Mrs. Helmer. (Mrs. Linde starts, trembles, and turns to the window.)

Nora (takes a step towards him, and speaks in a strained

low voice). You? What is it? What do you want to see my husband about?

Krogstad. Bank business—in a way. I have a small post in the Bank, and I hear your husband is to be our chief now—

Nora. Then it is—

Krogstad. Nothing but dry business matters, Mrs. Helmer; absolutely nothing else.

Nora. Be so good as to go into the study, then. *(She goes indifferently to him and shuts the door into the hall; then comes back and makes up the fire in the stove.)*

Mrs. Linde. Nora—who was that man?

Nora. A lawyer, of the name of Krogstad.

Mrs. Linde. Then it really was he.

Nora. Do you know the man?

Mrs. Linde. I used to—many years ago. At one time he was a solicitor's clerk in our town.

Nora. Yes, he was.

Mrs. Linde. He is greatly altered.

Nora. He made a very unhappy marriage.

Mrs. Linde. He is a widower now, isn't he?

Nora. With several children. There now, it is burning up.

[Shuts the door of the stove and moves the rocking-chair aside.]

Mrs. Linde. They say he carries on various kinds of business.

Nora. Really! Perhaps he does; I don't know anything about it. But don't let us think of business; it is so tiresome.

Doctor Rank (comes out of Helmer's study. Before he shuts the door he calls to him). No, my dear fellow, I won't disturb you; I would rather go into your wife for a little while. *(Shuts the door and sees Mrs. Linde.)* I beg your pardon; I am afraid I am disturbing you too.

Nora. No, not at all. *(Introducing him.)* Doctor Rank, Mrs. Linde.

Rank. I have often heard Mrs. Linde's name mentioned here. I think I passed you on the stairs when I arrived, Mrs. Linde?

Mrs. Linde. Yes, I go up very slowly; I can't manage stairs well.

Rank. Ah! some slight internal weakness?

Mrs. Linde. No, the fact is I have been overworking myself.

Rank. Nothing more than that? Then I suppose you have come to town to amuse yourself with our entertainments?

Mrs. Linde. I have come to look for work.

Rank. Is that a good cure for overwork?

Mrs. Linde. One must live, Doctor Rank.

Rank. Yes, the general opinion seems to be that it is necessary.

Nora. Look here, Doctor Rank—you know you want to live.

Rank. Certainly. However wretched I may feel, I want to prolong the agony as long as possible. All my patients are like that. And so are those who are morally diseased, one of them, and a bad case too, is at this very moment with Helmer—

Mrs. Linde (sadly). Ah!

Nora. Whom do you mean?

Rank. A lawyer of the name of Krogstad, a fellow you don't know at all. He suffers from a diseased moral character, Mrs. Helmer; but even he began talking of its being highly important that he should live.

Nora. Did he? What did he want to speak to Torvald about?

Rank. I have no idea; I only heard that it was something about the Bank.

Nora. I didn't know this—what's his name—Krogstad had anything to do with the Bank.

Rank. Yes, he has some sort of appointment there. (To Mrs. Linde.) I don't know whether you find also in your part of the world that there are certain people who go zealously snuffing about to smell out moral corruption, and, as soon as they have found some, put the person concerned into some lucrative position where they can keep their eye on him. Healthy natures are left out in the cold.

Mrs. Linde. Still I think the sick are those who most need taking care of.

Rank (shrugging his shoulders). Yes, there you are. That is the sentiment that is turning Society into a sick-house.

[NORA, who has been absorbed in her thoughts, breaks out into smothered laughter and claps her hands.]

Rank. Why do you laugh at that? Have you any notion what Society really is?

Nora. What do I care about tiresome Society? I am laughing at something quite different, something extremely amusing. Tell me, Doctor Rank, are all the people who are employed in the Bank dependent on Torvald now?

Rank. Is that what you find so extremely amusing? Nora (smiling and humming). That's my affair! (Walking about the room.) It's perfectly glorious to think that we have—that Torvald has so much power over so many people. (Takes the packet from her pocket.) Doctor Rank, what do you say to a macaroon?

Rank. What, macaroons? I thought they were forbidden here.

Nora. Yes, but these are some Christine gave me.

Mrs. Linde. What! I?—

Nora. Oh, well, don't be alarmed! You couldn't know that Torvald had forbidden them. I must tell you that he is afraid they will spoil my teeth. But, bah!—once in a

way— That's so, isn't it, Doctor Rank? By your leave? (Puts a macaroon into his mouth.) You must have one too, Christine. And I shall have one, just a little one—or at most two. (Walking about.) I am tremendously happy. There is just one thing in the world now that I should dearly love to do.

Rank. Well, what is that?

Nora. It's something I should dearly love to say, if Torvald could hear me.

Rank. Well, why can't you say it?

Nora. No, I daren't; it's so shocking.

Mrs. Linde. Shocking?

Rank. Well, I should not advise you to say it. Still, with us you might. What is it you would so much like to say if Torvald could hear you?

Nora. I should just love to say—Well, I'm damned!

Rank. Are you mad?

Mrs. Linde. Nora, dear—!

Rank. Say it, here he is!

Nora (hiding the packet). Hush! Hush! Hush! [Helmer comes out of his room, with his coat over his arm and his hat in his hand.]

Nora. Well, Torvald dear, have you got rid of him?

Helmer. Yes, he has just gone.

Nora. Let me introduce you—this is Christine, who has come to town.

Helmer. Christine—? Excuse me, but I don't know

Nora. Mrs. Linde, dear; Christine Linde.

Helmer. Of course. A school friend of my wife's, I presume?

Mrs. Linde. Yes, we have known each other since then.

Nora. And just think, she has taken a long journey in order to see you.

Helmer. What do you mean?

Mrs. Linde. No, really. I—

Nora. Christine is tremendously clever at book-keeping, and she is frightfully anxious to work under some clever man, so as to perfect herself—

Helmer. Very sensible, Mrs. Linde.

Nora. And when she heard you had been appointed manager of the Bank—the news was telegraphed, you know—she travelled here as quick as she could, Torvald, I am sure you will be able to do something for Christine, for my sake, won't you?

Helmer. Well, it is not altogether impossible. I presume you are a widow, Mrs. Linde?

Mrs. Linde. Yes.

Helmer. And have had some experience of book-keeping?

Mrs. Linde. Yes, a fair amount.

Helmer. Ah! well, it's very likely I may be able to find something for you—

Nora (*clapping her hands*). What did I tell you? What did I tell you?

Helmer. You have just come at a fortunate moment, Mrs. Linde.

Mrs. Linde. How am I to thank you?

Helmer. There is no need. (*Puts on his coat.*) But to-day you must excuse me—

Rank. Wait a minute; I will come with you.

[*Brings his fur coat from the hall and warms it at the fire.*]

Nora. Don't be long away, Torvald dear.

Helmer. About an hour, not more.

Nora. Are you going too, Christine?

Mrs. Linde (*putting on her cloak*). Yes, I must go and look for a room.

Helmer. Oh, well then, we can walk down the street together.

Nora (*helping her*). What a pity it is we are so short of space here: I am afraid it is impossible for us—

Mrs. Linde. Please don't think of it! Good-bye, Nora dear, and many thanks.

Nora. Good-bye for the present. Of course you will come back this evening. And you too, Dr. Rank. What do you say? If you are well enough? Oh, you must be! Wrap yourself up well.

[*They go to the door all talking together. Children's voices are heard on the staircase.*]

Nora. There they are. There they are! (*She runs to open the door. The Nurse comes in with the children.*) Come in! Come in! (*Stoops and kisses them.*) Oh, you sweet blessings! Look at them, Christine! Aren't they darlings?

Rank. Don't let us stand here in the draught.

Helmer. Come along, Mrs. Linde; the place will only be bearable for a mother now!

[*RANK, HELMER and MRS. LINDE go downstairs. The Nurse comes forward with the children;*

Nora shuts the hall door.

Nora. How fresh and well you look! Such red cheeks!—like apples and roses. (*The children all talk at once while she speaks to them.*) Have you had great fun? That's splendid! What, you pulled both Emmy and Bob along on the sledge?—both at once?—that was good. You are a clever boy, Ivar. Let me take her for a little, Anne. My sweet little baby doll! (*Takes the baby from the maid and dances it up and down.*) Yes, yes, mother will dance with Bob too. What! Have you been snowballing? I wish I had been there too! No, no, I will take their things off, Anne; please let me do it, it is such fun. Go in now, you look half frozen. There is some hot coffee for you on the stove.

[*The Nurse goes into the room on the left. NORA takes off the children's things and throws them about, while they all talk to her at once.*]

A DOLL'S HOUSE

Nora. Really! Did a big dog run after you? But it didn't bite you? No, dogs don't bite nice little dolly children. You mustn't look at the parcels, Ivar. What are they? Ah, I daresay you would like to know. No, no—it's something nasty! Come, let us have a game! What shall we play at? Hide and Seek? Yes, we'll play Hide and Seek. Bob shall hide first. Must I hide? Very well, I'll hide first.

[*She and the children laugh and shout, and romp in and out of the room; at last NORA hides under the table, the children rush in and look for her, but do not see her; they hear her smothered laughter, run to the table, lift up the cloth and find her. Shouts of laughter. She crawls forward and pretends to frighten them. Fresh laughter. Meanwhile there has been a knock at the hall door, but none of them has noticed it. The door is half opened, and KROGSTAD appears. He waits a little; the game goes on.*

Krogstad. Excuse me, Mr. Helmer.

Nora (*with a stifled cry, turns round and gets up on to her knees*). Ah! what do you want?

Krogstad. Excuse me, the outer door was ajar; I suppose someone forgot to shut it.

Nora (*rising*). My husband is out, Mr. Krogstad.

Krogstad. I know that.

Nora. What do you want here, then?

Krogstad. A word with you.

Nora. With me?— (*to the children, gently*.) Go in to nurse. What? No, the strange man won't do mother any harm. When he has gone we will have another game.

(*She takes the children into the room on the left, and shuts the door after them.*) You want to speak to me?

Krogstad. Yes, I do.

Nora. To-day? It is not the first of the month yet.

A DOLL'S HOUSE

Krogstad. No, it is Christmas Eve, and it will depend on yourself what sort of a Christmas you will spend.

Nora. What do you want? To-day it is absolutely impossible for me—

Krogstad. We won't talk about that till later on. This is something different. I presume you can give me a moment?

Nora. Yes—yes, I can—although—

Krogstad. Good. I was in Olsen's Restaurant and saw your husband going down the street—

Nora. Yes?

Krogstad. With a lady.

Nora. What then?

Krogstad. May I make so bold as to ask if it was a Mrs. Linde?

Nora. It was.

Krogstad. Just arrived in town?

Nora. Yes, to-day.

Krogstad. She is a great friend of yours, isn't she?

Nora. She is. But I don't see—

Krogstad. I knew her too, once upon a time.

Nora. I am aware of that.

Krogstad. Are you? So you know all about it; I thought as much. Then I can ask you, without beating about the bush—is Mrs. Linde to have an appointment in the Bank?

Nora. What right have you to question me, Mr. Krogstad?—You, one of my husband's subordinates! But since you ask, you shall know. Yes, Mrs. Linde is to have an appointment. And it was I who pleaded her cause, Mr. Krogstad, let me tell you that.

Krogstad. I was right in what I thought, then.

Nora (*walking up and down the stage*). Sometimes one has a tiny little bit of influence, I should hope. Because one is a woman, it does not necessarily follow that—. When

anyone is in a subordinate position, Mr. Krogstad, they should really be careful to avoid offending anyone who—

Krogstad. Who has influence?

Nora. Exactly.

Krogstad (*changing his tone*). Mrs. Helmer, you will be so good as to use your influence on my behalf.

Nora. What? What do you mean?

Krogstad. You will be so kind as to see that I am allowed to keep my subordinate position in the Bank. Who proposes to *Nora.* What do you mean by that? Who proposes to take your post away from you?

Krogstad. Oh, there is no necessity to keep up the pretence of ignorance. I can quite understand that your friend is not very anxious to expose herself to the chance of rubbing shoulders with me; and I quite understand, too, whom I have to thank for being turned off.

Nora. But I assure you—
Krogstad. Very likely; but, to come to the point, the time has come when I should advise you to use your influence to prevent that.

Nora. But, Mr. Krogstad, I have no influence.

Krogstad. Haven't you? I thought you said yourself just now—

Nora. Naturally I did not mean you to put that construction on it. I! What should make you think I have any influence of that kind with my husband?

Krogstad. Oh, I have known your husband from our student days. I don't suppose he is any more unassailable than other husbands.

Nora. If you speak slightly of my husband, I shall turn you out of the house.

Krogstad. You are bold, Mrs. Helmer.

Nora. I am not afraid of you any longer. As soon as the New Year comes, I shall in a very short time be free of the whole thing.

Krogstad (*controlling himself*). Listen to me, Mrs. Helmer. If necessary, I am prepared to fight for my small post in the Bank as if I were fighting for my life.

Nora. So it seems.

Krogstad. It is not only for the sake of the money; indeed, that weighs least with me in the matter. There is another reason—well, I may as well tell you. My position is this. I daresay you know, like everybody else, that once, many years ago, I was guilty of an indiscretion.

Nora. I think I have heard something of the kind.

Krogstad. The matter never came into court; but every way seemed to be closed to me after that. So I took to the business that you know of. I had to do something; and, honestly, I don't think I've been one of the worst. But now I must cut myself free from all that. My sons are growing up; for their sake I must try and win back as much respect as I can in the town. This post in the Bank was like the first step up for me—and now your husband is going to kick me downstairs again into the mud.

Nora. But you must believe me, Mr. Krogstad; it is not in my power to help you at all.

Krogstad. Then it is because you haven't the will; but I have means to compel you.

Nora. You don't mean that you will tell my husband that I owe you money?

Krogstad. Hm!—suppose I were to tell him?

Nora. It would be perfectly infamous of you. (*Sobbing.*) To think of his learning my secret, which has been my joy and pride, in such an ugly, clumsy way—that he should learn it from you! And it would put me in a horribly disagreeable position—

Krogstad. Only disagreeable?

Nora (*impetuously*). Well, do it, then!—and it will be the worse for you. My husband will see for himself what a blackguard you are, and you certainly won't keep your post then.

Krogstad. I asked you if it was only a disagreeable scene at home that you were afraid of?

Nora. If my husband does get to know of it, of course he will at once pay you what is still owing, and we shall have nothing more to do with you.

Krogstad (coming a step nearer). Listen to me, Mrs. Helmer. Either you have a very bad memory or you know very little of business. I shall be obliged to remind you of a few details.

Nora. What do you mean?

Krogstad. When your husband was ill, you came to me to borrow two hundred and fifty pounds.

Nora. I didn't know any one else to go to.

Krogstad. I promised to get you that amount—

Nora. Yes, and you did so.

Krogstad. I promised to get you that amount, on certain conditions. Your mind was so taken up with your husband's illness, and you were so anxious to get the money for your journey, that you seem to have paid no attention to the conditions of our bargain. Therefore it will not be amiss if I remind you of them. Now, I promised to get the money on the security of a bond which I drew up.

Nora. Yes, and which I signed.

Krogstad. Good. But below your signature there were a few lines, constituting your father a surety for the money; those lines your father should have signed.

Nora. Should? He did sign them.

Krogstad. I had left the date blank; that is to say your father should himself have inserted the date on which he signed the paper. Do you remember that?

Nora. Yes, I think I remember—

Krogstad. Then I gave you the bond to send by post to your father. Is that not so?

Nora. Yes.

Krogstad. And you naturally did so at once, because five

or six days afterwards you brought me the bond with your father's signature. And then I gave you the money.

Nora. Well, haven't I been paying it off regularly?

Krogstad. Fairly so, yes. But—to come back to the matter in hand—that must have been a very trying time for you, Mrs. Helmer?

Nora. It was, indeed.

Krogstad. Your father was very ill, wasn't he?

Nora. He was very near his end.

Krogstad. And died soon afterwards?

Nora. Yes.

Krogstad. Tell me, Mrs. Helmer, can you by any chance remember what day your father died?—on what day of the month, I mean.

Nora. Papa died on the 29th of September.

Krogstad. That is correct; I have ascertained it for myself. And, as that is so, there is a discrepancy ^{in the} *(taking a paper from his pocket)* which I cannot account for.

Nora. What discrepancy? I don't know—

Krogstad. The discrepancy consists, Mrs. Helmer, in the fact that your father signed this bond three days after his death.

Nora. What do you mean? I don't understand—

Krogstad. Your father died on the 29th of September. But, look here; your father has dated his signature the 2nd of October. It is a discrepancy, isn't it? *(Nora is silent.)* Can you explain it to me? *(Nora is still silent.)* It is a remarkable thing, too, that the words "2nd of October," as well as the year, are not written in your father's handwriting but in one that I think I know. Well, of course it can be explained; your father may have forgotten to date his signature, and someone else may have dated it haphazard before they knew of his death. There is no harm in that. It all depends on the signature of the name; and *that* is genuine, I suppose, Mrs. Helmer? It was your father himself who signed his name here?

Nora (after a short pause, throws her head up and looks defiantly at him). No, it was not. It was I that wrote papa's name.

Krogstad. Are you aware that is a dangerous confession?

Nora. In what way? You shall have your money soon. *Krogstad.* Let me ask you a question; why did you not send the paper to your father?

Nora. It was impossible; papa was so ill. If I had asked him for his signature, I should have had to tell him what the money was to be used for; and when he was so ill himself I couldn't tell him that my husband's life was in danger—it was impossible.

Krogstad. It would have been better for you if you had given up your trip abroad.

Nora. No, that was impossible. That trip was to save my husband's life; I couldn't give that up.

Krogstad. But did it never occur to you that you were committing a fraud on me?

Nora. I couldn't take that into account; I didn't trouble myself about you at all. I couldn't bear you, because you put so many heartless difficulties in my way, although you knew what a dangerous condition my husband was in.

Krogstad. Mrs. Helmer, you evidently do not realise clearly what it is that you have been guilty of. But I can assure you that my one false step, which lost me all my reputation, was nothing more or nothing worse than what you have done.

Nora. You? Do you ask me to believe that you were brave enough to run a risk to save your wife's life.

Krogstad. The law cares nothing about motives.

Nora. Then it must be a very foolish law.

Krogstad. Foolish or not, it is the law by which you will be judged, if I produce this paper in court.

Nora. I don't believe it. Is a daughter not to be allowed to spare her dying father anxiety and care? Is a wife not to be allowed to save her husband's life? I don't know

much about law; but I am certain that there must be laws permitting such things as that. Have you no knowledge of such laws—you who are a lawyer? You must be a very poor lawyer, Mr. Krogstad.

Krogstad. Maybe. But matters of business—such business as you and I have had together—do you think I don't understand that? Very well. Do as you please. But let me tell you this—if I lose my position a second time, you shall lose yours with me.

[He bows, and goes out through the hall.

Nora (appears buried in thought for a short time, then tosses her head). Nonsense! Trying to frighten me like that—I am not so silly as he thinks. *(Begins to busy herself putting the children's things in order.)* And yet—? No, it's impossible! I did it for love's sake.

The Children (in the doorway on the left). Mother, the stranger man has gone out through the gate.

Nora. Yes, dears, I know. But, don't tell anyone about the stranger man. Do you hear? Not even papa.

Children. No, mother; but will you come and play again?

Nora. No, no,—not now.

Children. But, mother, you promised us.

Nora. Yes, but I can't now. Run away in; I have such a lot to do. Run away in, my sweet little darlings. *(She gets them into the room by degrees and shuts the door on them; then sits down on the sofa, takes up a piece of needle-work and sews a few stitches, but soon stops.)* No! *(Throws down the work, gets up, goes to the hall door and calls out.)* Helen! bring the Tree in. *(Goes to the table on the left, opens a drawer, and stops again.)* No, no! it is quite impossible!

Maid (coming in with the Tree). Where shall I put it, ma'am?

Nora. Here, in the middle of the floor.

Maid. Shall I get you anything else?

Nora. No, thank you. I have all I want. [*Exit MAID.*
Nora (begins dressing the tree). A candle here—and flowers here—. The horrible man! It's all nonsense—there's nothing wrong. The Tree shall be splendid! I will do everything I can think of to please you, Torvald!—I will sing for you, dance for you—(*HELMER comes in with some papers under his arm.*) Oh! are you back already?

Helmer. Yes. Has anyone been here?

Nora. Here? No.

Helmer. That is strange. I saw Krogstad going out of the gate.

Nora. Did you? Oh yes, I forgot, Krogstad was here for a moment.

Helmer. Nora, I can see from your manner that he has been here begging you to say a good word for him.

Nora. Yes.

Helmer. And you were to appear to do it of your own accord; you were to conceal from me the fact of his having been here; didn't he beg that of you too?

Nora. Yes, Torvald, but—

Helmer. Nora, Nora, and you would be a party to that sort of thing? To have any talk with a man like that, and give him any sort of promise? And to tell me a lie into the bargain?

Nora. A lie—?

Helmer. Didn't you tell me no one had been here? (*Shakes his finger at her.*) My little song-bird must never do that again. A song-bird must have a clean beak to chirp with—no false notes! (*Puts his arm round her waist.*) That is so, isn't it? Yes, I am sure it is. (*Lets her go.*) We will say no more about it. (*Sits down by the stove.*) How warm and snug it is here!

[*Turns over his papers.*
Nora (after a short pause, during which she busies herself with the Christmas Tree). Torvald!

Helmer. Yes.

Nora. I am looking forward tremendously to the fancy dress ball at the Stenborgs' the day after to-morrow. *Helmer.* And I am tremendously curious to see what you are going to surprise me with.

Nora. It was very silly of me to want to do that.

Helmer. What do you mean?

Nora. I can't hit upon anything that will do; everything I think of seems so silly and insignificant.

Helmer. Does my little Nora acknowledge that at last? *Nora (standing behind his chair with her arms on the back of it).* Are you very busy, Torvald?

Helmer. Well—

Nora. What are all those papers?

Helmer. Bank business.

Nora. Already?

Helmer. I have got authority from the retiring manager to undertake the necessary changes in the staff and in the rearrangement of the work; and I must make use of the Christmas week for that, so as to have everything in order for the new year.

Nora. Then that was why this poor Krogstad—

Helmer. Hm!

Nora (leans against the back of his chair and strokes his hair). If you hadn't been so busy, I should have asked you a tremendously big favour, Torvald.

Helmer. What is that? Tell me.

Nora. There is no one has such good taste as you. And I do so want to look nice at the fancy-dress ball. Torvald, couldn't you take me in hand and decide what I shall go as, and what sort of a dress I shall wear?

Helmer. Ah! so my obstinate little woman is obliged to get someone to come to her rescue?

Nora. Yes, Torvald, I can't get along a bit without your help.

Helmer. Very well, I will think it over, we shall manage to hit upon something.

A DOLL'S HOUSE

Nora. That is nice of you. (*Goes to the Christmas Tree. A short pause.*) How pretty the red flowers look —. But, tell me, was it really something very bad that this Krogstad was guilty of? ^{the name} Have you any idea what that means?

Nora. Isn't it possible that he was driven to do it by necessity?

Helmer. Yes; or, as in so many cases, by imprudence. I am not so heartless as to condemn a man altogether because of a single false step of that kind.

Nora. No you wouldn't, would you, Torvald?

Helmer. Many a man has been able to retrieve his character, if he has openly confessed his fault and taken his punishment.

Nora. Punishment——?

Helmer. But Krogstad did nothing of that sort; he got himself out of it by a cunning trick, and that is why he has gone under altogether.

Nora. But do you think it would——?

Helmer. Just think how a guilty man like that has to lie and play the hypocrite with everyone, how he has to wear a mask in the presence of those near and dear to him, even before his own wife and children. And about the children—that is the most terrible part of it all, Nora.

Nora. How?

Helmer. Because such an atmosphere of lies infects and poisons the whole life of a home. Each breath the children take in such a house is full of the germs of evil.

Nora (*coming nearer him*). Are you sure of that?

Helmer. My dear, I have often seen it in the course of my life as a lawyer. Almost everyone who has gone to the bad early in life has had a deceitful mother. ✕

Nora. Why do you only say—mother?

Helmer. It seems most commonly to be the mother's influence, though naturally a bad father's would have the same

A DOLL'S HOUSE

result. Every lawyer is familiar with the fact. This Krogstad, now, has been persistently poisoning his own children with lies and dissimulation; that is why I say he has lost all moral character. (*Holds out his hands to her.*) That is why my sweet little Nora must promise me not to plead his cause. Give me your hand on it. Come, come, what is this? Give me your hand. There now, that's settled. I assure you it would be quite impossible for me to work with him; I literally feel physically ill when I am in the company of such people.

Nora (*takes her hand out of his and goes to the opposite side of the Christmas Tree*). How hot it is in here; and I have such a lot to do.

Helmer (*getting up and putting his papers in order*). Yes, and I must try and read through some of these before dinner; and I must think about your costume, too. And it is just possible I may have something ready in gold paper to hang up on the Tree. (*Puts his hand on her head.*) My precious little singing-bird!

[*He goes into his room and shuts the door after him.*]

Nora (*after a pause, whispers*). No, no—it isn't true. It's impossible; it must be impossible.

[*The Nurse opens the door on the left.*]
Nurse. The little ones are begging so hard to be allowed to come in to mamma.

Nora. No, no, no! Don't let them come in to me! You stay with them, Anne.

Nurse. Very well, ma'am. ^{Al} *[Shuts the door.*

Nora (*pale with terror*). Deprave my little children? Poison my home? (*A short pause.* Then she tosses her head.) It's not true. It can't possibly be true.

Nora. Well, worse than that might happen. How are the children?

Nurse. The poor little souls are playing with their Christmas presents, but—

Nora. Do they ask much for me? *Anna Maria, Nora, Nora*

Nurse. You see, they are so accustomed to have their mamma with them.

Nora. Yes, but, nurse, I shall not be able to be so much with them now as I was before.

Nurse. Oh well, young children easily get accustomed to anything.

Nora. Do you think so? Do you think they would for get their mother if she went away altogether?

Nurse. Good heavens!—went away altogether?

Nora. Nurse, I want you to tell me something I have often wondered about—how could you have the heart to put your own child out among strangers?

Nurse. I was obliged to, if I wanted to be little Nora's nurse.

Nora. Yes, but how could you be willing to do it?

Nurse. What, when I was going to get such a good place by it? A poor girl who has got into trouble should be glad to. Besides, that wicked man didn't do a single thing for me.

Nora. But I suppose your daughter has quite forgotten you.

Nurse. No, indeed she hasn't. She wrote to me when she was confirmed, and when she was married.

Nora (*putting her arms round her neck*). Dear old Anne, you were a good mother to me when I was little.

Nurse. Little Nora, poor dear, had no other mother but me.

Nora. And if my little ones had no other mother, I am sure you would—What nonsense I am talking! (*Opens the box.*) Go in to them. Now I must—. You will see to-morrow how charming I shall look.

Let me go to work at once

ACT II

THE SAME SCENE.—*The Christmas Tree is in the corner by the piano, stripped of its ornaments and with burnt-down candle-ends on its dishevelled branches. NORA'S cloak and hat are lying on the sofa. She is alone in the room, walking about uneasily. She stops by the sofa and takes up her cloak.*

Nora (*drops the cloak*). Someone is coming now! (*Goes to the door and listens.*) No—it is no one. Of course, no one will come to-day, Christmas Day—nor to-morrow either. But, perhaps—(*opens the door and looks out*). No, nothing in the letter-box; it is quite empty. (*Comes forward.*) What rubbish! of course he can't be in earnest about it. Such a thing couldn't happen; it is impossible—I have three little children.

(*Enter the Nurse from the room on the left, carrying a big cardboard box.*)

Nurse. At last I have found the box with the fancy dress.

Nora. Thanks; put it on the table.

Nurse (*doing so*). But it is very much in want of mending.

Nora. I should like to tear it into a hundred thousand pieces.

Nurse. What an idea! It can easily be put in order—just a little patience.

Nora. Yes, I will go and get Mrs. Linde to come and help me with it.

Nurse. What, out again? In this horrible weather? You will catch cold, ma'am, and make yourself ill.

A DOLL'S HOUSE

40

Nurse. I am sure there will be no one at the ball so charming as you, ma'am.

[Goes into the room on the left.
Nora (begins to unpack the box, but soon pushes it away from her). If only I dared go out. If only no one would come. If only I could be sure nothing would happen here in the meantime. Stuff and nonsense! No one will come. Only I mustn't think about it. I will brush my muff. What lovely, lovely gloves! Out of my thoughts, out of my thoughts! One, two, three, four, five, six— (Screams.) Ah! there is someone coming—.

[Makes a movement towards the door, but stands irresolute.

[Enter Mrs. Linde from the hall, where she has taken off her cloak and hat.

Nora. Oh, it's you, Christine. There is no one else out there, is there? How good of you to come!

Mrs. Linde. I heard you were up asking for me.
Nora. Yes, I was passing by. As a matter of fact, it is something you could help me with. Let us sit down here on the sofa. Look here. To-morrow evening there is to be a fancy-dress ball at the Stenborgs', who live above us; and Torvald wants me to go as a Neapolitan fisher-girl, and dance the Tarantella that I learnt at Capri.

Mrs. Linde. I see; you are going to keep up the character.

Nora. Yes, Torvald wants me to. Look, here is the dress; Torvald had it made for me there, but now it is all so torn, and I haven't any idea—

Mrs. Linde. We will easily put that right. It is only some of the trimming come unsewn here and there. Needle and thread? Now then, that's all we want.

Nora. It is nice of you.

Mrs. Linde (sewing). So you are going to be dressed up to-morrow, Nora. I will tell you what—I shall come in for a moment and see you in your fine feathers. But I have

A DOLL'S HOUSE

41

completely forgotten to thank you for a delightful evening yesterday.

Nora (gets up, and crosses the stage). Well I don't think yesterday was as pleasant as usual. You ought to have come to town a little earlier, Christine. Certainly Torvald does understand how to make a house dainty and attractive.

Mrs. Linde. And so do you, it seems to me; you are not your father's daughter for nothing. But tell me, is Doctor Rank always as depressed as he was yesterday?

Nora. No; yesterday it was very noticeable. I must tell you that he suffers from a very dangerous disease. He has consumption of the spine, poor creature. His father was a horrible man who committed all sorts of excesses; and that is why his son was sickly from childhood, do you understand?

Mrs. Linde (dropping her sewing). But, my dearest Nora, how do you know anything about such things?

Nora (walking about). Pooh! When you have three children, you get visits now and then from—from married women, who know something of medical matters, and they talk about one thing and another.

SING Mrs. Linde (goes on sewing. A short silence). Does Doctor Rank come here every day?

Nora. Every day regularly. He is Torvald's most intimate friend, and a great friend of mine too. He is just like one of the family.

Mrs. Linde. But tell me this—is he perfectly sincere? I mean, isn't he the kind of man that is very anxious to make himself agreeable?

Nora. Not in the least. What makes you think that?

Mrs. Linde. When you introduced him to me yesterday, he declared he had often heard my name mentioned in this house; but afterwards I noticed that your husband hadn't the slightest idea who I was. So how could Doctor Rank—?

Nora. That is quite right, Christine. Torvald is so ab-

surdly fond of me that he wants me absolutely to himself, as he says. At first he used to seem almost jealous if I mentioned any of the dear folk at home, so naturally I gave up doing so. But I often talk about such things with Doctor Rank, because he likes hearing about them.

Mrs. Linde. Listen to me, Nora. You are still very like a child in many things, and I am older than you in many ways and have a little more experience. Let me tell you this—you ought to make an end of it with Doctor Rank.

Nora. What ought I to make an end of?

Mrs. Linde. Of two things, I think. Yesterday you talked some nonsense about a rich admirer who was to leave you money—

Nora. An admirer who doesn't exist, unfortunately! But what then?

Mrs. Linde. Is Doctor Rank a man of means?

Nora. Yes, he is.

Mrs. Linde. And has no one to provide for?

Nora. No, no one; but—

Mrs. Linde. And comes here every day?

Nora. Yes, I told you so.

Mrs. Linde. But how can this well-bred man be so tactless?

Nora. I don't understand you at all.

Mrs. Linde. Don't prevaricate, Nora. Do you suppose I don't guess who lent you the two hundred and fifty pounds?

Nora. Are you out of your senses? How can you think of such a thing! A friend of ours, who comes here every day! Do you realise what a horribly painful position that would be?

Mrs. Linde. Then it really isn't he?

Nora. No, certainly not. It would never have entered into my head for a moment. Besides, he had no money to lend then; he came into his money afterwards.

Mrs. Linde. Well, I think that was lucky for you, my dear Nora.

Nora. No, it would never have come into my head to ask Doctor Rank. Although I am quite sure that if I had asked him—

Mrs. Linde. But of course you won't.

Nora. Of course not. I have no reason to think it could possibly be necessary. But I am quite sure that if I told Doctor Rank—

Mrs. Linde. Behind your husband's back?

Nora. I must make an end of it with the other one, and that will be behind his back too. I must make an end of it with him.

Mrs. Linde. Yes, that is what I told you yesterday, but—

Nora (*walking up and down*). A man can put a thing like that straight much easier than a woman—

Mrs. Linde. One's husband, yes.

Nora. Nonsense! (*Standing still*.) When you pay off a debt you get your bond back, don't you?

Mrs. Linde. Yes, as a matter of course.

Nora. And can tear it into a hundred thousand pieces, and burn it up—the nasty dirty paper!

Mrs. Linde (*looks hard at her, lays down her sewing and gets up slowly*). Nora, you are concealing something from me.

Nora. Do I look as if I were?

Mrs. Linde. Something has happened to you since yesterday morning. Nora, what is it?

Nora (*going nearer to her*). Christinel (*Listens*.) Hush! there's Torvald come home. Do you mind going in to the children for the present? Torvald can't bear to see dressmaking going on. Let Anne help you.

Mrs. Linde (*gathering some of the things together*). Certainly—but I am not going away from here till we have had it out with one another.

[*She goes into the room on the left, as HELMER comes in from the hall.*]

Nora (*going up to HELMER*). I have wanted you so much, Torvald dear.

Helmer. Was that the dressmaker?

Nora. No, it was Christine; she is helping me to put my dress in order. You will see I shall look quite smart.

Helmer. Wasn't that a happy thought of mine, now?

Nora. Splendid! But don't you think it is nice of me, too, to do as you wish?

Helmer. Nice?—because you do as your husband wishes? Well, well, you little rogue, I am sure you did not mean it in that way. But I am not going to disturb you; you will want to be trying on your dress, I expect.

Nora. I suppose you are going to work.

Helmer. Yes. (*Shows her a bundle of papers.*) Look at that. I have just been into the bank.

[*Turns to go into his room.*]

Nora. Torvald.

Helmer. Yes.

Nora. If your little squirrel were to ask you for something very, very prettily—?

Helmer. What then?

Nora. Would you do it?

Helmer. I should like to hear what it is, first.

Nora. Your squirrel would run about and do all her tricks if you would be nice, and do what she wants.

Helmer. Speak plainly.

Nora. Your skylark would chirp about in every room, with her song rising and falling—

Helmer. Well, my skylark does that anyhow.

Nora. I would play the fairy and dance for you in the moonlight, Torvald.

Helmer. Nora—you surely don't mean that request you made of me this morning?

Nora (*going near him*). Yes, Torvald, I beg you so earnestly—

Helmer. Have you really the courage to open up that question again?

Nora. Yes, dear, you *must* do as I ask; you *must* let Krogstad keep his post in the Bank.

Helmer. My dear Nora, it is his post that I have arranged Mrs. Linde shall have.

Nora. Yes, you have been awfully kind about that; but you could just as well dismiss some other clerk instead of Krogstad.

Helmer. This is simply incredible obstinacy! Because you chose to give him a thoughtless promise that you would speak for him, I am expected to—

Nora. That isn't the reason, Torvald. It is for your own sake. This fellow writes in the most scurrilous newspapers; you have told me so yourself. He can do you an unspeakable amount of harm. I am frightened to death of him—

Helmer. Ah, I understand; it is recollections of the past that scare you.

Nora. What do you mean?

Helmer. Naturally you are thinking of your father.

Nora. Yes—yes, of course. Just recall to your mind what these malicious creatures write in the papers about papa, and how horribly they slandered him. I believe they would have procured his dismissal if the Department had not sent you over to inquire into it, and if you had not been so kindly disposed and helpful to him.

Helmer. My little Nora, there is an important difference between your father and me. Your father's reputation as a public official was not above suspicion. Mine is, and I hope it will continue to be so, as long as I hold my office.

Nora. You never can tell what mischief these men may contrive. We ought to be so well off, so snug and happy

here in our peaceful home, and have no cares—you and the children, Torvald! That is why I beg you so earnestly—

Helmer. And it is just by interceding for him that you make it impossible for me to keep him. It is already known at the Bank that I mean to dismiss Krogstad. Is it to get about now that the new manager has changed his mind at his wife's bidding—

Nora. And what if it did?

Helmer. Of course!—if only this obstinate little person can get her way! Do you suppose I am going to make myself ridiculous before my whole staff, to let people think that I am a man to be swayed by all sorts of outside influence? I should very soon feel the consequences of it, I can tell you! And besides, there is one thing that makes it quite impossible for me to have Krogstad in the Bank as long as I am manager.

Nora. Whatever is that?

Helmer. His moral failings I might perhaps have overlooked, if necessary—

Nora. Yes, you could—couldn't you?

Helmer. And I hear he is a good worker, too. But I knew him when we were boys. It was one of those rash friendships that so often prove an incubus in after life. I may as well tell you plainly, we were once on very intimate terms with one another. But this tactless fellow lays no restraint on himself when other people are present. On the contrary, he thinks it gives him the right to adopt a familiar tone with me, and every minute it is "I say, Helmer, old fellow!" and that sort of thing. I assure you it is extremely painful for me. He would make my position in the Bank intolerable.

Nora. Torvald, I don't believe you mean that.

Helmer. Don't you? Why not?

Nora. Because it is such a narrow-minded way of looking at things.

Helmer. What are you saying? Narrow-minded? Do you think I am narrow-minded?

Nora. No, just the opposite, dear—and it is exactly for that reason.

Helmer. It's the same thing. You say my point of view is narrow-minded, so I must be so too. Narrow-minded! Very well—I must put an end to this. (*Goes to the hall-door and calls.*) Helen!

Nora. What are you going to do?

Helmer (*looking among his papers*). Settle it. (*Enter MAID.*) Look here; take this letter and go downstairs with it at once. Find a messenger and tell him to deliver it, and be quick. The address is on it, and here is the money.

Maid. Very well, sir. [*Exit with the letter*]

Helmer (*putting his papers together*). Now then, little Miss Obstinate.

Nora (*breathlessly*). Torvald—what was that letter?

Helmer. Krogstad's dismissal.

Nora. Call her back, Torvald! There is still time. Oh Torvald, call her back! Do it for my sake—for your own sake—for the children's sake! Do you hear me, Torvald? Call her back! You don't know what that letter can bring upon us.

Helmer. It's too late.

Nora. Yes, it's too late.

Helmer. My dear Nora, I can forgive the anxiety you are in, although really it is an insult to me. It is, indeed, isn't it an insult to think that I should be afraid of a starving quill-driver's vengeance? But I forgive you nevertheless, because it is such eloquent witness to your great love for me. (*Takes her in his arms.*) And that is as it should be, my own darling Nora. Come what will, you may be sure I shall have both courage and strength if they be needed. You will see I am man enough to take everything upon myself.

Nora (*in a horror-stricken voice*). What do you mean by that?

Helmer. Everything, I say—

Nora (*recovering herself*). You will never have to do that.

Helmer. That's right. Well, we will share it, Nora, as man and wife should. That is how it shall be. (*Caressing her.*) Are you content now? There! there!—not these frightened dove's eyes! The whole thing is only the wild fancy!—Now, you must go and play through the Tarella and practise with your tambourine. I shall go into the inner office and shut the door, and I shall hear nothing; you can make as much noise as you please. (*Turns back at the door.*) And when Rank comes, tell him where he will find me.

[Nods to her, takes his papers and goes into his room, and shuts the door after him.]

Nora (*bewildered with anxiety, stands as if rooted to the spot, and whispers*). He was capable of doing it. He will do it. He will do it in spite of everything.—No, not that! Never, never! Anything rather than that! Oh, for some help, some way out of it! (*The door-bell rings.*) Doctor Rank! Anything rather than that—anything, whatever it is!

[She puts her hands over her face, pulls herself together, goes to the door and opens it. RANK is standing without, hanging up his coat. During the following dialogue it begins to grow dark.]

Nora. Good-day, Doctor Rank. I knew your ring. But you mustn't go into Torvald now; I think he is busy with something.

Rank. And you?

Nora (*brings him in and shuts the door after him*). Oh, you know very well I always have time for you.

Rank. Thank you. I shall make use of as much of it as I can.

Nora. What do you mean by that? As much of it as you can?

Rank. Well, does that alarm you?

Nora. It was such a strange way of putting it. Is anything likely to happen?

Rank. Nothing but what I have long been prepared for. But I certainly didn't expect it to happen so soon.

Nora (*gripping him by the arm*). What have you found out? Doctor Rank, you must tell me.

Rank (*sitting down by the stove*). It is all up with me. And it can't be helped.

Nora (*with a sigh of relief*). Is it about yourself?

Rank. ~~Who, else?~~ It is no use lying to one's self. I am the most wretched of all my patients, Mrs. Helmer. Lately I have been taking stock of my internal economy. Bankrupt! Probably within a month I shall lie rotting in the churchyard.

Nora. What an ugly thing to say!

Rank. The thing itself is cursedly ugly, and the worst of it is that I shall have to face so much more that is ugly before that. I shall only make one more examination of myself; when I have done that, I shall know pretty certainly when it will be that the horrors of dissolution will begin. There is something I want to tell you. Helmer's refined nature gives him an unconquerable disgust at everything that is ugly; I won't have him in my sick-room.

Nora. Oh, but, Doctor Rank—

Rank. I won't have him there. Not on any account. I bar my door to him. As soon as I am quite certain that the worst has come, I shall send you my card with a black cross on it, and then you will know that the loathsome end has begun.

Nora. You are quite absurd to-day. And I wanted you so much to be in a really good humour.

Rank. With death stalking beside me?—To have to pay this penalty for another man's sin! Is there any justice in

that? And in every single family, in one way or another, some such inexorable retribution is being exacted—

Nora (*putting her hands over her ears*). Rubbish! Do talk of something cheerful.

Rank. Oh, it's a mere laughing matter, the whole thing. My poor innocent spine has to suffer for my father's youthful amusements.

Nora (*sitting at the table on the left*). I suppose you mean that he was too partial to asparagus and pâté de foie gras, don't you.

Rank. Yes, and to truffles.

Nora. Truffles, yes. And oysters too, I suppose?

Rank. Oysters, of course, that goes without saying.

Nora. And heaps of port and champagne. It is sad that all these vice things should take their revenge on our bones.

Rank. Especially that they should revenge themselves on the unlucky bones of those who have not had the satisfaction of enjoying them.

Nora. Yes, that's the saddest part of it all.

Rank (*with a searching look at her*). Hm!—

Nora (*after a short pause*). Why did you smile?

Rank. No, it was you that laughed.

Nora. No, it was you that smiled, Doctor Rank!

Rank (*rising*). You are a greater rascal than I thought.

Nora. I am in a silly mood to-day.

Rank. So it seems.

Nora (*putting her hands on his shoulders*). Dear, dear Doctor Rank, death mustn't take you away from Torvald and me.

Rank. It is a loss you would easily recover from. Those who are gone are soon forgotten.

Nora (*looking at him anxiously*). Do you believe that?

Rank. People form new ties, and then—

Nora. Who will form new ties?

Rank. Both you and Helmer, when I am gone. You

yourself are already on the high road to it, I think. What did that Mrs. Linde want here last night?

Nora. Oh!—you don't mean to say you are jealous of poor Christine?

Rank. Yes, I am. She will be my successor in this house. When I am done for, this woman will—

Nora. Hush! don't speak so loud. She is in that room.

Rank. To-day again. There, you see.

Nora. She has only come to sew my dress for me. Bless my soul, how unreasonable you are! (*Sits down on the sofa*.) Be nice now, Doctor Rank, and to-morrow you will see how beautifully I shall dance, and you can imagine I am doing it all for you—and for Torvald too, of course. (*Takes various things out of the box*.) Doctor Rank, come and sit down here, and I will show you something.

Rank (*sitting down*). What is it?

Nora. Just look at those!

Rank. Silk stockings.

Nora. Flesh-coloured. Aren't they lovely? It is so dark here now, but to-morrow— No, no, no! you must only look at the feet. Oh well, you may have leave to look at the legs too.

Rank. Hm!—

Nora. Why are you looking so critical? Don't you think they will fit me?

Rank. I have no means of forming an opinion about that.

Nora (*looks at him for a moment*). For shame! (*Hits him lightly on the ear with the stockings*.) That's to punish you. (*Folds them up again*.)

Rank. And what other nice things am I to be allowed to see?

Nora. Not a single thing more, for being so naughty (*She looks among the things, humming to herself*.)

Rank (*after a short silence*). When I am sitting here,

talking to you as intimately as this, I cannot imagine for a moment what would have become of me if I had never come into this house.

Nora (*smiling*). I believe you do feel thoroughly at home with us.

Rank (*in a lower voice, looking straight in front of him*). And to be obliged to leave it all—

Nora. Nonsense, you are not going to leave it.

Rank (*as before*). And not be able to leave behind one the slightest token of one's gratitude, scarcely even a fleeting regret—nothing but an empty place which the first comer can fill as well as any other.

Nora. And if I asked you now for a—? No!

Rank. For what?

Nora. For a big proof of your friendship—

Rank. Yes, yes!

Nora. I mean a tremendously big favour—

Rank. Would you really make me so happy for once?

Nora. Ah, but you don't know what it is yet.

Rank. No—but tell me.

Nora. I really can't, Doctor Rank. It is something out of all reason; it means advice, and help, and a favour—

Rank. The bigger a thing it is the better. I can't conceive what it is you mean. Do tell me. Haven't I your confidence?

Nora. More than anyone else. I know you are my truest and best friend, and so I will tell you what it is. Well, Doctor Rank, it is something you must help me to prevent. You know how devotedly, how inexpressibly deeply Torvald loves me; he would never for a moment hesitate to give his life for me.

Rank (*leaning towards her*). Nora—do you think he is the only one—?

Nora (*with a slight start*). The only one—?

Rank. The only one who would gladly give his life for your sake.

Nora (*sadly*). Is that it?

Rank. I was determined you should know it before I went away, and there will never be a better opportunity than this. Now you know it, Nora. And now you know, too, that you can trust me as you would trust no one else.

Nora (*rises, deliberately and quietly*). Let me pass.

Rank (*makes room for her to pass him, but sits still*). Nora!

Nora (*at the hall door*). Helen, bring in the lamp. (*Goes over to the stove.*) Dear Doctor Rank, that was really horrid of you.

Rank. To have loved you as much as anyone else does? Was that horrid?

Nora. No, but to go and tell me so. There was really no need—

Rank. What do you mean? Did you know—? (*MAID enters with lamp, puts it down on the table, and goes out.*) Nora—Mrs. Helmer—tell me, haven't you any idea of this?

Nora. Oh, how do I know whether I had or whether I hadn't? I really can't tell you— To think you could be so clumsy, Doctor Rank! We were getting on so nicely.

Rank. Well, at all events you know now that you can command me, body and soul. So won't you speak out?

Nora (*looking at him*). After what happened?

Rank. I beg you to let me know what it is.

Nora. I can't tell you anything now.

Rank. Yes, yes. You mustn't punish me in that way. Let me have permission to do for you whatever a man may do.

Nora. You can do nothing for me now. Besides, I really don't need any help at all. You will find that the whole thing is merely fancy on my part. It really is so—of course it is! (*Sits down in the rocking-chair, and looks at him with a smile.*) You are a nice sort of man, Doctor Rank!—don't you feel ashamed of yourself, now the lamp has come?

Rank. Not a bit. But perhaps I had better go—for ever?

Nora. No, indeed, you shall not. Of course you must come here just as before. You know very well Torvald can't do without you.

Rank. Yes, but you?

Nora. Oh, I am always tremendously pleased when you come.

Rank. It is just that, that put me on the wrong track. You are a riddle to me. I have often thought that you would almost as soon be in my company as in Helmer's.

Nora. Yes—you see there are some people one loves best, and others whom one would almost always rather have as companions.

Rank. Yes, there is something in that.

Nora. When I was at home, of course I loved papa best. But I always thought it tremendous fun if I could steal down into the maid's room, because they never moralised at all, and talked to each other about such entertaining things.

Rank. I see—it is *their* place I have taken.

Nora (*jumping up and going to him*). Oh, dear, nice Doctor Rank, I never meant that at all. But surely you can understand that being with Torvald is a little like being with papa—

[*Enter MAID from the hall.*]

Maid. If you please, ma'am. (*Whispers and hands her a card.*)

Nora (*glancing at the card*). Oh! (*Puts it in her pocket.*)

Rank. Is there anything wrong?

Nora. No, no, not in the least. It is only something—it is my new dress—

Rank. What? Your dress is lying there.

Nora. Oh, yes, that one; but this is another. I ordered

it. Torvald mustn't know about it—

Rank. Oho! Then that was the great secret.

Nora. Of course. Just go in to him; he is sitting in the inner room. Keep him as long as—

Rank. Make your mind easy; I won't let him escape. (*Goes into HELMER'S room.*)

Nora (*to the MAID*). And he is standing waiting in the kitchen?

Maid. Yes; he came up the back stairs.

Nora. But didn't you tell him no one was in?

Maid. Yes, but it was no good.

Nora. He won't go away?

Maid. No; he says he won't until he has seen you, ma'am.

Nora. Well, let him come in—but quietly. Helen, you mustn't say anything about it to anyone. It is a surprise for my husband.

Maid. Yes, ma'am, I quite understand. [*Exit.*]

Nora. This dreadful thing is going to happen! It will happen in spite of me! No, no, no, it can't happen—it shan't happen!

[*She bolts the door of HELMER'S room. The*

MAID opens the hall door for KROGSTAD and shuts it after him. He is wearing a fur coat, high boots and a fur cap.

Nora (*advancing towards him*). Speak low—my husband is at home.

Krogstad. No matter about that.

Nora. What do you want of me?

Krogstad. An explanation of something.

Nora. Make haste then. What is it?

Krogstad. You know, I suppose, that I have got my dismissal.

Nora. I couldn't prevent it, Mr. Krogstad. I fought as hard as I could on your side, but it was no good.

Krogstad. Does your husband love you so little, then? He knows what I can expose you to, and yet he ventures—

Nora. How can you suppose that he has any knowledge of the sort?

Krogstad. I didn't suppose so at all. It would not be the least like our dear Torvald Helmer to show so much courage—

Nora. Mr. Krogstad, a little respect for my husband, please.

Krogstad. Certainly—all the respect he deserves. But since you have kept the matter so carefully to yourself, I make bold to suppose that you have a little clearer idea, than you had yesterday, of what it actually is that you have done?

Nora. More than you could ever teach me.

Krogstad. Yes, such a bad lawyer as I am.

Nora. What is it you want of me?

Krogstad. Only to see how you were, Mrs. Helmer. I have been thinking about you all day long. A mere cashier, a quill-driver, a—well, a man like me—even he has a little of what is called feeling, you know.

Nora. Show it, then; think of my little children.

Krogstad. Have you and your husband thought of mine? But never mind about that. I only wanted to tell you that you need not take this matter too seriously. In the first place there will be no accusation made on my part.

Nora. No, of course not; I was sure of that.

Krogstad. The whole thing can be arranged amicably; there is no reason why anyone should know anything about it. It will remain a secret between us three.

Nora. My husband must never get to know anything about it.

Krogstad. How will you be able to prevent it? Am I to understand that you can pay the balance that is owing?

Nora. No, not just at present.

Krogstad. Or perhaps that you have some expedient for raising the money soon?

Nora. No expedient that I mean to make use of.

Krogstad. Well, in any case, it would have been of no use to you now. If you stood there with ever so much money in your hand, I would never part with your bond.

Nora. Tell me what purpose you mean to put it to.

Krogstad. I shall only preserve it—keep it in my possession. No one who is not concerned in the matter shall have the slightest hint of it. So that if the thought of it has driven you to any desperate resolution—

Nora. It has.

Krogstad. If you had it in your mind to run away from your home—

Nora. I had.

Krogstad. Or even something worse—

Nora. How could you know that?

Krogstad. Give up the idea.

Nora. How did you know I had thought of *that*?

Krogstad. Most of us think of that at first. I did, too—but I hadn't the courage.

Nora (*faintly*). No more had I.

Krogstad (*in a tone of relief*). No, that's it, isn't it—you hadn't the courage either?

Nora. No, I haven't—I haven't.

Krogstad. Besides, it would have been a great piece of folly. Once the first storm at home is over—. I have a letter for your husband in my pocket.

Nora. Telling him everything?

Krogstad. In as lenient a manner as I possibly could.

Nora (*quickly*). He mustn't get the letter. Tear it up.

I will find some means of getting money.

Krogstad. Excuse me, Mrs. Helmer, but I think I told you just now—

Nora. I am not speaking of what I owe you. Tell me what sum you are asking my husband for, and I will get the money.

Krogstad. I am not asking your husband for a penny.

Nora. What do you want, then?

Krogstad. I will tell you. I want to rehabilitate myself, Mrs. Helmer; I want to get on; and in that your husband must help me. For the last year and a half I have not had a hand in anything dishonourable, and all that time I have been struggling in most restricted circumstances. I was content to work my way up step by step. Now I am turned out, and I am not going to be satisfied with merely being taken into favour again. I want to get on, I tell you. I want to get into the Bank again, in a higher position. Your husband must make a place for me—

Nora. That he will never do!
Krogstad. He will; I know him; he dare not protest. And as soon as I am in there again with him, then you will see! Within a year I shall be the manager's right hand. It will be Nils Krogstad and not Torvald Helmer who manages the Bank.

Nora. That's a thing you will never see!
Krogstad. Do you mean that you will—?

Nora. I have courage enough for it now.
Krogstad. Oh, you can't frighten me. A fine, spoiled lady like you—

Nora. You will see, you will see.
Krogstad. Under the ice, perhaps? Down into the cold, goal-black water? And then, in the spring, to float up to the surface, all horrible and unrecognisable, with your hair fallen out—

Nora. You can't frighten me.
Krogstad. Nor you me. People don't do such things, Mrs. Helmer. Besides, what use would it be? I should have him completely in my power all the same.

Nora. Afterwards? When I am no longer—
Krogstad. Have you forgotten that it is I who have the keeping of your reputation? (*Nora stands speechlessly looking at him.*) Well, now, I have warned you. Do not do anything foolish. When Helmer has had my letter, I shall expect a message from him. And be sure you remember that it is your husband himself who has forced me into such ways as this again. I will never forgive him for that. Good-bye, Mrs. Helmer.

Nora (*goes to the hall door, opens it slightly and listens*). He is going. He is not putting the letter in the box. Oh no, no! that's impossible! (*Opens the door by degrees.*) What is that? He is standing outside. He is not going downstairs. Is he hesitating? Can he—

[*A letter drops into the box; then Krogstad's footsteps are heard, till they die away as he goes downstairs. Nora utters a stifled cry and runs across the room to the table by the sofa. A short pause.*]

Nora. In the letter-box. (*Steals across to the hall door.*) There it lies—Torvald, Torvald, there is no hope for us now!

[*Mrs. Linde comes in from the room on the left, carrying the dress.*]

Mrs. Linde. There, I can't see anything more to mend now. Would you like to try it on—?

Nora (*in a hoarse whisper*). Christine, come here.

Mrs. Linde (*throwing the dress down on the sofa*). What is the matter with you? You look so agitated!

Nora. Come here. Do you see that letter? There, look—you can see it through the glass in the letter-box.

Mrs. Linde. Yes, I see it.

Nora. That letter is from Krogstad.

Mrs. Linde. Nora—it was Krogstad who lent you the money!

Nora. Yes, and now Torvald will know all about it.

Mrs. Linde. Believe me, Nora, that's the best thing for both of you.

Nora. You don't know all. I forged a name.

Mrs. Linde. Good heavens—!

Nora. I only want to say this to you, Christine—you must be my witness.

A DOLL'S HOUSE

Mrs. Linde. Your witness? What do you mean? What am I to—?

Nora. If I should go out of my mind—and it might easily happen—

Mrs. Linde. Nora!

Nora. Or if anything else should happen to me—anything, for instance, that might prevent my being here—

Mrs. Linde. Nora! Nora! you are quite out of your mind.

Nora. And if it should happen that there were someone who wanted to take all the responsibility, all the blame, you understand—

Mrs. Linde. Yes, yes—but how can you suppose—?

Nora. Then you must be my witness, that it is not true, Christine. I am not out of my mind at all; I am in my right senses now, and I tell you no one else has known anything about it; I, and I alone, did the whole thing. Remember that.

Mrs. Linde. I will, indeed. But I don't understand all this.

Nora. How should you understand it? A wonderful thing is going to happen.

Mrs. Linde. A wonderful thing!—But it is so terrible,

Nora. Yes, a wonderful thing, not for all the world.

Christine; it *mustn't* happen, not for all the world.

Mrs. Linde. I will go at once and see Krogstad.

Nora. Don't go to him; he will do you some harm.

Mrs. Linde. There was a time when he would gladly do anything for my sake.

Nora. He?

Mrs. Linde. Where does he live?

Nora. How should I know—? Yes (*feeling in her pocket.*) here is his card. But the letter, the letter—!

Helmer (*calls from his room, knocking at the door.*)

Nora!

A DOLL'S HOUSE

Nora (*cries out anxiously*). Oh, what's that? What do you want?

Helmer. Don't be so frightened. We are not coming in; you have locked the door. Are you trying on your dress?

Nora. Yes, that's it. I look so nice, Torvald.

Mrs. Linde (*who has read the card*). I see he lives at the corner here.

Nora. Yes, but it's no use. It is hopeless. The letter is lying there in the box.

Mrs. Linde. And your husband keeps the key?

Nora. Yes, always.

Mrs. Linde. Krogstad must ask for his letter back unread, he must find some pretence—

Nora. But it is just at this time that Torvald generally—

Mrs. Linde. You must delay him. Go in to him in the meantime. I will come back as soon as I can.

[*She goes out hurriedly through the hall door.*]

Nora (*goes to HELMER'S door, opens it and peeps in*). Torvald!

Helmer (*from the inner room*). Well? May I venture at last to come into my own room again? Come along, Rank, now you will see— (*Halting in the doorway.*) But what is this?

Nora. What is what, dear?

Helmer. Rank led me to expect a splendid transformation.

Rank (*in the doorway*). I understood so, but evidently I was mistaken.

Nora. Yes, nobody is to have the chance of admiring me in my dress until to-morrow.

Helmer. But, my dear Nora, you look so worn out. Have you been practising too much?

Nora. No, I have not practised at all.

A DOLL'S HOUSE

Helmer. But you will need to—
Nora. Yes, indeed I shall, Torvald. But I can't get on a bit without you to help me; I have absolutely forgotten the whole thing.

Helmer. Oh, we will soon work it up again.

Nora. Yes, help me, Torvald. Promise that you will! I am so nervous about it—all the people—. You must give yourself up to me entirely this evening. Not the tiniest bit of business—you mustn't even take a pen in your hand. Will you promise, Torvald dear?

Helmer. I promise. This evening I will be wholly and absolutely at your service, you helpless little mortal. Ah, by the way, first of all I will just—
[Goes towards the hall door.]

Nora. What are you going to do there?

Helmer. Only see if any letters have come.

Nora. No, no! don't do that, Torvald!

Helmer. Why not?

Nora. Torvald, please don't. There is nothing there.

Helmer. Well, let me look. *(Turns to go to the letter-box. Nora, at the piano, plays the first bars of the Tarantella. Helmer stops in the doorway.)* Aha!

Nora. I can't dance to-morrow if I don't practise with you.
Helmer (going up to her). Are you really so afraid of it, dear.

Nora. Yes, so dreadfully afraid of it. Let me practise at once; there is time now, before we go to dinner. Sit down and play for me, Torvald dear; criticise me, and correct me as you play.

Helmer. With great pleasure, if you wish me to.

[Sits down at the piano.]
Nora (takes out of the box a tambourine and a long variegated shawl. She hastily drapes the shawl round her. Then she springs to the front of the stage and calls out).
 Now play for me! I am going to dance!

A DOLL'S HOUSE

[Helmer plays and Nora dances. RANK stands by the piano behind Helmer and looks on. Helmer (as he plays). Slower, slower! Nora. I can't do it any other way. Helmer. Not so violently, Nora! Nora. This is the way. Helmer (stops playing). No, no—that is not a bit right. Nora (laughing and swinging the tambourine). Didn't I tell you so? Rank. Let me play for her. Helmer (getting up). Yes, do. I can correct her better then.]

[RANK sits down at the piano and plays. NORA dances more and more wildly. HELMER has taken up a position beside the stove, and during her dance gives her frequent instructions. She does not seem to hear him; her hair comes down and falls over her shoulders; she pays no attention to it, but goes on dancing. Enter Mrs. LINDE.]

Mrs. Linde (standing as if spell-bound in the doorway). Oh!—

Nora (as she dances). Such fun, Christinel

Helmer. My dear darling Nora, you are dancing as if your life depended on it.

Nora. So it does.

Helmer. Stop, Rank; this is sheer madness. Stop, I tell you! *(RANK stops playing, and NORA suddenly stands still. HELMER goes up to her.)* I could never have believed it. You have forgotten everything I taught you.

Nora (throwing away the tambourine). There, you see.

Helmer. You will want a lot of coaching.

Nora. Yes, you see how much I need it. You must coach me up to the last minute. Promise me that, Torvald!

Helmer. You can depend on me.

Nora. You must not think of anything but me, either

to-day or to-morrow; you mustn't open a single letter—not even open the letter-box—

Helmer. Ah, you are still afraid of that fellow—

Nora. Yes, indeed I am.

Helmer. Nora, I can tell from your looks that there is a letter from him lying there.

Nora. I don't know; I think there is; but you must not read anything of that kind now. Nothing horrid must come between us till this is all over.

Rank (whispers to HELMER). You mustn't contradict her.

Helmer (taking her in his arms). The child shall have her way. But to-morrow night, after you have danced—

Nora. Then you will be free.

[*The MAID appears in the doorway to the right.*]

Maid. Dinner is served, ma'am.

Nora. We will have champagne, Helen.

Maid. Very good, ma'am. [Exit.]

Helmer. Hullo!—are we going to have a banquet?

Nora. Yes, a champagne banquet till the small hours. (*Calls out.*) And a few macaroons, Helen—lots, just for once!

Helmer. Come, come, don't be so wild and nervous. Be my own little skylark, as you used.

Nora. Yes, dear, I will. But go in now and you too, Doctor Rank. Christine, you must help me to do up my hair.

Rank (whispers to HELMER as they go out). I suppose there is nothing—she is not expecting anything?

Helmer. Far from it, my dear fellow; it is simply nothing more than this childish nervousness I was telling you of. [*They go into the right-hand room*]

Nora. Well!

Mrs. Linde. Gone out of town.

Nora. I could tell from your face.

Mrs. Linde. He is coming home to-morrow evening. I wrote a note for him

Nora. You should have let it alone; you must prevent nothing. After all, it is splendid to be waiting for a wonderful thing to happen.

Mrs. Linde. What is it that you are waiting for?

Nora. Oh, you wouldn't understand. Go in to them, I will come in a moment. (*Mrs. LINDE goes into the dining-room. NORA stands still for a little while, as if to compose herself. Then she looks at her watch.*) Five o'clock. Seven hours till midnight; and then four-and-twenty hours till the next midnight. Then the Tarantella will be over. Twenty-four and seven? Thirty-one hours to live.

Helmer (from the doorway on the right). Where's my little skylark?

Nora (going to him with her arms outstretched). Here she is!

Mrs. Linde. Now, Nils, let us have a talk.

Krogstad. Can we two have anything to talk about?

Mrs. Linde. We have a great deal to talk about.

Krogstad. I shouldn't have thought so.

Mrs. Linde. No, you have never properly understood me.

Krogstad. Was there anything else to understand except what was obvious to all the world—a heartless woman ilts a man when a more lucrative chance turns up?

Mrs. Linde. Do you believe I am as absolutely heartless as all that? And do you believe that I did it with a light heart?

Krogstad. Didn't you?

Mrs. Linde. Nils, did you really think that?

Krogstad. If it were as you say, why did you write to me as you did at the time?

Mrs. Linde. I could do nothing else. As I had to break with you, it was my duty also to put an end to all that you felt for me.

Krogstad (*wringing his hands*). So that was it. And all this—only for the sake of money!

Mrs. Linde. You must not forget that I had a helpless mother and two little brothers. We couldn't wait for you, Nils; your prospects seemed hopeless then.

Krogstad. That may be so, but you had no right to throw me over for any one else's sake.

Mrs. Linde. Indeed I don't know. Many a time did I ask myself if I had the right to do it.

Krogstad (*more gently*). When I lost you, it was as if all the solid ground went from under my feet. Look at me now—I am a shipwrecked man clinging to a bit of wreckage.

Mrs. Linde. But help may be near.

Krogstad. It was near; but then you came and stood in my way.

ACT III

THE SAME SCENE. The table has been placed in the middle of the stage, with chairs round it. A lamp is burning on the table. The door into the hall stands open. Dance music is heard in the room above. MRS. LINDE is sitting at the table idly turning over the leaves of a book; she tries to read, but does not seem able to collect her thoughts. Every now and then she listens intently for a sound at the outer door.

Mrs. Linde (*looking at her watch*). Not yet—and the time is nearly up. If only he does not—. (*Listens again.*) Ah, there he is. (*Goes into the hall and opens the outer door carefully. Light footsteps are heard on the stairs. She whispers.*) Come in. There is no one here.

Krogstad (*in the doorway*). I found a note from you at home. What does this mean?

Mrs. Linde. It is absolutely necessary that I should have a talk with you.

Krogstad. Really? And is it absolutely necessary that it should be here?

Mrs. Linde. It is impossible where I live; there is no private entrance to my rooms. Come in; we are quite alone. The maid is asleep, and the Helmers are at the dance upstairs.

Krogstad (*coming into the room*). Are the Helmers really at a dance to-night?

Mrs. Linde. Yes, why not?

Krogstad. Certainly—why not?

is *Mrs. Linde.* Unintentionally, Nils. It was only to-day that I learnt it was your place I was going to take in the Bank.

Krogstad. I believe you, if you say so. But now that you know it, are you not going to give it up to me?

Mrs. Linde. No, because that would not benefit you in the least.

Krogstad. Oh, benefit, benefit—I would have done it whether or no.

Mrs. Linde. I have learnt to act prudently. Life, and hard, bitter necessity have taught me that.

Krogstad. And life has taught me not to believe in fine speeches.

Mrs. Linde. Then life has taught you something very reasonable. But does you must believe in?

Krogstad. What do you mean by that? *(Sighs.)*

Mrs. Linde. You said you were like a shipwrecked man clinging to some wreckage.

Krogstad. I had good reason to say so.

Mrs. Linde. Well, I am like a shipwrecked woman clinging to some wreckage—no one to mourn for, no one to care for.

Krogstad. It was your own choice.

Mrs. Linde. There was no other choice—then.

Krogstad. Well, what now?

Mrs. Linde. Nils, how would it be if we two shipwrecked people could join forces?

Krogstad. What are you saying?

Mrs. Linde. Two on the same piece of wreckage would stand a better chance than each on their own.

Krogstad. Christine!

Mrs. Linde. What do you suppose brought me to town?

Krogstad. Do you mean that you gave me a thought? All

Mrs. Linde. I could not endure life without work. And it my life, as long as I can remember, I have worked, and it has been my greatest and only pleasure. But now I am

quite alone in the world—my life is so dreadfully empty and I feel so forsaken. There is not the least pleasure in working for one's self. Nils, give me someone and something to work for.

Krogstad. I don't trust that. It is nothing but a woman's overstrained sense of generosity that prompts you to make such an offer of yourself.

Mrs. Linde. Have you ever noticed anything of the sort in me?

Krogstad. Could you really do it? Tell me—do you know all about my past life?

Mrs. Linde. Yes.

Krogstad. And do you know what they think of me here?

Mrs. Linde. You seemed to me to imply that with me you might have been quite another man.

Krogstad. I am certain of it.

Mrs. Linde. Is it too late now?

Krogstad. Christine, are you saying this deliberately? Yes, I am sure you are. I see it in your face. Have you really the courage, then—?

Mrs. Linde. I want to be a mother to someone, and your children need a mother. We two need each other. Nils, I have faith in your real character—I can dare anything together with you.

Krogstad (*grasps her hands*). Thanks, thanks, Christine! Now I shall find a way to clear myself in the eyes of the world. Ah, but I forgot—

Mrs. Linde (*listening*). Hush! The Tarantella! Go, go!

Krogstad. Why? What is it?

Mrs. Linde. Do you hear them up there? When that is over, we may expect them back.

Krogstad. Yes, yes—I will go. But it is all no use. Of course you are not aware what steps I have taken in the matter of the Helmers.

Mrs. Linde. Yes, I know all about that.

Krogstad. And in spite of that have you the courage to—?

Mrs. Linde. I understand very well to what lengths a man like you might be driven by despair.

Krogstad. If I could only undo what I have done!

Mrs. Linde. You cannot. Your letter is lying in the letter-box now.

Krogstad. Are you sure of that?

Mrs. Linde. Quite sure, but—

Krogstad (with a searching look at her). Is that what it all means?—that you want to save your friend at any cost? Tell me frankly. Is that it?

Mrs. Linde. Nils, a woman who has once sold herself for another's sake, doesn't do it a second time.

Krogstad. I will ask for my letter back.

Mrs. Linde. No, no.

Krogstad. Yes, of course I will. I will wait here till Helmer comes; I will tell him he must give me my letter back—that it only concerns my dismissal—that he is not to read it—

Mrs. Linde. No, Nils, you must not recall your letter. Krogstad. But, tell me, wasn't it for that very purpose that you asked me to meet you here?

Mrs. Linde. In my first moment of fright, it was. But twenty-four hours have elapsed since then, and in that time I have witnessed incredible things in this house. Helmer must know all about it. This unhappy secret must be disclosed; they must have a complete understanding between them, which is impossible with all this concealment and falsehood going on.

Krogstad. Very well, if you will take the responsibility. But there is one thing I can do in any case, and I shall do it at once.

Mrs. Linde (listening). You must be quick and go! The dance is over; we are not safe a moment longer.

Krogstad. I will wait for you below.

Mrs. Linde. Yes, do. You must see me back to my door.

Krogstad. I have never had such an amazing piece of good fortune in my life.

[Goes out through the outer door. The door between the room and the hall remains open.]

Mrs. Linde (tidying up the room and laying her hat and cloak ready). What a difference! what a difference! Someone to work for and live for—a home to bring comfort into. That I will do, indeed. I wish they would be quick and come— (Listens.) Ah, there they are now. I must put on my things.

[Takes up her hat and cloak. HELMER'S and NORA'S voices are heard outside; a key is turned, and HELMER brings NORA almost by force into the hall. She is in an Italian costume with a large black shawl round her; he is in evening dress and a black domino which is flying open. NORA (hanging back in the doorway, and struggling with him). No, no, no!—don't take me in. I want to go upstairs again; I don't want to leave so early.

HELMER. But, my dearest Nora—

NORA. Please, Torvald dear—please, please—only an hour more.

HELMER. Not a single minute, my sweet Nora. You know that was our agreement. Come along into the room; you are catching cold standing there.

[He brings her gently into the room, in spite of her resistance.]

Mrs. Linde. Good evening.

NORA. Christine!

HELMER. You here, so late, Mrs. Linde?

Mrs. Linde. Yes, you must excuse me; I was so anxious to see Nora in her dress.

NORA. Have you been sitting here waiting for me?

Mrs. Linde. Yes, unfortunately I came too late, you

had already gone upstairs; and I thought I couldn't go away again without having seen you.

Helmer (taking off NORA's shawl). Yes, take a good look at her. I think she is worth looking at. Isn't she charming, Mrs. Linde?

Mrs. Linde. Yes, indeed she is.

Helmer. Doesn't she look remarkably pretty? Everyone thought so at the dance. But she is terribly self-willed, this sweet little person. What are we to do with her? You will hardly believe that I had almost to bring her away by force.

Nora. Torvald, you will repent not having let me stay, even if it were only for half an hour.

Helmer. Listen to her, Mrs. Linde! She had danced her Tarantella, and it had been a tremendous success, as it deserved—although possibly the performance was a trifle too realistic—a little more so, I mean, than was strictly compatible with the limitations of art. But never mind about that! The chief thing is, she had made a success—she had made a tremendous success. Do you think I was going to let her remain there after that, and spoil the effect? No indeed! I took my charming little Capri maiden—my capricious little Capri maiden, I should say—on my arm; took one quick turn round the room; a curtsey on either side, and, as they say in novels, the beautiful apparition disappeared. An exit ought always to be effective, Mrs. Linde; but that is what I cannot make Nora understand. Pooh! this room is hot. (*Throws his domino on a chair and opens the door of his room.*) Hullo! it's all dark in here. Oh, of course—excuse me—

[*He goes in and lights some candles.*]

Nora (in a hurried and breathless whisper). Well? *Mrs. Linde (in a low voice).* I have had a talk with him.

Nora. Yes, and—

Mrs. Linde. Nora, you must tell your husband all about it.

Nora (in an expressionless voice). I knew it.

Mrs. Linde. You have nothing to be afraid of as far as Krogstad is concerned; but you must tell him.

Nora. I won't tell him.

Mrs. Linde. Then the letter will—

Nora. Thank you, Christine. Now I know what I must do. Hush—!

Helmer (coming in again). Well, Mrs. Linde, have you admired her?

Mrs. Linde. Yes, and now I will say good-night.

Helmer. What, already? Is this yours, this knitting?

Mrs. Linde (taking it). Yes, thank you, I had very nearly forgotten it.

Helmer. So you knit?

Mrs. Linde. Of course.

Helmer. Do you know, you ought to embroider.

Mrs. Linde. Really? Why?

Helmer. Yes, it's far more becoming. Let me show you. You hold the embroidery thus in your left hand, and use the needle with the right—like this—with a long, easy sweep. Do you see?

Mrs. Linde. Yes, perhaps—

Helmer. But in the case of knitting—that can never be anything but ungraceful; look here—the arms close together, the knitting-needles going up and down—it has a sort of Chinese effect—. That was really excellent champagne they gave us.

Mrs. Linde. Well,—good-night, Nora, and don't be self-willed any more.

Helmer. That's right, Mrs. Linde.

Mrs. Linde. Good-night, Mr. Helmer.

Helmer (accompanying her to the door). Good-night, good-night. I hope you will get home all right. I should be very happy to—but you haven't any great distance to go. Good-night, good-night. (*She goes out; he shuts the*

Nora goes in and out of the house

A DOLL'S HOUSE

14 door after her, and comes in again.) Ah!—at last we have got rid of her. She is a frightful bore, that woman.

Nora. Aren't you very tired, Torvald?

Helmer. No, not in the least.

Nora. Nor sleepy?

Helmer. Not a bit. On the contrary, I feel extraordinarily lively. And you?—you really look both tired and sleepy.

Nora. Yes, I am very tired. I want to go to sleep at once.

Helmer. There, you see it was quite right of me not to let you stay there any longer.

Nora. Everything you do is quite right, Torvald.

Helmer (kissing her on the forehead). Now my little skylark is speaking reasonably. Did you notice what good spirits Rank was in this evening?

Nora. Really? Was he? I didn't speak to him at all.

Helmer. And I very little, but I have not for a long time seen him in such good form. (Looks for a while at her and then goes nearer to her.) It is delightful to be at home by ourselves again, to be all alone with you—you fascinating, charming little darling!

Nora. Don't look at me like that, Torvald.

Helmer. Why shouldn't I look at my dearest treasure?—at all the beauty that is mine, all my very own?

Nora (going to the other side of the table). You mustn't say things like that to me to-night.

Helmer (following her). You have still got the Tarella in your blood, I see. And it makes you more capricious than ever. Listen—the guests are beginning to go now. (In a lower voice.) Nora—soon the whole house will be quiet.

Nora. Yes, I hope so.

Helmer. Yes, my own darling Nora. Do you know, when I am out at a party with you like this, why I speak so

A DOLL'S HOUSE

75 little to you, keep away from you, and only send a stolen glance in your direction now and then?—do you know why I do that? It is because I make believe to myself that we are secretly in love, and you are my secretly promised bride, and that no one suspects there is anything between us.

Nora. Yes, yes—I know very well your thoughts are with me all the time.

Helmer. And when we are leaving, and I am putting the shawl over your beautiful young shoulders—on your lovely neck—then I imagine that you are my young bride and that we have just come from the wedding, and I am bringing you for the first time into our home—to be alone with you for the first time—quite alone with my shy little darling! All this evening I have longed for nothing but you. When I watched the seductive figures of the Tarella, my blood was on fire; I could endure it no longer, and that was why I brought you down so early.

Nora. Go away, Torvald! You must let me go. I won't.

Helmer. What's that? You're joking, my little Nora! You won't—you won't? Am I not your husband—?

Nora (starting). Did you hear—?

Helmer (going into the hall). Who is it?

Rank (outside). It is I. May I come in for a moment?

Helmer (in a pretful whisper). Oh, what does he want now? (Aloud.) Wait a minute? (Unlocks the door.) Come, that's kind of you not to pass by our door.

Rank. I thought I heard your voice, and felt as if I should like to look in. (With a swift glance round.) Ah, yes!—these dear familiar rooms. You are very happy and cosy in here, you two.

Helmer. It seems to me that you looked after yourself pretty well upstairs too.

Rank. Excellently. Why shouldn't I? Why shouldn't

one enjoy everything in this world?—at any rate as much as one can, and as long as one can. The wine was capital—

Helmer. Especially the champagne.

Rank. So you noticed that too? It is almost incredible how much I managed to put away!

Nora. Torvald drank a great deal of champagne to-night, too.

Rank. Did he?

Nora. Yes, and he is always in such good spirits afterwards.

Rank. Well, why should one not enjoy a merry evening after a well-spent day?

Helmer. Well spent? I am afraid I can't take credit for that.

Rank (clapping him on the back). But I can, you know! Doctor Rank, you must have been occupied with some scientific investigation to-day.

Rank. Exactly.

Helmer. Just listen!—little Nora talking about scientific investigations!

Nora. And may I congratulate you on the result?

Rank. Indeed you may.

Nora. Was it favourable, then?

Rank. The best possible, for both doctor and patient—certainly.

Nora (quickly and searchingly). Certainty?

Rank. Absolute certainty. So wasn't I entitled to make a merry evening of it after that?

Nora. Yes, you certainly were, Doctor Rank.

Helmer. I think so too, so long as you don't have to pay for it in the morning.

Rank. Oh well, one can't have anything in this life without paying for it.

Nora. Doctor Rank—are you fond of fancy-dress balls?

Rank. Yes, if there is a fine lot of pretty costumes.

Nora. Tell me—what shall we two wear at the next?
Helmer. Little feather-brain!—are you thinking of the next already?

Rank. We two? Yes, I can tell you. You shall go as a good fairy.

Helmer. Yes, but what do you suggest as an appropriate costume for that?

Rank. Let your wife go dressed just as she is in everyday life.

Helmer. That was really very prettily turned. But can't you tell us what you will be?

Rank. Yes, my dear friend, I have quite made up my mind about that.

Helmer. Well?

Rank. At the next fancy dress ball I shall be invisible.
Helmer. That's a good joke!

Rank. There is a big black hat—have you never heard of hats that make you invisible? If you put one on, no one can see you.

Helmer (suppressing a smile). Yes, you are quite right.

Rank. But I am clean forgetting what I came for. Helmer, give me a cigar—one of the dark Havanas.

Helmer. With the greatest pleasure.

Rank (takes a cigar and cuts off the end). Thanks.
Nora (striking a match). Let me give you a light.

Rank. Thank you. *(She holds the match for him to light his cigar.)* And now good-bye!

Helmer. Good-bye, good-bye, dear old man!

Nora. Sleep well, Doctor Rank.

Rank. Thank you for that wish.

Nora. Wish me the same.

Rank. You? Well, if you want me to sleep well! And thanks for the light.

[He nods to them both and goes out.]

18093460: 5 5 6 9 14 18 24 27 31 34 37 41 44 47 51 54 57 61 64 67 71 74 77 81 84 87 91 94 97 101 104 107 111 114 117 121 124 127 131 134 137 141 144 147 151 154 157 161 164 167 171 174 177 181 184 187 191 194 197 201 204 207 211 214 217 221 224 227 231 234 237 241 244 247 251 254 257 261 264 267 271 274 277 281 284 287 291 294 297 301 304 307 311 314 317 321 324 327 331 334 337 341 344 347 351 354 357 361 364 367 371 374 377 381 384 387 391 394 397 401 404 407 411 414 417 421 424 427 431 434 437 441 444 447 451 454 457 461 464 467 471 474 477 481 484 487 491 494 497 501 504 507 511 514 517 521 524 527 531 534 537 541 544 547 551 554 557 561 564 567 571 574 577 581 584 587 591 594 597 601 604 607 611 614 617 621 624 627 631 634 637 641 644 647 651 654 657 661 664 667 671 674 677 681 684 687 691 694 697 701 704 707 711 714 717 721 724 727 731 734 737 741 744 747 751 754 757 761 764 767 771 774 777 781 784 787 791 794 797 801 804 807 811 814 817 821 824 827 831 834 837 841 844 847 851 854 857 861 864 867 871 874 877 881 884 887 891 894 897 901 904 907 911 914 917 921 924 927 931 934 937 941 944 947 951 954 957 961 964 967 971 974 977 981 984 987 991 994 997 1001 1004 1007 1011 1014 1017 1021 1024 1027 1031 1034 1037 1041 1044 1047 1051 1054 1057 1061 1064 1067 1071 1074 1077 1081 1084 1087 1091 1094 1097 1101 1104 1107 1111 1114 1117 1121 1124 1127 1131 1134 1137 1141 1144 1147 1151 1154 1157 1161 1164 1167 1171 1174 1177 1181 1184 1187 1191 1194 1197 1201 1204 1207 1211 1214 1217 1221 1224 1227 1231 1234 1237 1241 1244 1247 1251 1254 1257 1261 1264 1267 1271 1274 1277 1281 1284 1287 1291 1294 1297 1301 1304 1307 1311 1314 1317 1321 1324 1327 1331 1334 1337 1341 1344 1347 1351 1354 1357 1361 1364 1367 1371 1374 1377 1381 1384 1387 1391 1394 1397 1401 1404 1407 1411 1414 1417 1421 1424 1427 1431 1434 1437 1441 1444 1447 1451 1454 1457 1461 1464 1467 1471 1474 1477 1481 1484 1487 1491 1494 1497 1501 1504 1507 1511 1514 1517 1521 1524 1527 1531 1534 1537 1541 1544 1547 1551 1554 1557 1561 1564 1567 1571 1574 1577 1581 1584 1587 1591 1594 1597 1601 1604 1607 1611 1614 1617 1621 1624 1627 1631 1634 1637 1641 1644 1647 1651 1654 1657 1661 1664 1667 1671 1674 1677 1681 1684 1687 1691 1694 1697 1701 1704 1707 1711 1714 1717 1721 1724 1727 1731 1734 1737 1741 1744 1747 1751 1754 1757 1761 1764 1767 1771 1774 1777 1781 1784 1787 1791 1794 1797 1801 1804 1807 1811 1814 1817 1821 1824 1827 1831 1834 1837 1841 1844 1847 1851 1854 1857 1861 1864 1867 1871 1874 1877 1881 1884 1887 1891 1894 1897 1901 1904 1907 1911 1914 1917 1921 1924 1927 1931 1934 1937 1941 1944 1947 1951 1954 1957 1961 1964 1967 1971 1974 1977 1981 1984 1987 1991 1994 1997 2001 2004 2007 2011 2014 2017 2021 2024 2027 2031 2034 2037 2041 2044 2047 2051 2054 2057 2061 2064 2067 2071 2074 2077 2081 2084 2087 2091 2094 2097 2101 2104 2107 2111 2114 2117 2121 2124 2127 2131 2134 2137 2141 2144 2147 2151 2154 2157 2161 2164 2167 2171 2174 2177 2181 2184 2187 2191 2194 2197 2201 2204 2207 2211 2214 2217 2221 2224 2227 2231 2234 2237 2241 2244 2247 2251 2254 2257 2261 2264 2267 2271 2274 2277 2281 2284 2287 2291 2294 2297 2301 2304 2307 2311 2314 2317 2321 2324 2327 2331 2334 2337 2341 2344 2347 2351 2354 2357 2361 2364 2367 2371 2374 2377 2381 2384 2387 2391 2394 2397 2401 2404 2407 2411 2414 2417 2421 2424 2427 2431 2434 2437 2441 2444 2447 2451 2454 2457 2461 2464 2467 2471 2474 2477 2481 2484 2487 2491 2494 2497 2501 2504 2507 2511 2514 2517 2521 2524 2527 2531 2534 2537 2541 2544 2547 2551 2554 2557 2561 2564 2567 2571 2574 2577 2581 2584 2587 2591 2594 2597 2601 2604 2607 2611 2614 2617 2621 2624 2627 2631 2634 2637 2641 2644 2647 2651 2654 2657 2661 2664 2667 2671 2674 2677 2681 2684 2687 2691 2694 2697 2701 2704 2707 2711 2714 2717 2721 2724 2727 2731 2734 2737 2741 2744 2747 2751 2754 2757 2761 2764 2767 2771 2774 2777 2781 2784 2787 2791 2794 2797 2801 2804 2807 2811 2814 2817 2821 2824 2827 2831 2834 2837 2841 2844 2847 2851 2854 2857 2861 2864 2867 2871 2874 2877 2881 2884 2887 2891 2894 2897 2901 2904 2907 2911 2914 2917 2921 2924 2927 2931 2934 2937 2941 2944 2947 2951 2954 2957 2961 2964 2967 2971 2974 2977 2981 2984 2987 2991 2994 2997 3001 3004 3007 3011 3014 3017 3021 3024 3027 3031 3034 3037 3041 3044 3047 3051 3054 3057 3061 3064 3067 3071 3074 3077 3081 3084 3087 3091 3094 3097 3101 3104 3107 3111 3114 3117 3121 3124 3127 3131 3134 3137 3141 3144 3147 3151 3154 3157 3161 3164 3167 3171 3174 3177 3181 3184 3187 3191 3194 3197 3201 3204 3207 3211 3214 3217 3221 3224 3227 3231 3234 3237 3241 3244 3247 3251 3254 3257 3261 3264 3267 3271 3274 3277 3281 3284 3287 3291 3294 3297 3301 3304 3307 3311 3314 3317 3321 3324 3327 3331 3334 3337 3341 3344 3347 3351 3354 3357 3361 3364 3367 3371 3374 3377 3381 3384 3387 3391 3394 3397 3401 3404 3407 3411 3414 3417 3421 3424 3427 3431 3434 3437 3441 3444 3447 3451 3454 3457 3461 3464 3467 3471 3474 3477 3481 3484 3487 3491 3494 3497 3501 3504 3507 3511 3514 3517 3521 3524 3527 3531 3534 3537 3541 3544 3547 3551 3554 3557 3561 3564 3567 3571 3574 3577 3581 3584 3587 3591 3594 3597 3601 3604 3607 3611 3614 3617 3621 3624 3627 3631 3634 3637 3641 3644 3647 3651 3654 3657 3661 3664 3667 3671 3674 3677 3681 3684 3687 3691 3694 3697 3701 3704 3707 3711 3714 3717 3721 3724 3727 3731 3734 3737 3741 3744 3747 3751 3754 3757 3761 3764 3767 3771 3774 3777 3781 3784 3787 3791 3794 3797 3801 3804 3807 3811 3814 3817 3821 3824 3827 3831 3834 3837 3841 3844 3847 3851 3854 3857 3861 3864 3867 3871 3874 3877 3881 3884 3887 3891 3894 3897 3901 3904 3907 3911 3914 3917 3921 3924 3927 3931 3934 3937 3941 3944 3947 3951 3954 3957 3961 3964 3967 3971 3974 3977 3981 3984 3987 3991 3994 3997 4001 4004 4007 4011 4014 4017 4021 4024 4027 4031 4034 4037 4041 4044 4047 4051 4054 4057 4061 4064 4067 4071 4074 4077 4081 4084 4087 4091 4094 4097 4101 4104 4107 4111 4114 4117 4121 4124 4127 4131 4134 4137 4141 4144 4147 4151 4154 4157 4161 4164 4167 4171 4174 4177 4181 4184 4187 4191 4194 4197 4201 4204 4207 4211 4214 4217 4221 4224 4227 4231 4234 4237 4241 4244 4247 4251 4254 4257 4261 4264 4267 4271 4274 4277 4281 4284 4287 4291 4294 4297 4301 4304 4307 4311 4314 4317 4321 4324 4327 4331 4334 4337 4341 4344 4347 4351 4354 4357 4361 4364 4367 4371 4374 4377 4381 4384 4387 4391 4394 4397 4401 4404 4407 4411 4414 4417 4421 4424 4427 4431 4434 4437 4441 4444 4447 4451 4454 4457 4461 4464 4467 4471 4474 4477 4481 4484 4487 4491 4494 4497 4501 4504 4507 4511 4514 4517 4521 4524 4527 4531 4534 4537 4541 4544 4547 4551 4554 4557 4561 4564 4567 4571 4574 4577 4581 4584 4587 4591 4594 4597 4601 4604 4607 4611 4614 4617 4621 4624 4627 4631 4634 4637 4641 4644 4647 4651 4654 4657 4661 4664 4667 4671 4674 4677 4681 4684 4687 4691 4694 4697 4701 4704 4707 4711 4714 4717 4721 4724 4727 4731 4734 4737 4741 4744 4747 4751 4754 4757 4761 4764 4767 4771 4774 4777 4781 4784 4787 4791 4794 4797 4801 4804 4807 4811 4814 4817 4821 4824 4827 4831 4834 4837 4841 4844 4847 4851 4854 4857 4861 4864 4867 4871 4874 4877 4881 4884 4887 4891 4894 4897 4901 4904 4907 4911 4914 4917 4921 4924 4927 4931 4934 4937 4941 4944 4947 4951 4954 4957 4961 4964 4967 4971 4974 4977 4981 4984 4987 4991 4994 4997 5001 5004 5007 5011 5014 5017 5021 5024 5027 5031 5034 5037 5041 5044 5047 5051 5054 5057 5061 5064 5067 5071 5074 5077 5081 5084 5087 5091 5094 5097 5101 5104 5107 5111 5114 5117 5121 5124 5127 5131 5134 5137 5141 5144 5147 5151 5154 5157 5161 5164 5167 5171 5174 5177 5181 5184 5187 5191 5194 5197 5201 5204 5207 5211 5214 5217 5221 5224 5227 5231 5234 5237 5241 5244 5247 5251 5254 5257 5261 5264 5267 5271 5274 5277 5281 5284 5287 5291 5294 5297 5301 5304 5307 5311 5314 5317 5321 5324 5327 5331 5334 5337 5341 5344 5347 5351 5354 5357 5361 5364 5367 5371 5374 5377 5381 5384 5387 5391 5394 5397 5401 5404 5407 5411 5414 5417 5421 5424 5427 5431 5434 5437 5441 5444 5447 5451 5454 5457 5461 5464 5467 5471 5474 5477 5481 5484 5487 5491 5494 5497 5501 5504 5507 5511 5514 5517 5521 5524 5527 5531 5534 5537 5541 5544 5547 5551 5554 5557 5561 5564 5567 5571 5574 5577 5581 5584 5587 5591 5594 5597 5601 5604 5607 5611 5614 5617 5621 5624 5627 5631 5634 5637 5641 5644 5647 5651 5654 5657 5661 5664 5667 5671 5674 5677 5681 5684 5687 5691 5694 5697 5701 5704 5707 5711 5714 5717 5721 5724 5727 5731 5734 5737 5741 5744 5747 5751 5754 5757 5761 5764 5767 5771 5774 5777 5781 5784 5787 5791 5794 5797 5801 5804 5807 5811 5814 5817 5821 5824 5827 5831 5834 5837 5841 5844 5847 5851 5854 5857 5861 5864 5867 5871 5874 5877 5881 5884 5887 5891 5894 5897 5901 5904 5907 5911 5914 5917 5921 5924 5927 5931 5934 5937 5941 5944 5947 5951 5954 5957 5961 5964 5967 5971 5974 5977 5981 5984 5987 5991 5994 5997 6001 6004 6007 6011 6014 6017 6021 6024 6027 6031 6034 6037 6041 6044 6047 6051 6054 6057 6061 6064 6067 6071 6074 6077 6081 6084 6087 6091 6094 6097 6101 6104 6107 6111 6114 6117 6121 6124 6127 6131 6134 6137 6141 6144 6147 6151 6154 6157 6161 6164 6167 6171 6174 6177 6181 6184 6187 6191 6194 6197 6201 6204 6207 6211 6214 6217 6221 6224 6227 6231 6234 6237 6241 6244 6247 6251 6254 6257 6261 6264 6267 6271 6274 6277 6281 6284 6287 6291 6294 6297 6301 6304 6307 6311 6314 6317 6321 6324 6327 6331 6334 6337 6341 6344 6347 6351 6354 6357 6361 6364 6367 6371 6374 6377 6381 6384 6387 6391 6394 6397 6401 6404 6407 6411 6414 6417 6421 6424 6427 6431 6434 6437 6441 6444 6447 6451 6454 6457 6461 6464 6467 6471 6474 6477 6481 6484 6487 6491 6494 6497 6501 6504 6507 6511 6514 6517 6521 6524 6527 6531 6534 6537 6541 6544 6547 6551 6554 6557 6561 6564 6567 6571 6574 6577 6581 6584 6587 6591 6594 6597 6601 6604 6607 6611 6614 6617 6621 6624 6627 6631 6634 6637 6641 6644 6647 6651 6654 6657 6661 6664 6667 6671 6674 6677 6681 6684 6687 6691 6694 6697 6701 6704 6707 6711 6714 6717 6721 6724 6727 6731 6734 6737 6741 6744 6747 6751 6754 6757 6761 6764 6767 6771 6774 6777 6781

Helmer (in a subdued voice). He has drunk more than he ought.

Nora (absently). Maybe. (*HELMER takes a bunch of keys out of his pocket and goes into the hall.*) *Torvald!* What are you going to do there?

Helmer. Empty the letter-box; it is quite full; there will be no room to put the newspaper in to-morrow morning.

Nora. Are you going to work to-night?

Helmer. You know quite well I'm not. What is this? Some one has been at the lock.

Nora. At the lock—?

Helmer. Yes, someone has. What can it mean? I should never have thought the maid—. Here is a broken hairpin. Nora, it is one of yours.

Nora (quickly). Then it must have been the children—*Helmer.* Then you must get them out of those ways. There, at last I have got it open. (*Takes out the contents of the letter box, and calls to the kitchen.*) *Helen!*—*Helen,* put out the light over the front door. (*Goes back into the room and shuts the door into the hall. He holds out his hand full of letters.*) Look at that—look what a heap of them there are. (*Turning them over.*) What on earth is that?

Nora (at the window). The letter—No! *Torvald,* no! *Helmer.* Two cards—of Rank's.

Nora. Of Doctor Rank's?

Helmer (looking at them). Doctor Rank. They were on the top. He must have put them in when he went out.

Nora. Is there anything written on them?
Helmer. There is a black cross over the name. Look there—what an uncomfortable idea! It looks as if he were announcing his own death.

Nora. It is just what he is doing.

Helmer. What? Do you know anything about it? Has he said anything to you?

Nora. Yes. He told me that when the cards came it

would be his leave-taking from us. He means to shut himself up and die.

Helmer. My poor old friend. Certainly I knew we should not have him very long with us. But so soon! And so he hides himself away like a wounded animal.

Nora. If it has to happen, it is best it should be without a word—don't you think so, *Torvald*?

Helmer (walking up and down). He had so grown into our lives. I can't think of him as having gone out of them. He, with his sufferings and his loneliness, was like a cloudy background to our sunlit happiness. Well, perhaps it is best so. For him, anyway. (*Standing still.*) And perhaps for us too, *Nora*. We two are thrown quite upon each other now. (*Puts his arms round her.*) *My darling wife,* I don't feel as if I could hold you tight enough. Do you know, *Nora*, I have often wished that you might be threatened by some great danger, so that I might risk my life's blood, and everything, for your sake.

Nora (disengages herself, and says firmly and decidedly). Now you must read your letters, *Torvald*.

Helmer. No, no; not to-night. I want to be with you, my darling wife.

Nora. With the thought of your friend's death—

Helmer. You are right, it has affected us both. Something ugly has come between us—the thought of the horrors of death. We must try and rid our minds of that. Until then—we will each go to our own room.

Nora (hanging on his neck). Good-night, *Torvald*—Good-night!

Helmer (kissing her on the forehead). Good-night, my little singing-bird. Sleep sound, *Nora*. Now I will read my letters through.

[*He takes his letters and goes into his room, shutting the door after him.*]

Nora (gropes distractedly about, seizes HELMER'S domino, throws it round her, while she says in quick, hoarse, spas-

A DOLL'S HOUSE

80

modic whispers). Never to see him again. Never! Never! *(Puts her shawl over her head.)* Never to see my children again either—never again. Never! Never!—Ah! the icy, black water—the unfathomable depths—If only it were over! He has got it now—now he is reading it. Good-bye, Torvald and my children!

[*She is about to rush out through the hall, when HELMER opens his door hurriedly and stands with an open letter in his hand.*]

Helmer. Nora!

Nora. Ah!—

HELMER. What is this? Do you know what is in this letter?

Nora. Yes, I know. Let me go! Let me get out!

HELMER (*holding her back*). Where are you going?

Nora (*trying to get free*). You shan't save me, Tor-

vald!

HELMER (*reeling*). True? Is this true, that I read here?

Horrible! No, no—it is impossible that it can be true.

Nora. It is true. I have loved you above everything else in the world.

HELMER. Oh, don't let us have any silly excuses.

Nora (*taking a step towards him*). Torvald—!

HELMER. Miserable creature—what have you done?

Nora. Let me go. You shall not suffer for my sake.

You shall not take it upon yourself. *(Locks the hall door.)*

HELMER. No tragedy airs, please.

Here you shall stay and give me an explanation. Do you understand what you have done? Answer me? Do you understand what you have done?

Nora (*looks steadily at him and says with a growing look of coldness in her face*). Yes, now I am beginning to understand thoroughly.

HELMER (*walking about the room*). What a horrible awakening! All these eight years—she who was my joy and pride—a hypocrite, a liar—worse, worse—a criminal!

A DOLL'S HOUSE

81

The unutterable ugliness of it all! For shame! For shame! *(Nora is silent and looks steadily at him. He stops in front of her.)* I ought to have suspected that something of the sort would happen. I ought to have foreseen it. All your father's want of principle—be silent!—all your father's want of principle has come out in you. No religion, no morality, no sense of duty—. How I am punished for having winked at what he did! I did it for your sake, and this is how you repay me.

Nora. Yes, that's just it.

HELMER. Now you have destroyed all my happiness. You have ruined all my future. It is horrible to think of! I am in the power of an unscrupulous man; he can do what he likes with me, ask anything he likes of me, give me any orders he pleases—I dare not refuse. And I must sink to such miserable depths because of a thoughtless woman!

Nora. When I am out of the way, you will be free.

HELMER. No fine speeches, please. Your father had always plenty of those ready, too. What good would it be to me if you were out of the way, as you say? Not the slightest. He can make the affair known everywhere; and if he does, I may be falsely suspected of having been a party to your criminal action. Very likely people will think I was behind it all—that it was I who prompted you! And I have to thank you for all this—you whom I have cherished during the whole of our married life. Do you understand now what it is you have done for me?

Nora (*coldly and quietly*). Yes.

HELMER. It is so incredible that I can't take it in. But we must come to some understanding. Take off that shawl. Take it off, I tell you. I must try and appease him some way or another. The matter must be hushed up at any cost. And as for you and me, it must appear as if every thing between us were just as before—but naturally only in the eyes of the world. You will still remain in my house, that is a matter of course. But I shall not allow you to

bring up the children; I dare not trust them to you. To think that I should be obliged to say so to one whom I have loved so dearly, and whom I still— No, that is all over! From this moment happiness is not the question; all that concerns us is to save the remains, the fragments, the appearance—

[A ring is heard at the front-door bell.

Helmer (with a start). What is that? So late! Can the worst—? Can he—? Hide yourself, Nora. Say you are ill.

[Nora stands motionless. HELMER goes and unlocks the hall door.

Maid (half-dressed, comes to the door). A letter for the mistress.

Helmer. Give it to me. (Takes the letter, and shuts the door.) Yes, it is from him. You shall not have it; I will read it myself.

Nora. Yes, read it.

Helmer (standing by the lamp). I scarcely have the courage to do it. It may mean ruin for both of us. No, I must know. (Tears open the letter, runs his eye over a few lines, looks at a paper enclosed and gives a shout of joy.) Nora! (She looks at him questioningly.) Nora!—No, I must read it once again— Yes, it is true! I am saved!

Nora, I am saved!

Nora. And I?

Helmer. You too, of course; we are both saved, both you and I. Look, he sends you your bond back. He says he regrets and repents—that a happy change in his life—never mind what he says! We are saved, Nora! No one can do anything to you. Oh, Nora, Nora!—no, first I must destroy these hateful things. Let me see— (Takes a look at the bond.) No, no, I won't look at it. The whole thing shall be nothing but a bad dream to me. (Tears up the bond and both letters, throws them all into the stove, and watches them burn.) There—now it doesn't exist any longer. He says

that since Christmas Eve you— These must have been three dreadful days for you, Nora.

Nora. I have fought a hard fight these three days.

Helmer. And suffered agonies, and seen no way out but— No, we won't call any of the horrors to mind. We will only shout with joy, and keep saying, "It's all over! It's all over!" Listen to me, Nora. You don't seem to realise that it is all over. What is this?—such a cold, set face! My poor little Nora, I quite understand; you don't feel as if you could believe that I have forgiven you. But it is true, Nora, I swear it; I have forgiven you everything. I know that what you did, you did out of love for me.

Nora. That is true.

Helmer. You have loved me as a wife ought to love her husband. Only you had not sufficient knowledge to judge of the means you used. But do you suppose you are any the less dear to me, because you don't understand how to act on your own responsibility? No, no; only lean on me; I will advise you and direct you. I should not be a man if this womanly helplessness did not just give you a double attractiveness in my eyes. You must not think any more about the hard things I said in my first moment of consternation, when I thought everything was going to overwhelm me. I have forgiven you, Nora; I swear to you I have forgiven you. Nora. Thank you for your forgiveness.

[She goes out through the door to the right. Helmer. No, don't go— (Looks in.) What are you doing in there?

Nora (from within). Taking off my fancy dress.

Helmer (standing at the open door). Yes, do. Try and calm yourself, and make your mind easy again, my frightened little singing-bird. Be at rest, and feel secure; I have broad wings to shelter you under. (Walks up and down by the door.) How warm and cosy our home is, Nora. Here is shelter for you; here I will protect you like a hunted dove that I have saved from a hawk's claws. I will bring peace

THE END

to your poor beating heart. It will come, little by little, Nora, believe me. Tomorrow morning you will look upon it all quite differently; soon everything will be just as it was before. Very soon you won't need me to assure you that I have forgiven you; you will yourself feel the certainty that I have done so. Can you suppose I should ever think of such a thing as repudiating you, or even reproaching you? You have no idea what a true man's heart is like, Nora. There is something so indescribably sweet and satisfying, to a man, in the knowledge that he has forgiven his wife—for given her freely, and with all his heart. It seems as if that had made her, as it were, doubly his own; he has given her a new life, so to speak; and she has in a way become both wife and child to him. So you shall be for me after this, my little scared, helpless darling. Have no anxiety about anything, Nora; only be frank and open with me, and I will serve as will and conscience both to you—. What is this? Not gone to bed? Have you changed your things? *Nora (in everyday dress)*. Yes, Torvald, I have changed my things now.

Helmer. But what for?—so late as this.

Nora. I shall not sleep to-night.

Helmer. But, my dear Nora—

Nora (looking at her watch). It is not so very late. Sit down here, Torvald. You and I have much to say to one another.

[*She sits down at one side of the table.*]

Helmer. Nora—what is this?—this cold, set face?

Nora. Sit down. It will take some time; I have a lot to talk over with you.

Helmer (sits down at the opposite side of the table). You alarm me, Nora!—and I don't understand you.

Nora. No, that is just it. You don't understand me, and I have never understood you either—before to-night. No, you mustn't interrupt me. You must simply listen to what I say. Torvald, this is a settling of accounts.

Helmer. What do you mean by that?

Nora (after a short silence). Isn't there one thing that strikes you as strange in our sitting here like this?

Helmer. What is that?

Nora. We have been married now eight years. Does it not occur to you that this is the first time we two, you and I, husband and wife, have had a serious conversation?

Helmer. What do you mean by serious?

Nora. In all these eight years—longer than that—from the very beginning of our acquaintance, we have never exchanged a word on any serious subject.

Helmer. Was it likely that I would be continually and for ever telling you about worries that you could not help me to bear?

Nora. I am not speaking about business matters. I say that we have never sat down in earnest together to try and get at the bottom of anything.

Helmer. But, dearest Nora, would it have been any good to you?

Nora. That is just it; you have never understood me. I have been greatly wronged, Torvald—first by papa and then by you.

Helmer. What! By us two—by us two, who have loved you better than anyone else in the world?

Nora (shaking her head). You have never loved me. You have only thought it pleasant to be in love with me.

Helmer. Nora, what do I hear you saying?

Nora. It is perfectly true, Torvald. When I was at home with papa, he told me his opinion about everything, and so I had the same opinions; and if I differed from him I concealed the fact, because he would not have liked it. He called me his doll-child, and he played with me just as I used to play with my dolls. And when I came to live with you—

Helmer. What sort of an expression is that to use about our marriage?

Nora (*undisturbed*). I mean that I was simply transferred from papa's hands into yours. You arranged everything according to your own taste, and so I got the same tastes as you—or else I pretended to, I am really not quite sure which—I think sometimes the one and sometimes the other. When I look back on it, it seems to me as if I had been living here like a poor woman—just from hand to mouth. I have existed merely to perform tricks for you, Torvald. But you would have it so. You and papa have committed a great sin against me. It is your fault that I have made nothing of my life.

Helmer. How unreasonable and how ungrateful you are, Nora! Have you not been happy here?

Nora. No, I have never been happy. I thought I was, but it has never really been so.

Helmer. Not—not happy!

Nora. No, only misery. And you have always been so kind to me. But our home has been nothing but a playroom. I have been your doll-wife, just as at home I was papa's doll-child; and here the children have been my dolls. I thought it great fun when you played with me, just as they thought it great fun when I played with them. That is what our marriage has been, Torvald.

Helmer. There is some truth in what you say—exaggerated and strained as your view of it is. But for the future it shall be different. Playtime shall be over, and lesson-time shall begin.

Nora. Whose lessons? Mine, or the children's?

Helmer. Both yours and the children's, my darling Nora.

Nora. Alas, Torvald, you are not the man to educate me into being a proper wife for you.

Helmer. And you can say that!

Nora. And I—how am I fitted to bring up the children?

Helmer. Nora!

Nora. Didn't you say so yourself a little while ago—that you dare not trust me to bring them up?

Helmer. In a moment of anger! Why do you pay any heed to that?

Nora. Indeed, you were perfectly right. I am not fit for the task. There is another task I must undertake first. I must try and educate myself—you are not the man to help me in that. I must do that for myself. And that is why I am going to leave you now.

Helmer (*springing up*). What do you say?

Nora. I must stand quite alone, if I am to understand myself and everything about me. It is for that reason that I cannot remain with you any longer.

Helmer. Nora! Nora!

Nora. I am going away from here now, at once. I am sure Christine will take me in for the night—

Helmer. You are out of your mind! I won't allow it! I forbid you!

Nora. It is no use forbidding me anything any longer. I will take with me what belongs to myself. I will take nothing from you, either now or later.

Helmer. What sort of madness is this!

Nora. To-morrow I shall go home—I mean, to my old home. It will be easiest for me to find something to do there.

Helmer. You blind, foolish woman!

Nora. I must try and get some sense, Torvald.

Helmer. To desert your home, your husband and your children! And you don't consider what people will say!

Nora. I cannot consider that at all. I only know that it is necessary for me.

Helmer. It's shocking. This is how you would neglect your most sacred duties.

Nora. What do you consider my most sacred duties?

Helmer. Do I need to tell you that? Are they not your duties to your husband and your children?

Nora. I have other duties just as sacred.

Helmer. That you have not. What duties could those be?

Nora. Duties to myself.

Helmer. Before all else, you are a wife and a mother.

Nora. I don't believe that any longer. I believe that before all else I am a reasonable human being, just as you are—or, at all events, that I must try and become one. I know quite well, Torvald, that most people would think you right, and that views of that kind are to be found in books; but I can no longer content myself with what most people say, or with what is found in books. I must think over things for myself and get to understand them.

Helmer. Can you not understand your place in your own home? Have you not a reliable guide in such matters as that?—have you no religion?

Nora. I am afraid, Torvald, I do not exactly know what religion is.

Helmer. What are you saying?

Nora. I know nothing but what the clergyman said when I went to be confirmed. He told us that religion was this, and that, and the other. When I am away from all this, and am alone, I will look into that matter too. I will see if what the clergyman said is true, or at all events if it is true for me.

Helmer. This is unheard of in a girl of your age! But if religion cannot lead you aright, let me try and awaken your conscience. I suppose you have some moral sense? Or—answer me—am I to think you have none?

Nora. I assure you, Torvald, that is not an easy question to answer. I really don't know. The thing perplexes me altogether. I only know that you and I look at it in quite a different light. I am learning, too, that the law is quite another thing from what I supposed; but I find it impossible to convince myself that the law is right. According to it a woman has no right to spare her old dying father, or to save her husband's life. I can't believe that.

1879. 10. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Helmer. You talk like a child. You don't understand the conditions of the world in which you live.

Nora. No, I don't. But now I am going to try. I am going to see if I can make out who is right, the world or I.

Helmer. You are ill, Nora; you are delirious; I almost think you are out of your mind.

Nora. I have never felt my mind so clear and certain as to-night.

Helmer. And is it with a clear and certain mind that you forsake your husband and your children?

Nora. Yes, it is.

Helmer. Then there is only one possible explanation.

Nora. What is that?

Helmer. You do not love me any more.

Nora. No, that is just it.

Helmer. Nora!—and you can say that?

Nora. It gives me great pain, Torvald, for you have always been so kind to me, but I cannot help it. I do not love you any more.

Helmer (regaining his composure). Is that a clear and certain conviction too?

Nora. Yes, absolutely clear and certain. That is the reason why I will not stay here any longer.

Helmer. And can you tell me what I have done to forfeit your love?

Nora. Yes, indeed I can. It was to-night, when the wonderful thing did not happen; then I saw you were not the man I had thought you.

Helmer. Explain yourself better—I don't understand you.

Nora. I have waited so patiently for eight years; for, goodness knows, I knew very well that wonderful things don't happen every day. Then this horrible misfortune came upon me; and then I felt quite certain that the wonderful thing was going to happen at last. When Krogstad's letter was lying out there, never for a moment did I imagine

that you would consent to accept this man's conditions. I was so absolutely certain that you would say to him: Publish the thing to the whole world. And when that was done—

Helmer. Yes, what then?—when I had exposed my wife to shame and disgrace?

Nora. When that was done, I was so absolutely certain, you would come forward and take everything upon yourself, and say: I am the guilty one.

Helmer. Nora—!

Nora. You mean that I would never have accepted such a sacrifice on your part? No, of course not. But what would my assurances have been worth against yours? That was the wonderful thing which I hoped for and feared; and it was to prevent that, that I wanted to kill myself.

Helmer. I would gladly work night and day for you, Nora—bear sorrow and want for your sake. But no man would sacrifice his honour for the one he loves.

Nora. It is a thing hundreds of thousands of women have done.

Helmer. Oh, you think and talk like a heedless child.

Nora. Maybe. But you neither think nor talk like the man I could bind myself to. As soon as your fear was over—and it was not fear for what threatened me, but for what might happen to you—when the whole thing was past, as far as you were concerned it was exactly as if nothing at all had happened. Exactly as before, I was your little skylark, your doll, which you would in future treat with doubly gentle care, because it was so brittle and fragile. (*Getting up.*) Torvald—it was then it dawned upon me that for eight years I had been living here with a strange man, and had borne him three children—. Oh, I can't bear to think of it! I could tear myself into little bits!

Helmer (sadly). I see, I see. An abyss has opened between us—there is no denying it. But, Nora, would it not be possible to fill it up?

Nora. As I am now, I am no wife for you.

Helmer. I have it in me to become a different man.

Nora. Perhaps—if your doll is taken away from you.

Helmer. But to part!—to part from you! No, no, Nora, I can't understand that idea.

Nora (going out to the right). That makes it all the more certain that it must be done.

[*She comes back with her cloak and hat and a small bag which she puts on a chair by the table.*

Helmer. Nora, Nora, not now! Wait till to-morrow.

Nora (putting on her cloak). I cannot spend the night in a strange man's room.

Helmer. But can't we live here like brother and sister—?

Nora (putting on her hat). You know very well that would not last long. (*Puts the shawl round her.*) Good-bye, Torvald. I won't see the little ones. I know they are in better hands than mine. As I am now, I can be of no use to them.

Helmer. But some day, Nora—some day?

Nora. How can I tell? I have no idea what is going to become of me.

Helmer. But you are my wife, whatever becomes of you.

Nora. Listen, Torvald. I have heard that when a wife deserts her husband's house, as I am doing now, he is legally freed from all obligations towards her. In any case I set you free from all your obligations. You are not to feel yourself bound in the slightest way, any more than I shall. There must be perfect freedom on both sides. See here, your ring back. Give me mine.

Helmer. That too?

Nora. That too.

Helmer. Here it is.

Nora. That's right. Now it is all over. I have put the keys here. The maids know all about everything in the house—better than I do. To-morrow, after I have left her,

Mathew Johnson

reception of the 1969-70 season

[*She goes out through the hall.*
Helmer (sinks down on a chair at the door and buries his face in his hands). Nora! Nora! (*Looks round, and rises.*) Empty. She is gone. (*A hope flashes across his mind.*) The most wonderful thing of all—?
 [*The sound of a door shutting is heard from below.*]

Helmer. May I write to you, Nora?

Nora. No—never. You must not do that.

Helmer. But at least let me send you——

Nora. Nothing—nothing—

Helmer. Let me help you if you are in want.

Nora. No. I can receive nothing from a stranger.

Helmer. Nora—can I never be anything more than a stranger to you?

Nora (*taking her bag*). Ah, Torvald, the most wonderful thing of all would have to happen.

Helmer. Tell me what that would be!

Nora. Both you and I would have to be so changed that— Oh, Torvald, I don't believe any longer in wonderful things happening.

Helmer. But I will believe in it. Tell me? So changed that—?

Nora. That our life together would be a real wedlock.
Good-bye.

[She goes out through the hall.

Helmer (sinks down on a chair at the door and buries his face in his hands). Nora! Nora! (Looks round, and rises.) Empty. She is gone. (A hope flashes across his mind.) The most wonderful thing of all—?

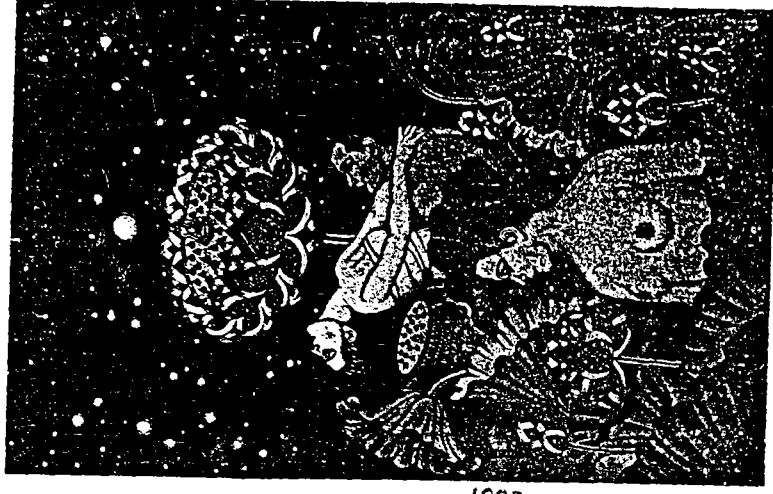
[The sound of a door shutting is heard from below.

ประกาศพระราชนัดตูลักษณ์ พ.ศ. 2408 (รัชกาลที่ 4)

১৫৩৬০২৭৮৯১০১১১২

RECEIVED
JAN 28 1960

10 W.A. 2537

บทภาพยนตร์
ธัม ชาติร์·จันนิภา

2000

3.สาระ ต้องสอดแทรกสาระประโยชน์ให้กับผู้ชม ซึ่งโดยมากจะเน้นหนักทางด้านธรรมชาตินิยมประเพณี และวัฒนธรรม

4.ความพอใจส่วนตัว เข็ด ทรงศรี ขึ้นขอบธรรมชาติดีและชีวิตแบบชาวบ้าน เช่น ขาวนา ขาวสวน ขาวไร่ จึงพอใจที่จะสร้างภาพยนตร์เกี่ยวกับสิ่งที่ตนชื่นชอบ

เมื่อผู้เขียนบทความหนึ่งในข้อจำกัด ซึ่งเป็นแนวภาพยนตร์ของเข็ด ทรงศรี ดังนี้แล้ว การเขียนบทก็จะทำไปตามแนวภาพยนตร์ของเข็ด ทรงศรี บทภาพยนตร์ที่คุ้นกำลังอ่านอยู่นี้ จึงควรแก่การเรียกว่า “ภาพยนตร์แนว เข็ด ทรงศรี” มากกว่าที่จะเรียกว่าเป็นบทภาพยนตร์มาตรฐานสากล

นักเขียนบทภาพยนตร์ชาวญี่ปุ่น ชือ ชิโนบุ อะชิโมโต เป็นมือเขียนบทภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงระดับโลกได้ ก็ต่อเมื่อเขาเขียนบทตามแนวภาพยนตร์ของ อคิระ คูโรซาวา ดังเช่นเรื่อง “ราโชมอน” และ “เจ็ดเซียนซามูไร”

โรเบิร์ต โบล์ นักเขียนบทภาพยนตร์มือทองชาวอเมริกัน ยินยงยิ่งใหญ่ได้ ก็เพราะเขาเขียนบทตามแนวภาพยนตร์ของ เดวิด ลีน อย่าง “ด็อคเตอร์วิวาโก” “ลอเรนซ์ แห่งอาราเบีย” เป็นต้น

นักเขียนบทภาพยนตร์ก็เช่นเดียวกับนักเขียนแบบบ้าน ครรก็จะต้องทำตามแนวความต้องการของเจ้าของบ้าน ผู้กำกับภาพยนตร์จะทำแนวไหน มีความต้องการอย่างไร ผู้เขียนบทภาพยนตร์ก็ควรจะต้อง “ทำความเข้าใจ” ในแนวนั้นด้วยเสมอ

ขอย้อนกลับมาพูดถึงการแต่ง-เติมเรื่อง พอเป็นแนวคิดของผู้ที่สนใจศึกษางานเขียนบทภาพยนตร์

ในกรณี “อำเภอเหมืองแร่กับนายริด” ต้องอ่านบันทึกอำเภอเหมืองแร่เพื่อทำความเข้าใจอย่างทะลุปรุโปร่งทุกตัวอักษร ถึงแม้เนื้อหา

จะมียุทธ

จะมียุทธ แต่ตัวรู้จักคิด-พิจารณา ก็จะอะไรเพิ่มขึ้นอีกหลาย ๆ อย่างดังเช่นในฎีกา ไม่มีข้อความตอนหนึ่งตอนใดเลยที่บ่งบอกว่าอำเภอเหมืองแร่หรือครอบครัวของเธอบรรยายอะไร

แต่จากประโยคที่ว่า “ตั้งบ้านเรือนอยู่อย่างมั่งคั่ง เมืองของนายริด” ช่วยให้เกิดข้อไปอีกว่า บางมั่งคั่งนั้น อยู่ส่วนไหนของนายริด เมื่อไปถามหา “บางมั่งคั่ง” ก็พบว่า บางมั่งคั่งเป็นตำบลอยู่ในอำเภอของใหญ่ และจากการได้เห็น-ได้ศึกษาสภาพภูมิประเทศ “บางมั่งคั่ง” แล้วก็จะรู้ดีกว่าในแถบถิ่นนั้นที่ทางหมดเป็นสวนทุเรียนนั้นมานานนับเป็นร้อย ๆ ปีมาแล้ว จึงอนุมานว่า ถ้าแต่งเหมือนนั้นก็ควรยกครัวน่าจะเป็นการสวนผลไม้มันมีทุเรียนเป็นหลัก

จากฎีกา รู้ว่าอำเภอเหมืองแร่ อายุ 21 ปี...หญิงสาวในพ.ศ.2408 อายุ 21 ปียังไม่แต่งงานถือว่า “อายุมากแล้ว”

เพราะเหตุใด อำเภอเหมืองแร่จึงยังไม่แต่งงาน!

“เดิมข้าพเจ้าพระพุทธรูปกับนายริดรักใคร่เป็นคู่กัน บิดามารดาข้าพเจ้าพระพุทธรูปเจ้าหาไม่รู้ไม่”

นี่เป็นคำตอบที่ได้จากฎีกา

และทำไมอำเภอเหมืองแร่ “รักใคร่เป็นคู่กัน” กับนายริด แล้วพ่อแม่ไม่รู้!

-เพราะนายริดเป็นบุคคลที่พ่อแม่อำเภอเหมืองแร่รังเกียจ อำเภอเหมืองแร่จึงปิดบัง!

-เพราะนายริดเป็นบุคคล “ต้องห้าม” ที่อำเภอเหมืองแร่ “รักใคร่เป็นคู่กัน” ด้วยแล้วไม่อาจเปิดเผยต่อสาธารณชนได้!

ผู้เขียนสมัครใจที่จะจับเอาประเด็นหลัง คือให้ “นายริด” เป็นบุคคล “ต้องห้าม” ดังปรากฏความละเอียดอยู่ในบทภาพยนตร์แล้ว

ที่นี้เรื่องอำเภอเหมืองแร่กล่าวฎีกา นี่เป็นเรื่องใหญ่ ต้องมี

มูลเหตุผลักดันอย่างมากว่าแดงเหมือนจริงจะกล้าในสิ่งที่ไม่เคยมีหญิงสาวคนไหนกระทำมาก่อน

สิ่งที่เราสร้างได้แล้วคือ อำแดงเหมือนเป็นสาวขาวสว่น อายุ 21 ปี ร่างกายแข็งแรงที่จะทำงานหนัก

เราต้องสร้างต่อไปอีก ให้อำแดงเหมือนมีความรู้สึก “เก็บกด” มาตั้งแต่เล็กแต่น้อย เช่น เห็นแผลเป็นที่ด้านหลังของย่า ซึ่งเกิดจากการที่เคยเป็น “นักรบ” ย่าเป็นคนให้อำแดงเหมือนใกล้ชิดและรักมาก อำแดงเหมือนจึงรู้สึกโกรธและเจ็บแค้นแทน ยิ่งมาได้เห็นพ่อลงมือลงดิน กัดขี้ขี้มเหงแม่ อำแดงเหมือนยังชิงชิงการกัดขี้ทางเพศยิ่งขึ้น

จากอำแดงเหมือนนี้จึง เป็นการแสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ใช่จะยอมเชื่อและทำตามอย่างที่ “ใครๆ เขาก็เชื่อและทำกัน” จากเสียงกับหลวงปู่วัดขุมจนหลวงปู่ว่า “มันจะตายเพราะปาก” นั่นเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกต้องการความเสมอภาคทางเพศ

เมื่อ พ.ศ.2408 อำแดงเหมือนยังไม่รู้ด้วยซ้ำไปว่า “ต่อสู้เพื่อสิทธิสตรี” หมายความว่าอะไร แต่สิ่งที่เธอได้กระทำลงไปนั้น เธอรู้้อย่างเดียวว่าเธอต้องต่อสู้เพื่อจะไม่สูญเสียคนรักของเธอ เธอยึดมั่นว่า “ยอมตาย ไม่ยอมเสียตัว” ความอดทน หรือดิ้นรนทำโน่นทำนี่ ก็เพื่อจะรักษาตัวให้คงอยู่กับตน นี่เป็นความรู้สึกตามธรรมชาติของผู้หญิงในยามมีความรักมาก ๆ

จะเห็นได้ว่า บุคลิกลักษณะของอำแดงเหมือน ผู้เขียนบทสร้างขึ้นโดยอาศัยบันทึกฯ และสาเหตุอันเป็นเบื้องต้น เพื่อนำไปสู่ผลสุดท้าย ถวายฎีกา อันเป็นเบื้องปลาย

ในการเขียนบททุกเรื่อง เราต้องกำหนดบุคลิกลักษณะ ของตัวละครแต่ละตัวให้แนบชิดเสียก่อน

โดยยกตัวอย่างวิธี การกำหนดบุคลิกลักษณะของอำแดงเหมือนให้

เห็น 1 คนแล้ว ตัวละครอื่นๆ ขอให้ผู้อ่าน อ่านดูจากท้ายเล่มแล้วคิดพิจารณาเอาเอง

การเขียนบทเรื่องนี้ ต้องศึกษา ค้นคว้า หาข้อมูลทั้งทางเอกสารโบราณคดี และทั้งทางการสอบถามท่านผู้มีรู้ในแต่ละด้านมากมาย

การได้อ่านหนังสือหลากหลายชนิดจำนวนมาก ๆ เท่ากับว่ามีพื้นความรู้เดิมเป็นทุนอยู่บ้างแล้วจะช่วยให้งานเขียนภาพยนต์ได้ไม่น้อย

กล่าวทางด้านการใช้ภาษา ผู้เขียนบทจะวัด “ความเข้าใจ” หรือ “ไม่เข้าใจ” โดยการมอบบทให้เด็กนักเรียน ระดับ ป.4-5 และมีಯต้นอ่าน คำพูดที่เข้าใจโดยทั่วกันหรือไม่ ดอนใดเป็นความสำคัญ เช่น จะแก้ความให้เป็นที่เข้าใจโดยทั่วกันหรือไม่ ผู้เขียนบทก็จะแก้ความให้ผู้ชมทุกระดับ มีผลสืบเนื่องไปสู่การร้องให้ ผู้เขียนบทก็จะแก้ความให้ผู้ชมทุกระดับ ความรู้เข้าใจได้ แต่ถ้าข้อความใด ผู้ชมฟังแล้วไม่รู้เรื่องก็ไม่เป็นไร เช่น “ขอสมายุมแปลง” ซึ่งเป็นภาษากฎหมายโบราณ (ความหมายคือ ขอสมาลาโทษ) ผู้เขียนบทก็จะไม่แก้ ปล่อยให้ “ได้ความรู้สึก” เป็นเรื่องสมัยเก่า และอนุรักษ์ภาษาไทยอีกส่วนหนึ่งต่างหาก

บทภาพยนต์แต่ละบท ไม่ว่าจะเป็นของใครก็ตาม ถือเป็น “คำแนะนำ” ในการเขียนบทภาพยนตร์โดยตัวของมันเองอยู่แล้ว

ผู้เขียนบท “อำแดงเหมือนกับนายริด” จึงขอฝากคำแนะนำส่วนอื่นๆ ทั้งหมดไว้ในบทภาพยนตร์เรื่องนี้ โดยหวังว่าผู้อ่านที่สนใจ จะได้รับประโยชน์ตามสมควร

ธม ธาตรี/จันนิภา

22 มกราคม 2537

คำนำสำนักพิมพ์

เรื่องราวของ “อ้าแดงเหมือนกับนายริด” เป็นผลงานเกี่ยวกับการแสดงเรื่องที่ 16 ของ “เปิด ทรงศรี” เป็นภาพยนตร์ที่ได้รับการกล่าวขานถึงมากที่สุดนับตั้งแต่ที่ “เปิด ทรงศรี” ประกาศสร้างภาพยนตร์เรื่องนี้ ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่ “สำแดงคุณค่า และศักดิ์ศรีของผู้หญิง”

ในส่วนของผู้เขียน...ก็มีโอกาสได้รู้เรื่องราวของ “อ้าแดงเหมือนกับนายริด” อยู่เป็นระยะ ๆ เริ่มจากการบอกเล่าจากคุณเปิด ในบางตอนบางฉาก ที่สำคัญของคุณเรื่อง จนกระทั่งได้อ่านบทภาพยนตร์ และมีส่วนร่วมในการถ่ายทำตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2536 (ก่อนเปิดกล้อง) กระทั่งปิดกล้องในเดือนกันยายน 2536

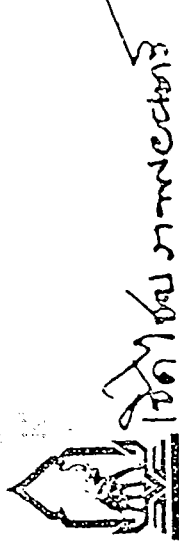
นับตั้งแต่อ่านบทภาพยนตร์ จนกระทั่งมีส่วนร่วมงานด้วย ลึก ๆ ในใจแล้วมีความสุขที่ได้มีโอกาสร่วมงานกับงานภาพยนตร์ที่น่าเรื่องจริงในประวัติศาสตร์ เรื่องราวการต่อสู้เพื่อสิทธิสตรีไทยเรื่องนี้ มาได้เผื่อให้คนไทยในปัจจุบันได้ทราบถึงความเปี่ยมมาของหญิงไทยและสังคมไทยในอดีต

เมื่อมีความประทับใจในการทำงาน ในบทภาพยนตร์ และมีความรู้สึกว่ามันอกเหนือจากการที่ได้ชมภาพยนตร์กันแล้ว แฟนภาพยนตร์ของ “เปิด ทรงศรี” คงอยากจะได้สัมผัสเรื่องราวที่ประทับใจของ “อ้าแดงเหมือนกับนายริด” ซ้ำแล้วซ้ำเล่า

ผลงานร่วมเล่มบทภาพยนตร์ “อ้าแดงเหมือนกับนายริด” ก็เขียนโดย ธมธาร์ และ จันนิภา คือสิ่งหนึ่งที่จะช่วยเตือนและดอกย้ำความรู้สึกนั้นอยู่เสมอ...เมื่อเขียนนั้นการทำงานในส่วนของการนำบทภาพยนตร์มาทำเป็นหนังสืออ่านจึงได้เริ่มต้นขึ้น...และอยู่ในมือของผู้อ่านขณะนี้แล้ว

จึงขอได้ว่า ความประทับใจจากภาพยนตร์เรื่อง “อ้าแดงเหมือนกับนายริด” จะอยู่ในหัวใจทุกท่านตลอดไป

ปนัดดา ถาวรมาศ
บรรณาธิการ

ผู้สร้าง

ไฟว์สตาร์โปรดักชั่น	ร่วมสร้าง
และ เปิดไชยภาพยนตร์	กำกับภาพยนตร์/กำกับศิลป์
เปิด ทรงศรี	อำนวยการสร้าง
เจริญ เอี่ยมพึ่งพร	ดำเนินงานสร้าง/ออกแบบเครื่องแต่งกาย
จันนิภา เจตสมมา	สร้างบทภาพยนตร์
กม อัครจินนีภา	ถ่ายภาพ
อานุกา บัวจันทร์	ลำดับภาพ
มล.วรภา เกษมศรี	บันทึกเสียง
นิวัฒน์ สำเนียงเสนาะ	สร้างดนตรี
จรัส ศเวตากรณ	

บทภาพยนตร์ เรื่อง

อำมาตย์เอกกับโอรส

ผู้แสดงนำ

จินตหรา สุขพัฒน์	อำแดงเหมื่อน
สันติสุข พรหมศิริ	นายริด
รณ ฤทธิชัย	นายภู
ดวงดาว จารุจินดา	อำแดงนุ่ม
แมน อีรพล	นายเกต
บรรเจิดศรี ยมาภัย	ย่าจัน
ชลิต เพื่องอารมณ์	นายเปี่ยม พะทามะรง
และ ศิลปินแห่งชาติ	
ส.อาสนจินดา	หลวงปู่

บทครั้งที่ 1
 เริ่มเขียน 23 มิถุนายน 2535
 เขียนเสร็จ 6 กรกฎาคม 2535
 บทครั้งที่ 2
 เริ่มเขียน 12 กรกฎาคม 2535
 เขียนเสร็จ 20 กรกฎาคม 2535
 บทครั้งที่ 3
 เริ่มเขียน 26 กรกฎาคม 2535
 เขียนเสร็จ 24 สิงหาคม 2535
 บทครั้งที่ 4
 เริ่มเขียน 26 สิงหาคม 2535
 เขียนเสร็จ 3 ตุลาคม 2535

ธม ธาตรี / จันนิภา

เขียนบทภาพยนตร์

ใต้เตียง

แปดกัณ

ตัวหนังสือสีขาวบนพื้นดำ ภาษาไทยอยู่ทางซ้ายขวามีอ ภาษาอังกฤษ
อยู่ทางซ้ายขวามีอ มีข้อความตรงกันดังนี้

ก่อน พ.ศ. 2408

สตรีไทยถูกประเมินค่าต่ำมากในสังคม

ไปตามมารดาหรือสามี

มีสิทธิตามกฎหมาย

ที่จะยกหรือขายบุตร.ภรรยา

ของตนให้แก่ผู้ใดก็ได้

โดยมีพิกัดต้องถามความสมัครใจ

ดูขยาย้วยขยควาย

จนมีคำกล่าวถึงสิทธิในความเป็นคนของสตรีไทยว่า

“ผู้หญิงเป็นควาย ผู้ชายเป็นคน”

คืนไทยกลับ

ดวงอาทิตย์เที่ยงแจ้งจ้า เห็นกลุ่มเมฆสีดำนวลเย็นเข้ามาบดบัง กลุ่มแล้วกลุ่ม
เล่า เมฆเคลื่อนตัวเร็ว ในไม่ช้าเมฆบดบังดวงอาทิตย์หมด เทียงวันแก่ๆแต่
มืดมัวปานพลบค่ำ ซ้อนแคบขึ้นชื่อตารานายาย-หญิง 2 คนก่อน(ทีละชื่อ)
แล้วจึงซ้อนชื่อเรื่อง “อ้าแดดงเหมือนก้นนายริด” ตามด้วยข้อความบรรทัด
ล่าง “ทำจากเรื่องจริงที่ปรากฏหลักฐานอยู่ในประกาศพระราชบัญญัติ-
ลักษณะลักพา พ.ศ.2408 (รัชกาลที่4)” แล้วตามด้วยแคปชั่นอื่น ๆ จนหมด
จึงทิลท์กล้องลงต่ำ เห็นสภาพภูมิประเทศมืดครึ้มต่อเนื่องจากเบื้องบน
สมพิศแด่แรง ยอดไม้ใหญ่ยืนอวบแก่งไถวปานจะหักโค่น สายฟ้าแล่เล่น
ครืน ๆ นึกกลัว

ข้อนี้ข้อความ

เดือน 7 ขึ้น 13 ค่ำ ปีระกา

(22 พฤษภาคม 2404)

สภาพเดินฟ้าอากาศต่อเนื่อง ท่ามกลางเส้นทางเดินเท้าขยายป่า ริมแม่น้ำ
อ้อมน้อย ภิภษุหุญรูปหนึ่ง-ขี้อริด เดินฝ่าลมมาด้วยอิริยาบถสำรวจรวม
เดี่ยวดาย ผ่านหนอง-บึง
ทั้งภาพที่หนอง-บึง เห็นเมฆฝนเริ่มโปรยปรายลงมา แล้วหนาเมฆขึ้นทุกที่ๆ

หมายเหตุ ศาลาร้างริมฝั่งแม่น้ำ/กลางวัน

เป็นศาลาที่ปลูกไว้ให้คนเดินทางพัก แต่มีสภาพเก่าจนชำรุดทรุดโทรม
ฝาด้านแม่น้ำแทบจะไม่เหลืออยู่เลย หลังคากระเบื้องถึงแม้จะยังพอมืออยู่
ข้างก็คุ้มฝนไม่ได้มากนัก

ฝนตกหนักปานฟ้ารัว ฟ้าลั่น ล้วนให้ความรู้สึกน่าสะพ้อ
กลัว

พระริศหลบฝนอยู่ในศาลา หันหน้าออกทางด้านแม่น้ำ
บริเวณโดยรอบไม่เห็นสิ่งมีชีวิตอื่นใดอยู่เลย
แม่น้ำพร้ามัวด้วยสายฝนและอากาศ มองไม่เห็นฝั่ง
ตรงข้าม

ฟ้าแลบเปลี่ยนๆ สิ่งหนึ่งผิดปกติปรากฏขึ้นโหว่ๆ กลาง
สามน้ำ

พระริศสะดุดตา จ้องมอง

รู้ได้ว่าสิ่งที่เห็นผิดปกติ นั่นคือเรือพายลำหนึ่งกำลัง

ได้กลิ่นลมและลม ในขณะหนึ่งต่อมาคนพวยซึ่งมีอยู่คนเดียวพยายามจะเกาะเรือ แต่ลม-คลื่นกระชากเรือออกห่าง คนผู้นั้นจึงหันหน้าว่ายน้ำเข้าฝั่ง...พอว่ายน้ำได้ แต่ว่ายไม่แข็ง ด้านแรงคลื่นลมไม่ไหว จมแล้วจมนึกอีก มีท่าที่จะจมน้ำตาย

สีหน้าพระรัตนบ่งบอกถึงความวิตกกังวล เหลียวดูรอบตัว แลไป เห็นแต่ฝนและเมฆไม่ ไม่มีใครยื่นพอกับอแรงให้ลง ไปช่วยคนในแม่น้ำได้เลย...คนในแม่น้ำก็กำลังอ่อนแรงลงมากแล้ว

พระรัตนมองและตัดสินใจ
หลังศาลาด้านแม่น้ำ พระรัตนปรากฏตัว...ไม่มีจิรวรหุมคลุม
มุ่งสงบแต่ใจกระเบนสั่น-แบบปกติขมขื่นมาตุหะมัดทะมะเมง...พระรัตน
กระโจนลงน้ำ

พระรัตนว่ายน้ำแข็ง ว่ายน้ำคลื่นลงไปยังคนจมน้ำ
คนจมน้ำหมดแรง พระรัตนคิดว่าตัวไว้ได้ คนจมน้ำพอ
รู้ว่ามีคนมาช่วย ความกลัวตายทำให้เกาะยึด พระรัตนว่ายน้ำไม่สะดวก
ก็เกาะ-กระชากมือที่เกาะคอตน แต่ยิ่งเกาะ-กระชาก คนผู้นั้นก็ยิ่งเกาะ
กอดแน่นยิ่งขึ้น-ออกแนบออกพระรัตน พาให้จมน้ำไปด้วยกันทั้งคู่ พระรัตน
จึงต้องชั้ดด้วยกำปั้น...แน่นิ่งแล้วย้อนคอพาว่ายกลับเข้าฝั่ง

ทั้งหลายแหล่เกิดขึ้นสืบสนอหล่มานในความมืดมัวชั่ว...
ในความใกล้ตัวจนยากจะรู้ว่าอะไรเป็นอะไร

พระรัตนพาคนจมน้ำถึงฝั่ง เหนื่อยแทบตาย หอบซี่โครงบาน
วางคนจมน้ำลง จะลากขึ้นให้พ้นน้ำ พลัน-ได้เห็น คนที่ตนช่วยมาและ
เกาะคอ...ผู้หญิง

ปล่อยมือ...ร่างนั้นร่วงแต่เจ้าตัวได้สติแล้ว...พระรัตนเห็น
ที่ตา) กระช่างแก่ๆตา ท่าแบบนกอยู่หญิงเปลือยเปล่า เป็นหญิงสาว

นมเต่งตึง พระรัตนดูด้วยความตกใจ เสียงอุทานทำให้หญิงสาวลืมตา
ต่างฝ่ายต่างประสานสายตาแก่กัน

2 ภายใ น โสภณรัตน์/กลางวัน (บ่ายของวันเดียวกัน)
พระพุทธรูปองค์ประธาน เน้นพระพักตร์เด่น เสียงหลวงปู่สื่อแทนเสียง
พระพุทธรูป

เสียงหลวงปู่

พระรัตน แม้ร่างกายของเธอได้จับต้องโอบกอดผู้หญิง
หลวงปู่ก็ลืมหูลืมตาตัวเอง โดยมีพระรัตนนั่งฟังอยู่ตามลำพัง

นางสาว

แต่การจะปรับเธอว่า ต้องอาบด้วยน้ำ คือ
ปาวๆก็ และ ให้เธอยาจากความเป็นพระนั้น
ยังไม่ได้ เพราะการปรับอาบนี้ ต้องพึ่งเอาเจตนา
เป็นหลักสำคัญในการตัดสินใจ แต่เจตนาบริสุทธิ์
หรือไม่บริสุทธิ์เป็นเรื่องรู้ได้เฉพาะตัว ถ้าเธอลง
ไปช่วยคนจมน้ำ เพราะฉะนั้นไม่มีใครจะช่วย
แทนได้ และเธอไม่รู้ก่อนว่า คนจมน้ำเป็นผู้หญิง
เจตนาของเธอก็เป็นเจตนาบริสุทธิ์ เธอก็ไม่ต้อง
หาตัวไปกราบ

พระรัตนกราบหลวงปู่ด้วยความเคารพศรัทธาเป็นอย่างยิ่ง

ก๊

3 ภายใน บนเรือนนายเกต/กลางวัน (ตอนบ่ายของวันเดียวกัน)
 อำแดงเหมื่อนนั่งซึมอยู่ที่ระเบียง...กำลังครุ่นคิดถึงเหตุการณ์เรือล่มเมื่อ
 ตอนเที่ยง พัททิพพ่วนใจเมื่อนึกถึงว่าหล่อนกกอดพระภิกษุ และพระภิกษุ
 นั้น-พระริต ได้เลเห็นหล่อนเปลือยอก...
 ย่าเพิ่งกลับจากสวน กระเดียดกระจาดผักและของสวนขึ้นบันไดเรือนมา
 นายเกตกำลังกินข้าวโดยมีอำแดงมุ่มคอยปรนนิบัติอยู่ข้าง ๆ เห็นร่วม
 เพรมภาพกับย่า แต่เน้นภาพที่ย่า

ย่า
 (กับเหมื่อน)

ทำไมไม่มอมผักเสียก่อนล่ะลูก

เหมื่อน

ฉันไม่เป็นอะไรแล้วละย่า

นายเกตสอดขึ้น โดยที่ยังไม่ทันกลืนคำข้าวลงคอ

เกต

ยังดิ้นะที่เอาเงินค่าเช่าสวนไปให้ท่านขุนเสียก่อน

ข้าวงกระจากผักแล้วนั่งลงบ้าง ๆ หลาน

ย่า

(กับเกต)

เอ็งก็หวงแต่เรื่องเงิน ชีวิตลูกไม่รู้จักห้วงบ้างหรืออย่างไร

เน้นหน้านายเกตขัดใจ เห็นมุ่มร่วมเฟรม

เกต

ทำไมฉันจะไม่หวงล่ะแม่ นั่งเหมื่อนมันรันทาที่
 ดายเอง...รู้ ๆ อยู่ว่าพายุมา ก็น่าจะหลบบรอยผู้่ง
 ะโน้นก่อน

เหมื่อน-พูดกับย่ามากกว่าจะตั้งใจตอบได้คำของพ่อ

เหมื่อน
 ตอนนั้นฉันคิดว่า กว่าจะลงคงข้ามแม่น้ำเข้าคลองได้ทัน
 เกต-คนเดียว

เกต

ดูเลยเสียเรือไปทั้งลำ

ย่า-คนเดียว

ย่า

ก็ดีกว่าเสียลูกละวะไอ้เกต

มุ่ม

บุญมันยังมี พายุขนาดนั้นยังอุตสาห์มีคนกล่าลง

ไปช่วย (กับเหมื่อน)...บุญคุณเขาเล่นหัวเอ็งนัก ม่า

จะถามให้รู้ว่เขาทำอะไร บ้านอยู่ไหน-ก็ไม่ได้ถาม

ถึงภาพที่อำแดงเหมื่อน-หล่อนอำพรางความจริงไว้

ท้าย

4 ภายใน บนศาลาวัดขุน/กลางวัน (เย็นของวันเดียวกัน)
 เป็นศาลาแบบใต้ถุนสูง อย่างที่เรียกว่าศาลาการเปรียญ ซึ่งปกติใช้สอน
 หนังสือพระหลักสูตรปริยัติธรรม แต่ในช่วงว่างการสอบดังกล่าว “หลวงปู่-
 ใช้มุ่มหนึ่งของศาลาสอนหนังสือไทยให้พระเงรที่อ่านหนังสือไม่ออกโดยมี
 พระริตเป็นครูผู้ช่วยสอนหนังสือ แบบเรียนที่ใช้สอนคือ “พระไชยสุริยา”
 ซึ่งเขียนไว้ในสมุดไทย มื้ออยู่ด้วยกัน 2 เล่ม
 เปิดภาพที่สมุดไทย เห็นข้อความที่พระเงรอ่านพร้อม ๆ กัน

เสียงอ่านของพระ-เงร
(อ่านทำนองเสนาะ)

หลวงชีหน้หลวงเงร

ลงโคลนเล่นแผ่นผาโดน

พวกวัดพลัดเข้าบ้าน

ล้านต่อล้านซานแฮโดน

ต่อเมือง เห็นพระ 2 รูป เงร 4 องค์ ยาศัยสมุดข่อยเล่นเดียวกันอ่าน

พระ-เงร

(อ่านต่อ)

ต้นไม้ไกวเอโนโอมสิ่งค้างใจโนนหมกหัน

พวกผีก็ขี้กลัว

ติดจุมูกลูกตาพลัน

ผ่านนักเรียนไปที่หลวงปู่และพระริต เห็นพระริตตรวจความถูกต้องจาก
กระดานไม้ตรงหน้า ส่วนหลวงปู่คอยฟังทำนองอ่าน มีศิษย์วัดคนหนึ่ง
คอยพัดใบโกให้หลวงปู่

พระ-เงร

ขี้กักรักรักกัน

บ้านไม่ทันมันเดือดใจ

เน้นพระ-เงร โดยเฉพาะเงร เมื่ออ่านตอนต่อไปนี่ ลงเสียงหนักอย่าง

สนุกอารมณ์

พระ-เงร

สององค์ทรงเงาส

โลกธาตุหวาดหัวโนไหว

เน้นพระริตฟัง-ใจเตลิดคิด

เสียงพระ-เงร

ต้นนอนอ่อนอกใจ

เดินไม่ได้ให้อาตุร

ภาพแฟลชแบ็ค (1) แวนสั้น ๆ ออกเปลือยของอำแดงเหมือน

ภาพปัจจุบัน

พระริตได้สติ ได้ยินเสียงเงรและพระหัวเราะครั้นเครง คล้าย ๆ กับว่า
หัวเราะตะถน แต่ความจริงไม่ใช่
มองผู้หัวเราะ...

เงร-พระหัวเราะเพราะนึกสนุกในคำอ่าน

เสียงหลวงปู่

สนุกนักรอระ

หลวงปู่มองเขม่น ๆ

หลวงปู่

ถึงตรงนี้ก็ไร ทุกคนจำได้แม่นโดยไม่ต้องดูหนังสือ

กันเลยนะ (เสียงหัวเราะอีก)

เสียงกลองตึนออกเวลาพระลงโบสถ์

หลวงปู่

ทั้งหมดที่อ่านมานี้ คัดลายมือ

5 ภายใไม่ โบสถ์วัดขมุน/กลางวัน (เป็นใกล้คำ)

พระทั้งวัดซึ่งมีอยู่ประมาณ 20 รูป ลงโบสถ์ทำวัดเย็น เสียงสาวบท
“พุทธานุสสติ” ช่วงรับดังกระหึ่มโบสถ์

เน้นพระริตสาดอยู่ด้วย แต่แล้วใจกลับวอกแวกคิดถึง...

ภาพแฟลชแบ็ค (2) แวนสั้น ๆ ออกเปลือยของอำแดงเหมือน

ภาพปัจจุบัน

พระริตได้สติ หลงสวมนต์ในขณะที่พระรูปอื่น ๆ ยังสวดต่อเนื่องกันอยู่

ภาพแฟลชแบ็ค (3) ยาว-ออกเปลือยของอำแดงเหมือน

6 ภายใน หอขนอนบนกุฏิพระวัด/กลางคืน
พระริสุ์สึกตัวตื่นจากผลึกคิดในยามนอน เทื่อแตกพลุก กิเลสกำเล้งเป็น
มารรบกวนจิตใจทุกบ่อยเจ้าต้องหาหนทางกำจัดกิเลสให้เด็ดขาด จิณลูก
ขึ้น-ออกจากมุ้ง

7 ภายใน กุฏิพระวัด/กลางคืน
เห็นพระวัดลงจากกุฏิ

8 ภายใน ป่าช้าวัดขนุน/กลางคืน
เห็นยอดเจดีย์และโบสถ์อยู่ไร ป่าช้ายามมืดถึงแม้จะมีแสงจันทร์ก็มากแล้ว
ซากศพเห็นอยู่ตามพื้นดินที่เท้าพระวัดเดินผ่าน...เจ็บจนวังเวง ด้านหนึ่ง
ของป่าช้ามีเชิงตะกอนเผาศพ พระวัดเดินผ่านเชิงตะกอนไปทางด้านที่มี
ซากศพ แล้วนั่งสำรวจมหาสมณ

ภาพพจน์ (4) แว่นสั้น ๆ ออกเปลือยของอำแดงเหมือน

8/ ภายใน พระวัดสวนมด

พระวัด
ปลุส จิตตกต์ พุ่มพ
อรุกาย สมนสุติ
อาตุร พุ สกุปเป
ยสุส นคติ อว รุติ

ร่างกายที่เห็นงาม
สร้างขึ้นด้วยผล กระดูก ไรค ความคิด
ไม่มีอะไรยั่งยืน

ข้อความแปล

ภาพพจน์ (5) ภาพ ถกเลือกยกคำแดงเหมือน

8/2 ภาพใจ

พระวัด
อรุณ นคร กต
มส โลหิต เล่ม
ยตถ ขรา จ มจุ จ
มาโน มุกโฆ จ โอโหโต

ข้อความแปล

ร่างกายนี้คือโครงกระดูก
หุ้มด้วยเนื้อเลือด
เป็นที่อยู่ของความแค้น
ตาย เยอหยิ่ง ดูถูก
และความดูถูกบุญคุณกัน

8/3 อิสระ พลันภาพพลายแป้นคอกเปลือยของอำแดงเหมือนกลับกลายเป็นโครงกระดูก และโครงกระดูกนี้อยู่ตรงหน้าพระวัด พระวัดหันหน้าตา
ผ่องใสขึ้น บัดนี้ปลงตกแล้ว เอายมะกิเลสได้แล้ว...เบื้องหลังพระวัด เห็น
พระจันทร์เต็มดวง ส่องแสงสว่างนวล

กวี

๑ ภายใน ห้องนอนของย่าจัน/กลางคืน

แสงจันทร์สาดส่องเข้ามาทางช่องลม เห็นมุ้งกางอยู่ในห้อง
ในมุ้ง ย่านอนหลับ แต่คนทันนอนข้าง ๆ ทั้งรอยนอนไว้ ส่วนตัวยามนี้
ออกจากมุ้งไปนั่งหม่อมมองดูดวงจันทร์อยู่ที่ย่องลม ใบหน้าของย่าแดง
เหมือนอาบแสงจันทร์ กำลังครุ่นคิดถึงพระริศ...ป่านจะนุกานากลับ
สนิทหรือเปล่า...ท่านจะคิดถึงเรา ดังเช่นที่เราคิดถึงท่านอยู่หรือไม่...

เหมือนดูดวงจันทร์

ดวงจันทร์เด่นดวงอยู่กลางฟ้าไปรังไร

ศิษย์ขอ

10 ภายใน ทำน้าบ้านนายเขต/กลางวัน

เขารู้ ดิษฐ์ส่วภาพจากพระจันทร์กลายเป็นหน้าพระริศส่องใส

เสียงย่า

ตะวานทำน้าไม่ได้มารับตรา

ผ่านพระริศไปที่ย่า เห็นย่าแดงเหมือนนั่งถือของใส่บาตรอยู่ข้างหลัง ก้ม
หน้าเหม็นมึน ไม่กล้าสบสายตาพระริศ

ย่า

อีจันคอยอยู่จนสาย นึกสงสัยว่าท่านเป็นอะไรไป
หรือเปล่า

เสียงพระริศ

เมื่อวานขึ้นพอกลับจากบึงพนาบุตร พบคนแถว
บ้านคอยอยู่ที่วัดแจ้งข่าวว่าโยมแม่ของอาตมาป่วย
ผ่านย่า-ย่าแดงเหมือนไปเฝ้าพระริศ

พระริศ

(คอเนื้อ)

อาตมาฉันเข้าเสร็จก็รีบไปเยี่ยมโยมแม่แทน ก็แถว

ตั้งใจจะกลับในวันเดียวกัน แต่มีเหตุให้ต้องค้าง

คืนก็เลยกลับเมื่อวาน

ย่าถามจบ ยี่มื่อไปจะรับของใส่บาตรจากมือย่าแดงเหมือน แต่ย่าแดง
เหมือนหันหน้าเจยจึงไม่ได้ส่งของให้ย่า

ย่า

โยมแม่ของท่านเป็นอะไรไปหรือเจ้าคะ

ภาพ 3 คน เห็นชัดว่าเหมือนหม่อมและย่าคอยรับค้าง

พระริศ

เห็นข่าวว่าเป็นกษัตริย์ แต่จะใช้หรือเปล่ายังไม่แน่ชัด

ย่าเห็นข้าผดสังเกตุ ก็หันไปดูเหมือน

ผ่านเหมือนและกับข้าใส่บาตรไปที่ย่า

ย่า

อ้าว-นั่งเหมือน

แทนสายตาพระริศ เห็นเหมือนสะอึกได้สติ รับส่งของให้ย่า-เช่น
พระริศรับบาตรแล้วพวยเรือจากไป

อ้าแดงเหมือนขึ้นมานสะพาม มองตามไป

เห็นเรือพระริศ เห็นที่ฟากฟ้า กลางคลองมีรุ่งกินน้ำสวยงาม

เสียงเหมือน

แน่-รุ่ง

เหมือนยี่ที่รุ่งกินน้ำ ย่าเห็นแล้วตกใจ

เหมือน

ย่า...ดูสิ รุ่งกินน้ำ

ย่า

(ตกใจ ลัง)

ยกยี่...เอ๋ยมีเปิดดูดูเสียเดี๋ยวนี้

เหมือนเหลียวดูกันตัวเอง

ย่า

เข็ดเร็ว ๆ

เหมือน

ไม่เห็นอะไรเลย

ย่า

(รอนรน)

ข้าบอกให้เองเอามือเข็ดดู...รีบเข็ดเสียเร็ว ๆ

เหมือน

เข็ดทำไมเล่า

ย่า

นั่งเองจะด่วน

เหมือนยกนิ้วดู-ไม่มีที่ท้าวจะด่วนได้ยังไฉ

ย่า

รู้กันน้ำ เขาห้ามเขี...ใครนี่นิ้วจะด่วน...

เหมือน

รู้จะกินนิ้วมีฉันทะ...มาซิ จะได้จับที่เสียเลย

ย่า

เอ๊ะ นิ่งนี่ (จับมือเหมือนเข็ดกัน)

เหมือนหัวเราะเป็นของสนุก

เหมือน

(หัวเราะพลาเงาน้ำเข็ดกัน)

เข็ดดูแล้วไม่ด่วนหรือย่า (บ่น) สักพักก็ห้ามทัน

หน้าไปทางตะวันตกดาวตกก็ห้ามทัก เห็นรู้ก็

ห้ามเขี...เข้าปากก็ห้ามพูดถึงเสีย ลงเรือห้ามพูดถึง

ตะเข้...พบอะไรแปลก ๆ ให้เจยไว้-เจยไว้...

ย่า

เอ็งมันคนเจ้าปัญหา ชอบขัดขอบแข็ง แล้วยัง

เถียง ๆ ไม่ตกปาก

เหมือน

ก็มันพิลึกนี่ย่า...

ย่า

พิลึกก็ไม่พิลึก บุราณเขาสั่งเขาสอนไว้ก็ต้องเชื่อ

ต้องปฏิบัติตาม

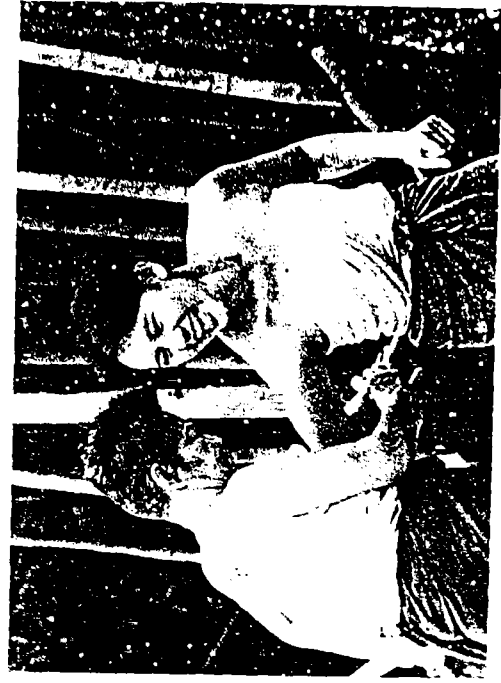
เหมือน

ปฏิบัติทั้ง ๆ ที่ไม่รู้เรื่องอะไรด้วยเงินหรือย่า...(สั่น

หัวเป็นทีบอกว่าจะไม่เอาด้วย)

ยาย

อ้าแดงหมอนซึ้ง

ย่าจันให้อามือเข็ดกัน

อ้าแดงหมอน และย่าจัน ไล่อามือเข็ด

๑๑ ปลายฝน ส่วนผลไม้ของหนุ่ม/กลางวัน

เปิดภาพ ใกล้ที่ปลาเข็ม ในท้องร่องสวน เห็นมือเด็กชายป้องเงือสรวงเคลื่อนไหว
เข้าจะไปซ่อน แต่ก่อนจะถึงตัวปลา มีก้อนดินหรือก้อนไม้จากข้างบนโยน
ตุ้มลงไป ทำให้ปลาเข้มตกใจ หนีไปก่อน...ป้องหัวเสียเงยมองคนโยน...
เด็กชายอีกคนหนึ่งขี้อเสียบ อายูรุกราวครวญเดียวกับป้องเป็นคนโยน...
เขานั่งอยู่บนท้องร่องสวน เมื่อป่องรู้ว่าคนไล่ปลาเข้มคือเสียบ ก็ผลิผลาม
ขึ้นจากน้ำ

ป่อง

ไอเสียบ

ป่องไล่ตะเสียบ เสียบวิ่งหนีลัดเลาะไปตามแนวต้นผลไม้
เห็นลักษณะสวนผลไม้สวยงาม เห็นผลไม้นะ เช่น มะม่วง ละมุด มะปราง
กล้วย ฯลฯ

กระทั่งหนีไปถึงต้นมะม่วง เห็นกองมะม่วงที่เก็บใหม่ๆ กองอยู่บนพื้นดิน
เสียบหยุดหยิบ วนเวียนหนีรอบๆ ต้นมะม่วง

เสียบ

อีกไม่กี่วันข้าก็จะบวชแล้ว เอ็งบ่ล่อยปลาเข็มไป

เพื่อการกุศลของข้าไม่ได้หรือไฉ

ป่อง

ถ้าเป็นการกุศลเพื่อเอ็ง ยิ่งกว่าปลาเข็มข้าก็ให้ได้
...แล้วเอ็งล่ะ ก่อนบวชยินให้ข้าตะเป็นบวชการกุศล
เพื่อข้า 2 ที่ ได้หรือเปล่า

ป่องไล่ตะเสียบ เสียบวิ่งวนเวียนหนี จิวเจียดเหยียบกองมะม่วงเสียง
เหมื่อนดังมาจากข้างบน

เสียบเหมื่อน

เฮ้ยๆ ...จะวิ่งหนีอะไร...

ป่องเหยยหน้าดู เห็นเหมื่อนกำลังเก็บ-สอยมะม่วงใส่ตะกร้าอยู่บนคาบ
เหนือโถรมหน้า

เสียบเสียบ

(กับป่อง)

เอ็งบวชพร้อมข้ามันจะได้ป่อง จะได้เรียนหนังสือ
กะหลวงปู่ด้วยกัน

เสียบป่อง

ข้าไม่อยากเรียน

เสียบป่องไล่ตะ เสียบเสียบ-ป่อง หนีไล่กันไปทางอื่น ไกลออกไปทุกที่
คำพูดของเสียบทำให้เหมื่อนลุ่มคิดถึงโอกาสที่จะอยู่ใกล้พระรัตน...เรียน
หนังสือ

เสียบเหมื่อน

ยา...ฉันอยากเรียนหนังสือ

ภายในสวนเดียวกัน ยากำลังกรีดยาไปตอของออกจากรากันเพื่อจะข้ามเขาไป
ขายที่ตลาด พอได้ฟังคำก็ตกใจอ้าปากค้าง

ข้า

หา...อะไรนะ

เหมื่อน ซึ่งบัดนี้ลงมาจากต้นมะม่วงแล้ว กำลังนั่งอยู่ข้างๆ ยา

เหมื่อน

ฉันอยากเรียนหนังสือ...ยาให้ฉันไปเรียนกับหลวงปู่
ที่วัดขมนะ

ข้า

ตั้งแต่เกิดมา ข้าไม่เคยเห็นผู้หญิงที่ไหนเขาเรียน
หนังสือกัน...หนังสืออะไร เขาไว้ให้เฉพาะผู้ชายเรียน
ลูกผู้หญิงต้องเอาดีเอางามทอผ้าครุฑจักรพรรดิ

ดูจากหนังสือจากจังหวัดมอ = วิถีชีวิต

แล้วเอ็งเกิดวิปริตอะไรขึ้นมา อู๋ ๆ ถึงอยากจะเรียนหนังสือ

เหมยลน

ก็...เอ่อ...ฉันอยากอ่านเรื่องสิ่งของให้ยาฟังนะ

กตัญญู ย่า

เอ็งอย่ามาหลอกข้า...ถึงไขขาให้ไปเรียนไม่ได้

เหมยลน

(ออก)

โอ้...ย่า...(จูบแขน-กอดประจบ) ให้ฉันไปเรียนเถอะนะ-
นะย่านะ...นะ

ย่า

ไม่ได้-ไม่ได้

เหมยลน

ได้เถอะ-ได้นะย่านะ-นะ-นะ-นะ

ย่า

เอ-นี่ บอกว่าไม่ได้-ไม่ได้...

เหมยลน

ได้นะ...ย่าใจดี-ใจดี...ได้นะย่านะ...(เสียงอ่อน
เสียงหวาน) นะ ๆ ๆ ๆ

ย่า

ข้ารำคาญเต็มทีแล้ว เอ็งไปเข้าซั้กับหลวงปู่ดีกว่า

คัท

อำแดงเหมือนกำลังลอบแนบวาม

ทอว่าจันเรณพหนังสือ

12 ภายใน บนกุฏิเจ้าอาวาสวัดขุนน/กลางวัน
“หลวงปู่” ฉันทอาหารเพลเสร็จ คิษยวัดเก็บถ้วยชาม
อำแดงเหมือนนั่งอยู่บนบานกุฏิ พับเพียบเรียบร้อย

เหมือน

แกงปลาหลดอย่างอร่อยมั๊ยเจ้าคะ

หลวงปู่ท่มอง

หลวงปู่

ถามแบบนี้พระตอบไม่ได้

เหมือน

(ประจบพระ)

อะไรที่หลวงปู่ชอบ บอกอีกฉันนะเจ้าคะ อฉันจะทำ
มาถวายหลวงปู่ทุกอย่าง

หลวงปู่

ที่เอ็งพูดนี้ จะทำให้พระอาบัติเพราะเห็นแก่กันรู้มัย
เหมือนยิ้มเฉือน ๆ หัวเราะแหะ ๆ

เหมือน

แยะ ๆ ...ไม่รู้เจ้าคะ

หลวงปู่

เดี๋ยวข้าต้องไปสอนหนังสือแล้ว เอ็งกลับบ้านเถอะ

เหมือน

หลวงปู่เจ้าคะ...เอ่อ-คือ-อฉันอยากทอเรียนหนังสือ
กับหลวงปู่ด้วยเจ้าคะ

หลวงปู่

นั่นไง...นึกแล้วเขียว (หัวเราะ) สองมาปะเหลาะ
ข้าอย่างตะกี้ เอ็งต้องมื่อะโรงออกออกมาเป็นพิเศษ

อำแดงเหมือนยิ้มรำ รวบรวมข้าวของกับลงกราบหลวงปู่
เหมือน

ขอบพระเดชพระคุณเป็นที่สุดเจ้าคะ...(กราบเอา ๆ)
หลวงปู่ได้ดลึงเกด

หลวงปู่

เฮ้ย ๆ นี่เหมือน...ข้ายังไม่ได้ตกลงรับสอนหนังสือ
ให้อีงนะเว้ย...เอ็งเป็นผู้หญิงจะเรียนรวมกับพระ
กับเณรไม่ได้

เหมือน

อฉันเรียนได้เจ้าคะ

หลวงปู่

เอ็งนะเรียนได้ แต่พระเณรเรียนรวมกับเอ็งไม่ได้

เหมือน

ทำไมล่ะเจ้าคะ

หลวงปู่

มันไม่เหมาะสมซี

เหมือน

ทีเณรยังเรียนได้เลย

หลวงปู่

เณรเป็นผู้ชาย

เหมือน

หลวงปู่สอนหนังสือผู้ชายได้แล้วทำไมสอนผู้หญิง
บ้างไม่ได้

หลวงปู่
เออ...ถามแปลกไว้อย...แต่ถึงใจ
ด้วยไม่ได้

อ้อ

เหมือน
หลวงปู่ไม่ใจอ่อนแน่นะ

หลวงปู่

เออ

เหมือน

หลวงปู่ไม่เมตตาคนอยากเรียนหนังสือมั่งเลย

หลวงปู่

เออ...

เหมือน

ที่ใคร ๆ เขาว่าหลวงปู่ใจดีนะ...ไม่จริง

หลวงปู่

เออ-เฮ้ย...ไม่ใช่...เอ็งนี่พูดให้เขาเขา...ข้าไม่พูดกับ
เอ็งอีกแล้ว

เหมือน

อิจันจะนั่งอยู่ตรงนี้ให้รากงอกเลย

หลวงปู่

(เดลอ) ตามใจเอ็ง-เฮ้ย...ข้าไม่พูดกับเอ็ง

อ้อแดงเหมือนดูพระรัตน

พระรัตนข้าเลืองดูอ้อแดงเหมือน

อ้อแดงเหมือนยืมให้-หวาน

พระรัตนไม่มีมตอบ-วางเฉย

อ้อ

13 ภายใน บนศาลาการเปรียญวัดขุม/กลางวัน
พระ-เนรกำลังคัดลายมือจากสมุดไทย คนที่เสร็จแล้วส่งกระดานให้
พระรัตนตรวจตัวถูก-ผิด "หลวงปู่" ตรวจให้พระ ข้าเลืองดูที่บันไดทางขึ้น
เห็นอ้อแดงเหมือนนั่งคาบ้นใด พอเห็นหลวงปู่มองก็ยืมให้หลวงปู่ หลวงปู่
เขม่น ลูกขึ้นเดินไปทักอ้อแดงเหมือน

หลวงปู่

เอ็งมานั่งอยู่ทำไม

เหมือน

ขอเรียนหนังสือด้วยคน...

หลวงปู่

(ปิด)

ไม่ได้...ไม่ได้

เหมือน

หลวงปู่ไม่ให้เรียน อิจันก็จะนั่งอยู่ตรงนั้นแหละ

หลวงปู่

เอ็งอย่าหวังว่าข้าจะใจอ่อน...อยากจะนั่งก็ไป

เหอะ...อย่าขึ้นมากข้างบนก็แล้วกัน

ภาพแรกเวลา

ที่บันไดศาลา เห็นอำแดงเหมื่อน แล้วเดินลง ตามด้วยหลวงปู่กลางวัน

ดิสโซนิว

กลายเป็นกลางคืน บันไดว่างคน

ดิสโซนิว

กลายเป็นกลางวัน หลวงปู่เดินขึ้น อำแดงเหมื่อนตามมานั่ง ตำแหน่งเดิม
หลวงปู่นั่งดู-รับรู้ว่าอำแดงเหมื่อนมาอีกเป็นวันที่สอง

ท่าภาพขี้ แสดงเวลาว่างไปอีกวันหนึ่งกลายเป็นวันที่สาม หลวงปู่ที่นั่งดู
รับรู้ว่าอำแดงเหมื่อนมาอีกแล้ว นับเป็นวันที่สาม

อ่วงถึงวันหมี

ที่บันได เห็นอำแดงเหมื่อนนั่ง แล้วเดินลง ตามด้วยหลวงปู่-กลางวัน

ดิสโซนิว

กลายเป็นกลางคืน บันไดว่างคน

ดิสโซนิว

กลายเป็นกลางวัน หลวงปู่เดินขึ้น...ไม่เห็นอำแดงเหมื่อนเดินตามมา
เหมื่อนอย่างสามวันก่อน หลวงปู่นั่งประจำที่ มล่งไปที่บันได เห็นบันได
ว่างคนนั่ง หลวงปู่กระหึ่ม หันไปยิ้มกับพระรัตนเป็นทิวว่า-ข้าขณะแล้ว
พระรัตนก็ยิ้มตอบ แต่พอหันไปดูบันได...เบรคยิ้มทันที (เห็นอำแดงเหมื่อน
วิ่งกระหืดกระหอบมา) หลวงปู่ผิตสังเกต มองที่บันไดบ้าง-ชะงักขึ้น
อำแดงเหมื่อนเพิ่งวิ่งขึ้นบันไดมายืนหอบ...ยิ้มให้หลวงปู่แล้วมั่งลง หลวงปู่
ค้อม หันหน้ากลับ

ท่าภาพขี้

แสดงเวลาว่างไปอีกคืนหนึ่ง รุ่งขึ้นอากาศมืดครึ้ม พาลันครืน ๆ หลวงปู่
ขึ้นศาลา อำแดงเหมื่อนตามขึ้นมาถึงที่บันได...ท้องฟ้าครึ้มฝนและเริ่มตก

หลวงปู่ที่นั่งหัวเอวว่า ฝนตกอำแดงเหมื่อนคงจะหลบฝน...เห็นฝนตกหนา
เมื่อด้านหลังหลวงปู่

ฝนตกใส่อำแดงเหมื่อนที่บันได

หลวงปู่ที่นั่งดู

ภาพใกล้ อำแดงเหมื่อนมองหลวงปู่

ภาพใกล้ หลวงปู่มองอำแดงเหมื่อน

ประหนึ่งว่าคบกับคู่กำลังจะดวล “น้ำใจ” ต่อกัน

ฝนตกหนาเมื่อด...หลวงปู่หันไปดู (ใจ) พระรัตน

พระรัตนไม่สนใจ คงสอนหนังสือพระเนรเจย

หลวงปู่หันไปดูอำแดงเหมื่อนอีกที

อำแดงเหมื่อนนั่งตากฝนจนเปียกโชกทั้งตัว

หลวงปู่ที่กำลังจะเงี้ยวใจต่อไป แต่ในที่สุดทนดูไม่ไหว ลุกเดินไปพูดกับ
อำแดงเหมื่อน

หลวงปู่

อย่าหวังว่าข้าจะใจอ่อน...

อำแดงเหมื่อนเจย ไม่ตอบคำ

หลวงปู่

คิดริว่าจะเอาชนะข้าได้...ถึงข้างแก่แต่มาแล้ว

ใจข้าก็แข็งพอกับกับพระรัตนข้าแน่แหละ...

เอ็งจะมานั่งตากหน้าอยู่กี่วัน ๆ ก็เจย...

ท่าทำอะไรจะผลไป มองอำแดงเหมื่อน

อำแดงเหมื่อนต่างหากเป็นฝ่ายเจย

หลวงปู่ถูกกลับมาอีก

หลวงปู่
รำคาญตาจริง... ไปหลบฝนเสียที่ได้ฤกษ์...
อ้าแดงเหมือนเงย ทำท่าหนาวสัน
หลวงปู่ทนใจแข็งไม่ไหว

หลวงปู่
อีเด็กดี... ขึ้นมาข้างบน...
ครานี้อ้าแดงเหมือนยิ้มออก

เหมือน
หลวงปู่ให้อัจฉริยะหนังสือแล้ว ไซ้ไหม
หลวงปู่ยังสงสัย

หลวงปู่
ข้าบอกให้ขึ้นมาเสียข้างบน

เหมือน
หลวงปู่ต้องบอกก่อนว่ายอมให้อัจฉริยะหนังสือ

หลวงปู่
อู่วะ บังคับพระบังคับเจ้าเขี้ยวจะเอ็ง...

เหมือน
ขอความเมตตาแนะเจ้าคะ

หลวงปู่
เอ็งจะทำให้ข้าเสียพระตอนแก่... เอละ-รับขึ้นมา
...ข้าจะให้เอ็งเรียน... แต่เอ็งจะเรียนกับพระ
สองต่อสองไม่ได้

อ้าแดงเหมือนยิ้มร่า รับขึ้นมาราบหลวงปู่

หมายเหตุ

ตลอดเวลาของฉากนี้ จะได้ยินเสียงพระวิเศษสอนหนังสือพระ-เนรคัตต่อเนื่อง

ดิศไชยวั

อ้าแดงเหมือนนั่งขอหลวงปู่เรียนหนังสือ

หลวงปู่หันไปดูอาแดงเหมือนช้างนั้นตกบนฝนเปียกทั้งตัว

14 ภายใน บนศาลาการเปรียญ/กลางวัน
ณ.อีกมุมหนึ่งของศาลา พระรัตนกัลลังส่อนหนึ่งสื่อ

พระรัตน

อาตมาจะอ่านนำเรื่อง กข ก กา ขอให้นักเรียน
อ่านตาม (อ่าน)กข แล ก กา ให้ดูคำที่จำไว้ได้
เปิดตัวนักเรียน นอกจากอ่านแดงเหมือนแล้ว ยังมีคำหัวตะกร้ามาก
มานั่งเรียนอยู่ด้วย และทั้งสองคนว่าตามด้วยความยากลำบาก
เหมือนว่าตามได้ถูกต้องรวดเร็ว แต่ยากกว่าจะว่าตามได้ หลาน
ก็ว่าจบไปแล้ว

เสียงพระรัตน

ทำแต่ ก กา นี้ มิได้มีอะไรคะ

(นักเรียนว่าตาม)

ผ่านขึ้นที่พระรัตนส่อน อาแดงเหมือน-ย่ำจัน เห็นหลวงปู่ส่อนพระเนตรอยู่
อีกมุมหนึ่ง โดยใช้หนังสือเรื่องพระไชยสุริยา เสียงพระ-เนตร อ่านดัง
เป็นแปดครวรด
ย่ำว่าตามพระรัตนไม่ทัน หนักๆ เข้าหลงไปว่าตามพระ-เนตร(พระไชยสุริยา)
ซึ่งอ่านอยู่อีกชั้นหนึ่ง

พระรัตน

(อ่านนำ)

ใครๆ ให้ดูคำที่ (เหมือนว่าตาม)

เล่า ก กา จำไว้ละ (เหมือนว่าตาม)

พระรัตนได้ฟังย่ำว่าตามผิดก็หัวง

พระรัตน

โยมจัน...ว่าตามอาตมา

ระหว่างที่ย่ำได้ตอบอยู่กับพระรัตน อาแดงเหมือนก็เฝ้าจ้องหน้าพระรัตน
อย่างใจหาย

ย่า
อึ้งแก่แล้ว...ว่าตามไม่ทันเหมือนมัน"

พระริค
แล้วทำไม โยมจันถึงไปว่าตามพระ-เนรที่หลวงปู่
สอนโน่นล่ะ

ย่า
เสียงมันแทรกเข้ามาในรูหูจันพอดีเจ้าคะ
พระริค

โยมจันอย่าไปฟังเสียงอื่นซี คอยฟังและว่าตาม
พร้อมสีกาเหมือน...(อ่านต่อ)...ให้ตีมีมานะ จำได้
จะให้ต่อไป

..... ย่ามองอ้าแดงเหมือน จะคอยว่าตามหลาน

พระริค
อ้าว ว่าตามซี
ย่า

(นึกไม่ทัน-ถามหลาน)

ว่ายังงี้
เหมือน
(ใจลอย-พิมพ์ัม)
...จามนึก...

ย่า
(ยิ้มไปทางพระริคแล้วว่าตามเหมือน)

จามนึก
พระริคสงสัยก็ดูหนังสือ...เอ๊ะ อาตมาไม่ได้สอนให้อ่านตามอย่างนี้

พระริค
...จามนึก...มาจากไหนกัน

ย่า
(คิดว่าให้ว่าตาม)
จามนึก...มาจากไหนกัน

พระริค
เดี๋ยวก่อน...เดี๋ยวก่อน

ย่า
เดี๋ยวก่อน...เดี๋ยวก่อน
พระริค

ยังไม่ต้องว่าตาม
ย่า

ยังไม่ต้องว่าตาม

พระริค

โยมจัน

ย่า

โยมจัน

พระริคทำมือทำไม่ห้ามแทนคำพูด ย่าสงสัยมองหน้าหลาน

เหมือน

หลวงพี่ท่านบอกให้หยุดว่าตาม ย่าก็ไม่รู้จักหยุด
ว่าเรื่อย จันอายจนแทบจะมุดดินหนีอยู่แล้ว
ย่า

(ชักเคือง)

นี่นั่งเหมือน ย่าไม่ยอมกระเรียนพริกกระ...ก็มาเรียน
นี่ก็เพราะถูกเอ็งเคี้ยวเฉย...ข้าจะกลับบ้านละ

เหมือน

ถ้ายากกลับ...เย็นนี้-กระทั่งคืนนี้ ฉันจะไม่กลับบ้าน
ฉันถือว่ายังไม่รักกันแล้ว

ย่า

คุณปู่

อู่วะ นิ่งเหมือน เอ็งจะให้ข้าตามใจเอ็งไปไหน
แล้วแล้ว... ยังจะให้ข้าตามหน้ามาเรียนหนังสืออีก
คนมันก็จะดิ้นเงินนินทาเอา

เหมือน

ไม่รู้ละ ถ้ายารักกัน-อย่าต้องเรียน

อย่าทำหน้ายังกะจะร้องไห้ เหลียวไปดูพระริต

พระริต

พักเรียนก่อน...(กับสองคน) ตกलगกันเสียให้แน่นว่า
ใครจะเรียนหรือไม่เรียน

คุณปู่

ที่ชั้นเรียนของหลวงปู่ พระ-เนรกล้างคัดลอกมือ เขียนตั้งไปทุก ๆ รมกวน
สมาธิ หลวงปู่มองหาที่มาของเสียง แล้วไปเจอที่ที่เรียนพระริต ขณะที่
อ้าแดงเหมือนกำลัง "ปั่น" ตัว ก กา ย่าตำหมากเสียงดัง กระโถนบัววน
น้ำหมากวางอยู่ข้างตัว หลวงปู่เห็นแล้วถอนใจ

หลวงปู่

ตำหมากในห้องเรียนเรอะ

ยายมิให้หลวงปู่

ย่า

เจ้าคะ มันเปรี้ยวปาก หลวงปู่ฉันสักคำมั้งและเจ้าคะ
อีฉันจะตำถวาย

หลวงปู่

ไม่ต้อง-ไม่ต้อง...อยู่ในชั้นเรียน ไม่ควรตำหมาก

ถ้าอยากจะกินก็ตำมาเสียจากบ้าน (กับพระริต)
พระริตไม่ต้องเกรงใจหรือก เห็นอะไรไม่เหมาะ
ไม่ควรก็ห้ามเสียมั้ง

คุณปู่

ห้องเรียนในวันต่อมา พระริตกำลังสอน

พระริต

หันละภาค ใช้อย่างก่ง

ไม่เอก ใช้อย่างก่ง

ไม่โท ใช้อย่างก่ง

ไม่กากระบาด ใช้อย่างก่ง (ถามนักเรียน)

ใครมีอะไรสงสัยบ้าง

เหมือน

บ้านของท่านอยู่ที่ไหนเจ้าคะ

พระริตสะดุดความรู้สึที่อ้าแดงเหมือนถามนอกเรื่อง แต่ก็ตอบ

พระริต

อยู่ปากเตร้าง

เหมือน

พายเรือไปได้ไหมเจ้าคะ

พระริต

ได้ แต่เดินถึงเร็วกว่า...

เหมือน

แถวบ้านของท่านไม่มีวัดเลยหรือเจ้าคะ

พระริต

มี วัดกัณยาน้ำ อยู่ใกล้บ้านอาตมา

เหมือน

แล้วทำไมท่านไม่วายอยู่เสียที่วัดที่ท่าน้ำเจ้าคะ

พระริศ

อาตมาบวชเณรที่วัดท่าน้ำ แต่พอหลวงปู่ย้าย
มาเป็นเจ้าอาวาสวัดขุน อาตมาก็เผลอดิตตามมา
เรียนปริยัติธรรมด้วย

เหมือน

แล้วท่านไม่คิดจะสึกบ้างหรือเจ้าคะ

พระริศ

(ปัด)

หยุดคำถามนอกแบบเร็วและ ไปกันใหญ่แล้ว

และที่เหมือนถามนอกเรื่อง ท่านนั่งท่อง-ปาณสะกฤตกับ "หินณะภาค
ไฉ่อย่างถึง ไม่เอกละไอย่างถึง..." พอพระให้หยุดถาม ยาก็ถามกลับด้วย

ท่าน

นั่นซีเจ้าคะ นั่งเหมือนขอบขั้วไปให้เรือเสียอยู่เรื่อย
(กับเหมือน) ข้ากะลังจะจำอย่างถึง-อย่างถึงอยู่
เดียวพอยืนพูดนอกเรื่อง ใช้อย่างข้างท้ายข้าก็ลืมหมด

เหมือน

ข้าได้หน้าลืมหลังเองตะหาก ลองได้จำอย่างถึง
อย่างถึงดูซี ยาก็ลืมอย่างถึง-อย่างถึง

ถ้าไม่คลั่งแน่ใจว่าตัวเองจะเป็นอย่างนี้ที่หลานสาวพูดหรือเปล่า

ท่าน

กำแดงเหมือน และท่านั่งเล่นกับหนังสือกับพระริศ

15 อาชญอก ทำนํ้าบ้านนายเกต/กลางวัน
 เข้า พระริตรับบาตร ถ้าแดงเหมือนใส่บาตรคนเดียวน เมื่อเห็นพระริต
 หน้าวางเฉย สบตาด้วยก็ไมยอมสับ จึงถาม

เหมือน

ท้าวไมพระบิณฑบาตต้องท้าวหน้าเฉยด้วยเจ้าคะ

พระริต

พระต้องสำรวจ

เหมือน

ถ้ายังมีแล้วต้องเอาบัติหรือเจ้าคะ

พระริต

ถ้าไม่เสียกิริยาก็ไม่เอาบัติหรือ

เหมือน

จัน นิมนต์หลวงพี่ม้อย่างไม่เสียกิริยาสักนิด

เดอะเจ้าคะ

พระริตยิ้มให้

อาแดงเหมือนยิ้มขึ้นหัวใจ

พระริตพายเรือจากไปแล้ว

เหมือนยิ้ม ตามองพระริตทั้ง ๆ ที่ถือของลูกเดินขึ้น

เห็นเท้าเหยียบขึ้นบันไดพลาด เพราะตามัวแต่มองพระริต...

ย่ำตกใจ อุทานลั่นที่ประตูเรือน

ย่ำ

ว้าย-ดาเถรตกน้ำ

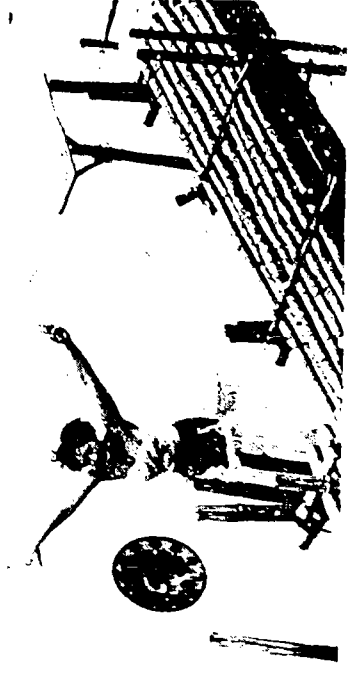
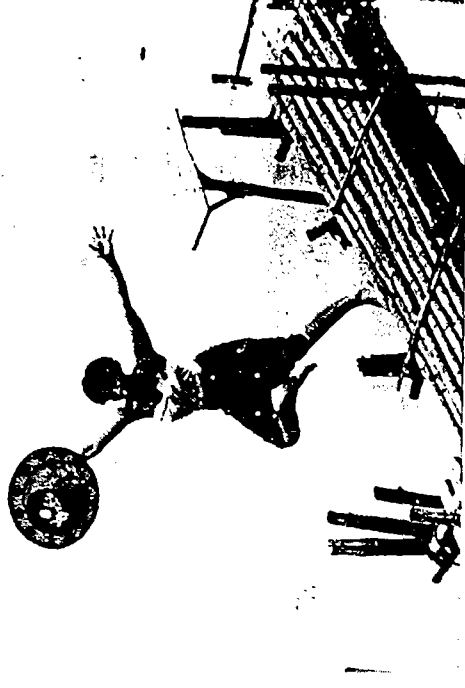
เหมือนได้สติ เกาะดงแต่อยู่ข้างบันได ปีนกับมาได้

เหมือน

ย่ำ หายปวดหลังแล้วจะ

ท้าว
 หายแล้ว

อีก

ท่าเต้นพระริตเห็นท้าวกัน ไดพลาดเพราะมัวแต่มองพระริต

16 ยายเอกยายใบ ได้ทุนเรียนบ้านนายเขต/กลางวัน
นุ้มกำลังบ่มผลไม้ดิบโดยใช้ใบตองแห้งรองผลไม้แต่ละชั้นในตุ้ม เสร็จ
แล้วจัดตุ้มปัก 2 ดอก ยกฝาตุ้มปิด เอาดินเหนียวราอบนุ้มให้คว้านซิมออก
ไม่ไกลจากนั้นย่านจันทัดตั้งผมิให้เหมือน คำสันทนาดำเนินไปพร้อม
กับแสดงกิจกรรมทั้งสองอย่าง

นุ้ม
แม่...เล็กให้หนึ่งเหมือนไปเรียนหนังสือเดอะ จัน
ทนเป็นชีปากชาบ้านไม่ไหวแล้ว

ย่า
เอ็งขอชาบ้านกินเระเระ ถึงต้องเดือดร้อน
ก็เกิดเขาก็กิน...ขนาดไม่รู้หนังสือ นึ่งเหมือนมันก็
ดื้ออีกโขอยู่แล้ว แล้วแม้อย่างส่งเสริมให้มันเรียนรู้
หนังสืออีก มันจะกลายเป็นผู้หญิงอ่านอนสอนยาก
ไม่มีผู้ช่ายคนไหนจะเอาไปเป็นเมีย...มันจะข่มผัว

ย่า
ช่างหัวมันปะไร

นุ้ม
มันจะขึ้นคานนะชีแม่

ย่า
ก็ไม่เห็นหนักหัวกระบาลใครนี่หว่า

นุ้ม
ทำไฉนแม่ถึงพูดแบบนั้นะ

ย่า
(ยัด)
อุซุดแบบคนรั้งหนังสือไว้
นุ้ม
(ตกใจ)

นี่-แม่เรียนหนังสือกับน้องเหมือนมันด้วยเระ

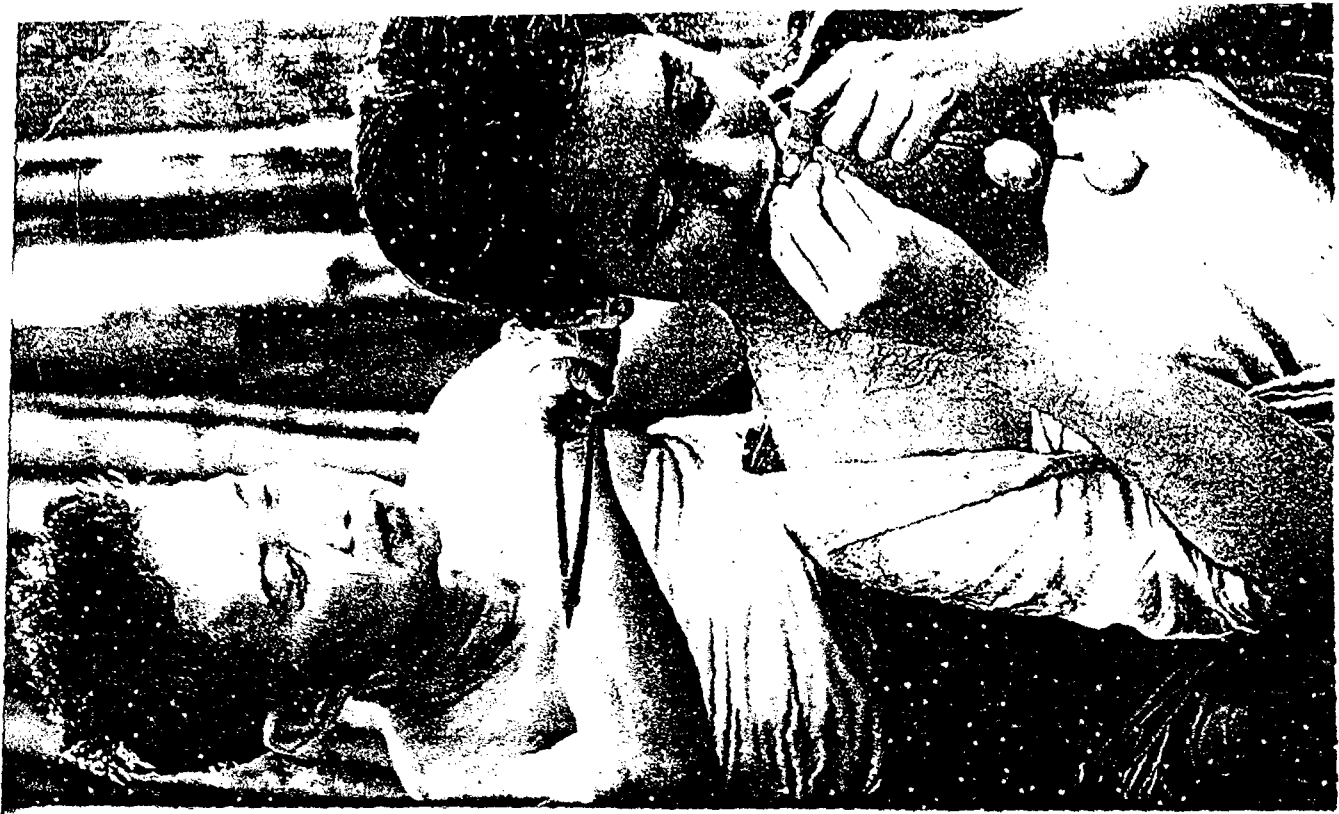
ย่า
เอะ

นุ้มหัวใจแทบวาย

นุ้ม
แม่แก่จนปุ่นนี้แล้ว เรียนเข้าไปได้ยังไ
ย่า
ไม่มีใครเค็มเรียนหรืออีกนุ้ม

VISION

นุ้ม
โอ๊ย-ตายแล้ว จันอยากจะเป็นลม
ย่าหันไปมองเหมือน ต่างกระหึ่มยิ้มให้กัน
คัท

อ้าแดงน่วมคุยกับยาจกซึ่งกำลังตัดผมให้อ้าแดงเหมือน

2

2

1

1

10

18 ภายใน ศาลาการเปรียญ/กลางวัน
พระรัตนตรัยอ่านร่ายออกทำนองเสียงดังไพเราะเพราะพริ้ง

พระรัตน

(ร่ายกาพย์)

งามเกียรติองค์ทองธารี (ธำत्री)

กระวีลยามประเสริฐ (ประเสริฐ)

เลอส (เลิศ) หลายผู้

รู้มลักลั่น

ถ้วนวรรณเวท

ประเภทกลกาพย์

สุภาพด้นสะแดง

แถลงเลิศฉันท

พรรณพดพิพจน์

บทมาตราสามรรทญาณ

ชาญเชี่ยวชาญอักษร

สรรพสำ สบทุกสิ่ง

ล้นแจ้งแจกกลอนฯ

ขณะที่พระรัตนตรัยนั้น เห็นอ่านแดงเหมือนเคลิ้มฟังด้วยความนิยมชมชื่น
ส่วนย่าย่าปากฟังจนลืมเคี้ยวหมาก

พระรัตน

(เมื่ออ่านจบ)

ต่อไปเป็นโคลงจิตวาทิตี เคยอ่านทำนองเสนาะ

ให้ฟังแล้ว ไหนลองอ่านซิ-อ่านดัง ๆ

เหมือนกระแอม-กลืนน้ำลายให้คอโปร่ง ก็ทำเท่าไรกะมิได้ทะแมง

ย่า

อิจันต้องอ่านด้วยหรือเปล่าเจ้าคะ

พระรัตน

ถ้าโยมอ่านได้อ่านไปเลย

ย่า

ดอนสาว ๆ อิจันเคยเป็นแม่เพลง เรื่องกลอนละก็

ใครอย่ามาแข่งเขี้ยว

ว่าแล้วย่าก็เยียนหน้าเข้าไปอ่าน...มมุขมิมิสะกดตัวทีละคำ ไม่ทันอ่านแดง
เหมือนขึ้นเสียงอ่านดังเจ็ยแจ้ว

เหมือน

(อ่านทำนองเสนาะ)

อยุธยาศยยังด้าว ไตปูน

เทียมเทพสุคติไอสุรย์ เสดสร้าง

ไตรรัตน์รุ่งเรืองจรรย เจริญ สาส นานา

เกริกพระเกียรติราชอ้าง

หน่อเนื้อพุทธภูมิมา

พอเหมือนขึ้นเสียงบาทแรก พระรัตนตรัยดังเหลือวไปดูทางขึ้นที่ท้าวขลุ่ยส้อม
หลวงปู่เหลียวมาดู พระ-เนตรจึงพลอยเหลียวมาด้วย เสียงอ่านของย่า
แดงเหมือนดังต่อเนื่อง พออ่านบทจบ พระรัตนตรัยให้หยุด

พระรัตน

พอแล้ว...เก่งนี้

เหมือนยิ้มขึ้น ย่าคุณเื้อ

ย่า

เรื่องกลอนเรื่องเพลง อิจันสอนนั่งเหมือนมาดัง
แต่มันยังนอนแบบเบาะ...ก็ร้องกลอนนั้นแหละค่ะ...

เพลงช้อย เพลงเรือ เพลงยั่ว สอนมาทั้งนั้น...

ศิษฐ์ศิลป์

19 ยายแอก บริเวณลานวัดขุน/กลางวัน

เด็กวัดกำลังเล่นกันที่ลานสนุกลานเดิมที่ โรงเรียนเล็กแล้ว พระ-เณร กำลังเดินกลับกุฏิ ย่า-หลานเดินมาจะกลับบ้าน เณรเสียบที่เรียนอยู่ ชั้นหลวงปู่ถาม เมื่อเห็นย่าเดิน ๆ ก็หยุดบ๊ีบแข็งขาตัวเอง

เณรเสียบ

เป็นอะไรไปริโยมย่า

ย่า

ปวด ๆ เมื่อย ๆ ตามประสาทคนแก่แหละ
เณรเสียบ

ที่เรียนมา อ่านออกเขียนได้คล่องหรือยัง

ย่า

หลานข้า-เอ๊ย หลานอ้อฉันอ่านเขียนคล่องแล้ว

เณรเสียบ

แล้วโยมย่าล่ะ

ย่า

ก็พออ่านได้บ้าง...ตัวสองตัว

แล้วถ้าก็ลูกเดินต่อไป ออกประตูวัด กลับที่ลที่เก็บภาพที่ประตูแล้ว

ศิษฐ์ศิลป์ ณ.ที่เดียวกันนั้น (ลือคล่องถ่าย) มึงท้าวบัก แสดงว่าวัดนี้มีกลิ่น
ซ่อนตัวหนังสือ

เดือน 12 ขึ้น 8 ค่ำ ปีกุน

(18 พฤศจิกายน 2406)

ศิษฐ์

20 ยายใบ โบสถ์วัดขุน/กลางวัน

พระทั้งวัดลงโบสถ์รับกลิ่น ชาวบ้านมากันมากแล้ว หลวงปู่กำลังนั่ง
สนทนากับญาติโยม เห็นนายญ่แต่งกายภูมิฐานอยู่ด้วย อ้าแดงนุ้มเพ็ง
มาถึง พอกราบหลวงปู่เสร็จอุกถาม

หลวงปู่

เจริญพร...โยมจันมาด้วยหรือเปล่า

นุ้ม

ไม่ได้มาเจ้าคะ

หลวงปู่

เป็นอะไรไประระ งานบุญไม่เคยเห็นขาดสักที

นุ้ม

แม่แปดเมื่อยบนเอน ลุกเดินก็เสียปวดปวตตัวเอง
ตะก็จจะมาด้วยก็เดินไม่ไหว

ญ

อย่าปล่อยไว้นานนะ อาการแบบนี้ต้องถึงหมอ

นุ้มหันไปดูนายญ หลวงปู่เลยแนะนำ

หลวงปู่

อ้อ แม่นุ้ม นี่เจ้าภาพกลิ่นยี่นี้ ช้อญ เป็นคนธนบุรี
นุ้มยกมือไหว้ก่อน

แทนสายตานุ้ม เห็นนายญรูปไหว้โดดเด่น

นางง

นายญเท่าที่โรงหล่อพระ อาตมาได้ยินคำรำลือมา
นานแล้วว่าพระที่หล่อจากโรงหล่อของนายญงามนัก

21 ยายญ บริเวณวัด/กลางวัน

แสดงการจะเด่น มหรรพ จดกลิ่น เป็นภาพคัทสั้น ๆ ให้ความรู้สึก

แปลกหูแปลกตา สนุกครื้นเครง มุมหนึ่งที่ติดักเป็นพิเศษ มีการเล่น
เพลงยาว (ซึ่งมีทำนองแบบเพลงกลองยาว-เป็นต้นกำเนิดเพลงอีแซว) เริ่ม
จากฝ่ายชายร้อง ลูกคู่ปรบมือรับครื้นเครง

พระริตเดินผ่านหรือยืนดูอยู่ที่หนึ่งที่ใด ทาง ๆ

อำแดงเหมือนจึ่งร้อง ด้วยความตั้งใจ ประหนึ่งว่าจะร้องเรียกความสนใจ

จากพระริต

พระริตฟังด้วยความรู้สึกนึกไม่ถึงว่าอำแดงเหมือนจจะร้องเพลงได้ไพเราะ
เท่านี้

อำแดงเหมือนทั้งร้องทั้งรำ ลอยหน้าลอยตาเฉิบ ๆ -โดดเด่น คล้ายบงใจ
ยั่วพระริต

ในทางสายตาที่มองเห็นพระริตนั้น มีนายภูเข้ามายืนบัง มีบ่าวสองคน
ที่ถอยมกับหัว่ง คืดตามมมาด้วย

เห็นหน้าอำแดงเหมือน...เสียงร้องเจื้อยแจ้วและทำร้ายวนให้ลุ่มหลง

เห็นหน้านายภู เขาหลงรักก็รูปก็เสียงอำแดงเหมือน

อ้อ!!

22 ภายนอก คลองขางม่วงแถวบ้านนายเกิด/กลางวัน

เด็กชาย-หญิง 6-7 คน กำลังเล่น “ไอ้ไข่ไอ้โยง” คนที่เกาะหลักอยู่ร้องยั่ว
คนที่อยู่ในน้ำ อำแดงเหมือนนั่งจ้องกระเบนอันน่าอยู่ที่ดินนั้นได้อยู่ตรง
ทำน้าบ้านของตน เห็นเด็กชายป่องรวมอยู่ด้วย

ป่อง

(ร้องยั่ว)

ไอ้ไข่ไอ้โยง มาโรงไม้สัก

ไอ้ไข่พันหัก กัดคนไม่เข้า

เด็กที่สมมติเป็น “ไอ้ไข่” ไข้เข้าไล่จับ กลุ่มเด็กแตกฮือ บ้างก็ว่ายน้ำไป
ทางอำแดงเหมือน เด็กผู้หญิง เกาะ-หลบแถวด้านหน้า ด้านหลังอำแดง
เหมือน “ไอ้ไข่” ซึ่งแสดงโดยเด็กชายป่องก็ไล่จับ ทำให้อำแดงเหมือน
พลอยไปเกาะหลบแถวสนามไปกับเด็ก ๆ ด้วย

สุดท้าย “ไอ้ไข่” ก็ไล่จับอีกคนหนึ่งที่มีกระเจิงข้ามฝั่งคลอง และ ณ ฝั่ง
คลองเยื้องบ้านอำแดงเหมือนนั้นเห็นเรือประทุนลำหนึ่งจอดอยู่ มีนายภู
นายวม ไอ้หวัง อยู่ในเรือ นายภูกำลังจับตาอำแดงเหมือนอำาน้ำได้
ยืนเสียงอำแดงเหมือนกับเด็ก ๆ เล่นน้ำกันอย่างสนุกสนาน

แทนสายตานายภู เห็นอำแดงเหมือนว่านายน้ำมาหยุดอยู่กลางคลอง เด็ก ๆ
หลบ “ไอ้ไข่” วนเวียนอยู่รอบ ๆ แล้วกลับขึ้นฝั่ง ดูตัว เน้นขำอ่อนที่ขาย
กระเบนสอดเข้าไปด้านหลัง

นายภูมองอย่างลุ่มหลง

ภู

ไม่น่าเชื่อผู้หญิงงานถึงปานนี้ จะยังไม่มัว

นวม

เห็นเขว่าเป็นคนรู้หนังสือ

นายภูแปลกใจคงหน้าวม

ชายสูง (หรือคนสูงๆ) + วิชาภา การ ได้เห็นใจอยู่ (หรือคนสูงๆ) 14 ปี
(หรือคนสูงๆ) 14 ปี

23 นายใน บ่อนการพนัน/กลางคืน

แล้วเคล้าซอกอ้าลิ้นคน มีคนนั่งและยืนฟังหลายคน นวมเข้ามามองหา
นายเกิดในวงแล้วไม่เห็น ขวัญคนหนึ่งชื่อเกียง ลากตัวลูกสาววัย 14
ชื่อผ่อง ผ่านหน้าของกินในโรงบ่อน ประกาศขายลูกสาว แม่ของเด็ก
ชื่อผิวดมตามติดมาด้วย

เกียง

นี่ลูกสาวกูเอง อายุ 14...ขายฝาก 3 ชั่ง

ผิวด

พี่เตี้ย อย่าขายลูกเลย

เกียง

อีลัดว...มึงอย่ายุ่ง มึงยุ่งจะบอกขายมึงเสียอีกคน

เมื่ยก็ได้แต่ร้องไห้ เบียบั่น (คำนี้คือคำสวดมนต์)

นวมตามเกียงไปด้วย เกียงลากลูกประกาศขายทั่วไปจนถึงวงไป-วงทั่ว
ผู้คนกำลังเล่นกันเอะอะ

ชาย 1

(กับเกียง)

มึงบอกแพงเหลือเกิน ลักขังหนึ่งละพอสุ

เกียง

2 ชั่งขาดตัว...

ชาย 1

ขายขาดไหมเล่า

ผิวด

(ชิงขัด)

ไม่ขายจะ...

อุ

มึงจะบอกว่า ไม่มีใครกล้าเอาไปเป็นเมียหรื

นวม

นั่นก็คงเหตุหนึ่งขอรับนาย แต่ถึงมีใครกล้ามาซื้อขอ
แม่เหมือนก็ไม่เคยตกลงปลงใจด้วย พ่อ-แม่ก็
บังคับอะไรไม่ได้

ใบหน้าอำแดงเหมือนที่ยังสรวลอยู่ในลำคลองนารักนัก

ใบหน้าของนายก็มอมอยู่...ส่อแววรัก-หลง และครุ่นคิด

นายอุ

มันต้องมีหนทางขึ้น...พ่อของแม่เหมือนซื้อเอ...

คินนี้มึงไปหานายเกด

คิน

เสียง

ขยาย 10 ขั้ว

ชาย 2

2 ขั้วขยายฝาก กุ๊ฮ้อเอง...มะ-ให้ทนายเขียนสาร-

กรรมธรรมเสียเตี้ยวนี้เลย

ไม่ไกลจากนั้น เห็นทนายนั่งเขียนสารกรรมธรรมให้รายอื่นอยู่...มีโยลูกสาวหรือเมียร้องไห้ เทียงก็ลากลูกไปหาทนายจนได้ ที่วิ่งไป ยามนั้น เกดเล่นเสียจนหมดเค้า ต้องออกปากขอขมขื่นเงินเจ้ามือ

เกด

ขอมียืมอีกบาทเถอะวะเสียง

เสียง

(คนจีน)

มึงยืมกูไป 2 ตำลึงแล้วนะไอ้เกด พอกันที

เกด

น่า เตี้ยวไอ้ให้

เสียง

มึงขายบั้งเหมือนมัยละ กูให้ 3 ขั้ว

ซด

กูให้ 5 ขั้ว ขายกูไอ้เกด

เกด

ดูขายไม่ได้

ซด

มึงเป็นพ่อเอี้ยเหมือนทำไม่จะขายลูกไม่ได้

เกด

ก็แม่กูอะซี...(กับเสียง) ให้กูยืมก่อนน่า...สลับมึงก็ได้ละ

เสียง

เพื่องหนึ่งถูกก็ไม่ให้

เสียงนม

พิเคต

เกดเงยหน้า นวมยืมทอโคไมตรี

นวม

ฉันให้พี่มึงเอง จะเอาเท่าไรรับออกมาเถอะ

คันท

นางแท้งเกดลูกสาวนายขาบในบอน

24 นายแอ๊ด ทำนํ้าบ้านนายเกต/กลางคืน

คลองบางม่วงในยามดึก สองฟากฝั่งเห็นหมู่บ้านและเรือสวนตมคุ่ม
ต่อเมื่อเริ่มได้ยินเสียงไก่ขันดังรับกันเป็นทอด ๆ แสงไฟได้ตะเกียงจึง
ปรากฏที่บ้านหลังโน้น-หลังนี้ ก็จะดวงสองดวง ได้ยินเสียงนายเกดร้อง
เพลงแอ่วคล้ายขอ (ที่จำจากโรงโป) ดังอ้อแอ้แบบคนเมาอารมณ์ดี
หนุ่มชนกระจาดใส่ผลไม้ลงจากบันไดเรือนจะเอาไปใส่เรือ นายเกดกลับ
ถึงบ้านพักท่ายมึนย่อนหวาน

1517

จะไปแล้วหรือจ๊ะ แม่บ่มจ๋า

121

ยัง-ยังชนของลงเรือไม่หมด

၄၈၁

จนก็ผ่านไป (ร้องเพลงต่อไป ขึ้นเรือน)

25 ภายใน ในครัว/กลางคืน

แสงไฟได้เรื่อย ๆ จากผิวหน้าอำแดงเหมือนงามจับใจ หล่อนกำลังจัดข้าว

พ่อเตรียมไว้ให้แม่เอาไปกินในเรือ

ได้แบ่งข้าวและกับข้าวไว้สำหรับใส่บาตรพระแล้วต่างหาก. เสียงพ่อร้อง

เพลงดังมาเข้าห...บนตามีหมอต้มน้ำเปิดฝาหม้อใส่ใบส้มป่อย

26 ภายนอก ที่ทำน้ำ/กลางคืน

นมัมรับห่อข้าวจากมือลูกสาว แล้วพาวิ่งเร็วออกจากท่า

คัสโชลว

จากกลางคิมกลายเป็นเข้าสู่รู้ เห็นพระพายริบนิพขาด 3 ลำ ที่ท่าม้า
บ้านนายเกด พระอินรับบาตรแล้วพายจากไป เรือพระริดเข้าเทียบแทนที่
เห็นเรือพระตามหลังมกอีกลำ

70

เหมือนดั่งบัตร ยื่นมาให้พระวัด

พระรึดไม่ยืมตอ

пелена

นิมนต์ผู้มีอย่างไ้ไม่เสียกิริยาด้วยเจ้าค่ะ

พระรัตนียัมให้ แล้วพ่ายเรือจากไป

เหมือนขี้มັນ...จนได้ยื่นเสียงกระแอมจึงได้สติ-พระรูปอื่นกำลังคอย
รับบาตร

27 ภายใน บนเรือน/กลางวัน

อ่านน้ำ เห็นมืออาดแดงเหมือนแทนวารีร้อนสบไปสั่มป่อย ผสมน้ำเย็น
 ลงเอามือจุ่มตัวว่าอุ่นพออบได้หรือยัง ใช้ขันตักน้ำ
 อาแดงเหมือนใช้ขันตักน้ำ อาบให้ยา

١٧٤

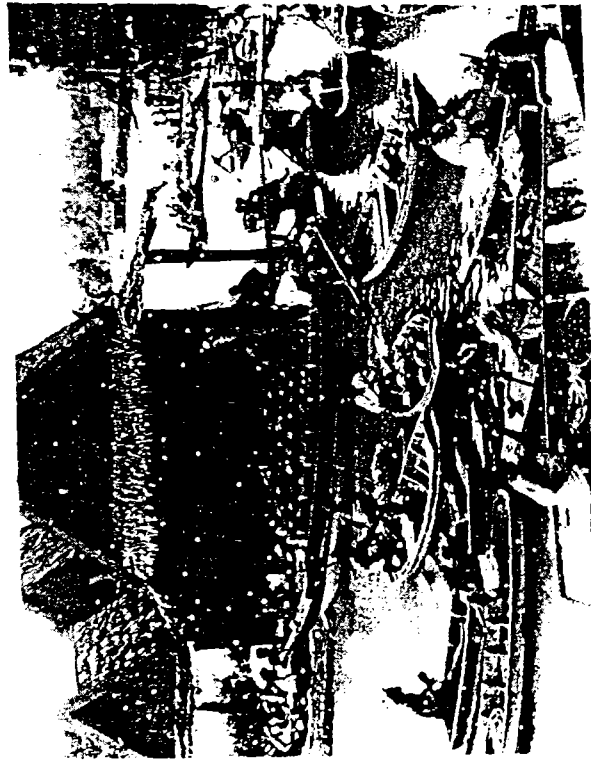
พ่อเอ็งไปกะแม่เอ็งด้วยละ วันนี

เน้นแปลเป็นทั้งแผ่นหลังของยา...เป็นแปลที่เกิดจากถูกเขียนดีในอดีต

เล็งเห็น

เปล่าๆจะ ฟ่อนนอน...คงหลับไปแล้วมั้ง

၂၅၇

28 *ยายแดง* ตลาดน้ำ/กลางวัน

เห็นเรือนแพ เห็นเรือบรรทุกสินค้าซื้อ-ขายเต็มบริเวณคุ้งน้ำ สินค้าในเรือมันนอกจากของสวนแล้ว ยังมีประเภทได้ น้ำมัน พริก หอม กระเทียม ฯลฯ เน้นเรือของแม่กลิ่น ซึ่งมาขายของด้วย ในเรือมีของจกสำนอย่างอบปลาตะเพียน ฯลฯ ขายด้วย
แม่กลิ่นมองเห็นเรือนุ้ก็พายปรีเข้าไปเทียบ

กลิ่น

แม่หนูไม่ขี้มย... ไซ้สิน่า จ้าจันได้หรือเปล่าละนี้ จัน
ซื้อกลิ่นยังไยเล่าตะกอนก็อยู่อย่างม่วงหมื่นกัน

หนู

อ้อ...แม่กลิ่นนะเอง จ้าได้แล้ว...ออกเรือนแล้วไป
อยู่เสียที่ไหนเป็นนานสองนาน ไม่ได้ชั่วคราวเลย

กลิ่น

อยู่อนันริ...โอ๊ย ดีใจจริงเสียวที่ได้พบแม่หนู กะล้ง
จะไปหาอยู่คนเดียว

หนู

มีธุระอะไรกะจันหรือ

กลิ่น

แม่ของพี่เกิดป่วยอยู่ไม่ใช่หรือ...ก็จะไปบอกว่ามี
เศรษฐกิจบุญเขาอยากจะส่งเคราะห์ช่วยเหลือ

หนู

เศรษฐกิจไหนกัน

กลิ่น

ชื่อนายภู

ป๋ม
(จิงป๋)

นายภู...เจ้าของโรงหล่อพระที่เป็นเจ้าภาพทอดกฐิน
วัดขุนนัยใหม่

กลิม

ไป...นั่นแหละ

ป๋ม

คนหล่อพระเป็นเศรษฐีได้ด้วยหรือแม่กลิม

กลิม

แม่หนุ่มต้องไปดูให้เห็นเองกะดา ที่จริงมรดกเก่า
ของท่านก็มีอยู่สิ้นเหลือ แล้วไหนยังออกเงินให้กู้
รับจำนอง-จำนำอีกล่ะ ดอกผลนับหวาดไหวเสีย
ที่ไหน (กระซิบกระซาบ) แม่หนุ่มก็กำลังจะรุ่มรวย
แล้วรู้มั๊ย ฆวนหงุ้ยจะยอมแลกสาวแม่หนุ่มอยู่
นอ แต่ท่านก็คิดว่า ไม่น่าจะให้เป็นหนี้หนังสือเลย

แถมเรียนกับพระเสียอีก...พระหนุ่มสี่สาว ไกล ๒๒๒
กันมันไม่งามนะแม่หนุ่มนะ

คัท

29 ภายใบบนภวิหหลวงปู่/กลางวัน
หลวงปู่ปั่งอยู่บนอาสนะ ศิษย์วัดรินน้ำชาถวาย

หลวงปู่

dhage Vision พระพุทธศาสนา นอกจากจะไม่แบ่งชั้นวรรณะแล้ว
ยังเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้เรียนหนังสือด้วย

ณ.ที่นั่น นายเกิดกับอำแดงนุ่นพั่งอยู่

หลวงปู่

(ต่อเนื่อง)

มีผู้หญิงเรียนหนังสือเก่ง จนปรากฏชื่อเสียงโด่งดัง
มาจนถึงทุกวันนี้หลายคน อย่างนางภัททาคุณพล-
เกสาได้ว่าที่เก่ง ภิกษุณีสุกกาแสดงธรรมเก่ง
ภิกษุณีเสมาเชี่ยวชาญพระอภิธรรม...อาตมาจึง
เห็นว่า ให้ผู้หญิงเหมือนหรือใครๆที่เป็นผู้หญิงเรียน
รู้หนังสือ ก็ไม่น่าจะเสียหาย

เกศ

เสียหายขอรับหลวงปู่...นึ่งเหมือนมันว่านอนสอน
ยากขึ้นทุกวัน

หลวงปู่

เด็กมันฉลาดขึ้นนี่นา

เกศ

ชาวบ้านินทาว่าร้ายด้วยขอรับ และตอนนี้อย่า
ของนึ่งเหมือนก็มาเรียนด้วยไม่ได้แล้ว นึ่งเหมือน
เรียนกับพระตามลำพังสองต่อสอง น่าเกลียด

หลวงปู่

เอาที่ไหนมาพูด...อาตมาก็สอนหนังสือพระ-เณร

อยู่ด้วยบนศาลา ขึ้นที่นั่งเหมือนเรียน เมื่อโยมจัน
มาเรียนไม่ได้ อาตมาก็ให้เด็กวัดมาเรียนเป็นเพื่อน

เกด

ถึงอย่างไร กระผมก็ไม่อยากให้นั่งเหมือนเรียน
แล้วขอรับ

หลวงปู่

แล้วทำไมยกเขตหรือเฒ่ามุ่ม ไม่พูดกับลูกสาวเองละ

เกด

กระผมพูดแล้ว แต่แม่แถมคอยขวาง กระผมจึงมา
ขอความกรุณาหลวงปู่...

คัท

30 ภายใน ศาลาการเปรียญ/กลางวัน

หลวงปู่ ศิษย์วัดนั่งพักริ โรงเรียนเล็กแล้วเห็นพระเณร-รวมทั้งพระริต
เพิ่งเดินลงไปจากศาลา

อ้าแดงเหมือนถูกเรียกมาหา และบัดนี้นั่งหมอบอยู่ตรงหน้าหลวงปู่

หลวงปู่

ข้าจำเป็นต้องให้อีกออกจากกรเรียน แต่อย่ากลัว
ไปเลยจะนั่งเหมือน เองมันหัวไวอยู่แล้วและเอ็งก็
รู้หลักการอ่านการเขียนแล้ว หมั่นฝึกฝนด้วยตนเอง
พักเดียวก็เก่ง เรียนอยู่กับบ้านดีเสียอีก จะได้ดูแล
ยา-ที่ไหว่ว่านใครมาดูแลแทนตอนเอ็งไม่อยู่มัน
ไม่ได้ทำเอ็งดูแลหรือ

ศิษย์เก่า

31 ภายนอก ทำน้าบ้านนาเขต/กลางวัน

พระริตรับบาตรยืมให้...

แต่อาแดงเหมือนไม่ยืม หน้าตามีร่องรอยของความเศร้าเสียใจที่ต้องออก
จากการเรียน

พระริต

อาตมายืมแล้วนะ

เหมือน-คล้ายมีคำถามจะถาม

เหมือน

หลวงพี่...

แต่แล้วกลับชะงักงัน ด้วยสำนึกว่า-ไม่น่าถาม

คัท

32 ภายใน ห้องนอนยา/กลางวัน
ที่กระดาน เห็นชื่อ "นายริด" เต็มไปหมด เขียนชื่ออยู่เดียว เห็นอำแดง
เหมือนเป็นคนเขียน ยา (ซึ่งเดินไม่ได้) ยะโง่งหน้าเข้ามาดู

ยา

ท่านเป็นพระ เอ็งจะเขียนชื่อว่านายริดนะไม่ถูก...

ต้องเขียนว่าพระริด

แต่เหมือนหาพิงไม่ พลิกกระดานอีกด้านหนึ่งก็เขียน นายริด ๆ ๆ

เน้นที่หน้ายา คลางแคลง

คัสโชอว

33 ภายใน บนเรือนนายเกต/กลางวัน
ย่านอนป่วยอยู่จะเบี่ยงหน้าห้องนอนของยา หมอนบุตติดกำลังตรง
อาการ นายบุญเฝ้าอยู่ด้วย อำแดงเหมือนอยู่ทางปลายเก้ายา นายเกต
อยู่ใกล้นายบุญ

เสียงกลืน

หมอนบุตนี้เก่งที่สุดแล้ว

อีกมุมหนึ่ง กลืนมั่งอยู่กับนุ่ม เห็นนมอยู่ห่าง ๆ

กลืน

(เบาเสียง)

แต่คำรักหาแพงมาก ถ้าไปให้นายบุญ ไม่มีใคร

กล้าจ้างมารักหาถึงบ้านหอรอก

หมอนบุตตรวจอาการเสร็จ นายบุญถาม

๗

เป็นกะช่วยแน่นหรือหมอ

บุญหัด

แน่น...แต่โรคนี้นั้นมีตั้งร้อยแปดจำพวก รายนี้เป็น

กะช่วยเห็นยา

๗

หมอรักษาให้เต็มทีนะ เจ็บทอเสียเท่าไรเท่ากัน

ฉันไม่อื่น

พูดจบ นายบุญหันมามองอำแดงเหมือน สายตาของนายบุญ-คล้ายจะบ่งบอก
ว่าฉันทำทุกอย่างเพื่อหลอน

(33/1) ภาพช่วงเวลา ระเบียง/ขานเรือน และในห้องนอนยา

แสดงการรักษาพยาบาลของเหมือน เช่น รินยาจากหม้อดินใส่ขาม
ป้อนให้ยากิน/ป้อนข้าวต้ม ปลาสลิดแห้งบีบให้ยา/ประคบหัวเข้า/บีบนวด
อ่านหนังสือ "พระอภัยมณี" ให้ยาฟัด/และ...(จนยามีอาการดีขึ้น)
ประคองยาเดิน/ยาเดินกระเดื่องกระเดาะ...

นายพาทนอนุพัทธ์มารักษาขัง

อ้าแดงเหมือนดูแลพยาบาลย้าจัน

34 ภายใน ป่อนการพนัน/กลางคืน

นายเกิดเสียไปหมดตัว เดินไปหาหมอซึ่งนั่งกินเหล้าอยู่กับหัวัง ไม่ห่างจากวงแอว์เคล้าซอหนัก

เกิด

นมม...ขอข้ายืมซักขังเถอะ

นมม

ฉันหมดเค้กักนายถูกเขาให้มาแล้วนะ...ตั้ง 5 ขังแล้ว
นะก็นายถูกเขาให้พี่เกิดยืม

เกิด

ขอยืมอีกซัก...คำลึงเดียวก็ได้

นมม

ไม่ได้แล้วพี่เกิด...(หยิบเหล้าส่งให้) ถ้าไอ้นี้สะก๊พ
ได้

เกิดอารมณ์บูตขึ้นมาทันใด

ภายใน

35 ภายใน บนเรือนนายเกิด/กลางคืน

นมมนอนหลับสนิทอยู่ในมุ้ง

เกิดขึ้นเรือนมา เรียกเอะอะ-เมาด้วย

เกิด

นมม...นมม...อีนมม (เตะजाตที่มุ้ง) มีจะให้กูเรียกไป
ถึงไหนอี...(เสียงนมมตื่นเพราะถูกเตะ) ลุกขึ้นไป
หาข้าวให้กินหน่อย

นมม

(จ้วดยออกจากมุ้ง)

ฉันคิดว่าพี่จะไม่กลับมาอีกก็เลยไม่ได้เหลือกับ
ข้าวไว้ให้

เกิดโกรธจัด เตะนมม (แต่อย่าเน้นภาพนมมถูกเตะ)

35/1 ภายใน ห้องนอนยา

ยาคกใจตื่น เหมือนขึ้นนอนอยู่กับยาพลอยตื่นไปด้วย

เสียงเกิด

(เตะพลาจาด่าพลาจ)

อีลัดตัวนี้ เวลาแดกไม่นึกถึงกู (เสียงตบजाด ๆ
นมมร้อง)

เสียงนมม

เดี๋ยวฉันจะทำใหใหม่ (ร้องไห้พลาจ)

ยาทนไม่ได้-แหวกมุ้งดำส่ง

ภายใน

[ไอ้เกิด มีจะข่มเหงเมียมีงไปถึงไหน...ใครเขาจะ
นึกว่ามึงกลับมามากินข้าวบ้านวะ...แดกถ้าแดกไป
จนตึกตื่นค่อนคืนยังไม่อืมอีกริ คงหมดตัวมาละซี
คืนนี้

นมมเข้าครัวไปแล้ว

เกิด

เรื่องของพี่เมีย เมื่อย่าย่งนำ

ภายใน

กูไม่ยอมยุ่ง แต่มึนเหลืออดเหลือทนแล้ว อีนมม
มันทำงานหาเงินงัก ๆ -นอนรึก็ตึก แล้วยั้งต้อง

ตื่นตั้งแต่โกโง่ให้พายุเรือเอาของไปขาย หาเงินมา
ให้มั่งรืดโกเอาไปเล่นเบี้ย...มึงเคยมิกะใจช่วยเมีย
สักนิดมัยไ้เกิด...หน้อยแม่' เล่นเสียก็ไรต้องอารมณ์

เน่มาพาหลบเตะเมีย

เหมือนพังพอกับยาโต้ตอบกันพักหนึ่ง ก็ออกจากมุ้งไป

เกด

ก็อู่มม่นกวนสันตน์ฉันนี่...เรียกค่าหนึ่งเจย
สองค่าเจย

ข้า

คนมันเหนื่อย เวลานอนมันก็หลับเป็นตายซี มึง
ต่างหากที่มาแล้วกวนสันตน์ ขาวบ้านจะหลับ
จะนอนไม่รู้จักเกรงอกเกรงใจ

เกด

นี่แม่เห็นลูกสะไ้ดีกว่าลูกโน้ไ้แล้วละอะ

ข้า

เออ

เกด

ฉันแม่ก็ไม่ต้องมาพูดกะฉัน (ตะโกนไปทางครัว)
เร็ว ๆ ไว้ย อู่มม ูกหิวจะตายห่าอยู่แล้ว

นุ่่มกำลังก่อไฟ แสงไฟส่องให้เห็นปากแตก แก้มช้ำบวม เหมือนเข้ามา

เหมือน

แม่ไปนอนต่อเดอะ...ฉันทำเอง...(แต่ไม่ไป)

เสียงเกด

หิวไว้ย-หิว...

เสียงข้า

เลิกแหกปากกะไ้เกิด

เกดหันไปโต้ตอบแม่ของตนซึ่งตะโกนอยู่ในห้อง

เกด

ฉันบอกแล้วไ้ แม่ไม่ต้องมาพูดกะฉัน

ข้า

มึงไม่พูดก็จะไม่พูด แต่ถ้ามึงแหกปากอีกเมื่อไหร่
กูจะเขี่ยกระดูกกระโตนน้ำหมากไปให้มึงแตกแทนข้าว
เกดได้ระบายอารมณ์น่อออกแล้ว กลับเปลี่ยนเป็นคนละคน

เกด

ฉันร้องเพลงก็ได้...(ร้องเพลงทำนองปรบไต)
พระไตรโลกท่านวิธดาร ตั้งแต่บูราณย่อมจะมี
พี่ได้เรียนจำถ้อยคำบาลี-เอยไ้

เหมือน นุ่่ม ช่วยกันทำกับข้าวในครัว

เสียงเกด

(ร้องต่อ)

ถ้าบวชลูกสาวบวชตัวบวชตน

สิ้นทุกคนขายหญิง

การกุศลใหญ่ยังซื้อเป็นจริง-เอยไ้

ถ้าหญิงใด ไม่มีผิว

ต้องอยู่ตัวเอ็ก

(เหมือน-นุ่่ม เริ่มพูดโต้ตอบกันตรงนี้ โดยยังมี
เสียงเกดร้องเพลงดังอยู่)

ผู้ชายไม่มีภรรยา นันมันบาปอีกโข

ถ้าไม่สิ้นไม่เสร็จสำเร็จมะ-เอยไ้

เรื่องจริงว่า... ๕ ครั้งถึงพอ

ไอ้เรื่องสตรีไม่มีตัว

นี่แลมันชั่วหลายอย่าง

เรื่องราวยังมีพระบาลีท่านอ้าง-เอ๋ยไว้

ถ้าหญิงมีตัวบวชลูก

จึงจะเป็นสุขในพระศาสนา

ถ้าลูกผู้ไม่มีความคิดก็หา-เอ๋ย ไม่

ถึงจะทำบุญช่วยตัว

มันก็ไม่เท่าบวชตัวบวชลูก

ไอ้อ้อสำคัญควรพันผูก-เอ๋ยใจ

(สองบาทสุดท้าย ภาพอยู่ที่ยา)

เหมือน

เป็นผู้หญิงไม่มีอะไรสักอย่าง...ฉันไม่รู้ว่ามีเหมือน

ทนต์พ่ออยู่ได้ยังไง...ฉันเองแทบจะทนไม่ได้อยู่แล้ว

อยู่อย่างนั้น...ถึงอย่างไรพ่อก็เป็นที่พักของเรา

เหมือน

แม่ต่างหากเป็นที่พึ่งของเรา...พ่อก็ต้องพึ่งแม่

นุ่น

บวชแล้ว...ผู้ช่วยเหลือเป็นเจ้ายืดของเรา ที่เรามีส่วน

เข้าทำกันอยู่ทุกวันนี้ก็เพราะบาปกรรมของพ่อเขานะ

เหมือน

เป็นอันว่าผู้หญิงต้องยอมอยู่ได้ดั้งเดิมของผู้ชาย

ตลอดชาติ

อย่าตำหนาก เสียงเกรรียงดังเข้ามา

เสียงเกด

ถ้าแม่หนักใจไม่มีตัว

อยู่แต่ตัวเมื่อตายไป

จะต้องทนทุกข์ให้ประตมันไซ-เอ๋ย (ลงเพลงจบ)

จัดข้าวจัดปลาเสร็จ สองแม่ลูกช่วยกันยกออกมา

เกดนอนหลับเมื่อลูกเมียยกข้าวมาให้กิน

นุ่นเข้าไปเฝ้าด้วยตัวนอก

นุ่น

...กินข้าวได้แล้ว (เขย่าตัวลูก) พี่...พี่เกิด

เกด

(เมื่อถูกเขย่าแรงขึ้น)

อย่าทวน...จะนอน...หือ-เดี๋ยวโดนกับ...

เหมือนรู้สึกโกรธแทนแม่

คัท

36 ภายนอก ในสวนนายเขต/กลางวัน
เหมือนกำลังสาธิตชี้เลนจากห้องสวนใส่โคนต้นทุเรียน เพื่อโทรมหน้า
เหนื่อย และอารมณ์ไม่สู้ดี
ไกลออกไปเห็นเด็กขายโปงกับเข็น 2-3 คน ตกแมงปอ
นุ่นมาจากบ้าน มีเรื่องจะพูดกับลูกสาวโดยที่นุ่นรู้สึกเอาเองว่าเป็นเรื่อง
ดี-น่ายินดี

นุ่น
ตะกี้ แม่กลืนเข้ามาที่บ้าน...พูดกะพ่อ-กะแม่ เรื่อง
นายภูจะจัดเจ้าแก้วแก้วมาสู่ขอเอ็ง...

เหมือนไม่พอใจ เห็นได้ชัดจากการดักชี้เลนแรงขึ้นและสาดไกล

นุ่น
นายภูท่านเป็นคนดีนะลูก...มีเมตตาสูง เอ็งอยู่กะ
ท่านก็จะได้ท่านเป็นที่พึ่ง พ่อ-แม่-ย่า ก็จะไม่
สับสนหายไปด้วย

เหมือน
แม่อีกไม่รู้ไปหรือว่านายภูมีเมียอยู่แล้วตั้งหลายคน
นุ่น
ก็จะเป็นอะไรไปละลูก...บารมีท่านมาก แล้วท่านก็มี
เงินเลี้ยงเมียทุกคนให้อยู่ดีถ้วนหน้า

เหมือน
แม่อีกเจ้าแผลเป็นที่ข้างหลังเก่าได้มีย
นุ่น
แผล...อะไร

นุ่นครุ่นคิด เหมือนพูดโดยไม่ต้องรอคำตอบจากแม่

เหมือน
แผนที่ถ่ายทอดให้กับเมียหลวงสั่งเสียใจ แม่อีกรู้ว่า
ย่าเคยถูกขยไปเป็นเมียน้อยเขา เป็นทาสนุนาย
กตซึ่งแพงยังใจ เป็นเมียน้อยจึงจะมีศักดิ์สูงขึ้น
มานิด มันก็ยังเป็นเมียทาสอยู่ดี ย่านะ ถ้าตัวไม่
ตาย ย่าก็ไม่พ้นมาจากขุนรกรกรอก...แล้วนี่แม่
เห็นดีเห็นงามยังใจถึงคิดจะส่งฉันไปลงขุนรกร
ด้วยอีกคน
นุ่น
นุ่นในฐานะแม่ย่อมเห็นด้วยกับลูกบ้าง แต่อ่านจที่เคยอยู่ได้บังคับของ
"ตัว" มีเหนือกว่า

นุ่น
นายภูไม่ใช่ออย่างตัวของย่าเอ็งหรือ ท่านเป็นคน
คนหล่อพระ ท่านต้องใจบุญแน่...(เหมือนไม่เชื่อ)
...เราใช้เงินของนายภูตั้งมากแล้ว ทั้งที่ท่านให้
พ่อยืมทั้งที่ทำน้ายค่าหม้อ คำรักษาย่า...เราควร
จะกตัญญูของคุณท่านบ้าง...เหมือน แม่ขอร้อง
ตกลงกะนายภูเดะนะ ถ้าเอ็งไม่เห็นแก่พ่อแม่
ก็คิดเสียว่าเห็นแก่ย่า...ที่ย่าหายมาได้ก็เพราะเงิน
ของนายภู

เหมือน
ฉันไม่อยากเป็นเมียน้อยหรือเมียทาสของใคร

นุ่น
เอ็งอายุมากแล้วนะเหมือน แล้วก็รู้หนังสือด้วย
ผู้ชายที่ไหน ๆ ก็ไม่กล้าส่งเอาไปเป็นเมีย...ยิ่งเป็น
เมียเอกด้วยแล้ว คอยไปเดอะ แก่ตายเปล่า...นายภู

ท่านเป็นเศรษฐี ถือเป็นโชคลาภของเอ็ง ถ้าไม่รับ
หยิบจួយไว้ ค่ายแล้วเกิดใหม่ก็ไม่ได้เจอเจออีก

เหมือน

ดี...เกิดชาติหนึ่งชาติใดกับขอย่าได้เจอเจอผู้ขาย
หลายเมีย...หรือผู้ขายที่เลี้ยงเมียไว้ ได้อย่างดี

นุ้มโกรธตาเขียว

คัท

อ่านดูเหมือนกำลังทำงานสวน

37 ภายเอก ไบสัถยัตถมนุ/กลางคืน

พระเนรออกจากโบสถ์หลังทำวัตรเย็นเสร็จ พระริศเดินออกมาด้วย
ทางเดินจากโบสถ์ไปกุฏิพระริศซึ่งอยู่ริมน้ำ พระริศเดินมาพบอำแดง
เหมือนที่คอยดักรอ เห็นเรือพายที่อำแดงเหมือนพายมาจากบ้านอยู่
ร่วมเฟรมเห็นพระเนรหรือเด็กวัดเดินผ่านบ้าง เหมือนนั่งพูดกับพระริศ

พระริศ

คำมิดแล้ว มาทำไม

เหมือน

(ตั้งใจมาแต่เดี๋ยวนี้นะ)

เมื่อไหร่หลวงพี่จะฝึกเจ้าคะ

พระริศยังที่จู่ๆ ก็ถูกถามแบบนี้

พระริศ

อยากรู้ไปทำไมหรือสิ

เหมือน

หลวงพี่ไม่คิดถึงอะไรบ้างหรือหรือเจ้าคะ ที่...
ได้ช่วยชีวิตอึ้งอึ้งให้รอดจากการจมน้ำตาย

พระริศ

อาตมาไม่ได้คิดอะไร ที่ทำไปก็โดยเจตนาบริสุทธิ์

เหมือน

แต่อึ้งอึ้ง...คิดถึงมันอยู่ตลอดเวลา คิดถึงที่ท่าน
โกนเกล้าอึ้งอึ้ง แล้วก็ (เห็นอึ้งอึ้งเลือก)...

พระริศ

ถึงได้แคะใส่ตาแต่เหมือน ผิดๆ (ไม่เห็นอึ้งอึ้ง)
เป็นอารมณ์เลย

เหมือน

อึ้งอึ้งพยายามลืม แต่...ลืมไม่ได้เจ้าคะ ที่อึ้งอึ้งมา
เรียนหนังสือก็เพราะอยากมาพบท่าน อยากรู้
ใกล้ท่าน...เดี๋ยวนี้อึ้งอึ้งถูกห้ามไม่ให้มาเรียน อึ้งอึ้ง
จะขาดใจตายเพราะความคิดถึงท่าน (ร้องไห้)
ท่านสิคะ

พระริศ

อาตมาละทางโลกแล้ว...สักอย่างมาเสียเวลากับ
อาตมาเลย อาตมาไปก่อนละนะ-ไม่ผู้ดีที่จะอยู่
กันตามลำพัง

แล้วพระริศก็จากไป ปลอบให้เหมือนร้องไห้-มองตาม
เห็นพระริศขึ้นกุฏิ

อึ้ง

37/1 ภายโย บณกุฏิพระริศ/กลางคืน

พระริศนั่งเบื่องหน้าพระพุทธรูป ทำใจให้สงบระงับ

อึ้ง

38 ภายใน บนเรือนนายเกต/กลางวัน
นายเกตกำลังเถียงกับแม่ของตน ทำทางติดจะเมวๆ นุ่ม-เหมือน
อยู่ด้วย

เกต

ฉันเห็นว่านายภูเขจะเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้ฉัน
เหมือนมันได้ ก็อยากจะฝากฝังไว้กับเขา

ย่า

ก็ฉันเหมือนมันไม่สมัครใจ

เกต

ถามมัน มันก็ไม่สมัครใจทั้งนั้นแหละ แม่ก็รู้ว่า
เป็นผู้หญิงต้องมีผู้เป็นพี่พี่...จะปล่อยอีเหมือนได้
จนขึ้นคาน แล้วใครเขาจะเอา...คราวนี้ฉันไม่ตาม
ใจมันอีกแล้ว จะตกลงกับนายภูเสียเลย

ย่า

อย่าเขียนะไอเกต

เกต

อีเหมือนมันลูกฉันนะแม่

ย่า

แต่กูเลี้ยงของกูมา...มึงนะ ข้าว่าสักคำ น้ำลัทธิ
เคยป้อนให้ลูกกินมั้งรีเปล่า

เกต

ถึงยังงี้ ฉันก็เป็นพ่อมัน ฉันจะยกลูกของฉันให้
ใคร หรือยกใครก็ได้

ย่า

มึงขึ้นเอานางเหมือนไปจากกู ก็เท่ากำมือหมาขี้วิต
แทงกูได้ว่ะ มึงจะฆ่าแม่ที่กล่มมิดได้คงคลั่งไคล้หัวจะ

ไอเกต นานมกมันหมดยางแล้วนี่ มึงก็โตพอที่จะ
ฆ่ากูได้แล้ว แม่ขอมึงเป็นอีแก่ที่ไม่มีควาหมาย
อะไรกับมึงอีกแล้ว มึงจะข่มเหง ดบ-ตะอย่าง
อีหนุ่มเมียของมึงอีกคนก็ได้

ยายิงพูด อารมณ์เดือดดาลยิ่งทวีคูณ...จนแน่นหน้าอก ล้มพับ เกตตกใจ
หน้าซีด ไม่เข้ามาหา

เกต

แม่...แม่...ไอ้ ฉันไม่เ็นรคนแม่อย่างนั้นหรอก...
เออะ เรื่องนี้เหมือนฉันยกให้แม่ ฉันจะไม่ยุ่ง
กับมันอีกแล้ว

ดุษิไชยลวี่

39 ภายใน ห้องนอนย่า/กลางคืน

มั่งตลบบิ้น ย่านอนลืมตาคุ่นคิด เหมือนนั่งอ่าน "พระอภัยมณี" จาก
สมุดไทยให้ย่าฟัง โดยอาศัยแสงตะเกียง ทำทางยาวอ่อนระโหยโรยแรง

เกยอ่อน

(อ่านทำนองเสนาะ)

...ในเพลงปี่ว่าสามเจ้าพรหมณณ์เอ๋ย
ยัดไม่เคยชมชิตพิศมัย
ถึงรวบรวบผาสุมาลัย
จะทีใจเหวเหินแดร์ไว้เริ่ดเก

... (พระจันทร์ทองลอยเลื่อนไพลม
ไม่เทียมใจเมฆนางงามเจ้าพราหมณ์เอย
แม้ไม่ได้แก้วแล้วจะค่อยประคองเกย
ถนอมแซมขมใจประโลมลาน...)

... ย่า

พอเดอะลูก...

เหมือนหยุดอ่าน เก็บสมุดไทย

ย่า

(คล้ายรำพึง)

บางทียาอาจะผิดที่ค่อยขัดขวางไม่ให้พ่อ-แม่
ขายเอ็ง เพราะนายญาติจะไม่เป็นอย่างผู้ชายที่
เคยช้อย่าก็ได้...

เหมือน

แต่ฉันไม่ชอบนาย

ย่า

เกิดเป็นผู้หญิง ไม่มีวันจะทำอะไรได้ตามใจชอบ
หรือลูก... โดยเฉพาะเรื่องตัว เรากำหนดตัวเอง
ไม่ได้ ที่ย่าปกป้องเอ็งมา พอนึกถึงว่าจะทำให้เอ็ง
ต้องอยู่เป็นสาวกิมกิก ย่าก็เสียใจนัก...

เหมือน

แต่ฉันพอใจจะย่า... ฉันขอยู่คนเดียวดีกว่าจะต้อง
ไปเป็นเมียของคนที่ไม่รัก

ย่า

(อุกคึด)

แล้วเอ็งรักใครชอบใครบ้างหรือยังล่ะลูก...

เหมือนนั่ง ย่าเห็นเป็นท่าทางมีพิรุณ

ย่า

ย่าไม่เคยเห็นเอ็นสนใจผู้ชายคนไหน (สงสัย)
หรือ... หรือว่า

แปลกแยก ภาพกระดานที่ย่าเคยเห็นเหมือนเขียนชื่อ “นายริด-แล้วกลับ
มาเป็นภาพปัจจุบัน

ย่า

“บอกย่าตามตรงซึ่ลูก เอ็งรักพระริดใช่ไหม
เหมือนหลบตา... อาการนี้ยังคือคำตอบรับ ซึ่งทำให้ย่าตกใจ

ย่า

เวอร์กรรม...

เหมือน

(ยังซ่อนหน้า)

พระริดเป็นคนช่วยชีวิตฉันไว้ (ไม่ให้อมน้ำตาย
คราวเรือล่ม... ฉันถวายชีวิตของเงินให้เป็นของท่าน
แล้วจะย่า...

ย่า

(ตกใจ-พรั่นพรึง)

คุณพระช่วย... เอ็งคงไม่รู้กระมังว่า ทำไมพระริด
ถึงได้บวช แล้วทำไมถึงบวชไม่สึก
เหมือนไม่รู้จริง ๆ สายตาที่มองย่า เป็นดังคำถาม

เหมือนย่า

ก่อนที่พระริดจะบวช ท่านเป็นเด็กที่เจ็บปวด ๆ
แอด ๆ อยู่เรื่อย... ตอนอายุ 6 ขวบ เจ็บหนักมาก
เหมือนตั้งใจฟังคำบอกเล่าของย่า ย่าพยายามเล่าทั้ง ๆ ที่เหนื่อยอ่อน
โรยแรง

பி

нема

- ii.

1107

iii

เป็นคำถามที่ว่าแดงเหมือนรู้สึกลึ้นหัว

เสียงโกล

ноги?

ខ្មែរ

ਮੁੱਖ

ປ້ອງ

กิตติไชยลว

ตายแล้ว

กฤษไชยกุล

42 ภายใน บนเรือนนายเกต/กลางคืน
งานสวดศพย่า ไม่ต้องการให้เห็นกับศพ บอกให้รู้ได้โดยพระสวด แยก
ที่มาในงานถ้าอายุมากกว่าแปดชุดดำ ถ้าอายุน้อยกว่าแต่ชุดขาว มี
นายภูมาร่วมงานด้วย วางตัวภูมิฐานเป็นเจ้านองงาน มองอำแดงเหมือน
อย่างผู้ชนะ แต่เหมือนไม่มีกะจิตกะใจจะมองอะไรอื่น นั่งตาลอยคิดถึง
ย่าอยู่ตลอดเวลา ทั้งภาพใกล้ที่ดวงไฟ

ศิลาใจ

43 ภายใน บริเวณบ้านนายเกต/กลางคืน
แสดงการสวดศพหัตถ์ ตอนพญาน้อยจุดเมี่ยง เริ่มด้วยบทสวดตลก
แต่พอเมี่ยงสวดอาลัยจะถึงคำสวดนั้นชวนให้คิดถึง คำอาลัยของ
ย่าจันทาลาน

43/1 ภายใน ห้อยนอนย่า/กลางคืน

คำสวดศพหัตถ์ยังดังต่อเนื่อง เหมือนนั่งอยู่คนเดียวในห้องย่า เห็นสภาพ
ต่างๆ ที่ย่าเคยอยู่ เคยนอน ดอกลิ้นฟ้าโคลสหน้าเหมือน สักภาพ...

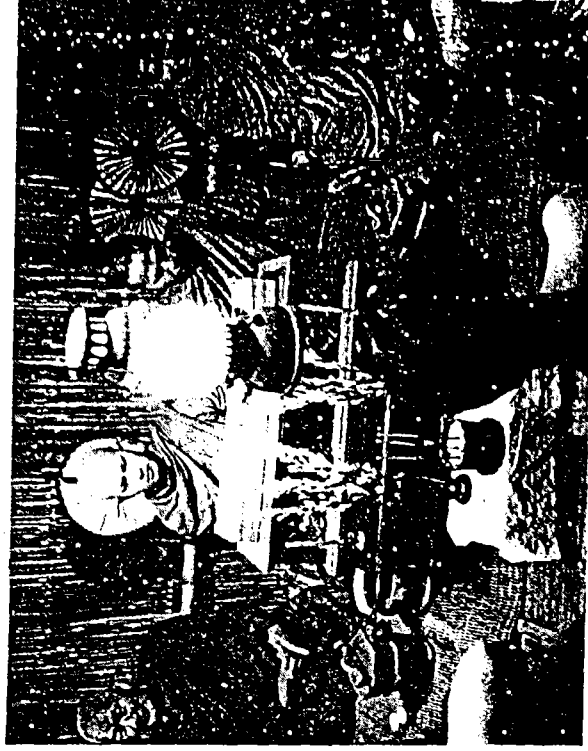
44 ภายใน ป่าช้าวัดขุน/กลางคืน

ตะวันกำลังจะตก เห็นเต็มดวง ทำภาพแบ็คไลท์ เห็นการฝังศพย่า แล้ว
ภาพซ้อนนี้ค่อยๆ จางหายไป เห็นแต่ภาพเหมือนร้องไห้

ที่

งานศพย่าจัน

45 ภายนอก บนศาลาการเปรียญ/กลางวัน
เหมือนแต่งชุดไว้ทุกข์ขาว หล่นมามาหาหลวงปู่และคอยอยู่จนหลวงปู่เลิก
สอนหนังสือ พระเณรกำลังลงจากศาลา
บนศาลามีพระวัด หลวงปู่ กับเด็กวัดที่นั่งพับให้หลวงปู่
ตรงมุมที่พระวัดเคยสอนหนังสือให้หล่นกับย่า...ไม่มีย่าแล้ว เหลือไว้
แต่ความว่างเปล่า การจากไปของย่าทำให้หล่นว่าหาหว่าหว่าหว่าหว่า
พระวัดมองหล่นด้วยความเห็นใจ...สงสาร
สายตาเหมือนที่มองพระวัดนั้น ไม่เหลือความหวังใด ๆ อยู่อีกเลย...รักก็
ไม่สมหวัง ยากี่ตายแล้ว

เหมือน

(กับหลวงปู่)

อจันมาขอบวเจ้าค่ะ

หลวงปู่

พ่อ-แม่ของเอ็ง ยินยอมให้บวชแล้วหรือ

เหมือนนี่ อากการนี่เป็นต่างคำตอบให้หลวงปู่รับรู้ในเชิงปฏิเสธ

หลวงปู่

เป็นผู้หญิง จะบวชโดยพ่อ-แม่ไม่ยินยอมไม่ได้

ทางหนีของเหมือนถูกปิดอีกแล้ว แม้แต่จะเข้าหาปณิธานของพระศาสนา

ธรรมะนิยมก็ยังขัดขวาง

เสียงกริตรีตร้องจากจากดอไปดังล่ำมา แทนความรู้สึกละแ่นเหมือน

คล้ายกับเมื่อจนหนทาง กลุ่มใจ ยึดอัดใจสุดขีด...ระเบิดอารมณ์แห่งความ

คับแค้นเสียใจออกมาดัง ๆ

คัท

46 ภายนอก ทำน้าบ้านนายเกต/กลางวัน (พลบค่ำ)
อำแดงเหมือนถูกพอกกับบ่าวของนายภูจุจจากบันไดเรือน ไปลงเรือนของ
นายภู หล่นขึ้นขึ้นเดิมที่ หวัดร้องและวิงวอนพ่อ-แม่

เหมือน

พ่อ อย่าให้ฉันไปกับเขาเลย

เกต

มึงต้องไป พุดกันดี ๆ แล้วไม่ฟัง ก็ต้องบังคับ...

เหมือน

แม่...ช่วยฉันด้วย...ช่วยด้วย...แม่...ช่วยฉันด้วย...

แม่จำ...ช่วยฉันด้วย...

เหมือนร้องให้หลวง วิงวอนหลวง อำแดงไม่สะเทือนใจต่อภาพและเสียง
ที่เห็น หล่นยืนร้องให้น้ำตาไหลพราก จะช่วยลูกได้ก็แต่เพียง...

เหมือน

(กับนายภู)

นายภู อจันขอฝากลูกด้วยนะ...เหมือนมันเพิ่งเสีย

ยาไป ใจอจันยังไม่เย็นชาก็ เวทนามันด้วยละนะ

ภู

วางใจฉันเถอะ ชื่อน

เรือแจวของนายภูพาอำแดงเหมือนจากไป ท่ามกลางเสียงร้องไห้ขอความช่วยเหลือ

ช่วยเหลือจากแม่ นุ่มยืนฟังอยู่บนฝั่ง ร้องไห้อาลัยลูก

เกต

ยังกะเขาจะพาไปฆ่า (พาลเอาที่นุ่ม) ร้องทำท่า

อะไร

นุ่ม

จันสงสารลูก แม่แกก็สั่งไว้ว่าไม่ให้ขายลูก

(ร้องไห้หนัก)

เกศ

แม่ตายไปแล้ว...อีเหมือนมันไปมีผิว อีกหน่อย
อีครัวนจะขอบเสียอีกนะไม่ว่า...

เสียงร้องไห้ของเหมือนค่อย ๆ จางหายไปและเรื่องของนายภูก็จางหายไป
ในความมืดของค่ำคืนด้วย
ไม่ข่มสะอื้น เพราะกลัวถูกผิวเตะ
ก็...

47 ภายนอก เรือนนายภู/กลางคืน

เปิดภาพที่โรงหล่อพระ ซึ่งมีเตาไฟ 4-5 เตา เห็นพวกทาสถูกบังคับให้
ทำงานกลางคืน ทั้ง ๆ ที่ได้ทำเหนื่อยหนักมาทั้งวันแล้ว มีทาสผอม
หยองกรอดคนหนึ่งชื่อชิวเดินไม่ไหว ถูกผู้คุมขี่มึงเมียนจนล้ม ทาส
อีกคนชื่อปานบอก

ปาน

ไอ้เขี้ยวมันยังไม่ได้กินข้าวเย็น...

มึง

(ฟาดปาน) เลือก...ให้แตกมาก ก็เสียเวลามาก

เห็นการเททองหล่อพระ หรือประกอบกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด นำภาพ
ไปสู่ท่าน้ำบ้านนายภู

ที่ท่านี้มีเรือนแพเผื่ออยู่ 2-3 คู่มิบันไดลงสู่แม่น้ำ เห็นเรือนายภูเจ้า
เทียบท่า อ้าแดงเหมือนไม่ยอมขึ้นจากรือนายภูต้องให้บ่าวจุดขึ้นมา เน้น
เรือบล้ำหนึ่งจอดอยู่ท่าท้าย แลเห็นเรืออื่นๆ อีก 2-3 ลำ เหมือนถูก
ลากขึ้นจากรือไปที่เรือนหลังเล็ก เห็นเรือนหลังใหญ่อยู่ไม่ไกล เห็นคน
เดินย่ำมาค่าคืนถือไฟได้ส่องทาง

48 ภายใน บนเรือนหลังเล็ก/กลางคืน

เหมือนถูกบ่าวของนายภูจุดขึ้นมา พอจะจุดเข้าห้อง หล่อนตื่นสุดฤทธิ์
และตื่นหลุด-เกาะเสายานเรือนไว้แน่น บ่าวจะจุดอีก นายภูซึ่งขึ้นบันได
ตาม ร้องห้าม

ภู

(ก้มไป)

ช่างเถอะ...(กับเหมือน) เมื่อแม่เหมือนยังไม่สมควรใจ
เท่าทางโน้ จะพักอยู่ที่นอกสักคืนก่อนก็ได้(สั่ง
บ่าวหญิงที่อยู่บนเรือน) มึงไปเอามุ้งมาวางที่

ระเบียบนี้แหละ แล้วมึงมาอยู่ด้วย แม่เหมือนต้อง
การอะไรจะได้คอยรับใช้

คัสเซิล

48/1 นายภูมของออกมาจากห้อง เห็นมึงกางอยู่กระเบียง บ่าวหญิงพบ
หลับอยู่ใกล้ๆ นายภูมขมขื่นจะมุดมุ้งเข้าหาอำแดงเหมือน ยามนั้นมี
ลมพัด นายภูมอดึนเขี่ยบ่าวหญิง แล้วบ้วนปัสสาวะใส่ไปเสียให้พ้น พอบ่าวหญิง
ไปแล้วนายภูมก็เลิกขมขื่นขึ้น เป็นจิ้งหะเดียวกับลมพัดวูบ
ฮั้ว

49 ภายใน-ภายนอก ฤๅพระริต/กลางคืน

แรงลมที่กรโชกพัดทำให้บางสิ่งทิวางอยู่บนตั่ง - โต๊ะอ่านหนังสือใน
ห้องนอนของพระริตปลิว จึงต้องลุกขึ้นด้วยความตั้งใจจะปิดหน้าต่าง
ทางเข้าของลมเสีย แต่เมื่อเดินไปถึงหน้าต่าง ภาพที่ไม่ตั้งใจเห็น ได้เห็น
ใครคนหนึ่งหลับๆ ล่อๆ อยู่ก็โคนต้นไม้

พระริต

ใครนะ

เสียงทักถาม ทำให้ร่างนั้นปรากฏตัวออกมา หล่นคืออำแดงเหมือน

พระริต

สีกาเหมือนริ...มาทำไมกันดึกๆ ดื่นๆ

ยามนั้น อำแดงเหมือนโทรมและเศร้านัก สุ่มเสียงที่เอ่ยตอบพระริตคล้าย
มีกลิ่นสะอื้นขวางอยู่ที่คอหอย

เหมือน

สาวก็จับด้วยแต่เดี๋ยวกะ

พระริต

จะให้อาตมาช่วยอะไรละ

เหมือน

ช่วยห้ามพ่อ-แม่ของอีจัน อย่าให้ส่งอีจันไปอยู่
กับนายภูมเลย *Don't let the monk* : *Don't let*
พระริต

The thing

สีกา...อาตมาเป็นพระ จะให้อัครคมฯเข้าไปยุ่ง
เกี่ยวกับเรื่องทางโลก ไม่สมควร

เหมือน

อีจันไม่มีใครเป็นที่พึ่งแล้ว...ได้โปรดเวทนาเถิด
เจ้าคะ...

พระริต

อาตมาช่วยอะไรไม่ได้หรอก

เหมือน

ถ้าท่านไม่ช่วย...อีจันคงต้องตาย

พระริต

ทำไมสีกาพูดอย่างนั้น...ผู้หญิงทั่วไป เมื่อพ่อ-แม่
ยกให้ใครก็ต้องยอมตาม...สีกาเหมือน กลับไป
อยู่กับนายภูมเถิด

เหมือน

ท่านบอกให้อีจันไปตายเสียดีกว่า...

พระริต

ทำไมพูดอย่างนั้น

เหมือน

...อีจันไม่รักนายภูมเจ้าคะ

พระวิศ

อาดมาเคยได้ยินว่า ความรักจะเกิดขึ้นมาภายหลัง
ที่ชายหญิงอยู่กันเป็นคู่แล้ว...ต่อไปสีกา
เหมื่อนก็คงจะรักนายกูได้เอง

เหมื่อน

ชาตินี้ อีฉันไม่มีวันจะรักใครได้อีกแล้วเจ้าคะ
อีฉันขอรักท่าน-ขอถวายชีวิตจิตใจให้กับท่านคนเดียว

พระวิศ

อาดมาเป็นพระนะสีกา

เหมื่อน

อีฉันพยายามข่ม บังคับใจ ไม่ให้คิด ไม่ให้รักอีฉัน
เอาชนะมันไม่ได้

พระวิศ

สีกาไม่กลัวบาปกรรมหรืออย่างไร

เหมื่อน

กลัวเจ้าคะ อีฉันกลัวตนทรก...แต่อีฉันไม่มีอำนาจ
จะหักห้ามความรัก

พระวิศ

เด็กรักอาดมาเสียเถอะ อาดมาอุทิศตัวให้กับ
พระศาสนาแล้ว-ไม่สีกดลอดชีวิต

เหมื่อน

อีฉันรู้เจ้าคะ อีฉันจะไม่ร้องขอให้ท่านสีกอีกแล้ว
(พระวิศจง)...ขอเพียงได้เห็นท่าน...ได้ฟังเสียง
ท่าน...ได้ดูแลรับใช้-ปรนนิบัติท่าน...จนแก่เฒ่า...
จนตายจากกัน

พระวิศ

อย่าทราบมาตัวเองแบบนี้เลย...กลับบ้านไปนอน
คิดเสียใหม่ ดึกแล้ว-ไปเถอะ...อาดมาขอรับรองให้
สีกาไปเสียก่อน...มันไม่งาม

อาดแดงเหมื่อนไม่อาจขัดขืนคำขอของพระวิศได้ หล่อมนกำลังจะเดินจาก
ไปแต่ส่ายเสียแล้ว นายกู นวม หวัง นายเกต อำแดงนุ่ม และชาวบ้านอีก
3 คนมาเห็นเข้าพอดี

เกต

อับรียแล้วไหนละ

นุ่ม

อีเหมื่อน ทำไมมาถึงได้ทำอย่างนี้

ยู

(เย้ยพระวิศ)

เป็นพระจริงรีบล่านี้

เกต

สองแบบนี้ก็เลิกใส่บาตรกันได้แล้ว

เหมื่อน

(กับพ่อ)

พระท่านไม่รู้เรื่องอะไรด้วย อย่าไปว่าท่านเลย
ฉันผิดคนเดียว หมินมาไม่รู้จะไปไหนก็มาหาท่าน
ท่านก็ไล่ให้ฉันกลับบ้าน

เกตตอบหน้าเหมื่อนเสียงดังจาว

เน้นหน้าพระวิศรับความรู้สึกร้าวรานใจแทนเหมื่อน

เกตจิกนมลูกสาวลากตัวไป เสียเถอะอะปลุกขาวบ้านที่อยู่ข้างวัดมาขึ้น
ดูบ้างก็ซุบซิบนิทานเป็นท่านองดูหน้าพระ

เรือประทุนของนายภูจวดอยอยู่ใกล้ ๆ กับเรือบดที่อำเภอเหมือนพายนี
มาเป็นลำเดียวกับที่เคยเห็นจอดอยู่ที่หน้าบ้านนายภู นายเกิดจึงผม
ลากลูกสาวมา นุ่มร้องไห้กลาง ด่าพาลาง

นุ่ม

มึงไม่รักษาน้ำพวยแม่มึงเลย อีลูกชั่ว กูอับอาย

ขายหน้าเหลือเกิน

เกิดผลึกใส่เหมือนลงเรือนายภู ยามนี้เหมือนไม่ร้องไห้เลย-หล่นกร้าว
แล้วใกล้ ๆ กันนั้นเห็นหัวธงเรือรบพายกลับ

นายภูกับวลงเรือลำเดียวตัวกันกับเหมือน ออกเรือ

เสียงเกิด

อีเหมือน...

เหมือนมองพ่อ

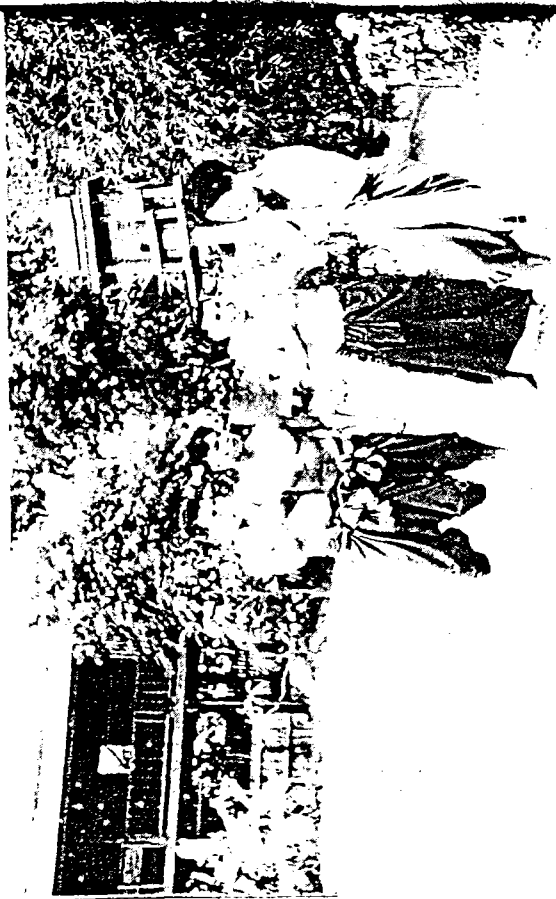
เกิดยืนบนดั่งขึ้นหน้าลูกสาวกล่าวมาด

เกิด

ถ้ามีหมื่นมาอีก กูจะเอาป็นยิ่งมึงเสียให้ตาย

คัท

อ้าแดงเหมือนกอดศาลพระภูมิแน่น ไม่ยอมถื่นเรือนานาญ

50 ภวนนอก บ้านนาญญ/กลางวัน
 รุ่งเช้า เปิดภาพที่เรือนแพท่าน้ำ เห็นมียของทนายเปิดแผงหน้าเอาไม้ค้ำ
 ได้ยินเสียงที่ท่าน้ำจิ้งห้นไปดู
 นำภาพไปเทที่น้ำเห็นมีเรือประจำบ้านจอดอยู่ 2-3 ลำ เห็นอีกลำที่นายญ
 พาตัวอ้าแดงเหมือนมาเทียบท่า นวมจุดเหมือนขึ้นขึ้นจากเรือ ทาสือแดง
 ซึ่งจิ้งมาคอยจับเรือและรับใช้นายญหังคำสั่งนาย

๗
 (กับแดง)

ล่ำมโซ่ ใส่กุญแจเรือเสียทุกลำ
 แสดงให้เห็นสภาพเดิมสภาพบริเวณบ้านนาญญซึ่งกว้างขวาง เห็นเรือน
 แพริมน้ำก็สร้างไว้ให้ทนายอยู่ และรับซื้อโลหะสำหรับหล่อพระ เห็น
 เรือบลลำเล็กที่เหมือนเคยพายหนีไปหาพระวัด หมู่เรือนใหญ่ซึ่งเป็นที่พัก
 ของนายญอยู่ไกลจากท่าน้ำ เป็นเรือนใหญ่ระดับฝากระดานห้าห้อง มี
เรือนเล็กเรือนน้อยอีก 4-5 หลัง มุงจากบ้าง มุงแฝกบ้าง คละกัน สำหรับ
 เมียทาสอยู่ตามลำดัดบ้านะตน

51 ภวนนอก เรือนเล็ก/กลางวัน
 เหมือนถูกนวมลากตัวมาอีก แต่พอจะขึ้นเรือน เหมือนสะบัดหลุดไผ่เข้า
 กอดศาลศาลพระภูมิแน่น นวมตามเข้ามาจุดอีกเล่นเอาศาลพระภูมิโยก
 แต่เหมือนไม่ยอมปล่อย ญจึงร้องห้ามนวม

๗

เฮ้ย ไอนวม...เดี่ยศาลโค่น พระภูมิเจ้าที่จะแข่งชัก
 หักกระดุกเอา...(กับเหมือน) เมื่อแม่เหมือนยังไม่
 อยากขึ้นเรือนไปอยู่กะฉันก็ตามแต่ใจเถอะ จะอยู่ที่
 เรือนล่างตามลำพังเสียก่อนให้สบายใจ ฉันก็ไม่ขัด

คัท

52 ภายนอก เรือนหลังใหญ่/กลางวัน

เป็นภาพแทนสายตาเหมือน (ที่เรือนล่าง) เห็นพรุ้งซึ่งเป็นเมียเอกของ
นายอุยนิมผงาคอยอยู่บนเรือน วางอำนาจสั่งการไพร่ 2 คน

พรุ้ง

มึงเอาอึเทียบไปเขียนเสีย 2 ยก ลูกมันให้ยัด
ข้าว 2 วัน

เทียบ

(กราบวิ่งวอน ขณะที่ลูกถูกจับตัว)

นายหญิง อย่าให้ลูกอึฉันทอดข้าวเลย มันยังเด็กนัก

พรุ้ง

มันต้องอด เพราะมันขึ้นมาขโมยของบนเรือนกัน

เทียบ

เด็กมันยังไม่รู้ประสา มันจะขึ้นไปหาพ่อ

พรุ้ง

อ้อ...มึงอ้างว่ากูเป็นพ่อของลูกมึงอะไระ มึงไม่เจียม
กะลาหัวเลยนะว่ามึงเป็นแค่เมียทาส (สั่งไพร่)...อี

เทียบปากดีนัก ให้มันอดข้าวพร้อมกับลูกของมันด้วย

เหมือนเห็น-รับรู้สิ่งที่เกิดขึ้น เสียงเด็กร้อง เสียงเทียบถูกเขียนและเสียง
พรุ้งตะโกนด่า

เสียงพรุ้ง

Step

รู้ไว้สิไว้ว่ากูเป็นเมียแต่ง เป็นหัวแม่โป่ง มึงนะ
เป็นแค่ควักก้อยดิน

เหมือนมองไปอีกทางหนึ่ง เห็นเรือซึ่งซึ่งเป็นทาสร่างทมิฬยืนเลือกเทียบ
ถูกเขียนยังดังต่อเนื่อง

เรื่อง

ถ้าเอ็งอยากโดนเขียนมึง...หนีซิ

คำที่

53 ภายใน โรงหล่อพระ/กลางวัน

นายบุญเดชะจางงานที่โรงหล่อ มีบ่าว 2 คนเดินตามหลัง แสดงภาพกิจกรรม
หล่อพระที่ไม่เคยแสดงมาก่อน

จากนั้นแสดงให้หันขวับว่านายบุญเป็นคนที่คนทั้งปวงสรรเสริญ ทารุณ และ
หน้าเนื้อใจเสือ

เดินผ่านมาถึงทาสชื่อแดง ซึ่งอยู่ในกลุ่มทาสที่กำลังแกล้งพระเอกจาก
หิมพ่เหมือนอยู่ที่เรือนล่าง

เห็นแดงแหยงหรือวางพวงกุญแจไว้ ณ.ที่แห่งหนึ่ง ไม่ไกลจากตัวนัก

นายบุญเดินมาหาเหมือน ยิ้มแย้ม

ญ

แม่เหมือนขาดเหลืออะไรก็บอกกับไอ้เรื่องมันนะ

ฉันไม่อยู่รบกวนล่ะ...

แล้วนายบุญก็จากไป ปลอบให้เหมือนนั่งซึมเศร้าโดยมีเรื่องเผ่าอยู่
คัสไชลัว

54 ภายใน โรงเรือนพักทาส/กลางคืน

เปิดภาพที่หน้าเด็กลูกชายของเทียบร้องไห้เพราะความหิว ร้องไห้กลาง
บอกแม่ "แม่...หิวข้าว..."

เน้นหน้าเทียบที่นอนเจ็บอยู่บนพื้นฟาก เจ็บแสบมากอยู่แล้ว แต่ที่ทนไม่
ได้คือเสียงลูกร้อง

ลูกนั่งร้องไห้ ขณะที่แม่นอนเจ็บอยู่ในความมืด

55 ภายนอก บริเวณโรงเรือนทาส/กลางคืน

ดวงไฟได้สว่างโร่ ดวงไฟนั้นเคลื่อนไปข้างหน้าโดยยังไม่ให้รู้ว่าเป็น
คนถือ จนกระทั่งไปเจอหน้าเรื่อง

เวียง

มึงจะไปไหน

116 คนที่ถือได้คือเทียบ

เทียบ

ไปหานายบุญ...ลูกฉันไม่ได้กินข้าวมา 2 วันแล้ว...
มันร้องทั้งคืน

เรื่อง

ไปไม่ได้

เรื่องผลึกใสให้เทียบกลับ เทียบไม่ยอมกลับ จึงเกิดการผลัก-เหวี่ยงกัน
ทำให้ได้ที่เทียบถือ-ขี่ได้ (หรือขี่ไล่ได้) กระเด็นไปหล่นบนหลังคาจาก
หรือแตก ไฟจากที่ได้ลุกโผลงรวดเร็ว

56 ภายใน ห้องที่เหมือนนอน/กลางคืน

เหมือนได้ยินเสียงคนร้องบอกแก่กันว่าไฟไหม้ หล่นไม่ได้กลับ...ลุกขึ้น
เปิดประตูออก เห็นเรื่องกำลังจุดเทียบไม่ให้ไปหานายบุญ ปากก็ร้องตะโกน
บอกใครอื่นให้มาช่วยดับไฟ

เหมือนจួយโอกาสหนีมือจากห้อง

ณ.ที่ซึ่งแดงห้อยกุญแจเรือ เห็นเหมือนมาหยิบกุญแจเรือไป หล่นวิ่งไป
ที่ท่าม้า

ท่ามกลางความพลุกพล่านนั้น เรื่องแหว่งเห็นเหมือนหนีไปท่าเรือจึง
ปลอยเทียบวิ่งตาม

ที่ท่าม้า เหมือนกำลังจะไขกุญแจ แต่ไม่รู้ว่าจะไขกุญแจไหนไขลำไหน พอเห็น
เรื่องวิ่งมาก็ตกใจ โยมบุญแจ้งทั้งพวงลงแม่น้ำ แล้วตัวเองก็กระโจนตาม
นายบุญได้ยินเสียงเรื่องร้องบอกว่า "แม่เหมือนหนี-แม่เหมือนหนี" ร้อง
กระหืดกระหอบมาสั่งให้ไล่ล่า

ญ

(ตะโกน)

ไอ้แดง...ไอ้แดงอยู่ไหน...เอากุญแจเรือมาเร็ว (เห็น
เหมือนว่ายอยออกไปทางกลางแม่น้ำแดงยังไม่มา
ส่งคนอยู่ใกล้ตัว) ว้ายตามไป...จับมาให้ได้

ข่าวไพร่ 4-5 คน กระโจนว่ายตาม

๗

หมอย่น...ฮันนี่ ใจดีด้วยไม่ได้...มึงยังไม่รู้จักกู

คราวนี้แหละ ได้เห็นด้วยกัน

พวกที่ว่ายน้ำตามทั้งหลาย เมื่อว่ายมาถึงกลางแม่น้ำ ไม่มีใครเห็นหรือ

ได้ยินเสียงเหมือนเลย

เรื่อง

(ถามพวก)

เห็นบ้างมั๊ย...(ได้คำตอบว่าไม่เห็น)...หายหัว

ไปไหนวะ

คัท

57 ยายโม บนศาลาการเปรียญวัดชุมชน/กลางวัน

เป็นเวลาก่อนสอนหนังสือพระ-เณร หลวงปู่ยังไม่มา พระเณรหลายรูปมาแล้ว พระริตเพิ่งมาถึง เณรเลียบร้องไห้ตาแดงกำบอดความแก่พระริต

เณรเลียบ

พี่เหมือนจมน้ำตายเสียแล้วขอรับ

พระริต

(ตกใจ)

ใครบอก

เณรเลียบ

คนที่บ้านนายบุญมาบอกโยมหนุ่มขอรับ

เณรเลียบคิดถึงเหมือนก็ร้องไห้อีก พระริตพยายามข่มความรู้สึก และไม่
อยากให้ใครเห็นสีหน้าของตนยามนี้ จึงลูบขึ้นหน้าจากเณรไปยืนที่ชั้นเรียน
ซึ่งเคยสอนหนังสืออาตมาแดงเหมือนกันกับย่าจัน

ณ.ที่นั่นว่างเปล่า ไม่มีย่าจัน ไม่มีเหมือน

พระริตได้ยินเสียงพระเณรบอกแก่กันว่าหลวงปู่มาแล้ว เสียงพระเณร
เข้ามั่งประจำที่ พระริตมองไป

เห็นหลวงปู่เดินขึ้นศาลามา

พระริตยังคงคิดถึงอาตมาแดงเหมือนมากขึ้นมาอีก

ฉิบไชแล้ว

58 ยายโม/ยายบอก ห้องเอนพระริต/กลางคืน

เน้นหน้าพระริตขณะยืนที่หน้าต่าง กำลังคิดถึงอาตมาหลังในคืนที่อาตมา
เหมือนมาหา

เสียงเหมือน

ช่วยฉันด้วยเถิดเจ้าคะ

แทนสาวยตาพระริต เกือบลางที่เหมือนเคยยืน ว่างเปล่า แต่เสียงแห่ง

61/1 โครงกระดูกกลับกลายเป็นอำแดงเหมือน แต่งชุดเดียวกับที่เคย
พูดความนี้

เสียงเหมือน
เหมือน

 อิฉันจะไม่อร้องให้ท่านสักอีกแล้ว...ขอเพียงได้
 เห็นท่าน...

พระรัตนประแดก เคลื่อนกลองเข้าไปใกล้ จนเห็นน้ำตาเอ่อไหลออกมา

เสียงเหมือน
(ในขณะที่เลื่อนกลอง)

 ...ได้ฟังเสียงท่าน...ได้ดูแลรับใช้-ปรนนิบัติท่าน...
 จนแก่เฒ่า...จนตายจากกัน

คห

ความคิดคำนึงยังดังอยู่

เสียงเหมือน

 อิฉันไม่มีใครเป็นที่พึ่งอีกแล้ว...

คิสไซลวี่

59 ภายนอก คลองบางม่วงหน้าบ้านนายเกต/กลางวัน
 เข้าดู พระรัตนประแดกผ่านหน้าบ้านนายเกต วางเปล่า...
 เสียงแห่งความนึกคำนึงดังก้อง

เสียงเหมือน

 ขาดิฉันไม่มีวันจะรักใคร่ได้อีกแล้วเจ้าคะ...อิฉัน
 ขอรักท่าน-ขอถวายชีวิตจิตใจให้กับท่านคนเดียว

คิสไซลวี่

60 ภายใน ห้องนอนพระรัตน/กลางคืน
 พระรัตนนอนในมุ้ง ไม่หลับถูกความคิดคำนึงดังก้องอีก

เสียงเหมือน

 อิฉันพยายามข่ม บังคับจิตใจไม่ให้คิด ไม่ให้รัก...
 อิฉันเอาชนะมันไม่ได้

พระรัตนลุกขึ้น

คิสไซลวี่

61 ภายนอก ป่าช้าวัดขุน/กลางคืน
 เห็นพระรัตนนั่งทำสมาธิอยู่ในป่าช้า ท่ามกลางโครงกระดูก เห็นด้านข้าง
 พระรัตนและด้านข้างโครงกระดูกโครงเก่าที่เคยใช้ทำสมาธิในครั้งแรก
 เห็นหน้าพระรัตนคนเดียว เพียรสำรวจจิตทำสมาธิ
 แทนสายตาพระรัตน เห็นโครงกระดูก

คิสไซลวี่

62 ภายใน โบสถ์วัดชนน/กลางคัน

เปิดภาพที่พระพักตร์พระพุทธรูป ใช้เสียงหลวงปู่แทนเสียงพระพุทธรูป
เสียงหลวงปู่

ความทุกข์ทั้งปวง เกิดจากความอยากเป็นต้นเหตุ
ถ้ากำจัดความอยากเสียได้ ความทุกข์ทั้งปวงก็
ไม่เป็นอันเกิดขึ้น

หลวงปู่กับพระรัตน์ ซึ่งดูเศร้าหมองตาแดงก่ำ

หลวงปู่

เธอเป็นพระ เป็นผู้กำจัดความอยากไม่ใช่หรือ
แล้วเหตุใดล่ะเธอจึงปล่อยให้ความอยากเข้า
ครอบงำสติ...ความรู้สึกผิดและเศร้าหมองที่ปล่อย
ให้อำแดงเหมือนตายโดยมิได้ช่วยเหลือ...ถ้า
คิดอย่างชาวบ้านก็ถือเป็นความสำนึกในคุณธรรม
...แต่ถ้าคิดอย่างพระ ต้องถือว่าเธออยากใน
คุณธรรมพระอยากไม่ได้เลย ไม่ว่าจะอยากใน
คุณงามความดีหรือความชั่ว

พระรัตน์

กระผมเอาชนะใจตัวเองไม่ได้แล้วขอรับ...ขึ้นอยู่
เป็นพระต่อไปคงจะทำให้พระศาสนามัวหมอง

หลวงปู่

พระธรรมไม่เป็นที่ยึดเหนี่ยวของเธอได้แล้วหรือ

พระรัตน์นิ่งแทนคำตอบว่า- ไม่ได้...หลวงปู่เข้าใจ

หลวงปู่

คำทำนายของปีมะขาวที่ว่า-ถ้าเธอเลิก เธอจะ
ต้องตายภายใน 3 วัน 7 วัน...กับทั้งเดี๋ยวนี้ได้มก

พระรัตน์

(คิดแล้วตอบ)

กระผมไม่กลัวตายแล้วขอรับ (ถึงรำพัน-ด้วยใจ
คิดถึงถึงเหมือน) ตายเสียก็ดี...จะได้อยู่ในภพเดียว
กับสีกาเหมือน (อย่างมีสติ) แต่ถ้าไม่ตาย กระผม
จะไปช่วยทำงานแทนโยมพ่อ-โยมแม่

หลวงปู่

ลองอยู่เป็นพระอีกสักเดือน...ถ้าไม่ไหวจริงๆ จะ
สึกก็สึก

ณัฏ

63 ภายใน โบสถ์วัดชนน/กลางคัน

พิธีกรรมสั้นๆ ทางศาสนา พระรัตนสิก...เปลี่ยนเครื่องนุ่งห่มจากพระเป็น
ฆราวาสสีขาว -

หลวงปู่

(กับทิดริด)

อยู่วัดอีกสักเดือนค่อยกลับไปบ้านนะ
พระรัตนสิกตอบรับด้วยการนิ่ง

ณัฏ

พระรัตนตรัยกับหลวงปู่

64 ภายใน โบสถ์วัดชนมน/กลางวัน (ใกล้รุ่ง)

พระรัตนตรัยพระพุทธรูปแล้วการบ้นมัสการลาหลวงปู่ซึ่งอยู่ ณ ที่นั้นด้วย
คัท

ภาพเร่งเวลา

64/1 ภายใน ศาลาเดิมกลางวัน

นายรัตนเดิณผ่านที่ๆเคยสอนหนังสืออาแดงเหมือน

64/2 ศวสวรัฐ ริมฝั่งแม่น้ำอ้อมน้อย/กลางวัน

นายรัตนเดิณผ่าน-เข้าไปนั่งคิดถึงความหลัง

คิสโซล

65 ภายใน บ้านนายแซม/กลางวัน

เห็นตัวบ้าน-เป็นเรือนปลูกอยู่ริมน้ำ มีเครื่องปั้นดินเผาขาย ยังไม่แสดง
ให้เห็นชัดว่ามีใครอยู่ในบ้านบ้าง แพนภาพไปที่สะพานท่าหน้า เห็นนายรัตน
อาศัยเรือคนอื่นมาที่นั่นได้

นายรัตนเดิณจากทำนาไปก็ตัวเรือน เมื่อไม่เห็นใครก็เดินเข้าไปข้างใน
ณ บริเวณหนึ่งภายในเรือน เห็นเครื่องปั้นดินเผาเข้าเตาเผาเผา
อยู่มากมาย นายรัตนเดิณเห็นด้านหลังแว่ว ๆ ของใครคนหนึ่งซึ่งเข้าใจว่าเป็น
แม่ของตนจึงเรียก

รัตน

แม่...

หญิงที่ถูกเรียกแม่หันขวับ

นายรัตนตรัยก็วิ่งเพรีด คัทว่าแม่เป็นปู่ในคิด-คำแดงเทวีกาน

ต่างฝ่ายต่างจ้องจ้อง... ต่างฝ่ายต่างมิได้เอ่ยคำพูดใดๆ แก่กัน น้ำตาแห่งความเลื่อมปีติพรูออกมาจากบาดตาของอำแดงเหมือน ศรีใหญ่ นายริดจึงเอ่ยถาม-แต่ลุ่มเสียงที่ถามนั้นคล้ายกับว่ารำพันกับตัวเอง

ริด
แม่เหมือน...ยังไม่ตายหรือนี่

เปลวแดด

66 ยายบอก ทำน้าบ้านนายภู/กลางคืน
คนของนายภูกำลังนำตามหาอำแดงเหมือน-เป็นภาพสุดท้ายของ
ฉากที่เคยแสดงมาก่อน

เรื่อง
(ถามพวก)

หายหัวไปไหนวะ...
นายภูยืนกระสับกระส่ายอยู่ที่ทำน้า ได้ยินเสียงคนของตนก็กลางน้ำ
ตะโกนตอบแบ่กันเป็นทำนองคาดคะเนว่า "คงจมน้ำตายไปแล้ว"
ณ.ที่นั่น จึงก็ลืบทักล้องจากนายภูลงไปได้สะพาน เห็นอำแดงเหมือนโน้ส
ขึ้นจาก (ดำ) น้ำ แล้วแอบอยู่มีดขีตระหว่งซอกเรือจอด

คัท

57 ยายบอก บ้านนายแยม/กลางวัน
เข้ามีด สองผัวเมียเปิดประตูบ้านจะออกไปใส่บาตรพระ เห็นอำแดงเหมือน
แต่งกายโทรม หมอบคอยอยู่กับพื้น ตรงหน้า ริงวอน

เหมือน
ช่วยฉันด้วย...

คัท

67/1 ภาพขลุ่ย
อำแดงสายกำลังปลื้มกับการกลับมาของลูกชาย จับเนื้อจับตัวอย่างกลัว

ลูกจะจากไปอีก นายแยมพูดเข้าพ่ายเมื่อย จากหลังเห็นอำแดงเหมือนยัง
ทำงานอย่างที่ริตมาพบหนแรก

แยม

แม่สาย เลิกห่อลูกขายเสียที ปลอยให้เจ้าริดไป
อาบน้ำอาบทำเถอะ...มันลืกลอกมาอยู่นานสอง
เดือนกว่าแล้ว ยังไม่ตาย ก็อยู่ไหนกับคนนั้นแหละ

สาย

ฉันดีใจ...ตามันได้ครบแล้วทั้งลูกขายลูกสาว...

แยม

จะให้ฉันโทษมาма บอกให้รู้ทั่วกันทั้งปากบวศรีจโนละ

สาย

พี่แยมไม่ต้องมาเยาะฉันหรอก...นึกถึงตัวเองบ้าง
ปะไร คำก็ลูกเหมือน สองคำก็ลูกเหมือน เหลือลูก
สาวน้อยเสียทีไหน ก็ตะแรกที่แม่เหมือนหนีร้อน
มาขอพี่แยม ห้ามมิห้ามหนาไม่ให้รับไว้อยู่ร่วมเรือน

แยม

(เสียงอ่อย)

ก็กลัวจะมีผิดนะ (กับริด) พ่อไม่เคยเห็นครั่งไหม
ที่แม่ของเอ็งจะดื้อจะกล้า เทากับครั้งรับแม่เหมือน
ไว้อยู่ด้วย

สาย

(กับริด)

อาจจะเพราะชาติก่อนเคยทำบุญร่วมกันมา
พอเห็นหน้าแม่เหมือนถึงได้เกิดความเมตตาจับใจ
ยิ่งได้รู้ว่ารู้จักกับพระริดเป็นประจำด้วยแล้ว แม่

ก็ยิ่งใจไม่ใส่ระกำไม่ได้

แซม

พ่อก็เลยต้องยอมตาม (หัวเราะ)

สาย

ถ้าไม่ยอม พี่แซมจะได้ลูกสาวอะไร

แซม

น่านะซี ฉันถึงได้รู้แจ้งว่า-เชื่อเมียแล้วจะไม่
เสียใจ (หัวเราะ)

แซมหัวเราะลั่นลูกคอ สายมองค้อนอย่างหมั่นไส้แกมชอบใจ

ติสโซธว์

ภาพเร่งเวลา พัฒนาความรัก

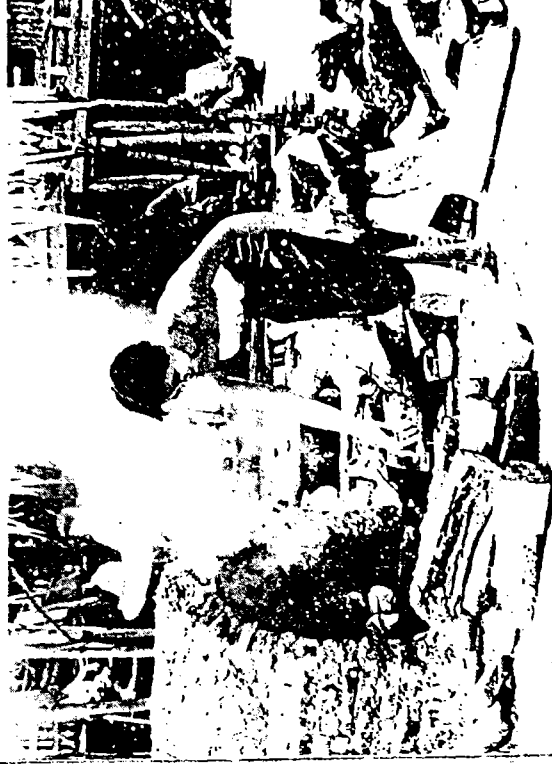
แสดงให้เห็นการทำงานของอำเภอแดงเหมือน ทั้งงานเครื่องปั้นดินเผา และ
งานบ้านงานเรือน เช่น

- ริดชุดดิน มีเหมือนช่วย แล้วดินที่ขุดมานวดตามกรรมวิธีก่อนใช้เป็น
ดินปั้นภาชนะ

- ขนภาชนะที่ปั้นแล้วเข้าเตาเผา ทั้งเหมือนและริดเพื่อโหลโคลย้อย-เอา
เครื่องปั้นดินเผาลงเรือ แจวไปขาย ผ่านคลองสวยๆ

- เหมือนหุงหาอาหารให้พ่อ-แม่ของริด ปรนนิบัติด้วยความรักอันจริงใจ
และยิ้มแย้มแจ่มใสตลอดเวลา

แต่ละฉาก แต่ละภาพ เป็นเหตุการณ์ที่ไม่น่าให้ริดกับเหมือนได้อยู่ใกล้
ชิดกัน และริดได้รู้เห็นความเป็นคนขยันหมั่นเพียร เคารพรักพ่อแม่ของตน
อันเป็นผลให้ริดเกิดความรู้สึกรักเหมือนในที่สุด

อำเภอแดงเหมือนช่วยทำงานกับบ้านอำเภอแดงสาย

68 ภายนอก แม่เจ้าพระยาและคลองอ้อม/กลางวัน
เป็นภาพมุมสูง เห็นแม่น้ำเจ้าพระยาช่วงหน้าวัดเขมาภิรตารามและ
แม่น้ำอ้อมบางกอกน้อย บางกอกใหญ่ บางกรวย

เสียด

แม่น้ำดอนนี้ เมื่อแรกเป็นคลองขุดใหม่จากวัดท้าย
เมืองทะลุออกหน้าวัดเขมา โดยหวังจะให้
คลองลัดตรงช่วงแม่น้ำอ้อม

ภาพไกล เห็นเรือบรรทุกเครื่องปั้นดินเผาของนายริดจอดอยู่หน้าวัด
เขมาเหมือนกำลังเก็บภาระ-ให้เสร็จจากกันข้าวเย็น (บ่าย)

ริด

(ล้างมือในแม่น้ำกลางพุทธกลาง)

แต่เพราะกระแสน้ำเปลี่ยนทางเดินไหลหลากเข้า
คลองลัด คลองจึงกว้างจนกลายเป็นแม่น้ำอย่าง
ที่เห็น (เสร็จจากล้างมือ)...แม่เหมือน

เหมือนหันดู เพื่อยังโทรมน้ำ เลือดลำแฉดลม

ริด

ถ้าเปรียบความสงสารที่ฉันมีต่อแม่เหมือนเป็น
อย่างคลองลัดนี้แล้ว ความรักของแม่เหมือนก็
เป็นค่าแม่น้ำเจ้าพระยาที่ไหลหลากเข้าสู่คลอง
แห่งความสงสารของฉัน จนกลักลับกลายเป็นแม่น้ำ
แห่งความรักแม่เหมือน

เหมือน

(ทิ้ง)

...พริตักฉิมหรือ

รัก

ฉันรักแม่เหมือนยังเสียว่าอะไรทั้งหมด

68/1 เหวี่ยงกลิ้งขึ้นไปทั่ว

ว่าปากเป่าแทนตัวแดงเหมือน สายหางระริก ส่ายแดงถึงความดึก
ดีใจนักหนา

ว่าจุฬาแทนตัวรัก ส่ายไปมาอย่างคึกคะนอง

ว่าจุฬา-ปากเป่า ร่วมพรมกัน

เห็นฉวัดเฉวียน ส่ายเรงร่า กล้วยเล่นและประกบกัน พุ่งลงหลุดเฟรม
ล่างโนที่สด

คัท

69 ภายใน ห้องนอนอาแดงเหมือน/กลางคืน

เหมือนกับบริตนอนอยู่ด้วยกันเป็นัวเมียกันแล้ว เหมือนนอนหนุนแขนวัด
ซึ่งหลับอย่างมีความสุข เหมือนยังลืมตาข่มพริ้มเพรา แสงจันทร์ส่อง
เข้ามาทำให้หลอนอดจะหันไปมองไม่ได้ แล้วเลยคิดถึงยา...ค่อยๆ ลุกขึ้น
ไปนั่งมองพระจันทร์ ริดรู้สึกตัว

รัก

แม่เหมือนยังไม่หลับอีกหรือ

เหมือน

ฉันเคยนอนกับยา มีแสงจันทร์ส่องเข้ามาในห้อง
เหมือนอย่างนี้

รัก

คิดถึงยาหรือ

เหมือน

จะคิดถึงแม่กับพ่อด้วย ป่านนี้เป็นอย่างไรบ้างก็ไม่รู้

คัท

70 ภายใต เรือนนายภูกลางวัน
อำแดงหนุ่มหวัระริน พ้องนายเกตพูดกับนายภู

เกต

นายริดกับเหมือนส่งเจ้าแก้วมาบอกกล่าวว่า จะ
มาขอสมลาโทษกรรมกับแม่หนุ่ม อยากจะมา
ขอสมลาโทษทำงานด้วย

หนุ่ม

ท่านโอโหลให้มันแอะนะเจ้าคะ คิดเสียว่าปล่อย
ลูกนกลูกกา

ภู

(ซ่อนความรู้สึกละอายใจ)

แคว้วว่าแม่เหมือนยังไม่ตาย ฉันก็เต็มใจแล้ว

เกต

ท่านจะเมตตากำหนดวันให้มาสมลาโทษท่านในวัน
ไหนดีล่ะขอรับ กระผมจะได้แจ้งให้เจ้าแก้วเข้าไป

ภู

มะรินนี่เลย เป็นยังใจ

เกต

ดีขอรับ

ภู

อย่าให้เขาต้องเสียเวลาไปบ้านนายเกต แล้วต้อง
ย้อนมาที่บ้านฉันอีกเลย เราทั้ง 3 คน ไปคอยรับ
สมาชิกบ้านกันแน่เดี๋ยวดีกว่า จะได้ขอให้กำนัล
แก่ช่วยเป็นประธานและให้ศีลให้พรเขาด้วย

ผู้

(ให้)

ท่านกรุณามากเหลือเกิน เป็นบุญของหม่อมฉัน
จะได้สิ้นกังวล

เกศ

ฉันบอกแม่ผู้แม่ก็หนแล้วว่านายท่านเป็นคนดี
มีเมตตาสูง

ต่อคำชมซึ่งๆ หน้านี้ นายผู้รับ แต่เป็นยืมที่ซ่อนแผนการชั่วไว้ภายใน

เสียงกุดา

(ล้ามาจากศาลากลาง)

นายริดให้ผู้น้อยสองคนเป็นเจ้าแก่

71 ภายหลัง จวนเจ้าเมือง/กลางวัน

ผ่านชุมประดูไปทีตัวจวน เห็นพระนันทบุรีเดินลงบันไดมาทางซุ้มประตู
มีข่าวเดินตามหลัง 1 คน เมื่อพระนันทบุรีเดินผ่านข่าวไพร่ๆ ย่อตัว
แสดงความบนบอบ

เสียงกุดา

(ล้ามาจากศาลากลาง-ต่อเนื่อง)

เอาดอกไม้ธูปเทียนไปสุมบิดามารดาของอำแดง
เหมือนที่บ้านกำนัน นายผู้แจ้งกำนันให้อำยัดตัว
ผู้เป็นเจ้าแก่ไว้ แล้วแจ้งความต่อศาลแขวงเมือง
นันทบุรีกล่าวหาว่า

72 ภายหลัง ผ่านชุมประดูไปที่ศาลากลาง/กลางวัน

ต่อเมื่อพระนันทบุรีกับข่าวเดิน เราต้องเกรงแสดงให้รู้ศาลากลางสมัย
รัชกาลที่ 4 คือ ศาลาที่ปลูกอยู่ใกล้เคียงประตูจวนเจ้าเมืองด้านนอก
ส่วนตารางที่ใช้คุมขังนักโทษอยู่ภายในรั้ว เช่น อยู่ใต้ถุนจวน หรือใต้ถุน

เรือนพักพระท่ามะระง (ผู้คุมนักโทษ)

พระนันทบุรีกับข่าวมุ่งหน้าเดินไปที่ศาลากลาง ณ ที่นั้นเห็นภูตนาบงอยู่
ข้างยกพื้นศาลา (ซึ่งเป็นทั้งของเจ้าเมือง) กำลังอ่านหมายประกาศศาล
ต่อเนื่อง ลำดับกรมการเมืองที่อยู่นั้นอยู่เป็นศาลาทางด้านหน้าเจ้าเมืองคือ
หลวงปลัด ด้านหลังหลวงปลัดทางซีกขวามือมี พระท่ามะระงเปี่ยมถัดไป
เป็นภูตนาบง สหมาตรา ทางซีกซ้ายมือมียกกระบัตร ถัดไปเป็นแพ่งเจ้าเมือง
ตรงหน้ายกกระบัตรมีสมุดไท 4-5 เล่มวางอยู่ (เป็นสมุดกฎหมายตรา
สามดวง) ทั้ง 4 มุมศาลามีนายดาบ 4 คน ยืนถือดาบระวังเหตุร้าย

กุดา

เมื่อเดือน 7 แรม 2 ค่ำ ปีจุลศัปตศก นายผู้ทำ
หนังสือร้องฟ้องต่อศาลเมืองนันทบุรี หาว่านายริด
ทำผู้ด้วยอำแดงเหมือนภรรยาตน แลนายแซม
อำแดงสาย บิดมารดาตายริดเป็นผู้ให้สำนักอาศัย
แก่นายริดในการทำผู้อำแดงเหมือน ศาลเมือง
นันทบุรี โดยหลวงสยามนันทเขตขันธ์ ปลัดจึงมี
หมายไปเกาะกุมตัวอำแดงเหมือน นายริด และ
บิดามารดาตายริดมา ณ ศาลเมืองนันทบุรี

73 ภายหลัง ศาลากลาง/กลางวัน

เห็นภูตนาบงมาหมายต่อเนื่อง คู่ความและผู้เกี่ยวข้องหมอบอยู่บนพื้นดิน
หน้าศาลา พระนันทบุรีนั่งประจำที่แล้ว

กุดา

เพื่อลูกความทั้งสองฝ่ายจะได้คู่ความต่อหน้า
ตราการโดยมีพระนันทบุรีศรีมหาสมุทร เจ้า
เมืองนันทบุรีเป็นผู้กำกับสอบสวนความ (กับเจ้า

เมือง) กราบเรียนเชิญพระเจ้าประคุณขอรับกระแสम्म	เหมือน
พระนันทบุรี	นอนกะหมานะซี
หลวงสยามมณฑลนครชัยศรี	หลวงปลัด
หลวงปลัด หันมาน้อมตัวไหว้เจ้าเมืองก่อน แล้วหันกลับไปพูดกับคู่ความ	ต่อหน้าตราสารการ ห้ามพูดหยาบคาย
หลวงปลัด	เหมือน
ข้อที่ว่านวนายก อำแดงเหมือนเป็นสาวเมียกัน โจทก์	ก็ไอ้นั่นมันโกหกตอแหล อีจันไม่เคยเสียตัวเป็นเมีย
-นายจะให้การว่าอย่างไร	มัน ถ้าท่านหลวงปลัดเป็นอีจัน ไม่ตอบให้ก็บุญโข
นายก	หลวงปลัด
จริงขอรับ	เอะ ยิ่งห้ามเหมือนยิ่งยุ
เหมือนที่หมอบอยู่ใกล้ๆ หันขวับไปทางนายก	หลวงปลัดหันไปปรึกษากับพระนันทบุรี เหมือนกับญยังถกเถียงกัน
หลวงปลัด	ญ
อำแดงเหมือนล่ะ	แกล้งเป็นเมียจัน
เหมือน	เหมือน
ทำไมได้เจ้าคะ อีจันยังไม่ได้เป็นเมียนายก	ไม่ได้เป็น
ญ	ญ
เป็นขอรับ (กับเหมือน) แกล้งเป็นเมียจันแล้วหละแ	เป็น
ไปอยู่บ้านจัน แล้วยังอยู่กับสองต่อสองด้วย	เหมือน
เหมือน	ไม่ได้เป็น
ไม่จริง ที่แกจูดจันไปครั้งแรกจันอยู่แค้นออกมา	พระนันทบุรี
ไม่ได้เข้าห้อง ครั้งหลังก็ไม่ขึ้นบ้าน บ่าวไพร่แก้ว	เสียงญ-เหมือนยังถกเถียงกันต่อเนื่อง
เห็นดังมาก	พระนันทบุรี
ญ	เถียงกันอยู่อย่างนี้ ไม่มีทางจะได้ข้อยุติหรือว่า
ใครมันจะมาฝ้าดูอยู่ทั้งคืน ครั้งแรกที้นอกชาม	อำแดงเหมือนเป็นเมียนายกจริงหรือไม่จริง...
นั่นแหละ พอว่าไพร่ไปหลบนอนกันหมด จันก็	เปรียบเทียบตัดสินเถอะ (กับคู่ความ) สาบานต่อ
นอนกะแ	พระพุทธรูปเจ้า พระธรรมเจ้า พระสังฆเจ้าเสียก่อน
	ถ้านายญโจทก์สาบานว่าอำแดงเหมือนได้ยอม

เป็นเมียนายภู่ให้นายริดแพ้ความ

๗

เกล้ากระผมคิดว่า เรื่องอย่างนี้ไม่พึงสาบาน
ขอรับได้เท่า

เหมือน

ไม่กล้าจะชี้

พระนันทบุรี

เข้า-จนอำแดงเหมือนสาบานแทน ถ้าอำแดงเหมือน
สาบานได้ว่า ไม่โดยมเป็นเมียนายภู่ ก็ให้นายภู่
ยอมแล้วความแก่กัน

๗

เกล้ากระผมว่าไม่ควรให้ใครสาบาน ไม่ว่าฝ่าย
ไหนก็ตาม

พระนันทบุรี

อูะ มึงฟ้องนายริดว่าทำชู้กับเมียมึง แต่อำแดง
เหมือนคนกลางมันเถียงว่าไม่ได้เป็นเมียมึงจะ
ตัดสินตามฟ้องของมึงได้อย่างไร...ครั้นกูจะเปรียบ
เทียบตัดสินให้ด้วยวิธีสาบานตัว มึงก็โยนโยนยอม
มึงกลับไปเสียดีกว่า ดูตัดสินให้ไม่ได้-กลับไปทั้ง
โจทก์ ทั้งจำเลยนั่นแหละ...เลิกพิจารณาคดี

74 ถวายขอถวายใน ศาลากลาง/กลางวัน

เปิดภาพด้วยหนังสือฟ้องของนายภู่ก่อน

เสียงหลวงปลัด

เดือน ๑ ขึ้น 2 ค่ำ ปีมะเส็ง สัปตศก นายภู่ทำ
หนังสือฟ้อง...

ต่อเนื่องด้วยหลวงปลัด เห็นผู้คนมาฟังคดีกันมากกว่าครั้งที่แล้ว
พระนันทบุรีและกรรมการเมือง นั่งประจำที่ครบชุด

หลวงปลัด

กล่าวโทษนายริด นายเข้ม อำแดงสาย บิดามารดา
ของนายริด นายเพิ่ม อำแดงปลั่ง แก้วแก้วฝ่าย
นายริดว่าได้ร่วมกันลักพาภรรยาของตนไปไว้ ณ เรือนบิดา
นายริดลักพาอำแดงเหมือนไปไว้ ณ เรือนบิดา
มารดาตนนายริดทำชู้ด้วยอำแดงเหมือน บิดา
มารดานายริดเจ้าเรือนรู้เห็น มิได้ว่ากล่าวแก่เจ้า
ตัวนายบ้านนายเมือง กลับอำพรราชชายชู้หญิงชั่ว
ไว้ให้อยู่ในเรือนตนส่วนนายเพิ่ม อำแดงปลั่งแก้วแก้ว
ฝ่ายนายริด รู้ว่านายริดทำชู้ด้วยเมียท่าน ไม่บอก
กล่าวแก่เจ้าตัวนายบ้านนายเมือง กลับแนะนำ
ให้หญิงชั่วมาอยู่ด้วยชายชู้ ถึงแยกยอมตนเป็นเจ้าแก้ว
ไปขอสมายุมแปลงต่อบิดามารดาอำแดงเหมือน
ให้ได้เป็นผิวเมียกัน ระยะเวลาการเมืองนันทบุรีโดย
พระนันทบุรีศรีมหาสมุทร แลกรรมการ ได้เกาะกุม
ตัวนายริดบิดามารดานายริด แล้วมีชื่อแก้วแก้ว 2 คน
มา ณ ศาลากลางเมืองนันทบุรีแล้วบังคับให้นายริด
ส่งตัวอำแดงเหมือนให้แก่ระยะเวลาการเพื่อชำระความ
คำพูดของหลวงปลัด ภาพประกอบด้วยผู้คนเต็มบริเวณ และเน้นเฉพาะ
จุดจำเลยที่ถูกอ้างถึงถึง

คัสไชลอร์

75 ถวายขอถวายใน ศาลากลาง/กลางวัน

พระนันทบุรีสอบความนายเขต

พระมณฑบุรี

นายเกตได้ขอยืมเงินนายภูไป 12 ชั่ง ไข่หรือไข่

เกด

ไข่หรือรับได้เท่า

พระมณฑบุรี

นายเกตได้ยกอำแดงเหมื่อนให้กับนายภูเป็นการ

ชำระหนี้แทนเงินที่ยืมไปไข่หรือไข่

เกด

ไข่หรือรับได้เท่า

คัสไซอัว

76 ถายมอ/ถายใบ ศาลากลาง/กลางวัน

พระนันทบุรีชักนายริด

พระมณฑบุรี

นายริดลาสิกขาเมื่อไหร่

ริด

เมื่อเดือน 6 ขึ้น 3 ค่ำ ปีฉลูขอรับได้เท่า

พระมณฑบุรี

อำแดงเหมื่อนได้เป็นเมียของนายริดก่อนหรือหลัง

นายริดลาสิกขา

ริด

หลังขอรับได้เท่า

ควิกลิสไซอัว

พระนันทบุรีผ่านเหมื่อน

พระมณฑบุรี

ตามลัทธิเมืองเรา เมื่อผู้ขายพาผู้หญิงคนไหนเข้า

ไปไหนที่ลับตาและได้จับเมื่อต้องตัวก็ถือว่าผู้หญิง
คนนั้นได้เป็นเมียของตนแล้ว คำกล่าวแก่ของอำแดง
เหมื่อนที่ว่า ถูกจุดไปบ้านนายภูหนแรกอยู่แค่
นอกชาน หนสองไม่ยอมขึ้นเรือน มีข่าวไพร่รู้เห็น
จึงพิงไม้ขึ้น เพราะข่าวไพร่ไม่ได้เฝ้าอยู่ทั้งคืน
หนแรกก็อยู่บนเรือนกับนายภูต้องถือว่า อำแดง
เหมื่อนเป็นเมียของนายภูแล้วตามที่นายภูอ้าง
นายภูยืมกระหม่อม แพนไปเห็นเหมื่อนขึ้น หันมาพูดกับศาล

เหมื่อน

ถ้าถือกันอย่างนั้น อีฉันก็เป็นเมียของนายริดก่อน
เจ้าคะ เพราะอีฉันเคยอยู่กับนายริดสองต่อสอง
ในที่ลับตา และนายริดคอดอีฉันโดยที่อีฉันเปลือยอก
พระนันทบุรี-ไม่คิดว่าจะได้ยินผู้หญิงพูดแบบนี้

พระมณฑบุรี

ถึงจะเป็นจริงอย่างที่มีงว่า แต่ตอนนั้นนายริดก็
ไม่ได้อ้างว่ามึงเป็นเมียของเขา

เหมื่อน

อีฉันอ้างก็ได้เจ้าคะ อีฉันขอย่าง-นายริดเป็นนิ้ว
ของอีฉันก่อนที่อีฉันจะถูกนายภูจุด

พระมณฑบุรี

ไม่มีธรรมเขียนให้ผู้หญิงอ้างได้

เหมื่อน

ทำไมละเจ้าคะ

พระนันทบุรี

มึงไม่มีสิทธิ์จะมาตั้งคำถาม

เหมือน-รู้สึกว่ไม่ยุติธรรมเลย แต่หล่อนก็จำใจปิดปากเงียบ

พระนพบุรี

244

กฎหมายทาสว่าไว้ด้วยว่า พ่อแม่ลูกหรือชายลูก ให้แก่ใครก็ได้ โดยไม่ต้องบอกกล่าวให้ลู้รู้ การที่นายแถมยกอำแดงเหมือนลูกสาวให้นายหญิงเป็นการบ่ระหับสินแทนเงิน ถึงจะยังไม่ได้ทำสารกรรมธรรมไว้แก่กัน แต่นายแถมก็ยืนยันว่าเป็นความจริงอำแดงเหมือนจึงต้องตกเป็นข้าคนหรือทรัพย์สินของนายหญิง

เหมือน

(วิ่งวน-ขอความเห็นใจ)

ได้เท่าเจ้าคะ พ่อแม่อาจะขายลูกได้เหมือนขายวัวขายควาย แต่ถึงอย่างไรลูกก็เป็นคน ก่อนพ่อแม่จะขายหรือยกให้ใครก็ควรถามความสมัครใจของลูกบ้าง

พระนพบุรี

กฎหมายนี้มีมานานคู่บ้านคูเมือง และตระลาการนี้ก็พิจารณาความตามตัวบทกฎหมาย

เหมือน

แต่กฎหมายไม่ยุติธรรมมีเจ้าคะได้เท่า ทุกอย่างในบ้านเมืองเรตคอกอยู่ในกำมือของผู้ชายทั้งนั้น ผู้ชายอยู่กับผู้หญิงในที่ลับตา จิบเนื้อต้องตัว ผู้หญิงผู้ขายก็อ้างได้ฝ่ายเดียวว่าผู้หญิงเป็นเมีย... ผู้หญิงจะอ้างว่าผู้ขายเป็นสาวบ้างไม่ได้ ผู้ชายมีอำนาจทำอะไรได้เองหมด ถูกต้องดังามหมด

พระนพบุรี

มีขุดนอกเรื่อง ฤไม่รับฟัง

เหมือน

245

โปรดเกิดเจ้าคะได้เท่า-ให้ผู้หญิงได้พูดบ้าง ย่าของฉันทายไปโดยแกล้งไม่มีโอกาสพูดขอความเห็นใจในความเป็นคนของแกล้ง...ผู้หญิงถูกกดให้ต่ำลงโดยน้ำมือของผู้ชายทั้ง ๆ ที่เราเกิดมาเป็นคนเหมือนกัน...ท่านเจ้าขา มันไม่ใช่ความผิดของฉันทหรือของผู้หญิงคนไหนที่ต้องเป็นผู้หญิง เราเลือกเกิดเองไม่ได้แล้วทำไมเราต้องถูกกระทำราวกับเราไม่มีหัวใจ-เป็นอย่างสัตว์เดรัจฉานเหมือนวัวควายที่ต้องทำทุกอย่างตามแต่เจ้าของจะสมตะพาลลากจูงเสียมันดี

พระนพบุรี

อีเหมือน...ถ้ามีงไม่หยุดพูดตระลาการจะลงโทษ

รัก

แม่เหมือนหยุดพูดเถอะ

นุ่น

เอ็งอย่าพูดอีกเลยนะเหมือน

เหมือน

ฉันทต้องพูด (มองพระนพบุรีและคณะ) ตระลาการมีแต่ผู้ขายที่สู้หัวกันตีราคาให้ผู้หญิงเป็นควายผู้ขายเป็นคน...ทำไม่ผู้ขายไม่ยกตัวเองเป็นทวดาเสียเลยละ

พระนันทบุรี

ถูกอสังเป็นครั้งสุดท้ายให้หยุดพูด
สาย

อย่าพูดอีกเลยลูกเหมือนแม่ขอร้อง

เช่น

ตระลาการท่านสั่ง ลูกต้องเชื่อฟังตระลาการ

เหมือน

(ไม่เกรงกลัวใครแล้ว)

ผู้ขายต่างหากสั่ง สิ่งเพราะขึ้นสาตตาวา ก้าว
จะสูญเสียอำนาจ ก้าวจะสูญเสียความเป็นเจ้านาย
จึงทำทุกอย่างเพื่อรักษาอำนาจให้อยู่เหนือผู้หญิง
กดขี่ทุก ๆ ทางไม่ให้ผู้หญิงมีโอกาสไต่หวัขึ้น-กด
ให้จมปลักอยู่อย่างควาย

พระนันทบุรี

อีเหมือน (ขึ้นหน้าเหมือน) มีหนังสือประเภทตระลาการ
ข้าสองและขัดคำสั่งตระลาการทำให้เสียกระบวนการ
พิจารณาความ (กับเปี่ยม) พระท่านมั่งคง เอาตัวไป
คุมขังไว้ก่อนจนกว่าจะได้สำนึก

พระท่านมั่งคงของคนของตนให้อาตัวเหมือนไปคุมขัง ริดตกใจสนลาน
กราบวิงวอนเจ้าเมือง

ริด

ได้เท่า เวทนาแม่เหมือนเกิดขอรับ กระผมขอรับ

ผิดแทนแม่เหมือน

เหมือนถูกคนของพระท่านมั่งคงเปี่ยมจุด-ลาก

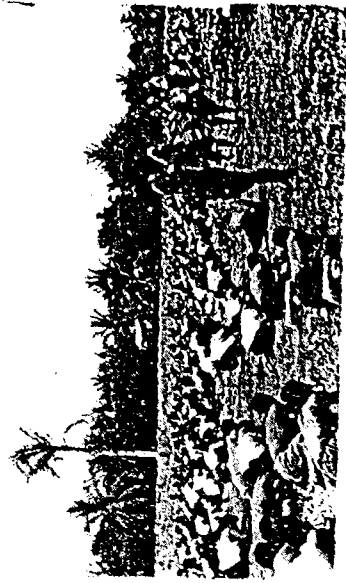
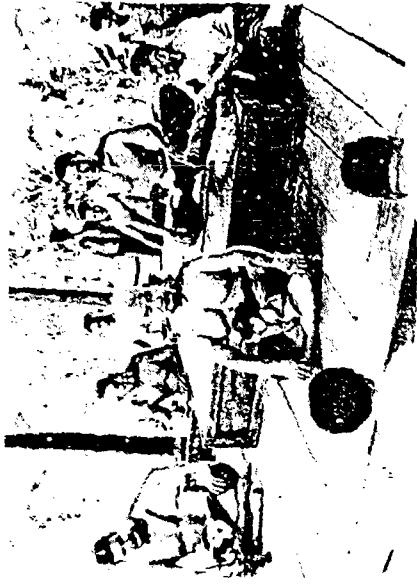
เหมือน

(พูดขณะถูกจุด)

เพช

ฉันยอมตายแล้วที่ริด (กับเจ้าเมือง) ผู้หญิงไม่ใช่
ควาย-ผู้หญิงก็ขึ้นคนเหมือนอย่างผู้ชาย...ผู้หญิง
นี่แหละที่เป็นแม่ของผู้ชาย

เหมือนถูกลากตัวไปทางประตูเข้าตระลาการ ริดโดนตามแต่ถูกพ่อแม่ของตน
จุดตัวไว้
คิส ไชลวี

78 ภายนอก ตระราช/กลางวัน

เห็นตารางเต็ม เห็นผู้คนเดินเข้าเดินออกตามปกติ เห็นอำแดงนุ่มเดินเข้า
พอลงถึงทนายรัดก็พอแม่จะขอเข้าไปเยี่ยมบ้างแต่ถูกห้าม

รัด

เมื่อก็ แม่นุ่มเข้าไปเยี่ยมได้

ยาม

ก็เข้าเป็นแม่

รัด

ฉันเป็นผิว...ทำไมจะขอเยี่ยมเมียมั่งไม่ได้ล่ะ

ยาม

มีคำสั่งห้ามไว้ละสิ

สาย

แล้วฉันล่ะ

ยาม

ไม่ได้เหมือนกัน

แซม

ฉันด้วยหรือ

ยาม

ทุกคนนี่ละ ถูกห้ามเยี่ยมนักโทษเหมือน

แซม

เมื่อไหร่จะให้เยี่ยมได้ล่ะพ่อคุณ

เจ้าหน้าที่ตาราง

เมื่อไหร่ก็เยี่ยมไม่ได้

คัท

79 ภายใน ตระวาง-สถานที่เขียนนักโทษ/กลางวัน
เห็นอาแดงนุ่มมาเยี่ยมอาแดงเหมือน พุดไปร้องไห้ไป

นุ่ม

3/1/2546

ผู้หญิงเรา มีหน้าที่คอยรับใช้ คอยปรนนิบัติผู้ชาย
ให้เขามีความสุข เป็นประเพณีที่ประพฤติปฏิบัติ
กันมาตั้งแต่บุรุษโบราณแล้ว...แล้วเอ็งเป็นใคร วิเศษ
— วิโสมาจากไหน จึงกล้าฝ่าฝืน
เหมือนมิ่ง นุ่มพุดต่อ (เกลี้ยกล่อม)

นุ่ม

ที่เอ็งหมั่นศาล นายภูเขารับปากกับแม่ว่า จะจริง
เดินช่วยเหลือ...

เหมือน

(ขัด)

โดยมีข้อแม้ว่า ฉันจะต้องยอมไปอยู่กับเขา
เป็นเมียเขา...

นุ่ม

ถึงยังงั้นก็ยังดีกว่าติดคุก

เหมือน

ฉันยอมติดคุก...ฉันจะต่อสู้เพื่อสิทธิในความเป็น
คนของฉัน ถ้าแม่เองไม่กล้าต่อสู้แล้ว ก็อย่ามา
พุดให้ฉันงอมืองอเท้าของเงินเลย...หัวเด็ดตีนขาด
ฉันก็ไม่ยอมไปอยู่กับนายภู

นุ่ม

(โกรธ)

อีเหมือน-อีลูกเนรคุณ พ่อแม่มีเสียงมิ่งมานี้ไม่มี

บุญคุณให้ถึงสำนักเลยใช่ไหม พร้าพูดแต่สิทธิบ้างบอ
อะไรเองมิ่ง ภูไม่น่ายอมให้มิ่งเรียนหนังสือเลย
เรียนแล้วหัวแข็งปกครองไม่ได้ด้วยตัวเอง...

เหมือน

ทำไมแม่ไม่คิดบ้างว่า หนังสือทำให้ฉันฉลาดพอ
ที่จะรู้ว่า นายภูเป็นคนทำบุญเอาหน้า แม่รู้บ้าง
หรือเปล่าว่า พระงามๆ ที่หล่อจากโรงงานของ
นายภู นอกจากจะใช้ใส่หะแล้ว มีชีวิตเลือดเนื้อ
ของทาสรวมอยู่ด้วย เราต่างก็เกิดมาเป็นคนเหมือน
กัน แต่คนที่มื่ออำนาจมากกว่า กลับใช้อำนาจของ
ตนกดขี่ข่มเหงผู้ด้อยกว่าให้ต่ำทราลงเป็นทาส
ยังเป็นผู้หญิงยังเป็นสัตว์เลย แล้วเราทนเป็นสัตว์
อยู่ได้อย่างไร-ทำไมไม่ต่อสู้เพื่อจะได้เป็นคนขึ้น
มาบ้าง

นุ่ม

มิ่งนี่ เดี๋ยวจะไม่หันหัวขวิดมันเน่ ภูไม่พูดกับมิ่งแล้ว

นุ่มร้องไห้จากไป

คัสไชลล์

80 ภายนอก บริเวณบ้านนาญ/กลางวัน
เห็นเรือนทาสในฉากหลัง พ่อแม่คู่หนึ่งพาลูกสาวอายุ 14 ขวบ มาขาย

ญ
ข้ามีทาสอยู่มากพอแล้ว ราคาที่บอกขายนี้มะมัน
แพงเกินไป

พ่อ
ช่วยเวทนาซื้อลูกสาวกระผมไว้อีกคนเถอะขอรับ
ส่วนราคาลดอีกก็ได้ แล้วแต่นายท่านจะเห็น
สมควรเถอะ

ญ
รู้ไฉนย์ ว่าเมื่อขาย (ซื้อ) อันนี้ให้ข้า มันก็เป็นทาสข้า
เป็นสิทธิ์ขาดของข้า ข้าจะขายมันต่อให้กับใครก็ได้
หรือถ้ามันมีลูก-ลูกของมันก็ต้องเป็นทาสของข้า

พ่อ
รู้ขอรับ

ญ
ชั้นเอาเถอะ จะช่วยซื้อไว้ ประเดี๋ยวคอยทำสาร
กรรมกรรมไว้ให้ข้า (เห็นวามมานั่งคอยรายงาน
ข้าอยู่) มีอะไรไฉนวม

นมม
นายเถไตให้แม่ไปไปเกลี้ยกล่อมแม่เหมือนแล้วไม่
สำเร็จขอรับ

ญ
(คิด)

ทั้งไอรัด ทั้งเอเหมือน มันหยามน้ำหน้ากู ถึงไ

เรื่องนี้คุณแม่แพ้ไม่ได้เด็ดขาด (กับนม) มึงไปสืบ
ดูทีละ ใครเป็น พระทรมะรังคนุดตัวอึเหมือน

นม

ชื่อเขียนขอรับ

คัท

81 ภายใน ตระราช/กลางวัน

นายเขียนยินคุณนักรโทษเหมือนอยู่ เห็นนักรโทษหญิงอื่นๆ ด้วยหลายคน

เสียญ

ถ้านายเขียนทำให้เหมือนยอมเป็นเมียญ...ญจะ

ดกรางวัลให้หนึ่งชั่ง

นายเขียนเดินไปพูดกับอำแดงเหมือน

เปี่ยม

เอ็งเป็นนักรโทษจรรจ์...ความผิดของเอ็งเทียบเท่า

ต่อกบฏแผ่นดินทีเดียวนะ...แต่เอาเถอะ ถือเสีย

ว่าเอ็งทำไปเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ข้าจะช่วย

เหลือให้เอ็งออกไปจากคุก ขอเพียงเอ็งรับปากว่า

จะไปอยู่กับนายญ...

อำแดงเหมือนไม่ปรปักษ์พูดอะไรเลย แต่สีหน้ามันบอกชัดเจนว่าไม่ตกลง

ดิสโซลว

82 ภายนอก บริเวณหน้าตระราช/กลางวัน

นายริดยกมือไหว้ม ขอบ่าไปเยี่ยมเมีย ถือห้อยของมาด้วย

รัก

ได้โปรดเกิด...ขอให้กระผมได้เข้าไปเยี่ยมแม่

เหมือนสักครั้ง

ถาม

บอกแล้วว่าห้ามเยี่ยม

รัก

(เท้าถี)

ขอให้กระผมได้ดูแลเหมือนอยู่ห่างๆ ก็ได้

ขาม

เอ๊ะ ไอ้มี พุดภาษาคนไม่รู้เรื่องยังงี้...ไปให้พ้น

ริด

(ส่งห่อผ้าให้)

ฉันฝากของนี้ให้แม่เหมียนด้วย

ยามบัดห่อผ้ากระเด็น เห็นมีทั้งของกินและผ้าถุงผ้าห่มของอาแดงเหมียน

คิสไชลด์

83 ภายใน ตระราช/กลางวัน

มุมหนึ่งภายในบริเวณตระราช นักโทษเหมือนยังทำงานเบา ๆ เช่นเดียวกับนักโทษหญิงคนอื่น ๆ อยู่ นายเยี่ยมเข้าไปถาม

เปี่ยม

ข้าถามเป็นครั้งสุดท้าย...เอ็งจะยอมไปเป็นเมีย
นายภูมิัย (เหมือนถ่มน้ำลาย) เมื่อพูดกันดี ๆ ไม่
ฟังก็เห็นจะต้องร้ายละ...ทำไมได้เมื่อไหร่บอกอีกแล้วกัน

คิสไชลด์

84 ภายนอก ตระราช/กลางวัน

นายริดยังพล่านเป็นห่วงเมื่อยอยู่ เห็นใครเดินผ่านมาก็คอความช่วยเหลือ
เช่น หญิงคนหนึ่งมากับหลานสาว ริดก็เข้าไปยกมือไหว้ใกล้ ๆ ประดู

ริด

ป้าจะเข้าไปเยี่ยมคนในตระราช ไหม

ป้า

อือ...ไปเยี่ยมหลาน

ริด

เมี่ยมขึ้นชื่อเหมียน ดิดตระราชอยู่...เขาไม่ให้ฉันเข้า
ไปเยี่ยม ป้าช่วยถามข่าวคราวแม่เหมียนมาบอก

ให้ฉันรู้ด้วยเถอะ

คิสไชลด์

85 ภายใน ห้องพบปะนักโทษ/กลางวัน
เปี่ยมเทเงินออกจากไถ่จับ แล้วก็เดินเข้าได้ เหน็บเอวไว้ ยิ้มกับนาม
คัต

86 ภายใน ห้องซัง/ตอนเย็น
นักโทษเหมือนถูกนำตัวออกไปจากห้องซังรวม

เสียงป้า

เมี่ยมเอ็งถูกเอาไปซังที่อื่น...

คิสไชลด์

87 ภายนอก หน้าตระราช/กลางวัน

ปากกับหลานกลับออกมาจากเยื่อนักโทษแล้ว บอกเล่ากับริดเรื่องนักโทษ
เหมียน-ต่อเนื่อง

ริด

ซังที่ไหน

ป้า

ไม่รู้...เห็นว่าถูกตีตรวนด้วย

ริด

ทำไมต้องตีตรวน...แม่เหมียนเป็นผู้หญิง...แล้วก็

ไม่ได้ฆ่าใครตาย

คิสไชลด์

88 ภายใน ตระราช/กลางวัน-กลางคืน

หัวภาพเร่งรวดเร็ว

แสดงให้เห็นว่านักโทษเหมือนถูกนายเปี่ยมพะทำמרกลั่นแกล้ง ใช้ให้
ทำงานหนักขึ้นเรื่อย ๆ คนเดียว

(1) ขุดดิน กลางแดดเปรี้ยง ขุดจนเป็นบ่อลึก โดยแบกดินที่ขุดเป็นก้อน ๆ ไป
เรียงกองไว้อีกแห่งหนึ่ง

(2) ขนถังแมลง (ถึงขึ้นักโทษ) จากลั่วมซึ่งต้องเดินผ่านประตูข้างตาราง
มาทั้งในบ่อที่ขุดนี้ แล้วทำความสะอาดถึงแมลงเอากลับไปวางที่เดิมด้วย

(3) ยามค่ำ ในห้องซึ่งเดี๋ยวนี้ยังถูกตีรวน ถูกขังอยู่คนเดียว ฟันห้องยัง
จะสกปรก ขามข้าวมีหนูกำลังกิน เหมื่อนนั่งฟัง เหมอลอย

คัท

89 ภายนอก ตาราง/กลางคืน

รัดนั่งอยู่ใต้โคนต้นไม้ มองดูตาราง...คิดถึงเมีย

คิสโซล

90 ภายใน ตาราง/กลางวัน

หน่านายเปี่ยมยิ้มเห็นเหตุเจ้าหน้าที่คุกเอาอ่างแดงเหมือนล่ำมโซ่กับหลัก
กลางลาน

คัท

91 ภายนอก ตาราง/กลางวัน

หญิงรู้แม่

พระทำมรรจงให้ล่ำมประจานไว้กลางลาน...จะได้

ไม่มีผู้หญิงคนไหนกล้าลองดีกับกฎหมายหรือ

กล้ำหมิ่นอำนาจศาลอีก...

คำบอกเล่านั้น กระแทกความรู้สึกนายวิตรุนแรง ถึงขนาดวิ่งฝ่าประตู
คุจะไปหาเมีย แต่ถูกเจ้าหน้าที่ตารางจับตัว ได้ถึงส่งจนรัดลุ่มลูกคลุคลาน
...ได้เลือดที่หน้า

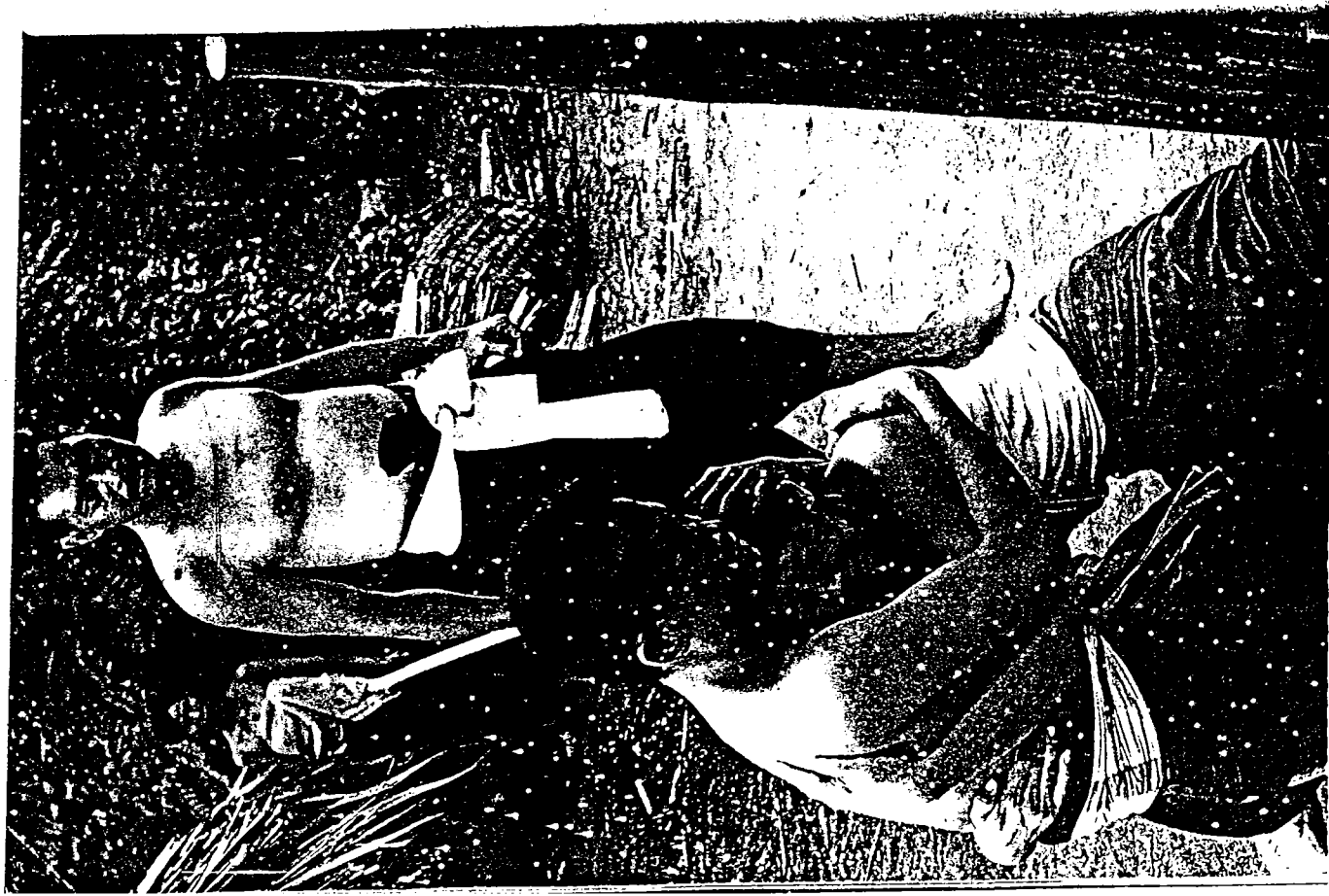
ริด

ให้ฉันเข้าไปพบแม่เหมือนเดอะ...ฉันจะไปบอกแม่
เหมือนให้ยอมไปอยู่กับนายกู- ไปเป็นเมียนายกู

คัท

อ่างแดงเหมือนถูกพระทำมรรจงเปี่ยมทรมานอย่างหนัก

92 *ภายใน* ตระราช/กลางวัน

เหมือนถูกล่านโซ่อยู่กับหลัก เจ้าหน้าที่ตระราชพานายริดมาหา มี
พะทำมระวงเปี่ยมรู้เห็นอยู่ด้วย พยเห็นเมื่อยอยู่ในสภาพถูกจองจำ นายริด
ก็ไผ่เข้ากอด

ริด

แม่เหมือน...

เหมือนกอดตอบ

เปี่ยม

กูไม่ได้ให้มันเข้ามากอดกัน...มันจะบอกอะไรกับ

นักโทษเหมือนก็รับบอก

ริดจึงคล่ายอ้อมกอด ผินใจพูดกับเมีย

ริด

แม่เหมือน...ยอมเขาเถอะ ไปอยู่เสียกับนายกู

เหมือน

ฉันไม่ไป

ริด

ฉันทนให้แม่เหมือนถูกทรมานไม่ไหวแล้ว...ถ้า

ฉันรับโทษแทนแม่เหมือนได้ ถึงเขาจะฆ่าฉัน

ฉันก็ยอม

เหมือน

แต่ฉันไม่ยอมให้พี่ริดรับโทษแทนฉันเป็นอันขาด

ชีวิตของฉันมีความสุข มีความหมาย ก็เพราะฉัน

มีพี่ริดอยู่เป็นผัว ถ้าฉันไม่มีพี่ริดก็เท่ากับว่าทั้ง

ชีวิตฉันไม่มีความสุข ไม่มีความหมายอะไรอีกเลย

แล้วตัวฉันจะอยู่ไปทำไม สู้อย่าเสียมิดีกว่ารี

(หนักแน่น) ฉันกลัวตายนะฟรีด แต่ฉันกลัวสูญเสีย
ฟรีดมากกว่า...

ฟรีด

(พูดไม่ค่อยจะออก)

ได้...แม่เหมือน...ฉัน...(อึดอัด)

เป็ยม

(รำคาญ-สั่งเจ้าหน้าที่คุก)

เอาตัวมันออกไป

ฟรีดถูกเจ้าหน้าที่คุกกระชากตัวไปจากเหมือน

ฟรีด

(พูดขณะถูกกระชาก)

ถ้าแม่เหมือนตาย ฉันจะตายด้วย...ฉันรักแม่เหมือน
ชีวิตฉันจะเป็นหรือตายอยู่ที่แม่เหมือน...ขอให้เรา
มีชีวิตร่วมกัน

เหมือน

(ตะโกนตอบ)

จ๊ะ...ฟรีด...เราจะมีชีวิตร่วมกัน...

คิสไชลว์

93 ภายใน ตะราง/กลางคืน-กลางคืน

นักโทษเหมือนถูกล่ามโซ่อยู่กับหลักกลางลาน ดาสดาดเปรียง

คิสไชลว์

เป็นกลางคืนก็ยังถูกล่ามโซ่ตากล้ำค้างอีก...หลับ

คิส

94 ภายนอก หน้าตะราง/กลางคืน

นายฟรีด ยังอยู่ที่เดิมทวนเครคร่ำโครมหนักแน่น กลับเหมือนขอกาน

คิส

ถูกล่ามโซ่ให้นอนตากแดดตากล้ำค้าง

96 ภายใน บนเรือนอำแดงนุ่น/กลางคืน

นุ่นนั่งคอยผิวอยู่บ้านคนเดียว พอผิวกลับจากไปเล่นการพนันกับออกกล่าว

นุ่น

พี่เกิด พรุ่งนี้เข้าฉันขอไปเยี่ยมเหมือนมันหม่นอะไรนะ

เกิด

ไม่ต้องไป

นุ่น

ถึงอย่างไรมันก็เป็นลูก...

เกิด

พูดว่าไม่ต้องไปก็ไม่ต้องไปสิ...ฉันมีเงินไปเยี่ยม

อีลูกไม่รักดี...ฉันจะขายมันเสียอีกคน

นุ่นก็ได้แต่ร้องไห้อยู่เฉยๆ

ศิษย์ดวด

96 ภายใน ตะราง/กลางวัน

เหมือนยังถูกล่ามไว้กับหลัก มันก็โทษหญิงอื่นผ่านมาก็ได้แต่บู้ไปชุบฉิบ

บอกแก่กัน

ศิษย์ดวด

97 ภายนอก หน้าตะราง/ตอนเย็น

รัดยั้งนั่งฝ้าดูอยู่ที่เดิม ไตรมมากหนวดเคราครึ้ม ร่างกายชুবผอม ผม
เผ่ายุ่งเหยิง อำแดงสายกับนายแซมหัวของกินของใช้มาด้วยตามลูก

ทั้งสองคนตกใจกับสภาพของลูกชายเป็นอย่างยิ่งน้ำตาไหลเมื่อเห็น

อำแดงปลั่งก็มาด้วย

สาย

กลับบ้านเถอะลูก ถึงอย่างไรเราก็น่าไปเยี่ยมแม่
เหมือนไม่ได้

รัด

ฉันสงสารเขาจะแม่...แม่เหมือนเขาถูกกลืนแกลัง
ยิ่งเสียกว่าเป็นนักโทษผู้ชายที่ฆ่าคนตายเสียอีก

สายร้องไห้ ไหนจะสงสารลูกชาย ไหนจะสงสารลูกสะใภ้

แซม

แต่เราก็น่าช่วยอะไรแม่เหมือนเขาไม่ได้มีลูก...แม่
เหมือนทำผิดกฎหมายสำคัญ

รัด

ฉันไม่ถือว่าแม่เหมือนทำผิดกฎหมายหรือพ่อ
ถ้าจะเอาผิด แม่เหมือนก็มีผิดอยู่อย่างเดียว คือ
เกิดมาเป็นผู้หญิง

สาย

(ร้องไห้)

ไฉ่เอี้ย กรรมเวรอะไรอย่างนี้ก็ไม่รู้...แล้วนี่เราจะ
ทำอย่างไรกันดีล่ะลูก

ริด

ฉันยังคิดอะไรไม่ออกหรือแม่

แซม

ฉันก็กลับบ้านเสียก่อนไม่ได้หรือลูก แล้วค่อยคิด
หาหนทางแก้ไข

สาย

(กับริด)

กลับไปพร้อมพ่อ-แม่เถอะนะลูกนะ

ริด

พ่อจ๋า แม่จ๋า ให้ฉันได้รู้สึกเหมือนอยู่ร่วมทุกกับ
แม่เหมือนเดอะ อย่าให้ฉันทอดทิ้งเขาไปไหนเลย
ปลั่งซึ่งร่วมฟังด้วยความซาบซึ้งจับใจ น้ำตาคลอ

ปลั่ง

ริดเอี้ย เอ็งเป็นผู้ชายประเสริฐนักหนา ถ้าผู้ชาย
ทุกคนเป็นอย่างเอ็ง ถึงจะให้ผู้หญิงเป็นควายก็
ไม่มีใครขัดขืนหรอก

แซม

พ่อกับแม่รักเอ็งมากนะลูก แต่เมื่อเอ็งจะทำหน้าที่
ตัวที่ดี พ่อกะแม่ก็ไม่ได้ขวาง...ขอให้พระคุ้มครอง
เอ็งเถอะนะลูก

ริดก้มลงกราบเท้าพ่อ-แม่ และมือของพ่อแม่ที่ลูบหัวลูกชายนั้นซาบซึ้ง
ในความรู้สึก เสมือนได้รับพรจากพระแล้วจริงๆ

คิดไซตัว

อ่านตงสายกับนายแซมมาหานาวยริด

98 ภายใน บนเรือนนายญ/กลางวัน
นายญนอนเอกเขนก มีเมียสองคนช่วยกันนวด บ่าข้อขวมนเข้ามารายงาน

นม

พะทำมระร่งเปี่ยมบอกว่านักโทษเหมือนใจแข็งมาก
...ทรมานเท่าไรก็ไม่ยอมเอ่ยปากดกลอง

ญ

(โกรธ)

ไม่ยอมก็เห็นตายไปเสียเลย

99 ภายนอก ลานในตระราช/ตอมบ้าย

พะทำมระร่งเปี่ยมจิกหัวนักโทษเหมือนขึ้นมามาดูว่าตายหรือยัง

เก็บ

มึงอย่าหมายว่ากูจะใจอ่อน...

เปี่ยมแหงหน้ามืองท้องฟ้า ยามนี้มีเมฆฝนตั้งเค้า

เปี่ยม

มึงได้ตากแดดตากน้ำค้างมาหลายคืนแล้ว...คินนี้

คงได้ตากฝนสากะใจละ

ท้องฟ้ายามบ่ายครึ้มฝน

ดิสโซลว์

ท้องฟ้ายามเย็นครึ้มฝนมากขึ้น

คัท

100 ภายนอก บริเวณหน้าตระราชตอมเย็น

ริดกำลังแหงหน้ามืองท้องฟ้า เขาคิดถึงวันที่เคยช่วยชีวิตเหมือนดอนเรือล่ม

ริดลุกขึ้นเดินหายไป

ท้องฟ้า เมฆดำเคลื่อนตัวเร็ว ฟ้าแลบและลั่นเป็นครั้งคราว และแล้ว...ฝนตก

101 ภายนอก มุมหนึ่งของตระราช/กลางคืน
ยามแผ่ตระราชท่ามกลางสายฝนกระหน่ำ

102 ภายนอก อีกมุมหนึ่งของตระราช/กลางคืน

อีกมุมหนึ่งประสกับภาวะเดียวกัน แสงตะเกียงรั่วสว่างอยู่กลางสายฝน

103 ภายนอก ตะราชเต็มบริเวณ/กลางคืน

ทั้งตระราชถูกปกคลุมด้วยสายฝน ทั้งมืด ทั้งมืด มองอะไรไม่เห็น ริดแบก
บันไดไม้ไผ่เสดๆ (ทำเอง) จากหลังถ่อไปทิ้งกำแพง ร่างของเขากลืน
หายไปในความมืดมัว

ใกล้กำแพง บันไดถูกพัดและริดป็นชิ้น เมื่อขึ้นถึงส่วนบนก็ตั้งบันไดขึ้น
มาพาดลงไปอีกด้านหนึ่ง ยามทั้ง 2 ไม่มีโอกาสเห็น

104 ภายใน ตะราช/กลางคืน

ริดได้ลงจากบันไดเหยียบพื้นดิน เขามีชะแลงและตะปอดตัวมาด้วยริด
พล่านหานักโทษเหมือน มองไปรอบๆ เห็นแต่ผ่านฝนมัวๆ และเห็น
นักโทษเหมือนถูกล่ามโซ่อยู่กลางลาน

ฝนตกถล่มฟ้า ถล่มนักโทษเหมือนนอนพุงกับดินโคลน ริดกอดเอาร่าง
ของตนกำบังเมีย เห็นโซ่ที่กำลั่นติดกับหลัก ริดใช้ตะปอดแต่ได้ผลไม่
ทันใจ จึงใช้ชะแลงจัจจนห้วงโซ่หัก

105 ภายใน ห้องนอนพะทำมระร่งเปี่ยม/กลางคืน

ฝนยังตกหนัก พะทำมระร่งเปี่ยมเปิดประตู ทำทางจั่วเขยและเคื่องยามที่
มาทูประดู

ยามท่าทางร้อนรน ระบายงานทันที จากหลังยังเห็นฝนตกหนัก

ยาม

ไอรัดพานักโทษเหมือนหนี...

เปี่ยมตกใจ หายง่วงทันที

เปี่ยม

รับเอาเรือออกตากกับทุกด้าน

คัท

106 ภายนอก ทำนํ้าบ้านยายจู/กลางคืน
ฝนยังตกหนัก เห็นแม่นํ้าตะคุ่ม แทนสายตานายริดเห็นเรือจอดอยู่ที่
ทำนํ้าสองลำ
ริดกับเหมื่อนขุ่มอยู่ที่ใต้ถุนเรือนแล้วริดก็ประคองเหมื่อนไปลงเรือ ทั้ง
ภาพที่ตะใบของริดหล่นอยู่บนพื้นดิน (โดยที่ริดไม่รู้สีกตัว)
เหมื่อนอยู่ในเรือแล้ว ริดหันมาแก้มือก
เห็นริดขณะแก้มือก เกิดความคิด-ถ้าหนิทางเรือคงจะถูกัดจับเป็นแน่ริด
ประคองเหมื่อนขึ้นจากรือ แล้วพุ่งเรือเปล่าออกกลางนํ้า

ลือลือกสองถ้วย

คิสไซลัว

กัณวณโฒแมกัณ

กลายเป็นเข้าวัด เห็นแม่น้ำเจ้าพระยาสงบ สวยงาม เห็นพระอาทิตย์
กำลังขึ้น-ฟ้าสว่าง

107 ภายนอก วัดพลับพลา/เข้า

แม่ชีหลายคนออกประกอบกิจประจำวัน

เน้นแม่ชีบางคนหนึ่งเดินผ่านทางโบสถ์ร้าง เห็นรอยดิน-โคลนเป็นทาง
หายเข้าไปในโบสถ์ผิวดินสกปรก จึงเปิดประตูโบสถ์ดู

108 ภายใน โบสถ์ร้างวัดพลับพลา/เข้า

แทนสายตาแม่ชีชรา เห็นรูปพระคองเหมือนนอนหลับ และตกใจเมื่อได้
ยินเสียงประตูเปิด

แม่ชีก็ดกใจเช่นกัน ทำทางคล้ายจะร้องเรียกคนมาช่วยเมื่อเห็นใช้สาม
ข้อเท้าเหมือน

รียกมือไหว้วางนอน

วัด

แม่ชีขอรับ เวทนาเราด้วยเถิดขอรับ...เมื่อยกระดูก

กำลังเป็นไข้

เน้นสีหน้าแม่ชี-ลังเลว่าจะช่วยดีหรือไม่

คัท

109 ภายนอก บ้านนาบุญ/กลางวัน

เน้นสีหน้าบุญคุณขณะฟังนวมรายงาน

เสียงนวม

ยายจูแจ้งความว่าเรือของแกหายไปหนึ่งลำ แล้ว
ก็พบตะไคร่เกล็ดของใครไม่รู้ หล่นอยู่ที่ใต้ถุนเรือน

อุ

ก็พอจะเชื่อได้ว่าไธริตพาอีเหมือนหนีไปทางเรือ(คิด)

มันจะหนีไปไหน

นวม

พะทามะรงให้คนตามไปที่บ้านไธริตกับบ้านไธเกด

อุ

อุไม่คิดว่ามันจะหนีกลับบ้าน...ไธริตมันเคยเป็น
พระมาก่อน มันต้องเอาวัดเป็นที่พึ่ง

พิศ

วัดขุนหรืออนาย

อุ

ไกลไป...อย่าลืมว่ามันต้องแบกอีเหมือนไปด้วย
น่าจะเป็นวัดที่ไม่ไกลจากตระวางมาก อย่าง
วัดเขมาวัดใหม่ วัดพลับ...

คัท

110 ภายใน โบสถ์ร้างวัดพลับ/กลางวัน

แม่ชีกำลังฝนโหลสดกับผลไม้ ในขณะที่รีดกำลังใช้ตะไบเหล็ก (อันใหม่)
ตัดไข่-ขาด

แม่ชีเอานมไปปาดโหลตามผลที่ข้อยเท้าเหมือน

แม่ชี

โหลนี้มีนมเย็น...ทอย่างนี้สักสองสามวันก็หาย

คัท

111 ภายนอก บริเวณโบสถ์ร้างวัดพลับ/กลางวัน

คนของนายบุญ มีนายนวนนายห้วยนายสอน ถืออาวุธมาด้วย เดินตาม
หาผ่านชีบางคนที่ดูคนแปลกหน้าด้วยความสงสัย คนที่สามดูที่โน่นที่
นี้อย่างละเอียด แล้วนวนนวนก็เดินตรงมาที่โบสถ์ร้าง

สอน

ไม่มี ไปวัดเขมาเถอะ

นม

เดี๋ยวขอไปดูในโบสถ์หลังนี้ก่อน...

หวังตามนมมมด้วย ส่วนสอนเด็มนวดรอบๆ โบสถ์ร้าง หอมมกับหวัง
เดินไปถึงประตู แม่ชีก็เปิดประตูแล้วออกมา

แม่ชี

มาทำอะไรกันนี้

นม

มาตามนักโทษหนีคุกขอรับ...ขอเข้าไปดูหน่อย

แม่ชี

นี่วัดนะ

นม

ขอรับ

แม่ชี

ถ้าจะคำตามวัด ก็ต้องไปขออนุญาตจากสมภารก่อน

หวัง

พูดแบบนี้ น่าสงสัยจะไฉน...

นม

ถ้าแม่ชีไม่หวั่นทาง-ฉันบุกนะ

หวัง

หลักไปซี

แม่ชีไม่หลัก คมทั้ง 2 จึงบุกเข้าไปในโบสถ์ ประตูเปิดออก หวังกับนม
ไล่ลหน้าเข้ามา ใบหน้าของแม่ชีก็มีแววของความปริวิตก
สิ่งที่นมกับหวังมองเห็นก็คือ พระประธานเก่า ๆ กับความว่างเปล่า ไม่
เห็นร่องรอยใดๆ ของนักโทษหนีคุกเลย แม่ชีเดินตามพวกนั้นเข้าไปด้วย
ลูกน้องนายบุญเดินสำรวจ แม่ชีก็เดินตามอย่างระแวงระวัง กันได้นั้น แม่ชี

เหลือไปให้ตะไบบนฐานพระ รีบเดินเร็วรี่ไปทันที นมมองเห็นยาแม่ชี
-สงสัย

นม

ทำอะไร แม่ชี

แม่ชี

เอ้อ-ฉันจะช่วยดูให้ด้วย

นมเดินมาหาแม่ชี แม่ชีรีบยื่นบังตะไบ ทำที่สะบัดจิ๋วของตน (กะว่าให้
บังตะไบไว้ก่อน) ทำทางนั้นเหมือนหลักทางให้นมเดิน นมเดินสำรวจ
ไปด้านหลังพระประธาน เหยียบไปบนไม้กระดานแผ่นใหญ่ที่อยู่ แม่ชี
อาศัยคอบนมไม่มอง ค่อยๆ หยิบตะไบบมาซักไว้ในจิ๋วของตนจนได้
แม้ว่าจะหวังนั้นจะล่อแหลมต่อการที่นมจะเห็น แต่นมก็ไม่เห็น เมื่อ
นมเดินย้อนกลับมา แม่ชีก็บังตะไบเสร็จพอดี ยืนทำหน้าไม่รู้แม่ชี

สอน

(กับนม)

ไม่มีอะไรไปกันได้อีก

หวังกับนมจึงเดินออกจากโบสถ์วัดพลับ มุ่งหน้าไปยังวัดเฒ่า แม่ชีไล่
ดูจนสามคนลับตาออกไปจากวัดแน่นแล้วก็กลับเข้าโบสถ์ ปิดประตูชั้นศาล
แล้วเดินออกมาไปทางด้านหลังพระประธาน แล้วเอาก้อนอิฐเคาะไม้กระดาน
ที่ปูบนพื้น (ที่นมเหยียบเมื่อครู) 3 ครั้ง แล้วดึงเปิดขึ้น ปรากฏช่องโหว่
เป็นอุโมงค์ลึกลงไปจากพื้นดินเข้าไปในองค์พระประธาน ริดกับเหมือน
คลานออกมาจากองค์พระพุทธรูป

ริด

ใครอยู่โม่งคัมนี้ไว้อยรับ

แม่ชี

พวกขโมย...เขาคิดว่าภายในองค์พระคงจะมี

สมบัติบรรจุไว้ ถึงได้แอบมาชุด-เจาะเข้าไปค้นหา

ริดมของพระพักตร์พระพุทธรูป แล้วกล่าวปรารภ

ริด

พระท่านช่วยชีวิตเราสองคน

เหมือนมองตาม พระพักตร์นั้นเต็มไปด้วยความเมตตาปราณี

คิส์ไซสวั

112 ภายหลัง ป้า/กลางวัน/กลางคืน

ในช่วงปี พ.ศ.2407-8 เส้นทางเดินเท้าจากถนนบุรีไปบางกอกหรือ
กรุงเทพฯยังเป็นถนนทางป้า ป้ากับที่มีสัตว์เลี้ยงอย่าง เสือ ช้าง อาศัยอยู่
ธารน้ำหรือหนองบึงจะมีจระเข้

การแต่งตัวของริด เพิ่มถุงข้าวตากที่ห้อยอยู่ในผ้าขาวม้าพันรอบเอว นี่เป็น
เสบียงที่แม่ขี้จันทาให้เพื่อกินระหว่างเดินทาง

1 มุมหนึ่งของป้า/ตอนเช้า

ใช้สภาพป้าที่เป็นธรรมชาติ สวยงาม มีดวงหรือข้างอยู่ในเฟรม นำ
ภาพไปสู่รูปประกอบเหมือนหนี

2 อีกมุมหนึ่งของป้า/ตอนเที่ยง

ริดกับเหมือนหนีผ่านธารน้ำ (หนองหรือบึง) เห็นจระเข้ เหมือนเหนื่อยถึง
กับทรุดนั่ง

เหมือน

เราจะหนีไปไหน...

ริดเพิ่งได้คิด-ตอบไม่ได้

เหมือน

พี่รู้มั๊ยว่าตอนนี้เราอยู่ที่ไหน

ริด

(ส่ายหน้า)

พี่คิดแต่จะพาแม่เหมือนหนี-หนีให้พ้นพวกที่ตาม
จับเรา แต่พี่ก็ไม่ได้เหมือนกันว่าจะหนีไปไหน พี่
ไม่มีญาติหรือคนรู้จักที่อื่นเลย

เหมือน

ฉันก็เหมือนกัน (ตัดสินใจ) เราไปตายเอาดาบหน้า
หน้าเถอะพี่ริด

แล้วอย่าแต่งเหมือนก็ยิดลูกชิ้น รีดประคอง

3 อีกมุมหนึ่งของป่า/ตอนบ่าย

ให้ความรู้สึกสวยงาม โปร่ง มั่นคง มีผีเสื้อ หรือส่วนประกอบที่ชวน
เพลิดเพลินสงบสุข โรแมนติก รีดปลดปล่อยข้าวตากออกมากินกับเหมือน
แสดงให้เห็นว่าการเดินทางของคนสมัยโบราณนั้นเตรียมเสบียงกันมา
อย่างไร

4 อีกมุมหนึ่งของป่า/กลางคืน (เดือนหงาย)

เห็นเสือเดินหากิน นกพาไปสู่บนต้นไม้ ซึ่งเหมือนกับจินตนาการเพื่อน
อยู่เป็นคืนเดือนหงาย ธรรมชาติรอบข้างให้ความรู้สึกโรแมนติก ชวนให้
รีดเอ่ยคำรัก

รีด

แต่ก่อนที่เคยเชื่อว่า ชีวิตของผู้ใดย่อมเป็นที่รัก
มากที่สุดของผู้นั้น...ต่อเมื่อพริกแกงเหมือน ห้าง
ได้รู้จริงว่า แม่เหมือนต่างหากที่รักมากเสียยิ่ง
กว่าชีวิตของตัวเอง

คำนี้ ทำให้เหมือนขึ้นใจ เบียดตัวเข้าอ้อมบอกรีด

เหมือน

ฉันนับบุญหนักหนาที่ได้รับความรักจากชายอันประเสริฐ

...ฉันขอพิชฐาน ขาดินและขาดินน้ำทุกกาติไป ฉัน

ขอมอบชีวิตและหัวใจรักของฉันให้พี่รีดคนเดียว

ต่างโอบกอดกัน กล้องผ่านเลยไปที่ท้องฟ้ามีดระหวางังไม้ แล้ว
ลือคดถอยถอยกลายเป็นเวลารุ่งเช้า พระอาทิตย์ขึ้น ณ.ที่นั่น แลเห็นขบวน
แท่นพยุบยตราทางชลมารค ทำให้เหมือนจุกคิดถึงในหลวง

เสียงเหมือน

พยุบยตราทางชลมารค

เหมือนกำลังมองอยู่บนกิ่งไม้ รีดเพิ่งจะมองตาม

เหมือน

ใจ(คใจ)

พี่รีด...ฉันจะถวายฎีกาในหลวง

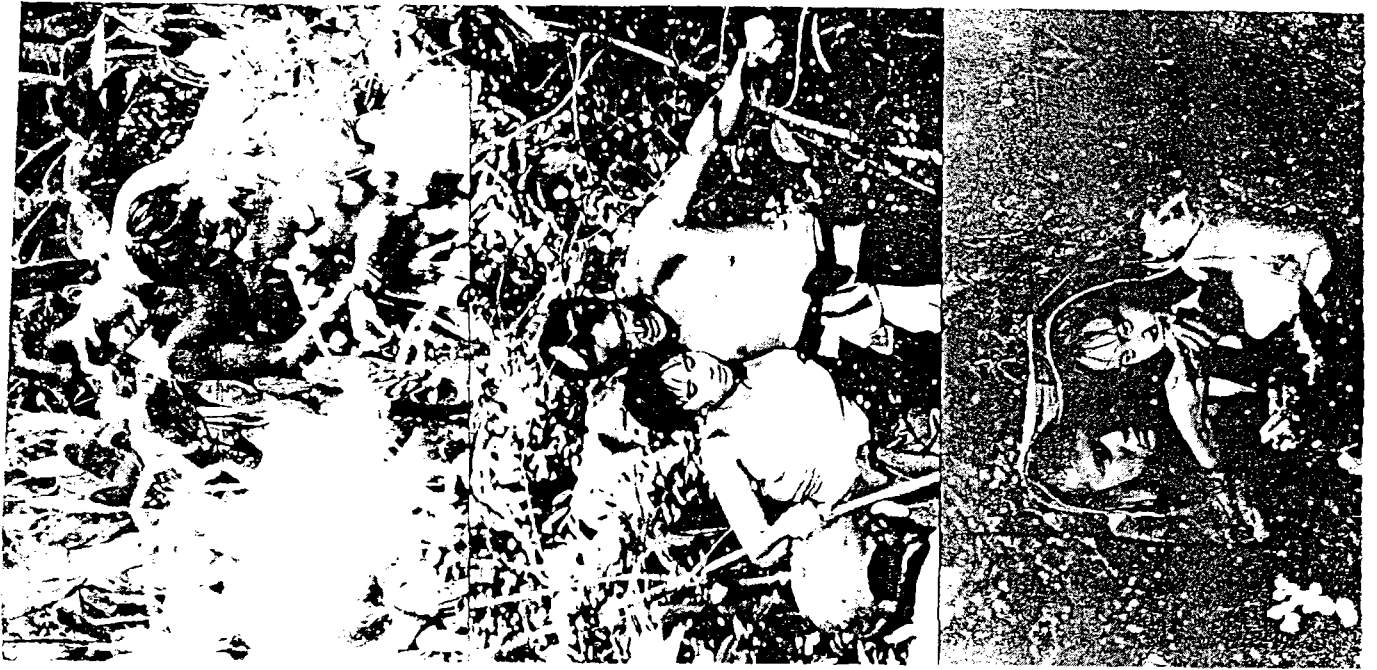
รีดกใจ แต่เหมือนแน่วแน่ในความคิดของหล่อน

เหมือน

หลวงปู่เคยเล่าให้ฉันฟังว่า

คฤ

ՀԱՅԿԱԿՈՍԻԱՆԻ ԲԱՆԿԱ

113 (ภคินีอินทร์) หน้าที่ข่ม แล่นเสียงลง ใช้นิมิตนรชน
เสียงเหมือน

ในหลวงให้เจ้าพนักงานตีกลองวินิจัยเกรต่างว่า
เสียงกลองคือเสียงของพระองค์ บอกกล่าวให้
ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินที่มีเรื่องทุกข์ร้อนจนไม่อาจพึ่ง
ใครได้แล้วไปถวายฎีกา

คัท

114 พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ เห็นราชภูรเฝ้าถวายฎีกา

เสียงเหมือน

ถ้าฝนไม่ตก ในหลวงจะเสด็จออกรับฎีการาชภูร
ที่พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ในตอนบ่ายของวันขึ้นและ
แรม 7 ค่ำ กับ 14 ค่ำ

เน้นอ่านแดงเหมือนถวายฎีกา ซ้อนตัวหนังสือ

แรม 7 ค่ำ เดือนอ้าย ปีจุล

(วันอาทิตย์ที่ 10 ธันวาคม 2408)

ก็ต้องจับภาพที่แผ่นฎีกาซึ่งวางอยู่ในภายในพระมณ ภาชนะใญ่ฎีกาถูกขกรอ
ขึ้น กลับตามจนเห็นถึงประจำพระองค์

ที่อ่านแดงเหมือนหมอบเฝ้าอยู่กับนายริด เจ้าพนักงานหลวง (สอบให้แะ
หญิงหรือชาย) มาเรียกตัวอ่านแดงเหมือน

เจ้าพนักงาน

(กับเหมือน)

เอ็งมานี้

วัด

(ตกใจ)

จะเอาตัวแม่เหมือนไป (พนขอรับ

พนักงานตีกลองวินิจัยเกร

เจ้าพนักงาน

คนถวายฎีกา อาจกราบทูลความเป็นเท็จ หรือ
ความอันเป็นโทษแก่ผู้อื่น จึงต้องกักตัวไว้เป็น
ประกันก่อนจนกว่าจะชำระความแล้วเสร็จ

คหิ

โคลสฎีกาอาแต่เหมือน เห็นข้อความชัดเจน แล้วช้อนพระราชสัญลักษณ์
พระองค์น้อยตราประจำพระองค์ร.4 ความขัดมาอยู่ที่ตราดิสโซลวฎีกา
ด้านหน้ากลายเป็นด้านหลัง ตราเคลื่อนลงประทับอยู่ด้านหลังฎีกานั้น

เสียงจมนรราชมาดย์

ฎีกาของอาแต่เหมือน ในหลวงทรงแล้ว จึงทรง
พระราชหัตถเลขาสลักหลังฎีกา

อหิ

115 กมย ใน บณจวนเจ้าเมืองนนทบุรี/กลางวัน

พระนันทบุรีนั่งสนทนากับจมนรราชมาดย์และนายรอมมอญ มีฎีกา
ของอาแต่เหมือนวางอยู่ตรงหน้า และพระนันทบุรีอ่านจนจบจะจบอยู่แล้ว

จมนรราชมาดย์

(ต่อเบื้องมา)

ให้กระผม จมนรราชมาดย์กับนายรอมมอญมา
สอแนค้นความจริง กระผมทั้งสองได้สอบค้นแล้ว
ปรากฏว่าทุกอย่างเป็นความจริงตรงตามฎีกาที่
อาแต่เหมือนเหมือนทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายทุก
ประการ

พระนันทบุรี

กระผมเองก็ยอมรับว่าเป็นความจริงตามฎีกานี้
แต่มีเรื่องสำคัญนอกเหนือจากนี้อีกต่างหากที่

อาแต่เหมือนไม่ได้แจ้งไว้ในฎีกา
แฟลชแบค จาก 76

เสียงพระนันทบุรี

กฎหมายนี้มีมาช้านานคู่บ้านคู่เมือง และตระลาการ
นี้ก็พิจารณาตามตัวบทกฎหมาย
เหมือน

แต่กฎหมายไม่ยุติธรรมนี้เจ้าคะ ทุกอย่างในบ้าน
เมืองเราก่ออยู่ในกำมือของผู้ชายทั้งนั้น ผู้ชายอยู่
กับผู้หญิงในทีกลับตา จันเนือต้องตัวผู้หญิง ผู้ชาย
ก็อ้างได้ฝ่ายเดียวว่าผู้หญิงเป็นเมีย ผู้หญิงจะอ้าง
ว่าผู้ชายเป็นผัวบ้างไม่ได้...ผู้ข้ายมีอำนาจทำอะไร
---ได้เองหมด ถูกต้องดังตามหมด

ภาพกลับมาที่หน้านายรอมมอญ

เสียงพระนันทบุรี

(แฟลชแบค)

ถ้ามีไม่หยุดตระลาการจะลงโทษ

เหมือน

ตระลาการมีแต่ผู้ข้ายที่สุมหัวกันตีราคาผู้หญิง
ให้เป็นควาย ผู้ขายเป็นคน ทำให้ผู้ข้ายไม่ยกตัวเอง
เป็นเทวดาเสียเลยล่ะ

หน้าจมนรราชมาดย์-โกรธ แต่เก็บความรู้สึก

เสียงพระนันทบุรี

คายแกล้งเป็นศรีผู้ดักทำให้อหิพูด

เหมือน

(แฟลชแบค)

ผู้ขายต่างหากสิ่ง สิ่งเพราะขี้ตลาดตาขาว กลัว
จะสูญเสียอำนาจ กลัวจะสูญเสียความเป็นเจ้ามาย
จึงทำทุกอย่างเพื่อรักษาอำนาจให้อยู่เหนือผู้หญิง
กดขี่ทุก ๆ ทางไม่ให้ผู้หญิงโง่หัวขึ้น กดให้จมปลัก
อยู่อย่างควาย

หน่านาबरอดมอญ แล้วดอลลีออกเห็นพระนันทบุรี

นายรอดมอญ

บั้งอาจ อีนิงคนนี่บั้งอาจ...ดูหมิ่นตระกูลการไม่
พอยังโอ้อวดคำกฎหมายแผ่นดิน ถ้าว้าแก่ ๆ

พระนันทบุรี

ก็นั่นแหละขอรับ กระผมถึงได้หนักใจ...ถ้ายกโทษ
ให้อำแดงเหมือน ก็เท่ากับยกเลิกกฎหมายคู่บ้าน
คู่เมืองเพื่อช่วยคน ๆ เดียว

จหมันราชามาตย์

แล้วนายบริดส์จะขอรับ ตระลาการให้ประกันตัวไป
ไม่ใช่หรือ

พระนันทบุรี

หลวงปู่ เจ้าอาวาสวัดขุมม พาดูมีข้อมาขอประกัน
ตัวไปขอรับ

นายรอดมอญ

นายบริดพนักโทษหนี มีโทษหนักอย่างไรก็ไม่ถึง
ตาพรอก แต่ถ้าแดงเหมือนเห็นจะไม่พ้นถูกตัดหัว
เสียบประมาณเป็นแน่

ตระลาการกำลังปรึกษากันเกี่ยวกับคดีอาแดงเหมือน

116 ภายนอกภายใน บ้านนายเข้ม/กลางวัน
ฝนตกหนัก นายริตนั่งเหม่อลอยคนสิ้นหัวใจ อำแดงสายกับนายเข้ม
กำลังจะกินข้าว

สาย
(กับริต)
มากินข้าวสักคำสองคำเถอะลูก...(ริตเฉย-สาย
หันไปพูดกับเข้ม) ไม่มีหนทางที่แม่เหมื่อนจะพ้น
ผิดได้บ้างเลยหรือพี่เข้ม

แหมหนักใจสายหน้า
สายจะเปิบข้าว แต่กินไม่ลง ร้องไห้โฮลกลไป เข็มก็เลิกกิน
ริตเศร้า น้ำตาไหลอีก
คัสโชดรี
116/1 กลายเป็นภาพพระบรมหาราชวัง-กลางวัน
คัสโชดรี
116/2 กลายเป็นธงจอมเกล้า (ธงประจำพระองค์ ร.4) กำลังโบกสะบัด
เต็มเฟรมภาพ ดนตรีประโคมนำคำประกาศ ช้อนตัวหนังสือ
"18 ธันวาคม2408"

เสียงผู้อ่านประกาศ
ประกาศพระราชบัญญัติลักษณะลักพา ณวันจันทร์
เดือนยี่ ขึ้นหนึ่งค่ำ ปีฉลู สัปตศก...มีพระบรมราช-
โองการมาฉบับนุสรสุรสิงหนาท ให้ประกาศแก่
อุฎษณเสนาการโรงศาล และราชบุรโหมกอง-ทั่วมือ
ให้ทราบกันทั่วว่า...

คัสโชดรี

116/3 ธงจอมเกล้าค่อย ๆ จางลง ภาพสายคนที่ทำน้าบ้านนายเข้ม ซึ่ง
เป็นภาพแทนสายตานิยายริตชัดเจนกว่า เห็นอำแดงเหมื่อนไหลขึ้นมาจาก
หัวบันไดทำน้ามั่ว ๆ เห็นธงจอมเกล้าปรากฏอยู่ด้วยจาง ๆ
เน้นหน้านายริตเห็นและตกตะลึง ไม่อยากเชื่อว่าสิ่งที่ตาตนเองเห็นนั้น
เป็นความจริง แต่กลับหันเดินไปหา
ไขก๊ล้องแทนตัวนายริตเดิน เห็นอำแดงเหมื่อนกลางสายฝนพรำมั่ว แล้ว
ค่อยชัดขึ้น โดยยังเห็นธงจอมเกล้าอยู่ไร่ไร ธงนี้จางหายหมดเมื่อสิ้นคำ
อ่านประกาศ

เสียงผู้อ่านประกาศ
ให้อำแดงเหมื่อน-หญิงผู้ร้องฎีกาพ้นผิด และตก
เป็นภรรยาของนายริตตามความสมัครใจ เพราะ
หญิงอายุมากถึงยี่สิบปีเศษแล้วควรจะได้เลือกหา
ผู้ใดเอง

กฎหมายเก่าที่ให้อำนาจบิดามารดและสามีชาย
บุตร ข้าราชการได้ตามอำเภอใจนั้น ยกเลิก
อำแดงเหมื่อนยิ้มให้นายริต
เน้นหน้านายริต ขนาดภาพเท่ากับหน้าอำแดงเหมื่อน...มองจากความไม่
แน่ใจ จนเชื่อว่าเป็นจริง ยิ้มตอบ
ภาพสองคนโผล่เข้าหากัน ดีใจจนต้องร้องไห้และยิ้มทั้งน้ำตา ฝนเทลงมา
ประหนึ่งว่าฟ้า (พระเจ้าแผ่นดิน) รดน้ำแต่งงานให้
สตือพ แอ็คชั่น ช้อนเค็ปปั้น "อำแดงเหมื่อนกับนายริต" ตามด้วย
"กำกับภาพยนต์โดย เบิด ทรงศิริ" และเค็ปปั้นสุดท้าย "ขอบพระคุณ"
แล้วภาพทั้งหมดค่อยเลือนออก

บทแปล

บุคลิกลักษณะตัวละครสำคัญ

1. อำแดง (นางสาว) เหมือน

เป็นลูกสาวสาวงามบางม่วง แขวงเมืองนนทบุรี เป็นคนผิวขาว แต่คล้ำเพราะลมแดด สวยแบบคนทำงานหนัก แข็งแรง ปราดเปรียว

เมื่อเริ่มเรื่องตั้งแต่ฉาก (1) บทหน้า 1 ถึงฉาก (19) บทหน้า 33 ตรงกับ พ.ศ.2404 เหมือนมีอายุ 17 ปี ซึ่งตามสมมุติแล้วถือว่าเป็นสาวเต็มตัว/ฉาก (20) บทหน้า 34 ถึงฉาก (71) บทหน้า 82 ตรงกับ พ.ศ.2408 เหมือนอายุ 20 ปี ฉาก (111/2) บทหน้า 102 ถึงจบเรื่อง-พ.ศ.2408 เหมือนอายุ 21 ปี

เหมือนเป็นลูกสาวคนเดียวของอำแดง (นาง) นุ่มกับนายเกิด แต่คนที่เลี้ยงดูเหมือนมาตั้งแต่ต้นแบบเบาะคือย่าจัน ย่ากับหลานจึงสนิทสนมรักใคร่กันมากเป็นพิเศษ

โดยที่ย่าจันเคยเป็น “เมียทาส” ถูกกดขี่อย่างหนักมาก่อน มีรอยแผลเป็นปรากฏอยู่ด้านหลัง เป็นสักขีพยาน ความเจ็บแค้นแทนตัวย่าจึงถูกซึมซับไว้ในความรู้สึกนึกคิดของเหมือน ประกอบกับได้เห็นพ่อลงมือลงตีน เอารัดเอาเปรียบแม่อยู่บ่อยๆ เหมือนก็ยิ่งเคืองแค้น “การกดขี่ทางเพศ” จนเกิดความคิดต่อต้านทางจิตใจและแสดงออกแบบกร้าวร้าวทางวาจา

เมื่อสมทบกับได้เรียนรู้หนังสือซึ่งหมายถึงว่า “ฉลาดขึ้น-รู้คิดขึ้น” ความคิดต่อต้านการกดขี่ทางเพศก็ยิ่งเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

พอเกิดความรักพระริต เหมือนจึงไม่ยอมให้พ่อแม่ขายตนกับนายภู หล่อนต่อสู้แบบถวายชีวิต

เพราะเป็นคนที่มีความเป็นตัวของตัวเองและไม่ยอมเป็นทาสประเพณี

หรือทาสสังคัม เหมือนจึงมีลักษณะเป็นผู้มีน้ำ กล้าพูด กล้าเสีย ผู้หญิง อย่างอำแดงเหมือนจึงไม่ใช่ช่างทำหลัง

ความรักของอำแดงเหมือนที่มีต่อพระรัตน เพราะหล่อนไม่เคย ต้องมีช้อยมาก่อน พระรัตนเป็นชายคนแรกที่ได้เห็นรูปกายส่วนที่ผู้หญิง ปิดมิดชิด มีหน้าซ้ายยังได้จับต้องโอบกอดหล่อนด้วย หล่อนคิด... จาก ความอับอาย เป็นความรู้สึก...และรักในที่สุด เป็นรักแรกและรักเดียว สำหรับหล่อน

เสน่ห์ของอำแดงเหมือนอยู่ที่เป็นผู้หญิงทำงาน หมักเอาบาสุ ไม่ บ่นและขี้มแถมแจ่มใส พูดจาปากกับใจตรงกัน ไม่ดัดจริต เมื่อใครอยู่ ใกล้แล้วมีความสุข ดังนั้นถึงแม้หล่อนจะมีเหตุไถ่ถอนหน้าโดยไม่มีเครื่อง สำอางเลย หล่อนก็สวย...ธรรมชาติคือความสวยอย่างยิ่ง

อำแดงเหมือน มีตัวตนจริงอยู่ในประวัติศาสตร์

2. นายริด

... เมื่อเป็นเด็ก เจ็บไข้ได้ป่วยอยู่เสมอ ตอนอายุ 6 ขวบ เจ็บหนักมาก ขี้อายกว่าทำนายว่าชะตาชีวิตขาดแล้ว ต้องบวชจึงจะรอดชีวิตอยู่ต่อไป ได้และต้องไม่สึกด้วย สึกเมื่อไหร่จะตายภายใน 3 วัน 7 วัน เด็กนายริด จึงต้องบวชเป็นเณรและเป็นพระอยู่ตลอดมา

บ้านพ่อแม่ของพระรัตนอยู่ปากตรัง (ปากเกร็ด) มีอาชีพทำ เครื่องปั้นดินเผาขาย

โดยที่ต้องบวชตั้งแต่วัยเด็ก อุปนิสัยใจคอดีจึงสุภาพเรียบร้อยและอยู่ในธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด

พ.ศ. 2408 พระรัตนอายุประมาณ 29 ปี ได้ช่วยชีวิตอำแดงเหมือน เมื่อ พ.ศ. 2404 ขณะมีอายุ 25 ปี-เบญจเพศ

ความรู้สึกรักนึกคิดของพระรัตนที่มีต่ออำแดงเหมือน แบ่งเป็นขั้นตอน ได้ดังนี้

1. แรกเริ่มที่ช่วยชีวิตอำแดงเหมือนให้รอดพ้นจากการจมน้ำตาย ภาพ “เปลือยอก” เป็นกิเลสหรือมารคอยทำลายบะยะของความ เป็นพระ ที่เที่ยงตรงอยู่ในธรรมวินัย พระรัตนต้องเอาธรรมมะต่อสู้กับกิเลส-มารนี้ จนชนะได้ในจากปลงที่ป่าช้าวัดขุน

2. เมื่ออำแดงเหมือนแสดงที่ท้าวรัก หรือกระทั่งถึงจากบอกรักพระรัตน แล้ว พระรัตนก็เคยยึดเอาธรรมมะเป็นที่พึ่งทางใจให้มั่นคงต่อไปได้ (ประกอบกับตนรู้ยั่วตนสึกไม่ได้-สึกก็ตาย)

3. เมื่อรู้ยั่วว่า อำแดงเหมือนจมน้ำตาย จิตใจของพระรัตนนั้นไหว เนื่องด้วยความสำนึกในคุณธรรม (ตามแบบอย่างของคน ที่ “หลง” ติดยึด ในความพ้อดี พอทำอะไรผิดเข้าห้อยก็คิดมาก-เป็นเรื่องใหญ่โตทีเดียว) ตำนานตนเองว่าเป็นต้นเหตุทำให้อำแดงเหมือนตาย ยังคิดที่ยังวนวาย จนใช้ธรรมะดับไม่ไหว ความกลัวตายตามคำทำนายของชีปะขาวก็ไม่กลัว แล้ว เป็นอย่างคนหมดอาลัยตายอยากในชีวิต-ตายก็ตาย ถ้าไม่ตายขอ ไปช่วยพ่อ-แม่ทำงาน

4. ความรักของนายริด ค่อย ๆ เกิดขึ้นเมื่อไปอยู่บ้านเดิมของตน และได้เห็นการทำงานหนัก ยิ้มแย้มแจ่มใสและช่างปรนนิบัติของ อำแดงเหมือน ประกอบกับความใกล้ชิดสนิทสนมเพราะไม่เคยรักใคร มาก่อน เมื่อรักจึงรักมากและรักเดียว

ความที่เคยมวยเรียนมาช้านาน และถูกปรนนิบัติเสมอมา อีกทั้ง อยู่ในการอบอ้อมแห่งธรรมวินัย นายริดจึงมีความเป็นผู้มีน้ำน้อยกว่าอำแดง เหมือนและดูออกจะเป็นคนเนือย ๆ ด้วย

เมื่ออำแดงเหมือนติดตะราง เป็นช่วงตอนที่นายริดอยู่ในฐานะผู้
เข่าง่วนมาก หลานไปหมด พยายามวิ่งเต้นช่วยเมีย เมื่อช่วยไม่ได้ก็
เฝ้า แบบจงรักภักดี เปรียบได้กับสุนัขเฝ้านายที่รักของมัน

การแสดงออกทางอารมณ์ของพระริตหรือนายริดนั้น สื่อโดย
นัยน์ตา สีหน้า มากกว่ากิริยาอาการกระโดดโลดเต้น หรือพูดจากราว
รุนแรง เสียงดัง...ซึ่งจะผิดกับอำแดงเหมือน

นายริดเป็นบุคคลที่มีตัวตนจริงอยู่ในสมัย ร.4 รวมคิดเดียวกับอำ
แดงเหมือน

3. นายภู

มีอายุระหว่าง 35-40 ปี หน้าตามีส่วนกว้างคางกลมลักษณะเป็นนาย
คนและเป็นเศรษฐี

นายภู เป็นตัวละครที่มีตัวตนอยู่จริงในสมัย ร.4 พฤติการณ์ของ
นายภูดูเกินฝัน ๆ ความความคิดเห็นของคนยุคปัจจุบันก็คือ เป็นตัวผู้ร้าย
เป็นคนประเภทปากปราศรัยนำใจเชือดคอ เจ้าเล่ห์แสนกล อะไรทำนองนี้

ซึ่งถ้าคำนึงถึงบุคคลสมัยที่นายภูมีชีวิตอยู่จริงแล้ว ไม่ใช่เลย สมัย
พ.ศ.2407-8 ยังอยู่ในระบบศักดินา นายภูเป็นเพียงตัวแทนคนหนึ่ง
ของระบบที่ยังมีนายมีทาส และกฎหมายยังให้ “ผู้หญิงเป็นควาย ผู้ชาย
เป็นคน” การทุจริตแรงงานทาสอย่างเอารัดเอาเปรียบ การมีเมียมาก
หรือการไม่ยอมเสียหน้าให้กับผู้ด้อยกว่าอย่างนายริด เป็นธรรมชาติวัย
ของ “นาย” ทั่ว ๆ ไปในสมัย ร.4

ในกรณีที่นายภูอ้างว่าอำแดงเหมือนเป็นเมียหรือข้าคนของตนนั้น

นายภูมีสิทธิ์ตามกฎหมาย นายภูมีสิทธิ์อ้างได้เต็มที่เพราะอำแดงเหมือน
เป็นผู้หญิงที่พ่อ-แม่ของหล่อนยกให้ตน นายภูจึงฟ้องร้องเพื่อสิทธิ์นี้
ตามกฎหมาย และนายภูก็ชนะ แต่อำแดงเหมือนกลับไม่ยอมรับความ
พ่ายแพ้ตามกฎหมาย ขัดอำนาจศาลจนติดตะราง

ขอให้ผู้แสดงเป็นนายภู มีความรู้สึกดีมีน้ำว่า การต่อสู้ของนายภู
ทั้งในศาลและนอกศาล ตน (นายภู) เป็นฝ่ายถูก อำแดงเหมือนเป็นข้าคน
(สินทรัพย์) ของตน ถูกนายริดขายผู้แย่งชิงเอาไป ทำให้ตนสูญเสียข้าคน
(สินทรัพย์) ที่มีสิทธิ์เป็นเจ้าของของชอบด้วยกฎหมาย การแพ้นั้นคือการ
เสียหน้าและเสียศักดิ์ศรีซึ่งจะยอมไม่ได้เป็นอันขาด ถึงที่สุดแล้วให้อำ
แดงเหมือนตายเสียดีกว่าจะให้นายริดเป็นฝ่ายได้ไป

4. นายเกต

พ่อของอำแดงเหมือน อายุประมาณ 50 ปี ลักษณะบอกว่าเคย
เป็นคนรูปร่าง แต่โดยวัยชราและดื่มเหล้าประจำ ทำให้ดูโทรมจนขาด
สง่าราศี

นายเกตเป็นตัวละครที่มีตัวตนจริง ตามประวัติศาสตร์สมัย ร.4
เป็นคนสองอารมณ์ คือ ในยามเล่นการพนันได้เงินและได้กินเหล้า
อารมณ์จะครั่นคร้ามเป็นพิเศษ ร้องรำทำเพลงสนุกสนาน แต่พอเสียการ
พนันจะหงุดหงิดจนเฉียว อารมณ์ร้าย และการ “กตัญญูทางเพศ” จะ
แสดงออกเต็มที่

คนสมัย ร.4 ยังเคารพและบูช่าพ่อ-แม่ นายเกตจึงยังเกรงใจยู่จัน
ซึ่งเป็นแม่บังเกิดเกล้าของตน ไม่บังอาจขายลูกสาวเพราะเหตุนี้ จะแสดง

ความร้ายกับแม่บ้างก็เฉพาะในเวลาที่มาที่อารมณ์ร้ายอยู่เท่านั้น
นายเกดคือผู้ชายสมัยเก่าที่คิดว่าตัวเป็นใหญ่ . คู่ผิวเมียนายเกด
กับอำแดงนุ่น เป็นแบบอย่างของคู่ที่ผู้ชายถืออำนาจกดขี่ทางเพศ

5. อำแดงนุ่น

นางนุ่นเป็นตัวละครที่มีอยู่จริงตามประวัติศาสตร์สมัยเก่า
อายุประมาณ 45 ปี แต่ดูจะแก่กว่าอายุเพราะทำงานหนัก หล่น
เป็นผู้หญิงหัวเก่าที่ยอมอยู่ “ได้อุ้งตีนผู้ว่า” ด้วยความรักภักดี
หล่นรักอำแดงเหมื่อนผู้เป็นลูกสาวมากเช่นเดียวกับแม่ทั่วไป แต่
ความจงรักภักดีตัวและถูกผู้ข่มให้อยู่ “ได้อุ้งตีน” เสมอมา ทำให้หล่น
ไม่กล้ามีปากเสียง อีกทั้งไม่ยอมตำหนิการกระทำที่ร้ายๆ ของผู้ว่าด้วย

อำแดงนุ่น จึงเป็นแบบอย่างของผู้หญิงสมัย ร.4

ในจากที่ไม่เกี่ยวกับความรักลูก เช่น ฉากถูกผู้ว่าเตะ...ผู้แสดงเป็น
อำแดงนุ่น ย่อไปเข้าใจผิดว่าอำแดงนุ่นจะโกรธถึงกับคิดร้ายๆ กับผู้
ขอให้นักถึงหมาก็โดนเจ้าของเตะ มั่นอาจจะร้องแค้นแต่รู้ดีว่ามันก็จะลืม
และจงรักภักดีต่อเจ้าของดุจดั่งเดิม อำแดงนุ่นเปรียบได้กับหมานายเกด
นั่นเอง

6. ย่าจัน

อายุประมาณ 63 ปี เป็นแม่แก่ๆ ของนายเกด เป็นคนรูปร่างผอม
มีแผลเป็นอันเกิดจากรอยหวายเมียนสมัยรุ่นสาวอยู่เต็มหลัง

ย่าจันเป็นคนผ่านร้อนผ่านหนาวมามาก เคยผ่านการถูกขยายไป
เป็น “เมียทาส” จนได้แผลเป็นมาเต็มหลังและกับความทุกข์ชนิด “ตกนรก”
มาแล้ว จึงปกป้องอำแดงเหมื่อนผู้เป็นหลานสาวไม่ให้ “ตกนรก” ซ้ำ
อย่างตน

ความจริงย่าจันเป็นคนหัวเก่าที่ยังยึดถือประเพณีเก่าๆ อยู่มาก
แต่ที่ดื้อยดัดถือเช่นนั้น เพราะยังไม่มีความเชื่อใจให้กล้าคิดหรือกล้าทำ
อย่างอื่น

ต่อเมื่อหลานสาวรักลูก ความรักหลาน ตามใจหลาน ทำให้ย่าจัน
คล้อยตามอย่างเสียไม่ได้ในเบื้องต้น และเกือบจะเป็นอันหนึ่งอันเดียว
กับหลานในเรื่องปลายแห่งชีวิตตน

ที่ว่า ผู้ใหญ่ เมื่อแก่ตัวจะกลับเป็นเด็กอีกนั้น มีส่วนถูกอยู่ไม่น้อย
ในกรณีของย่าจัน

7. นายแช่ม

เป็นพ่อของนายริด อายุประมาณ 58 ปี เป็นคนอารมณ์ดี และ
เป็นแบบอย่างของผู้ชายที่ไม่กดขี่ทางเพศ (ซึ่งตรงกันข้ามกับคู่พ่อ-แม่
ของอำแดงเหมื่อน)

8. อำแดงสาย

อายุประมาณ 50 ปี เป็นแม่ของนายริด เป็นคนใจบุญ รักลูกรักตัว มีความสามารถทางบ้านภานะใช้ใครไว้เรือน ทำงานหนักแต่ก็มีความสุขใจ ต่อเมื่อมีปัญหาเรื่องลูกถูกจับจึงระทมทุกข์

9. หลวงปู่

อายุมากกว่า 70 ปี เป็นพระอรหันต์ มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดขุมมุน พระริตเป็นหลานของท่าน

๒๗๑ ประกาศพระราชบัญญัติลักษณะลักพา

ณ.วันจันทร์ เดือนมี ขึ้น ๑ ค่ำ ปีมะเส็ง

มีพระบรมราชโองการมานพระบัณพสุรัสสุสิงหนาท ให้ประกาศแก่ลูกขุนตุลาการโรงศาล แลราชฎิรในกรุงหัวเมืองให้ทราบทั่วกันว่า เมื่อวันอาทิตย์ เดือนห้า แรม ๗ ค่ำ ปีมะเส็ง สืบคดีกัก เสด็จออกหน้าพระที่นั่ง-สุทไธสวรรย์ มีหญิงสาวคนหนึ่ง ทำเรื่องวิวาทวิวาทวิวาทวิวาท ความในฎีกาดังนี้ ข้าพระพุทธเจ้าข้าแดงเหมือนเป็นบุตร นายเกต นางนุ้ย อายุ ข้าพระพุทธเจ้าได้ ๒๑ ปี ตั้งบ้านเรือนอยู่บางม่วง แขวงเมืองนนทบุรี มีความทุกข์ร้อนขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสถวายเรื่องราวให้ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท พระราชอาญาเป็นล้นเกล้าฯ เดิมข้าพระพุทธเจ้ากับนายริดรักใคร่เป็นชู้กัน บิดามารดาข้าพระพุทธเจ้าทราบดีว่า ครั้นอยู่มา ณ.เดือน ๔ ปีชวดจตุศก นายริดให้เถาแก่ข้าพระพุทธเจ้า ต่อบิดามารดาข้าพระพุทธเจ้า บิดามารดาก็ยอมจะให้ข้าพระพุทธเจ้าเป็นภรรยา นายริด ข้าพระพุทธเจ้ามีความว่าบิดามารดาจะยกข้าพระพุทธเจ้าให้เป็นภรรยา นายริด ข้าพระพุทธเจ้าไม่ยอมบิดามารดาโกรธว่า ทุบตีข้าพระพุทธเจ้า ครั้น ณ.เดือน ๑๑ ค่ำ ปีชวดจตุศก เวลาพลค่ำ บิดามารดาข้าพระพุทธเจ้าให้นายริดดูตัวข้าพระพุทธเจ้าไปที่บ้านเรือน นายริด ให้ข้าพระพุทธเจ้าเข้าไปในห้องเรือน ข้าพระพุทธเจ้าไม่ไป ข้าพระพุทธเจ้าก็นั่งอยู่ที่ชานเรือนนายริดจนรุ่งขึ้นเวลาเช้า นายริดพาข้าพระพุทธเจ้าไปเห็นเป็นอันมาก แล้วข้าพระพุทธเจ้าก็กลับมานั่งเรือนบิดามารดา ข้าพระพุทธเจ้า บิดามารดาบอกว่าทุบตีข้าพระพุทธเจ้าอีก จะให้ข้าพระพุทธเจ้าเป็นภรรยา นายริดให้จงได้ แล้วบิดามารดาข้าพระพุทธเจ้าให้นายริดดูตัวข้าพระพุทธเจ้าไปบ้านเรือนนายริดอีกครั้งหนึ่ง ข้าพระพุทธเจ้าก็เห็นไปเกรียนนายริดไม่ แล้วข้าพระพุทธเจ้าก็กลับมานั่งเรือนบิดา